Chambre des Représentants

SESSION 1959-1960.

22 AVRIL 1960.

PROJET DE LOI

portant établissement du texte néerlandais du Code civil.

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le Gouvernement a l'honneur de soumettre à vos délibérations un projet de loi ayant pour objet l'établissement du texte néerlandais du Code civil.

Il s'agit d'un texte néerlandais ayant force légale à l'égal du texte français. Notre droit civil est demeuré principalement le droit du Code civil promulgué le 21 mars 1804, et qui est connu depuis 1807 sous le nom de Code Napoléon. Après la révolution belge, ce Code est resté en vigueur dans sa version originale et, jusqu'aujourd'hui, nos compatriotes flamands ont dû se contenter d'une traduction qui doit, il est vrai, être employée par toutes les instances officielles, mais qui n'a pas valeur légale.

La loi du 18 avril 1898 a prescrit que toutes les lois seraient désormais votées et promulguées en français et en néerlandais. Soixante ans se sont écoulés depuis cette date. Entretemps de nombreuses lois modificatives et complémentaires ont été promulguées. Le texte néerlandais de ces lois contient de multiples imperfections et ça et là de graves erreurs; l'unité de terminologie et de forme fait défaut, si bien qu'une revision de tous ces textes s'impose, si l'on veut obtenir un Code civil néerlandais répondant aux exigences de la science et de la pratique.

Le Gouvernement a, par arrêté royal du 5 avril 1954, constitué une Commission composée de personnalités compétentes, juristes, linguistes et fonctionnaires, chargée de l'élaboration du texte néerlandais de la Constitution, des Codes et des lois et arrêtés principaux.

Lors de l'installation de cette Commission, mon prédécesseur M. le Ministre Lilar déclara : « Votre Commission est appelée à se consacrer à l'établissement de la rédaction des codes, en vue de leur approbation par le Parlement, afin que le texte néerlandais ait lui aussi force de loi et qu'ainsi l'égalité entre la population de langue française et celle de langue néerlandaise soit réalisée.

507 (1959 - 1960) — N° 1

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1959-1960.

22 APRIL 1960.

WETSONTWERP

tot invoering van de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De Regering heeft de eer U een ontwerp van wet ter goedkeuring voor te leggen, waarbij de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek wordt ingevoerd.

Bedoeld is een rechtsgeldige Nederlandse tekst, gelijkwaardig met de Franse. Ons burgerlijk recht is nog steeds in hoofdzaak vervat in het wetboek dat op 21 maart 1804 werd uitgevaardigd en dat sinds 1807 als Wetboek Napoleon bekend staat. Na de Belgische Omwenteling bleef dit wetboek van kracht in zijn oorspronkelijke Franse versie en tot op de huidige dag moeten onze Vlaamse medeburgers genoegen nemen met een vertaling, die weliswaar moet worden gebruikt door alle officiële instanties, maar die geen rechtskracht bezit.

De wet van 18 april 1898 heeft voorgeschreven dat alle wetten voortaan in het Frans en in het Nederlands zullen worden gestemd en uitgevaardigd. Dit is zestig jaren geleden. Sindsdien zijn een aantal wijzigingswetten en aanvullingswetten tot stand gekomen; de Nederlandse tekst van die wetten is op vele plaatsen onnauwkeurig, hier en daar geheel foutief; eenheid van terminologie en van vorm ontbreekt, zodat een herziening van al die teksten noodzakelijk is, wil men in het bezit komen van een in het Nederlands gesteld Burgerlijk Wetboek dat aan de behoeften van de wetenschap en van de praktijk voldoet.

Bij koninklijk besluit van 5 april 1954 heeft de Regering een Commissie van bevoegde rechtsgeleerden, taalkundigen en ambtenaren aangesteld, belast met de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet, de wetboeken en de voornaamste wetten en besluiten.

Bij de installatie van de Commissie verklaarde mijn voorganger, Minister Lilar : « Uw Commissie is geroepen een definitieve vastlegging van de redactie van de wetboeken te bezorgen, met het oog op goedkeuring door het Parlement, opdat ook de Nederlandse tekst rechtskracht zou hebben en de gelijkheid tussen het Franstalige en het Nederlandstalige deel van de bevolking zou zijn verwezenlijkt.

« Il convient de ne pas se limiter à la traduction des lois et arrêtés dont le texte français existe seul jusqu'ici mais de revoir aussi, du point de vue de la forme et de l'unité de la terminologie, le texte néerlandais des dispositions insérées dans les codes après la loi du 18 avril 1898. »

Le projet qui vous est soumis établit en conséquence, sans rien changer au contenu des dispositions, le texte néerlandais officiel et obligatoire de tout le Code civil. Et la version néerlandaise existante des dispositions légales qui ont modifié ou complété le Code après la mise en vigueur de la loi du 18 avril 1898 relative à l'emploi de la langue flamande dans les publications officielles, et au sujet desquelles le projet porte une rédaction nouvelle, est remplacée par cette dernière rédaction.

Il en résulte que le texte français du Code civil et son texte néerlandais établi par le présent projet auront, l'un et l'autre, valeur légale, de manière telle que l'article 7 de la loi du 18 avril 1898 sera applicable à toutes les dispositions de ce Code.

La Commission a déjà établi antérieurement le texte néerlandais de la Constitution, qui, avec quelques modifications, a été approuvé par la Chambre des Représentants. Suit aujourd'hui un second travail important auquel la Commission a consacré un grand nombre de séances. Des sous-commissions ont été chargées d'examiner des problèmes déterminés. Là où la chose apparaissait nécessaire, des recherches historiques et linguistiques ont précédé les délibérations. Pour certaines questions, la Commission a fait appel à des spécialistes du dehors. Il fut procédé à deux lectures du texte. Enfin, la Commission centrale de la langue juridique et administrative néerlandaise, instituée par l'arrêté royal du 19 janvier 1954, a procédé à une dernière revision.

La Commission met l'accent dans son rapport sur le fait que la terminologie usitée chez nous ne correspond pas toujours à la terminologie néerlandaise, et que, souvent, elle prête à critique, du point de vue juridique et linguistique. Dans ses travaux, la Commission s'est efforcée, d'établir l'uniformité avec la langue juridique des Pays-Bas et de donner aux dispositions du Code une forme aussi irréprochable que possible.

La Commission souligne dans son rapport, comme elle l'avait fait pour la préparation du texte néerlandais de la Constitution (Doc. Ch., Session 1955-1956, n° 420, 1°), qu'elle s'est scrupuleusement abstenue de prendre parti dans les questions controversées et qu'elle s'est efforcée, autant que possible, de conserver dans la version néerlandaise, l'imprécision ou l'ambiguïté du texte français. La Commission ajoute cependant que lorsque le sens d'une disposition est indubitable, elle n'a pas suivi servilement le texte français, et a préféré des tournures répondant au génie de la langue néerlandaise : la Commission estime, à juste titre, que la reproduction fidèle d'un texte dans une autre langue n'exige pas une traduction littérale.

Pour le surplus, le Gouvernement renvoie au rapport de la Commission : le commentaire présenté par celle-ci doit être considéré comme un complément du présent exposé des motifs.

Le Gouvernement rend hommage à la conscience et au soin avec lesquels la Commission s'est acquittée de sa tâche, tant du point de vue juridique que du point de vue linguistique. Il croit pouvoir vous recommander l'approbation du projet.

Le Ministre de la Justice,

« Er zijn gronden om zich niet tot de vertaling van de wetten en besluiten, waarvan alleen nog maar een Franse officiële tekst bestaat, te beperken, doch ook om de Nederlandse tekst van de na de wet van 18 april 1898 in de wetboeken ingeschakelde wetten op het stuk van de vorm en de eenheid van terminologie te herzien. »

Het U ter goedkeuring voorgelegde ontwerp stelt derhalve, zonder aan de inhoud zelf van de bepalingen te raken, de officiële, rechtsgeldige Nederlandse tekst vast van het Burgerlijk Wetboek, in zijn gehele omvang. De bestaande Nederlandse versie van de bepalingen die het Wetboek na het tot stand komen van de wet van 18 april 1898 betreffende het gebruik van de Nederlandse taal in de officiële bekendmakingen, hebben gewijzigd of aangevuld, en waarvoor in het ontwerp een nieuwe redactie is opgenomen, wordt dus door die redactie vervangen.

Meteen zullen dan de Franse en de in dit ontwerp vastgelegde Nederlandse versie van het Burgerlijk Wetboek, beide rechtskracht hebben, zodat artikel 7 van de wet van 18 april 1898 op alle bepalingen van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk is.

De Commissie heeft vroeger reeds een Nederlandse tekst van de Grondwet geleverd, die, met enkele wijzigingen, door de Kamer van Volksvertegenwoordigers is goedgekeurd. Thans komt een tweede zeer belangrijk werk, waaraan de Commissie een groot aantal vergaderingen heeft besteed. Subcommissies werden belast met het onderzoek van bepaalde vraagstukken. Een rechtshistorisch of een taalkundig onderzoek ging, waar zulks nodig bleek, aan de beraadslaging vooraf. Voor speciale vraagstukken heeft de Commissie een beroep gedaan op deskundigen van buiten. Twee lezingen werden gehouden. Ten slotte volgde een supervisie door de Centrale Commissie voor de Nederlandse Rechtstaal en Bestuurstaal in België, opgericht bij koninklijk besluit van 19 januari 1954.

De Commissie wijst in haar verslag op het feit dat de in ons land gebruikelijke terminologie niet altijd overeenstemt met de Nederlandse en evenmin steeds taalkundig en juridisch kan worden verantwoord. Gestreefd is naar uniformiteit met Nederland en naar een zo onberispelijk mogelijke vorm van de bepalingen.

Evenals bij de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet (Doc. Kamer, 1955-1956, 420, 1), verklaart de Commissie ook thans in haar verslag, dat zij zich angstvallig heeft onthouden van het geven van oplossingen aan gecontroverseerde vragen en dat zij ernaar heeft gestreefd, waar mogelijk, de onduidelijkheden of de dubbelzinnigheden die in de Franse tekst voorkomen, in de Nederlandse versie te bewaren. De Commissie voegt hieraan toe dat, waar aan de zin van een bepaling niet kan worden getwijfeld, de Franse tekst niet slaafs is gevolgd en een vorm is gekozen die aan het Nederlandse taaleigen beantwoordt : de Commissie oordeelt terecht dat een nauwkeurige weergave van de oorspronkelijke tekst iets anders is dan een letterlijke vertaling.

Voor het overige verwijst de Regering naar het verslag van de Commissie : haar commentaar is als een aanvulling van deze Memorie van Toelichting te beschouwen.

De Regering brengt hulde aan de nauwgezetheid en de zorg waarmede de Commissie, zowel in juridisch als in taalkundig opzicht, haar opdracht heeft vervuld. Zij meent het ontwerp aan uw goedkeuring te mogen aanbevelen.

De Minister van Justitie,

L. MERCHIERS.

RAPPORT

DE LA COMMISSION CHARGEE DE L'ELABORATION DU TEXTE NEERLANDAIS DE LA CONSTITUTION, DES CODES ET DES LOIS ET ARRETES PRINCIPAUX (1)

I.

OBSERVATIONS GENERALES.

1. *Mission de la Commission.*

La mission générale de la Commission consiste en l'élaboration du texte néerlandais de la Constitution, des Codes et des lois et arrêtés principaux.

En ce qui concerne la Constitution, la Commission a remis au Gouvernement un projet de texte néerlandais : ce texte a été approuvé par la Chambre des Représentants, après quelques modifications, et transmis au Sénat. Lorsqu'il aura été promulgué, la version néerlandaise des dispositions originales de la Constitution aura force légale et une rédaction néerlandaise améliorée remplacera les dispositions constitutionnelles prises en 1920 et en 1921.

Aujourd'hui la Commission a l'honneur de présenter au Gouvernement un texte néerlandais du Code civil, destiné à être soumis à l'approbation du Parlement.

Le travail de la Commission s'étend aux lois qui ont modifié ou complété le Code civil depuis la loi du 18 avril 1898. La revision de cette première version officielle a paru plus

(1) *Composition de la Commission :*

Président :

E. VAN DIEVOET, professeur émérite à l'Université catholique de Louvain, membre de la Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, ancien ministre de la Justice;

Vice-Président :

A. VRANCKX, Conseiller d'Etat, chargé de cours à l'Université de l'Etat de Gand;

Membres :

E. BLANCQUAERT, recteur honoraire, professeur émérite à l'Université de l'Etat de Gand, membre de la Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, ancien ministre de l'Instruction publique;

J. F. DEMOL, directeur du Service législatif flamand du Sénat (nommé par arrêté royal du 16 novembre 1956);

F. D'HAESE, chef du Service de la concordance des textes au Conseil d'Etat;

† L. GROOTAERS, professeur à l'Université catholique de Louvain, membre de la Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (décédé le 13 octobre 1956);

N. GUNZBURG, Professeur émérite à l'Université de l'Etat de Gand;

H. HEYMANS, directeur honoraire au Ministère de la Justice;

J. L. PAUWELS, professeur à l'Université catholique de Louvain, membre de la Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde;

W. PEE, professeur à l'Université de l'Etat de Gand;

Ad. VAN LOEY, professeur à l'Université Libre de Bruxelles, membre de la Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde;

J. A. van OVERBEKE, professeur émérite à l'Université de l'Etat de Gand;

Secrétaires :

J. MOORS, chargé de cours à l'Université de l'Etat de Liège;

A. RAPORT, chargé de cours à l'Institut supérieur de commerce Saint-Louis à Bruxelles;

G. VAN DIEVOET, professeur à l'Université catholique de Louvain.

VERSLAG

VAN DE COMMISSIE BELAST MET DE VOORBEREIDING VAN DE NEDERLANDSE TEKST VAN DE GRONDWET, DE WETBOEKEN EN DE VOORNAAMSTE WETTEN EN BESLUITEN (1)

I.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN.

1. *Opdracht van de Commissie.*

De algemene opdracht van de Commissie bestaat in de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet, de wetboeken en de voornaamste wetten en besluiten.

Wat de Grondwet betreft, heeft de Commissie een ontwerp van Nederlandse tekst aan de Regering overhandigd : die tekst is, na enkele wijzigingen, door de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurd en aan de Senaat overgezonden. Wanneer hij zal zijn afgekondigd, zal de Nederlandse versie van de oorspronkelijke bepalingen van de Grondwet rechtskracht bezitten en zal een verbeterde Nederlandse redactie in de plaats treden van de grondwettelijke bepalingen die in de jaren 1920 en 1921 zijn ingevoerd.

Thans heeft de Commissie de eer een Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek aan de Regering aan te bieden, met de bedoeling dat deze tekst aan het Parlement ter goedkeuring moge worden voorgelegd.

Het werk van de Commissie omvat mede de wetten die het Burgerlijk Wetboek na de wet van 18 april 1898 hebben gewijzigd of aangevuld. Meer nog dan voor de

(1) *Samenstelling van de Commissie :*

Voorzitter :

E. VAN DIEVOET, emeritus professor van de Katholieke Universiteit te Leuven, lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, oud-minister van Justitie;

Ondervoorzitter :

A. VRANCKX, Staatsraad, docent aan de Rijksuniversiteit te Gent;

Leden :

E. BLANCQUAERT, ere-rector en emeritus professor van de Rijksuniversiteit te Gent, lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, oud-minister van Openbaar Onderwijs;

J. F. DEMOL, directeur van de Vlaamse Wetgevende Dienst van de Senaat (benoemd bij K.B. van 16 november 1956);

F. D'HAESE, hoofd van de Dienst voor Overeenstemming der Teksten bij de Raad van State;

† L. GROOTAERS, professor aan de Katholieke Universiteit te Leuven, lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (overleden 13 oktober 1956);

N. GUNZBURG, emeritus professor van de Rijksuniversiteit te Gent;

H. HEYMANS, ere-directeur in het ministerie van Justitie;

J. L. PAUWELS, professor aan de Katholieke Universiteit te Leuven, lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde;

W. PEE, professor aan de Rijksuniversiteit te Gent;

Ad. VAN LOEY, professor aan de Vrije Universiteit te Brussel, lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde;

J. A. van OVERBEKE, emeritus professor van de Rijksuniversiteit te Gent;

Secretarissen :

J. MOORS, docent aan de Rijksuniversiteit te Luik;

A. RAPORT, docent aan de Sint-Aloysiushandelshogeschool te Brussel;

G. VAN DIEVOET, professor aan de Katholieke Universiteit te Leuven.

nécessaire encore que pour la Constitution, en ce qui concerne le style, la langue et la terminologie, si l'on veut obtenir un texte correct du Code civil, rédigé en néerlandais moderne.

Lors de l'installation de la Commission, le 28 février 1955, M. A. Lilar, ministre de la Justice en fonction à l'époque, déclarait : « Votre Commission est appelée à se consacrer à l'établissement de la rédaction des lois, en vue de leur approbation par le Parlement, afin que le texte néerlandais ait lui aussi force de loi et qu'ainsi l'égalité entre la population de langue française et celle de langue néerlandaise soit réalisée.

Il y a lieu de ne pas se limiter à la traduction des lois et arrêtés dont le texte français existe seul jusqu'ici, mais de revoir également, du point de vue de la forme et de l'unité de la terminologie, le texte néerlandais des textes insérés dans les codes après la loi du 18 avril 1898 ».

La Commission s'est efforcée de répondre à ce vœu.

2. *Textes examinés par la Commission :*

Notre Code civil date du 21 mars 1804 et fut promulgué une seconde fois en vertu de la loi du 3 septembre 1807, afin de mettre en concordance les appellations désignant les institutions juridiques et les fonctionnaires, avec celles du régime impérial qui venait d'être créé.

De nombreuses dispositions du Code se retrouvent en dernière instance, dans les œuvres de J. Domat (1625-1695) et de R.J. Pothier (1699-1772) qui pensaient avec logique et écrivaient simplement. Quelques articles pourtant remontent à des ordonnances royales, notamment ceux qui concernent les donations et testaments, les substitutions et la preuve : ils sont, dans une certaine mesure, rédigés d'une manière plus verbeuse, propre à la législation royale de l'Ancien Régime.

Les lois qui dans la suite ont modifié ou complété chez nous le texte original de 1804, sont généralement moins élégantes et plus compliquées que celui-ci : elles règlementent volontiers et leur rédaction n'est pas toujours correcte; cette remarque vaut pour les grandes réformes (les lois sur les privilèges et hypothèques du 16 décembre 1851, les baux à ferme du 7 mars 1929 et 7 juillet 1951 et les baux commerciaux du 30 avril 1951).

La version néerlandaise élaborée par la Commission porte naturellement les traces du style et de la forme du texte français original traduit par elle.

La façon dont les nouveaux textes ont été insérés dans le Code ne satisfait pas toujours aux exigences d'une bonne technique législative; ainsi, par exemple, la loi du 26 décembre 1891 a-t-elle modifié un certain nombre de règles concernant l'état civil, sans que les dispositions nouvelles aient repris la place des articles originaux : la Commission a inséré ces articles après le numéro de l'article du Code civil dont le contenu était repris dans la nouvelle loi. La Commission a procédé de la même manière pour la loi interprétative du 16 juillet 1844 (art. 821) et pour la modification des articles 726 et 912 sur le droit des étrangers de succéder et de disposer et recevoir par donation et par testament (loi du 27 avril 1865). Dans la conception de la Commission, les articles ainsi insérés font partie du Code civil et doivent par conséquent être soumis au vote du Parlement.

La Commission a compris dans son travail les dispositions transitoires de deux lois récentes parce que ces dispositions présentaient encore un intérêt pratique : la première concerne les baux à ferme (loi du 7 juillet 1951, articles 20 et 21), l'autre les baux commerciaux (loi du 30 avril 1951,articles 33 à 36).

Grondwet is de herziening van deze eerste officiële versie nodig gebleken, wat de stijl, de taal en de terminologie betreft, wil men een gaaf, in modern Nederlands gesteld Burgerlijk Wetboek tot stand brengen.

Bij de installatie van de Commissie, op 28 februari 1955, verklaarde de heer A. Lilar, de toenmalige minister van Justitie : « Zo is uw Commissie dan geroepen een definitieve vastlegging van de wetteksten te bezorgen, met het oog op de goedkeuring door het Parlement, opdat ook de Nederlandse tekst rechtskracht zou hebben en de gelijkheid tussen het Franstalige en het Nederlandstalige deel van de bevolking zou zijn verwezenlijkt ». De minister voegde hieraan toe : « Er zijn gronden om zich niet tot de vertaling van de wetten en besluiten, waarvan alleen nog maar een Franse officiële tekst bestaat, te beperken, doch ook om de Nederlandse tekst van de na de wet van 18 april 1898 in de wetboeken ingevoegde wetten op het stuk van de vorm en de eenheid van terminologie te herzien. »

De Commissie heeft getracht aan dit verlangen te voldoen.

2. *De door de Commissie behandelde teksten.*

Ons Burgerlijk Wetboek dagtekent van 21 maart 1804 en werd ingevolge de wet van 3 september 1807 een tweede maal afgekondigd ten einde de benamingen van de rechtsinstellingen en de ambtenaren in overeenstemming te brengen met die van het Keizerlijk Bewind, dat alsdan was tot stand gekomen.

Menigvuldige bepalingen van het Wetboek berusten in laatste instantie op de werken van J. Domat (1625-1695) en van R.J. Pothier (1699-1772), die logisch dachten en eenvoudig schreven. Enkele artikelen echter gaan terug tot koninklijke ordonnanties, namelijk die met betrekking tot de schenkingen en testamenten, de erfstellingen over de hand en het bewijs : zij vertonen in een zekere mate de meer omslachtige redactie van de koninklijke wetgeving van het Ancien Régime.

De wetten die naderhand ten onzent de oorspronkelijke teksten hebben gewijzigd of aangevuld, zijn doorgaans minder fraai en meer ingewikkeld dan die van 1804 : zij reglementeren gaarne en hun redactie is niet altijd correct : dit geldt ook voor grote hervormingen (hypotheekwet van 16 december 1851, pachtwet van 7 maart 1929 en 7 juli 1951, wet op de handelshuur van 30 april 1951).

De Nederlandse versie van de Commissie draagt natuurlijk de sporen van de stijl en de vorm van het door haar behandelde Franse origineel.

De manier waarop de nieuwe teksten in het Wetboek zijn ingevoegd voldoet niet altijd aan de vereisten van een goede wetgevingstechniek : zo, b.v. heeft de wet van 26 december 1891 een zeker aantal regels betreffende de burgerlijke stand gewijzigd, zonder dat de nieuwe bepalingen hun plaats in de oorspronkelijke artikelen hebben ingenomen; de Commissie heeft die dan ingelast achter het nummer van het artikel van het Burgerlijk Wetboek, waarvan de inhoud in de nieuwe wet wordt behandeld. Op dezelfde wijze is de Commissie te werk gegaan, in verband met de interpretatieve wet van 16 juli 1844 (art. 821) en in verband met de wijziging van de artikelen 726 en 912 over het recht van vreemdelingen om te erven en om bij schenking en bij testament te beschikken of te genieten (wet van 27 april 1865). De aldus geplaatste artikelen maken, in de opvatting van de Commissie, deel uit van het Burgerlijk Wetboek en moeten derhalve aan het Parlement worden onderworpen.

De Commissie heeft de overgangsbepalingen van twee recente wetten in haar behandeling betrokken, omdat die bepalingen nog enig praktisch belang hebben : de ene betreft de pacht (wet van 7 juli 1951, art. 20-21), de andere de handelshuur (wet van 30 april 1951, art. 33-36).

Là s'arrête pourtant le projet : les lois particulières qui traitent de matières de droit civil, mais autrement qu'en rapport avec le Code civil, n'entrent provisoirement pas en considération.

3. *Les traductions précédentes.*

Différentes traductions du Code civil ont vu le jour; elles sont examinées succinctement ici : ce sont trois traductions flamandes (faites entre 1803 et 1807), une traduction du jurisconsulte néerlandais Joh. van der Linden (1810), les dispositions empruntées au Code Napoléon par le Code civil néerlandais de 1838, la traduction de K.L. Ledeganck (1841) et la traduction de la Commission officielle instituée par le Gouvernement en 1923.

1° *Les premières traductions flamandes* (1803-1807).

Je connais trois anciennes traductions flamandes du Code civil :

a) la première parut à Paris dans l'organe officiel bilingue, *le Bulletin des lois de la République française* (Bulletin der wetten van de Fransche Republiek); la traduction figurait en regard du texte français des lois qui devaient constituer le Code civil, lequel a été, comme on le sait, promulgué une première fois sous la forme de 36 lois particulières (1). La loi du 30 ventôse an XII a réuni ces lois « en

(1) *Bulletin des lois de la République française, Bulletin der wetten van de Fransche Republiek*, 3e série.
L. 14 ventôse, an XI (de la publication des lois) VII, n° 254 (2375).
L. 17 ventôse, an XI (de la jouissance des droits civils) VII, n° 255 (2398).
L. 20 ventôse, an XI (des actes de l'état civil) VII, n° 257 (2437).
L. 23 ventôse, an XI (du domicile) VII, n° 257 (2438).
L. 24 ventôse, an XI (des absents) VII, n° 259 (2442).
L. 26 ventôse, an XI (du mariage) VII, n° 259 (2443).
L. 30 ventôse, an XI (du divorce) VII, n° 261 (2524).
L. 2 germinal, an XI (de la paternité) VIII, n° 263 (2565).
L. 2 germinal, an XI (de l'adoption) VIII, n° 263 (2566).
L. 3 germinal, an XI (de la puissance paternelle) VIII, n° 263 (2567).
L. 5 germinal, an XI (de la minorité) VIII, n° 266 (2579).
L. 8 germinal, an XI (de la majorité) VIII, n° 266 (2580).
L. 4 pluviôse, an XII (de la distinction des biens) IX, n° 336 (3536).
L. 6 pluviôse, an XII (de la propriété) IX, n° 337 (3537).
L. 9 pluviôse, an XII (de l'usufruit) IX, n° 339 (3559).
L. 10 pluviôse, an XII (des servitudes) IX, n° 339 (3560).
L. 29 germinal, an XI (des successions) VIII, n° 274 (2742).
L. 13 floréal, an XI (des donations) VIII, n° 279 (2767).
L. 17 pluviôse, an XII (des contrats) IX, n° 343 (3606).
L. 19 pluviôse, an XII (des engagements hors contrat) IX, n° 344 (3607).
L. 20 pluviôse, an XII (du contrat de mariage) IX, n° 344 (3608).
L. 15 ventôse an XII (de la vente) IX, n° 349 (3648).
L. 16 ventôse, an XII (de l'échange) IX, n° 349 (3649).
L. 16 ventôse, an XII (du contrat de louage) IX, n° 349 (3650).
L. 17 ventôse, an XII (du contrat de société) IX, n° 349 (3651).
L. 18 ventôse, an XII (du prêt) IX, n° 350 (3652).
L. 23 ventôse, an XII (du dépôt) IX, n° 352 (3666).
L. 19 ventôse, an XII (des contrats aléatoires) IX, n° 350 (3654).
L. 19 ventôse, an XII (du mandat) IX, n° 350 (3653).
L. 24 pluviôse, an XII (du cautionnement) IX, n° 346 (3613).
L. 29 ventôse, an XII (des transactions) IX, n° 354 (3676).
L. 23 pluviôse, an XII (de la contrainte) IX, n° 346 (3612).
L. 25 ventôse, an XII (du nantissement) IX, n° 352 (3668).
L. 28 ventôse, an XII (des privilèges et hypothèques) IX, n° 354 (3674).
L. 28 ventôse, an XII (de l'expropriation forcée) IX, n° 354 (3675).
L. 24 ventôse, an XII (de la prescription) IX, n° 352 (3667).
L. 30 ventôse, an XII réunissant en un seul corps de lois les lois civiles, sous le titre « Code civil des Français ». *Bull.*, 3e série, IX, n° 354 (3677).

G.V.D.

Verder reikt het ontwerp echter niet : afzonderlijke wetten die onderwerpen van burgerlijk recht behandelen, maar anders dan in verband met het Burgerlijk Wetboek, blijven voorlopig buiten beschouwing.

3. *De vroegere vertalingen.*

Van het Burgerlijk Wetboek zijn verscheidene vertalingen verschenen, die hier op beknopte wijze worden besproken : drie Vlaamse vertalingen (tussen 1803 en 1807), een vertaling van de Nederlandse rechtsgeleerde Mr. Joh. van der Linden (1810), de door het Nederlands Burgerlijk Wetboek van 1838 aan het Wetboek Napoleon ontleende bepalingen, de vertaling van K.L. Ledeganck (1841) en de vertaling van de officiële Commissie, door de Regering ingesteld in 1923.

1° *De eerste Vlaamse vertalingen* (1803-1807).

Drie oude Vlaamse vertalingen van het Burgerlijk Wetboek zijn mij bekend :

a) De eerste verscheen te Parijs in het officiële tweetalige *Bulletin des lois de la République française* (Bulletin der wetten van de Fransche Republiek), gedrukt tegenover de Franse tekst van de wetten die het Burgerlijk Wetboek zullen uitmaken, dat, zoals men weet, een eerste maal in de vorm van 36 afzonderlijke wetten werd afgekondigd (1). Bij de wet van 30 ventôse jaar XII werden die wetten « in

(1) *Bulletin des lois de la République française, Bulletin der wetten van de Fransche Republiek*, 3e série.
W. 14 ventôse jaar XI (bekendmaking wetten), VII, nr 254 (2375).
W. 17 ventôse jaar XI (genot burg. rechten), VII, nr 255 (2398).
W. 20 ventôse jaar XI (akten burg. stand), VII, nr 257 (2437).
W. 23 ventôse jaar XI (woonplaats), VII, nr 257 (2438).
W. 24 ventôse jaar XI (afwezigen), VII, nr 259 (2442).
W. 26 ventôse jaar XI (huwelijk), VII, nr 259 (2443).
W. 30 ventôse jaar XI (echtscheiding), VII, nr 261 (2524).
W. 2 germinal jaar XI (vaderschap), VIII, nr 263 (2565).
W. 2 germinal jaar XI (aanneming kinderen), VIII, nr 263 (2566).
W. 3 germinal jaar XI (ouderlijke macht), VIII, nr 263 (2567).
W. 5 germinal jaar XI (minderjarigheid), VIII, nr 266 (2579).
W. 8 germinal jaar XI (meerderjarigheid), VIII, nr 266 (2580).
W. 4 pluviôse jaar XII (onderscheiding goederen), IX, nr 336 (3536).
W. 6 pluviôse jaar XII (eigendom), IX, nr 337 (3537).
W. 9 pluviôse jaar XII (vruchtgebruik), IX, nr 339 (3559).
W. 10 pluviôse jaar XII (erfdienstbaarheden), IX, nr 339 (3560).
W. 29 germinal jaar XI (erfenissen), VIII, nr 274 (2742).
W. 13 floréal jaar XI (schenkingen), VIII, nr 279 (2767).
W. 17 pluviôse jaar XII (contracten), IX, nr 343 (3606).
W. 19 pluviôse jaar XII (verbintenissen buiten overeenkomst), IX, nr 344 (3607).
W. 20 pluviôse jaar XII (huwelijkscontract), IX, nr 344 (3608).
W. 15 ventôse jaar XII (koop), IX, nr 349 (3648).
W. 16 ventôse jaar XII (ruil), IX, nr 349 (3649).
W. 16 ventôse jaar XII (huur), IX, nr 349 (3650).
W. 17 ventôse jaar XII (vennootschap), IX, nr 349 (3651).
W. 18 ventôse jaar XII (lening), IX, nr 350 (3652).
W. 23 ventôse jaar XII (bewaargeving), IX, nr 352 (3666).
W. 19 ventôse jaar XII (kanscontracten), IX, nr 350 (3654).
W. 19 ventôse jaar XII (lastgeving), IX, nr 350 (3653).
W. 24 pluviôse jaar XII (borgtocht), IX, nr 346 (3613).
W. 29 ventôse jaar XII (dading), IX, nr 354 (3676).
W. 23 pluviôse jaar XII (lijfsdwang), IX, nr 346 (3612).
W. 25 ventôse jaar XII (inpandgeving), IX, nr 352 (3668).
W. 28 ventôse jaar XII (voorrechten en hypotheken), IX, nr 354 (3674).
W. 28 ventôse jaar XII (gerechtelijke uitwinning), IX, nr 354 (3675).
W. 24 ventôse jaar XII (verjaring), IX, nr 352 (3667).
W. 30 ventôse jaar XII houdende samenvoeging van de burgerlijke wetten in een Wetboek, onder de titel « Code civil des Français », Bull., 3e série, IX, nr 354 (3677).

G.V.D.

un seul corps de lois, sous le nom de Code civil des Français ». Je n'ai pu déterminer si le texte flamand du Code a été à nouveau promulgué dans son ensemble : je n'en ai en tout cas trouvé aucune trace.

La traduction officielle est rédigée dans une langue relativement satisfaisante pour l'époque mais considérablement vieillie; on y rencontre des terminologies anciennes qui sont depuis tombées en désuétude, telles que, par exemple : « togt » (en même temps que « vrugtgebruik ») et « togtenaar, momboir » et « momboirdye ». Le traducteur est embarrassé par les institutions nouvelles : il emploie divers termes pour traduire un même concept (par exemple « donatie onder de levende, geven bij levenden lijve, donatiën met den levenden lijve »); — les nouveaux termes dont il se sert ne sont pas toujours également heureux, par exemple « tussen gestelde lieden » (personnes interposées), « collateraele vrinden » (collatéraux), « in faveur van den houwelijk » (en faveur de mariage), « op wat titel » (à quelque titre que...). Il ne se donne manifestement pas beaucoup de peine pour trouver des expressions néerlandaises adéquates : il écrit « accouchement, absent, conjointen, partagie, revoceeren (en même temps que « wederroepen »), renunceeren, zal als nul aanzien worden, testamentelijke dispositiën, het olograph testament, mentie maken van, het legaat universeel », etc.

b) Pour suivre l'ordre chronologique, il convient vraisemblablement de citer maintenant un ouvrage publié à Gand : « *Code civil des Français*, traduit en flamand sur l'édition originale, la seule officielle, par P. J. Lorio, élève en législation de la ci-devant Ecole centrale du département de l'Escaut, et sous-chef au bureau de police à la Mairie de Gand » (1). Le titre du Code est traduit « *Civilen Wetboek der Fransche* ». L'auteur a utilisé la traduction publiée à Paris, et en maints endroits la transcrit avec ou sans modifications. Il déclare ne pas chercher à éviter les mots bâtards, mais pourtant ceux-ci sont moins nombreux chez lui que chez son prédécesseur; il remplace souvent par des mots propres à la Flandre orientale, des termes et des expressions qui se trouvaient dans la première traduction et qui étaient d'un néerlandais correct. Dans son avis « Aan de inschrijvers » l'auteur écrit : « Ik moet bekennen dat ik mij meer gelegen gelaeten hebbe om getrouwelijk den text en den zin van de wet te vertaelen, dan mij bezig te houden om hoogdraevende woorden te zoeken, die ten meerderen deele zoo onverstaanbaar zijn dan de fransche woorden zelfs, voor de personen van het plat land, ten wiens gebruyk en gemak ik vertaelt hebbe; en ik hebbe liever dat men zegt, het is gemeen vlaemsch, dan dat men zoude zeggen, het is vlaemsch, dat wij niet verstaen. » La traduction aurait été revue par « twee jurisconsulten dezer stad » à la demande du Préfet du département de l'Escaut.

Le style de Lorio est moins archaïque que celui du Bulletin, mais sa langue est assez grossière, empreinte d'expressions dialectales de la Flandre orientale, et souvent défectueuse. Dans un titre, « Des différentes manières » devient: « *Wegens* de verscheyde wijzen... »; « De magt om... wordt gereguleert » est traduit « De faculteyt om... word beschikt door... »; « Il faut exister » devient « moet men in wezen zijn »; « Qui a porté une accusation capitale » est erroné-

(1) « A Gand, de l'imprimerie de F.J. Bogaert-de Clercq », sans date. Le Professeur P. BELLEFROID (*De code-vertalingen in den Franschen tijd*, dans *Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1932, p. 89) date cette publication de 1806. L'ouvrage fut publié une première fois en deux volumes : I, page 1 à 334, II, pages 335-1096; le second volume est précédé d'un avis *Aan de inschrijvers* et suivi du texte de la loi sur la réunion des lois civiles en un code, et d'une *Table des matières* alphabétique. L'édition en un volume est semblable à la première, mais l'avis aux souscripteurs figure en tête.

eenen enkelen wetboek, onder den naem van civielen wetboek van de Franschen bijeengevoegd ». Of de Vlaamse tekst van het wetboek opnieuw, als een geheel is uitgevaardigd, heb ik niet kunnen uitmaken : althans ik heb geen spoor ervan ontdekt.

De officiële vertaling is gesteld in een voor die tijd tamelijk bevredigende, maar sterk verouderde taal; vroegere terminologieën die sindsdien in onbruik zijn geraakt, komen voor, zoals b.v. togt (naast vrugtgebruik) en togtenaar, momboir en momboirdye. Met de nieuwe instellingen zit de vertaler verlegen : hij bezigt verschillende termen voor één begrip (b.v. donatie onder de levende, geven bij levenden lijve, donatiën met den levenden lijve); — de nieuwe termen die hij gebruikt, zijn niet altijd even gelukkig, b. v. : tussen gestelde lieden (personnes interposées), collateraele vrinden (collatéraux), in faveur van den houwelijk(en faveur de mariage), op wat titel (à quelque titre que...). Veel moeite om een passende Nederlandse uitdrukking te vinden geeft hij zich blijkbaar niet; hij schrijft : accouchement, absent, conjointen, partagie, revoceeren (naast wederroepen), renunceeren, zal als nul aanzien worden, testamentelijke dispositiën, het olograph testament, mentie maken van, het legaat universeel, enz.

b) Waarschijnlijk volgt daarop chronologisch het te Gent verschenen werk : « *Code civil des Français*, traduit en flamand sur l'édition originale, la seule officielle, par P.J. Lorio, élève en législation de la ci-devant Ecole centrale du département de l'Escaut, et sous-chef au bureau de police à la Mairie de Gand » (1). In vertaling luidt de titel: *Civilen Wet-boek der Fransche*. De auteur heeft de te Parijs verschenen vertaling gebruikt en schrijft die op vele plaatsen na met of zonder wijzigingen. Bastaardwoorden verklaart hij niet te willen mijden, maar intussen treft men die bij hem niet zo veelvuldig aan als bij zijn voorganger; goede Nederlandse termen en uitdrukkingen van de eerste vertaling worden meermaals vervangen door Oostvlaamse. *Aan de inschrijvers* wordt meegedeeld : « Ik moet bekennen dat ik mij meer gelegen gelaeten hebbe om getrouwelijk den text en den zin van de wet te vertaelen, dan mij bezig te houden om hoogdraevende woorden te zoeken, die ten meerderen deele zoo onverstaanbaar zijn dan de fransche woorden zelfs, voor de personen van het plat land, ten wiens gebruyk en gemak ik vertaelt hebbe; en ik hebbe liever dat men zegt, het is gemeen vlaemsch, dan dat men zoude zeggen, het is vlaemsch dat wij niet verstaen ». De vertaling zou zijn nagezien door « twee jurisconsulten dezer stad », op het verzoek van de prefect van het departement der Schelde.

De stijl van Lorio is minder archaïsch dan die van het Bulletin, maar zijn taal is tamelijk onbeholpen, Oostvlaams en menigmaal foutief. « Des différentes manières » in een titel wordt : « *Wegens* de verscheyde wijzen... »; « De magt om... wordt gereguleert » wordt « De faculteyt om... word beschikt door... »; « Il faut exister » wordt « moet men in wezen zijn »; « Qui a porté une accusation capitale » wordt verkeerdelijk « een hoofd - beschuldinge ». « De

(1) « A Gand, de l'imprimerie de F.J. Bogaert - de Clercq », s.d. P. BELLEFROID (*De code-vertalingen in den Franschen tijd*, in *Verslagen en mededelingen van de Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1932, bl. 89) plaatst de uitgave in het jaar 1806. Het werk verscheen een eerste maal in twee stukken I, bl. 1-334, II, 335-1096; het tweede stuk is voorafgegaan door een bericht *Aan de inschrijvers* en gevolgd door de tekst van de « Wet nopens de vereeniging der civile wetten » en een alfabetische *Table des matières*. De samengebundelde uitgave is gelijk aan de eerste, alleen is het bericht aan de inschrijvers naar voren gebracht.

ment traduit par « een hoofd-beschuldinge ». « De successiën *worden* opgedragen » devient « de ervenissen *zijn* toegewezen ». Il remplace « Maakt de linie uit » par « maakt de linie », transforme « Gemeenschap » (communauté) en « gemeenzaemheyd » et « Afkondiginge » en « Afkondinge ». « Professie » ou « stiel » (profession) devient « handgedaed ». « Créance » est rendu par « goedvind » à l'article 1023. On lit de plus « Toenaem » (prénom), « gifte met de warme hand » (donation entre vifs), à côté de « gifte tusschen levende », « belediginge » (lésion), en même temps que « benaadeelinge » et « lesie ». « Extrait, contrainte par corps » et « antichrèse » sont repris tels quels dans la traduction.

c) A peu près en même temps, parut à Gand, d'un auteur inconnu, une autre traduction qui apparemment devait connaître plus de succès que la précédente dont elle est pourtant très proche, et qu'elle a peut être recopiée dans une large mesuré : il est toutefois possible que l'inverse se soit produit, mais c'est peu vraisemblable. L'ouvrage est appelé « Code civil des Français, nouvelle édition, imprimée sur l'édition originale et seule officielle. — Civilen Wet-boek der Fransche, bij nieuwe vertaeling in het Vlaemsch, nevens den franschen origineelen text, herdrukt » (1). Le texte est suivi d'une table des matières. Lorio avait repris, dans son ouvrage, le *Décret relatif au droit de propriété des auteurs* du 19 juillet 1793 et y ajoutait : « En vertu de ce qui précède, je promets de donner aux personnes qui me feront connoître les auteurs et distributeurs d'éditions contrefaites de cet ouvrage.... la moitié du dédommagement que la loi accorde et qu'elle m'assure en pareil cas ». Etait-ce un avertissement à l'adresse de l'auteur de cette traduction-ci ?

Quoi qu'il en soit, on peut conclure de la comparaison de cette traduction avec celle de Lorio, qu'il ne s'agit pas réellement d'une seconde traduction mais d'un plagiat : mais on ne pourrait dire avec certitude lequel des deux auteurs a plagié l'autre.

L'auteur de ce *Civilen Wet-boek* laisse systématiquement tomber le -e final des substantifs féminins : « afkondiging, scheyding », etc. Le « minderjarige » de Lorio s'appelle soit « weeze » soit ailleurs « minderjarige ». Exister (chez Lorio « in wezen zijn ») devient « existeren », et « Gemeente », « commune ». « Geborte » se change en « geboorte ». Accouchement est traduit par « geliggen », de la publication des lois, par : « *nopende* d'afkondiging ». « Plechtpleginge van het houwelijk » est « celebratie ». « Le mineur est émancipé par le mariage » est traduit par « de weeze word haar zelfs door het houwelijk ». « Goedvind » se retrouve ici et il en est ainsi de la plupart des termes juridiques qui figuraient dans les traductions précédentes.

(1) « Tot Gend, bij A.B. Stéven », sans date, 876 pages. - Plus tard paraîtra aussi chez le même éditeur, et tout aussi anonyme, un « *Code Napoléon conforme aux changements adoptés par le Corps législatif le 3 septembre 1807. - Napoleons-Wetboek, gelijkvormig aan de veranderingen aengenomen door het Wetgevend Corps den 3 september 1807*, de 876 pages également : c'est l'ouvrage précédent, mais le texte est précédé des « Veranderingen die men in den civilen wetboek der Fransche doen moet, om den text te hebben van Napoleons-Wetboek ». Le texte ne sera amendé et les modifications insérées que dans une œuvre ultérieure, unilingue flamande, du même auteur inconnu et publiée chez le même imprimeur : *Napoleons Wetboek gelijkvormig aen de veranderingen aengenomen*, etc... mêmes références. Cette édition contient, à la fin du livre, une *Goedkeuring* du tribunal civil du 1er arrondissement de l'Escaut (19 mars 1807) déclarant qu'il n'y a pas lieu d'empêcher la vente du *Civilen Wetboek der Fransche*. Il résulte de ce qui précède, que nous n'avons pas affaire à trois traductions mais à une seule, qui fut revue pour mettre le texte en concordance avec la nouvelle rédaction du Code civil.

successiën *worden* opgedragen » wordt « de ervenissen *zijn* toegewezen ». « Maakt de linie uit » wordt « maakt de linie ». « Gemeenschap » (communauté) wordt veranderd in « gemeenzaemheyd ». « Afkondiginge » wordt « Afkondinge ». « Professie » of « stiel » (profession) wordt « handgedaed ». « Créance » wordt weergegeven door « goedvind » (art. 1023). Verder leest men « Toenaem » (prénom); « gifte met de warme hand » (donation entre vifs), naast « gifte tusschen levende », « belediginge » (lésion), naast « benaadeelinge » en « lesie ». Extrait, contrainte par corps, en antichrèse worden ongewijzigd in de vertaling opgenomen.

c) Te Gent verschijnt ongeveer gelijktijdig van de hand van een onbekende schrijver, een andere vertaling, die blijkbaar meer succes zal hebben dan de vorige, waarmee zij echter zeer nauw verwant is en die zij wellicht in ruime mate heeft nageschreven; het is echter ook mogelijk dat het andersom is gegaan, maar dat is niet waarschijnlijk. Het werk heet : « Code civil des Français, nouvelle édition, imprimée sur l'édition originale et seule officielle. — Civilen Wet-boek der Fransche, bij nieuwe vertaeling in het Vlaemsch, nevens den franschen origineelen text, herdrukt » (1). De tekst is gevolgd door een *Tafel der Materiën*. Lorio had in zijn werk het *Décret relatif au droit de propriété des auteurs* van 19 juli 1793 afgedrukt en had daaraan toegevoegd : « En vertu de ce qui précède, je promets de donner aux personnes qui me feront connoître les auteurs et distributeurs d'éditions contrefaites de cet ouvrage..., la moitié du dédommagement que la loi accorde et qu'elle m'assure en pareil cas ». Was het een waarschuwing aan het adres van de schrijver van deze vertaling ?

Hoe het zij, uit de vergelijking van de vertaling met die van Lorio mag men besluiten dat wij hier niet te doen hebben met een tweede, zelfstandige vertaling, maar met naschrijverij : wie van beiden het plagiaat gepleegd heeft, kan zonder een nader onderzoek niet met zekerheid worden vastgesteld.

De auteur van deze *Civilen Wet-boek* laat systematisch de eind-e van de vrouwelijke naamwoorden weg : afkondiging, scheyding, enz. De « minderjarige » van Lorio heet « weeze », elders « minderjarige ». Exister (« in wezen zijn » bij Lorio) wordt « existeren ». « Gemeente » wordt « commune ». « Geborte » wordt « geboorte ». « Accouchement » heet « geliggen ». De la publication des lois : « *nopende* d'afkondiging ». « Plechtpleginge van het houwelijk » is « celebratie ». « Le mineur est émancipé par le mariage » wordt vertaald : de weeze word haar zelfs door het houwelijk. « Goedvind » komt ook hier voor en zulks geldt voor de meeste rechtstermen van de vroegere vertalingen.

(1) « Tot Gend, bij A.B. Stéven », s.d., 876 bl. — Later zal bij dezelfde uitgever verschijnen, eveneens naamloos: *Code Napoléon conforme aux changements adoptés par le Corps législatif le 3 septembre 1807. — Napoleons-Wetboek, gelijkvormig aen de veranderingen aengenomen door het Wetgevend Corps den 3 september 1807*, eveneens 876 bl.: het is het vroegere werk, maar de tekst is voorafgegaan door de « Veranderingen die men in den civilen wetboek der Fransche doen moet, om den text te hebben van Napoleons-Wetboek ». De tekst zal eerst worden aangepast en de veranderingen ingevoegd in een later, eentalig Vlaams werk, van dezelfde onbekende auteur en uitgegeven bij dezelfde drukker: *Napoleons-Wetboek gelijkvormig aen de veranderingen aengenomen*, enz., zoals hiervoren. In deze uitgave bevindt zich, aan het einde van het boek, een *Goedkeuring* van het tribunaal civil van het eerste arrondissement der Schelde (19 maart 1807), waarbij verklaard wordt dat er geen reden bestaat om de verkoop van de Civilen Wetboek der Fransche te beletten. — Uit het bovenstaande blijkt dat wij hier te doen hebben niet met drie vertalingen, maar slechts met een enkele, later herzien om de tekst in overeenstemming te brengen met de nieuwe redactie van het Burgerlijk Wetboek.

Les trois traductions examinées n'ont plus qu'un intérêt historique; elles ne présentent plus d'utilité pour nous. (1)

2° *La traduction de Joh. van der Linden,* en collaboration avec E.C. d'Engelbronner, parut pour la première fois à Amsterdam en 1810, fut réimprimée l'année suivante comme « officieele uitgave », et une troisième et une quatrième fois à Bruxelles, en 1823 et 1825 comme « nieuwe verbeterde uitgave ».

Van der Linden était un excellent juriste : il connaissait l'ancien droit et aussi le droit français (2); il avait fait, à la demande du roi Louis Napoléon un *Ontwerp van Burgerlijk Wetboek voor het Koningrijk Holland,* qui fut suivi deux ans plus tard par le *Wetboek Lodewijk Napoleon ingerigt voor het Koningrijk Holland,* qui fit de nombreux emprunts au projet van der Linden et qui était rédigé avec la même simplicité de style.

La traduction de van der Linden était un ouvrage remarquable : elle a exercé une grande influence sur toutes les traductions ultérieures. C'est en grande partie à cet auteur que les Pays-Bas doivent et que nous-mêmes devons la terminologie néerlandaise du droit civil.

3° Le *Code civil néerlandais* de 1838 n'était pas une œuvre originale. Il est fondé en grande partie sur le Code Napoléon. En adaptant les nombreuses dispositions reprises de ce code, le législateur de 1838 s'est généralement inspiré de la traduction de 1810; celle-ci fut soigneusement revue par lui, améliorée en maints endroits et réécrite dans certains cas; çà et là le texte du *Wetboek Lodewijk Napoleon* fut pris comme canevas; nous devons aux rédacteurs du Code de 1838 un nombre d'améliorations concernant non seulement la terminologie mais encore la langue et la forme des dispositions (3).

4° *La traduction de K.L. Ledeganck.*

En 1841 parut à Gand, l'ouvrage du poète K.L. Ledeganck, *Het Burgerlyk Wetboek uit het Fransch vertaeld, en beknoptelyk uitgelegd, met byvoeging der aen hetzelve toegebragte wyzigingen voor Belgie.* L'auteur cite quelques-unes de ses sources : « Byzonderlyk Kiliaen kwam ons hier in te stade; deszelfs Etymologicum namen wy als onze baek, en maer in zeldzaeme gevallen moesten andere schryvers, als Meyer, Huydecoper, Weiland en Bilderdyk worden nagezien. » La traduction de Joh. van der Linden n'y est pas mentionnée et l'auteur écrit même, à la fin du « Voorberigt », que son ouvrage peut être considéré « in onze tael als het eerste van zijn slach ». Cette déclaration est on ne peut plus singulière. P. Bellefroid écrivait à ce sujet : « Ledeganck's Burgerlijk Wetboek is dan slechts een *nieuwe,* geen eerste vertaling van den *Code Civil.* Wanneer hij in de voorrede zijner eerste uitgaaf schrijft dat « het volgende (werk) in onze tael als het eerste van zijn slach kan worden beschouwd », dan is die bewering niet van overdreven-

(1) Cfr. P. BELLEFROID, *De code-vertalingen in den Franschen tijd,* p. 89; J.W. BOSCH, *Nederlandse vertalingen van Franse wetten en werken van Franse juristen in de jaren 1810-1813,* dans *Revue d'histoire du droit,* 1957, pp. 360-362.

(2) Il a traduit des ouvrages de R.J. Pothier (*Verhandeling van het wissel-recht,* Leyde, 1801; *Verhandeling van het recht omtrent Societeiten of Compagnieschappen,* Leyde, 1802; *Verhandeling van legaten,* Leyde, 1803; *Verhandeling van contracten en andere verbintenissen,* 2 tomes, Leyde, 1804-1806) et de J. Berriat-Saint-Prix (*Manier van procederen in civiele zaken voor de geregtshoven en regtbanken in Frankrijk,* Amsterdam, 1812). Il a écrit en outre *Over het notarisambt in Frankrijk* (1810).

(3) P. BELLEFROID, *De code-vertalingen in den Franschen tijd* pp. 102-106; E. VAN DIEVOET, *Over de taal en den vorm van het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek,* dans *Album René Verdeyen,* Bruxelles, 1943.

De drie hiervoren besproken vertalingen hebben alleen nog historisch belang; voor ons zijn zij niet bruikbaar (1).

2° *De vertaling van Mr. Joh. van der Linden,* in samenwerking met Mr. E.C. d'Engelbronner, verscheen voor het eerst in het jaar 1810 te Amsterdam, werd het volgende jaar opnieuw gedrukt als « officieele uitgave », en een derde en een vierde maal, als « nieuwe verbeterde uitgave », te Brussel in 1823 en 1825.

Van der Linden was een zeer bekwaam jurist : hij kende het oudvaderlandse, maar ook het Franse recht (2); hij had, in opdracht van Koning Lodewijk Napoleon een *Ontwerp van Burgerlijk Wetboek voor het Koningrijk Holland* opgemaakt; dit werd twee jaar later gevolgd door het *Wetboek Lodewijk Napoleon ingerigt voor het Koningrijk Holland,* dat veel ontleende aan het ontwerp van der Linden en dat in dezelfde eenvoudige stijl geschreven was.

Van der Lindens vertaling was een uitstekend werk : zij heeft op alle latere vertalingen een zeer diepgaande invloed uitgeoefend. Nederland en ook wij hebben de Nederlandse terminologie van het burgerlijk recht voor een aanzienlijk deel aan van der Linden te danken.

3° *Het Nederlands Burgerlijk Wetboek* van 1838 was niet oorspronkelijk. Het berustte grotendeels op het Wetboek Napoleon. Bij de bewerking van de menigvuldige uit dit wetboek overgenomen bepalingen lieten de wetgevers van 1838 zich doorgaans leiden door de vertaling van 1810; deze werd door hen zorgvuldig nagezien, op vele plaatsen verbeterd, in enkele gevallen herschreven; nu en dan werd de tekst van het Wetboek Lodewijk Napoleon als grondslag genomen; een aantal verbeteringen zijn aan de redacteurs van het Wetboek van 1838 te danken, en dit betreft zowel de terminologie als de taal en de vorm van de bepalingen. (3).

4° *De vertaling van K. L. Ledeganck.*

In het jaar 1841 verscheen te Gent, van de hand van de dichter K.L. Ledeganck, *Het Burgerlyk Wetboek uit het Fransch vertaeld, en beknoptelyk uitgelegd, met byvoeging der aen hetzelve toegebragte wyzigingen voor Belgie.* De auteur citeert enkele van zijn bronnen : « Byzonderlyk Kiliaen kwam ons hier in te stade; deszelfs Etymologicum namen wy als onze baek, en maer in zeldzaeme gevallen moesten andere schryvers, als Meyer, Huydecoper, Weiland en Bilderdyk worden nagezien. » De vertaling van J. van der Linden wordt niet vermeld en zelfs staat aan het einde van het *Voorberigt* te lezen dat het werk « in onze tael als het eerste van zyn slach kan worden beschouwd ». Deze verklaring is hoogst eigenaardig. P. Bellefroid schreef in dit verband het volgende : « Ledeganck's Burgerlijk Wetboek is dan slechts een *nieuwe,* geen eerste vertaling van den *Code Civil.* Wanneer hij in de voorrede zijner eerste uitgaaf schrijft dat « het volgende (werk) in onze tael als het eerste van zijn slach kan worden beschouwd »,

(1) Zie P. BELLEFROID, *De code-vertalingen in den Franschen tijd,* bl. 89. — J.W. BOSCH, *Nederlandse vertalingen van Franse wetten en werken van Franse juristen in de jaren 1810-1813,* in *Tijdschrift voor rechtsgeschiedenis,* 1957, bl. 360-362.

(2) Hij vertaalde werken van R.J. Pothier (*Verhandeling van het wissel-recht,* Leiden, 1801; *Verhandeling van het recht omtrent Societeiten of Compagnieschappen,* Leiden, 1802; *Verhandeling van legaten,* Leiden, 1803; *Verhandeling van contracten, en andere verbintenissen,* 2 delen, Leiden, 1804-1806) en van J. Berriat-Saint-Prix (*Manier van procederen in civiele zaken voor de geregtshoven en regtbanken in Frankrijk,* Amsterdam, 1812). Hij schreef verder *Over het notarisambt in Frankrijk* (1810).

(3) P. BELLEFROID, *De code-vertalingen in den Franschen tijd,* bl. 102-106. — E. VAN DIEVOET, *Over de taal en den vorm van het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek,* in *Album René Verdeyen,* Brussel, 1943.

heid vrij te pleiten. Al de Napoleontische Wetboeken bestonden reeds lang in Nederlandschen tekst, toen Ledeganck zijn vertaling van den *Code Civil* uitgaf. Zij waren, ook in 't Nederlandsch, flink opgesteld en over beide Nederlanden verspreid ». Et ailleurs : « Deze vertaling (c'est-à-dire, celle de van der Linden) werd door Ledeganck in ruime mate benuttigd, zoals uit de eenvoudige vergelijking der teksten blijkt ». Et « Ledeganck had een rechtswerk tot zijne beschikking, dat hij wel niet vermeldt, maar zeer zeker geraadpleegd heeft, indien het niet gestadig voor hem lag, toen hij zijn Nederlandsch Burgerlijk Wetboek schreef» (1).

La remarque de Bellefroid est fondée : la traduction de Ledeganck a fortement subi l'influence de celle de van der Linden. Le Code civil néerlandais de 1838 ne lui était pas inconnu non plus : dans une *Verklarende lijst* figurant à la fin de son ouvrage, il mentionne quelques termes de ce code, comme « erfstelling over de hand », « bezwaarde », « verwachter », qu'il reprend, et « vruchtgebruik », qu'il remplace par « lyftogt ». Les trois derniers termes se retrouvaient d'ailleurs déjà chez van der Linden.

P. Bellefroid écrivait de plus : « Uit eene vergelijking tusschen de reeds bestaande vertaling en die van Ledeganck blijkt : 1° dat de eerste in sierlijkheid en vloeiendheid boven de vertaling van Ledeganck staat; 2° dat deze laatste getrouwer den Franschen tekst volgt en met meer nauwkeurigheid werd opgemaakt; 3° dat Ledeganck, in zijnen ijver voor taalzuivering, zooveel mogelijk de bastaardwoorden uit de eerste vertaling heeft vermeden en ze door degelijke Nederlandsche termen trachtte te vervangen » (2).

« Trachtte »! En effet, si Ledeganck nous a fourni quelques termes techniques utilisables, nombre de mots forgés par lui et repris en partie par les praticiens flamands n'étaient pas irréprochables du point de vue linguistique. Quand on lit des mots et des expressions tels que « pleegvorm » (formalité), « elkheel » (solidaire), « huurzaeme herstellingen » (réparations locatives), « vermogig » (potestatif), « zelfmaking » (émancipation), « eigenschriftelyke uiterste wil » (testament olographe), « goedkomsten » (dettes actives), « tegensprakig » (contradictoire), « ten kosteloozen titel » (à titre gratuit), on peut se demander si le poète Ledeganck avait bien la connaissance de la langue et la formation philologique nécessaires pour inventer des termes juridiques néerlandais acceptables.

Ces insuffisances ne peuvent pourtant nous faire oublier que Ledeganck écrivait en 1841 : sa langue et son style sont supérieurs à ceux de la plupart de ses contemporains flamands.

Ledeganck a tenté de rendre utilisable pour les *juristes flamands de son temps* le « hollandais » de van der Linden et du Code civil néerlandais, et il y a en grande partie réussi. Sa traduction a joué en pays flamand un rôle déterminant chez les praticiens, notamment dans la pratique notariale. La terminologie qu'il a recommandée a été généralement employée, à l'exception de quelques créations singulières; au cours du XIXe siècle, le droit civil fut, en Flandre, pratiqué en néerlandais en partant de sa traduction (3).

(1) P. BELLEFROID, *Het onontbeerlijke voor de vervlaamsching van het gerecht* dans *Verslagen en Mededelingen der Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1909, p. 195; — P. BELLEFROID, *Ledeganck's Wetsvertalingen* dans *Verslagen en Mededelingen*, 1914, p. 83.

(2) *Ledeganck's Wetsvertalingen*, p. 84.

(3) Pas moins de 6 éditions ont paru de 1841 à 1899, les dernières ont été revues et complétées par les modifications ultérieures, par De Hondt et De Hoon. Cfr. P. BELLEFROID, *Ledeganck's Wetsvertalingen*, p. 85.

dan is die bewering niet van overdrevenheid vrij te pleiten. Al de Napoleontische Wetboeken bestonden reeds lang in Nederlandschen tekst, toen Ledeganck zijn vertaling van den *Code Civil* uitgaf. Zij waren, ook in 't Nederlandsch, flink opgesteld en over beide Nederlanden verspreid ». En elders : « Deze vertaling [d. i. die van Joh. van der Linden] werd door Ledeganck in ruime mate benuttigd, zoals uit de eenvoudige vergelijking der teksten blijkt ». En « Ledeganck had een rechtswerk tot zijne beschikking, dat hij wel niet vermeldt, maar zeer zeker geraadpleegd heeft, indien het niet gestadig voor hem lag, toen hij zijn Nederlandsch Burgerlijk Wetboek schreef » (1).

De opmerking van Bellefroid is gegrond : Ledegancks vertaling is zeer sterk beïnvloed door die van Joh. van der Linden. Ook het Nederlands Burgerlijk Wetboek van 1838 was Ledeganck niet onbekend : in een *Verklarende lijst* aan het einde van zijn werk vermeldt hij uit dit wetboek enkele woorden, als « erfstelling over de hand », « bezwaarde », « verwachter », die hij overneemt, en « vruchtgebruik », dat hij vervangt door « lyftogt ». De drie laatste termen kwamen overigens reeds voor bij Joh. van der Linden.

P. Bellefroid schrijft verder : « Uit eene vergelijking tusschen de reeds bestaande vertaling en die van Ledeganck blijkt : 1° dat de eerste in sierlijkheid en vloeiendheid boven de vertaling van Ledeganck staat; 2° dat deze laatste getrouwer den Franschen tekst volgt en met meer nauwkeurigheid werd opgemaakt; 3° dat Ledeganck, in zijnen ijver voor taalzuivering, zooveel mogelijk de bastaardwoorden uit de eerste vertaling heeft vermeden en ze door degelijke Nederlandsche termen trachtte te vervangen » (2).

« Trachtte »! Inderdaad, hoewel Ledeganck ons enkele bruikbare technische termen aan de hand heeft gedaan, waren toch tal van de door hem gesmede en door de Vlaamse praktijk ten dele overgenomen woorden taalkundig niet te verantwoorden : wanneer men termen en uitdrukkingen leest zoals pleegvorm (formalité), elkheel (solidaire), huurzaeme herstellingen (réparations locatives), vermogig (potestatif), zelfmaking (émancipation), eigenschriftelyke uiterste wil (testament olographe), goedkomsten (dettes actives), tegensprakig (contradictoire), ten kosteloozen titel (à titre gratuit), dan gaat men betwijfelen of de dichter Ledeganck wel het vereiste taalgevoel en de nodige taalkundige vorming bezat om op eigen gezag aannemelijke Nederlandse rechtstermen uit te vinden.

Wij mogen echter bij de beoordeling van dit tekort niet uit het oog verliezen dat Ledeganck schreef in 1841 : zijn taal en stijl staan boven die van de meeste onder zijn Vlaamse tijdgenoten.

Ledeganck heeft gepoogd het « Hollands » van Joh. van der Linden en van het Nederlands Burgerlijk Wetboek bruikbaar te maken voor de *Vlaamse juristen van zijn tijd* en hij is daarin grotendeels geslaagd. Zijn vertaling is voor de praktijk, inzonderheid voor de notariële praktijk in het Vlaamse land bepalend geweest. De door hem aanbevolen terminologie werd, enkele zonderlinge formaties uitgezonderd, doorgaans gebruikt; de Nederlandse praktijk van het burgerlijk recht in Vlaanderen in de XIXe eeuw berust op zijn vertaling (3).

(1) P. BELLEFROID, *Het onontbeerlijke voor de vervlaamsching van het gerecht*, in *Verslagen en Mededelingen der Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1909, bl. 195. — P. BELLEFROID, *Ledeganck's Wetsvertalingen*, in *Verslagen en Mededelingen*, 1914, bl. 83.

(2) *Ledeganck's Wetsvertalingen*, bl. 84.

(3) Niet minder dan zes drukken verschenen van 1841 tot 1899, de laatste waren herzien en aangevuld met de latere wijzigingen door De Hondt en De Hoon. Zie P. BELLEFROID, *Ledeganck's Wetsvertalingen*, bl. 85.

5° *La traduction de la Commission de 1923.*

Par arrêté royal du 18 septembre 1923, le Gouvernement constitua une commission composée de linguistes, juristes et fonctionnaires, chargée de la rédaction d'une traduction officielle de la Constitution, des Codes et des lois et arrêtés principaux antérieurs au 18 avril 1898 (1); la traduction du Code civil élaborée par la Commission parut de 1932 à 1939. Le plus grand soin fut consacré à cette œuvre tant du point de vue de la langue que du point de vue juridique; la traduction de 1810 et le Code civil néerlandais furent constamment consultés et le texte de Ledeganck fut, lors qu'il servit de base à la traduction, attentivement contrôlé. Jusqu'à ce jour, cette traduction a été rendue obligatoire dans l'enseignement, la justice et l'administration; elle a largement contribué à renforcer l'uniformité de la langue juridique.

A mon initiative, une Commission mixte hollando-belge vit le jour peu de temps après, qui, en dehors de toute mission officielle, soumit le texte de la Commission belge à une revision; ses activités furent arrêtées en 1941 par les circonstances de la guerre, au moment où elle avait déjà revu les treize cents premiers articles de la traduction. Faisaient partie de la Commission, du côté néerlandais, M. J. Donner, aujourd'hui président du Hoge Raad, Mr P.-J. Idenburg (Leyde) et les professeurs Paul Scholten et E.M. Meijers, aujourd'hui décédés; ce dernier surtout témoignait le plus grand intérêt pour le travail entrepris et nous lui devons de nombreuses améliorations.

4. *Le projet de texte néerlandais* qui est aujourd'hui remis au Gouvernement est issu de la traduction de la commission précédente, partiellement revu par la commission mixte hollando-belge.

a) *Méthode de la Commission.*

J'ai revu personnellement tous les textes, y compris ceux des dispositions insérées après le 18 avril 1898, et les ai soumis ensuite aux délibérations de la commission.

La traduction de van der Linden, le Code civil néerlandais, la littérature néerlandaise sur le droit civil, et, quand se posaient des difficultés d'interprétation, les auteurs français et belges, furent consultés préalablement. Le projet de Code civil préparé par E. M. Meijers pour les Pays-Bas, fut lui aussi examiné quand il y avait lieu.

La Commission a pu résoudre un certain nombre de questions à l'aide de notes originales en matière linguistique, juridique ou historique, préparées pour la plupart par les secrétaires ou par moi-même à l'intention des membres de la Commission : les plus importantes sont reproduites ci-après. Pour certains sujets, la Commission a fait appel à des juristes spécialement compétents qui ont pris part à ses travaux comme membres temporaires: ainsi, avons-nous pu nous assurer la collaboration de MM. les professeurs F. Van Goethem, (successions, donations et testaments, conventions matrimoniales), G. Van Hecke (famille), Z. Van Hee (les privilèges et hypothèques) et de M. R. Soetaert, juge au tribunal de première instance de Gand (vente).

L'avis d'experts néerlandais fut recueilli sur certains points particuliers.

Après son approbation en deuxième lecture par l'assemblée plénière le texte fut transmis à la *Commission centrale de la*

(1) Ont collaboré à cette traduction : H. De Hoon (†) et E. Van Dievoet, présidents; E. Blancquaert, K. Brants (†), P. De Beus, L. De Vos (†), W. Duflou (†), L. Grootaers (†), N. Gunzburg, L. Scharpé (†), J.A. van Overbeke, J. Vercoullie (†) et R. Verdeyen (†), membres; F. Toussaint (†) et M. Van de Woestyne (†), secrétaires.

5° *De vertaling van de Commissie van 1923.*

Bij K.B. van 18 september 1923 benoemde de Regering een Commissie, samengesteld uit taalkundigen, juristen en ambtenaren, belast met het opmaken van een officiële vertaling van de Grondwet, de wetboeken en de voornaamste wetten en besluiten van vóór 18 april 1898 (1); de door de Commissie opgemaakte vertaling van het Burgerlijk Wetboek verscheen in de jaren 1932-1939. Aan dit werk werd, zowel in taalkundig als in juridisch opzicht, grote zorg besteed; de vertaling van 1810 en het Nederlands Burgerlijk Wetboek werden voortdurend geraadpleegd en de tekst van Ledeganck, waar die als grondslag diende, werd aandachtig gecontroleerd.

Deze vertaling is tot op de huidige dag verplicht gesteld voor het onderwijs, het gerecht en het bestuur en heeft de eenheid van de rechtstaal ten zeerste bevorderd.

Op mijn initiatief kwam kort daarna een gemengde Nederlands-Belgische Commissie tot stand, die buiten opdracht van regeringswege de tekst van de Belgische Commissie aan een revisie onderwierp; haar werkzaamheden werden in 1941 door de oorlogsomstandigheden stopgezet; zij had intussen de eerste dertienhonderd artikelen van de vertaling herlezen. Aan Nederlandse zijde maakten van de Commissie deel uit : Mr. J. Donner, thans president van de Hoge Raad, Mr. P. J. Idenburg (Leiden) en de thans overleden professoren Paul Scholten en E.M. Meijers : vooral de laatstgenoemde toonde grote belangstelling voor het werk en menigvuldige verbeteringen zijn aan hem te danken.

4. *Het ontwerp van Nederlandse tekst* dat thans aan de Regering wordt aangeboden, gaat uit van de vertaling van de vroegere Commissie, door de Gemengde Nederlands-Belgische Commissie gedeeltelijk herzien.

a) *Methode van de Commissie.*

Alle teksten, met inbegrip van de na 18 april 1898 ingevoerde bepalingen, heb ik persoonlijk herlezen en eerst daarna ter beraadslaging aan de vergadering voorgelegd. De vertaling van Joh. van der Linden, het Nederlands Burgerlijk Wetboek, de Nederlandse literatuur over burgerlijk recht en, waar interpretatiemoeilijkheden zich voordeden, de Belgische en Franse auteurs werden vooraf geraadpleegd. Ook het ontwerp van Burgerlijk Wetboek voor Nederland door E. M. Meijers voorbereid, is, waar het paste, ingezien.

Een aantal vraagstukken heeft de Commissie kunnen oplossen aan de hand van oorspronkelijke taalkundige, juridische of historische nota's, meestal door de secretarissen of door mij ten gerieve van de leden opgemaakt : de voornaamste worden hierachter opgenomen. Voor sommige onderwerpen heeft de Commissie een beroep gedaan op speciaal bevoegde juristen, die als tijdelijke leden aan haar werkzaamheden hebben deelgenomen : alzo mochten wij rekenen op de medewerking van de heren professoren F. Van Goethem (erfrecht, schenkingen en testamenten, huwelijksgoederenrecht), G. Van Hecke (familierecht), Z. Van Hee (voorrechten en hypotheken) en van de heer R. Soetaert, rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Gent (koop).

Voor enkele bijzondere punten werd de raad ingewonnen van Nederlandse deskundigen.

De tekst werd, nadat hij door de plenaire vergadering in tweede lezing was goedgekeurd, overgezonden aan de *Cen-*

(1) Aan deze vertaling hebben hun medewerking verleend: H. De Hoon (†) en E. Van Dievoet, voorzitters; E. Blancquaert, K. Brants (†), P. De Beus, L. De Vos (†), W. Duflou (†), L. Grootaers (†), N. Gunzburg, L. Scharpé (†), J.A. van Overbeke, J. Vercoullie (†) en R. Verdeyen (†), leden; F. Toussaint (†) en M. Van de Woestyne (†), secretarissen.

langue juridique et administrative néerlandaise en Belgique (Arrêté royal du 19 janvier 1954, art. 2) qui à son tour a approuvé le projet après quelques modifications (1).

Enfin une sous-commission fut chargée de veiller à l'uniformité de la terminologie des différentes parties du projet et de comparer une fois encore les textes néerlandais avec les textes français *originaux* : c'est-à-dire, pour le Code civil, avec le *Code civil des français, édition originale et seule officielle*, in 8°, Paris, Imprimerie de la République, 1804, et avec le *Code Napoléon, édition originale et seule officielle*, in 4°, Paris, Imprimerie Impériale, 1807; et pour les lois belges, avec le Moniteur belge. La sous-commission était présidée par Monsieur le Conseiller d'Etat A. Vranckx, Vice-Président, et composée de Messieurs F. D'Haese, H. Heymans, J. Moors, A. Raport et G. Van Dievoet (2).

b) *La langue du projet*

En ce qui concerne la langue juridique néerlandaise, il sera permis de renvoyer à ce que la Commission a écrit à ce sujet dans son exposé accompagnant la traduction de la Constitution. (Doc., Chambre des Représentants, Session

(1) *Composition de la Commission centrale de la langue juridique et administrative néerlandaise en Belgique :*

Président :

E. VAN DIEVOET, précité;

Vice-Présidents :

I. RUTSAERT, Conseiller à la Cour de Cassation;
A. VRANCKX, précité;

Membres :

E. BLANCQUAERT, précité;
† F. de MUELENAERE, directeur général honoraire au Ministère des Colonies, président de la Commission chargée de traduire en néerlandais les décrets, règlements et autres actes usuels de la Colonie;

† L. GROOTAERS, précité;
W. PEE, précité;
J.M. STEENSELS, directeur honoraire au Ministère de l'Intérieur, vice-président de la Commission de terminologie;
F. VAN GOETHEM, professeur à l'Université catholique de Louvain, assesseur à la Section de législation du Conseil d'Etat, membre de la Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België;
M. VAN HECKE, inspecteur royal honoraire au Ministère du Congo belge et du Ruanda-Urundi, président de la Commission chargée de traduire en néerlandais les décrets, règlements et autres actes usuels de la Colonie;
A. VAN LOEY, précité;
J.A. van OVERBEKE, précité;

Secrétaire :

D'HAESE Fr., précité;

Secrétaires adjoints :

I. BYVOET, membre du Bureau de la Coordination du Conseil d'Etat;
H. HEYMANS, précité;
F. VAN DEN BRANDEN, chef-traducteur au Ministère du Congo belge et du Ruanda-Urundi.

(2) Les éditions officielles de 1803-1804 et 1807 parues au *Bulletin des Lois* et publiées séparément par l'imprimerie d'Etat, (Imprimerie de la République, Imprimerie impériale), présentent entre elles des divergences sur certains points. Ainsi, on trouve à l'article 38 : « à leurs fondés de procuration » (*Bulletin des lois*, 3e série, n° 257; *Edition originale*, 1804, in 8°) et « à leur fondé de procuration » (*Bulletin des lois*, 4e série, n° 154*bis*; *Edition originale*, 1807, in 4°). A l'article 331, la Commission a préféré lire « légalement » (*Edition originale*, 1804, in 8°; *Bulletin des lois*, 4e série, n° 154*bis*; *Edition originale*, 1807, in 4°) à « également » qui est manifestement fautif (*Bulletin des lois*, 3e série, n° 263); de même à l'article 952 la Commission a préféré lire « de la dot et des conventions matrimoniales » (*Bulletin des lois*, 3e série, n° 279; *Edition originale*, 1804, in 8°; *Edition originale*, 1807, in 4°) à « de la dot et les conventions matrimoniales » (*Bulletin des lois*, 4e série, n° 154bis).

G.V.D.

trale Commissie voor de Nederlandse Rechtstaal en Bestuurstaal in België (K.B. van 19 januari 1954, art. 2), die het ontwerp, met wijzigingen, op haar beurt heeft goedgekeurd (1).

Ten slotte kreeg een subcommissie de opdracht om de eenvormigheid van de terminologie der onderscheidene delen van het ontwerp te controleren en de Nederlandse teksten nog eenmaal te vergelijken met de *oorspronkelijke* Franse teksten : d.w.z. voor het Burgerlijk Wetboek, met de *Code civil des français, édition originale et seule officielle*, in 8°, Parijs, Imprimerie de la République, 1804, en met de *Code Napoléon, édition originale et seule officielle*, in 4°, Parijs, Imprimerie Impériale, 1807; en voor de Belgische wetten, met het Belgische Staatsblad. De Subcommissie stond onder het voorzitterschap van Staatsraad A. Vranckx, Ondervoorzitter, en was verder samengesteld uit de heren F. D'Haese, H. Heymans, J. Moors, A. Raport en G. Van Dievoet (2).

b) *De taal van het ontwerp.*

Voor de Nederlandse rechtstaal kan hier worden verwezen naar hetgeen de Commissie in dit verband in haar Toelichting bij de Grondwet heeft geschreven (Doc. Kamer van Volksvertegenwoordigers 1955-1956, 420, nr. 1, bl. 5). Het

(1) *Samenstelling van de Centrale Commissie voor de Nederlandse Rechtstaal en Bestuurstaal in België :*

Voorzitter :

E. VAN DIEVOET, voornoemd;

Ondervoorzitters :

I. RUTSAERT, raadsheer in het Hof van Cassatie;
A. VRANCKX, voornoemd;

Leden :

E. BLANCQUAERT, voornoemd;
† F. de MUELENAERE, ere-directeur-generaal bij het Ministerie van Koloniën, voorzitter van de Commissie belast met de vertaling in het Nederlands van de decreten, reglementen en andere gebruikelijke akten van de Kolonie;
† L. GROOTAERS, voornoemd;
W. PEE, voornoemd;
J.M. STEENSELS, ere-directeur van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, ondervoorzitter van de Terminologische Commissie;
F. VAN GOETHEM, professor aan de Katholieke Universiteit te Leuven, assessor bij de Afdeling wetgeving van de Raad van State, lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België;
M. VAN HECKE, ere-koninklijk inspecteur van Koloniën bij het Ministerie van Belgisch-Congo en van Ruanda-Urundi, voorzitter van de Commissie belast met de vertaling in het Nederlands van de decreten, reglementen en andere gebruikelijke akten van de Kolonie;
A. VAN LOEY, voornoemd;
J.A. van OVERBEKE, voornoemd;

Secretaris :

D'HAESE Fr., voornoemd;

Adjunct-secretarissen :

I. BYVOET, lid van het Coördinatiebureau bij de Raad van State;
H. HEYMANS, voornoemd;
F. VANDEN BRANDEN, hoofdvertaler bij het Ministerie van Belgisch-Congo en van Ruanda-Urundi.

(2) De officiële uitgaven van 1803-1804 en 1807, verschenen in het *Bulletin des lois* en afzonderlijk gepubliceerd door de Staatsdrukkerij (Imprimerie de la République, Imprimerie impériale), vertonen onderling enkele afwijkende lezingen. Aldus vindt men in art. 38 : « à leurs fondés de procuration » (*Bulletin des lois*, 3e serie, nr 257; *Edition originale*, 1804, in 8°) naast « à leur fondé de procuration » (*Bulletin des lois*, 4e serie, nr 154*bis*; *Edition originale*, 1807, in 4°). In art. 331 heeft de Commissie de lezing « légalement » (*Edition originale*, 1804, in 8°; *Bulletin des lois*, 4e serie, nr 154*bis*; *Edition originale*, 1807, in 4°) verkozen boven de klaarblijkelijk foutieve « également » (*Bulletin des lois*, 3e serie, nr 263); in art. 952 de lezing « de la dot et des conventions matrimoniales » (*Bulletin des lois*, 3e serie, nr 279; *Edition originale*, 1804, in 8°; *Edition originale*, 1807, in 4°) boven « de la dot et les conventions matrimoniales » (*Bulletin des lois*, 4e serie, nr 154*bis*).

G.V.D.

1955-56, 420, n° 1, p. 5). Les populations du nord et du sud parlent et écrivent une même langue, et, au surplus, la langue juridique, en tant que langage technique, requiert l'uniformité, parce que l'emploi de deux expressions pour traduire un seul concept serait une source d'erreur et de confusion.

Mais le Code civil néerlandais date du début du XIXe siècle, et jusqu'à cette époque le latin fut la langue juridique dominante. Ce Code repose en grande partie sur le Code Napoléon qui fut traduit librement, avec çà et là une adaptation de formes néerlandaises à des termes français, qui étaient alors mieux connus que leurs équivalents néerlandais. Depuis, nombre de mots étrangers sont devenus le patrimoine commun de tous les juristes, et dans cette mesure le projet les a conservés. Quand existaient des mots ou des expressions appartenant en propre au néerlandais, la Commission leur a donné la préférence, dans une plus grande mesure qu'il n'est d'usage aux Pays-Bas.

L'uniformité complète avec la terminologie du Code civil néerlandais ne pouvait être atteinte pour une autre raison. Certaines institutions juridiques néerlandaises diffèrent des nôtres, soit que les Pays-Bas n'aient pas suivi l'exemple de la France, soit que l'un des deux pays, ou les deux pays aient modifié ultérieurement leur législation.

Le style de l'époque de Bilderdijk n'a plus cours aujourd'hui, et la Commission a rajeuni la forme de nombreux articles. Il n'y avait en effet aucune raison de rédiger des textes préparés en 1959 autrement qu'en néerlandais moderne.

On peut en dire autant de la ponctuation (1).

Enfin, la Commission se permet de répéter ici *mutatis mutandis* ce qu'elle écrivait dans l'exposé joint au texte néerlandais de la Constitution :

« Pleinement consciente de l'importance de sa mission, la Commission a estimé qu'établir le texte néerlandais du Code civil est autre chose que d'en faire une traduction libre. Lorsque le législateur aura approuvé la version néerlandaise, le Code civil existera dans chacune des deux langues en un texte de même valeur et ayant la même force légale. Le texte néerlandais doit donc avoir exactement la même portée que le texte français.

En conséquence la Commission s'est abstenue scrupuleusement d'apporter quelque correction au texte original, là où l'expression employée pouvait ne pas paraître tout à fait adéquate (2). Plus encore : quand une disposition est susceptible d'interprétations divergentes, la Commission n'a pas

(1) La ponctuation de l'édition officielle du Code Napoléon de 1807 a généralement pu être conservée.

Dans quelques cas, il a fallu la changer conformément à l'usage actuel en néerlandais.

C'est ainsi que les énumérations sont souvent précédées d'une virgule dans le Code Napoléon, là où actuellement on se sert d'un double point (v. les art. 385, 442, 1015). Lorsqu'un article ou un alinéa comporte deux propositions, dont la seconde contient l'explication, l'exception ou une amplification de la première, le Code Napoléon les sépare fréquemment par un double point; la Commission a remplacé ce double point par un point virgule, sauf quand la seconde proposition exprime une explication (v. par ex. les art. 269, 290, 1970).

Pour ce qui est de la virgule dans les propositions relatives, la Commission a adopté le système suivant : une relative restrictive n'est pas séparée de son antécédent par une virgule, contrairement à la relative descriptive, sauf lorsque l'antécédent ne précède pas immédiatement le pronom relatif et sauf lorsque la virgule s'impose pour éviter une ambiguïté.

Des raisons de clarté ont parfois amené la Commission à s'écarter des règles ci-dessus.

J.M.

(2) Sauf en ce qui concerne les erreurs matérielles. Voyez ci-après, littera d, in fine.

Nederlandse volk van Noord en Zuid spreekt en schrijft een zelfde taal en de rechtstaal, als technische taal, vereist eenvormigheid, omdat het gebruik van twee uitdrukkingen voor één begrip misverstand en verwarring zou teweegbrengen.

Het Nederlands Burgerlijk Wetboek dagtekent echter van het begin der XIXe eeuw en tot dan toe was de rechtstaal overwegend het Latijn. Dit Wetboek berust voor een groot deel op het Wetboek Napoleon, dat vrij werd vertaald, hier en daar met vormaanpassing van de Franse termen, die toen beter werden begrepen dan hun Nederlandse equivalenten. Een aantal vreemde woorden zijn intussen gemeengoed geworden van alle juristen, en in zover heeft het ontwerp die termen behouden. Waar goede Nederlandse woorden of uitdrukkingen voorhanden zijn, heeft de Commissie, in een ruimere mate dan in Nederland gebruikelijk is, hieraan de voorkeur gegeven.

Volledige eenvormigheid met de terminologie van het Nederlands Burgerlijk Wetboek kon ook om een andere reden niet worden bereikt. Bepaalde Nederlandse rechtsinstellingen zijn niet identiek met de onze : ofwel heeft Nederland het Franse voorbeeld niet gevolgd; ofwel heeft een van beide landen of hebben beide landen naderhand hun wetgeving herzien.

De stijl van de tijd van Bilderdijk is niet meer die van thans en de Commissie heeft de vorm van menig artikel verjongd. Er bestond immers geen reden om teksten die in het jaar 1959 worden ingevoerd, anders dan in modern Nederlands te stellen. Zulks geldt mede voor de interpunctie (1).

Ten slotte moge de Commissie hier *mutatis mutandis* herhalen wat zij in haar Toelichting bij de Nederlandse tekst van de Grondwet schreef :

« De Commissie was zich volkomen bewust van de grote betekenis van haar taak. De Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek vastleggen is iets anders dan een vrije vertaling daarvan opmaken. Wanneer de Wetgever de Nederlandse versie zal hebben goedgekeurd, zal van het Burgerlijk Wetboek in beide talen een gelijkwaardige en gelijkelijk bindende tekst van kracht zijn. De betekenis van de Nederlandse tekst moet derhalve volkomen beantwoorden aan die van de Franse.

« De Commissie heeft zich dan ook angstvallig ervan onthouden enige verbetering aan te brengen in de oorspronkelijke tekst, waar deze niet geheel nauwkeurig mocht lijken. (2) Meer nog : de bepalingen die voor uiteenlopende verklaringen vatbaar zijn, heeft zij niet gemeend te mogen

(1) De interpunctie van de officiële uitgave van het Wetboek Napoleon van 1807 kon meestal behouden worden.

In enkele gevallen dient zij aangepast te worden aan het tegenwoordig Nederlands gebruik.

Zo gebruikt het Wetboek Napoleon vaak een komma vóór een opsomming, waar thans dubbelpunt gewoonte is (b.v. in de art. 385, 442, 1015). Wanneer een artikel of een lid van een artikel bestaat uit twee zinnen, en de tweede een verklaring, een uitzondering of een bijkomende bepaling uitdrukt, scheidt het Wetboek Napoleon ze vrij dikwijls met dubbelpunt; de Commissie heeft die dubbelpunt vervangen door een kommapunt, behalve wanneer de tweede zin een verklaring is van de voorgaande (zie b.v. art. 269, 290, 1970).

Wat de komma betreft bij betrekkelijke bijzinnen, is het systeem van de Commissie als volgt : de beperkende betrekkelijke bijzin wordt, in tegenstelling met de beschrijvende bijzin, niet door een komma van zijn antecedent gescheiden, behalve wanneer dit niet onmiddellijk voorafgaat aan het betrekkelijk voornaamwoord en behalve wanneer het aanwenden van een komma noodzakelijk is om dubbelzinnigheid te vermijden.

Wegens de duidelijkheid werd soms van deze regels afgeweken.

J.M.

(2) Behalve wat louter materiële vergissingen betreft. Zie verder littera d, in fine.

cru devoir choisir, mais au contraire elle s'est efforcée de conserver autant que possible au texte néerlandais l'imprécision ou l'ambiguïté du texte français. En prenant position à l'égard d'une question controversée, la Commission aurait manqué à la tâche qui lui était confiée.

Elle ne s'est pas pourtant attachée à traduire servilement le texte français, là où la portée de celui-ci ne laissait aucun doute, préférant dans ce cas recourir à des tournures plus conformes au génie de la langue néerlandaise. La reproduction fidèle d'une pensée dans une autre langue, n'exige nullement une traduction littérale ».

c) *Indication dans le projet de la Commission, des modifications apportées au texte original du Code Napoléon.*

La Commission a inséré dans son texte, les modifications apportées au Code original, en les plaçant entre parenthèses. L'indication précise de la loi modificative suit la disposition modifiée. Il va de soi que ces indications ne font pas partie de la législation et que seul le texte néerlandais des nouvelles lois est appelé à recevoir force légale.

La méthode suivie peut être résumée comme suit :

Abrogations :

Article 1. [...]
Abrogé par l'article 29 de la loi du 15 décembre 1949.

Remplacements :

a) Quand les dispositions nouvelles ont pris dans le Code la place des précédentes, l'indication se fait ainsi :

66. [Les actes ... original]
Ainsi remplacé par l'article 1 de la loi du 7 janvier 1908.

b) Quand les dispositions nouvelles se trouvent dans une nouvelle loi et ne sont pas insérées dans le Code civil, il est procédé comme suit :

63. [...]
Abrogé par l'article 10 de la loi du 26 décembre 1891.

Et suit alors immédiatement le nouveau texte :

Article 1 de la loi du 26 décembre 1891.
[« Avant la célébration du mariage...]

Modifications :

89. Le quartier-maître... par l'[officier... unités indépendantes]
Ainsi modifié par l'article 9 de la loi du 15 décembre 1949.

Insertions (d'un alinéa dans un article ou d'un article dans le code).

a) d'un article dans le code :

72*bis*. [Si... mariage.]
Inséré par l'article 2 de la loi du 7 janvier 1908.

interpreteren, maar zij heeft er integendeel naar gestreefd, waar mogelijk, de onduidelijkheid of de dubbelzinnigheid in de Nederlandse tekst te bewaren. Door stelling te nemen ten opzichte van een gecontroverseerde vraag zou de Commissie aan de haar toevertrouwde taak zijn te kort gekomen.

« Waar echter aan de zin van een bepaling niet kon worden getwijfeld, is de Franse tekst niet slaafs gevolgd, maar is een vorm verkozen die aan het Nederlands taaleigen beantwoordt : een nauwkeurige weergave van de oorspronkelijke tekst vergt geenszins een letterlijke vertaling ».

c) *Manier waarop de wijzigingen in de oorspronkelijke tekst van het Wetboek Napoleon zijn aangeduid in de versie van de Commissie.*

De Commissie heeft de wijzigingen in het oorspronkelijk Wetboek aangebracht, in de tekst opgenomen en tussen haken geplaatst. De nadere aanduiding van de wijzigende wet volgt na de gewijzigde bepalingen. Het is vanzelfsprekend dat die aanduidingen van de wetgeving geen deel uitmaken en dat alleen de Nederlandse tekst van de nieuwe wetten zelf bestemd is om rechtsgeldigheid te verkrijgen.

De gevolgde methode kan als volgt worden samengevat :

Opheffing :

Artikel 1. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

Vervanging :

a) Wanneer de nieuwe bepaling in de plaats treedt van de vroegere en in het Wetboek wordt opgenomen, geschiedt de aanduiding als volgt :

66. [De akten ... origineel]
Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 7 januari 1908.

b) Wanneer de nieuwe bepaling haar plaats vindt in een nieuwe wet en niet wordt ingevoegd in het Burgerlijk Wetboek, wordt te werk gegaan als volgt :

63. [...]
Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

En daarop volgt dan onmiddellijk de nieuwe tekst :

Art. 1 van de wet van 26 december 1891 :
[Vóór de voltrekking van het huwelijk...]

Wijziging :

89. De kwartiermeester... door [de officier... eenheden].

Aldus gewijzigd bij art. 9 van de wet van 15 december 1949.

Invoeging (d. i. van een nieuw lid in een artikel, of van een nieuw artikel in het wetboek) :

a) van een artikel in het wetboek :

72*bis*. [Indien ... vermeld.]
Ingevoegd bij art. 2 van de wet van 7 januari 1908.

b) d'un alinéa dans un article :

14. (1) Le preneur... proposées.
[A défaut ... différentes]
Si le ..... renouvellement
Dès le ..... usages.

Le deuxième alinéa a été inséré par l'article 1, 4° de la loi du 29 juin 1955.

Additions (d'un alinéa à la fin d'un article)

79. L'acte de décès contiendra...
Le même acte contiendra de plus...
[L'officier...
L'officier de l'état civil... en double.]

Le troisième et le quatrième alinéa ont été ajoutés par l'article II de la loi du 16 décembre 1851.

Le remplacement ou l'insertion de toute une subdivision du code est indiqué en dessous de l'intitulé :

Chapitre III.

De la Copropriété.

Inséré par l'article 1 de la loi du 8 juillet 1924
577*bis*. § 1. A défaut de ...

d) Il convient ici de consacrer un mot *à la loi du 15 décembre 1949* corrigeant les termes périmés du texte français du Code civil et y constatant certaines abrogations tacites.

Certaines dispositions du Code civil avaient en effet été tacitement abrogées, telles par exemple, celles qui parlaient encore de la mort civile au mépris de la Constitution; d'autres avaient déjà été abrogées expressément et le furent donc une seconde fois : dans ce cas, la Commission ne mentionne que la loi du 15 décembre 1949.

D'autre part, la Commission a jugé inutile de citer cette loi chaque fois que des termes employés souvent tels que *France, français, française, Empereur, Empire, procureur impérial*, sont remplacés par « Belgique, belge, Roi, Royaume ou Etat, procureur du Roi ». Si au contraire, un autre terme ou un membre de phrase important est modifié, remplacé ou omis, la loi modificative du 15 décembre 1949 est citée, conformément à la règle générale.

Cette loi contient quelques erreurs matérielles :

a) aux articles 1441 et 1865 C.C. figuraient « la mort naturelle » et « la mort civile »; la loi de 1949 n'a abrogé que les mots « la mort civile », si bien que les mots « *la mort naturelle* », demeurent dans le texte : la version néerlandaise de la Commission porte simplement « de dood ».

b) l'article 3 de la loi énumère les articles du Code civil dans lesquels le terme « procureur impérial » doit être remplacé par « procureur du Roi ». L'article 302 n'a pas été repris dans cette liste. La Commission a écrit partout : «procureur des Konings ».

c) L'article 1 de la loi indique les articles du Code civil où le mot « français » devait être remplacé par « belge ».

(1) C.C. L. III, T. VIII, Ch. II, S. 2*bis*.

b) van een lid in een artikel :

14. (1) De huurder ... een derde.
[Komen partijen ... waarden.]
Indien ..... te vragen.
Vanaf ..... het goed.

Het tweede lid ingevoegd bij art. 1, 4° van de wet van 29 juni 1955.

Toevoeging (d.i. van een nieuw lid aan het einde van een artikel) :

79. De akte van overlijden bevat...
Bovendien bevat dezelfde akte...
[De ambtenaar...
De ambtenaar... verdubbeld worden.]

Het derde en het vierde lid zijn toegevoegd bij art. II van de wet van 16 december 1851.

Wanneer een geheel onderdeel van het wetboek is vervangen of ingevoegd, wordt dit aangegeven onder het opschrift van dat onderdeel :

Hoofdstuk III.

Medeëigendom.

Ingevoegd bij art. 1 van de wet van 8 juli 1924.
577*bis*. § 1. Bij ontstentenis van...

d) Hier past een woord over *de wet van 15 december 1949* tot verbetering van de verouderde termen van de Franse tekst van het Burgerlijk Wetboek en tot vaststelling, in die tekst, van sommige stilzwijgende opheffingen.

Een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek waren inderdaad stilzwijgend opgeheven, b.v. waar het Wetboek, in strijd met de Grondwet, nog steeds sprak van de burgerlijke dood, maar andere waren reeds uitdrukkelijk afgeschaft en worden nu een tweede maal opgeheven : de Commissie vermeldt in zodanig geval alleen de wet van 15 december 1949.

De Commissie heeft het echter onnodig geoordeeld deze wet telkens te vermelden, waar alleen vaak voorkomende termen zoals *France, français, française, Empereur, Empire, procureur impérial*, vervangen worden door « België, Belg, Belgische, de Koning, het Rijk of de Staat, de procureur des Konings ». Wordt daarentegen een andere term vervangen of wordt een zinsgedeelte van enig belang gewijzigd, vervangen of geschrapt, dan wordt de wijzigingswet van 15 december 1949 volgens de algemeen gevolgde regel wel vermeld.

In die wet komen enkele louter materiële vergissingen voor :

a) in de artikelen 1441 en 1865 B.W. stond « la mort naturelle » en verder « la mort civile »; de wet van 1949 heeft alleen « la mort civile » geschrapt, zodat « la mort *naturelle* » is blijven staan : de Nederlandse versie van de Commissie is zonder meer : de dood;

b) in art. 3 van de wet worden de artikelen van het Burgerlijk Wetboek opgesomd, waarin de term « procureur impérial » dient te worden vervangen door « procureur du Roi ». Art. 302 komt in deze lijst niet voor. De Commissie schrijft overal : « procureur des Konings »;

c) in art. 1 van de wet worden de artikelen van het Burgerlijk Wetboek opgesomd waarin het woord « français »

(1) B. W. Boek III, Titel VIII, Hoofdstuk II, Afdeling 2*bis*.

L'article 983 a été omis. La Commission a toujours écrit « Belgisch ».

d) à l'article 97 du Code civil, l'article 10 de la loi a maintenu par erreur les mots « ou du corps d'armée ». Voir ci-dessous la note « inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée » (II, 12).

Le Président de la Commission,

E. VAN DIEVOET.

II.

QUESTIONS PARTICULIERES

La traduction en néerlandais d'à peu près 2.400 articles du Code civil, a posé un certain nombre de difficultés. Il est naturellement impossible de publier une liste explicative de toutes les questions soulevées et des décisions prises par la Commission pour les résoudre : les discussions sont résumées dans des rapports succincts dont un exemplaire se trouve déposé aux archives de la Commission, au Ministère de la Justice.

On trouvera ci-dessous, à propos de vingt-trois questions importantes qui ont donné lieu à un examen préliminaire, les notes dont il a été parlé plus haut. Les initiales des auteurs figurent au bas de celles-ci.

Ces questions sont :

1. Adoption;
2. Biens, chose, effets, objet(s);
3. Biens meubles, meubles, mobilier, effets mobiliers, etc.
4. Carrière;
5. Conciliation, rapprochement, réconciliation;
6. Contradictoirement avec le ministère public (avec le procureur du Roi);
7. Contrat, convention;
8. Dol;
9. Dot, doter, dotal, paraphernal;
10. Emancipation, mineur émancipé;
11. Expédition;
12. Inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée.
13. Instruction, instruire;
14. Interdiction, interdit;
15. Meubles n'ont pas de suite par hypothèque;
16. Modification, modifier;
17. Nullité, rescision, résolution, résiliation, révocation, dissolution, rupture de contrat;
18. Opposition au mariage;
19. Prêteur, emprunteur;
20. Régis par la loi;
21. Responsabilité, responsable;
22. Société;
23. Soulte, retour (de lots).

1. Adoption.

Pour faciliter la traduction d'« adoption » et des mots qui s'y rattachent, on trouvera ci-dessous un aperçu de :

1. la terminologie empruntée au latin;
2. la terminologie germanique;
3. la terminologie que l'on trouve sporadiquement dans l'ancien droit de nos provinces;
4. quelques données provenant de dictionnaires néerlandais.

dient te worden vervangen door « belge ». Art. 983 komt in deze lijst niet voor. De Commissie schrijft overal : « Belgisch »;

d) in artikel 97 van het Burgerlijk Wetboek heeft art. 10 van de wet, bij vergissing, de woorden « ou du corps d'armée », laten staan. Zie verder de nota « inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée » (II, 12).

De Voorzitter van de Commissie,

E. VAN DIEVOET.

II.

BIJZONDERE PUNTEN.

De weergave in het Nederlands van de ca. 2.400 artikelen van het Burgerlijk Wetboek heeft een aantal moeilijkheden opgeleverd. Het is natuurlijk ondoenlijk van alle gerezen vragen en van alle door de Commissie te dien aanzien genomen beslissingen een verklarende lijst te publiceren : de gehouden besprekingen zijn samengevat in beknopte verslagen, waarvan een exemplaar zich in het archief van de Commissie, in het Ministerie van Justitie bevindt.

Hierna volgen de nota's waarvan hierboven sprake en die verband houden met drieëntwintig belangrijke vraagpunten, welke tot een voorafgaand onderzoek hebben aanleiding gegeven. De initialen van de opstellers zijn aan de voet van de nota's aangebracht.

Die vraagpunten zijn :

1. Adoption;
2. Biens, chose, effets, objet(s);
3. Biens meubles, meubles, mobilier, effets mobiliers, enz.;
4. Carrière;
5. Conciliation, rapprochement, réconciliation;
6. Contradictoirement avec le ministère public (avec le procureur du Roi);
7. Contrat, convention;
8. Dol;
9. Dot, doter, dotal, paraphernal;
10. Emancipation, mineur émancipé;
11. Expédition;
12. Inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée;
13. Instruction, instruire;
14. Interdiction, interdit;
15. Meubles n'ont pas de suite par hypothèque;
16. Modification, modifier;
17. Nullité, rescision, résolution, résiliation, révocation, dissolution, rupture de contrat;
18. Opposition au mariage;
19. Prêteur, emprunteur;
20. Régis par la loi;
21. Responsabilité, responsable;
22. Société;
23. Soulte, retour (de lots).

1. Adoption.

Om de vertaling van « adoption » en van de daarmee verwante termen te vergemakkelijken, volgt hier een overzicht van :

1. De aan het Latijn ontleende terminologie;
2. De Germaanse terminologie;
3. De terminologie zoals deze in ons oudvaderlands recht sporadisch voorkomt;
4. Enkele gegevens uit Nederlandse woordenboeken.

I.

Terminologie empruntée au latin.

Le Code Civil de 1804 a emprunté l'adoption au droit romain. A l'époque de Justinien la terminologie en était déjà fixée. Les Institutes de cet empereur l'appelaient *adoptiones (datio in adoptionem* ou *adrogatio* selon le cas); le verbe correspondant était *adoptare*, celui qui adopte, *adoptivus pater*, la personne adoptée, *adoptivus filius* (adoptivi liberi), la famille à laquelle l'adopté allait appartenir, *adoptiva familia*. Une traduction néerlandaise récente rend ces termes comme suit : « adoptie, adopteren, adoptiefvader, adoptiefzoon, adoptiefkinderen, adopterende familie » (A.C. Oltmans, *De Instituten van Justinianus*, 1941; — pour les références, voir la table).

Le Code de 1804 a repris la terminologie romaine, avec cette nuance que le lien père-enfant est passé fort à l'arrière-plan : les termes « père adoptif », « famille adoptive » ne se retrouvent pas, et « enfants adoptifs » n'est employé qu'une fois (« Entre les enfants adoptifs du même individu », art. 348); ils sont remplacés par « adoptant, adopté » (sans autre précision).

Que l'expression « enfant adoptif » soit remplacée par « adopté » tient peut-être au fait que le Code civil ne connaissait que l'adoption de personnes majeures : « L'adoption ne pourra, en aucun cas, avoir lieu avant la majorité de l'adopté » (art. 346).

Dans la traduction néerlandaise du Code Napoléon, par *J. van der Linden (Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810, art. 343-369), la terminologie française a été suivie aussi fidèlement que possible: « *adoptie, adopteren, adoptant, geadopteerde, geadopteerde kinderen* ».

La loi néerlandaise du 16 mai 1829 « houdende bepalingen wegens den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving » (art. 12) mentionne quatre fois *adoptie*.

La terminologie traditionnelle a été conservée par le Code italien, et elle a été reprise par le Code suisse (texte français) ainsi que, il n'y a guère, par la législation néerlandaise.

Le texte français du *Code civil suisse de 1907* (art. 264 à 269) reproduit fidèlement la terminologie française : « adoption, adoptant, adopter, adopté (sans précision), contrat d'adoption ».

Le *Code civil italien* de 1941 (art. 289 et suivants, emploie selon la tradition « adozione, adottare, adottante, adottato, adottando (la personne qui doit être adoptée) ».

La *loi néerlandaise du 26 janvier 1956*, introduisant la possibilité d'adopter (l'institution n'existait pas aux Pays-Bas jusqu'à ce moment), emploie les mêmes termes, avec des désinences néerlandaises : « *adoptie, adopteren, adoptant, geadopteerde* » et y ajoute : « *adoptief-vader* » et « *adoptie-raad* ».

II.

Terminologie germanique.

Les pays germaniques n'ont connu l'adoption que dans une mesure limitée, si bien qu'à cet égard il n'y eut pas de terminologie fixée; aujourd'hui encore la littérature juridique n'a pas atteint une uniformité complète.

L'*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* autrichien de 1811 appelle cette institution « *Annehmung an Kindesstatt* » et « *Annahme an Kindesstatt* ». Les personnes intéressées sont *die annehmende Person* (Wahlvater, Wahlmutter), *die*

I.

Aan het Latijn ontleende terminologie.

De « adoptie » is door het Burgerlijk Wetboek van 1804 aan het Romeinse recht ontleend. Ten tijde van Justinianus stond de terminologie ervan reeds vast. De Instituten van deze keizer noemen haar *adoptiones* (*datio in adoptionem* of *adrogatio*, volgens het geval); het werkwoord heet *adoptare*, hij die adopteert, *adoptivus pater*, de persoon die wordt geadopteerd, *adoptivus filius* (adoptivi liberi), de familie waartoe de geadopteerde gaat behoren, *adoptiva familia*. Een recente Nederlandse vertaling geeft de termen als volgt weer : adoptie, adopteren, adoptiefvader, adoptiefzoon, adoptiefkinderen, adopterende familie (A.C. Oltmans, *De Instituten van Justinianus*, 1941; — voor de vindplaatsen, zie Register).

Het Wetboek van 1804 heeft de Romeinsrechtelijke terminologie mee overgenomen, met dezen verstande dat de band vader-kind zeer naar de achtergrond is geweken : de termen *père adoptif, famille adoptive* komen helemaal niet voor, *enfants adoptifs* slechts eenmaal (« Entre les enfants adoptifs du même individu », art. 348); zij worden vervangen door : *adoptant, adopté* (zonder nadere bepaling).

Dat de uitdrukking *enfant adoptif* door *adopté* vervangen wordt is misschien hieraan toe te schrijven dat het Burgerlijk Wetboek alleen adoptie van meerderjarigen kende : « L'adoption ne pourra, en aucun cas, avoir lieu avant la majorité de l'adopté » (art. 346).

In de Nederlandse vertaling van het Wetboek Napoleon, door *Joh. van der Linden* opgesteld (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810, artt. 343-369), wordt de Franse terminologie zo getrouw mogelijk nagevolgd : « *adoptie, adopteren, adoptant, geadopteerde, geadopteerde kinderen* ».

De Nederlandse wet van 16 mei 1829 « houdende bepalingen wegens den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving » (art. 12) vermeldt viermaal de term *adoptie*.

De traditionele terminologie werd door het Italiaanse wetboek behouden en zij werd overgenomen door het Zwitserse wetboek (Franse tekst) alsook, kort geleden, door de Nederlandse wetgeving.

Het *Zwitsers B.W. van 1907* (Franse tekst), artt. 264-269, volgt getrouw de Franse terminologie : « adoption, adoptant, adopter, adopté (zonder bepaling), contrat d'adoption. »

Het *Italiaans B.W. van 1941* (art. 289 v.v.) gebruikt volgens de traditie : « adozione, adottare, adottante, adottato, adottando (de te adopteren persoon) ».

De *Nederlandse wet van 26 januari 1956*, houdende invoering van de mogelijkheid van adoptie (in Nederland bestond de instelling tot dan toe niet), bezigt dezelfde termen, met een Nederlandse uitgang : *adoptie, adopteren, adoptant, geadopteerde* en voegt eraan toe : *adoptief-vader* en *adoptie-raad*.

II.

Germaanse terminologie.

De Germaanse landen hebben de adoptie slechts in geringe mate gekend, zodat een vaste terminologie in dit verband niet aanwezig was; tot op deze dag is nog steeds geen volledige eenvormigheid in de rechtsgeleerde literatuur bereikt.

Het Oostenrijkse *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* (1811) noemt de instelling *Annehmung an Kindesstatt* en *Annahme an Kindesstatt*. De erbij betrokken personen heten *die annehmende Person* (Wahlvater, Wahlmutter), *die*

angenommene Person (Wahlkind). On trouve également les expressions : *an Kindesstatt annehmen, ein Kind annehmen.*

Dans les notes d'une édition moderne (J. Schey et H. Kapfer, *Das A.B.G.B.*, 24e éd., Vienne, 1951) les termes inspirés du latin sont plus nombreux que les mots à consonance germanique : *Adoption, der Adoptierende, der Adoptierte, die adoptiere Witwe, Adoptionsvertrag, adoptiren, Adoptiv-Name, Adoptions-Auflösungsvertrag.* Nous mentionnons de plus quelques articles récents parus dans des revues autrichiennes : Wenzel, *Adoption durch eheliche Grosseltern*, dans *Oesterreichische Juristenzeitung*, 1947, p. 529 et suivantes; Karner, *Kann ein Enkel von seinem Grossvater adoptiert werden*, dans *Juristische Blätter*, 1947, p. 362 et suivantes.

Dans le *Bürgerliches Gesetzbuch* allemand de 1896, §§ 11, 1311, 1741 et suivants, l'institution de l'adoption s'intitule « *Annahme an Kindesstatt* » et l'on trouve les expressions : « *an Kindesstatt annehmen, an Kindesstatt angenommen werden* ». Les personnes intéressées sont appelées : *der Annehmende* (sans précision); *der an Kindesstatt Angenommene, das angenommene Kind* (donc toujours avec une précision); quelquefois : *ein Kind annehmen, ein Kind angenommen* (par exemple § 1768), ou bien encore : *das Kind* (quoique l'*Annahme* puisse avoir lieu après la majorité de la personne adoptée, § 11).

Annahme sans « *an Kindesstatt* » se rencontre quelquefois, ainsi que *Annahmevertrag*.

En droit allemand les termes « *annehmen, Annahme* » ont également d'autres significations, par exemple « Eine Erbschaft annehmen, die Annahme einer Erbschaft ».

Dans le texte allemand du Code civil suisse de 1907, (art. 264-269) l'institution est appelée « *Kindesannahme* ». Les personnes intéressées sont : *der Annehmende* (sans précision) et *das angenommene Kind, als Kind angenommen werden* (donc toujours avec une précision). « *Annahme* » sans « *Kindes* » se rencontre quelquefois dans les textes, ainsi que « *Annahmevertrag* ». P. Tuor (*Das neue Recht*, Zurich, 1912, p. 190-192) emploie, avec la terminologie du Code, des mots d'inspiration latine.

Comme le droit allemand, le droit suisse emploie *Annahme* et *annehmen* dans d'autres acceptions.

On rencontre chez les auteurs allemands les deux terminologies, aussi bien avant qu'après la promulgation du Code de 1896. Quoique chez B. Windscheid (*Lehrbuch des Pandektenrechts*, 6e éd., t. II, Francfort, 1891, p. 834-838), les termes tirés de *Adoption* (Adoption, adoptiren, der Adoptirende, in Adoption geben, Adoptivvater, etc.) soient le plus fréquemment employés, l'expression *Annahme an Kindes Statt* n'y est pas inconnue. La définition commence même par les mots : « Adoption ist Annahme an Kindes Statt » (p. 834).

L. Enneccerus et H.O. Lehmann (*Das bürgerliche Recht*, 2e éd., t. II, Marbourg, 1901, p. 553 et suivantes) ainsi que K. Cosack (*Lehrbuch des deutschen bürgerlichen Rechts*, t. II, Iéna, 1901, p. 598) qui ont écrit après la publication du *Bürgerliches Gesetzbuch* de 1896, n'en ont pas moins donné la préférence à la terminologie d'inspiration latine (Adoption, Adoptirende, adoptiren, Adoptivverwandte, Adoptiveltern, etc.).

Dans l'ouvrage de L. Kuhlenbeck (*Von den Pandekten zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, t. III, Berlin, 1901, p. 119 à 124, 206 et suivantes) les deux terminologies sont employées à la fois. On peut en dire autant de l'œuvre de F. Endemann (*Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, t. II, 2, 9e éd., Berlin, 1908, p. 690 et suivantes).

Dans l'édition du *Bürgerliches Gesetzbuch* de G. Planck (t. IV, 3e éd., Berlin, 1906, pp. 618 et suivantes) la terminologie du Code d'inspiration plus germanique est employée dans les notes. La même préférence se retrouve dans l'ouvrage de K. Heinsheimer, (*Das deutsche bürgerliche Ge-*

angenommene Person (Wahlkind). Verder vindt men ook de uitdrukkingen : *an Kindesstatt annehmen, ein Kind annehmen.*

In de voetnoten van een moderne editie (J. Schey en H. Kapfer, *Das A.B.G.B.*, 24e dr., Wenen, 1951) zijn de Latijnsgetinte termen talrijker dan de Germaansklinkende van het wetboek : *Adoption, der Adoptierende, der Adoptierte, die adoptierte Witwe, Adoptionsvertrag, adoptiren, Adoptiv-Name, Adoptions-Auflösungsvertrag.* Verder kunnen een paar recente Oostenrijkse tijdschriftartikelen worden vermeld : Wenzel, *Adoption durch eheliche Grosseltern*, in *Oesterreichische Juristenzeitung*, 1947, bl. 529 v.v.; Karner, *Kann ein Enkel von seinem Grossvater adoptiert werden*, in *Juristische Blätter*, 1947, bl. 362 v.v.

In het Duitse *Bürgerliches Gesetzbuch* (1896), §§ 11, 1311, 1741, v.v., heet de instelling : « *Annahme an Kindesstatt; an Kindesstatt annehmen, an Kindesstatt angenommen werden* ». De erbij betrokken personen heten : *der Annehmende* (zonder bepaling); *der an Kindesstatt Angenommene, das angenommene Kind* (dus altijd met bepaling). Enkele keren : *ein Kind annehmen, ein Kind angenommen* (b.v. § 1768). Ook wel : *das Kind* (hoewel de *Annahme* ook na de meerderjarigheid kan plaatshebben, § 11).

Annahme zonder « *an Kindesstatt* » komt enkele keren voor, alsook *Annahmevertrag*.

Het Duitse recht kent ook « *annehmen, Annahme* » in andere betekenissen, b.v. : « *Eine Erbschaft annehmen, die Annahme einer Erbschaft* ».

In het Zwitserse *Zivilgesetzbuch* (1907), Duitse tekst (artt. 264-269) heet de rechtsinstelling : *Kindesannahme*. De erbij betrokken personen : *der Annehmende* (zonder bepaling) en *das angenommene Kind, als Kind angenommen werden* (dus altijd met bepaling). *Annahme* zonder *Kindes* komt in de teksten enkele keren voor, alsook *Annahmevertrag*. P. Tuor (*Das neue Recht*, Zurich, 1912, bl. 190-192) vermengt de terminologie van het Wetboek met de Latijnsgetinte.

Annahme en *annehmen* hebben in het Zwitserse evenals in het Duitse recht, ook andere betekenissen.

Bij de Duitse auteurs treft men de beide terminologieën aan, zowel vóór als na de invoering van het Wetboek van 1896. Alhoewel bij B. Windscheid (*Lehrbuch des Pandektenrechts*, 6de dr., II, Frankfort, 1891, bl. 834-838) de termen met *Adoption* als grondslag (Adoption, adoptiren, der Adoptirende, in Adoption geben, Adoptivvater, enz.) overheersend zijn in aantal, is de term *Annahme an Kindes Statt* niet onbekend. De begripsbepaling (bl. 834) begint zelfs met de woorden : « Adoption ist Annahme an Kindes Statt ».

L. Enneccerus en H.O. Lehmann (*Das bürgerliche Recht*, 2de dr., II, Marburg, 1901, bl. 553 en v.v.) evenals K. Cosack (*Lehrbuch des deutschen bürgerlichen Rechts*, II, Iena, 1901, bl. 598) schreven na het verschijnen van het *Bürgerliches Gesetzbuch* (1896) en bleven toch de voorkeur geven aan de Latijnsgetinte terminologie (Adoption, Adoptirende, adoptiren, Adoptivverwandte, Adoptiveltern, enz.).

In het werk van L. Kuhlenbeck (*Von den Pandekten zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, deel III, Berlijn, 1901, bl. 119-124, 206 v.v.) worden beide terminologieën door elkaar gebruikt. Hetzelfde mag gezegd worden van F. Endemann (*Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, II, 2, 9de dr., Berlijn, 1908, bl. 690 v.v.).

In de uitgave van het *Bürgerliches Gesetzbuch* door G. Planck (IV, 3de dr., Berlijn, 1906, bl. 618 v.v.) wordt de meer Germaansgetinte terminologie van het Wetboek in de voetnoten aangewend. Een zelfde voorkeur treft men aan in het werk van K. Heinsheimer (*Das deutsche bürger-*

setzbuch mit seinen Nebengesetzen und das Badische Recht, t. II, 2e éd., Carlsruhe, 1905, p. 315 à 321).

L'ouvrage de H. Dernburg (*Das bürgerliche Recht des deutschen Reichs und Preussens*, t. IV, 2e éd., Halle, 1903, p. 302-310), révèle une préférence pour les termes *Kindesannahme, Annehmende, das angenommene Kind*, etc., qui pourtant ne va pas jusqu'au rejet de *Adoption, Adoptierte, Adoptionsrecht, Adoptivkind*, etc.

Enfin, quelques titres d'ouvrages allemands peuvent encore être mentionnés: E. von Scheurl, *Die Annahme an Kindesstatt nach dem B.G.B.*, Erlangen, 1897; H. von Wurmb, *Die Wirkungen der Annahme an Kindesstatt und ihrer Aufhebung nach römischem Recht*, Berlin, 1894; Hecker, *Adoption im geltenden Recht als Produkt der historischen Entwickelung*, 1903; J. Thalberg, *Die Adoption im heutigen deutschen Rechte*, 1907; J. Führer, *Die Adoption im internationalen Rechte*, 1926.

Le *Staatslexikon* (5e éd., t. I, Fribourg-en-Brisgau, 1926, col. 212-216) et le *Grosse Herder*, (4e éd., t. I., Fribourg-en-Brisgau, 1931, col. 651-652), traitent de l'institution, sous les mots « *Annahme an Kindes Statt* ».

Dans l'ouvrage de C. Asser, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch burgerlijk recht* (Première partie - *Personenrecht*, 8e éd., revue par P. Scholten, J. Wiarda et G.J. Scholten, Zwolle, 1947, p. 359-360 et 583), nous trouvons les termes *aanneming van kinderen* et *aangenomen kind* à côté des termes d'origine latine *adoptie* et *adoptant*.

III.

Terminologie des sources de l'ancien droit de nos provinces.

On trouve peu de données dans les sources de l'ancien droit de nos provinces, rédigées en néerlandais. L'institution juridique était presque inconnue dans beaucoup de régions: la plupart des coutumes l'ignorent. Ce que les auteurs en donnent n'est le plus souvent rien d'autre qu'une reproduction plus ou moins fidèle des Institutes de l'empereur Justinien.

Le terme *adoptie* est employé, dans l'édit des Archiducs Albert et Isabelle du 14 décembre 1616 concernant le port des armoiries (art. 2), (texte cité dans J.-E. Loovens, *Practycke, Stiel ende Maniere van Procederen in Haere Majesteyts Souvereynen Raede van Brabant*, t. III, p. 253 et suivantes; *Placcaert-boecken van Vlaenderen*, t. II, f° 656). A. Anselmo (*Codex belgicus*, Anvers, 1661, p. 4) paraphrase cette disposition comme suit : « *Adoptie... Gheadopteerde* moghen draghen de wapenen ende aen nemen den naem van den huyse, ende van den Edelman, die hun *gheadopteert* heeft. »

La coutume homologuée de la ville d'Audenarde (27 mars 1615, rubrique XX, 3) porte : « Niemant en mach *een ander*... niet meer *adopteren inter vivos*... » Dans le projet de 1584 (rubrique XXIV, 14) se trouvait déjà : « Niemant en mach *een anderen te adopteren* » (*Coutumes de la ville d'Audenarde*, édition Th. de Limburg-Stirum, t. I, Bruxelles 1882, p. 192 et 628).

Le 27 septembre 1653, les états de la Gueldre, en leur *landdag* de Zutphen, ont rejeté la requête d'une veuve tendant à obtenir pour une fille, la ratification d'une « *arrogatie ende adoptatie voor haer kindt ende erfgenaem* ». W. van Loon (*Groot Gelders Placaet-boeck*, t. II, Nimègue, 1703, col. 344) mentionne cette décision comme étant une « Resolutie waer by de *adoptie en arrogatie van een kindt* affgeslagen is ».

Dans la traduction en néerlandais des *Institutes* de Justinien, faite à l'Université de Louvain d'après la traduction allemande de Thomas Murner (1520), la terminologie ro-

liche Gesetzbuch mit seinen Nebengesetzen und das Badische Recht, II, 2de dr., Karlsruhe, 1905, bl. 315-321).

Een voorliefde voor de termen *Kindesannahme, Annehmende, das angenommene Kind*, enz., die nochtans niet gaat tot het weren van *Adoption, Adoptierte, Adoptionsrecht, Adoptivkind*, enz., blijkt uit het werk van H. Dernburg (*Das bürgerliche Recht des deutschen Reichs und Preussens*, IV, 2de dr., Halle, 1903, bl. 302-310).

Ten slotte kunnen nog enkele titels van Duitse boeken worden vermeld : E. von Scheurl, *Die Annahme an Kindesstatt nach dem BGB*, Erlangen, 1897; H. von Wurmb, *Die Wirkungen der Annahme an Kindesstatt und ihrer Aufhebung nach römischem Recht*, Berlijn, 1894; Hecker, *Adoption im geltenden Recht als Produkt der historischen Entwickelung*, 1903; J. Thalberg, *Die Adoption im heutigen deutschen Rechte*, 1907; J. Führer, *Die Adoption im internationalen Rechte*, 1926.

Het *Staatslexikon* (5e dr., I, Freiburg-i.B., 1926, kol. 212-216) en de *Grosse Herder* (4e dr., I, Freiburg im Breisgau, 1931, kol. 651-652) bespreken de instellingen s.v. *Annahme an Kindes Statt*.

In C. Asser's *Handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk recht*. I - *Personenrecht* (8e dr., bewerkt door P. Scholten, J. Wiarda en G.J. Scholten, Zwolle, 1947, bl. 359-360 en 583) vinden wij de termen *aanneming van kinderen* en *aangenomen kind* naast de Latijnsgetinte *adoptie* en *adoptant*.

III.

Terminologie van onze oudvaderlandse rechtsbronnen.

In de oudvaderlandse rechtsbronnen, in de Nederlandse taal gesteld, zijn weinig gegevens te vinden. Het rechtsinstituut was in vele gewesten haast onbekend : in de meeste costumen is er geen sprake van. Wat de auteurs meedelen is meestal niets anders dan een min of meer getrouwe weergave van de Instituten van Keizer Justinianus.

In het edict van de Aartshertogen Albrecht en Isabella van 14 december 1616 betreffende het dragen van adellijke wapens (art. 2) wordt de term *Adoptie* gebruikt (tekst in J.E. Loovens, *Practycke, Stiel ende Maniere van Procederen in Haere Majesteyts Souvereynen Raede van Brabant*, III, bl. 253 v.v.; *Placcaert-boecken van Vlaenderen*, II, f° 656). A. Anselmo (*Codex belgicus*, Antwerpen, 1661, bl. 4) omschrijft deze bepaling aldus : « *Adoptie... Gheadopteerde* moghen draghen de wapenen ende aen nemen den naem van den huyse, ende van den Edelman, die hun *gheadopteert* heeft ».

De gehomologeerde costumen van de Stad Oudenaarde (27 maart 1615, rubrica XX, 3) bepalen : « Niemant en mach *een ander*... niet meer *adopteren inter vivos*... » In het ontwerp van 1584 (rubrica XXIV, 14) stond reeds geschreven : « Niemant en mach *een anderen te adopteren* » (*Coutumes de la Ville d'Audenarde*, ed. Th. de Limburg-Stirum, I, Brussel, 1882, bl. 192 en 628).

Op 27 september 1653 werd door de Staten van Gelderland op hun Landdag te Zutfen een verzoek van een weduwe tot bekrachtiging van een « *arrogatie ende adoptatie voor haer kindt ende erfgenaem* » van een meisje, afgewezen. W. van Loon (*Groot Gelders Placaet-boeck*, II, Nijmegen, 1703, kol. 344) vermeldt deze beslissing als een « Resolutie waer by de *adoptie en arrogatie van een kindt* affgeslagen is ».

In de Nederlandse vertaling van de Instituten van Justinianus, opgemaakt in de Universiteit te Leuven naar de Duitse vertaling van Thomas Murner (1520) wordt de

maine est respectée autant que possible : « adoptie, adopteren, die wy als onse kinderen geadopteert oft daer toe vercoren hebben, adoptiven vader, adopteerder, geadopteerden vader, gheven te adopteren, tot synen sone en adopteerde, als sijn sone in gestelt oft geadopteert heeft ». Le titre du chapitre *Vanden adoptien* (De adoptionibus) est explicité par une paraphrase : « *dat is van der nemingen oft kiesinghen als sone oft dochter in die plaetse van haren kinderen* ». La table des matières porte : « *Vanden adoptien oft neminghen in die plaetse der kinderen.* » (Thomas Murner, *Institutiones imperiales. Een gherechtich oorspronck der Keyserlijcke Rechten.* La Haye, 1624, p. 20-22 et 251).

Dans la traduction en néerlandais de la *Somme rural* de Jehan Boutillier, faite vraisemblablement vers les années 1470-1480, se rencontre également une terminologie qui correspond bien au modèle latin, les *Institutes* de Justinien: « Van den sonen adoptijfs, hi mach nemen tot hem eenighe kinderen ende daer af maken zijn erfghenamen bi adopcie, sinen sone gheeft eenen vreemden bi adopcie, vader adoptijfs, zijn kint gheeft in adoptie, is gheadopteert » (J. Bottelgier, *Summe ruyrael*, Anvers, 1550, chapitre CCXXII). Dans le *Vocabulaer... van al die vreemde oft walsche termen*, qui a été ajouté à la traduction en 1503, figure, pour le terme *adoptijf*, l'explication suivante : « is *yemant aen te nemen* ende te houden oft zijn kint waer ».

W. van der Tanerijen (*Boec van der loopender practijken der Raidtcameren van Brabant*, écrit vers 1474-1476, éd. E. I. Strubbe, Bruxelles, 1952) parle en passant de l'institution de l'adoption : « wittige kijnderen alleene zijn diegeene die *bij adopcien ende kiesingen tot kijnderen gecoren wordden;...* adopcien, dats te seggen bij uuytverkiesingen... ende als hij eenen tot zijnen kijnde verkiest, die in eens anders macht is, dat heet adopcio;... die kijnderen adoptijf » (t. I, p. 45, 46, 504, 505).

On trouve une indication intéressante dans l'ouvrage fameux de Hugo de Groot (*Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-Geleerdheid*, écrit vers 1631, édition F. Dovring, H.F.W.D. Fischer et E. M. Meijers, Leyde, 1952) : «...alzoo de *aenneeminge tot kinderen* alhier onbekent is. L. Adoptio; — om de selve reden is oock de *aenneminge tot kinderen* bij ons niet gebruickelick » (p. 23, 24, 341). Les efforts de ce jurisconsulte pour la substitution de termes hollandais aux termes latins sont bien connus.

Parmi les auteurs qui emploient la terminologie d'inspiration latine, on compte aussi J.E. Loovens (*Practycke, Stiel ende Maniere van Procederen in Haere Majesteyts Souvereynen Raede van Brabant*, 3 tomes, Bruxelles, 1745). Dans la deuxième partie de son œuvre (p. 371), il traite lui aussi de la « *Materie van adoptie* », et la définit comme étant : « als iemandt eenen derden, oft meer wilt *aennemen voor syn Kindt oft Kinderen* ». Il emploie en outre : « den Act van Adoptie, de geadopteerde, de adoptant, die hem gheadopteert heeft ».

Dans le *Woordenboek*, ajouté à l'ouvrage *Notarius publicus* de Simon van Leeuwen, (3e éd., Dordrecht, 1658, p. 6), on trouve : « Adopteren, yemandt voor sijn kindt aennemen. Adoptie, aenneminge tot kinderen ». Cette même définition figure dans le *Practyk notariael* de Gerard van Wassenaer (t. II, Amsterdam, 1708). Thymon Boey (*Woordentolk of verklaring der voornaamste onduitsche en andere woorden*, t. I., La Haye, 1723, p. 34) écrit : « Adoptie, is een onduitsch woord, dat eigentlyk beteekent een toeëigening van iets, men verstaat'er door in 't algemeen : de daat waar door een kind dat het onze niet is uit de natuur, ons kind word naa de wet ». Il donne de *l'affiliatio* la définition suivante : «... een conventie of overeenkomst, waar door imant op zeekere voorwaarden in een familie werd aangenomen, om deel te hebben in de erfenisse van die geene, die hem alzoo aanneemt ».

Romeinse terminologie zo veel mogelijk nagevolgd : « adoptie, adopteren, die wy als onse kinderen geadopteert oft daer toe vercoren hebben, adoptiven vader, adopteerder, geadopteerden vader, gheven te adopteren, tot synen sone en adopteerde, als sijn sone in gestelt oft geadopteert heeft ». De titel van het hoofdstuk *Vanden adoptien* (De adoptionibus) is met een omschrijving verduidelijkt : « *dat is van der nemingen oft kiesinghen als sone oft dochter in die plaetse van haren kinderen* ». De inhoudstafel geeft aan : « *Vanden adoptien oft neminghen in die plaetse der kinderen.* » (Thomas Murner, *Institutiones imperiales. Een gherechtich oorspronck der Keyserlijcke Rechten*, 's-Gravenhage, 1624, bl. 20-22 en 251).

In de Nederlandse vertaling van de *Somme rural* van Jehan Boutillier, vermoedelijk gemaakt circa 1470-1480, komt eveneens een terminologie voor die goed aansluit bij het Latijnse voorbeeld, de Instituten van Justinianus : « Van den sonen adoptijfs, hi mach nemen tot hem eenighe kinderen ende daer af maken zijn erfghenamen bi adopcie, sinen sone gheeft eenen vreemden bi adopcie, vader adoptijfs, zijn kint gheeft in adoptie, is gheadopteert » (Jan Bottelgier, *Summe ruyrael*, Antwerpen, 1550, cap. CCXXII). In het *Vocabulaer... van al die vreemde oft walsche termen*, dat in 1503 aan de vertaling werd toegevoegd, komt de volgende verklaring voor van de term *adoptijf* : « is *yemant aen te nemen* ende te houden oft zijn kint waer ».

W. van der Tanerijen (*Boec van der loopender practijken der Raidtcameren van Brabant*, opgesteld circa 1474-1476, ed. E.I. Strubbe, Brussel, 1952) spreekt terloops van het rechtsinstituut : « wittige kijnderen alleene zijn diegeene die *bij adopcien ende kiesingen tot kijnderen gecoren wordden;* ... adopcien, dats te seggen by uuytverkiesingen, ..., ende als hij eenen tot zijnen kijnde verkiest, die in eens anders macht is, dat heet *adopcio;* ...die kijnderen adoptijf » (I, bl. 45, 46, 504, 505).

Een interessante aanduiding is te vinden in het beroemde werk van Hugo de Groot (*Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-Geleerdheid*, geschreven circa 1631, ed. F. Dovring, H.F.W.D. Fischer en E.M. Meijers, Leiden, 1952) : «...alzoo de *aenneeminge tot kinderen* alhier onbekent is. L. Adoptio; — om de selve reden is oock de *aenneminge tot kinderen* bij ons niet gebruickelick » (bl. 23, 24, 341). Het streven van deze rechtsgeleerde naar het vervangen van Latijnse termen door Hollandse is bekend.

Tot de auteurs, die de Latijnsgetinte terminologie gebruiken, kan ook gerekend worden J. E. Loovens (*Practijcke, Stiel ende Maniere van Procederen in Haere Majesteyts Souvereynen Raede van Brabant*, 3 delen, Brussel, 1745). In het tweede deel van zijn werk (bl. 371) handelt hij ook over de « Materie van adoptie ». Hij omschrijft het : « als iemandt eenen derden, oft meer wilt *aennemen voor syn Kindt oft Kinderen.* » Verder spreekt hij over : « den Act van Adoptie, de geadopteerde, de adoptant, die hem gheadopteert heeft. »

In het *Woordenboek*, dat aan het werk *Notarius publicus* van Simon van Leeuwen is toegevoegd (3e dr., Dordrecht, 1658, bl. 6), vindt men : « Adopteren, yemandt voor sijn kindt aennemen. Adoptie, aenneminge tot kinderen ». Dezelfde omschrijving van de termen treft men aan in de *Practyk notariael* van Gerard van Wassenaer (II, Amsterdam, 1708). Thymon Boey (*Woorden-tolk of verklaring der voornaamste onduitsche en andere woorden*, I, 's-Gravenhage, 1723, bl. 34) schrijft : « Adoptie, is een onduitsch woord, dat eigentlyk beteekent een toeëigening van iets, men verstaat'er door in 't algemeen : de daat waar door een kind dat het onze niet is uit de natuur, ons kind word naa de wet ». Van de *affiliatio* geeft hij de volgende bepaling : «...een conventie of overeenkomst, waar door imant op zeekere voorwaarden in een familie werd aangenoomen, om deel te hebben in de erfenisse van die geene, die hem alzoo aanneemt ».

IV.

Quelques données tirées de dictionnaires néerlandais.

Le *Middelnederlandsch Woordenboek* de E. Verwijs et J. Verdam ne contient aucun mot ayant la racine *adoptie*. Dans les significations données pour *aennemen* (t. I, La Haye, 1885, col. 126), on trouve bien : « Enen aennemen, iemand tot zich nemen, opnemen, of wel, kiezen (tot zekere betrekking) », mais rien au sens juridique qui nous intéresse. Le *Middelnederlandsch Handwoordenboek* de J. Verdam (2e éd., La Haye, 1932) au contraire, donne comme seconde signification de *aenneminge* : « aanneming, opneming in zijn huis, *aanneming tot kind* » et comme seconde explication pour le verbe transitif *aennemen*, avec une personne comme objet : « iemand tot zich nemen, opnemen, aannemen, b.v. een leerling ». Le substantif *adopcie* est défini comme correspondant à *verkiezing* (élection). Ce dictionnaire connaît aussi *kiesen* et *verkiesinge*.

Dans le *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (par M. De Vries et L. A. Te Winkel, t. I, La Haye, 1882) figure une définition détaillée de *aannemen* (col. 257). « II, 2, c. Als (of tot) kind aannemen, iemand als zijn eigen kind opnemen en als zoodanig behandelen... In het bijzonder, naar het oude Romeinsche rechtsgebruik, iemand, op de wijze door de wet bepaald, tot zoon of dochter kiezen en hem of haar de burgerlijke rechten van een eigen kind geven. Lat. *adoptare*. In deze engere beteekenis wordt bepaaldelijk het voorzetsel *tot*, in de boven vermelde ruimere opvatting bij voorkeur het voegwoord *als* gebezigd. Augustus nam Tiberius tot zoon aan. Bij de Romeinen kwamen de aangenomen kinderen in de macht van dengene, die ze aangenomen had. » On trouve dans le *Supplément* (t. I, par J.A. N. Knuttel et C.H.A. Kruyskamp, La Haye, 1956, col. 418 et 419, les mots *Adopteeren*, *Adoptie* et *Adoptief*.

Conclusion.

A. *Adoptie.*

Le groupe de mots d'origine étrangère mentionnés, n'est pas très attirant : « geadopteerde » ne l'est certes pas et « adoptant » l'est encore moins, quoique nous connaissions déjà dans nos textes : « de acceptant van een wisselbrief ».

Si la Commission ne recule pas devant leur emploi et si le souci d'assurer l'uniformité avec la langue juridique employée par le législateur néerlandais doit être déterminant, la solution est simple : « adoptie, adopteren, de adoptant, de geadopteerde, het geadopteerde kind » (pour enfant adoptif). Nous n'avons pas besoin des mots « adoptiefvader » et « adoptieraad ».

B. *Aanneming.*

La terminologie tirée de « aanneming » offre quelques difficultés.

C'est sur cette base que la Commission de 1923 a construit une terminologie, et *celle-ci a été rendue officielle par la loi du 22 mars 1940*. Elle concorde avec les exemples germaniques. Eventuellement quelques modifications pourraient y être apportées.

« *Adoption* » — Il est proposé de dire « *aanneming van kinderen.* » Ce n'est pas tout à fait exact : dans les langues germaniques une personne est adoptée *comme* enfant (an Kindesstatt); pourtant on trouve dans les textes allemands, autrichiens et suisses : « ein Kind annehmen » à côté de « an Kindesstatt annehmen » dans les textes allemands et autrichiens.

IV.

Enkele gegevens uit Nederlandse woordenboeken.

Het *Middelnederlandsch Woordenboek* van E. Verwijs en J. Verdam bevat geen trefwoorden met de stam *adoptie*. Onder de betekenissen van *aennemen* (I, 's-Gravenhage, 1885, kol. 126) komt wel voor : « enen aennemen, iemand tot zich nemen, opnemen, of wel, kiezen (tot zekere betrekking) », maar niet in de juridische betekenis die ons interesseert; in deze betekenis kent het woordenboek *kiesen* en *erkiesen* (tot, te kinde) en *verkiesinge* (tot, te, van kinde). Het *Middelnederlandsch Handwoordenboek* van J. Verdam (2de dr., 's-Gravenhage, 1932) integendeel geeft als tweede betekenis van *aenneminge* : « aanneming, opneming in zijn huis, *aanneming tot kind* », en als tweede verklaring voor het transitieve werkwoord *aennemen*, met een persoon als object : « iemand tot zich nemen, opnemen, aannemen, b.v. een leerling ». Het zelfstandig naamwoord *adopcie* wordt omschreven als verkiezing. Verder komen hier ook voor : *kiesen* en *verkiesinge*.

In het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (door M. De Vries en L.A. Te Winkel, I, 's-Gravenhage, 1882) wordt een uitvoerige verklaring gegeven voor *aannemen* (kol. 257), « II, 2 c. Als (of tot) kind aannemen, iemand als zijn eigen kind opnemen en als zoodanig behandelen... In het bijzonder, naar het oude Romeinsche rechtsgebruik, Iemand, op de wijze door de wet bepaald, tot zoon of dochter kiezen en hem of haar de burgerlijke rechten van een eigen kind geven. Lat. *adoptare*. In deze engere beteekenis wordt bepaaldelijk het voorzetsel *tot*, in de boven vermelde ruimere opvatting bij voorkeur het voegwoord *als* gebezigd. Augustus nam Tiberius tot zoon aan. Bij de Romeinen kwamen de aangenomen kinderen in de macht van dengene, die ze aangenomen had. » In het *Supplement* (Eerste deel bewerkt door J.A.N. Knuttel en C.H.A. Kruyskamp, 's-Gravenhage, 1956, kol. 418-419) komen de trefwoorden *Adopteeren*, *Adoptie* en *Adoptief* voor.

Besluit

A. *Adoptie.*

De reeks vermelde vreemde woorden zijn niet zeer sympathiek : geadopteerde is het niet, en adoptant nog minder, hoewel wij toch reeds in onze teksten kennen : de acceptant van een wisselbrief.

Indien de Commissie voor het gebruik daarvan niet terugdeinst en eenvormigheid met Nederland de doorslag moet geven, is de oplossing eenvoudig : adoptie, adopteren, de adoptant, de geadopteerde, het geadopteerde kind (voor *enfant adoptif*). Adoptief-vader hebben wij niet nodig, evenmin als adoptie-raad.

B. *Aanneming.*

De terminologie met « aanneming » biedt enige moeilijkheid.

De Commissie van 1923 heeft een terminologie op die basis ontworpen en *met de wet van 22 maart 1940 is deze terminologie officieel geworden*. Zij stemt overeen met de Germaanse voorbeelden. Eventueel zouden enkele wijzigingen kunnen worden overwogen.

Adoption — In het ontwerp wordt voorgesteld : *Aanneming van kinderen*. Dat is wel niet geheel juist : een persoon wordt aangenomen als kind (an Kindesstatt); toch vindt men in de Duitse, de Oostenrijkse en de Zwitserse teksten: « ein Kind annehmen », naast, in de Duitse en Oostenrijkse teksten « an Kindesstatt annehmen ».

« *Adoptant* » Proposition : de *aannemende:* la Commission précédente écrivait : « de aannemende persoon »; la Commission mixte hollando-belge a biffé *persoon.* Les textes allemands et suisses portent : *der Annehmende:* le Code autrichien de son côté, « *die annehmende Person* ».

« *Adopté* » — Proposition : *het aangenomen kind,* quoique dans le droit contemporain, l'expression puisse viser une personne majeure. On ne trouve « *der Angenommene* » nulle part dans les textes allemands et suisses; dans le Code allemand on rencontre « der an Kindesstatt Angenommene », mais aussi « das angenommene Kind », ce qui est l'expression habituelle en Suisse.

« *Adopter* » — Proposition : « *als kind aannemen* », sauf lorsque le mot « kind » figure dans la phrase, ou que la construction de celle-ci en rend l'omission préférable.

On pourrait objecter que « *aannemen* » et « *aanneming* » ont aussi, dans notre droit, d'autres significations; mais tel est aussi le cas en Allemagne et en Suisse.

D'autre part, il échet de remarquer que les expressions « *een kind aannemen* », « *een aangenomen kind* » appartiennent à la langue populaire de nos provinces, bien qu'elles n'y aient pas une signification juridique particulière.

La Commission optera entre les solutions A et B. La présente note fournit pour chacune d'entre elles les termes nécessaires.

E.V.D. et G.V.D.

P.S. : La Commission a donné la préférence à la terminologie fondée sur « *aanneming* » (solution B), notamment parce que la loi belge du 22 mars 1940 en avait fait autant et qu'il est préférable de ne point modifier les fondements d'un texte juridique néerlandais en vigueur depuis vingt ans, lorsqu'il n'existe pas de raison impérieuse pour le faire. La loi néerlandaise du 26 janvier 1956 ne s'est manifestement pas souciée des précédents constitués par les législations belge, allemande, autrichienne et suisse.

2. Biens, chose, effets, objet(s).

La traduction du Code civil nous amène à nous interroger sur la signification exacte des mots français *biens, chose, effets et objet.* Existe-il vraiment une différence entre ces termes ou peuvent-ils être employés l'un pour l'autre ? Peuvent-ils être toujours traduits en néerlandais de la même manière ou convient-il d'examiner chaque cas séparément ?

1. *Distinction entre biens et choses.*

Dans les dictionnaires, le terme juridique « *bien(s)* » est décrit comme « ce qui appartient en propriété ». Ainsi E. Littré, *Dictionnaire de la langue française,* 1877, v° Bien: « 7° Ce qui appartient en propre à quelqu'un, tout ce qu'on possède. Bien patrimonial. Les biens meubles et immeubles»; *Dictionnaire de l'Académie française,* Paris, 1932, v° Bien : «... Il signifie encore ce qu'on possède en argent, en fonds de terre, ou autrement »; Robert, *Dictionnaire analytique de la langue française,* 1951, v° Bien : « 2° les biens tangibles, susceptibles d'appropriation. Requérir du bien. User de son bien. Exploiter ses biens. Laisser ses biens à ses héritiers. En termes de droit. Biens meubles et immeubles, biens corporels et incorporels... »

Les dictionnaires donnent du mot « chose », au sens juridique du terme, une définition moins précise. Ainsi E. Littré, *Dictionnaire de la langue française,* 1877, v° Chose: « 6° terme de droit. Bien, propriété, possession. L'esclave était la chose du maître. Soigner sa chose. Vendre la chose

Adoptant — Voorstel : *de aannemende:* de vroegere Commissie had geschreven : « de aannemende persoon »; de gemengde Nederlands-Belgische Commissie heeft *persoon* geschrapt. De Duitse en Zwitserse teksten schrijven : *der Annehmende:* het Oostenrijkse wetboek ook *die annehmende Person.*

Adopté — Voorstel : *het aangenomen kind,* hoewel het, in het tegenwoordige recht, een meerderjarige kan betreffen. Nergens komt in de Duitse of de Zwitserse teksten *der Angenommene* voor; in het Duitse wetboek vindt men « der an Kindesstatt Angenommene », maar ook « das angenommene Kind », en dit is de gewone uitdrukking in Zwitserland.

Adopter — Voorstel : *als kind aannemen,* behalve wanneer *kind* reeds in de zin voorkomt of om redenen van constructie beter wordt weggelaten.

Het bezwaar dat *aannemen* en *aanneming* in ons recht ook andere betekenissen hebben, bestaat eveneens in Duitsland en in Zwitserland.

Anderzijds kan worden opgemerkt dat de uitdrukkingen *een kind aannemen, een aangenomen kind* in onze provincies tot de volkstaal behoren, al hebben zij in deze taal geen bepaalde juridische betekenis.

De Commissie zal kiezen tussen A. en B. Voor beide oplossingen verstrekt deze nota de gewenste termen.

E.V.D. en G.V.D.

P.S. De Commissie heeft de terminologie met *aanneming* (onder B) verkozen, mede omdat de Belgische wet van 22 maart 1940 zulks reeds had gedaan en de grondslagen van een rechtsgeldige Nederlandse tekst, die sinds twintig jaren van kracht is, liefst niet worden gewijzigd, wanneer daartoe geen dringende reden bestaat. De Nederlandse wet van 26 januari 1956 heeft blijkbaar van de Belgische, Duitse, Oostenrijkse en Zwitserse precedenten geen notitie genomen.

2. Biens, chose, effets, objet(s).

Bij de vertaling van het Burgerlijk Wetboek rijst de vraag naar de juiste betekenis van de Franse termen *biens, chose, effets* en *objet.* Bestaat er werkelijk verschil tussen deze woorden of kunnen zij vrij door elkaar worden gebruikt ? Kunnen deze termen in het Nederlands steeds op dezelfde manier worden vertaald of dient elk geval afzonderlijk te worden onderzocht ?

1. *Onderscheid : biens - choses.*

In de woordenboeken wordt de rechtsterm *bien(s)* omschreven als « wat men in eigendom bezit ». Aldus door E. Littré, *Dictionnaire de la langue française,* 1877, i.v. Bien: « 7° Ce qui appartient en propre à quelqu'un, tout ce qu'on possède. Bien patrimonial. Les biens meubles et immeubles»; *Dictionnaire de l'Académie française,* Parijs, 1932, i.v. Bien: « ... Il signifie encore ce qu'on possède en argent, en fonds de terre, ou autrement »; Robert, *Dictionnaire analytique de la langue française,* 1951, i.v. Bien : « 2° les biens tangibles, susceptibles d'appropriation. Requérir du bien. User de son bien. Exploiter ses biens. Laisser ses biens à ses héritiers. En termes de droit. Biens meubles et immeubles, biens corporels et incorporels...»

Van het woord *chose,* in juridische zin, wordt in de woordenboeken een minder duidelijke bepaling gegeven. Aldus : E. Littré, *Dictionnaire de la langue française,* 1877, i.v. Chose : 6° terme de droit. Bien, propriété, possession. L'esclave était la chose du maître. Soigner sa chose. Vendre la

d'autrui. Division des choses en corporelles et incorporelles» *Dictionnaire de l'Académie française*, Paris, 1932, v° Chose : «... Il signifie encore familièrement bien, possession, propriété. En termes de jurisprudence, il désigne tout ce qui est distinct des personnes et des actions et qui peut être de quelque usage à l'homme. Les personnes, les choses et les actions. Choses corporelles et incorporelles »; A. Hatzfeld et A. Darmesteter, *Dictionnaire général de la langue française*, 1889, v° Chose : « 2° ce qui est objet de possession (par opposition à une personne) »; Robert, *Dictionnaire analytique de la langue française*, 1951, v° Chose: « 2° droit. Se dit des objets matériels susceptibles d'appropriation. Les personnes et les choses. Posséder beaucoup de choses. Des choses de prix ».

En droit romain, on rencontre les mots *bona* et *res*. R. Monier (*Petit vocabulaire de droit romain*, 3e éd., Paris, 1942, p. 49-50 et 249-250) donne les définitions suivantes: « *Bona* (biens) — 1) Ensemble des biens appartenant à une personne, déduction ou abstraction faite de ses dettes : il s'agit, suivant les cas, de l'actif net ou de l'actif brut de son patrimoine; — 2) biens constituant la succession (actif et passif) d'une personne décédée — 3) groupe de biens ayant une origine déterminée et soumis à un régime spécial Ex. *Bona adventicia* (biens adventices)... — *Bona materna* (biens maternels)... — *Bona materni generis* (biens du même genre que les biens maternels)... *Res* (chose) — 1) Ce mot désigne chez les philosophes, comme Sénèque, et chez les jurisconsultes classiques : tout ce qui existe, aussi bien les choses matérielles que les pures conceptions de l'esprit, non seulement les choses qui font l'objet des droits, mais les droits eux-mêmes, sont des *res*. — 2) Bien, richesses. — 3) Affaire, et, en particulier, affaire à débattre en justice ».

La signification du terme *bona* est définie dans les *Digestes* de Justinien (50, 16 *De verborum significatione*, 49) de la manière suivante : « Ulpianus libro quinquagensimo nono ad edictum. 'Bonorum' appellatio aut naturalis aut civilis est. Naturaliter bona ex eo dicuntur, quod beant, hoc est beatos faciunt : beare est prodesse. In bonis autem nostris computari sciendum est non solum, quae dominii nostri sunt, sed et si bona fide a nobis possideantur vel superficiaria sint. Aeque bonis adnumerabitur etiam, si quid est in actionibus petitionibus persecutionibus : nam haec omnia in bonis esse videntur. » (*Corpus Juris Civilis*, éd. Th. Mommsen, 6e éd., t. I, Berlin, 1893).

Dans le chapitre *De rerum divisione* des *Institutes* de Justinien (II, 1) le mot *res* est constamment employé, même quand il est question de choses qui appartiennent à des particuliers, par exemple : «... modo videamus de rebus; quae vel in nostro patrimonio vel extra nostrum patrimonium habentur... Singulorum autem hominum multis modis res fiunt; quarundam enim rerum dominium nanciscimur jure naturali... Per traditionem quoque jure naturali res nobis adquiruntur; nihil enim tam conveniens est naturali aequitati, quam voluntatem domini, volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi » (P. F. Girard et F. Senn, *Textes de droit romain*, 6e éd., Paris, 1937). Le mot *bona* se trouve régulièrement dans les *Institutes* et les autres sources du droit romain, quand c'est l'ensemble des biens ou de l'actif d'une personne que l'on vise (*cessio bonorum, venditio bonorum, possessio bonorum*, etc...)

Les termes *biens* et *chose* se trouvent déjà dans le droit français et belge du moyen âge. Ainsi par exemple dans les *Poines de la Duchée d'Orliens* (XIIIe siècle) : « 11. Qui arrache bonnes, ses *biens* sont en la merci du roi » — « 69 Qui dit mau dou roi... il doit estre envoiez en essil et si *bien* sunt le roi ». (éd. F. Olivier-Martin, dans *Revue historique de droit français et étranger*, 4e série, VII, 1926, p. 413-440); dans une traduction française du XIIIe siècle des *Institutes* de Justinien : « ... de la division des choses. Les unes des choses sunt communnes a toz », etc. (*Les Institutes*

chose d'autrui. Division des choses en corporelles et incorporelles »; *Dictionnaire de l'Académie française*, Parijs, 1932, i.v. Chose : «...Il signifie encore familièrement bien, possession, propriété. En termes de jurisprudence, il désigne tout ce qui est distinct des personnes et des actions, et qui peut être de quelque usage à l'homme. Les personnes, les choses et les actions. Choses corporelles et incorporelles »; A. Hatzfeld en A. Darmesteter, *Dictionnaire général de la langue française*, 1889, i.v. Chose : « 2° ce qui est objet de possession (par opposition à une personne) »; Robert, *Dictionnaire analytique de la langue française*, 1951, i.v. Chose : « 2° droit. Se dit des objets matériels susceptibles d'appropriation. Les personnes et les choses. Posséder beaucoup de choses. Des choses de prix ».

In het Romeinse recht treft men de termen *bona* en *res* aan. R. Monier (*Petit vocabulaire de droit romain*, 3e dr., Parijs, 1942, bl. 49-50 en 249-250) geeft volgende begripsbepalingen : « *Bona* (biens) — 1) Ensemble des biens appartenant à une personne, déduction ou abstraction faite de ses dettes : il s'agit, suivant les cas, de l'actif net ou de l'actif brut de son patrimoine; — 2) biens constituant la succession (actif et passif) d'une personne décédée — 3) groupe de biens ayant une origine déterminée et soumis à un régime spécial : Ex. *Bona adventicia* (biens adventices)... — *Bona materna* (biens maternels) ... — *Bona materni generis* (biens du même genre que les biens maternels)... *Res* (chose) — 1) Ce mot désigne chez les philosophes, comme Sénèque, et chez les jurisconsultes classiques : tout ce qui existe, aussi bien les choses matérielles que les pures conceptions de l'esprit, non seulement les choses qui font l'objet des droits, mais les droits eux-mêmes, sont des *res*. — 2) Bien, richesses. — 3) Affaire, et, en particulier, affaire à débattre en justice ».

De betekenis van de term *bona* wordt in de *Digesten* van Justinianus (50, 16 *De verborum significatione*, 49) op de volgende wijze omschreven : « Ulpianus libro quinquagensimo nono ad edictum. 'Bonorum' appellatio aut naturalis aut civilis est. Naturaliter bona ex eo dicuntur, quod beant, hoc est beatos faciunt : beare est prodesse. In bonis autem nostris computari sciendum est non solum, quae dominii nostri sunt, sed et si bona fide a nobis possideantur vel superficiaria sint. Aeque bonis adnumerabitur etiam, si quid est in actionibus petitionibus persecutionibus : nam haec omnia in bonis esse videntur ». (*Corpus Juris Civilis*, ed. Th. Mommsen, 6e dr., I, Berlijn, 1893).

In het hoofdstuk *De rerum divisione* van de *Instituten* van Justinianus (II, 1) wordt voortdurend de term *res* gebruikt, ook wanneer er sprake is van zaken die aan particulieren toebehoren, b.v. «...modo videamus de rebus; quae vel in nostro patrimonio vel extra nostrum patrimonium habentur... Singulorum autem hominum multis modis res fiunt; quarundam enim rerum dominium nanciscimur jure naturali... Per traditionem quoque jure naturali res nobis adquiruntur; nihil enim tam conveniens est naturali aequitati, quam voluntatem domini, volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi » (P.F. Girard en F. Senn, *Textes de droit romain*, 6e dr., Parijs, 1937). De term *bona* wordt in de Instituten en in andere Romeinsrechtelijke bronnen geregeld aangetroffen, wanneer het geheel van de goederen of van het actief van iemand wordt bedoeld (*cessio bonorum, venditio bonorum, possessio bonorum*, enz.).

In het middeleeuwse Franse en Belgische recht komen de termen *biens* en *chose* reeds voor. Aldus b. v. in de *Poines de la Duchée d'Orliens* (XIIIe eeuw) : « 11. Qui arrache bonnes, *ses biens* sont en la merci du roi » — « 69. Qui dit mau dou roi... il doit estre envoiez en essil et si *bien* sunt le roi. » (ed. F. Olivier-Martin, in *Revue historique de droit français et étranger*, 4e reeks, VII, 1926, bl. 413-440); in een Franse vertaling van de *Instituten* van Justinianus uit de XIIIe eeuw : «... de la division des choses, Les unes des choses sunt communnes a toz », enz. (*Les Institutes de Jus-*

de Justinien en français. Traduction anonyme du XIIIe siècle, éd. F. Olivier-Martin, dans *Société d'histoire du droit*, Paris, 1935); dans un formulaire namurois du XIVe siècle: « Lettre de rachat de *biens meublez* forfais... tos ses *biens meublez*, ... tous ses *biens meublez* présens et advenir... » *(Formulaire namurois du XIVe siècle*, éd. L. Génicot et J. Balon, dans *Coutumes de Namur*, t. III, n°s 275 et 275*bis*, Bruxelles, 1955).

Les deux termes se trouvent dans la *Somme rural* de Jehan Boutillier (écrite aux environs de 1390-1395). Le mot *chose* y est beaucoup plus utilisé que *biens*. Ainsi dans les rubriques consacrées à la division des biens et à la vente, le mot *chose* est employé exclusivement (de la division des choses, chose mobile, chose vendue, choses d'église, choses sacrées, etc.). L'auteur semble réserver, en règle générale, le mot « biens » pour désigner les biens d'une succession (biens demourez de leur père), d'une communauté de biens entre le mari et la femme (communs biens) et pour l'ensemble des biens d'un débiteur, d'un condamné, d'un incapable (pert tous ses biens, le gouvernement de leurs biens, etc...) La distinction entre *chose* (terme général) et *biens* (ensemble de biens), peut être déduite des phrases suivantes : «... pour ce que c'est acqueste et *chose* comptée pour meuble, achetée des communs *biens*... » et « ...pour ce que c'est *chose* achetée des communs *biens* d'aucuns conioins en mariage...» (*Somme rural*, éd. Abbeville, 1486. Livre I, f° 66 r° - 67r°, 110r° - 110 v°, 113 v° - 116 v°, 138 v°; Livre II, f° 68r°).

La distinction entre les mots *choses* et *biens* a été décrite d'une manière fort claire par quelques juristes français du XVIIIe siècle : R. J. Pothier(*Coutumes d'Orléans*, Introd. gén., Chap. III, dans *Oeuvres*, éd. Siffrein, t. XV, p. 15, Paris, 1821) écrit : « Les *choses* qui sont l'objet de nos lois municipales, sont celles qui sont dans le commerce, et qui composent les *biens* des particuliers, *res quae sunt in bonis*», et plus loin (p. 18) : « Le droit coutumier ayant divisé tous les *biens* en meubles et immeubles, les choses incorporelles, quoiqu'elles ne soient pas par elles-mêmes susceptibles de ces qualités, doivent être assignées à l'une ou à l'autre de ces classes... Suivant ce principe, la créance d'une somme d'argent, ou de quelque autre chose mobiliaire, doit être assignée à la classe des biens meubles. » J.B. Denisart *(Collection de décisions nouvelles*, 8° éd., t. III, Paris, 1784, v° Biens, p. 490-491 et t. IV, Paris, 1786, v° Chose, p. 543) donne les définitions suivantes : « *Biens*. 1. On nomme biens tout ce que l'on possède... » et « *Chose*. 1. Dans le langage des jurisconsultes, on nomme chose, tout ce qui peut appartenir à quelqu'un. Ce n'est que par la possession qu'on en a prise, que les choses prennent la qualité de biens. Ainsi l'on met au nombre des choses et non pas au rang des biens, les terres désertes, les animaux sauvages, parce qu'ils ne sont possédés par personne. » C.J. de Ferrière *(Dictionnaire de droit et de pratique*, nouv. éd., t. I, Paris, 1771, v° Biens, p. 195, v° Chose, p. 287) exprime cette distinction comme suit : « *Biens*, en termes de jurisprudence, signifient toutes sortes de possessions, et généralement tout ce qui compose nos facultés. Ils sont appelés biens, parce qu'ils rendent les hommes heureux : Bona dicuntur ex eo quod beant homines, hoc est, beatos faciunt. D'où il s'ensuit que les choses qui ne sont point dans le commerce, ne peuvent point proprement être appellées de ce nom » et « *Chose*. Ce terme, en tant qu'il est pris pour un des trois objets du droit, signifie tout ce qui est distinct des personnes et des actions. » On lit dans le *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence* de Merlin (5e éd., t. III, Bruxelles, 1825, v° Biens, p. 114) : « *Biens*. Nous entendons ici par ce mot tout ce qui peut composer les richesses et la fortune de quelqu'un ».

Une distinction très nette est faite entre les deux mots dans l'un des premiers commentaires du Code civil : « Les *choses* et les *biens* ne sont point, en jurisprudence, des

tinien en français. Traduction anonyme du XIIIe siècle, ed. F. Olivier-Martin, in *Société d'histoire du droit*, Parijs, 1935); in een Naams formulierboek uit de XIVe eeuw : Lettre de rachat de *biens meublez* forfais... tos ses *biens meublez*, ... tous ses *biens meublez* présens et advenir...» *(Formulaire namurois du XIVe siècle*, éd. L. Génicot en J. Balon, in *Coutumes de Namur*, III, n[rs] 275 en 275*bis*, Brussel, 1955).

In de *Somme rural* van Jehan Boutillier (geschreven ca. 1390-1395) worden de beide termen aangetroffen. De term *chose* komt veel meer voor dan de term *biens*. Aldus wordt in de rubrieken over de indeling van de zaken en over de verkoop uitsluitend het woord *chose* gebruikt (de la division des choses, chose mobile, chose vendue, choses d'église, choses sacrées, enz.). De term *biens* blijkt de auteur meestal voor te behouden voor de goederen van een nalatenschap (biens demourez de leur père), van een gemeenschap van goederen tussen man en vrouw (communs biens), en voor het geheel van de goederen van een schuldenaar, van een veroordeelde, van een onbekwame (pert tous ses biens, le gouvernement de leurs biens, enz.). Het onderscheid tussen *chose* (algemene term) en *biens* (geheel van goederen) kan men afleiden uit volgende zinsneden : «...pour ce que c'est acqueste et *chose* comptée pour meuble, achetée des communs *biens*... » en « ... pour ce que c'est *chose* achetée des communs *biens* d'aucuns conioins en mariage... » (*Somme rural*, ed. Abbeville, 1486, boek I, f° 66 r°-67 r°, 110 r°, 110 v°, 113 v° - 116 v°, 138 v°, : boek II, f° 68r°).

Het onderscheid tussen de termen *choses* en *biens* wordt door enkele Franse juristen van de XVIIIe eeuw op een vrij duidelijke manier omschreven : R.J. Pothier (*Coutumes d'Orléans*, Introd. gén., chap. III, in *Œuvres*, ed. Siffrein, t. XV, bl. 15, Parijs, 1821) schrijft : « Les *choses* qui sont l'objet de nos lois municipales, sont celles qui sont dans le commerce, et qui composent les *biens* des particuliers, *res quae sunt in bonis* », en verder (bl. 18) o.m. : « Le droit coutumier ayant divisé tous les *biens* en meubles et immeubles, les choses incorporelles, quoiqu'elles ne soient pas par elles-mêmes susceptibles de ces qualités, doivent être assignées à l'une ou à l'autre de ces classes... Suivant ce principe, la créance d'une somme d'argent, ou de quelque autre chose mobiliaire, doit être assignée à la classe des biens meubles.» J.B. Denisart (*Collection de décisions nouvelles*, 8e dr., III, Parijs, 1784, i.v. Biens, bl. 490-491, en IV, Parijs, 1786, i.v. Chose, bl. 543) geeft de volgende bepalingen : « *Biens*. 1. On nomme biens tout ce que l'on possède...» en « *Chose* 1. Dans le langage des jurisconsultes, on nomme chose, tout ce qui peut appartenir à quelqu'un. Ce n'est que par la possession qu'on en a prise, que les choses prennent la qualité de biens. Ainsi l'on met au nombre des choses et non pas au rang des biens, les terres désertes, les animaux sauvages, parce qu'ils ne sont possédés par personne. » C.J. de Ferrière (*Dictionnaire de droit et de pratique*, nouv. éd., I, Parijs, 1771, i.v. Biens, bl. 195, i.v. Chose, bl. 287) duidt het op de volgende manier aan : « *Biens*, en termes de jurisprudence, signifient toutes sortes de possessions, et généralement tout ce qui compose nos facultés. Ils sont appelés biens, parce qu'ils rendent les hommes heureux : Bona dicuntur ex eo quod beant homines, hoc est, beatos faciunt. D'où il s'ensuit que les choses qui ne sont point dans le commerce, ne peuvent point proprement être appellées de ce nom » en « *Chose*. Ce terme, en tant qu'il est pris pour un des trois objets du droit, signifie tout ce qui est distinct des personnes et des actions. » In het *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence* van Merlin (5e dr., III, Brussel, 1825, i.v. Biens, bl. 114) lezen wij : « *Biens*. Nous entendons ici par ce mot tout ce qui peut composer les richesses et la fortune de quelqu'un. »

In een van de eerste commentaren van het Burgerlijk Wetboek wordt een scherp onderscheid gemaakt : « Les *choses* et les *biens* ne sont point, en jurisprudence, des ex-

expressions synonymes. La première est plus étendue et plus générale; elle comprend toutes les choses qui existent et qui peuvent être à l'homme de quelque utilité, quoiqu'il ne les possède pas, quoiqu'elles ne fassent point encore partie de son patrimoine. Ainsi, l'on met au rang des *choses* et non des biens, l'air, la mer, les terres désertes, les animaux sauvages, parce qu'ils ne sont possédés par personne. La dénomination de *biens* ne comprend que les choses qu'on possède, les choses qui font partie de notre patrimoine, comme une maison, un champ, un cheval, etc.; car ce n'est que par la possession qu'on en a prise que les choses prennent la qualité de biens. En un mot, les choses sont tout ce que l'on peut posséder, les biens tout ce que l'on possède ». (C. B.M. Toullier et J.B. Duvergier, *Le droit civil français*, 6e éd., Paris, sans date, t. II, n° 3, p. 2). D. et A. Dalloz (*Répertoire méthodique et alphabétique de législation, de doctrine et de jurisprudence*, nouv. éd., t. VI, Paris, 1847, v° Biens — Distinction des biens, p. 185) écrivent à peu près dans le même sens : « On appelle *biens* les choses qui sont de nature à procurer à l'homme quelque avantage et à devenir l'objet d'une propriété privée. La signification du mot *biens* est par conséquent moins étendue que celle du mot *choses* : celui-ci comprend tout ce qui existe dans la nature; celui-là seulement tout ce qui est susceptible de tomber dans la possession exclusive d'une personne. L'un désigne le genre, l'autre une espèce ».

Il semble superflu de rechercher davantage chez les auteurs modernes écrivant en français, la confirmation de cette distinction, traditionnelle et de principe, entre les deux mots.

Le Code civil respecte-t-il cette distinction ? Le terme « biens » est pratiquement toujours employé quand il est question de l'ensemble des biens (ou de l'ensemble des biens meubles ou immeubles) d'une personne, par exemple, un testateur, un héritier, un débiteur, une femme mariée, un incapable. De même, on rencontre en général le terme *biens*, et non *choses* dans les chapitres relatifs aux successions, donations, testaments et conventions matrimoniales. De plus, les rédacteurs du Code ont préféré le mot « biens » pour le titre sur la distinction des biens. Le mot « chose » est employé comme terme neutre (la « chose », l'objet matériel, notamment dans le chapitre sur l'accession, articles 547-577), en outre lorsqu'il s'agit de l'objet d'une obligation (notamment, les articles 1126 à 1130) ou d'un contrat (la *chose vendue, louée, prêtée, déposée*, etc.) La distinction n'est pourtant pas maintenue systématiquement. Dans différents articles du Code civil, le mot « choses » est employé, là où l'on s'attendrait à rencontrer le mot « biens »: ainsi par exemple, aux articles 124, 526 et 1063.

Le Code civil néerlandais a sa terminologie propre. Le Troisième Livre « Van Zaken » débute par la définition suivante: «De wet verstaat door zaken alle goederen en rechten welke het voorwerp van eigendom kunnen zijn (article 555). Le mot « zaak » correspond donc au concept large, « goed » au concept étroit ; tous deux ont une signification juridique. Pourtant le Code néerlandais ne maintient pas la distinction partout : « waar het de bestanddelen van het vermogen moet aanduiden, maakt het gebruik van het woord goederen en niet van zaken ». — « Alleen in de artikelen die onmiddellijk bij art. 555 aansluiten, de art. 560 v. wordt van onroerende en roerende zaken gesproken, waar elders de uitdrukkingen « onroerende en roerende goederen » gebruikt worden » (E. M. Meijers, *Ontwerp van een nieuw burgerlijk wetboek*, Toelichting, Eerste gedeelte, p. 160). — Les distinctions proposées par E.M. Meijers ne correspondent pas non plus à celles de notre code civil. Pour lui, le mot « zaak » désigne un objet matériel, susceptible d'appropriation (art. 3. 1. 1. 1.) : « de oude res communes omnium, als de lucht, de zee, worden dus niet als een zaak aangemerkt ». (p. 161).

pressions synonymes. La première est plus étendue et plus générale; elle comprend toutes les choses qui existent et qui peuvent être à l'homme de quelque utilité, quoiqu'il ne les possède pas, quoiqu'elles ne fassent point encore partie de son patrimoine. Ainsi, l'on met au rang des *choses* et non des biens, l'air, la mer, les terres désertes, les animaux sauvages, parce qu'ils ne sont possédés par personne. La dénomination de *biens* ne comprend que les choses qu'on possède, les choses qui font partie de notre patrimoine, comme une maison, un champ, un cheval, etc.; car ce n'est que par la possession qu'on en a prise que les choses prennent la qualité de biens. En un mot, les choses sont tout ce que l'on peut posséder, les biens tout ce que l'on possède. » (C. B.M. Toullier en J.B. Duvergier, *Le droit civil français*, 6e dr., Parijs, s.d., II, nr. 3, bl. 2). Ongeveer in dezelfde zin schrijven D. en A. Dalloz (*Répertoire méthodique et alphabétique de législation, de doctrine et de jurisprudence*, nouv. éd., VI, Parijs, 1847, i.v. Biens-Distinction des biens, bl. 185) : « On appelle *biens* les choses qui sont de nature à procurer à l'homme quelque avantage et à devenir l'objet d'une propriété privée. La signification du mot *biens* est par conséquent moins étendue que celle du mot *choses* : celui-ci comprend tout ce qui existe dans la nature; celui-là seulement tout ce qui est susceptible de tomber dans la possession exclusive d'une personne. L'un désigne le genre, l'autre une espèce. »

Het zal wel overbodig zijn de bevestiging van deze traditionele, principiële onderscheiding tussen beide termen bij de moderne auteurs die in het Frans schrijven, verder na te gaan.

Staat het Burgerlijk Wetboek op dit standpunt ? De term *biens* wordt practisch altijd gebruikt wanneer er sprake is van het geheel van de goederen (of het geheel van de roerende of de onroerende goederen) van een persoon (b.v. van een erflater, een erfgenaam, een schuldenaar, een gehuwde vrouw, een onbekwame). Eveneens treft men in algemene regel de term *biens* aan en niet de term *choses* in de hoofdstukken over erfrecht, schenkingen, testamenten en huwelijksgoederenrecht. Bovendien hebben de opstellers van het Wetboek de term *biens* verkozen in de titel over de onderscheiding van de goederen. Het woord *chose* wordt gebruikt als neutrale term (de « zaak », het materiële voorwerp, o. m. in het hoofdstuk over de natrekking, artt. 547-577), verder als het gaat over het voorwerp van een verbintenis (o.m. art. 1126-1130) of van een contract (la *chose vendue, louée, prêtée, déposée*, enz.). Het onderscheid wordt nochtans niet systematisch volgehouden. In verscheidene artikelen van het Burgerlijk Wetboek, waar men de term *biens* verwacht, wordt het woord *choses* gebruikt : aldus b.v. in de artikelen 124, 526, 1063.

Het Nederlands Burgerlijk Wetboek heeft zijn eigen terminologie. Het derde Boek « Van Zaken » begint met de volgende begripsbepaling : « De wet verstaat door zaken alle goederen en rechten welke het voorwerp van eigendom kunnen zijn »(art. 555). Zaak is dus het ruimere, goed het engere begrip; beide hebben juridische betekenis. Het Nederlands Wetboek handhaaft echter het onderscheid niet overal : « waar het de bestanddelen van het vermogen moet aanduiden, maakt het gebruik van het woord goederen en niet van zaken ». «Alleen in de artikelen, die onmiddellijk bij art. 555 aansluiten, de artt. 560 v., wordt van onroerende en roerende zaken gesproken, waar elders de uitdrukkingen « onroerende en roerende goederen » gebruikt worden » (E.M. Meijers, *Ontwerp van een nieuw burgerlijk wetboek*, Toelichting, Eerste gedeelte, bl. 160). — De onderscheidingen door E.M. Meijers voorgesteld, zijn evenmin in overeenstemming met die van ons burgerlijk wetboek. Voor hem is de zaak een stoffelijk voorwerp, vatbaar voor bezit (art. 3.1. 1.1.) : « de oude res communes omnium, als de lucht, de zee, worden dus niet als een zaak aangemerkt » (bl. 161).

L'emploi que nous ferions de la terminologie du Code civil néerlandais ou de celle du projet Meijers ne pourrait que créer la confusion.

Conclusion.

Biens doit toujours être traduit en néerlandais par « *goederen* ». *Choses*, le plus souvent par « *zaken* », parfois par *goederen*. Le contexte permettra de trouver la solution.

Chose = zaak; *biens* = goederen; *biens meubles* = roerende goederen; *usufruit des choses immobilières* (art. 526 C.C.) = vruchtgebruik van onroerende goederen; *choses mobilières* (art. 1063 et 1918) = roerende goederen.

2. *Effets — effets mobiliers.*

Ces termes ont donné lieu à moins de commentaires que les termes *biens* et *choses*.

Dans les dictionnaires, le terme « *effets (mobiliers)* » est le plus souvent indiqué comme synonyme de *biens (meubles)*. Ainsi, par Huguet, *Dictionnaire de la langue française du 16e siècle*, 1928, v° Effet : « bien, possession »; E. Littré, *Dictionnaire de la langue française*, 1877, v° *Effets* : « terme de jurisprudence. Effets mobiliers, et absolument, effets, les biens »; *Dictionnaire de l'Académie française*, Paris, 1932, v° Effet : « effets mobiliers ou, simplement et plus ordinairement, effets, biens, objets meubles, ou censés tels d'après la loi »; A. Hatzfeld et A. Darmesteter, *Dictionnaire général de la langue française*, 1889, v° Effet: « ce qui représente sous une forme effective l'avoir de quelqu'un, ce qu'il possède. 1° effets mobiliers et absolument effets, les biens meubles... »; Robert, *Dictionnaire analytique de la langue française*, 1951, v° Effet : « droit civil. Effets synonyme de *biens* (peu usité)... art. 883..., effets mobiliers et absolument effets : les biens meubles. »

Les explications des glossaires juridiques concordent avec les données des dictionnaires. Ainsi, on lit dans J.B. Denisart (*Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence*, 8e éd., t. VII, Paris, 1788, v° Effets, p. 431) : « 1. Dans un sens très-étendu, le terme d'effet est synonyme de *bien*. Ainsi, lorsque l'on dit que les dettes de quelqu'un surpassent la valeur de ses effets, cela signifie qu'il a plus de dettes que de biens, soit meubles, soit immeubles. Dans un sens plus étroit, le terme d'effet s'applique particulièrement à des contrats de rente et à des titres de créance, qui représentent de l'argent... » Dans le *Vocabulaire juridique* (Paris, 1936, v° Effets, p. 221) de H. Capitant, on trouve ce qui suit : « I. Terme synonyme de biens. Peu usité aujourd'hui. Est encore employé pour désigner les biens compris dans une succession ou une masse à partager (C. civ. art. 883). L'expression *effets mobiliers*, pour désigner les meubles est d'un usage plus courant... »

Conclusion.

Effets = goederen ; *effets mobiliers* = roerende goederen; *effets d'une succession* = goederen van een nalatenschap.

3. *Objet(s).*

On trouve peu de données concernant ce terme.

Dans les dictionnaires, le mot *objet* est le plus souvent proposé comme synonyme de *chose*, dans un sens indéterminé (E. Littré, *Dictionnaire de la langue française*, 1877, v° Objet : « 4° chose, dans un sens indéterminé »; *Diction-*

Het gebruik door ons van de terminologie van het Nederlands Burgerlijk Wetboek of van het ontwerp Meijers zou alleen verwarring kunnen stichten.

Besluit.

Biens dient in het Nederlands altijd door *goederen* te worden weergegeven. *Choses* meestal door *zaken*, soms ook door *goederen*. Uit de context zal hiervoor de oplossing kunnen worden afgeleid.

Chose = zaak; *biens* = goederen; *biens meubles* = roerende goederen; *usufruit des choses immobilières* (art. 526 B.W.) = vruchtgebruik van onroerende goederen; *choses mobilières* (art. 1063 en 1918) = roerende goederen.

2. *Effets — effets mobiliers.*

Over deze term is veel minder geschreven dan over de termen *biens* en *choses*.

In de woordenboeken wordt de term *effets (mobiliers)* meestal als synoniem van *biens (meubles)* aangeduid. Aldus door : Huguet, *Dictionnaire de la langue française du 16e siècle*, 1928, i.v. Effet : « bien, possession »; E. Littré, *Dictionnaire de la langue française*, 1877, i.v. Effets : « terme de jurisprudence. Effets mobiliers et absolument, effets, les biens »; *Dictionnaire de l'Académie française*, Parijs, 1932, i.v. Effet : « effets mobiliers ou, simplement et plus ordinairement, effets. Biens, objets meubles, ou censés tels d'après la loi »; A. Hatzfeld en A. Darmesteter, *Dictionnaire général de la langue française*, 1889, i. v. Effet : « ce qui représente sous une forme effective l'avoir de quelqu'un, ce qu'il possède. 1° effets mobiliers et absolument effets, les biens meubles... » Robert, *Dictionnaire analytique de la langue française*, 1951, i.v. Effet : « droit civil. Effets synonyme de *biens* (peu usité)... art. 883..., effets mobiliers et absolument effets : les biens meubles. »

Met de gegevens uit de woordenboeken stemmen de verklaringen van de rechtsglossaria overeen. Aldus leest men bij J. B. Denisart (*Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence*, 8e dr., t. VII, Parijs, 1788, i.v. Effets, bl. 431) : « 1. Dans un sens très-étendu, le terme d'effet est synonyme de *bien*. Ainsi, lorsque l'on dit que les dettes de quelqu'un surpassent la valeur de ses effets, cela signifie qu'il a plus de dettes que de biens, soit meubles, soit immeubles. Dans un sens plus étroit, le terme d'effet s'applique particulièrement à des contrats de rente et à des titres de créance, qui représentent de l'argent...» In het *Vocabulaire juridique* (Parijs, 1936, i.v. Effets, bl. 221) van H. Capitant staat het volgende : « I. Terme synonyme de biens. Peu usité aujourd'hui. Est encore employé pour désigner les biens compris dans une succession ou une masse à partager (C. civ. art. 883). L'expression *effets mobiliers*, pour désigner les meubles est d'un usage plus courant... »

Besluit.

Effets = goederen; *effets mobiliers* = roerende goederen; *effets d'une succession* = goederen van een nalatenschap.

3. *Objet(s).*

Over deze term is zeer weinig te vinden.

In de woordenboeken wordt het woord *objet* meestal voorgesteld als synoniem van *chose*, in onbepaalde zin (E. Littré, *Dictionnaire de la langue française*, 1877, i.v. Objet: « 4° chose, dans un sens indéterminé »; *Dictionnaire de*

naire de l'Académie française, Paris, 1932, v° Objet : «... se prend encore pour chose, dans un sens indéterminé ». A. Hatzfeld et A. Darmesteter, *Dictionnaire général de la langue française*, 1889, v° Objet : «... par extension. Tout ce qui tombe sous les sens. »)

Nous n'avons pas trouvé ce mot dans les encyclopédies ou les glossaires juridiques. Il ne s'agit vraisemblablement pas d'un terme spécifiquement juridique.

Conclusion.

Il résultera du contexte quel mot néerlandais correspond le mieux au terme français : « voorwerp, zaak, goed, goederen. »

Ainsi : *objets meubles ou immeubles* (art. 818 C.C.) = roerende of onroerende goederen; *l'objet estimé* (art. 824 C.C.) = het geschatte goed; *les objets que la mer rejette* (art. 717 C.C.) = voorwerpen...; *l'objet dont il a l'usufruit* (art. 582 C.C.) = de zaak, etc.

J.M. et G.V.D.

Biens meubles, meubles, mobilier, effets mobiliers, etc.

I.

1. *Meubles.*

Le substantif *meubles* (au pluriel) se rencontre assez souvent dans le Code civil (notamment aux articles : 527 titre, 534, 600, 603, 805, 825, 826, 1058, 1062 et 1065). Il équivaut à l'expression *biens* meubles, comme il résulte de la succession des articles 516, 527 et 528 C.C. : « 516. Tous les biens sont meubles ou immeubles. — Chapitre II. *Des meubles*. 527. Les biens sont meubles par leur nature, ou par la détermination de la loi. — 528. Sont meubles par leur nature, les corps qui... » C.B.M. Toullier (*Le droit civil français*, 6e éd., t. II, n°s 23 et 24, p. 11 et 12, Paris, sans date) attire l'attention sur la signification du mot « meubles » dans le texte du Code civil, pour éviter toute confusion avec la disposition qui figure à l'article 533 C.C. : « 23. Le mot *meubles*, dans son acception la plus étendue, comprend, en général, tout ce qui n'a point le caractère d'immeubles, soit par sa nature, soit par la destination de la loi... 24... Le mot *meubles*, quoique employé seul, comprend, dans son acception générale et naturelle, tout ce qui est meuble ou censé meuble, comme le prouve la rubrique du titre et les art. 527 et suivans. Il avait la même étendue dans le texte de nos coutumes, et l'on ne trouve dans le Code aucune disposition où il soit employé dans le sens limité dont parle l'art. 533. »

La traduction du terme *biens meubles* n'offre aucune difficulté. Les mots néerlandais *roerende goederen* traduisent le même concept que le terme français *biens meubles*.

Puisque le terme « *meubles* » a dans le texte du Code civil la même signification que « *biens meubles* », il doit également se traduire en néerlandais par *roerende goederen*.

De plus, il est démontré ci-dessous, dans la deuxième partie de la note, que les deux expressions françaises *meubles et effets* (art. 1062 et 1065 C.C.) et *meubles et effets mobiliers* (art. 1058 C.C.) correspondent à un seul concept, celui qui est rendu en néerlandais par *roerende goederen*.

Ceci n'empêche naturellement pas que la traduction des articles 533, 534 et 535 C.C. ne se heurte à des difficultés. Il est donné à l'article 533 une définition du mot *meuble*, « employé seul dans les dispositions de la loi ou de l'homme, sans autre addition ni désignation ». Cette définition n'est pas d'application par exemple, quand le terme est employé par opposition à *immeuble* (C.B.M. Toullier, op cit., n° 25, p. 13) ou avec quelque addition ou désignation.

l'Académie française, Parijs, 1932, i.v. Objet : «... se prend encore pour chose, dans un sens indéterminé ». A. Hatzfeld en A. Darmesteter, *Dictionnaire général de la langue française*, 1889, i.v. Objet : « ...par extension. Tout ce qui tombe sous les sens. »).

In de rechtsencyclopedieën en rechtsglossaria hebben wij deze term nergens als trefwoord aangetroffen. Het is vermoedelijk geen specifieke rechtsterm.

Besluit.

Uit de context zal dus blijken welk Nederlands woord aan deze Franse term het best beantwoordt: voorwerp, zaak, goed, goederen.

Aldus : *objets meubles ou immeubles* (art. 818 B. W.) = roerende of onroerende goederen; *l'objet estimé* (art. 824 B.W.) = het geschatte goed; *les objets que la mer rejette* (art. 717 B.W.) = voorwerpen...; *l'objet dont il a l'usufruit* (art. 582 B.W.) = de zaak, enz.

J.M. en G.V.D.

3. Biens meubles, meubles, mobilier, effets mobiliers, enz.

I

1. *Meubles.*

Het zelfstandig naamwoord *meubles* (in de meervoudsvorm) komt in het Burgerlijk Wetboek vrij veel voor (o.m. in de artikelen : 527 titel, 534, 600, 603, 805, 825, 826, 1058, 1062, en 1065). Het staat gelijk met de uitdrukking *biens meubles* zoals blijkt uit de opeenvolging van de artikelen 516, 527 en 528 B.W. : « 516. Tous les biens sont meubles ou immeubles. — Chapitre II. *Des meubles*. 527. Les biens sont meubles par leur nature, ou par la détermination de la loi. — 528. Sont meubles par leur nature, les corps qui...» C.B.M. Toullier (*Le droit civil français*, 6e dr., II, nrs. 23 en 24, bl. 11 en 12, Parijs s.d.) vestigt de aandacht op de betekenis van het woord *meubles* in de tekst van het Burgerlijk Wetboek, om alle verwarring te vermijden met de bepaling die voorkomt in art. 533 B.W. : « 23. Le mot *meubles*, dans son acception la plus étendue, comprend, en général, tout ce qui n'a point le caractère d'immeubles, soit par sa nature, soit par la destination de la loi... 24... Le mot *meubles*, quoique employé seul, comprend, dans son acception générale et naturelle, tout ce qui est meuble ou censé meuble, comme le prouve la rubrique du titre et les art. 527 et suivans. Il avait la même étendue dans le texte de nos coutumes, et l'on ne trouve dans le Code aucune disposition où il soit employé dans le sens limité dont parle l'art. 533. »

De vertaling van de term *biens meubles* biedt geen moeilijkheden. De Nederlandse woorden *roerende goederen* geven hetzelfde begrip weer als de Franse term *biens meubles*.

Vermits de term *meubles* in de tekst van het Burgerlijk Wetboek dezelfde betekenis heeft als *biens meubles*, dient hij in het Nederlands ook door roerende goederen te worden vertaald.

Verder, onder II, wordt aangetoond dat de Franse dubbeltermen *meubles et effets* (artt. 1062 en 1065 B.W.) en *meubles et effets mobiliers* (art. 1058 B.W.) slechts één begrip dekken, dat van roerende goederen.

Dit alles neemt natuurlijk niet weg dat de vertaling van de artikelen 533, 534 en 535 B.W. op moeilijkheden stuit. In art. 533 wordt een bepaling gegeven van het woord *meuble*, « employé seul dans les dispositions de la loi ou de l'homme, sans autre addition ni désignation. » Deze bepaling is b.v. niet van toepassing, wanneer de term gebruikt wordt in tegenstelling met *immeuble*. (C.B.M. Toullier, op. cit. nr. 25, bl. 13) of met een of andere toevoeging of aanwijzing.

Le contenu du concept « meuble » dans le cas de l'article 533 C.C. est décrit clairement par l'article même. Sa traduction en néerlandais ne pose pas de problème juridique ou historique. La solution doit être cherchée dans le vocabulaire néerlandais, à l'aide des explications qui sont données par l'article lui-même. Le mot *inboedel* convient.

On peut en dire autant à propos du terme *meubles meublants* (notamment aux articles 534, 535, 589, 767, II, § 6, 1063 C.C.) Le mot « *huisraad* » paraît être la solution cherchée.

A l'article 535 C.C., il est confirmé que les expressions françaises *biens meubles, mobilier* et *effets mobiliers* ont la même signification. Les mots néerlandais *roerende goederen* correspondent à tous les trois. Il serait naturellement absurde d'employer trois fois la même expression en néerlandais pour traduire l'article 535 C.C. L'intention du législateur de 1804 était de mettre un terme aux divergences de la jurisprudence française, concernant la signification des termes *français : biens meubles, mobilier et effets mobiliers.* Un tel problème ne se posait pas en 1804 pour la langue néerlandaise, et ne se pose pas aujourd'hui. Une solution qui n'est peut-être pas tout-à-fait satisfaisante, mais qui est tout de même une solution, consiste à traduire : « onder de uitdrukking *roerende goederen* en onder de uitdrukking *roerende voorwerpen* of *roerende zaken*... ».

Dans le Code civil et dans certaines lois modernes (notamment la loi du 30 avril 1958, art. 1) le terme « *meubles* » est parfois employé avec la signification de meubles : partie de l'ameublement (meubelen). Cela résulte alors du contexte.

Conclusion.

Meubles et *bien meubles* = roerende goederen; *meuble* (art. 533 et 534, 2e alinéa C.C.) = inboedel; *meubles meublants* = huisraad. A l'article 221, § 1 (Loi du 30 avril 1958) et aux articles 1711 et 1757 C.C. le mot « meubelen » peut être maintenu.

2. *Mobilier.*

Ce mot figure à plusieurs reprises dans le Code civil (notamment aux articles 126, 535, 771, 807, 868, 1073, 1422, 1496, 1497, 1498, 1500, 1502, 1503, 1504, 1510, 1531, 1532, 1551). Il a la même signification que *biens meubles* et *effets mobiliers* (article 535 C.C.) et doit donc être traduit en néerlandais par les mots *roerende goederen.*

La difficulté relative à la traduction du terme *mobilier* à l'article 535 C.C. a déjà été exposée plus haut (1. Meubles)

Conclusion.

Mobilier = « roerende goederen », sauf à l'article 535 C.C., pour lequel la Commission propose de traduire le mot par « roerende voorwerpen ».

II.

On constate immédiatement, à la lecture du chapitre du Code civil relatif aux substitutions, combien la terminologie française manque d'unité en ce qui concerne les biens en général et les biens meubles en particulier.

Ainsi, des expressions différentes sont employées à propos de la vente des biens meubles d'une succession : « *La vente... de tous les meubles et effets compris dans la disposition* (art. 1062), ... *prix des meubles et effets qui auront été vendus* (art. 1065), *la vente du mobilier* (art. 1073) ». Un inventaire doit être fait de « *tous les biens et*

De inhoud van het begrip *meuble* in het geval van art. 533 B.W. wordt duidelijk in het artikel zelf omschreven. De weergave ervan in het Nederlands doet geen juridische of historische problemen rijzen. De oplossing dient in de Nederlandse woordenschat te worden gezocht, aan de hand van de verklaring door het artikel zelf verstrekt. Het woord *inboedel* is goed.

In verband met de term *meubles meublants* (o.m. artt. 534, 535, 589, 767, II, § 6, 1063 B.W.) kan hetzelfde worden gezegd. Het woord *huisraad* biedt een oplossing.

In art. 535 B.W. wordt bevestigd dat de Franse uitdrukkingen *biens meubles, mobilier* en *effets mobiliers* dezelfde betekenis hebben. Aan alle drie beantwoorden in het Nederlands de woorden *roerende goederen.* Het zou natuurlijk onzinnig zijn in het Nederlands in art. 535 B.W. driemaal dezelfde uitdrukking te gebruiken. De bedoeling van de wetgever in 1804 was een einde te maken aan de verdeeldheid in de Franse rechtspraak betreffende de betekenis van de *Franse* termen *biens meubles, mobilier* en *effets mobiliers.* Een dergelijk probleem bestond in 1804 of bestaat thans in de Nederlandse rechtstaal niet. Een weinig gelukkige oplossing, maar toch een oplossing bestaat in het voorstel van de Commissie : « Onder de uitdrukking *roerende goederen* en onder de uitdrukking *roerende voorwerpen* of *roerende zaken*... »

In het Burgerlijk Wetboek en in moderne wetten (o.m. W. 30 april 1958, art. 1) wordt de term *meubles* soms gebruikt met de betekenis van meubelen. Zulks blijkt dan uit de context.

Besluit.

Meubles en *biens meubles* = roerende goederen; *meuble* (artt. 533 en 534, 2e lid B.W.) = inboedel; *meubles meublants* = huisraad. In art. 221, § 1 (W. 30 april 1958) en in de art. 1711 en 1757 B.W. moet meubelen (meubles) behouden blijven.

2. *Mobilier.*

Deze term komt in het Burgerlijk Wetboek verscheidene malen voor (o.m. in de artt. 126, 535, 771, 807, 868, 1073, 1422, 1496, 1497, 1498, 1500, 1502, 1503, 1504, 1510, 1531, 1532, 1551). Hij heeft dezelfde betekenis als *biens meubles* en *effets mobiliers* (art. 535 B.W.) en dient dus in het Nederlands te worden weergegeven door de woorden *roerende goederen.*

De moeilijkheid in verband met de vertaling van de term *mobilier* in art. 535 B.W. is reeds besproken (1. Meubles).

Besluit.

Mobilier = « roerende goederen », behalve in art. 535, B.W. waar de Commissie voorstelt het woord te vertalen door « roerende voorwerpen ».

II.

Bij de lezing van het hoofdstuk van het Burgerlijk Wetboek betreffende de erfstellingen over de hand, valt het onmiddellijk op hoe weinig eenvormig de Franse terminologie is in verband met de goederen in het algemeen en de roerende goederen in het bijzonder.

Aldus worden in verband met de verkoop van de roerende goederen van de nalatenschap niet altijd dezelfde uitdrukkingen gebruikt : « *la vente... de tous les meubles et effets compris dans la disposition* (art. 1062),... *prix des meubles et effets qui auront été vendus* (art. 1065), *la vente du mobilier* (art. 1073) ». Een boedelbeschrijving moet worden

effets qui composeront [*la*] *succession* » (art. 1058), tandis qu'il est prescrit une prisée à juste prix des *meubles et effets mobiliers* (art. 1058). Plus loin, l'article 1063 traite des *meubles meublants et autres choses mobilières* qui peuvent être conservés en nature, et l'article 1067 de la nature des *effets* dans lesquels l'emploi doit être fait. On peut déjà déduire de cet aperçu que les expressions *meubles et effets compris...* (art. 1062), *meubles et effets qui* (art. 1065) et *mobilier* (art. 1073) visent le même concept. Il est en effet question dans les trois articles de la vente des *mêmes* biens meubles.

Pour écrire ces articles, les rédacteurs du Code civil se sont servis dans une large mesure du texte d'une ordonnance royale française d'août 1747. Presque tous les termes en discussion y ont été puisés, avec leur sens, et sans aucune adaptation à la terminologie des autres chapitres du Code civil. Il convient d'observer de plus que le chapitre concernant les substitutions a été rédigé et promulgué (3 mai - 13 mai 1803) avant le chapitre relatif à la distinction des biens (25 janvier - 4 février 1804), qui contient les définitions de *meuble, meubles meublants, biens meubles, mobilier* et *effets mobiliers* (art. 533-535).

On trouvera ci-dessous la comparaison des textes des articles du Code civil, objets de la discussion, avec les articles correspondants de l'ordonnance d'août 1747 (texte dans le *Recueil général des anciennes lois françaises*, éd. Isambert, Decrusy et Taillandier, t. XXII, Paris, 1830, p. 193 et suiv.):

C.C., art. 1058	*Ord. 1747, tit. II, art. 1*
« Après le décès de celui qui aura disposé à la charge de restitution, ... à l'inventaire de *tous les biens et effets qui* composeront sa succession, excepté... »	« Après le décès de celui qui aura fait une substitution,... à l'inventaire de *tous les biens et effets qui* composeront la succession... »
C.C., art. 1058	*Ord. 1747, tit. II, art. 7*
« Cet inventaire contiendra la prisée à juste prix des *meubles et effets mobiliers*».	« L'inventaire contiendra la prisée des meubles, livres, tableaux, pierreries, vaisselle, équipages et autres choses semblables;... dans les cas où l'estimation des *meubles et effets mobiliers* y a lieu;... »
C.C., art. 1062	*Ord. 1747, tit. II, art. 8*
«...faire procéder à la vente, par affiches et enchères, de *tous les meubles et effets compris* dans la disposition, ... »	«...faire procéder à la vente par affiches et enchères, de *tous les meubles et effets compris* dans la substitution,... »
C.C., art. 1063	*Ord. 1747, tit. I, art. 7*
« Les *meubles meublants et autres choses mobilières* qui auraient été compris dans la disposition, à la condition expresse de les conserver en nature,... »	« Les *meubles meublans, et autres choses mobiliaires, qui servent à l'usage, ou à l'ornement des châteaux ou maisons*, pourront être chargés des mêmes substitutions que les châteaux ou maisons où ils seront, pour être conservés en nature;... »

opgemaakt van « *tous les biens et effets qui composeront* [*la*] *succession* » (art. 1058), terwijl een juiste schatting van de waarde is voorgeschreven voor de *meubles et effets mobiliers* (art. 1058). Verder handelt art. 1063 over de *meubles meublants et autres choses mobilières* die in natura mogen worden bewaard, en art. 1067 over de aard van de *effets* waarin de belegging moet geschieden. Uit het overzicht kan reeds worden afgeleid dat de uitdrukkingen *meubles et effets compris...* (art. 1062), *meubles et effets qui* (art. 1065) en *mobilier* (art. 1073) hetzelfde begrip dekken. In de drie artikelen is immers sprake van de verkoop van *dezelfde* roerende goederen.

Bij de redactie van deze artikelen hebben de opstellers van het Burgerlijk Wetboek in ruime mate gebruik gemaakt van de tekst van een Franse koninklijke ordonnantie van de maand augustus 1747. Bijna alle besproken termen werden in hetzelfde verband daaruit overgenomen, zonder enige aanpassing aan de terminologie van de andere hoofdstukken van het Burgerlijk Wetboek. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het hoofdstuk betreffende de erfstellingen over de hand werd opgesteld en afgekondigd (3 mei-13 mei 1803) vóór het hoofdstuk over de onderscheiding van de goederen (25 januari — 4 februari 1804), waarin bepalingen van *meuble, meubles meublants, biens meubles, mobilier* en *effets mobiliers* worden gegeven (artt. 533-535).

Ziehier de vergelijking van de teksten van de besproken artikelen van het Burgerlijk Wetboek met de overeenstemmende artikelen van de ordonnantie van de maand augustus 1747 (tekst in *Recueil général des anciennes lois françaises*, ed. Isambert, Decrusy en Taillandier, XXII, Parijs, 1830, bl. 193 en vlg.) :

B. W., art. 1058	*Ord. 1747, tit. II, art.1*
« Après le décès de celui qui aura disposé à la charge de restitution... à l'inventaire de *tous les biens et effets qui* composeront sa succession, excepté... »	« Après le décès de celui qui aura fait une substitution,... à l'inventaire de *tous les biens et effets qui* composeront la succession.... »
B. W., art. 1058	***Ord. 1747, tit. II, art. 7***
« Cet inventaire contiendra la prisée à juste prix des *meubles et effets mobiliers* ».	« L'inventaire contiendra la prisée des meubles, livres, tableaux, pierreries, vaisselle, équipages et autres choses semblables;... dans les cas où l'estimation des *meubles et effets mobiliers* y a lieu;...
B.W., art. 1062.	*Ord. 1747, tit. II, art. 8*
«...faire procéder à la vente, par affiches et enchères, de *tous les meubles et effets compris* dans la disposition, ... ».	«... faire procéder à la vente par affiches et enchères, de *tous les meubles et effets compris* dans la substitution,... »
B.W., art. 1063	***Ord. 1747, tit. I, art. 7***
« *Les meubles meublants et autres choses mobilières* qui auraient été compris dans la disposition, à la condition expresse de les conserver en nature,...»	« **Les *meubles meublans, et autres choses mobiliaires, qui servent à l'usage, ou à l'ornement des châteaux ou maisons*, pourront être chargés des mêmes substitutions que les châteaux ou maisons où ils seront, pour être conservés en nature;...»**

C.C., art. 1065	*Ord. 1747, tit II, art. 10*
« ... un emploi des deniers comptants, de ceux provenant du prix des *meubles et effets* qui auront été vendus,... »	« Il sera fait emploi des deniers provenant du prix des *meubles et effets*, qui auront été vendus, ensemble de l'argent comptant,... »
C.C., art. 1067	*Ord. 1747, tit. II, art. 10*
« Cet emploi sera fait conformément à ce qui aura été ordonné par l'auteur de la disposition, s'il a désigné la nature des *effets* dans lesquels l'emploi doit être fait; ... »	«... et ce conformément à ce qui aura été ordonné par l'auteur de la substitution, s'il a désigné la nature des *effets* dans lesquels ledit emploi doit être fait. »

Comme cette terminologie a été presque entièrement reprise de l'ordonnance de 1747, les ouvrages juridiques du XVIIIe siècle peuvent être utilement consultés pour déterminer la portée des termes examinés. Les commentaires principaux sont les suivants : J.R. Pothier, *Traité des substitutions*, rédigé en 1770, environ, (dans *Œuvres*, éd. Siffrein, t. XII, Paris, 1822). J.B. Furgole, *Commentaire de l'ordonnance de Louis XV sur les substitutions*, 2e éd., Paris, 1775; Thévenot d'Essaule de Savigny, *Traité des substitutions fidéicommissaires*, Paris, 1778.

Art. 1058, biens et effets.

Thévenot parle à différents endroits de l'obligation de faire un inventaire, en exécution de l'ordonnance de 1747 (tit. II, art. 1 : *...l'inventaire de tous les biens et effets)*, et ce dans les termes suivants : « L'autre [obligation] de faire inventaire des *biens* du substituant » (p. 232), « Inventaire des *biens* du substituant » (p. 239), « un inventaire des *biens* du substituant » (p. 240). Il remplace purement et simplement le terme « biens et effets » par « biens ». Le défaut de précision des mots employés par la loi a donné lieu au cours du XIXe siècle à une controverse sur la question de savoir si les biens immeubles étaient visés par cette expression. C.B.M. Toullier (*Le droit civil français*, 6e éd., t. III, Paris, sans date, n° 752, p. 413) et R. Th. Troplong (*Droit civil expliqué. Des donations entre-vifs et des testaments*, t. II, Bruxelles, 1855, n° 2265, p. 295) affirment que les termes *biens et effets* comprennent les biens immeubles et invoquent sur ce point l'autorité de J.B. Furgole (*Commentaire*, p. 286-287); de son côté, J.B. Duvergier (qui a pourvu l'ouvrage de C.B.M. Toullier précité, de notes critiques, op. cit., p. 413, note b) soutient le contraire et renvoie au bref commentaire de J.R. Pothier (sect. 5, art. IV, § 1). Celui-ci mentionne seulement qu'un inventaire doit être fait de « *tous les effets mobiliers, titres et enseignements de la succession* ». (éd. Siffrein, t. XII, p. 292).

Sans résoudre la controverse, disons que le terme «tous les biens et effets » (art. 1058) peut être traduit exactement en néerlandais par *alle goederen*.

Art. 1058, meubles et effets mobiliers.

Dans le commentaire de la phrase qui contient cette expression, J.B. Furgole (*Commentaire*, p. 314-317) emploie sans faire entre elles aucune distinction les expressions *meubles et effets mobiliers, meubles et effets* et *meubles*, tandis que Thévenot parle de *meubles meublans et autres* et de *meubles*.

Ces citations font naître l'impression que les expressions *meubles et effets mobiliers* ne correspondent qu'à un seul concept, traduit en néerlandais par *roerende goederen*.

B.W., art. 1065	*Ord. 1747, tit. II, art. 10*
«... un emploi des deniers comptants, de ceux provenant du prix des *meubles et effets* qui auront été vendus ... ».	« Il sera fait emploi des deniers provenant du prix des *meubles et effets*, qui auront été vendus, ensemble de l'argent comptant,... »
B.W., art. 1067	*Ord. 1747, tit. II, art. 10*
«Cet emploi sera fait conformément à ce qui aura été ordonné par l'auteur de la disposition, s'il a désigné la nature des *effets* dans lesquels l'emploi doit être fait; ... »	«... et ce conformément à ce qui aura été ordonné par l'auteur de la substitution, s'il a désigné la nature des *effets* dans lesquels ledit emploi doit être fait. »

Daar de terminologie bijna volledig uit de ordonnantie van 1747 is overgenomen, kunnen de juridische werken uit de XVIIIe eeuw dienst bewijzen voor de verklaring van de onderzochte termen. De voornaamste commentaren zijn : J.R. Pothier, *Traité des substitutions*, opgesteld ca. 1770 (in *Œuvres*, ed. Siffrein, XII, Parijs, 1822), J.B. Furgole, *Commentaire de l'ordonnance de Louis XV sur les substitutions*, 2e dr., Parijs 1775; Thévenot d'Essaule de Savigny, *Traité des substitutions fidéicommissaires*, Parijs, 1778.

Art. 1058, biens et effets.

Thévenot spreekt op verscheidene plaatsen over de verplichting om een boedelbeschrijving op te maken ter uitvoering van de ordonnantie van 1747 (tit. II, art. 1 : ... *l'inventaire de tous les biens et effets)* in de volgende bewoordingen : « l'autre [obligation] de faire inventaire des *biens* du substituant » (bl. 232), « Inventaire des *biens* du substituant » (bl. 239), « un inventaire des biens du substituant » (bl. 240). De term « biens et effets » vervangt hij eenvoudig door « biens ». De vage bewoordingen van de wet hebben in de XIXe eeuw aanleiding gegeven tot een twistvraag omtrent het al of niet begrijpen van de onroerende goederen onder deze uitdrukking. C.B.M. Toullier (*Le droit civil français*, 6e dr., III, Parijs, s. d., nr. 752, bl. 413) en R. Th. Troplong (*Droit civil expliqué. Des donations entre-vifs et des testaments*, II, Brussel, 1855, nr. 2265, p. 295) beweren dat de term *biens et effets* de onroerende goederen omvat en beroepen zich hierbij op het gezag van J.B. Furgole (*Commentaire*, p. 286-287), terwijl J.B. Duvergier (die het voormelde boek van C.B.M. Toullier voorzag van kritische voetnoten, op cit., bl. 413, noot b.) het tegenovergestelde voorhoudt en verwijst naar de korte commentaar van J.R. Pothier (sect. 5, art. IV, § 1). Deze laatste vermeldt alleen dat een boedelbeschrijving moet worden opgemaakt van « *tous les effets mobiliers, titres et enseignements de la succession* ». (ed. Siffrein, XII, bl. 292).

Zonder de twistvraag op te lossen, kan men de term *tous les biens et effets* (art. 1058) in het Nederlands juist weergeven door *alle goederen*.

Art. 1058, meubles et effets mobiliers.

Bij het bespreken van deze zinsnede gebruikt J.B. Furgole, (*Commentaire*, bl. 314-317) zonder enig onderscheid, de uitdrukkingen *meubles et effets mobiliers, meubles et effets* en *meubles;* terwijl Thévenot spreekt van *meubles meublans et autres* en *meubles*.

Deze citaten wekken de indruk dat de Franse uitdrukking *meubles et effets mobiliers* slechts één begrip dekt dat in het Nederlands wordt omschreven als *roerende goederen*.

La même question se pose pour le terme *meubles et effets* employé dans les articles 1062 et 1065 du Code civil.

Articles 1062 et 1065, meubles et effets.

J.B. Furgole (*Commentaire*, p. 318) emploie à ce propos sans aucunement distinguer, les expressions *meubles et effets, meubles et effets mobiliers, meubles* et *mobilier;* tandis que J.R. Pothier *(Traité des substitutions, sect. 5,* art. IV, § 3, éd. Siffrein, t. XII, p. 293) et Thévenot *(Traité des substitutions,* p. 496) se servent presque exclusivement de *meubles* (Thévenot, p. 497, emploie une fois « meubles et effets »), quand dans l'ordonnance de 1747, (titre II, art. 8 et 10) ne figure aux mêmes endroits que l'expression *meubles et effets.*

Chez les auteurs modernes, cette expression semble encore moins revêtir une signification particulière. Ainsi trouvons-nous chez C.B.M. Toullier *(Le droit civil français,* 6e éd., t. III, p. 415-416), aussi bien *meubles* que *mobilier,* au lieu du terme de la loi et les mots *mobilier, effets mobiliers et meubles* chez Troplong *(Droit civil expliqué. Des donations entre-vifs et des testaments,* t. II, n°s 2272-2279, p. 297-300).

Les expressions françaises *meubles et effets* (art. 1062 et 1065) et *meubles et effets mobiliers* (art. 1058) peuvent sans inconvénient être traduites en néerlandais par « roerende goederen ».

Art. 1063. (Les meubles meublants) et autres choses mobilières.

Dans l'ordonnance de 1747, l'expression *et autres choses mobiliaires* était accompagnée de l'explication *qui servent à l'usage, ou à l'ornement des châteaux ou maisons.* J.B. Furgole *(Commentaire,* p. 33) écrit à ce sujet : « Les dernières expressions renferment une désignation qui resserre et limite les premières paroles. Sous le nom de *choses mobiliaires,* en général, on devroit comprendre tous les *effets mobiliers* qui seroient dans les châteaux ou maisons;... » Plus loin, (p. 34-35) il désigne les mêmes biens par les mots : *meubles et effets servant à, meubles et effets* et *effets.* Thévenot *(Traité,* p. 444) sous le titre *Meubles et effets mobiliers qu'on peut substituer en nature,* donne le commentaire suivant : « Il faut entendre par là tout le *mobilier* spécialement appliqué et destiné à l'usage ou à l'ornement du château ou de la maison qu'on substitue. Tout ce *mobilier* ... pour être rendus dans les mêmes corps de *meubles et effets mobiliers...* pour ce genre *d'effets mobiliers...* » En examinant l'art. 1063, Troplong *(Droit civil expliqué. Des donations entre-vifs et des testaments,* t. II, n° 2274, p. 298) fait observer que la règle du Code civil va bien plus loin que celle de l'ordonnance : « Elle ne permettait au disposant d'empêcher expressément la vente des *meubles et effets mobiliers,* qu'autant que ces *meubles et effets* servaient à l'usage ou à l'ornement des châteaux et maisons faisant eux-mêmes partie de la substitution. »

En néerlandais, « choses mobilières » peut être traduit par *roerende goederen.* Ici *roerende zaken* ne serait pas erroné non plus.

Art. 1065 et 1066, effets actifs.

J.B. Furgole (*Commentaire,* p. 341) : «... des effets actifs, c'est-à-dire, des dettes actives ». Thévenot *(Traité des substitutions fidéicommissaires,* p. 497) : «... Et aussi des deniers provenant du recouvrement des effets actifs, c'est-à-dire, des créances du substituant. » *Schuldvorderingen* est le mot néerlandais exact.

Dezelfde vraag rijst voor de term *meubles et effets* in de artikelen 1062 en 1065 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 1062 en 1065, meubles et effets.

J.B. Furgole (*Commentaire,* bl. 318) gebruikt in dit verband zonder onderscheid de uitdrukkingen *meubles et effets, meubles et effets mobiliers, meubles* en *mobilier,* terwijl J.R. Pothier *(Traité des substitutions,* sect. 5, art. IV, § 3 ed. Siffrein, XII, bl. 293) en Thévenot (*Traité des substitutions,* bl. 496) bijna uitsluitend de term *meubles* bezigen (Thévenot, bl. 497 eenmaal *meubles et effets),* wanneer in de ordonnantie van 1747 (tit. II, artt. 8 en 10) niets anders stond dan *meubles et effets* op de overeenstemmende plaatsen.

Bij de moderne auteurs schijnt aan deze uitdrukking evenmin enige bijzondere betekenis te worden toegekend. Zo vinden wij bij C.B.M. Toullier (*Le droit civil français,* 6e dr., III, bl. 415-416) zowel *meubles* als *mobilier* in de plaats van de term van de wet en bij R. Th. Troplong (*Droit civil expliqué. Des donations entre-vifs et des testaments,* II, nrs. 2272-2279, bl. 297-300) de woorden *mobilier, effets mobiliers* en *meubles.*

De Franse dubbeltermen *meubles et effets* (artt. 1062 en 1065) en *meubles et effets mobiliers* (art. 1058) mogen zonder enig bezwaar in het Nederlands worden vertaald door « roerende goederen ».

Art. 1063. (Les meubles meublants) et autres choses mobilières.

In de ordonnantie van 1747 was de uitdrukking *et autres choses mobiliaires* vergezeld van de toevoeging *qui servent à l'usage, ou à l'ornement des châteaux ou maisons.* J.B. Furgole (*Commentaire,* bl. 33) schrijft in dit verband : « Les dernières expressions renferment une désignation qui resserre et limite les premières paroles. Sous le nom de *choses mobiliaires,* en général, on devroit comprendre tous les *effets mobiliers* qui seroient dans les châteaux ou maisons;... » Verder (bl. 34-35) bedoelt hij dezelfde goederen met de woorden : *meubles et effets servant à, meubles et effets,* en *effets.* Thévenot (*Traité,* bl. 444) onder de titel *Meubles et effets mobiliers qu'on peut substituer en nature,* verstrekt de volgende uitleg : « Il faut entendre par là tout le *mobilier* spécialement appliqué et destiné à l'usage ou à l'ornement du château ou de la maison qu'on substitue. Tout ce *mobilier...* pour être rendus dans les mêmes corps de *meubles et effets mobiliers...* pour ce genre *d'effets mobiliers...* » Bij de bespreking van art. 1063 maakt R. Th. Troplong (*Droit civil expliqué. Des donations entre-vifs et des testaments,* II, nr. 2274, bl. 298) de opmerking dat de regel van het Burgerlijk Wetboek veel verder reikt dan die van de ordonnantie : « Elle ne permettait au disposant d'empêcher expressément la vente des *meubles et effets mobiliers,* qu'autant que ces *meubles et effets* servaient à l'usage ou à l'ornement des châteaux et maisons faisant eux-mêmes partie de la substitution. »

In het Nederlands mag *choses mobilières* vertaald worden door « roerende goederen ». « Roerende zaken » zou hier ook niet verkeerd zijn.

Artt. 1065 en 1066, effets actifs.

J.B. Furgole *(Commentaire,* bl. 341) : « *des effets actifs,* c'est-à-dire, des *dettes actives* ». Thévenot *(Traité des substitutions fidéicommissaires,* bl. 497) : «... Et aussi des deniers provenant du recouvrement des effets actifs, c'est-à-dire, des créances du substituant ». « Schuldvorderingen » is de juiste Nederlandse term .

Art. 1067, effets.

Le terme « effets » a ici son sens usuel de *goederen*.

Art. 1073, mobilier.

Il résulte à suffisance de ce qui précède que *mobilier*, dans la langue juridique du XVIIIe siècle et du début du XIXe, avait la signification de *roerende goederen*. Voyez aussi l'article 535 C.C. rédigé plus tard.

G.V.D.

4. Carrière.

Ce terme se rencontre deux fois dans le Code civil, à propos du droit de l'usufruitier (art. 598) et de la communauté (art. 1403) sur les produits des « *mines et carrières* ».

Le terme « *carrière* » fait immédiatement penser à « steengroeve » et fut d'ailleurs traduit ainsi (J. van der Linden, *Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810, art. 598 et 1403). Le terme peut pourtant être pris dans une acception plus large : par exemple, *carrière de sable*. La question n'est pas sans intérêt, puisque l'on pourrait déduire de la traduction « steengroeve » que le droit de l'usufruitier et celui de la communauté ne s'étend pas aux produits d'autres carrières que celles dont on extrait des pierres.

K.L. Ledeganck écrivait déjà « groeven » (*Burgerlijk Wetboek*, Gand 1841).

Nous lisons chez R.J. Pothier, *Traité du Douaire*, (Paris, 1776, n° 195, p. 235) que « *carrière* » ne signifie pas seulement ce qui est exprimé par le mot « steengroeve ». En effet, parlant de *carrières* à propos de l'usufruit du conjoint survivant, il écrit : « Je pense même qu'elle [la douairière] pourrait ouvrir une *marnière* pour marner les terres dont elle a l'usufruit... »

G. Baudry-Lacantinerie déclare au sujet de l'article 598 C.C. : « Des doutes s'élèvent parfois lorsqu'un propriétaire a concédé à un tiers le droit d'extraire des pierres ou du *sable* pour un certain temps...» (*Traité théorique et pratique de droit civil, Des biens*, 3e éd. Paris, 1905, n°s 628 et 629, p. 407-409).

La jurisprudence française à laquelle se réfère G. Baudry-Lacantinerie, confirme que « *carrière* » ne se rapporte pas seulement à l'extraction de *pierres*, mais aussi à l'extraction de *sable*, de *marne*, etc.

Dans la jurisprudence belge, l'interprétation du mot « carrière » aux articles 598 et 1403, ne semble pas avoir donné lieu à de nombreuses difficultés. Dans un jugement du 12 décembre 1895, le tribunal de première instance de Mons applique l'article 598 à une carrière de *phosphate de chaux* (*Journal des Tribunaux*, 1897, col. 282). A propos d'une matière différente, la cour d'appel de Liège a décidé (*Pasicrisie belge*, 1874, II, p. 412) qu'une personne qui exploite une *carrière* dont elle n'est pas propriétaire, ne peut en extraire des pierres ou de la terre jusqu'à épuisement. L'affaire concernait des fournitures de *terre grise et noire* pour la fabrication de creusets.

Il semble naturel que l'usufruitier qui peut extraire des pierres d'une carrière, puisse aussi tirer de la terre d'autres produits, tels que du sable ou de la marne, dont l'enlèvement appauvrit moins le fonds que la taille de la pierre.

Quelques années après le Code Napoléon a paru la loi du 21 avril 1810 sur les mines, minières et carrières. L'article 4 de cette loi énumère les matières qui sont extraites des

Art. 1067, effets.

De term *effets* heeft hier zijn gewone betekenis van « goederen ».

Art. 1073, mobilier.

Uit het voorgaande blijkt reeds voldoende dat *mobilier* in de rechtstaal van de XVIIIe eeuw en van het begin van de XIXe eeuw de betekenis had van « roerende goederen ». Zie ook het later opgestelde art. 535 van het Burgerlijk Wetboek.

G.V.D.

4. Carrière.

Deze term komt in het Burgerlijk Wetboek tweemaal voor, in verband met het recht van de vruchtgebruiker (artikel 598) en in verband met het recht van de gemeenschap (artikel 1403) op de produkten van *mines et carrières*.

De term *carrière* doet dadelijk denken aan een « steengroeve » en werd dan ook zo vertaald (J. van der Linden, *Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810, artikel 598 en artikel 1403). De term kan echter ook in een ruimere zin worden opgevat : b.v. *carrière de sable*. De aangelegenheid is niet zonder belang, vermits men uit de versie « steengroeve » zou kunnen afleiden dat het recht van de vruchtgebruiker en van de gemeenschap zich niet uitstrekt tot de produkten van andere groeven dan die waaruit steen wordt gewonnen.

K.L. Ledeganck schreef reeds : « groeven » (*Burgerlijk Wetboek*, Gent, 1841).

Bij R.J. Pothier, *Traité du Douaire*, (Parijs, 1776, n[r] 195, bl. 235) lezen wij dat *carrière* niet alleen « steengroeve » betekent. Immers, handelend over *carrière*, in verband met het vruchtgebruik van de overlevende echtgenote, schrijft hij : « Je pense même qu'elle [la douairière] pourrait ouvrir une *marnière* pour marner les terres dont elle a l'usufruit,...»

G. Baudry-Lacantinerie verklaart bij artikel 598 B.W. : « Des doutes s'élèvent parfois lorsqu'un propriétaire a concédé à un tiers le droit d'extraire des pierres ou du *sable* pour un certain temps... » (*Traité théorique et pratique de droit civil, Des biens*, 3e dr. Parijs, 1905, n[rs] 628 en 629, bl. 407-409).

De Franse jurisprudentie, waarnaar G. Baudry-Lacantinerie verwijst, bevestigt dat *carrière* niet alleen betrekking heeft op *pierres* maar ook op *sable*, *marne*, enz...

In de Belgische rechtspraak blijkt de interpretatie van het woord *carrière* in de artikelen 598 en 1403 geen aanleiding te hebben gegeven tot talrijke moeilijkheden. In een vonnis van 12 december 1895 paste de rechtbank van eerste aanleg te Bergen de bepalingen van art. 598 toe op een groeve van *kalkfosfaat* (*Journal des tribunaux*, 1897, kol. 282). In een ander verband besliste het hof van beroep te Luik op 24 juni 1874 (*Pasicrisie belge*, 1874, II, bl. 412) dat een persoon die een *carrière* exploiteert, waarvan hij geen eigenaar is, niet het recht heeft er steen of aarde uit te halen tot uitputting toe. Het proces betrof leveringen van *grijze en zwarte aarde* voor de vervaardiging van smeltkroezen.

Het schijnt natuurlijk dat de vruchtgebruiker, die steen mag ontginnen uit een steengroeve, ook andere stoffen uit de grond mag winnen, zoals zand en mergel, waarvan de verwijdering het erf minder verarmt dan het houwen van steen uit een groeve.

Enkele jaren na het Wetboek Napoleon verscheen de wet van 21 april 1810 op de mijnen, graverijen en groeven (*mines, minières et carrières*). In artikel 4 van die wet zijn

carrières. On y trouve notamment les *sables*, les *argiles*, les *terres à poteries*, les *marnes*, etc...

Il paraît donc s'indiquer de traduire *carrière* par « groeve » plutôt que par « steengroeve ».

En néerlandais « steengroeve » a en effet la signification plus limitée d'endroit souterrain duquel on extrait des pierres; de plus, l'emploi du mot est déconseillé au profit de « steenwinplaats » (Voir Vocabulaire N 5034 *Mijnbouwkunde van de Centrale Taalcommissie voor de Techniek*, Kon. Instituut v. Ingenieurs 1942, p. 52).

Au contraire, « groeve » convient dans le sens qui est visé dans notre Code civil (Consulter *Woordenboek der Nederlandse taal*; L. Zwiers, *Bouwkundig woordenboek*, Amsterdam, Holkema & Warendorf, s. d.; Ten Bosch, *Viertalig technisch woordenboek*, partie Nederlands-Engels-Frans-Duits, Deventer, 1948, 4e éd. — aux mots *groef* ou *groeve*).

Conclusion.

Article 598. Il [l'usufruitier] jouit aussi, de la même manière que le propriétaire, des mines et *carrières* qui sont en exploitation à l'ouverture de l'usufruit;...

Il n'a aucun droit aux mines et *carrières* non encore ouvertes, ni aux tourbières dont l'exploitation n'est point encore commencée...

Hij heeft ook, op dezelfde wijze als de eigenaar, het genot van de mijnen en *groeven* die reeds bij de aanvang van het vruchtgebruik in ontginning zijn;...

Hij heeft geen recht op nog niet geopende mijnen en *groeven*, noch op veenderijen waarvan de ontginning nog niet is begonnen...

Article 1403. Les coupes de bois et les produits des *carrières* et mines...

Si les *carrières* et mines ont été ouvertes pendant le mariage...

Houtkappingen en voortbrengsels van mijnen en *groeven*...

Indien de mijnen en *groeven* gedurende het huwelijk zijn geopend.

A. R.

5. Conciliation, rapprochement, réconciliation.

On rencontre le terme *conciliation* plusieurs fois dans le Code civil : une assignation peut être lancée ou une demande peut être introduite « sans préliminaire de conciliation » (voir notamment la loi sur les privilèges et hypothèques, articles 6 et 94); le demandeur peut « faire appeler en conciliation » le futur défendeur; et, si aucun accord ne se réalise, le juge de paix dresse un procès-verbal « constatant la non-conciliation des parties » (Loi sur les baux commerciaux, art. 30).

Le terme *rapprochement* n'apparaît qu'une fois : dans la procédure en divorce, le juge fait aux parties telles représentations qu'il croira propres « à opérer un rapprochement» (art. 239).

Le mot *réconciliation* se trouve dans le même chapitre : L'action en divorce est éteinte « par la réconciliation des époux » (art. 272, 273, 274).

1. *Conciliation.*

En néerlandais, le concept conciliation est, dans le langage juridique (procédure civile) rendu par les mots « minnelijke schikking, vereniging, conciliatie, verzoening », Le terme le plus usuel est « minnelijke schikking ». Ainsi le Code néerlandais de procédure civile porte, article 19 « De regter kan... in elken stand der zaak, wanneer dezelve hem

de produkten opgesomd die uit *carrières* worden gewonnen. Daaronder vindt men o.m. : *zand, leem, potaarde* en *mergel*.

Het lijkt dus aangewezen *carrière* te vertalen door «groeve », eerder dan door « steengroeve ».

« Steengroeve » heeft namelijk in het Nederlands de meer beperkte betekenis van ondergrondse ruimte waar steen gewonnen wordt; het wordt daarenboven afgekeurd ten voordele van « steenwinplaats » (Zie Woordenlijst N 5034 *Mijnbouwkunde* van de *Centrale Taalcommissie voor de Techniek*, Kon. Instituut v. Ingenieurs 1942, bl. 52).

« Groeve » daarentegen past in de zin die bedoeld wordt in ons B.W. (Zie het *Woordenboek der Nederlandse taal*; L. Zwiers, *Bouwkundig woordenboek*, Amsterdam, Holkema & Warendorf, s.d.; ten Bosch, *Viertalig technisch woordenboek*, deel Nederlands-Engels-Frans-Duits, Deventer, 1948, 4e dr. — alle i.v. *groef* of *groeve*).

Besluit.

Artikel 598. Il [l'usufruitier] jouit aussi, de la même manière que le propriétaire, des mines et *carrières* qui sont en exploitation à l'ouverture de l'usufruit;...

Il n'a aucun droit aux mines et *carrières* non encore ouvertes, ni aux tourbières dont l'exploitation n'est point encore commencée...

Hij heeft ook, op dezelfde wijze als de eigenaar, het genot van de mijnen en *groeven* die reeds bij de aanvang van het vruchtgebruik in ontginning zijn;...

Hij heeft geen recht op nog niet geopende mijnen en *groeven*, noch op veenderijen waarvan de ontginning nog niet is begonnen...

Artikel 1403. Les coupes de bois et les produits des *carrières* et mines...

Si les *carrières* et mines ont été ouvertes pendant le mariage...

Houtkappingen en voortbrengsels van mijnen en *groeven*.

Indien de mijnen en *groeven* gedurende het huwelijk zijn geopend...

A. R.

5. Conciliation, rapprochement, réconciliation.

In het Burgerlijk Wetboek treft men de term *conciliation* enkele keren aan : een dagvaarding mag worden uitgebracht of een eis ingesteld « sans préliminaire de conciliation » (o.m. Hypotheekwet, artt. 6 en 94); de eiser kan de toekomstige verweerder « faire appeler en conciliation »; en, indien geen akkoord tot stand komt, maakt de vrederechter proces-verbaal op « constatant la non-conciliation des parties » (Wet op de handelshuur, artikel 30).

De term *rapprochement* komt maar eenmaal voor : in de echtscheidingsprocedure houdt de rechter aan de partijen zodanige bedenkingen voor als hij geschikt oordeelt « à opérer un rapprochement » (art. 239).

Het woord *réconciliation* leest men in hetzelfde hoofdstuk : de vordering tot echtscheiding vervalt « par la réconciliation des époux » (artt. 272, 273, 274).

1. *Conciliation.*

In de Nederlandse rechtstaal wordt het begrip *conciliation* (burgerlijke rechtsvordering) weergegeven door de woorden « minnelijke schikking, vereniging, conciliatie en verzoening ». De gewone term is « minnelijke schikking ». Aldus schrijft het Nederlands Wetboek van Burg. Rechtsvordering, artikel 19 : « De regter kan... in elken stand der

voor minnelijke schikking vatbaar schijnt,... partijen gelasten om in persoon... te verschijnen, ten einde eene vereeniging te beproeven. Indien eene minnelijke schikking tot stand komt, wordt een proces-verbaal opgemaakt... waarin de verbindtenissen, die partijen ten gevolge dier schikking op zich nemen, worden uitgedrukt... Indien geen minnelijke schikking tot stand komt... » C.W. Star Busmann (*Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nouvelle édition, 2e tirage, Harlem, 1955, nos 345-346, p. 337-339 et passim) et R.P. Cleveringa (*Minnelijke schikking in het geding*, dans *De rechtskundige adviseur*, 1953, p. 5-29) emploient presque exclusivement les termes « minnelijke schikking » et « schikking ». « Verzoeningscomparitie » et « conciliatie » se rencontrent exceptionnellement.

Dans la loi belge du 7 juillet 1951 sur le bail à ferme, article 19, deuxième alinéa, il est aussi question d'un « proces-verbaal waarbij wordt vastgesteld dat geen minnelijke schikking tussen partijen is tot stand gekomen ».

2. *Rapprochement, réconciliation.*

Aux termes français *rapprochement* et *réconciliation* (employés en matière de procédure en séparation de corps et de procédure en divorce) correspondent les mots néerlandais « verzoening » et « vereniging ». Ainsi le Code civil néerlandais porte « Wanneer... de scheiding gedurende vijf volle jaren, zonder verzoening der partijen, heeft stand gehouden » (art. 255); « ...zal de regtbank de echtgenooten bevelen om... voor een of meer harer leden te verschijnen, die hen tot een verzoening zullen trachten over te halen » (art. 257); « ... indien het aan de regtbank mogt zijn gebleken dat er nog waarschijnlijkheid van verzoening bestaat » (art. 258, 2e alinéa); « Het regt om echtscheiding te vorderen vervalt door de verzoening der echtgenooten... De wet vooronderstelt die verzoening, wanneer man en vrouw weder zamen wonen... » (art. 271); « De scheiding van tafel en bed gaat, van regtswege, te niet door de verzoening der echtgenooten » (art. 303). Le code néerlandais de procédure civile emploie les termes « verzoening » (art. 819), « niet-vereeniging » (art. 820) et « vereenigen » (art. 821).

Les auteurs néerlandais (notamment W. Hugenholtz, *Hoofdlijnen van Nederlandsch burgerlijk procesrecht*, 2e édition, Leyde, 1937, n° 324, p. 256) préfèrent le terme « verzoening » au terme « vereniging » qui est manifestement vieilli.

Conclusions :

Conciliation = minnelijke schikking; *rapprochement* (C. C., art. 239) = verzoening; *réconciliation* (notamment C.C. art. 272, 273, 274) = verzoening.

G. V. D.

6. Contradictoirement avec le ministère public (—avec le procureur du Roi).

I.

Le terme « contradictoire » est généralement employé en procédure pour désigner certains jugements déterminés : le *jugement contradictoire* est un jugement prononcé dans une instance où le demandeur et le défendeur comparaissent et concluent; à l'opposé, l'expression *jugement par défaut* désigne un jugement prononcé dans une instance où soit le demandeur, soit le défendeur n'a pas comparu ou n'a pas conclu — on dit aussi, dans le même sens : *juger (statuer) contradictoirement — par défaut.*

zaak, wanneer dezelve hem voor minnelijke schikking vatbaar schijnt, ... partijen gelasten om in persoon... te verschijnen, ten einde eene vereeniging te beproeven. Indien eene minnelijke schikking tot stand komt, wordt een proces-verbaal opgemaakt... waarin de verbindtenissen, die partijen ten gevolge dier schikking op zich nemen, worden uitgedrukt... Indien geen minnelijke schikking tot stand komt...» C. W. Star Busmann (*Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nieuwe uitgave, 2e druk, Haarlem, 1955, nrs 345-346, bl. 337-339 en passim) en R. P. Cleveringa (*Minnelijke schikking in het geding*, in *De rechtskundige adviseur*, 1953, bl. 5-29) gebruiken bijna uitsluitend de termen « minnelijke schikking » en « schikking » in dit verband. Bij uitzondering worden ook « verzoeningscomparitie » en « conciliatie » aangetroffen.

In de Belgische wet op de landpacht van 7 juli 1951, artikel 19, tweede lid is ook sprake van een « proces-verbaal waarbij wordt vastgesteld dat geen minnelijke schikking tussen partijen is tot stand gekomen ».

2. *Rapprochement, réconciliation.*

Aan de Franse termen *rapprochement* en *réconciliation* (in verband met de scheidings- en de echtscheidingsprocedure) beantwoorden de Nederlandse woorden «verzoening» en « vereniging ». Aldus schrijft het Nederlands Burgerlijk Wetboek : « Wanneer... de scheiding gedurende vijf volle jaren, zonder verzoening der partijen, heeft stand gehouden » (art. 255); «... zal de regtbank de echtgenooten bevelen om... voor een of meer harer leden te verschijnen, die hen tot een verzoening zullen trachten over te halen » (art. 257); «... indien het [aan de regtbank] mogt zijn gebleken dat er nog waarschijnlijkheid van verzoening bestaat » (art. 258, tweede lid); « Het regt om echtscheiding te vorderen vervalt door de verzoening der echtgenooten... De wet vooronderstelt die verzoening, wanneer man en vrouw weder zamen wonen... » (art. 271); « De scheiding van tafel en bed gaat, van regtswege, te niet door de verzoening der echtgenooten » (art. 303). Het Nederlands Wetboek van Burg. Rechtsvordering gebruikt de termen « verzoening » (art. 819), « niet-vereeniging » (art. 820) en « vereenigen » (art. 821).

De Nederlandse auteurs (o. m. W. Hugenholtz, *Hoofdlijnen van Nederlandsch burgerlijk procesrecht*,, 2e druk, Leiden, 1937, nr 324, bl. 256) verkiezen de term « verzoening » boven de blijkbaar verouderde term « vereniging ».

Besluit.

Conciliation = minnelijke schikking; *rapprochement* (B. W., art. 239) = verzoening; *réconciliation* (o.m. B.W., art. 272, 273, 274) = verzoening.

G.V.D.

6. Contradictoirement avec le ministère public (—avec le procureur du Roi).

I.

De term *contradictoire* wordt in het procesrecht gewoonlijk gebruikt om bepaalde vonnissen aan te duiden : *jugement contradictoire* noemt men een vonnis, gewezen in een geding waarin eiser en verweerder verschijnen en concluderen; daartegenover staat de uitdrukking *jugement par défaut*, waarmee bedoeld wordt een vonnis, gewezen in een geding waarin de eiser of de verweerder niet is verschenen of niet heeft geconcludeerd. In dezelfde zin zegt men ook: *juger (statuer) contradictoirement, — par défaut.*

La traduction néerlandaise de ces concepts est : « een vonnis (gewezen) op tegenspraak, — bij verstek ».

L'expression *contradictoirement avec le ministère public (-avec le procureur du Roi)* a une signification différente. Elle se rencontre notamment à l'article 116 : « Pour constater l'absence, le tribunal... ordonnera qu'une enquête soit faite contradictoirement avec le procureur du Roi... »; — dans la loi sur les privilèges et hypothèques, à l'article 51, troisième alinéa : « Le tribunal statuera... après avoir entendu le procureur du Roi et contradictoirement avec lui », — à l'article 60 : « ... cette délibération [du conseil de famille] devra être soumise à l'homologation du tribunal, qui statuera sur l'avis du ministère public, et contradictoirement avec lui »; - à l'article 72, deuxième alinéa: « Le tribunal statuera.. le procureur du Roi entendu et contradictoirement avec lui... ». Cette dernière disposition a été empruntée par la loi sur les privilèges et hypothèques au Code Napoléon, article 2145.

Que vise-t-on dans ce cas ?

La mission du ministère public, en matière de procédure civile, est de manière générale, limitée aux affaires qui concernent l'intérêt public ou l'intérêt des incapables. Son intervention tend le plus souvent à éclairer le juge; le ministère public est « entendu », mais le juge n'est pas tenu de se rallier à l'avis rendu et le ministère public, en rendant un avis, ne devient pas non plus partie au procès, quoique la doctrine et les praticiens le nomme parfois « la partie jointe».

Dans certains cas, lorsque l'intérêt public l'exige, le ministère public intervient comme partie à la cause, plus spécialement comme demandeur, en vertu de l'article 46 de la loi du 20 avril 1810, ou en vertu de certaines dispositions concernant l'annulation du mariage (art. 184 C.C.), l'interdiction (art. 491 C.C.), la déchéance de la puissance paternelle (art. 2 de la loi du 15 mai 1912 sur la protection de l'enfance), etc. Dans ces cas la procédure est dirigée par et contre le ministère public, qui peut aussi, en sa qualité de partie à la cause, interjeter appel contre le jugement rendu.

C'est cette procédure qui est visée par l'expression *contradictoirement avec le ministère public (— avec le procureur du Roi)*, analysée ici et elle signifie que le ministère public intervient comme partie, ainsi qu'il a été dit plus haut. F. Laurent déclare, à propos de l'article 51 de la loi sur les privilèges et hypothèques : « Le ministère public doit toujours être entendu en matière de tutelle; mais, d'après le droit commun, il n'est pas partie dans les affaires civiles; l'article 51 déroge à ce principe en disposant que le tribunal statue contradictoirement avec le procureur du Roi; c'est dire qu'il est partie principale, aussi bien que l'opposant et celui contre lequel l'opposition est dirigée » (F. Laurent, *Principes de Droit Civil*, t. XXX, Bruxelles, 1878, n° 296, p. 265-266).

E. Garsonnet et C. Cézar-Bru arrivent à la même conclusion en ce qui concerne l'article 2145 du Code Napoléon (Loi belge sur les privilèges et hypothèques, art. 72) : « Cet article dit que « les jugements sur les demandes des maris et des tuteurs ne seront rendus qu'après avoir entendu le procureur de la République, et contradictoirement avec lui. » Ou ces derniers mots n'ont pas de sens, ou ils signifient que le ministère public est partie principale dans cette instance, et qu'il y joue le rôle de défendeur ». (E. Garsonnet — C. Cézar-Bru, *Traité de procédure civile et commerciale*, 3e éd., t. I, Paris, 1912, n° 217, p. 347, note 2).

II.

Comment traduire cette expression ?

J. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam 1810) écrivait à l'article 116 :

De Nederlandse weergave van deze begrippen is : « een vonnis (gewezen) op tegenspraak, — bij verstek ».

De uitdrukking *contradictoirement avec le ministère public (— avec le procureur du Roi)* heeft een andere betekenis. Zij komt o. m. voor in art. 116 : « Pour constater l'absence, le tribunal... ordonnera qu'une enquête soit faite contradictoirement avec le procureur du Roi... »; — in de hypotheekwet, art. 51, 3de lid : « Le tribunal statuera... après avoir entendu le procureur du Roi et contradictoirement avec lui »; — art. 60 : «... cette délibération [du conseil de famille] devra être soumise à l'homologation du tribunal, qui statuera sur l'avis du ministère public, et contradictoirement avec lui »; — article 72, 2de lid : « Le tribunal statuera... le procureur du Roi entendu et contradictoirement avec lui... ». De laatstgenoemde bepaling is door de hypotheekwet ontleend aan het Wetboek Napoleon, artikel 2145.

Wat wordt hiermee bedoeld ?

De taak van het openbaar ministerie ten aanzien van de burgerlijke rechtsvordering is, *in globo* gezien, beperkt tot de zaken die het openbaar belang of het belang van onbekwamen betreffen. Zijn optreden strekt er meestal toe, de rechter voor te lichten; het openbaar ministerie wordt « gehoord », maar de rechter is niet verplicht zich met het uitgebrachte advies te verenigen, en evenmin wordt door het geven van een advies het openbaar ministerie partij in het geding, hoewel de rechtsleer en de praktijk het wel eens betitelen als « gevoegde partij ».

In sommige gevallen, wanneer het openbaar belang zulks vergt, treedt het openbaar ministerie op als partij in het geding, meer bepaald als eiser, krachtens artikel 46 van de wet van 20 april 1810, of krachtens bijzondere bepalingen betreffende de nietigverklaring van een huwelijk (art. 184 B. W.), de onbekwaamverklaring (art. 491 B. W.), de ontzetting van de ouderlijke macht (art. 2 van de wet van 15 mei 1912 op de kinderbescherming), e.a. In deze gevallen wordt het proces gevoerd door en tegen het openbaar ministerie, dat dan ook, als procespartij, van het gewezen vonnis in hoger beroep zal kunnen komen.

De hier besproken uitdrukking *contradictoirement avec le ministère public (— avec le procureur du Roi)* wijst op deze procedure en betekent dat het openbaar ministerie, zoals hiervoren gezegd is, als partij optreedt. F. Laurent verklaart zulks met betrekking tot artikel 51 van de hypotheekwet : « Le ministère public doit toujours être entendu en matière de tutelle; mais, d'après le droit commun, il n'est pas partie dans les affaires civiles; l'article 51 déroge à ce principe en disposant que le tribunal statue contradictoirement avec le procureur du Roi; c'est dire qu'il est partie principale, aussi bien que l'opposant et celui contre lequel l'opposition est dirigée » (F. Laurent, *Principes de Droit Civil*, t. XXX, Brussel, 1878, nr 296, bl. 265-266).

E. Garsonnet en C. Cézar-Bru komen tot hetzelfde besluit wat betreft art. 2145 Wetboek Napoleon (Belg. hypotheekwet, art. 72): « Cet article dit que « les jugements sur les demandes des maris et des tuteurs ne seront rendus qu'après avoir entendu le procureur de la République, et contradictoirement avec lui. » Ou ces derniers mots n'ont pas de sens, ou ils signifient que le ministère public est partie principale dans cette instance, et qu'il y joue le rôle de défendeur. ». (E. Garsonnet-C. Cézar-Bru, *Traité de procédure civile et commerciale*, 3de druk, I, Parijs, 1912, nr 217, bl. 347, noot 2).

II.

Nu de vertaling.

J. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam 1810) schreef in artikel 116 :

« ten overstaan van den procureur des Keizers » et le Code Civil néerlandais, dans le même contexte : « in tegenwoordigheid van het openbaar ministerie » (art. 525), ce qui ne rend pas assez l'idée que le ministère public intervient comme partie dans l'audition des témoins et qu'il est compétent pour en faire entendre.

Le texte de l'article 2145 a été mal compris par J. van der Linden, là où il écrit « des noods na gedane tegenspraak van den Keizerlijken Procureur ». Le Code Civil néerlandais ne contient pas de disposition semblable.

La Commission précédente traduisait : « op tegenspraak met het openbaar ministerie (met de procureur des Konings) ».

On lit dans C.W. Star Busmann, « Het ingrijpen van het openbaar ministerie kan aanleiding geven tot een *geding op tegenspraak (Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nouvelle édition, 2e tirage, Harlem, 1955, n° 60, p. 35).

La question est dès lors de savoir si l'on peut dire « op tegenspraak met iemand ».

E. V. D.

Tegenspraak ne signifie pas ici « het tegenspreken », mais « het optreden als partij », éventuellement « het verdedigen van een standpunt (tegen een andere partij) » Il s'agit ici de l'intervention *du* ministère public comme partie, de la défense *par* le ministère public d'un point de vue, et non une action dirigée *contre* lui.

L'expression néerlandaise « op tegenspraak met » fait pourtant penser, quand il s'agit du ministère public, à une action qui serait dirigée contre lui. Je pense donc que nous devons dire dans ce cas « op tegenspraak *van* het openbaar ministerie » et non « op tegenspraak *met* het openbaar ministerie ».

Nous trouvons dans le dictionnaire de H. Jansonius *(Groot Nederlands-Engels Woordenboek*, Leyde-Anvers, 1950, p. 1411): « op tegenspraak behandelde gedingen, zaken, *defended* actions; — vonnissen op tegenspraak (gewezen), judgments in *defended* actions; — de enquête heeft plaats op tegenspraak *der* partijen, on the inquiry both sides must be heard ». Le dernier exemple surtout, avec le génitif, est frappant. Ne peut-on dire dès lors « vonnis wijzen op tegenspraak *der* beide partijen (= *van de* beide partijen) » ?

J. L. P.

P.S. : La Commission a adopté l'expression « op tegenspraak van het openbaar ministerie » et l'a employée partout dans le texte du Code civil.

7. Contrat — Convention.

L'article 1101 du Code civil porte : « Le contrat est une convention par laquelle une ou plusieurs personnes s'obligent, envers une ou plusieurs autres, à donner, à faire ou à ne pas faire quelque chose. »

I.

La définition du terme *convention* se trouve déjà dans J. Domat (*Les loix civiles dans leur ordre naturel*, t. I, Paris, 1691, p. 63-64). Celui-ci écrit en effet : « Ce mot de *convention* est un nom general, qui comprend toute sorte de contracts, traittez, et pactes de toute nature. La convention est le consentement de deux, ou plusieurs personnes, pour former entre eux quelque engagement, ou pour en resoudre un precedent, ou pour y changer. » Domat a emprunté ce concept au droit romain (*Dig.*, II. 14, 1; XXXXIIII.7.3; L. 35; *Inst.*, III.29.4).

« ten overstaan van den procureur des Keizers » en het Nederlands Burgerlijk Wetboek, in hetzelfde verband : « in tegenwoordigheid van het openbaar ministerie » (art. 525), maar dit geeft onvoldoende weer dat het openbaar ministerie bij het getuigenverhoor als partij optreedt en bevoegd is om getuigen te doen horen.

In artikel 2145 wordt de tekst door J. van der Linden verkeerd begrepen, waar hij schrijft « des noods na gedane tegenspraak van den Keizerlijken Procureur ». Het Nederlands Burgerlijk Wetboek heeft deze laatste bepaling niet.

De vroegere Commissie vertaalde : « Op tegenspraak met het openbaar ministerie (met de procureur des Konings) ».

Bij C.W. Star Busmann (*Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nieuwe uitgave, 2de druk, Haarlem, 1955, nr 60, bl. 35) leest men : « Het ingrijpen van het openbaar ministerie kan aanleiding geven tot een *geding op tegenspraak* ».

De vraag is echter of men ook kan zeggen « op tegenspraak met iemand ».

E.V.D.

Tegenspraak betekent hier niet « het tegenspreken », maar « het optreden als partij », eventueel « het verdedigen van een standpunt (tegen een andere partij) ». Het gaat hier om het optreden *van* het O.M. als partij, de verdediging van een standpunt *door* het O.M., niet om iets dat *tegen* het O. M. is gericht. De Nederlandse uitdrukking « op tegenspraak met » het O.M. doet echter denken aan iets dat gericht is tegen het O. M. Ik meen dus dat we hier moeten zeggen « op tegenspraak *van* het O. M. » en niet « op tegenspraak *met* het O. M. ».

Uit het woordenboek van H. Jansonius (*Groot Nederlands-Engels Woordenboek*, Leiden-Antwerpen, 1950, bl. 1411) : « op tegenspraak behandelde gedingen, zaken, *defended* actions; — vonnissen op tegenspraak (gewezen), judgments in *defended* actions; — de enquête heeft plaats op tegenspraak *der* partijen, on the inquiry both sides must be heard. » Vooral het laatste voorbeeld, met een genitief, is treffend. Kan men niet even goed zeggen : vonnis wijzen op tegenspraak *der* beide partijen (= *van de* beide partijen) ?

J. L. P.

P.S. De Commissie heeft de uitdrukking « op tegenspraak van het openbaar ministerie » verkozen en overal in de tekst van het B.W. ingelast.

7. Contrat — Convention.

Artikel 1101 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt : « Le contrat est une convention par laquelle une ou plusieurs personnes s'obligent, envers une ou plusieurs autres, à donner, à faire ou à ne pas faire quelque chose. »

I.

De definitie van de term *convention* was reeds aanwezig bij J. Domat (*Les loix civiles dans leur ordre naturel*, I, Parijs, 1691, bl. 63-64), waar hij schreef : « Ce mot de *convention* est un nom general, qui comprend toute sorte de contracts, traittez, et pactes de toute nature. La convention est le consentement de deux, ou plusieurs personnes, pour former entre eux quelque engagement, ou pour en resoudre un precedent, ou pour y changer. » Domat heeft dit begrip ontleend aan het Romeinse recht, *Dig.*, II. 14.1; XXXXIIII. 7.3; L. 35; *Inst.* III. 29.4.

R. J. Pothier dans son *Traité des obligations* (1760) définit le *contrat* comme suit : « Un contrat est une espèce de convention... Une convention ou un pacte (car ce sont termes synonymes), est le consentement de deux ou de plusieurs personnes, pour former entre elles quelque engagement, ou pour en résoudre un précédent, ou pour le modifier... L'espèce de convention qui a pour objet de former quelque engagement, est celle qu'on appelle *contrat*... on doit définir [celui-ci], une convention par laquelle les deux parties réciproquement, ou seulement l'une des deux, promettent et s'engagent envers l'autre à lui donner quelque chose, ou à faire ou à ne pas faire quelque chose » (1).

L'article 1101 est manifestement fondé sur la doctrine de J. Domat et R. J. Pothier.

Les auteurs ont maintenu la distinction entre *convention* (genus) et *contrat* (species). Ainsi par exemple, C. Aubry et C. Rau : « Une convention est l'accord de deux ou plusieurs personnes sur un objet d'ordre juridique. Elle peut avoir pour objet, soit la formation d'une obligation, sa modification ou son extinction, soit enfin la translation d'un droit. La convention qui a pour objet la formation d'une obligation, ou la translation d'un droit se nomme plus spécialement *contrat* (art. 1101). La convention est le genre et le contrat est l'espèce » (2).

Il convient d'apporter à ce qui précède une double réserve :

1. La distinction opérée entre *contrat* et *convention* c'est principalement, sinon exclusivement, une simple question de terminologie (H. Capitant, *Introduction*, n° 232, p. 297; — H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, t. II, 1940, n° 447 — contra : M. Planiol et G. Ripert, *Traité pratique de Droit civil*, t. VI, Paris, 1930, n° 13, p. 18 et 19).

2. Le Code civil lui-même ne s'en tient pas toujours au prescrit de l'article 1101 et, çà et là emploie les deux termes comme synonymes l'un de l'autre. Ainsi par exemple « La vente est une convention par laquelle... » (art. 1582) et « Le contrat aléatoire est une convention réciproque... » (art. 1964), tandis que la définition des autres contrats débute par les mots : «... est un contrat... ». Pourtant, dans beaucoup d'autres cas, il est fait une distinction entre les deux mots, parce que leur sens est différent.

F. Laurent a attiré l'attention sur un emploi particulier de *convention* en paraphrasant l'opinion de J. Domat de la manière suivante : « Le mot de convention comprend non seulement tous les contrats et traités de toute nature, comme la vente, ...et tous autres, mais aussi tous les pactes particuliers qu'on peut ajouter à chaque contrat, comme sont les

(1) *Œuvres*, éd. Siffrein, t. I, Paris, 1821, première partie, chapitre I: Section première, art. prem., p. 80-81; — Dans le même sens C.J. de Ferrière, *Dictionnaire de droit et de pratique*, nouvelle édition, Paris 1771, au mot *Convention*, t. I, p. 408 : au mot *Contrat*, t. I, p. 391, 393-394. — J.B. Denisart, *Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence*, t. V, Paris, 1786, au mot *Conventions* p. 541 à 543.

(2) C. Aubry et C. Rau, *Cours de droit civil français*, 5e éd., § 340, t. IV, Paris, 1902, p. 466 et 467 - Consulter aussi Merlin, *Répertoire*.... 5e éd., Bruxelles, 1826, t. VI, au mot *Contrats* et au mot *Convention*; — F. Laurent, *Principes de droit civil*, t. XV, Bruxelles, 1876, n° 427, p. 480; — M. Planiol, *Traité élémentaire de Droit civil*, 11e éd., t. II, Paris 1937, n° 944; A. Colin et H. Capitant, *Cours élémentaire de Droit civil français*, 8e éd., t. II, Paris, 1935, n° 8, p. 9; — L. Josserand, *Cours de droit civil*, t. II, Paris, 1930, n° 13, p. 6 et 7; — H. Capitant, *Vocabulaire juridique*, Paris, 1936, au mot *Contrat* et au mot *Convention*; H. Capitant, *Introduction à l'étude du droit civil*, 4e éd., Paris, 1923, n° 232, p. 297; — M. Legrand, *Dictionnaire usuel de droit*, nouvelle édition, Paris, 1923, aux mots *Contrat ou Convention*, p. 277; — R. Réau, J. Rondepierre et consorts, *Petit dictionnaire de droit*, Paris, 1951, aux mots *Contrats et Conventions*, p. 327 et 328.

De nadere bepaling van de term *contrat* vindt men bij R. J. Pothier (*Traité des obligations*, 1760) : « Un contrat est une espèce de convention... Une convention ou un pacte (car ce sont termes synonymes), est le consentement de deux ou de plusieurs personnes, pour former entre elles quelque engagement, ou pour en résoudre un précédent, ou pour le modifier... L'espèce de convention qui a pour objet de former quelque engagement, est celle qu'on appelle *contrat*... on doit définir [celui-ci], une convention par laquelle les deux parties réciproquement, ou seulement l'une des deux, promettent et s'engagent envers l'autre à lui donner quelque chose, ou à faire ou à ne pas faire quelque chose » (1).

Artikel 1101 berust blijkbaar op de doctrine van J. Domat en R. J. Pothier.

De rechtsleer heeft het onderscheid tussen *convention* (genus) en *contrat* (species) gehandhaafd. Aldus b.v. C. Aubry en C. Rau : « Une convention est l'accord de deux ou plusieurs personnes sur un objet d'ordre juridique. Elle peut avoir pour objet, soit la formation d'une obligation, sa modification ou son extinction, soit enfin la translation d'un droit. La convention qui a pour objet la formation d'une obligation, ou la translation d'un droit se nomme plus spécialement *contrat* (art. 1101). La convention est le genre et le contrat est l'espèce » (2).

Bij het hiervoren ontwikkelde past een dubbel voorbehoud :

1. Het belang van de gemaakte onderscheiding is hoofdzakelijk, zoniet uitsluitend, van terminologische aard (H. Capitant, *Introduction*, nr 232, bl. 297; — H. De Page, *Traité él. Dr. civ. belge*, II, 1940, nr 447; — contra : M. Planiol en G. Ripert, *Traité prat. de Dr. civ.*, VI, Parijs, 1930, nr 13, bl. 18-19).

2. Het B. W. zelf houdt zich niet altijd aan het voorschrift van artikel 1101 en gebruikt nu en dan beide termen als synoniem. Zo b.v. « La vente est une convention par laquelle...» (art. 1582) en « Le contrat aléatoire est une convention réciproque...» (art. 1964), terwijl de definitie van de overige contracten aanvangt met de woorden : «... est un contrat ». In veel andere gevallen wordt het onderscheid wél gemaakt, omdat de betekenis verschilt.

F. Laurent heeft op een bepaald gebruik van *convention* gewezen, waar hij de opvatting van J. Domat als volgt parafraseerde : « Le mot de convention comprend non seulement tous les contrats et traités de toute nature, comme la vente, ...et tous autres, mais aussi tous les pactes particuliers qu'on peut ajouter à chaque contrat, comme sont les conditions,

(1) *Œuvres*, ed. Siffrein, I, Parijs, 1821, 1ste partie, Chap. I, sect. prem., art. prem., bl. 80-81. — In dezelfde zin C.J. de Ferrière, *Dictionnaire de droit et de pratique*, nouv. éd., Parijs, 1771, i.v. *Convention*, I, bl. 408; i.v. *Contrat*, I, bl. 391, 393-394; — J.B. Denisart, *Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence*, V, Parijs, 1786, i.v. *Conventions*, bl. 541-543.

(2) C. Aubry en C. Rau, *Cours de droit civil français*, 5e dr., § 340, IV, Parijs, 1902, bl. 466-467. Zie ook : Merlin, *Répertoire*, 5e dr., Brussel, 1826, VI, i.v. *Contrats* en i.v. *Convention*; — F. Laurent, *Principes de droit civil*, t. XV, Brussel, 1876, nr. 427, bl. 480; — M. Planiol, *Traité él. Dr. civ.*, 11e dr., II, Parijs, 1937, nr. 944; — A. Colin en H. Capitant, *Cours él. de Dr. civ. fr.*, 8e dr., II, Parijs, 1935, nr. 8, bl. 9; — L. Josserand, *Cours de droit civil*, II, Parijs, 1930, nr 13, bl. 6-7; — H. Capitant, *Vocabulaire juridique*, Parijs, 1936, i.v. *Contrat* en i.v. *Convention*; — H. Capitant, *Introduction à l'étude du droit civil*, 4e dr., Parijs, 1923, nr. 232, bl. 297; — M. Legrand, *Dictionnaire usuel de droit*, nouv. éd., Parijs, 1923, i.v. *Contrat ou Convention*, bl. 277; — R. Réau, J. Rondepierre, e.a., *Petit dictionnaire de droit*, Parijs, 1951, i.v. *Contrats et Conventions*, bl. 327-328.

conditions, les charges, les réserves, les clauses résolutoires et tous autres... »

Convention a souvent une acception limitée et vise alors des dispositions du contrat; par exemple quand il est dit : « Les parties peuvent, par des conventions particulières, ajouter à cette obligation de droit, ou en diminuer l'effet » (art. 1627); — « Toute convention contraire est nulle » (art. 1819); — « Lorsque les parties ont stipulé..., cette convention s'exécute » (art. 2089); — « sauf convention contraire ».

II.

La traduction de *contrat* et de *convention* n'offre pas grande difficulté.

La terminologie du Code civil néerlandais ne peut être adoptée sans plus. Ce Code n'a pas repris la définition de l'article 1101 et la distinction que nous examinons est inconnue aux Pays-Bas. Dans son *Leerboek van het Nederlandse Verbintenissenrecht*, (Première partie, 3e éd., Zwolle, 1948, p. 352) S. van Brakel écrit à ce propos : « T. a. v. de in onze wet gebruikte terminologie valt op te merken, dat « contract » en « overeenkomst » bij ons twee woorden zijn voor dezelfde zaak. Duidelijk blijkt dat uit het opschrift van den tweeden titel. In het Franse recht is het anders. Daar wordt « convention » een ruimer begrip geacht dan « contrat », welke laatste term met ons « contract » niet alleen taalkundig, doch ook juridisch samenvalt. »

Aucune objection n'est faite aux Pays-Bas à l'emploi du terme « contract ». Ainsi on lit dans « *De Nederlandsche Rechtstaal*, II *Woordenlijst*, (La Haye, 1916, p. 26), au mot *contract* « Contract kan behouden blijven. Men kan natuurlijk evengoed gebruiken : *overeenkomst*. Doch het woord is nu eenmaal algemeen gebruikelijk en iedereen verstaat het. »

La solution qui paraît s'imposer pour marquer en néerlandais la distinction existant en droit belge entre ces deux termes, semble donc bien être de traduire *contrat* par « contract » et *convention* par « overeenkomst », et ce pour les raisons suivantes :

1. Nous y sommes contraints, là où le Code civil oppose ces termes l'un à l'autre, comme par exemple, aux articles 1101 (Le contrat est une convention), 1118 (La lésion ne vicie les conventions que dans certains contrats...), 1309 (Le mineur n'est point restituable contre les conventions portées en son contrat de mariage...), 1803 (A défaut de conventions particulières, ces contrats...), 1964 (Le contrat aléatoire est une convention...).

2. Quand le Code civil emploie le mot « *convention* », il n'apparaît pas toujours clairement s'il vise un contrat ou le contenu concret de la convention des parties. Il serait dès lors imprudent de ne pas employer dans de tels cas le terme néerlandais correspondant.

3. Quand enfin le Code civil déroge, manifestement sans raison, à la terminologie prescrite par l'article 1101, il est souhaitable que le texte néerlandais puisse prêter aux mêmes critiques que l'original français.

Comme il résulte de ce qui précède, le terme *convention* peut, dans des cas déterminés, être traduit sans inconvénient par « bepaling » ou « beding », pour exprimer l'idée de : *clause, stipulation, disposition*.

Ces propositions ne valent que pour le Code civil. Le *Contrat de travail* prévu par notre loi du 10 mars 1900 est appelé « arbeidsovereenkomst » en néerlandais, et, afin de réaliser l'unification de la terminologie du droit social dans les pays de langue néerlandaise, ce terme est recommandé par le « *Sociaalrechtelijk Woordenboek* » de l'Union douanière Benelux (1958), pour remplacer le mot « arbeidscontract » qui est aussi employé aux Pays-Bas.

E. V. D.

les charges, les réserves, les clauses résolutoires et tous autres... »

Convention heeft meermaals een beperkte betekenis en wijst dan op bepalingen van het contract, b.v. waar gezegd wordt : « Les parties peuvent, par des conventions particulières, ajouter à cette obligation de droit, ou en diminuer l'effet » (art. 1627); — « Toute convention contraire est nulle » (art. 1819); — « Lorsque les parties ont stipulé... cette convention s'exécute » (art. 2089); — « sauf convention contraire ».

II.

De vertaling van *contrat* en *convention* biedt geen groté moeilijkheden.

De terminologie van het Nederlands B.W. kan niet zonder meer worden gevolgd. Dit Wetboek heeft de definitie van artikel 1101 niet overgenomen en het hier besproken onderscheid is in Nederland onbekend. S. van Brakel schrijft (*Leerboek van het Nederlandse Verbintenissenrecht*, 1ste deel, 3e dr., Zwolle, 1948, bl. 352) : « T. a. v. de in onze wet gebruikte terminologie valt op te merken, dat « contract » en « overeenkomst » bij ons twee woorden zijn voor dezelfde zaak. Duidelijk blijkt dat uit het opschrift van den tweeden titel. In het Franse recht is het anders. Daar wordt « convention » een ruimer begrip geacht dan « contrat », welke laatste term met ons « contract » niet alleen taalkundig, doch ook juridisch samenvalt. »

Tegen het gebruik van de term « contract » wordt in Nederland geen bezwaar gemaakt. Men leest in *De Nederlandsche Rechtstaal*, II. *Woordenlijst*, 's-Gravenhage, 1916, bl. 26, i.v. *Contract:* « Contract kan behouden blijven. Men kan natuurlijk evengoed gebruiken: *overeenkomst*. Doch het woord is nu eenmaal algemeen gebruikelijk en iedereen verstaat het. »

De meest voor de hand liggende oplossing voor een Nederlandse weergave van beide termen in het Belgische recht, schijnt dan wel deze te zijn : *contrat* = « contract »; *convention* = « overeenkomst », om de volgende redenen :

1. Wij zijn daartoe verplicht, daar waar het B.W. deze termen tegenover elkaar stelt, zoals b.v. in artikel 1101 (Le contrat est une convention...), in artikel 1118 (La lésion ne vicie les conventions que dans certains contrats...), in artikel 1309 (Le mineur n'est point restituable contre les conventions portées en son contrat de mariage...), in artikel 1803 (A défaut de conventions particulières, ces contrats...), in artikel 1964 (Le contrat aléatoire est une convention...).

2. Het is niet altijd even duidelijk of het B.W., waar het *convention* schrijft, een contract bedoelt of de concrete inhoud van de overeenkomst van partijen. Het zou derhalve onvoorzichtig zijn, in zulke gevallen niet de overeenstemmende Nederlandse term te gebruiken.

3. Wanneer, eindelijk, het B.W. schijnbaar zonder reden van de door artikel 1101 vastgelegde terminologie afwijkt, is het wenselijk dat de Nederlandse tekst tot dezelfde kritiek kan aanleiding geven als de oorspronkelijke Franse.

De term *convention* kan, dit blijkt uit hetgeen voorafgaat, in bepaalde gevallen zonder bezwaar worden weergegeven door « bepaling » of « beding », wanneer bedoeld is : *clause, stipulation, disposition*.

Wat hier wordt betoogd, geldt alleen voor het Burgerlijk Wetboek. *Contrat de travail* wordt in onze wet van 10 maart 1900 in het Nederlands « arbeidsovereenkomst » genoemd en deze term wordt in het *Sociaalrechtelijk Woordenboek* van de Benelux Douane-Unie (1958) aanbevolen, ter vervanging van het ook in Nederland gebruikte « arbeidscontract », met het oog op de eenmaking van de terminologie van het sociaal recht in het Nederlands taalgebied.

E.V.D.

8. Dol

Le terme « dol » se rencontre en deux endroits dans le droit des obligations : à propos de la formation des obligations d'une part, (art. 1109 et 1116) et de leur inexécution par le débiteur d'autre part (art. 1150, 1151 et 1153, quatrième alinéa).

J. van der Linden a traduit ce mot dans les deux cas par *bedrog*, ce en quoi la Commission précédente l'a suivi. Le Code civil néerlandais emploie *bedrog* dans le premier cas et *arglist* dans le second (Code civil néerlandais, articles 1357, 1364, 1283, 1284).

Un exposé plus approfondi des éléments de la question en facilitera la solution.

« *Dol* » *dans la formation des obligations* (art. 1109 et 1116).

« Il n'y a point de consentement valable, si le consentement a été... *surpris par dol*... » (art. 1109 du Code Civil); « Le dol est une cause de nullité de la convention lorsque les *manœuvres pratiquées* par l'une des parties sont telles, qu'il est évident que, sans ces manœuvres, l'autre partie n'aurait pas contracté » (art. 1116 C.C.).

Le sens de cette disposition est clair : ce qui est visé c'est *le fait de tromper intentionnellement le contractant par la ruse*. La traduction n'offre pas de difficulté : l'idée de *dol* est dans ce cas généralement rendue par « bedrog ».

L'*Obligationenrecht* suisse a conservé dans son texte français le terme *dol* traditionnel; le texte allemand emploie « absichtliche Täuschung ».

« *Dol* » *dans l'inexécution des obligations* (art. 1150, 1151, et 1153, quatrième alinéa).

L'obligation d'indemniser son créancier, peut différer pour le débiteur qui n'a pas exécuté son obligation ou ne l'a fait que tardivement. Il n'est tenu qu'à la réparation des dommages qui ont été prévus ou pouvaient être prévus au moment de l'engagement « lorsque ce n'est point par son dol que l'obligation n'est point exécutée ». Au contraire, il doit réparer aussi les dommages qui n'étaient pas prévus ou prévisibles, « dans le cas même où l'inexécution de la convention résulte [de son] dol ».

Il est évident qu'ici *dol* n'a pas la même signification qu'à l'article 1116. Le concept *dol* est dans cette matière opposé, tout au moins implicitement, au concept *faute*.

H. De Page, (*Traité élémentaire de droit civil belge*, t. III, n° 113) écrit à ce sujet : « En parlant du dol du débiteur, le Code emploie une *terminologie erronée* — Le dol est la tromperie dans la conclusion des actes juridiques (t. I, n° 55; add. t. II, n° 584 ter). Il ne peut donc être ici question de « dol », mais bien de *fraude* ou de *mauvaise foi*. Strictement parlant, une inexécution n'est jamais doleuse, mais elle peut être frauduleuse, c.à.d. volontaire, perpétrée dans l'intention de causer du tort, de nuire ».

L'opinion de M. Planiol et G. Ripert, dans leur *Traité pratique de droit civil*, (t. VII, Paris, 1931, n° 832, p. 136-137) est plus nuancée et d'ailleurs plus exacte : « *Dol*. Il y a dol quand le débiteur est de mauvaise foi et se soustrait volontairement à l'exécution de son obligation ».

L'*Obligationenrecht* suisse (article 100) emploie le mot traditionnel français « dol » dans l'acception visée ici, et en allemand : « rechtswidrige Absicht ».

Au sujet du droit romain, J.C. van Oven, déclare : « Alle debiteuren zijn naar Justiniaansch recht aansprakelijk voor *dolus* en *culpa lata*, d.i. voor *opzettelijke verijdeling* der praestatie en voor schuld, zoo zwaar, dat zij *dolo proxima* genoemd kan worden...» (*Leerboek van Romeinsch privaatrecht*, 3e éd. Leyde, 1948, p. 378).

De son côté, I. H. Hymans (*Romeinsch verbintenissenrecht*, 2e éd., Zwolle, 1927, p. 236) écrit : « Daarnaast zijn er vele plaatsen, die de contractueele plichten in andere, minder vriendelijke woorden voor oogen houden : er wordt daar gesproken van aansprakelijkheid voor *dolus* (opzet)

8. Dol

De term « dol » komt in het verbintenissenrecht op twee plaatsen voor : bij het aangaan van verbintenissen (art. 1109 en 1116) en bij het niet nakomen daarvan door de schuldenaar (artt. 1150, 1151 en 1153, 4e lid).

J. van der Linden vertaalde in beide gevallen door *bedrog*, wat de vroegere Commissie hem heeft nagedaan. Het Nederlands Burgerlijk Wetboek schreef *bedrog*, in het eerste geval en *arglist* in het tweede (N.B.W., artt. 1357, 1364, 1283, 1284).

Een nadere uiteenzetting van de elementen van het vraagstuk zal de oplossing vergemakkelijken.

« *Dol* » *bij het aangaan van verbintenissen* (art. 1109 en 1116).

« Il n'y a point de consentement valable, si le consentement ...a été... surpris par dol... » (art. 1109 B.W.) :« Le dol est une cause de nullité de la convention lorsque les *manœuvres pratiquées* par l'une des parties sont telles, qu'il est évident que, sans ces manœuvres, l'autre partie n'aurait pas contracté » (art. 1116 B.W.).

De zin van deze bepaling is duidelijk : bedoeld is *het opzettelijk misleiden van de contractant door list*. De vertaling geeft geen aanleiding tot moeilijkheden : « dol » wordt in dit verband algemeen weergegeven door *bedrog*.

Het Zwitserse *Obligationenrecht* behoudt in zijn Franse tekst de traditionele term « dol »; in de Duitse tekst leest men : « absichtliche Täuschung ».

« *Dol* » *bij niet-nakoming van verbintenissen* (artt. 1150, 1151 en 1153, 4e lid).

De vergoedingsplicht van de schuldenaar die zijn verbintenis niet of niet tijdig heeft uitgevoerd, kan verschillen. Hij moet slechts de schade vergoeden die ten tijde van het aangaan der verbintenis voorzien was of voorzien kon worden, « lorsque ce n'est point par son dol que l'obligation n'est point exécutée ». Integendeel moet hij ook de niet-voorziene en de niet-voorzienbare schade herstellen, « dans le cas même où l'inexécution de la convention résulte [de son] dol ».

Het is klaar dat « dol » hier niet dezelfde betekenis heeft als in art. 1116. Hier staat, althans impliciet, het begrip « dol » tegenover het begrip « faute ».

H. De Page (*Traité élém. de dr. civ. belge*, III, n° 113) schrijft : « En parlant du dol du débiteur, le Code emploie une *terminologie erronée* — Le dol est la tromperie dans la conclusion des actes juridiques (t. I, n°. 55; add. t. II, n° 584*ter*). Il ne peut donc être ici question de « dol », mais bien de *fraude* ou de *mauvaise foi*. Strictement parlant, une inexécution n'est jamais doleuse mais elle peut être frauduleuse, c.à.d. *volontaire*, perpétrée dans l'intention de causer du tort, de nuire ».

De opvatting van M. Planiol -G. Ripert, (*Traité pratique de droit civil*, VII, Parijs, 1931, n° 832, bl. 136-137) is meer genuanceerd en ook juister : « Dol. Il y a dol quand le débiteur est de mauvaise foi et se soustrait volontairement à l'exécution de son obligation ».

Het Zwitserse *Obligationenrecht* (art. 100) schrijft voor het traditionele Franse « dol », in de hier bedoelde betekenis, in het Duits : « rechtswidrige Absicht ».

In verband met het Romeinse recht verklaart J. C. van Oven (*Leerboek van Romeinsch privaatrecht*, 3e dr., Leiden 1948, bl. 378) : « Alle debiteuren zijn naar Justiniaansch recht aansprakelijk voor *dolus* en *culpa lata*, d.i. voor *opzettelijke verijdeling* der praestatie en voor schuld, zoo zwaar, dat zij *dolo proxima* genoemd kan worden... »

En I. H. Hymans (*Romeinsch verbintenissenrecht*, 2e dr., Zwolle, 1927, bl. 236) : « Daarnaast zijn er vele plaatsen, die de contractueele plichten in andere, minder vriendelijke woorden voor oogen houden : er wordt daar gesproken van aansprakelijkheid voor *dolus* (opzet) en voor *culpa* (nalatig-

en voor *culpa* (nalatigheid) en soms voor *culpa lata* (aan opzet grenzende nalatigheid) ».

Le terme correspondant dans le Code civil néerlandais à « dol » pris dans ce sens est « arglist » et est expliqué comme suit par les auteurs néerlandais :

S. van Brakel écrit : « Ten slotte rijst de vraag, wat in artikel 1283 onder arglist is te verstaan. « Arglist », in den in artikel 1283 bedoelden zin, kan aanwezig zijn ook al bestaat niet het « oogmerk om schade toe te brengen », zo beslist de Hoge Raad. Is daarmede nu uitgemaakt, dat wij voor arglist niets meer behoeven te eisen dan het kleurloze opzet, uit ons strafrecht welbekend, dat een daad opzettelijk noemt, indien zij willens en wetens is verricht?... Ook mij komt het voor, dat « arglist » op zijn minst *kwade trouw, het bewustzijn onrechtmatig te handelen* vereist, dat o. m. uit « ter sluiks » handelen kan blijken. Ook het bezigen van bedrog of misleiding zal daarvan een aanwijzing kunnen zijn ». (*Leerboek van het Nederlandse Verbintenissenrecht*, t. I., 3e éd., Zwolle, 1948, § 65, p. 85).

De son côté, P.A.J. Losecaat Vermeer, s'exprime à ce sujet en ces termes : « Het is... toe te juichen, dat de Hooge Raad voor arglist niet het oogmerk om te benadeelen verlangt, maar de aanwezigheid van kwade trouw voldoende acht. Zoo werd arglist aangenomen bij hem, die, niettegenstaande hij bij overeenkomst den alleenverkoop van een handelsartikel had afgestaan, desondanks zonder toestemming zelf dit artikel ging verkoopen. Arglist, zoo zou ik het willen formuleeren, is aanwezig, indien de schuldenaar *opzettelijk en bewust zijn verplichting schendt*, onverschillig of hij daarbij het oogmerk heeft om schade toe te brengen ». C. Asser's *Handleiding. Verbintenissenrecht*, première partie, t. I, Zwolle, 1939, p. 211).

Conclusion : Les termes, objets de la discussion, sont : « *bedrog, arglist, kwade trouw, opzet* ».

« *Bedrog* » et « *arglist* » semblent devoir être écartés : « dol » dans les articles examinés ici, n'est pas synonyme de « dol » au sens de l'article 1116 : l'emploi de manœuvres frauduleuses pour se soustraire à l'exécution de ses obligations, n'est nullement requis en l'occurrence.

« Dol » dans les articles 1150, 1151 et 1153, quatrième alinéa, doit être considéré en relation avec « faute », car c'est précisément parce que le « dol » est juridiquement et moralement distinct de la faute, que la sanction est plus lourde. Il y a « dol » quand le débiteur se soustrait, délibérément et de façon illicite, à l'exécution de son obligation.

La plupart des auteurs considèrent que dans le concept « dol » l'idée de « mauvaise foi » est toujours présente, mais cela ne signifie point que le terme doive pour cette raison, être traduit par « kwade trouw ».

La traduction de « dol » par « kwade trouw » présente en effet des inconvénients :

1. La question de savoir si la faute lourde doit être, dans notre droit, assimilée au « dol » est controversée. Récemment encore elle fit l'objet de la mercuriale prononcée à l'audience solennelle de la Cour de Cassation du 16 septembre 1957, par le Procureur Général R. Hayoit de Termicourt, *Bedrog en grove schuld op het stuk van niet-nakoming van contracten*. On peut formuler la question comme suit : La faute lourde doit-elle être assimilée au dol ? Il pourrait paraître étrange de demander si la faute lourde doit être assimilée à la mauvaise foi.

2. Subsidiairement, l'emploi de « kwade trouw » (mauvaise foi) offre à ce propos, l'inconvénient que l'article 1147 se sert de l'expression « mauvaise foi », si bien que deux concepts, « dol » et « mauvaise foi » seraient traduits de la même manière.

Je propose donc d'adopter « opzet ».

E.V.D.

heid) en soms voor *culpa lata* (aan opzet grenzende nalatigheid) ».

De corresponderende term in het Nederlands Burgerlijk Wetboek is « arglist » en wordt door de Nederlandse auteurs als volgt verklaard :

S. van Brakel (*Leerboek van het Nederlandse Verbintenissenrecht*, 1ste deel, 3e dr., Zwolle, 1948, § 65, bl. 85) : « Ten slotte rijst de vraag, wat in art. 1283 onder arglist is te verstaan. « Arglist », in den in artikel 1283 bedoelden zin, kan aanwezig zijn ook al bestaat niet het oogmerk om schade toe te brengen », zo beslist de Hoge Raad. Is daarmede nu uitgemaakt, dat wij voor arglist niets meer behoeven te eisen dan het kleurloze opzet, uit ons strafrecht welbekend, dat een daad onzettelijk noemt, indien zij willens en wetens is verricht ?... Ook mij komt het voor, dat « arglist » op zijn minst *kwade trouw, het bewustzijn onrechtmatig te handelen* vereist, dat o.m. uit « ter sluiks » handelen kan blijken. Ook het bezigen van bedrog of misleiding zal daarvan een aanwijzing kunnen zijn ».

C. Asser-P.A.J. Losecaat Vermeer, *Verbintenissenrecht*, eerste stuk, eerste gedeelte, Zwolle, 1939, bl. 211 : « Het is ...toe te juichen, dat de Hooge Raad voor arglist niet het oogmerk om te benadeelen verlangt, maar de aanwezigheid van kwade trouw voldoende acht. Zoo werd arglist aangenomen bij hem, die, niettegenstaande hij bij overeenkomst den alleenverkoop van een handelsartikel had afgestaan, desondanks zonder toestemming zelf dit artikel ging verkoopen. Arglist, zoo zou ik het willen formuleeren, is aanwezig, indien de schuldenaar *opzettelijk en bewust zijn verplichting schendt*, onverschillig of hij daarbij het oogmerk heeft om schade toe te brengen ».

Besluit : De besproken termen zijn : *bedrog, arglist, kwade trouw* en *opzet*.

Bedrog en *arglist* schijnen te moeten worden uitgeschakeld = « dol » in de hier besproken artikelen is geen synoniem van « dol » in artikel 1116 = het bezigen van bedrieglijke listen om zich aan de uitvoering van zijn verbintenis te onttrekken is geenszins vereist.

« Dol » in onze bepalingen (art. 1150, 1151 en 1153, 4e lid) moet in verband worden gebracht met « faute », want het is juist omdat hij zich van de fout juridisch en ook moreel onderscheidt, dat de sanctie zwaarder is. « Dol » wordt gepleegd door hem die zich wetens en willens en onrechtmatig onttrekt aan de nakoming van zijn verbintenis.

De meeste auteurs beschouwen « kwade trouw » als in het begrip « dol » aanwezig, maar dit betekent nog niet dat de term daarom door kwade trouw moet worden vertaald.

Tegen *kwade trouw* als vertaling bestaan bezwaren.

1. De vraag of grove schuld in ons recht met « dol » moet worden gelijkgesteld, is een onderwerp van controverse. Zie laatstelijk Proc. Gen. R. Hayoit de Termicourt, *Bedrog en grove schuld op het stuk van niet-nakoming van contracten*, Rede voor het Hof van Cassatie 16 sept. 1957. Men kan deze vraag zo formuleren : is grove schuld gelijk te stellen met *opzet* ? Het zou echter eigenaardig klinken, wanneer men zou vragen of grove schuld is gelijk te stellen met *kwade trouw*.

2. Bijkomstiger wijze : het gebruik van « kwade trouw » heeft, in dit verband, het nadeel, dat artikel 1147 zich van de uitdrukking « mauvaise foi » bedient, zodat twee begrippen « dol » en « mauvaise foi » op dezelfde wijze zouden worden vertaald.

Dus : *opzet*.

E. V. D.

9. Dot, doter, dotal, paraphernal.

1. La véritable signification du mot « *dot* » est « *le bien que la femme apporte au mari pour supporter les charges du mariage* » (art. 1540, C.C.). Ce bien n'existe pas seulement dans le régime dotal où, issu du droit romain (*dos*), il est parvenu jusqu'à nous, mais aussi dans le régime de la communauté et le régime sans communauté, puisque dans ces régimes le mari a l'usufruit de tous les biens de la femme; dans le régime dotal il y a d'autres biens que ceux qui font partie de la dot (les biens paraphernaux); dans la séparation de biens, il n'y a pas de *dot* (art. 1540; — M. Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, t. III, 5e éd., 1910, n° 848; 11e éd., Paris, 1937, n° 848, p. 42).

La « *dot* » peut être apportée au mari par la femme elle-même ou peut être donnée à celle-ci par un tiers; ce qui généralement s'opère par le contrat de mariage, sous la forme d'une *donation en faveur de mariage (propter nuptias)* soumise en raison de sa destination, à des règles particulières pour ce qui concerne l'obligation de garantie et les intérêts des biens promis (art. 1440).

Dans le premier cas, on dit que « la femme se constitue des biens en dot », qu'elle « se constitue une dot » ou « se constitue des biens »; dans le second cas: « il lui est constitué des biens en dot », « il lui est constitué une dot » ou « il lui est constitué des biens ».

Les biens dotaux sont mis à la disposition du mari, en usufruit, pour l'aider à supporter les charges du mariage.

2. Le mot « dot » et le mot « doter » se rencontrent aussi dans le Code civil avec une signification plus large; ils peuvent en effet désigner les biens qui sont donnés à l'un des époux, la femme *ou le mari*, ou *aux deux*, par leurs parents ou des tiers, « pour les aider à se marier » (art. 1438 à 1440; M. Planiol, *op. cit.*, n° 849).

Que le mari ait l'usufruit des biens ainsi donnés, dépend des dispositions de la donation et du contrat de mariage ou du régime matrimonial des époux.

3. La traduction en néerlandais des mots « *dotal* » et « *paraphernal* » ne présente pas de difficulté : à juste titre, la Commission précédente a adopté ces mots étrangers en les employant avec « biens » : « *dotale goederen* », « *paraphernale goederen* ». Ces termes sont aussi employés sans guillemets par J.C. van Oven dans son ouvrage *Leerboek van Romeinsch privaatrecht* (2e éd. Leyde, 1946, passim). Cet auteur emploie aussi les expressions « *het dotale systeem* », « *het dotale stelsel* ».

La difficulté gît dans le mot « dot », étant donné la nécessité de trouver un même mot que l'on puisse employer dans un sens restreint et dans le sens plus large rappelé ci-dessus, soit à propos du régime dotal, soit en dehors de celui-ci.

La traduction du terme «*doter*» devra y correspondre au moyen d'une périphrase.

4. Pour traduire « *dot* » au sens donné à ce mot dans le régime dotal, on pourrait recourir à « *bruidsschat* » mot que van Oven emploie parfois pour rendre l'idée contenue dans le mot latin « *dos* ». Le mot est teinté d'une touche de romantisme et convient peu pour désigner des biens immeubles; d'autre part, quand l'article 1443 parle du cas où « la dot [de la femme] est mise en péril », le mot « dot » a manifestement une signification plus large que « bruidsschat » dans son sens usuel.

9. Dot, doter, dotal, paraphernal.

1. De eigenlijke betekenis van het woord *dot* is : *het goed dat de vrouw aan de man aanbrengt om de lasten van het huwelijk te dragen* (art. 1540 B.W.). Zodanig goed bestaat niet alleen in het dotaal stelsel, waarin het uit het Romeinse recht tot ons is gekomen (*dos*), maar ook in het stelsel van gemeenschap en in het stelsel zonder gemeenschap, vermits in die stelsels de man het vruchtgebruik heeft van alle goederen van de vrouw; in het dotaal stelsel zijn ook andere goederen dan die welke tot de *dot* behoren (parafernale goederen); bij scheiding van goederen is elke *dot* afwezig (art. 1540; — M. Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, III, 5e dr., 1910, n° 848, 11e dr. Parijs, 1937, n° 848, bl. 42).

De *dot* kan door de vrouw zelf aan de man worden aangebracht of kan haar door een derde worden gegeven, hetgeen doorgaans geschiedt bij huwelijkscontract, in de vorm van een *schenking ten voordele van het huwelijk (propter nuptias)*, die wegens haar bestemming aan bijzondere regels is onderworpen, met betrekking tot de verplichting van vrijwaring en de interest van de beloofde goederen (art. 1440).

In het eerste geval zegt men : « la femme se constitue des biens en dot »,... « se constitue une dot » of « se constitue des biens »; — in het tweede geval : « il lui est constitué des biens en dot », « il lui est constitué une dot » of « il lui est constitué des biens ».

De dotale goederen zijn ter beschikking van de man, wat het vruchtgebruik betreft, om de lasten van het huwelijk te helpen dragen.

2. Het woord *dot* en het woord *doter* komen in het B.W. ook voor in een ruimere betekenis, namelijk om de goederen aan te duiden die aan een van de echtgenoten, de vrouw *of de man*, of *aan beiden* worden geschonken door hun ouders of door anderen « pour les aider à se marier » (artt. 1438-1440; — M. Planiol, *op. cit.*, nr 849).

Of de man het vruchtgebruik zal hebben van de aldus geschonken goederen zal afhangen van de bepalingen van de schenking en van het huwelijkscontract of het huwelijksgoederenstelsel.

3. De Nederlandse weergave van *dotal* en *paraphernal* levert geen moeilijkheden op : de vroegere Commissie heeft terecht deze vreemde woorden verkozen in verband met goed : *dotale goederen, paraphernale goederen*. Deze termen worden ook zonder aanhalingstekens gebezigd door J. C. van Oven in zijn *Leerboek van Romeinsch privaatrecht*, evenals *het dotale systeem, het dotale stelsel* (2e dr., Leiden, 1946, *passim*).

De moeilijkheid ligt in het woord *dot* en in de noodzaak om hiervoor een zelfde term te vinden voor het geval dat het in de beperkte betekenis en voor het geval dat het in een ruimere betekenis wordt gebruikt, hetzij binnen hetzij buiten het dotaal stelsel.

Doter zal dan met een omschrijving daarbij moeten aansluiten.

4. Voor *dot* in het dotaal stelsel zou men kunnen denken aan *bruidsschat*, een woord dat door Van Oven wordt gebruikt, zo nu en dan, als weergave van het Latijnse *dos*. Het klinkt een beetje romantisch en past minder voor onroerende goederen; — waar artikel 1443 spreekt van het geval dat « la dot [de la femme] est mise en péril » omvat het woord klaarblijkelijk meer dan de bruidsschat in zijn gewone betekenis.

Le bien que la femme apporte au mari pour l'aider à supporter les charges du mariage a été dénommé «*huwelijksgoed* » par la Commission précédente.

C'est ce qu'ont fait aussi J. van der Linden, et le Code civil néerlandais au seul endroit où j'ai trouvé une traduction de dot, l'article 241 qui contient : « wanneer... de waarborg voor het *huwelijksgoed* der vrouw... zoude verloren gaan » (la dot de la femme est mise en péril).

La solution paraît élégante : « huwelijksgoed » se prête aisément à la composition d'expressions telles que, par exemple :

Tout ce que la femme se constitue (art. 1541) : « Alles wat door de vrouw zelf als huwelijksgoed wordt aangebracht »;

Constitution de dot (art. 1542 et titre de la section première) : aanbrengst van huwelijksgoed [pour « aanbrengst» consulter le Code civil néerlandais, art. 205];

Constitution de biens immeubles en dot : « onroerende goederen als huwelijksgoed aanbrengen » (art. 1554); dot constituée en argent : « in geld bepaald huwelijksgoed » (art. 1553);

Mettre la dot en péril : « het huwelijksgoed in gevaar brengen » (art. 1443), etc...

5. Reste enfin la question de savoir comment traduire « dot » lorsque l'on vise la « *dot* » fournie par un tiers soit sous le régime dotal, soit en dehors de celui-ci : « constituer une dot, doter », par exemple.

La Commission précédente s'est servie dans ce cas de « huwelijks*gift* ». Ce terme soulève deux objections : a) il peut prêter à confusion avec la donation en faveur de mariage qui est comprise dans le concept « huwelijksgift », mais qui n'est pas toujours une « dot constituée par un tiers » au sens étroit du mot; b) il s'ensuivrait une double terminologie qui est d'autant moins souhaitable que les articles 1438 et 1439 (relatifs à la communauté) et les articles 1544 et 1545 (qui concernent le régime dotal) sont à peu près identiques, et qu'un même terme « *dot* », figurant au milieu du chapitre consacré au régime dotal, ne peut pas être traduit par « huwelijksgift » c'est à dire d'une autre manière que dans les autres articles du même chapitre, pour lesquels on emploie « huwelijksgoed ».

Le terme « *huwelijksgoed* » convient-il ici ?

Pour la « dos » qui est constituée par un tiers, *van Oven* emploie indifféremment les expressions suivantes :

a) een *dos* geven, het geven van een *dos*, als *dos* gegeven;
b) het *verstrekken* van een *dos*, het vermogen als *dos* verstrekt;
c) het *verlenen* der (van een) *dos*, de verlening van de *dos*, hij die de *dos* verleende, de *dos* verleend;
d) het *verschaffen* van een *dos*.

Une solution paraît possible, en conservant « huwelijksgoed », mais en l'employant avec des verbes différents, adéquatement choisis.

A ma connaissance les textes qui nous intéressent sont les suivants :

Article 511. ... la *dot*, ou l'avancement d'hoirie, et les autres conventions matrimoniales, seront réglés par un avis... « het verlenen van huwelijksgoed of van een voorschot op zijn erfdeel... worden geregeld... »

Article 1438. Si le père et la mère *ont doté* conjointement l'enfant commun... la dot ait été *fournie* ou promise...:

Het goed dat de vrouw aan de man aanbrengt om de lasten van het huwelijk te helpen dragen, heeft de vroegere Commissie *huwelijksgoed* genoemd. Zo deed ook Van der Linden en zo deed het Nederlands B.W. op de enige plaats waar ik de weergave van *dot* heb gevonden, in art. 241 : « ... wanneer... de waarborg voor het *huwelijksgoed* der vrouw... zoude verloren gaan » (= la dot de la femme est mise en péril).

De oplossing schijnt juist : huwelijksgoed leent zich tot het vormen van samengestelde uitdrukkingen, bv. :

Tout ce que la femme se constitue (art. 1541) : Alles wat door de vrouw zelf als huwelijksgoed wordt aangebracht;

Constitution de dot (art. 1542 titel) : aanbrengst van huwelijksgoed [voor « aanbrengst », zie Ned. B.W. — art. 205];

Constitution de biens immeubles en dot : onroerende goederen als huwelijksgoed aanbrengen (art. 1554); Dot constituée en argent : in geld bepaald huwelijksgoed (art. 1553);

Mettre la dot en péril : het huwelijksgoed in gevaar brengen (art. 1443), enz...

5. Ten slotte blijft de vraag hoe zal worden vertaald, wanneer gesproken wordt van de *dot* die door een derde wordt verschaft, hetzij binnen, hetzij buiten het dotaal stelsel : constituer une dot, doter e. a.

Hier gebruikte de vroegere Commissie : huwelijks*gift*. Deze term levert een dubbel bezwaar op : a) hij kan leiden tot verwarring met de schenking ten behoeve van het huwelijk, die ook een huwelijksgift is, maar niet altijd een « dot constituée par un tiers » in de beperkte zin uitmaakt; b) daaruit volgt een dubbele terminologie, die des te minder gewenst is, daar de art. 1438 en 1439 (= gemeenschap) en de art. 1544 en 1545 (= dotaal stelsel) ongeveer eensluidend zijn, en een zelfde term *dot*, geplaatst midden in het hoofdstuk betreffende het dotaal stelsel niet mag worden weergegeven op een andere wijze (= huwelijksgift) dan in de overige artikelen van hetzelfde hoofdstuk (= huwelijksgoed) .

Is *huwelijksgoed* in dit verband mogelijk ?

Voor de *dos* die van een derde afkomstig is, gebruikt *van Oven* de volgende uitdrukkingen door elkaar :

a) een *dos* geven, het geven van een *dos*, als *dos* gegeven;
b) het *verstrekken* van een *dos*, het vermogen als *dos* verstrekt;
c) het *verlenen* der (van een) *dos*, de verlening van de *dos*, hij die de *dos* verleende, de *dos* verleend;
d) het *verschaffen* van een *dos*.

De oplossing schijnt gevonden te kunnen worden in de *keus van het werkwoord*, met behoud van huwelijksgoed.

De mij bekende teksten dienaangaande zijn de volgende :

Artikel 511. « ...la *dot*, ou l'avancement d'hoirie, et les autres conventions matrimoniales, seront réglés par un avis... » : het *verlenen* van huwelijksgoed of van een voorschot op zijn erfdeel... worden geregeld...

Art. 1438. « Si le père et la mère ont *doté* conjointement l'enfant commun... *la dot* ait été *fournie* ou promise... » :

« wanneer ouders gezamenlijk huwelijksgoed hebben *gegeven*... het huwelijksgoed *verschaft* of beloofd is... »

... dont l'immeuble ou l'effet personnel a été *constitué* en dot : « wiens persoonlijk onroerend of roerend goed als huwelijksgoed *gegeven* is...»

Article 1439. La dot *constituée* par le mari seul à l'enfant commun : « Huwelijksgoed dat door de man alleen... aan een gemeenschappelijk kind *gegeven* is... »

Article 1440. La garantie de la dot est due par toute personne qui l'a *constituée* : «...die huwelijksgoed *verstrekt* ». (Ce peut être un tiers, mais aussi la femme elle-même, et « huwelijksgift » ne pourrait donc convenir ici. M. Planiol, *op. cit.*, n° 868).

Article 1469 : ... pour *doter* un enfant d'un autre lit, ou pour doter personnellement l'enfant commun : « om huwelijksgoed te *geven* aan... ».

Article 1544 : Si les père et mère *constituent* conjointement une dot... Si la dot est *constituée* par le père seul... [même rédaction que dans les articles 1438 et 1439] : « Wanneer ouders gezamenlijk huwelijksgoed *geven*... Wanneer huwelijksgoed *gegeven* wordt door de vader alleen... »

Article 1545 : Si le survivant des père ou mère *constitue* une dot... du *constituant*... « Wanneer de langstlevende der ouders huwelijksgoed *geeft*... die het huwelijksgoed *geeft*».

Article 1546 : ...fille *dotée* par ses père et mère... *constituants*... : « Wanneer ouders huwelijksgoed *geven* aan een dochter die ...de ouders die het huwelijksgoed *geven* ».

Article 1547 : Ceux qui *constituent* une dot sont tenus à la garantie [comparer avec l'article 1440] : « Zij die huwelijksgoed *verstrekken*... »

Article 1548 : Les intérêts de la dot courent de plein droit ...contre ceux qui l'ont *promise*... : « De interest van het huwelijksgoed loopt van rechtswege tegen degenen die het *beloofd* hebben... »

E. V. D.

10. Emancipation — Mineur émancipé.

Un mineur est placé sous puissance paternelle et, quand un de ses parents est décédé, sous tutelle. Il est incapable d'agir : sauf certaines exceptions, son père agit en son nom, ou, quand un de ses parents est décédé, son tuteur. Cette situation persiste, en principe, jusqu'à sa majorité.

Pourtant, quand un mineur se marie « il est *émancipé* de plein droit » (art. 476). En dehors de ce cas « le mineur pourra être émancipé par son père, ou, à défaut de père, par sa mère, lorsqu'il aura atteint l'âge de quinze ans » (art. 477); le conseil de famille a le même pouvoir, quand un mineur a perdu ses deux parents et qu'il a atteint l'âge de dix-huit ans (art. 478).

La traduction en néerlandais de « *émancipation*, et *émancipé* a soulevé des difficultés.

Le droit néerlandais connaît la « handlichting », c'est à dire :

1) la déclaration de majorité (meerderjarigheidsverklaring), par laquelle le mineur est assimilé au majeur, et

2) une « handlichting » limitée par laquelle le mineur ne reçoit que le pouvoir d'exercer les droits nécessaires pour

Wanneer ouders gezamenlijk huwelijksgoed hebben *gegeven*... het huwelijksgoed *verschaft* of beloofd is...

« ...dont l'immeuble ou l'effet personnel a été *constitué* en dot » : wiens persoonlijk onroerend of roerend goed als huwelijksgoed *gegeven* is...

Artikel 1439. « La dot *constituée* par le mari seul à l'enfant commun » : Huwelijksgoed dat door de man alleen... aan een gemeenschappelijk kind *gegeven* is...

Artikel 1440. « La garantie de la dot est due par toute personne qui l'a *constituée* » : ...die huwelijksgoed *verstrekt*. (Het kan een derde zijn, maar ook de vrouw zelf, dus huwelijksgift past *hier* in geen geval. M. Planiol, *op. cit.*, n° 868).

Artikel 1469. «... pour *doter* un enfant d'un autre lit, ou pour doter personnellement l'enfant commun » : om huwelijksgoed te *geven* aan...

Artikel 1544. « Si les père et mère *constituent* conjointement une dot... Si la dot est *constituée* par le père seul ». [zoals 1438 en 1439] : Wanneer ouders gezamenlijk huwelijksgoed *geven*... Wanneer huwelijksgoed *gegeven* wordt door de vader alleen...

Art. 1545. « Si le survivant des père ou mère *constitue* une dot... du *constituant* » : Wanneer de langstlevende der ouders huwelijksgoed *geeft*... die het huwelijksgoed *geeft*.

Artikel 1546. « ... fille *dotée* par ses père et mère... *constituants* » : Wanneer ouders huwelijksgoed *geven* aan een dochter die... de ouders die het huwelijksgoed *geven*.

Artikel 1547. « Ceux qui *constituent* une dot sont tenus à la garantie » [vgl. art. 1440] : Zij die huwelijksgoed *verstrekken*...

Artikel 1548. « Les intérêts de la dot courent de plein droit... contre ceux qui l'ont *promise*... »: De interest van het huwelijksgoed loopt van rechtswege tegen degenen die het *beloofd* hebben.

E. V. D.

10. Emancipation — Mineur émancipé.

Een minderjarige staat onder de ouderlijke macht en, wanneer een van zijn ouders overleden is, ook onder voogdij. Hij is handelingsonbekwaam : behoudens enkele uitzonderingen treedt zijn vader in zijn naam op, of wanneer een van zijn ouders overleden is, zijn voogd. Deze toestand blijft, in de regel, tot de meerderjarigheid voortduren.

Wanneer echter een minderjarige een huwelijk aangaat, « il est *émancipé* de plein droit » (art. 476). Buiten dit geval, « le mineur pourra être *émancipé* par son père, ou, à défaut de père, par sa mère, lorsqu'il aura atteint l'âge de quinze ans » (art. 477); de familieraad heeft dezelfde bevoegdheid, wanneer een minderjarige zijn beide ouders verloren heeft en hij de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt (art. 478).

De Nederlandse vertaling van *émancipation*, *émancipé* heeft aanleiding gegeven tot moeilijkheden.

Het Nederlandse recht kent de handlichting, d.i.

1) de meerderjarigheidsverklaring, waardoor de minderjarige wordt gelijkgesteld met een meerderjarige, en

2) een beperkte handlichting, waardoor de minderjarige alleen zodanige rechten verkrijgt als hij nodig heeft tot het

gérer sa fortune et disposer de ses revenus ou pour exercer un métier ou une profession, mais en restant soumis pour le surplus à la puissance paternelle ou à la tutelle (A. Pitlo, *Het personenrecht*, Harlem 1946, p. 455).

Pour désigner « le mineur émancipé » on recourt à une périphrase : « de minderjarige die dusdanige handlichting heeft bekomen » (Code civil néerlandais, art. 483).

Cette terminologie ne convient pas en Belgique : le système de notre code est différent. La « déclaration de majorité » est inconnue chez nous, et notre « émancipation » n'est qu'apparentée à la « mainlevée limitée » du droit néerlandais, elle n'est pas identique à celle-ci. Le « mineur émancipé » de droit belge *cesse d'être sous tutelle* : il agit personnellement; il est toutefois assisté pour l'accomplissement d'actes juridiques déterminés par un curateur qui lui est adjoint ,et qui est d'ailleurs inconnu aux Pays-Bas. Ce n'est qu'à l'âge de dix-huit ans, qu'il pourra être autorisé à faire le commerce (Code de Commerce, art. 4).

J. van der Linden écrivait « emancipatie, geëmancipeerd »; Ledeganck employait les termes « zelfmaking » et « zelfgemaakte minderjarige ». La Commission de 1923 a préféré deux termes déjà connus du temps de Ledeganck : « ontvoogding, ontvoogde minderjarige » (1).

Ces termes mettent l'accent sur le fait que la tutelle cesse ou a cessé; mais comme le mineur reste partiellement incapable, on ne peut l'assimiler à une personne majeure, ni totalement, ni partiellement.

Le projet a repris ces termes, qui sont au demeurant déjà largement admis par la législation belge et par les praticiens. Que « ontvoogding » ait d'autres significations en dehors du langage juridique, ne paraît pas constituer un inconvénient sérieux.

E. V. D.

11. Expédition.

Le terme *expédition* se rencontre plus de vingt fois dans le Code civil : notamment à propos des actes de l'état civil (actes de naissance, de mariage, de décès), des jugements, des procès-verbaux, des décisions du conseil de famille et des actes notariés (contrats de mariage, procurations, etc...) Dans certains articles ce terme s'oppose au terme *grosse* ou au mot *copie*. Ainsi à l'article 60, deuxième alinéa : « L'une de ces *expéditions* restera déposée au bureau du commissaire maritime ou à la chancellerie du consulat; l'autre sera envoyée au ministre des communications, qui fera parvenir une *copie*, de lui certifiée, de chacun des dits actes, à l'officier de l'état civil du domicile du père de l'enfant, ou de la mère, si le père est inconnu : cette *copie* sera inscrite de suite sur les registres ». Et à l'article 1335 : « 1° Les *grosses* ou *premières expéditions* font la même foi que l'original : il en est de même des *copies* qui ont été tirées par l'autorité du magistrat,... 2° Les *copies* qui, sans l'autorité du magistrat, ou sans le consentement des parties, et depuis la délivrance des *grosses* ou *premières expéditions*, auront été tirées... ».

Dans le langage juridique néerlandais, on trouve pour exprimer le même concept, les mots « afschrift », « expeditie » et « uitgifte ». Le législateur néerlandais emploie le plus souvent le terme « afschrift » à propos des actes authentiques en général, des actes de l'état civil et des actes notariés (notamment, Code civil néerlandais : art. 56, 1240 et 1926; loi néerlandaise du 9 juillet 1842 sur le notariat, art. 40, 42 et 45). Le terme « expeditie » paraît être spécialement réservé aux jugements (notamment, Code néerlandais de procédure civile, art. 62 et 64; C.W. Star Busmann, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nouvelle édi-

(1) K.L. Ledeganck, *Burgerlijk Wetboek*, Gand, 1841, p. 396, au mot « zelfmaking ».

beheer van zijn vermogen en de beschikking over zijn inkomsten of tot het uitoefenen van een bedrijf of beroep, terwijl overigens de ouderlijke macht of de voogdij, waaronder hij staat, in stand blijft (A. Pitlo, *Het personenrecht*, 1946, Haarlem, bl. 455).

Voor « mineur émancipé » behelpt men zich met een omschrijving : « de minderjarige die dusdanige handlichting heeft bekomen ». (N.B.W., art. 483).

Deze terminologie past niet voor België : de regeling van ons wetboek is anders. De meerderjarigheidsverklaring kennen wij niet en onze « émancipation » is met de beperkte handlichting van het Nederlandse recht slechts verwant, niet identiek. De « mineur émancipé » van het Belgische recht *houdt op onder voogdij te staan* : hij treedt persoonlijk op ; voor bepaalde rechtshandelingen evenwel behoeft hij de bijstand van een (in Nederland onbekend) curator, die hem wordt toegevoegd. Eerst als hij achttien jaren geworden is, zal hij kunnen worden gemachtigd om handel te drijven (W. v. K., art. 4).

J. van der Linden schreef : « emancipatie, geëmancipeerd »; Ledeganck gebruikte « zelfmaking » en « zelfgemaakte minderjarige ». De Commissie van 1923 heeft de voorkeur gegeven aan twee termen die reeds ten tijde van Ledeganck bekend waren : « ontvoogding, ontvoogde minderjarige » (1). Deze termen wijzen erop dat de voogdij een einde neemt of genomen heeft; de minderjarige echter blijft gedeeltelijk onbekwaam, hij is noch geheel, noch ten dele met een meerderjarige gelijk te stellen.

Het ontwerp heeft deze termen overgenomen, die overigens door de Belgische wetgeving en praktijk algemeen zijn aanvaard. Dat « ontvoogding » buiten het recht ook andere betekenissen heeft, kan geen ernstig bezwaar zijn.

E. V. D.

11. Expédition.

De term *expédition* komt in het Burgerlijk Wetboek meer dan twintigmaal voor : o.m. in verband met akten van de burgerlijke stand (akten van geboorte, van huwelijk, van overlijden), vonnissen, processen-verbaal, beslissingen van de familieraad, en notariële akten (huwelijkscontracten, volmachten, enz.). In enkele artikelen staat deze term tegenover de term *grosse* of de term *copie*. Aldus in artikel 60, tweede lid : « L'une de ces *expéditions* restera déposée au bureau du commissaire maritime ou à la chancellerie du consulat; l'autre sera envoyée au ministre des communications, qui fera parvenir une *copie*, de lui certifiée, de chacun des dits actes, à l'officier de l'état civil du domicile du père de l'enfant, ou de la mère, si le père est inconnu : cette *copie* sera inscrite de suite sur les registres ». En in art. 1335 : « 1° Les *grosses* ou *premières expéditions* font la même foi que l'original : il en est de même des *copies* qui ont été tirées par l'autorité du magistrat..., 2° Les *copies* qui, sans l'autorité du magistrat, ou sans le consentement des parties, et depuis la délivrance des *grosses* ou *premières expéditions*, auront été tirées... »

In de Nederlandse rechtstaal worden voor hetzelfde begrip de volgende woorden aangetroffen : « afschrift », « expeditie » en « uitgifte ». De Nederlandse wetgever gebruikt meestal de term « afschrift » in verband met de authentieke akten in het algemeen, de akten van de burgerlijke stand en de notariële akten (o.m. Ned. B.W., art. 56, 1240 en 1926; Ned. wet van 9 juli 1842 op het notarisambt, art. 40, 42 en 45). De term « expeditie » wordt blijkbaar voorbehouden voor de vonnissen (o.m. Ned. Wetb. van Burg. Rechtsvordering, art. 62 en 64; C.W. Star Busmann, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nieuwe uit-

(1) K.L. Ledeganck, *Burgerlijk Wetboek*, Gent, 1841, bl. 396, i.v. zelfmaking.

tion, 2e tirage, Harlem, 1955, n° 397, p. 408 : « De expeditie is een volledig afschrift van het vonnis, waarin bovendien moeten voorkomen de slotsom van de conclusies der partijen, de vermelding dat het vonnis in het openbaar is uitgesproken en die van de dag der uitspraak »). Le terme « uitgifte » est employé comme synonyme de « expeditie » dans l'article 62 du Code néerlandais de procédure civile : « De expeditie of uitgifte van het vonnis wordt zonder medewerking der partijen opgemaakt, en behelst... ». D'autre part, on trouve le mot « uitgifte » dans le sens de « délivrance » (notamment, Code de procédure civile, art. 19, troisième alinéa : « De uitgifte van dit proces-verbaal geschiedt in executorialen vorm »).

Le mot « afschrift » ne peut servir en Belgique pour traduire « *expédition* ». Les droits belge et français (notamment C.C., art 60 et 1335; Code de procédure civile, art. 839; loi organique du notariat du 16 mars 1803, art. 21 et 22; Code belge du timbre du 26 juin 1947, art. 4 et 8) font une nette distinction entre *expédition* et *copie*, ce qui n'est pas le cas du droit civil néerlandais. *Copie* est rendu en néerlandais par « afschrift ». Il faut donc trouver un autre terme pour *expédition*.

« Expeditie » est un mot étranger. La « Nederlandsche Juristen-Vereeniging » a proposé de l'écarter (*De Nederlandsche Rechtstaal, II, Woordenlijst*, La Haye, 1916, p. 43).

Au surplus, « uitgifte » est un mot néerlandais correct. Il n'est pas inconnu dans le sens d'expédition dans le langage juridique néerlandais. La commission de 1923 l'a systématiquement employé dans sa traduction du Code civil.

Conclusion : expédition = uitgifte.

G.V.D.

12. Inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée.

Dans les articles 89, 96 et 97 du Code civil se trouvaient quelques termes qui ne correspondent plus à l'organisation actuelle de l'armée et qui, pour cette raison, ont été remplacés par la loi du 15 décembre 1949. L'insertion des nouveaux termes a été faite de manière si malheureuse, que, pris à la lettre, le texte des articles est incompréhensible ou, tout au moins, traduit inadéquatement la volonté du législateur.

1. Aujourd'hui disparu, l'ancien « inspecteur aux revues attaché à l'armée ou au corps d'armée » (art. 89), dénommé ailleurs « inspecteur aux revues de l'armée » (art. 96) ou encore « inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée » (art. 97) est, selon le cas, remplacé pour l'exercice des fonctions d'officier de l'état civil, par l'officier d'administration du bataillon, ou par l'officier commandant de la compagnie ou de l'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes.

Ceci pourtant n'apparaît pas à première vue. Le nouveau texte porte en effet : « ces mêmes fonctions seront remplies... par *l'*officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ». L'article n'est pas répété et « officier commandant » se présente comme une apposition de *l'officier d'administration*. Telle n'est pas l'intention.

Pour toute sûreté, la commission a demandé l'avis du Département de la Défense nationale et elle a pu obtenir la réponse suivante qui indique très clairement l'origine et la portée des dispositions nouvelles.

« Le législateur de 1949 s'est fondé pour l'adaptation du texte français sur la circulaire n° 385 du 7 juin 1945 de la

gave, 2e druk, Haarlem, 1955, nr. 397, bl. 408 : « De expeditie is een volledig afschrift van het vonnis, waarin bovendien moeten voorkomen de slotsom van de conclusies der partijen, de vermelding dat het vonnis in het openbaar is uitgesproken en die van de dag der uitspraak »). De term « uitgifte » als synoniem van « expeditie » komt voor in art. 62 van het Ned. Wetboek van Burg. Rechtsvordering : « De expeditie of uitgifte van het vonnis wordt zonder medewerking der partijen opgemaakt, en behelst... ». Het woord « uitgifte » treft men verder aan in de zin van « het uitgeven » (o.m. Wetb. van Burg. Rechtsv., art. 19, derde lid : « De uitgifte van dit proces-verbaal geschiedt in executorialen vorm »).

Het woord « afschrift » kan niet dienen als vertaling van *expédition*. In het Belgische en het Franse recht (o.m. B.W. art. 60 en 1335; Wetboek van Burg. Rechtsv., art. 839; organieke wet van 16 maart 1803 op het notariaat, art. 21 en 22; Belgisch Wetboek der zegelrechten van 26 juni 1947, art. 4 en 8) wordt een scherp onderscheid gemaakt tussen *expédition* en *copie*, wat in het Nederlands burgerlijk recht niet het geval is. *Copie* wordt in het Nederlands weergegeven door « afschrift ». Voor *expédition* moet dus een andere term worden gezocht.

« Expeditie » is een vreemd woord. Door de Nederlandsche Juristen-Vereeniging (*De Nederlandsche Rechtstaal. II, Woordenlijst*, 's-Gravenhage, 1916, bl. 43) is voorgesteld het te vervangen.

« Uitgifte » is een goed Nederlands woord. Het is in dit verband niet onbekend in de Nederlandse rechtstaal. De Commissie van 1923 heeft het geregeld gebruikt bij de vertaling van het Burgerlijk Wetboek.

Besluit : expédition = uitgifte.

G.V.D.

12. Inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée.

In de artikelen 89, 96 en 97 van het Burgerlijk Wetboek kwamen enkele termen voor, die met de tegenwoordige organisatie van het leger niet meer overeenstemmen en die daarom door de wet van 15 december 1949 zijn vervangen. De invoeging van de nieuwe termen is echter zo ongelukkig uitgevallen, dat de tekst van de artikelen, letterlijk genomen, onverstaanbaar is of althans de bedoeling van de wetgever onnauwkeurig uitdrukt.

1. De vroegere, thans niet meer bestaande « inspecteur aux revues attaché à l'armée ou au corps d'armée » (art. 89), elders genoemd «inspecteur aux revues de l'armée» (art. 96) of nog « inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée » (art. 97) is voor de uitoefening van de taak van ambtenaar van de burgerlijke stand vervangen door andere officieren, volgens het geval door de officier van administratie in de bataljons of door de bevelvoerende officier van de compagnie of van de onafhankelijke eenheid in de compagnies of onafhankelijke eenheden.

Dit blijkt echter niet op het eerste gezicht. De nieuwe tekst luidt inderdaad : « ces mêmes fonctions seront remplies... par l'officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ». Het lidwoord wordt niet herhaald en het ziet er dus uit alsof « officier commandant » een bijstelling is bij « l'officier d'administration ». Dit is echter niet de bedoeling.

Veiligheidshalve heeft de Commissie zich voor advies tot het Departement van Landsverdediging gewend en zij mocht het navolgende zeer duidelijk antwoord ontvangen over de oorsprong en de toepassing van de nieuwe bepalingen : « De wetgever van 1949 heeft zich voor de aanpassing van de Franse tekst gesteund op de omzendbrief nr. 385 d.d.

Direction générale civile où il est dit notamment : « Dans l'organisation actuelle de l'armée les fonctions d'officier d'état civil seront remplies : pour les bataillons par l'officier d'administration, *et, pour* les compagnies ou petites unités indépendantes, par l'officier commandant cette unité ». « In de huidige organisatie van het leger wordt het ambt van ambtenaar van den burgerlijken stand waargenomen : voor de bataljons door den officier van administratie, *en voor* de zelfstandige compagnies of kleine eenheden, *door* den officier-bevelhebber dezer eenheid... ».

Conformément aux dispositions de la circulaire n° 385 de la Direction générale civile, les fonctions d'officier de l'état civil sont exercées (n° 227 de l'Instruction sur l'administration du personnel militaire) : « pour les bataillons et unités semblables par l'officier d'administration, chef de la section du personnel; pour les compagnies ou petites unités indépendantes, par le commandant de ces unités » (Lettre de la Direction générale civile à la Commission en date du 15 juillet 1957).

Il s'agit donc bien ici de personnes distinctes et la Commission propose d'écrire en néerlandais : « ... *en door* de bevelvoerende officier » (art. 89 et art. 96) et plus loin « *of aan* de bevelvoerende officier » (art. 97). Telle est bien la traduction exacte du texte français défectueux, de cette nouvelle disposition.

2. Mais il est une autre difficulté : elle concerne l'article 97. Celui-ci portait à l'origine : « ...L'acte (de décès) sera envoyé au quartier-maître du corps, *ou à l'inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée* dont le décédé faisait partie ». Les officiers actuellement compétents sont énumérés, mais les mots « ou du corps d'armée » ont été maintenus. Et ainsi, le texte est devenu : « sera envoyé au quartier-maître du corps, ou à l'officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ou du corps d'armée dont le décédé faisait partie ».

Ce texte est incompréhensible. On pourrait croire que dans les deux derniers cas, l'acte de décès peut aussi être envoyé à l'« officier commandant du corps d'armée » mais cela est invraisemblable pour deux raisons : a) en cas de décès survenu dans les hôpitaux, etc... l'acte de décès doit être envoyé aux officiers qui, normalement, dressent l'acte; ceux-ci sont énumérés par l'article 96; le commandant du corps d'armée n'y est pas mentionné; b) au début de l'article 97, il est dit que dans les cas ordinaires l'acte de décès doit être envoyé au quartier-maître de chaque corps, et non au commandant lui-même.

Il n'y a qu'une explication possible : les mots « ou du corps d'armée » ont été maintenus à l'article 97 par suite d'une erreur matérielle du rédacteur de la loi du 15 décembre 1949.

Deux articles de cette loi ont trait aux dispositions qui nous intéressent ici, les articles 9 et 10 :

« L'article 9 porte : « A l'article 89 du Code civil, les mots « inspecteur aux revues, attaché à l'armée ou au corps d'armée » sont remplacés par les mots : « officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ».

Ce texte est correct : l'« inspecteur aux revues attaché à l'armée *ou au corps d'armée* » a disparu du texte avec le titre complet par lequel il était désigné dans l'article modifié.

L'article 10 détermine : « Aux articles 96 et 97 du Code civil, les mots « inspecteur aux revues de l'armée » sont

7 juni 1945 van het Burgerlijk Algemeen Bestuur waarin o.a. gezegd wordt : « Dans l'organisation actuelle de l'armée les fonctions d'officier d'état civil seront remplies : pour les bataillons par l'officier d'administration, *et, pour* les compagnies ou petites unités indépendantes, par l'officier commandant cette unité ». « In de huidige organisatie van het leger wordt het ambt van ambtenaar van den burgerlijken stand waargenomen : voor de bataljons door den officier van administratie, *en voor* de zelfstandige compagnies of kleine eenheden, *door* den officier-bevelhebber dezer eenheid... »

Overeenkomstig de bepalingen van de omzendbrief nr. 385 van het Burgerlijk Algemeen Bestuur worden de functies van de burgerlijke stand uitgeoefend (nr 227 van de Onderrichting over de administratie van het militair personeel) : « voor de bataljons en gelijkwaardige eenheden door de officier van administratie, hoofd der Sectie Personeel; — voor de compagnies of kleine onafhankelijke eenheden door de officier commandant dezer eenheid » (Brief van het Algemeen Burgerlijk Bestuur aan de Commissie, 15 juli 1957).

Het betreft hier dus wel onderscheidene personen en de Commissie heeft in het Nederlands geschreven :... « *en door* de bevelvoerende officier » (art. 89 en art. 96), verder « *of aan* de bevelvoerende officier (art. 97). Dit is de juiste weergave van de gebrekkige Franse formulering der nieuwe bepaling.

2. Daar is echter een tweede moeilijkheid : zij betreft art. 97. Er stond vroeger : ... « L'acte (de décès) sera envoyé au quartier-maître du corps, *ou à l'inspecteur aux revues de l'armée ou du corps d'armée* dont le décédé faisait partie ». De thans bevoegde officieren worden opgesomd, maar « ou du corps d'armée » is gebleven. En zo is de tekst dan geworden : « sera envoyé au quartier-maître du corps, ou à l'officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ou du corps d'armée dont le décédé faisait partie ».

Deze tekst is onverstaanbaar. Men zou kunnen denken dat in de laatste twee gevallen, de akte van overlijden ook kan worden gezonden aan « l'officier commandant du corps d'armée » maar dit is om twee redenen onwaarschijnlijk : a) de akte van overlijden in hospitalen, enz. moet worden toegezonden aan de officieren die in het normale geval de akte opmaken : zij worden in art. 96 opgesomd; de bevelhebber van het legerkorps wordt daarbij niet vermeld; b) in artikel 97 initio wordt bepaald dat in de gewone gevallen de akte van overlijden moet worden gezonden aan de kwartiermeester van ieder korps, niet aan de bevelvoerder zelf.

Daar is maar een aannemelijke verklaring : de passus « ou du corps d'armée » is in artikel 97 blijven staan ten gevolge van een louter materiële vergissing van de redacteur van de wet van 15 december 1949.

Twee artikelen van deze wet hebben betrekking op onze bepalingen, de artikelen 9 en 10 :

Artikel 9 bepaalt : « In artikel 89 van het Burgerlijk Wetboek, worden de woorden « inspecteur aux revues, attaché à l'armée ou au corps d'armée » vervangen door de woorden « officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ».

Deze tekst is in orde : de « inspecteur aux revues attaché à l'armée *ou au corps d'armée* » is uit de tekst verdwenen, met de volledige benaming waarmee het gewijzigde artikel die officier aanduidde.

Artikel 10 luidt : « In de artikelen 96 en 97 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden « inspecteur aux

remplacés par les mots « officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ».

Ce dernier article est défectueux : le titre désignant cet officier disparu depuis la réorganisation de l'armée était rendu de manière différente dans les articles modifiés : à l'article 96 il était appelé « inspecteur aux revues de l'armée» tandis que son grade était indiqué dans l'article 97 comme étant : « inspecteur aux revues de l'armée *ou du corps d'armée* ». C'est ce que le rédacteur de l'article 10 a perdu de vue, et il a cru pouvoir grouper les modifications apportées aux deux articles comme si le titre mentionné à l'article 97 correspondait à celui qui est employé par l'article 96. C'est à la suite de cette inadvertance que les mots « ou du corps d'armée » ont été maintenus.

La Commission n'a pas repris l'erreur dans la version néerlandaise, et le législateur, en adoptant la rédaction proposée, exprimera avec exactitude l'idée contenue dans le texte. Cela ne souffre pas de difficulté, puisque la loi du 15 décembre 1949 ne concerne que le texte français du Code civil et a laissé à une loi ultérieure le soin d'éliminer à son tour les termes vieillis du texte néerlandais. La version néerlandaise peut être rédigée sans reprendre l'erreur matérielle figurant dans le texte français.

E.V.D.

13. Instruction — Instruire.

Le terme français « instruction », employé en procédure civile, a deux significations.

1. Enquête au sens commun du mot, par exemple, dans « mesure d'instruction ». Ainsi, le juge peut ordonner une instruction sur l'authenticité d'un écrit, une expertise, une audition de témoins, etc....

2. L'ensemble des mesures judiciaires qui sont requises pour qu'une décision puisse être prise, y compris le dépôt de conclusions par les parties, leur lecture à l'audience et les plaidoiries, la manière dont ces opérations se déroulent. Non pas, donc, une mesure d'instruction déterminée, mais bien plutôt l'ensemble de la procédure, telle qu'elle est menée, aussi bien entre parties que devant le juge.

Exemples :

Article 152, alinéa 5 : Le tribunal et la cour instruisent la cause d'urgence...

Article 228, alinéa 5 : L'affaire s'instruit en chambre du conseil.

Article 241, alinéa premier : La cause sera... instruite et jugée dans la forme ordinaire.

Article 262, alinéa 3 : La cause sera instruite et jugée par la cour d'appel comme affaire urgente.

Article 298, alinéa 6 : Devant la cour d'appel, la cause s'instruit également en chambre du conseil.

Article 340f, alinéa 5 : ...la cause sera instruite en chambre du conseil...

Article 356, alinéa 4 : La cour d'appel instruit dans les mêmes formes...

Article 358, alinéa premier : ...l'instruction est continuée à la diligence de l'adopté.

Article 360, alinéa 2 : L'action en révocation est... introduite, instruite et jugée conformément aux règles...

revues de l'armée » vervangen door de woorden « officier d'administration dans les bataillons, officier commandant de compagnie ou d'unité indépendante dans les compagnies ou unités indépendantes ».

Dit laatste artikel is foutief : de benaming van de niet meer bestaande officier was in de gewijzigde artikelen op verschillende wijze aangegeven : in artikel 96 wordt hij « inspecteur aux revues de l'armée » genoemd, terwijl zijn benaming in artikel 97 luidde : « inspecteur aux revues de l'armée *ou du corps d'armée* ». Dit heeft de redacteur van artikel 10 uit het oog verloren en hij heeft gemeend de vervanging voor de beide artikelen te mogen groeperen alsof de benaming in artikel 97 met die van artikel 96 eensluidend was. Daarin ligt de reden waarom « ou du corps d'armée » is behouden gebleven.

De Commissie heeft de vergissing in de Nederlandse versie niet overgenomen, zodat de Wetgever de in de tekst bedoelde gedachte nauwkeurig zal kunnen uitdrukken. Dit levert geen bezwaar op, omdat de wet van 15 december 1949 alleen de Franse tekst van het Burgerlijk Wetboek betreft en aan een latere wet de zorg heeft gelaten om, op haar beurt, de verouderde termen uit de nog op te stellen Nederlandse tekst te verwijderen. Een Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek mag worden opgesteld zonder louter materiële vergissingen van de Franse tekst over te nemen.

E. V. D.

13. Instruction — Instruire.

De Franse term *instruction*, gebruikt in verband met de burgerlijke rechtsvordering, heeft twee betekenissen :

1. Onderzoek in de gewone zin van het woord, b.v. mesure d'instruction. Zo kan de rechtbank een onderzoek bevelen naar de echtheid van een geschrift, een onderzoek door deskundigen, een getuigenverhoor, enz.

2. Het geheel der proceshandelingen die vereist zijn om een beslissing mogelijk te maken, met inbegrip van het nemen van conclusies door de partijen, het voorlezen daarvan op de terechtzitting en de pleidooien, de wijze waarop die handelingen geschieden. Dus niet een bepaald onderzoek, maar veeleer de ganse procedure zoals zij wordt gevoerd, zowel tussen partijen als vóór de rechtbank.

Voorbeelden :

Artikel 152, 5e lid : Le tribunal et la cour instruisent la cause d'urgence...

Artikel 228, 5e lid : L'affaire s'instruit en chambre du conseil.

Artikel 241, 1e lid : La cause sera... instruite et jugée dans la forme ordinaire.

Artikel 262, 3e lid : La cause sera instruite et jugée par la cour d'appel comme affaire urgente.

Artikel 298, 6e lid : Devant la cour d'appel, la cause s'instruit également en chambre du conseil.

Artikel 340f, 5e lid : ...la cause sera instruite en chambre du conseil...

Artikel 356, 4e lid : La cour d'appel instruit dans les mêmes formes...

Artikel 358, 1e lid : ...l'instruction est continuée à la diligence de l'adopté.

Artikel 360, 2e lid : L'action en révocation est... introduite, instruite et jugée conformément aux règles...

Terminologie néerlandaise :

1. Code de Procédure civile néerlandais *(Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)*.

On y trouve notamment :

Article 125a. « De behandeling van zaken, betrekkelijk tot... geschiedt overeenkomstig de gewone regelen... »

Article 125g. « De behandeling van zaken betrekkelijk tot eenen huurkoop geschiedt... »

Article 162. — Le Titre qui précède porte « Van de behandeling bij geschrifte » (Comparer « Instructions par écrit ». *Pr. Civ.*, titre précédant l'article 93).

« ...bevelen, dat zij bij geschrifte worde behandeld » (*Pr. Civ.*, art. 95 : instruite par écrit).

Article 286. « In zaken van schriftelijke behandeling... »

Article 288, a. — Titre : « Van behandeling in eene enkelvoudige kamer ».

Article 291. « ...om, hetzij op de gewone wijze... voor de regtbank zelve te worden behandeld... »

Article 822. « De zaak (echtscheiding) zal behandeld worden in denzelfden vorm, welke voor andere vorderingen is vastgesteld » (comparer Code Civil, art. 241 : La cause sera instruite et jugée dans la forme ordinaire).

Article 858. « ... wordt het request behandeld door de enkelvoudige kamer ».

Code civil néerlandais :

Article 374 (ancien). « Aan de behandeling der zaak neemt de kinderregter deel ».

2. C. W. Star Busmann, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nouvelle édition, 2e tirage, Harlem, 1955, n° 266 :

« Rechtskarakter der wijze van behandeling..., een mondelinge behandeling aan de schriftelijke toe te voegen (p. 245),... bevelen dat (de zaak) bij geschrifte worde behandeld », etc... (p. 246), « gewone behandeling » (p. 252).

Dans la table des matières, on ne rencontre pas « onderzoek » non plus que « instructie ». Il y figure seulement :

« Behandeling (overwegend schriftelijk karakter der...)
Behandeling (mondelinge)
Behandeling (bij geschrifte)
Behandeling (gewone en summiere) ».

3. E. M. Meijers, *Het kort geding*, Zwolle, 1947.

N° 150, (p. 251) « De behandeling in cassatie geschiedt volgens de gewone wijze van procedeeren... »

Conclusion :

En néerlandais, les termes « onderzoek » et « onderzoeken » ne sont pas usités pour viser « l'instruction » au sens large.
Seuls : « behandeling » et « behandelen » sont employés.

E.V.D.

Nederlandse terminologie :

1. *Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, o.m. :

Artikel 125a. De behandeling van zaken, betrekkelijk tot ...geschiedt overeenkomstig de gewone regelen...

Artikel 125g. De behandeling van zaken betrekkelijk tot eenen huurkoop geschiedt...

Artikel 162. Titel : Van de behandeling bij geschrifte (Instructions par écrit, *Pr. Civ.* titel boven art. 93).

...bevelen, dat zij bij geschrifte worde behandeld,... (= instruite par écrit, *Pr. Civ.*, art. 95).

Artikel 286. In zaken van schriftelijke behandeling...

Artikel 288a. Titel : Van behandeling in eene enkelvoudige kamer.

Artikel 291. ... om, het zij op de gewone wijze... voor de regtbank zelve te worden behandeld, ...

Artikel 822. De zaak [echtscheiding] zal behandeld worden in denzelfden vorm, welke voor andere vorderingen is vastgesteld. (B.W. art. 241 : La cause sera instruite et jugée dans la forme ordinaire).

Artikel 858, ...wordt het request behandeld door de enkelvoudige kamer.

Nederlands B. W.

Artikel 374 (oud). Aan de behandeling der zaak neemt de kinderregter deel.

2. C.W. Star Busmann, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, nieuwe uitgave, 2e druk, Haarlem, 1955, nr 266.

Rechtskarakter der wijze van behandeling..., een mondelinge behandeling aan de schriftelijke toe te voegen (bl. 245), bevelen dat [de zaak] bij geschrifte worde behandeld, enz. (bl. 246), gewone behandeling (bl. 252).

In het Zaakregister komt onderzoek niet voor en evenmin instructie. Alleen :

Behandeling (overwegend schriftelijk karakter der—)
Behandeling (mondelinge)
Behandeling (bij geschrifte)
Behandeling (gewone en summiere) ».

3. E.M. Meijers, *Het kort geding*, Zwolle, 1947.

Nr. 150 (bl. 251)... De behandeling in cassatie geschiedt volgens de gewone wijze van procedeeren,...

Besluit :

« Onderzoek » en « Onderzoeken » zijn in Nederland niet gebruikelijk voor « algemene procesvoering ».
Alleen : *behandeling, behandelen.*

E. V. D.

14. Interdiction — Interdit.

Le mot *Interdiction* vise, en droit civil, la décision par laquelle le juge, pour protéger la personne et le patrimoine d'un aliéné, lui retire la gestion de ses biens, et le place sous tutelle. La personne à l'égard de qui la mesure est prise est l'*interdit*.

Rendre ces termes en néerlandais pose un problème difficile.

La terminologie du Code civil néerlandais remonte, sur ce point, à Joh. van der Linden, traducteur néerlandais du Code Napoléon (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810).

Celui-ci traduisit *interdiction* par « *curateele* » et *interdit* par « degene die onder curateele gesteld is »; « degene die onder curateele staat » (art. 502, 505, 506, 508, 509, 510, 511, 776, 935, 1057, etc...); il employa aussi parfois « hij aan wie het beheer zijner goederen ontnomen is » (art. 108, 442, 2°) « hij aan wie het beheer zijner goederen verboden is » (art. 222); *doit être interdit* est traduit une fois par : « moet van het bestuur zijner goederen ontzet worden » (art. 489).

Le Code civil néerlandais a suivi l'exemple de van der Linden. Il est même allé plus loin, en nommant le tuteur et le subrogé tuteur de l'interdit, « curator » et « toeziende curator » (Code civil néerlandais, art. 503); van der Linden avait du moins réservé les appellations originelles « voogd » et « toeziende voogd » pour *tuteur* et *subrogé tuteur* (art. 505).

La traduction officielle de la loi du 8 germinal an XI porte déjà que le dément majeur doit être mis « onder curateele » (art. 483) et qu'il sera pourvu par le tribunal « in de benoeminge van eenen curateur » (art. 499) (*Bulletin des lois de la République française*, édition bilingue, 3e série VIII, nos 266, 2580). Comparer J. van der Linden, *Wetboek Napoleon*, articles 490 et suivants et le Code civil néerlandais, articles 487 et suivants, articles 503 et suivants.

« *Curatele, onder curatele gestelde, curator, toeziende curator* » sont donc aux Pays-Bas les termes consacrés pour: interdiction, interdit, tuteur, subrogé tuteur (de l'interdit).

Quelles que puissent être les objections que soulève une disparité dans la terminologie des Pays-Bas et de la Belgique, la Commission estime qu'elle ne peut adopter ces expressions.

Le terme *curatele* ne répond que partiellement et imparfaitement à la notion de *l'interdiction* :

1) l'idée primordiale que l'intéressé devient incapable, si bien que les actes qu'il accomplit dorénavant sont nuls (Code Napoléon, art. 502; Code civil néerlandais, art. 505) n'est pas évoquée par le mot « curatele »;

2) l'interdit est *représenté* par son tuteur, ce qui se marque encore moins dans le mot « curatele ».

Il ne paraît pas non plus se recommander de désigner une personne qui agit à tous points de vue en tuteur, par un autre mot que celui-là.

Enfin, la périphrase « onder curatele gestelde » n'est que peu satisfaisante.

On pourrait peut-être faire fi de ces objections si ce n'était qu'en Belgique une autre expression est imposée par les règles de droit positif relatives à la situation juridique du mineur émancipé. Celui-ci est assisté pour certains actes par une personne que le Code lui-même appelle *curateur* (art. 480 et 482). « Le mineur émancipé est pourvu d'un *curateur*. La fonction de curateur ne ressemble en rien à celle de tuteur : tandis que le tuteur *gère*, c'est-à-dire agit

14. Interdiction — Interdit.

Interdiction in het burgerlijk recht wijst op een beslissing waarbij een rechtbank aan een krankzinnige, tot bescherming van zijn persoon en vermogen, het beheer van zijn goederen ontneemt, en ten gevolge waarvan deze onder voogdij gesteld wordt. De persoon ten opzichte van wie de maatregel is genomen, heet *interdit*.

Bij de weergave van deze termen in het Nederlands rijst een moeilijk probleem.

De terminologie van het Nederlands Burgerlijk Wetboek in dezen klimt op tot J. van der Linden, de Nederlandse vertaler van het Wetboek Napoleon (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810). Hij schreef voor *interdiction* « *curateele* » en voor *interdit* « degene die onder curateele gesteld is », « degene die onder curateele staat » (artt. 502, 505, 506, 508, 509, 510, 511, 776, 935, 1057, enz.) somtijds ook « hij aan wie het beheer zijner goederen ontnomen is » (artt. 108, 442, 2°) « hij aan wie het beheer zijner goederen verboden is » (art. 222); *doit être interdit* wordt eenmaal vertaald : « moet van het bestuur zijner goederen ontzet worden » (art. 489).

Het Nederlands Burgerlijk Wetboek heeft van der Linden nageschreven. Het is zelfs verder gegaan, waar het de voogd en de toeziende voogd van de onder curatele gestelde, « curator » en « toeziende curator » heeft genoemd (Ned. B.W., art. 503) : Van der Linden had de oorspronkelijke benamingen « voogd » en « toeziende voogd » voor *tuteur* en *subrogé tuteur* behouden (art. 505).

In de officiële vertaling van de wet van 8 germinal jaar XI werd reeds bepaald dat de meerderjarige krankzinnige « onder curateele gesteld [moet] worden » (art. 483) en dat door de rechtbank voorzien zal worden « in de benoeminge van eenen curateur » (art. 499) (*Bulletin des lois de la République française*, tweetalige uitgave, 3e serie, VIII, nr. 266, 2580). Vergelijk J. van der Linden, *Wetboek Napoleon*, artt. 490 v.v. en het Nederlands Burgerlijk Wetboek, artt. 487 v.v. en art. 503 v.v.

Curatele , onder curatele gestelde, curator, toeziende curator zijn dus in Nederland de geijkte termen voor : interdiction, interdit, tuteur, subrogé tuteur (de l'interdit).

Welke ook de bezwaren zijn mogen van een verschil in de terminologie van Noord en Zuid, de Commissie meent deze uitdrukkingen niet te kunnen overnemen.

Curatele geeft het wezen van de *interdiction* slechts gedeeltelijk en onnauwkeurig weer :

1) hoofdzaak is dat de betrokkene onbekwaam wordt, zodat de handelingen die hij naderhand verricht, nietig zullen zijn (W. Nap. art. 502; — Ned. B. W. art. 505); dit essentiële kenmerk is in de term curatele niet aanwezig;

2) de onder curatele gestelde wordt door zijn curator *vertegenwoordigd*, wat evenmin in het woord curatele te vinden is.

Het schijnt verder niet aanbevelenswaardig, een persoon die in alle opzichten als voogd optreedt, een andere benaming te geven dan die van voogd.

Ten slotte is *onder curatele gestelde* een weinig bevredigende omschrijving.

Men zou wellicht over al deze bezwaren heen kunnen stappen, was het niet dat voor België een andere uitdrukking zich opdringt, wegens de positiefrechtelijke regeling van de rechtstoestand van de ontvoogde minderjarige. Deze wordt voor bepaalde handelingen bijgestaan door een persoon die het Wetboek zelf curator noemt (art. 480 en 482). « Le mineur émancipé est pourvu d'un *curateur*. La fonction de curateur ne ressemble en rien à celle de tuteur : tandis que

au nom du pupille et le représente, le curateur n'administre pas et n'accomplit par lui-même aucun acte : tout son rôle se borne à *assister le mineur* dans les cas où cela est nécessaire; *c'est toujours le mineur qui agit en personne*» (M. Planiol-G. Ripert, *Traité élémentaire de Droit civil*, I, 11e éd., Paris, 1928, n° 2009, p. 656).

Dans l'accomplissement de certains actes, le mineur émancipé est assisté, en droit belge, d'une personne que la loi désigne par le mot « curateur » et l'institution même est appelée « curatelle » par la doctrine. Désigner deux institutions et deux personnes si dissemblables par un même terme créerait la confusion. Tel n'est pas le cas aux Pays-Bas où un mineur qui a été l'objet d'une « handlichting », n'a pas besoin d'assistance. (Code civil néerlandais, art. 473 et suivants).

Dans la traduction de la Commission de 1923, l'« interdiction » du droit belge est appelée « ontzetting » : il n'est pas désirable que l'on puisse confondre ou même comparer l'« interdiction » du Code civil avec l'interdiction des droits, des emplois, la déchéance de la puissance paternelle, etc.; qui, dans certains cas sont ou peuvent être prononcées par les tribunaux répressifs, et avec lesquels le terme n'a rien de commun. Dans la même traduction, *interdit* est rendu par « ontzette persoon », expression qui pèche du point de vue linguistique, puisque l'adjectif « ontzet » demande nécessairement un complément. « Ontzetting » et « ontzette persoon » doivent tous deux être écartés.

La commission hollando-belge qui a, en son temps, examiné la traduction précédente, a proposé sur la suggestion de feu le professeur E.M. Meijers : « onbekwaamverklaring» et « onbekwaamverklaarde ». Ces termes sont philologiquement irréprochables et ils rendent parfaitement ce qui est propre à l'institution : l'intervention du juge se réflète dans «-verklaring », et l'« onbekwaamverklaarde » est une personne qui a perdu sa capacité à la suite de cette intervention. Nous avons donc, d'une part, la personne qui est incapable en vertu des dispositions de la loi (le mineur) et, d'autre part, celui dont l'incapacité résulte d'une décision judiciaire (l'interdit). Ils sont tous deux sous tutelle. Les termes « curator » et « curatele » sont réservés à l'émancipé. Le conseil judiciaire (gerechtelijke raadsman) est réservé aux faibles d'esprit et aux prodigues [Code civil, articles 499 et 513].

E. V. D.

15. Meubles n'ont pas de suite par hypothèque.

L'article 46 de la loi sur les privilèges et hypothèques (loi du 16 décembre 1851) porte : « Les meubles n'ont pas de suite par hypothèque ».

Le texte de cet article, que le législateur belge a repris mot pour mot du Code Napoléon (art. 2119), remonte à un adage de l'ancien droit.

Dans le droit coutumier français du moyen âge, il était généralement admis que le propriétaire de biens meubles n'avait pas de droit de suite sur de tels biens : « Meuble n'a point de suite, mesmement quand il est tenu à juste titre et de bonne foi » *(Coutumes notoires,* décision 23, *Jean Desmarès,* décision 165, cité par M. Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, 5e éd., t. II, Paris 1909, n° 2703, p. 844; 11e éd. par G. Ripert, Paris, 1937, n° 2703, p. 921). Sous l'influence du droit romain, une modification se produisit en cette matière au cours des XIVe et XVe siècles. Dans les coutumes homologuées (XVIe siècle) le droit de revendication de biens meubles fut généralement reconnu, si bien que le

le tuteur *gère*, c'est-à-dire agit au nom du pupille et le représente, le curateur n'administre pas et n'accomplit par lui-même aucun acte : tout son rôle se borne à *assister le mineur* dans les cas où cela est nécessaire; *c'est toujours le mineur qui agit en personne* » (M. Planiol - G. Ripert, *Traité élémentaire de Droit civil*, I, 11e dr., Parijs, 1928, nr 2009, bl. 656).

Naar Belgisch recht heeft de ontvoogde minderjarige dus naast zich een persoon die hem bijstaat voor bepaalde handelingen : de wet noemt deze persoon een curator en de instelling zelf wordt door de rechtsleer curatele geheten. Het zou tot verwarring leiden, wanneer men twee instellingen en twee personen, zo verschillend van elkaar, met een zelfde term zou aanduiden. Dit is niet het geval in Nederland, waar een minderjarige die handlichting heeft verkregen, geen bijstand nodig heeft (Ned. B.W., artt. 473 en volgende).

In de vertaling van de commissie van 1923 heet onze instelling « ontzetting » : het gevaar is niet denkbeeldig, dat men de *interdiction* van het burgerlijk recht gaat verwarren of althans vergelijken met de ontzetting van rechten, van ambten, van de ouderlijke macht, enz., die door de strafrechter in bepaalde gevallen moet of kan worden uitgesproken, en waarmee zij niets te maken heeft; — *interdit* luidt in die vertaling : « ontzette persoon », een uitdrukking die taalkundig foutief is, vermits ontzet noodzakelijker wijze een bepaling postuleert. *Ontzetting* en *ontzette persoon* zijn beide te verwerpen.

De gemengde Nederlands-Belgische Commissie die indertijd de vroegere vertaling heeft nagezien, heeft, op de suggestie van wijlen Prof. E.M. Meijers, voorgesteld : « onbekwaamverklaring » en « onbekwaamverklaarde ». Deze termen zijn taalkundig in orde en zij geven volkomen weer hetgeen aan de instelling eigen is : het optreden van de rechter is aanwezig in *-verklaring*, en de onbekwaamverklaarde is een persoon die zijn bekwaamheid ten gevolge van dit optreden heeft verloren. Wij hebben dan enerzijds de persoon die onbekwaam is krachtens de bepalingen van de wet (minderjarige) en anderzijds degene wiens onbekwaamheid door een rechterlijk vonnis is teweeggebracht (onbekwaamverklaarde). Zij staan beiden onder voogdij. De termen « curator » en « curatele » blijven beperkt tot de ontvoogde minderjarige. Aan zwakzinnigen en verkwisters wordt een gerechtelijke raadsman toegevoegd (B.W., artt. 499 en 513).

E. V. D.

15. Meubles n'ont pas de suite par hypothèque.

Artikel 46 van de Hypotheekwet (W. 16 dec. 1851) bepaalt : « Les meubles n'ont pas de suite par hypothèque ».

De tekst van dit artikel, dat door de Belgische wetgever woordelijk is overgenomen uit het Wetboek Napoleon (art. 2119), gaat terug tot een adagium uit het oude recht.

In het middeleeuwse Franse gewoonterecht werd veelal aanvaard dat de eigenaar van roerende goederen geen volgrecht bezat op zodanige goederen : « Meuble n'a point de suite, mesmement quand il est tenu à juste titre et de bonne foi ». (*Coutumes notoires,* décision 23, Jean Desmarès, décision 165, geciteerd door M. Planiol, *Traité élém. de droit civil*, 5e druk, II, Parijs, 1909, nr. 2703, bl. 844; 11e druk door G. Ripert, Parijs, 1937, nr. 2703, bl. 921). Onder invloed van het Romeinse recht kwam hierin verandering in de loop van de XIVe en van de XVe eeuw. In de gehomologeerde costumen (XVIe eeuw) werd het revindicatierecht voor roerende goederen algemeen erkend, zodat de

dicton « Meuble n'a point de suite » n'avait plus de raison d'exister.

Dans l'intervalle, l'hypothèque du droit romain s'était introduite dans la pratique du droit français. La plupart des coutumes (XVIe - XVIIIe siècles) connaissaient l'hypothèque sur des biens immeubles, mais toutes n'acceptaient pas que l'on hypothéquât des biens meubles. Là où cette dernière hypothèque était admise en faveur des créanciers, aucun droit de suite ne leur était accordé sur le bien meuble, si bien qu'ils ne pouvaient le suivre quand il passait dans les mains d'un tiers.

Un nouvel adage naquit : « Meubles n'ont pas de suite par hypothèque ». Il fut repris lors de l'homologation de nombre de coutumes françaises, mais point toujours dans le même sens. Dans les pays de droit écrit et de l'ouest de la France (Bretagne, Anjou, Maine, Normandie) on l'entendit comme une limitation du droit du créancier hypothécaire (exclusion du droit de suite); dans d'autres régions (notamment à Paris et à Orléans), l'adage fut compris comme l'expression de l'impossibilité d'hypothéquer un bien meuble. (J. Brissaud, *Manuel d'histoire du droit privé*, Paris, 1908, p. 234-236; P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, 3e éd., Paris, 1905, n°s 740-741, p. 791-792; M. Planiol, *Traité élém. de droit civil*, 5e éd., t. II, Paris, 1909, n°s 2703-2705, p. 844-845; 11e éd., par G. Ripert, t. II, Paris, 1937, n°s 2703-2705, p. 921-922).

On trouve la première interprétation dans J. Domat (*Les loix civiles dans leur ordre naturel*, Paris, 1691, p. 169): «... c'est nôtre regle que l'hypotheque sur le meuble ne dure que tandis qu'il demeure en la puissance de celuy qui est obligé, ou que celuy qui l'a pour sûreté s'en trouve saisi. Mais si le debiteur le fait passer en d'autres mains, ou par une alienation, ou le donnant en gage, on ne peut plus le suivre. C'est cette regle qu'on exprime par ces mots, que *Meuble n'a point de suite par hypotheque* ».

L'autre interprétation fut défendue par les commentateurs des coutumes de Paris et d'Orléans. Ainsi R.J. Pothier écrivait en 1740 (*Coutumes des duché, bailliage et prévôté d'Orléans* dans *Œuvres*, éd. Siffrein, t. XVII, Paris, 1822, p. 313), à propos de l'article 447 de la *Coutume d'Orléans* : «... le débiteur, en contractant avec [ses créanciers] sous l'hypothèque de ses biens, ne leur a donné ce droit d'hypothèque que sur ses immeubles, et non sur les meubles, qui n'en sont pas susceptibles ». C. J. de Ferrière (*Dictionnaire de droit et de pratique*, nouv. éd., Paris, 1771, v° Suite par hypothèque, t. II, p. 741-742) écrivait, de manière générale : « Le droit de suite par hypothèque n'a lieu que pour les immeubles, et non pour les meubles, quelque précieux qu'ils soient; parce qu'il n'y a parmi nous que les immeubles qui soient susceptibles d'hypothèque ».

L'adage fut repris dans le Code Napoléon sans aucune modification (art. 2119). Le sens de l'article ne résulte pas du texte même. Rien ne figure à ce sujet dans les travaux préparatoires. Dans le Code de 1804, l'adage suit immédiatement l'article 2118 qui prévoit que seuls les biens immeubles sont susceptibles d'hypothèques, si bien que l'on peut considérer que par l'insertion de l'adage dans le texte, le législateur a voulu confirmer que les biens meubles ne sont pas susceptibles d'hypothèques. (M. Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, 5e éd., t. II, Paris, 1909, n° 2705, p. 845; 11e éd., par G. Ripert, t. II, Paris, 1937, n°2705, p. 922). Certains auteurs pensent pourtant que le dicton a conservé dans le Code sa première signification, limitée, mais ajoutent immédiatement que cette règle de droit est totalement superflue puisque le Code ne connaît plus d'hypothèque sur les biens meubles. (C. Aubry et C. Rau, *Cours de droit civil français*, 5e éd., t. III, Paris, 1900, § 256, p. 186, n. 2; F. Laurent, *Principes de droit civil*, t. XXX, Bruxelles, 1878, n° 193, p. 172).

spreuk « Meuble n'a point de suite » geen reden van bestaan meer had.

Intussen was de Romeinsrechtelijke hypotheek in de Franse praktijk doorgedrongen. De meeste costumen (XVIe-XVIIIe eeuw) aanvaardden de hypotheek op onroerende goederen, niet alle de hypotheek op roerende goederen. In de plaatsen waar deze laatste aan de schuldeisers werd toegekend, werd hun nochtans geen volgrecht *(droit de suite)* op het roerend goed verleend, zodat zij het niet konden volgen wanneer het in het bezit van een derde was overgegaan.

Een nieuw adagium kwam tot stand : « Meubles n'ont pas de suite par hypothèque ». Het werd in een aantal Franse costumen bij de homologatie opgenomen, maar niet altijd met dezelfde betekenis. In de landen van geschreven recht en in het Westen (Bretagne, Anjou, Maine, Normandië) begreep men het als een beperking van het recht van de hypothecaire schuldeiser (uitsluiting van het volgrecht); in andere gewesten (o.m. Parijs en Orléans) als een omschrijving van de onmogelijkheid om een hypotheek op roerende goederen te vestigen. (J. Brissaud, *Manuel d'histoire du droit privé*, Parijs, 1908, bl. 234-236; P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, 3e druk, Parijs, 1905, nrs. 740-741, bl. 791-792; M. Planiol, *Traité élém. de droit civil*, 5e druk, II, Parijs, 1909, nrs. 2703-2705, bl. 844-845; 11e druk door G. Ripert, II, Parijs, 1937, nrs. 2703-2705, bl. 921-922).

De eerste interpretatie treft men aan bij J. Domat *(Les loix civiles dans leur ordre naturel*, Parijs, 1691, bl. 169) : «... c'est nôtre regle que l'hypotheque sur le meuble ne dure que tandis qu'il demeure en la puissance de celuy qui est obligé, ou que celuy qui l'a pour sûreté s'en trouve saisi. Mais si le debiteur le fait passer en d'autres mains, ou par une alienation, ou le donnant en gage, on ne peut plus le suivre. C'est cette regle qu'on exprime par ces mots, que *Meuble n'a point de suite par hypotheque* ».

De andere interpretatie werd verdedigd door de commentatoren van de costumen van Parijs en Orléans. Aldus schreef R.J. Pothier in het jaar 1740 *(Coutumes des duché, bailliage et prévôté d'Orléans*, in *Œuvres*, ed. Siffrein, XVII, Parijs, 1822, bl. 313) in verband met art. 447 van de *Coutume d'Orléans* : « ... le débiteur, en contractant avec [ses créanciers] sous l'hypothèque de ses biens, ne leur a donné ce droit d'hypothèque que sur ses immeubles, et non sur les meubles, qui n'en sont pas susceptibles ». C. J. de Ferrière, *(Dictionnaire de droit et de pratique*, nouv. éd., Parijs, 1771, i.v. Suite par hypothèque, II, bl. 741-742) beweerde in het algemeen : « Le droit de suite par hypothèque n'a lieu que pour les immeubles, et non pour les meubles, quelque précieux qu'ils soient; parce qu'il n'y a parmi nous que les immeubles qui soient susceptibles d'hypothèque ».

In het Wetboek Napoleon is het adagium zonder enige wijziging opgenomen (art. 2119). Uit de tekst zelf blijkt niet welke de zin van het artikel is. In de voorbereidende werken wordt hieromtrent niets gezegd. De spreuk volgt in het Wetboek van 1804 onmiddellijk op art. 2118, waarin bepaald wordt dat alleen onroerende goederen voor hypotheek vatbaar zijn, zodat mag worden aanvaard dat de wetgever door het invoegen van het adagium in de tekst heeft willen bevestigen dat roerende goederen niet vatbaar zijn voor hypotheek (M. Planiol, *Traité élém. de droit civil*, 5e druk, II, Parijs, 1909, nr. 2705, bl. 845; 11e druk door G. Ripert, II, Parijs, 1937, nr. 2705, bl. 922). Sommige auteurs nochtans menen dat de spreuk in het Wetboek haar eerste beperkte betekenis heeft behouden, maar voegen er onmiddellijk aan toe dat deze rechtsregel volledig overbodig is, daar het Wetboek geen hypotheken op roerende goederen meer kent (C. Aubry en C. Rau, *Cours de droit civil français*, 5e druk, III, Parijs, 1900, § 256, bl. 186, n. 2; F. Laurent, *Principes de droit civil*, XXX, Brussel, 1878, nr. 193, bl. 172).

Il ne semble pas superflu de consulter les sources de l'ancien droit néerlandais pour établir la traduction néerlandaise de l'article 2119 (Loi belge sur les privilèges et hypothèques, art. 46). Dans une « tourbe » tenue à Amsterdam le 31 mai 1631, fut discuté : « de regule, of het gemeen spreekwoord hier ter stede geuseert, dat meuble geen vervolg van hypotheecq en heeft » (H. De Groot, *Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid*, éd. F. Dovring, H.F.W.D. Fischer et E. M. Meijers, Leyde, 1952, p. 191, note 1). Dans la coutume homologuée de Gand de l'année 1563 (*Coutume de la ville de Gand*, éd. A.E. Gheldolf, t. I, Bruxelles, 1868, rubrica XIII, n° 5, p. 60) on rencontre une règle semblable à propos du privilège du bailleur sur les biens apportés par le preneur dans la maison louée; « Catheylen ter goeder trauwen vercocht ende gheweert uut den ghehuerden huuse en hebben gheen vervolch by pandynghe voor huushuere... ». De nos jours, l'historien du droit néerlandais, A.S. de Blécourt, (*Kort begrip van het oud-vaderlandsch burgerlijk recht*, 5e éd. Groningue, 1939, p. 209 et 364) traduit le dicton « Meubles n'ont point de suite » par les mots « roerend goed heeft geen gevolg » et le dicton « *Meubles n'ont de suite par hypothèque* » par les mots « roerend goed heeft geen gevolg van hypotheek ».

J. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810) donne de l'article 2119 la version suivante : « De roerende goederen hebben geen gevolg uit hoofde van hijpotheek ». La Commission de 1923 traduisait assez librement : « De hypotheek volgt geen roerende goederen ». (Loi sur les privilèges et hypothèques, art. 46).

Conclusion :

Tenant compte des deux significations qui ont été attachées dans le passé à l'adage « Meubles n'ont pas de suite par hypothèque », il paraît préférable de ne se livrer dans la traduction à aucune interprétation, et de rechercher une version néerlandaise compatible avec les deux interprétations possibles. L'expression « Roerende goederen kunnen niet worden gevolgd krachtens hypotheek » répond à ce vœu, tandis que l'article 1213 du Code civil néerlandais « Roerende goederen zijn voor geene hypotheek vatbaar » constitue une prise de position.

G. V. D.

16. Modification — Modifier.

Ces mots, en français d'aujourd'hui, signifient uniquement *wijziging, wijzigen*. Voir, par exemple, *Nouveau Larousse Universel* (Paris 1951) au mot Modification : « Changement dans la manière d'être. Changement qui se fait dans une chose sans en altérer l'essence »; au mot Modifier : « Changer la forme, la qualité, etc. : modifier une loi, une peine, une phrase ».

Un certain nombre d'articles du Code civil donnent pourtant à penser, dès la première lecture, que l'on vise *beperking, beperken, verminderen*.

Un examen plus approfondi a montré qu'avant le Code civil, et pendant un temps après sa rédaction, ces termes étaient en effet employés dans le sens de *restriction, modération*, etc... Cela résulte non seulement des dictionnaires français, mais aussi des dictionnaires de traduction de la seconde moitié du XVIIIe et de la première moitié du XIXe siècle.

Dictionnaires français :

P. Richelet, *Dictionnaire de la langue françoise, ancienne et moderne* (Lyon, Bruyset, 1759, nouv. éd.).

Om de Nederlandse versie van artikel 2119 (Belg. Hyp. Wet, art. 46) op te stellen, zal het wel niet overbodig zijn de oud-Nederlandse rechtsbronnen te raadplegen. In een « turbe » gehouden te Amsterdam op 31 mei 1631 wordt gesproken over : « de regule, of het gemeen spreekwoord hier ter stede geuseert, dat meuble geen vervolg van hypotheecq en heeft » (H. De Groot, *Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid*, ed. F. Dovring, H.F.W.D. Fischer en E. M. Meijers, Leiden, 1952, bl. 191, noot 1). In de gehomologeerde costumen van Gent van het jaar 1563 (*Coutume de la ville de Gand*, ed. A.E. Gheldolf, I, Brussel, 1868, rubrica XIII, n° 5, bl. 60) treft men een soortgelijke regel aan in verband met het voorrecht van de verhuurder op de goederen die door de huurder in het huis zijn gebracht : « Catheylen ter goeder trauwen vercocht ende gheweert uut den ghehuerden huuse en hebben gheen vervolch by pandynghe voor huushuere... ». De moderne Nederlandse rechtshistoricus A. S. de Blécourt (*Kort begrip van het oud-vaderlandsch burgerlijk recht*, 5e druk, Groningen, 1939, bl. 209 en 364) vertaalt de spreuk *Meubles n'ont point de suite* door de woorden «roerend goed heeft geen gevolg » en de spreuk *Meubles n'ont de suite par hypothèque* door de woorden « roerend goed heeft geen gevolg van hypotheek ».

J. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810) gaf de volgende versie van artikel 2119 : « De roerende goederen hebben geen gevolg uit hoofde van hijpotheek ». De Commissie van 1923 vertaalde vrij : « De hypotheek volgt geen roerende goederen ». (Hyp. Wet, art. 46).

Besluit :

Rekening houdend met de twee betekenissen die in het verleden aan het adagium « Meubles n'ont pas de suite par hypothèque » zijn gegeven, lijkt het verkieslijk bij de vertaling niet te interpreteren en een Nederlandse versie op te stellen die beide verklaringen toelaat. De uitdrukking « Roerende goederen kunnen niet worden gevolgd krachtens hypotheek » komt tegemoet aan deze wens, terwijl art. 1213 Ned. B.W. « Roerende goederen zijn voor geene hypotheek vatbaar » uitdrukkelijk partij gekozen heeft.

G. V. D.

16. Modification — Modifier.

In de hedendaagse Franse taal betekenen deze woorden uitsluitend « wijziging, wijzigen ». Zie b.v. *Nouveau Larousse Universel* (Parijs 1951) : i.v. Modification : « Changement dans la manière d'être. Changement qui se fait dans une chose sans en altérer l'essence »; i.v. Modifier : « Changer la forme, la qualité, etc. : modifier une loi, une peine, une phrase ».

Een aantal artikelen van het Burgerlijk Wetboek wekken echter reeds op het eerste gezicht de indruk dat bedoeld wordt : « beperking, beperken, minderen ».

Een nader onderzoek heeft uitgewezen dat vóór het Burgerlijk Wetboek en nog een tijd daarna, deze termen inderdaad gebruikt werden voor *restriction, modération* e.d. Dit blijkt zowel uit de Franse woordenboeken als uit de vertaalwoordenboeken van de tweede helft der XVIIIe en van de eerste helft der XIXe eeuw.

Franse woordenboeken :

P. Richelet, *Dictionnaire de la langue françoise, ancienne et moderne* (Lyon, Bruyset, 1759, nouv. éd.) :

modification : Limitation. Restriction. (On a aporté quelque modification aux édits).
modifier : Limiter. Restreindre. Régler. (On a modifié la taxe).

Dictionnaire de l'Académie françoise (Nismes, Beaume - Liège, Plomteux, 1786, nouv. éd.) :

modification : modération, restriction, adoucissement d'une proposition, d'une convention. Il faut apporter quelque modification à ces articles-là.
modifier : modérer, adoucir. Il n'a guère d'usage dans cette acception, qu'en parlant des adoucissemens qu'on apporte à des articles, à des clauses d'un contrat, d'un édit, etc. Il faut un peu modifier ces articles-là.

N. Landais, *Dictionnaire général et grammatical des dictionnaires français...* (Paris, Bureau central des dictionnaires, 1836, 3e éd.) :

modification : action de modifier une loi, un contrat, etc.; tempérament, restriction...
modifier : adoucir, modérer, restreindre les dispositions d'une loi, les clauses d'un contrat, etc.

P. Boiste, *Dictionnaire universel de la langue française avec le latin...* (Paris, Didot, 1836, 8e éd. par Ch. Nodier) :

modification : Temperamentum, modération ; restriction, adoucissement d'une proposition, d'une peine; ... action de modifier (une loi.)
modifier : Temperare, modérer, adoucir (les clauses d'un acte); restreindre, modérer (une loi).

C. M. Gattel, *Dictionnaire universel de la langue française...* (Genève, de Chateauvieux, 1838; 5e éd.):

modification : Action de modifier une loi, un contrat, etc.
modifier : Adoucir, modérer, restreindre les dispositions d'une loi, les clauses d'un contrat, etc.

Dictionnaires de traduction :

[L. D'Arsy], *Le grand dictionnaire François-Flamen...* (Rotterdam, Waesbergue, éd. 1624, 1643, 1683) :

modification : moderatie.

J.L. D'Arsy, *Het groote woorden-boek... van Jan Louys d'Arsy... vermeerdert... door Joannes en Philippus La Gruë* (Amsterdam, Schelte, 1699) :

modification, restriction : moderatie.

Den grooten Dictionaris ende Schadt van dry talen - Duytsch - Spaensch ende Fransch... (Anvers, Trognesius, 1646) :

modification, restriction : modificacion.

N. Duez, *Dictionarium gallico-germanico-latinum...* (Amsterdam, Elzevier, 1664, 3e éd.) :

modification ou limitation, restriction : gewisse mässigung, oder gewisser bescheid, bescheidenheit.
modifier, limiter, restreindre : gewisse mass setzen oder vorschreiben, mässigen.

L. D'Arsy - C. Van den Ende, *Le gazophilace de la langue francoise et flamande...* (Rotterdam, Naeran, 1681, 3e éd.) :

modificatiôn : mâtiging
modifiêr : mâtigen,

modification : Limitation. Restriction. (On a aporté quelque modification aux édits).
modifier : Limiter. Restreindre. Régler. (On a modifié la taxe).

Dictionnaire de l'Académie françoise (Nismes, Beaume-Luik, Plomteux, 1786, nouv. éd.) :

modification : modération, restriction, adoucissement d'une proposition, d'une convention. Il faut apporter quelque modification à ces articles-là.
modifier : modérer, adoucir. Il n'a guère d'usage dans cette acception, qu'en parlant des adoucissemens qu'on apporte à des articles, à des clauses d'un contrat, d'un édit, etc. Il faut un peu modifier ces articles-là.

N. Landais, *Dictionnaire général et grammatical des dictionnaires français...* (Paris, Bureau central des dictionnaires, 1836, 3e dr.) :

modification : action de modifier une loi, un contrat, etc.; tempérament, restriction...
modifier : adoucir, modérer, restreindre les dispositions d'une loi, les clauses d'un contrat, etc.

P. Boiste, *Dictionnaire universel de la langue française avec le latin...* (Paris, Didot, 1836, 8e dr. door Ch. Nodier) :

modification : Temperamentum, modération; restriction, adoucissement d'une proposition, d'une peine;... action de modifier (une loi).
modifier : Temperare, modérer, adoucir (les clauses d'un acte); restreindre, modérer (une loi).

C.-M. Gattel, *Dictionnaire universel de la langue française...* (Genève, de Chateauvieux, 1838, 5e dr.) :

modification : Action de modifier une loi, un contrat, etc.
modifier : Adoucir, modérer, restreindre les dispositions d'une loi, les clauses d'un contrat, etc.

Vertaalwoordenboeken :

[L. D'Arsy], *Le grand dictionaire François-Flamen...* (R'dam, Waesbergue, uitg. 1624, 1643, 1683) :

modification : moderatie.

J.L. D'Arsy, *Het groote woorden-boek...* van Jan Louys d'Arsy... vermeerdert... door Joannes en Philippus La Gruë (A'dam, Schelte, 1699) :

modification, restriction : moderatie.

Den grooten Dictionaris ende Schadt van dry talen/ Duytsch/Spaensch ende Fransch... (Antw., Trognesius, 1646) :

modification, restriction : modificacion.

N. Duez, *Dictionarium gallico-germanico-latinum...* (A'dam, Elzevier, 1664, 3e druk) :

modification, ou limitation, restriction : gewisse mässigung/ oder gewisser bescheid/ bescheidenheit
modifier, limiter, restreindre : gewisse mass setzen oder vorschreiben, mässigen.

L. D'Arsy - C. Van den Ende, *Le gazophilace de la langue francoise et flamande...* (R'dam, Naeran, 1681, 3e druk) :

modificatiôn : mâtiging
modifiêr : mâtigen,

F. Halma, *Le grand dictionnaire françois et flamand... Het groot Fransch en Nederduitsch woordenboek...* (Utrecht, Van de Water, 1717, 3e éd.; Utrecht, Van Poolsum, 1729 [?] 3e éd.) :

modification : limitation, restriction. Matiging, bepaling, inbinding, vermindering.
modifier : limiter, restreindre. Matigen, bepaalen, inbinden, verminderen, intrekken.
modifier une taxe : eene schatting verminderen.

J.L. Frisch - Mr. Mauvillon, *Nouveau dictionnaire des passagers françois-allemand et allemand- françois...* (Leipzig, Gleditschen, 1766) :

modification : ...eine Einschränkung, Mässigung, Minderung.
modifier: ...mässigen; mildern, verringern, einschränken.

J. Des Roches, *Nouveau dictionnaire françois-flamand* (Anvers, Grangé, 1777, 2e éd., 1797, 1832) :

modification : maetiging, bepaeling
modifier : maetigen, bepaelen

Idem (1820) :

bepaelen : ... limiter, borner.

Idem (1835) :

modification : maetiging
modifier : maetigen

S.J.M. Van Moock, *Nouveau dictionnaire français-hollandais et hollandais-français...* (Zutphen, Thieme, 1824) :

modification : nadere bepaling; matiging, verzachting
modifier : nader bepalen; matigen, wijzigen, verzachten.

A. Boniface, *Dictionnaire français-anglais et anglais-français...* (Paris, de Belin Mandar et Devaux, 1830) :

modify : modifier, donner une nouvelle modification...
modifier : restreindre, tempérer, modérer, adoucir.

P. Visschers, *Vlaemschen en Franschen woordenboek* (Louvain, Vanlinthout et Vandenzande, 1836) :

modification : ...maetiging, bepaeling, verzagting
modifier : ... maetigen, verzagten, bepaelen
bepaelen : ... borner, limiter

Abbé Olinger, *Nouveau dictionnaire français-flamand* (Malines, Hanicq, 1839) :

modification: matiging, bepaling, verzachting
modifier : matigen, verzachten, bepalen

J. Kramers, *Nouveau dictionnaire français-néerlandais*, 2e édit. par H.W.F. Bonte (Gouda, Van Goor, sans date) :

modification : Wijziging, beperking, nadere bepaling; verzachting, matiging, modificatie... Cette loi aurait besoin de quelque —, die wet zou wel eenige wijziging of beperking behoeven.
modifier : Wijzigen, nader bepalen, beperken; matigen, verzachten, veranderen, modificeeren.

F. Halma, *Le grand dictionnaire françois et flamand... Het groot Frans en Nederduitsch woordenboek...* (Utr., Van de Water, 1717, 3de dr.; Utr., Van Poolsum, 1729 (?) 3de dr.) :

modification : limitation, restriction. Matiging, bepaling, inbinding, vermindering.
modifier : limiter, restreindre. Matigen, bepaalen, inbinden, verminderen, intrekken.
modifier une taxe : eene schatting verminderen.

J.L. Frisch - Mr. Mauvillon, *Nouveau dictionnaire des passagers françois-allemand et allemand-françois...* (Leipzig, Gleditschen, 1766) :

modification :... eine Einschränkung, Mässigung, Minderung.
modifier : ... mässigen; mildern, verringern, einschränken

J. Des Roches, *Nouveau dictionnaire françois- flamand* (Antw., Grangé, 1777, 2de dr., 1797, 1832) :

modification : maetiging, bepaeling
modifier : maetigen, bepaelen

Idem (1820) :

bepaelen : ... limiter, borner

Idem (1835) :

modification : maetiging
modifier : maetigen

S.J.M. Van Moock, *Nouveau dictionnaire français-hollandais et hollandais-français...* (Zutphen, Thieme, 1824) :

modification : nadere bepaling; matiging, verzachting
modifier : nader bepalen; matigen, wijzigen, verzachten

A. Boniface, *Dictionnaire français-anglais et anglais-français...* (Parijs, de Belin Mandar et Devaux, 1830) :

modify : modifier, donner une nouvelle modification...
modifier : restreindre, tempérer, modérer, adoucir

P. Visschers, *Vlaemschen en Franschen woordenboek..* (Leuven, Vanlinthout en Vandenzande, 1836) :

modification : ... maetiging, bepaeling, verzagting
modifier : ... maetigen, verzagten, bepaelen
bepaelen : ... borner, limiter.

Abbé Olinger, *Nouveau dictionnaire français-flamand..* (Mechelen, Hanicq, 1839) :

modification : matiging, bepaling, verzachting
modifier : matigen, verzachten, bepalen

J. Kramers, *Nouveau dictionnaire français-néerlandais*, 2e éd., par H.W.F. Bonte, (Gouda, Van Goor, z. j.) :

modification : Wijziging, beperking, nadere bepaling; verzachting, matiging, modificatie... Cette loi aurait besoin de quelque —, die wet zou wel eenige wijziging of beperking behoeven.
modifier : Wijzigen, nader bepalen, beperken; matigen, verzachten, veranderen, modificeeren.

Les auteurs des dictionnaires techniques anciens connaissaient cette signification particulière, voir notamment :

G. Van Wassenaer, *Curieus woorden-boek van alderhande konst- en bastaartwoorden, tot de practyck judicieel, ende des notarischaps...* (Supplément de la 2e partie de *Practyck notariael...*) (Amsterdam, Boom, 1708) :

modificatie : matiging, bemiddeling

S. Van Leeuwen, *Woorden-boeck, waer inne allerhande konst - ende bastaertwoorden, tot de practijcque des notarisschaps, en andere rechts-oeffeninge behoorende, uyt Hugo de Groot, Hooft, Huygens, Vondel...* (Supplément du *Notarius publicus*, 3e éd., Dordrecht, 1658) :

modificatie : matigingh, bemiddelingh.

Th. Boey, *Woorden-tolk of verklaring der voornaamste onduitsche en andere woorden, In de hedendaagsche en aalöude Rechtspleginge voorkomende.....* (La Haye, Gaillard, 1723).

modificatien, zijn verzagtingen, bepalingen, uitzonderingen van iets, in zeekere beveelen gesteldt.

P. Weiland, *Kunstwoordenboek : Verklaring van allerhande vreemde woorden, benamingen... betreffende alle vakken van kunsten, wetenschappen en geleerdheid...* (Rotterdam, Bolle, sans date, 3e éd.):

modificatie : verandering, beperking, wijziging eener zaak. modificeeren : vorm of gedaante geven; beperken, wijzigen.

Modification, modifier, dans le Code civil :

Le terme *modification* se rencontre dans le Code civil avec le sens de *restriction* dans les articles suivants :

190 : Le procureur du Roi... sous les *modifications* portées en l'article 185, peut et doit demander la nullité du mariage... (... met inachtneming van de in artikel 185 gestelde *beperkingen*, kan en moet de procureur des Konings de nietigverklaring van het huwelijk vorderen...)

Intitulé au Livre II (art. 516) : Des biens et des différentes *modifications* de la propriété. (Goederen en verschillende *beperkingen* van de eigendom).

537 : Les particuliers ont la libre disposition des biens qui leur appartiennent, sous les *modifications* établies par les lois. (Bijzondere personen beschikken vrij over de hun toebehorende goederen, behoudens de door de wetten gestelde *beperkingen)*.

552 : [Le propriétaire] peut... tirer de ces fouilles tous les produits..., sauf les *modifications* résultant des lois et règlements relatifs aux mines...
(De eigenaar mag... uit die gravingen alle voortbrengsels halen... behoudens de *beperkingen* voortvloeiende uit de wetten en verordeningen betreffende de mijnen...)

1091 : Les époux pourront... se faire telle donation qu'ils jugeront à propos, sous les *modifications* ci-après exprimées. (Echtgenoten mogen... aan elkaar... zodanige schenking doen als zij goedvinden, met inachtneming van de hieronder gestelde *beperkingen)*.

1149 : Les dommages et intérêts dus aux créanciers... sauf les exceptions et *modifications* ci-après. (De aan de

De auteurs van de oudere technische woordenboeken waren bekend met deze speciale betekens, zie o.m. :

G. Van Wassenaer, *Curieus woorden-boek van alderhande konst- en bastaartwoorden, tot de practijck judicieel, ende des notarischaps...* (Supplement bij deel II van *Practyck notariael...)* (A'dam, Boom, 1708) :

modificatie : matiging, bemiddeling

S. Van Leeuwen, *Woorden-boeck, waer inne allerhande konst- ende bastaertwoorden, tot de practijcque des notarisschaps, en andere rechts-oeffeninge behoorende, uyt Hugo de Groot, Hooft, Huygens, Vondel...* (Supplement bij *Notarius publicus*, 3e dr., Dordrecht, 1658) :

modificatie : matigingh, bemiddelingh

Th. Boey, *Woorden-tolk of verklaring der voornaamste onduitsche en andere woorden, In de hedendaagsche en aalöude Rechtspleginge voorkomende...* (Den Haag, Gaillard, 1723) :

modificatien, zijn verzagtingen, bepalingen, uitzonderingen van iets, in zeekere beveelen gesteldt.

P. Weiland, *Kunstwoordenboek : Verklaring van allerhande vreemde woorden, benamingen... betreffende alle vakken van kunsten, wetenschappen en geleerdheid* (R'dam, Bolle, z.j., 3de dr.) :

modificatie : verandering, beperking, wijziging eener zaak. modificeeren : vorm of gedaante geven; beperken, wijzigen.

Modification, modifier in het Wetboek :

Met de betekenis « restriction » (beperking) treft men het woord modification aan in de volgende artikelen :

190 : Le procureur du Roi... sous les *modifications* portées en l'article 185, peut et doit demander la nullité du mariage... (...met inachtneming van de in artikel 185 gestelde *beperkingen*, kan en moet de procureur des Konings de nietigverklaring van het huwelijk vorderen...)

Opschrift van Boek II (art. 516) : Des biens et des différentes modifications de la propriété. (Goederen en verschillende *beperkingen* van de eigendom).

537 : Les particuliers ont la libre disposition des biens qui leur appartiennent, sous les *modifications* établies par les lois. (Bijzondere personen beschikken vrij over de hun toebehorende goederen, behoudens de door de wetten gestelde *beperkingen)*.

552 : [Le propriétaire] peut... tirer de ces fouilles tous les produits..., sauf les *modifications* résultant des lois et règlements relatifs aux mines...
(De eigenaar mag... uit die gravingen alle voortbrengsels halen... behoudens de *beperkingen* voortvloeiende uit de wetten en verordeningen betreffende de mijnen...)

1091 : Les époux pourront ...se faire telle donation qu'ils jugeront à propos, sous les *modifications* ci-après exprimées. (Echtgenoten mogen... aan elkaar... zodanige schenking doen als zij goedvinden, met inachtneming van de hieronder gestelde *beperkingen)*.

1149 : Les dommages et intérêts dus aux créanciers... sauf les exceptions et *modifications* ci-après. (De aan

schuldeiser verschuldigde schadevergoeding ... behoudens de hierna gestelde uitzonderingen en *beperkingen)*.

1387 : ...conventions... pourvu qu'elles ne soient pas contraires aux bonnes mœurs, et, en outre, sous les *modifications* qui suivent. (... overeenkomsten... mits die niet met de goede zeden strijdig zijn en, buitendien, onder de hierna volgende *beperkingen*.

1527 : Les époux peuvent faire toutes autres conventions... sauf les *modifications* portées par les articles... (De echtgenoten mogen alle andere overeenkomsten maken... behoudens de in de artikelen... gestelde *beperkingen)*.

1844 : ...société... contractée pour toute la vie des associés, sous la *modification* portée en l'article... (...vennootschap... aangegaan voor het gehele leven van de vennoten, behoudens de *beperking*...)

Le verbe « *modifier* » se rencontre aussi une fois dans le Code civil, avec le sens particulier de « verminderen », à l'article 1231 : La peine peut être *modifiée* par le juge lorsque l'obligation principale a été éxécutée en partie. (De straf kan door de rechter *verminderd* worden, wanneer de hoofdverbintenis gedeeltelijk is uitgevoerd).

A l'article 1616, *modifications* ne semble pas signifier uniquement *beperkingen* et, d'après le contexte, la traduction *bepalingen* paraît dès lors préférable.

1616 : Le vendeur est tenu de délivrer la contenance telle qu'elle est portée au contrat, sous les *modifications* ci-après exprimées. (De verkoper is verplicht het verkochte te leveren in de omvang die bij de overeenkomst bedongen is, echter met inachtneming van de navolgende *bepalingen*.

J. M.

17. Nullité — Rescision — Résolution — Résiliation — Révocation — Dissolution — Rupture de contrat.

Une convention peut, dans certains cas, s'éteindre sans qu'elle ait, ou avant qu'elle ait atteint son but, la réalisation des conséquences juridiques voulues par les parties. Diverses causes peuvent entraîner ce résultat et leurs effets ne sont pas identiques.

Les termes énumérés dans le titre de cette étude résument les situations de droit considérées. Ils figurent dans le Code civil; mais leur emploi ne répond pas toujours à celui qu'exigerait une méthode rigoureuse. La doctrine a, il est vrai, complété et amendé le schéma tracé par la loi, mais, pour certains concepts, on est loin d'avoir atteint l'uniformité désirable. R. Dekkers, (*Précis de droit belge*, t. II, Bruxelles, 1955, n° 169) écrit à ce sujet : « Dans toute cette matière, dont la loi n'a pas fait la synthèse, la terminologie laisse fort à désirer ».

On peut, à plus juste titre encore, en dire autant de la terminologie néerlandaise qui repose principalement sur des traductions du Code Napoléon, et qui a été élaborée à une époque où la langue juridique des Pays-Bas était encore instable et pauvre.

1. *Nullité, action en nullité.*

Une convention est nulle, lorsque dès le moment de sa conclusion, un des éléments requis pour sa validité fait défaut : il y a absence de consentement, le consentement n'a pas été libre (erreur, dol, contrainte); un des contractants

de schuldeiser verschuldigde schadevergoeding... behoudens de hierna gestelde uitzonderingen en *beperkingen)*.

1387 : ...conventions... pourvu qu'elles ne soient pas contraires aux bonnes mœurs, et, en outre, sous les *modifications* qui suivent. (...overeenkomsten... mits die niet met de goede zeden strijdig zijn en, buitendien, onder de hierna volgende *beperkingen)*.

1527 : Les époux peuvent faire toutes autres conventions ...sauf les *modifications* portées par les articles ... (De echtgenoten mogen alle andere overeenkomsten maken... behoudens de in de artikelen... gestelde *beperkingen)*.

1844 : ...société... contractée pour toute la vie des associés, sous la *modification* portée en l'article... (... vennootschap... aangegaan voor het gehele leven van de vennoten, behoudens de *beperking...)*

Met de verwante betekenis « verminderen » komt het werkwoord *modifier* ook eenmaal voor in ons Burgerlijk Wetboek, nl. in art. 1231 : La peine peut être *modifiée* par le juge lorsque l'obligation principale a été exécutée en partie. (De straf kan door de rechter *verminderd* worden, wanneer de hoofdverbintenis gedeeltelijk is uitgevoerd).

In artikel 1616 schijnt *modifications* niet uitsluitend *beperkingen* te betekenen en is wegens de kontekst *bepalingen* verkieslijk :

1616 : Le vendeur est tenu de délivrer la contenance telle qu'elle est portée au contrat, sous les *modifications* ci-après exprimées. (De verkoper is verplicht het verkochte te leveren in de omvang die bij de overeenkomst bedongen is, echter met inachtneming van de navolgende *bepalingen)*.

J. M.

17. Nullité — Rescision — Résolution — Résiliation — Révocation — Dissolution — Rupture de contrat.

Een overeenkomst kan in bepaalde gevallen teniet gaan zonder dat zij of voordat zij haar normale bestemming, het teweegbrengen van de door partijen beoogde rechtsgevolgen, bereikt. Verscheidene oorzaken kunnen daartoe leiden en de gevolgen verschillen naar gelang van de gevallen.

De in de titel opgesomde termen kenmerken de hier bedoelde rechtsfiguren. Zij komen voor in het Burgerlijk Wetboek, maar bij het gebruik dat ervan wordt gemaakt, wordt het onderscheid niet altijd streng volgehouden. De rechtsleer heeft weliswaar het wettelijk schema aangevuld en verbeterd. Toch is men voor sommige begrippen nog niet tot de gewenste eenvormigheid gekomen. R. Dekkers (*Précis de droit belge*, II, Brussel, 1955, nr. 169) schrijft in dit verband : « Dans toute cette matière, dont la loi n'a pas fait la synthèse, la terminologie laisse fort à désirer. »

Hetzelfde kan met nog meer recht gezegd worden van de Nederlandse terminologie, die hoofdzakelijk berust op vertalingen van het Wetboek Napoleon en die tot stand kwam in een tijd toen de rechtstaal van de Nederlanden nog onvast en armoedig was.

1. *Nullité, action en nullité.*

Een overeenkomst is nietig, wanneer reeds van den beginne af enig element ontbreekt dat tot haar geldig bestaan vereist is : er is geen toestemming of geen vrije toestemming (dwaling, bedrog, dwang); een van de contractanten

est incapable; le contenu de la convention (sa cause ou son objet) est contraire à la loi; des formes essentielles n'ont pas été remplies, etc.

H. Capitant (*Vocabulaire juridique*, Paris, 1936, au mot Nullité, p. 347) décrit le concept comme suit : « Latin médiéval nullitas (de nullus « nul »). Inefficacité d'un acte juridique résultant de l'absence de l'une des conditions de fond ou de forme requises pour sa validité ». Merlin, (*Répertoire universel et raisonné de jurisprudence*, t. XXI, 5e éd., Bruxelles, 1827, au mot Nullité, p. 391) donne l'explication suivante : « Ce mot désigne à la fois, et l'état d'un acte qui est nul et comme non avenu, et le vice qui empêche cet acte de produire son effet ».

On distingue deux, ou même trois sortes de nullités. Certaines conventions sont nulles de nullité absolue (par exemple une convention qui serait contraire à l'ordre public; quelques auteurs vont même dans certains cas jusqu'à parler de conventions « inexistantes » (par exemple quand il n'y a pas eu consentement du tout); le plus souvent, la nullité n'est que relative et la convention existera tant que les personnes désignées par la loi n'auront pas demandé et obtenu l'annulation (p. ex. une convention conclue par un incapable).

La question se pose de savoir si cette distinction doit influencer la traduction de « l'action en nullité ». H. De Page (*Traité élémentaire de droit civil belge*, t. IV, Bruxelles, 1938, n° 781) écrit en effet : « L'intervention du juge est toujours nécessaire pour faire disparaître un acte auquel il manque un de ses éléments essentiels. Cela est vrai aussi bien pour les actes dits « inexistants » que pour les actes nuls de plein droit et pour les actes annulables. Un acte nul ne peut tomber, quelle que soit la cause de la nullité, qu'à la suite de l'intervention du juge... Il devient dès lors sans intérêt de rechercher si, dans la nullité relative (ou annulabilité) le juge « décrète » la nullité, tandis que dans la nullité absolue, il la « constate »... Le juge doit intervenir pour *prononcer* la nullité; un point, c'est tout ».

Dans le même sens, S. van Brakel (*Leerboek van het Nederlandse verbintenissenrecht*, t. I, 3e éd., 1948, p. 141), déclare : « In zekeren zin toch kan men zeggen, dat *alle* nietigheden eerst na beroep werken. Indien niemand bezwaren oppert — in of buiten rechte — dan heeft ook de van rechtswege nietige handeling de door partijen beoogde gevolgen ».

En dernière analyse l'acte « annulable » étant dès sa naissance inapte à produire les conséquences d'un acte valide, le jugement par lequel il est déclaré nul, rétroagira et la nullité sera considérée comme ayant existé dès le début.

Conclusion :

Nul = *nietig;* nullité = *nietigheid;* action en nullité = vordering tot *nietigverklaring,* aussi bien en cas de nullité absolue qu'en cas de nullité relative.

2. *Rescision — action en rescision.*

Dans le droit français du XVIIIe siècle, l'action en nullité était distincte de l'action en rescision. Quand la nullité était fondée sur une disposition du droit romain, aucune action en nullité ne pouvait être intentée que lorsque le demandeur avait obtenu de la chancellerie royale des *lettres de rescision (lettres royaux),* par lesquelles la faculté lui était accordée de demander l'annulation pour la cause invoquée.

Le juge qui connaissait ensuite de l'affaire, appréciait souverainement s'il y avait lieu de prononcer la nullité dans les circonstances de la cause. [Pigeau, *La procédure civile du Châtelet de Paris*, t. II, Paris, 1779, pp. 95-97, au mot Lettres de rescision; J.B. Denisart, *Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence actuelle,*

is handelingsonbekwaam; de inhoud van de overeenkomst (haar oorzaak of voorwerp) is strijdig met de wet; essentiële vormvoorschriften zijn niet in acht genomen, enz.

H. Capitant (*Vocabulaire juridique*, Parijs, 1936, i. v. Nullité, bl. 347) omschrijft het begrip als volgt : « Latin médiéval nullitas (de nullus « nul »). Inefficacité d'un acte juridique résultant de l'absence de l'une des conditions de fond ou de forme requises pour sa validité. » Merlin (*Répertoire universel et raisonné de jurisprudence*, XXI, 5e dr., Brussel, 1827, i.v. Nullité, bl. 391) gaf de volgende toelichting : « Ce mot désigne à la fois, et l'état d'un acte qui est nul et comme non avenu, et le vice qui empêche cet acte de produire son effet. »

Men onderscheidt twee, of zelfs drie soorten van nietigheid. Sommige overeenkomsten zijn volstrekt nietig (b.v. een overeenkomst die in strijd is met de openbare orde); zelfs spreken sommige auteurs voor bepaalde gevallen van « onbestaande » overeenkomsten (b.v. er is helemaal geen toestemming geweest); meestal is de overeenkomst enkel vernietigbaar en zal zij in stand blijven totdat door de wet bepaalde personen tenietdoening zullen hebben gevraagd en verkregen (bv. een overeenkomst aangegaan door een handelingsonbekwame).

De vraag rijst of dit onderscheid de vertaling van « action en nullité » moet beïnvloeden. H. De Page (Traité élémentaire de droit civil belge, IV, Brussel, 1938, nr. 781) schrijft: « L'intervention du juge est toujours nécessaire pour faire disparaître un acte auquel il manque un de ses éléments essentiels. Cela est vrai aussi bien pour les actes dits « inexistants » que pour les actes nuls de plein droit et pour les actes annulables. Un acte nul ne peut tomber, quelle que soit la cause de la nullité, qu'à la suite de l'intervention du juge... Il devient dès lors sans intérêt de rechercher si, dans la nullité relative (ou annulabilité) le juge « décrète » la nullité, tandis que dans la nullité absolue, il la « constate » ...Le juge doit intervenir pour *prononcer* la nullité; un point, c'est tout. »

In dezelfde geest verklaart S. van Brakel (*Leerboek van het Nederlandse verbintenissenrecht*, I, 3e dr., 1948, bl. 141) : « In zekeren zin toch kan men zeggen, dat *alle* nietigheden eerst na beroep werken. Indien niemand bezwaren oppert — in of buiten rechte — dan heeft ook de van rechtswege nietige handeling de door partijen beoogde gevolgen. »

Ten slotte was de « vernietigbare » akte sinds haar ontstaan ongeschikt om de gevolgen van een geldige akte teweeg te brengen. Het vonnis waarbij zij wordt nietig verklaard, zal dan ook terugwerken en de nietigheid zal worden beschouwd als vanaf het begin aanwezig.

Besluit :

Nul = nietig; nullité = nietigheid; action en nullité = vordering tot *nietigverklaring,* zowel in geval van nietigheid van rechtswege als in geval van vernietigbaarheid.

2. *Rescision, action en rescision.*

In het achttiende-eeuwse Franse recht was de « action en nullité » onderscheiden van de « action en rescision ». Wanneer de nietigheid gebaseerd was op een bepaling van het Romeinse recht, kon geen vordering tot nietigverklaring worden ingesteld dan nadat de eiser van de koninklijke kanselarij *lettres de rescision (lettres royaux)* had verkregen, waarbij verlof werd verleend om op de aangevoerde grond nietigverklaring te vorderen.

De rechter die van de zaak verder kennis nam, oordeelde vrij of in de gegeven omstandigheden nietigverklaring moest worden uitgesproken. (Pigeau, *La procédure civile du Châtelet de Paris*, II, Parijs, 1779, bl. 95-97, i.v. Lettres de rescision; J. B. Denisart, *Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence actuelle*, IV, 7e dr.,

t. IV, 7e éd., Paris, 1771, p. 282, au mots Rescindant, rescision, rescisoire et restitution en entier; Merlin, *Répertoire*, t. XXI, 5e éd., Bruxelles, 1827, p. 391 et suivantes, au mot Nullité; t. XXIX, 5e éd., Bruxelles, 1828, p. 168 et suivantes, au mot Rescision; R. J. Pothier, *Traité du contrat de vente*, n° 331 et suivants, dans *Œuvres*, éd. Siffrein, t. III, Paris, 1821, p. 208 et suivantes; C. J. de Ferrière, *Dictionnaire de droit et de pratique*, t. II, nouvelle édition, Paris, 1771, p. 581, au mot Rescision; p. 144 aux mots Lettres de rescision; p. 277, au mot Nullité, etc...)

Les cas de « rescision » cités par les auteurs français du XVIIIe siècle sont tous relatifs à la lésion et aux vices de consentement : lésion pour plus de la moitié dans une vente, lésion pour plus du quart dans le partage d'une succession, violence, crainte, erreur ou dol, lésion des intérêts d'un contractant mineur émancipé. Pour les autres cas de nullité, tels que l'usure, l'incapacité de la femme mariée non autorisée, l'incapacité du mineur, l'existence d'un empêchement dirimant au mariage, les dispositions contraires aux ordonnances royales ou aux coutumes homologuées, les *lettres royaux* n'étaient pas requises, puisque la nullité invoquée n'était pas fondée sur le droit romain, mais sur le droit coutumier, les ordonnances royales ou le droit canon.

Cette distinction a disparu avec l'ancien droit, quoique la terminologie soit, tout au moins en partie, restée la même. Le Code civil emploie d'ailleurs encore l'expression « action en rescision ». Lorsque la nullité est fondée sur la lésion, l'action tendant à l'annulation de l'acte est dénommée « action en rescision » : art. 887-892 (partage des successions), art. 1305 (lésion du mineur), art. 1674 (vente de biens immobiliers). En règle générale, la doctrine traite de la *rescision* uniquement à propos de la lésion. On semble n'avoir pas remarqué que les articles 887 et 892 emploient aussi le mot *rescision* à propos des vices de consentement : « Les partages peuvent être *rescindés* pour cause de violence ou de dol... » (887); « Le cohéritier qui a aliéné son lot en tout ou partie, n'est plus recevable à intenter l'action en rescision pour dol ou violence... » (892). Au sujet de la transaction, le Code civil dispose que la convention peut être *rescindée*, outre certains cas d'erreur, en cas de dol ou de violence. A ce propos aussi, il est parlé de « transaction rescindée » (art. 2053), d' « action en rescision » (art. 2054), de « cause de rescision » (art. 2057).

La doctrine présente donc les choses inexactement quand elle soutient que la « rescision » n'a lieu qu'en cas de lésion: le texte du Code civil contredit cette affirmation.

Entre l'« action en nullité » et l'« action en rescision » il existe cette seule différence que l'un des termes est préféré à l'autre selon la cause de la nullité. H. De Page (*Traité*, t. II, n° 787) attribue à tort à l'«action en rescision » certains caractères spécifiques qui ne se rencontrent que dans l'« action en rescision pour cause de lésion ». M. Planiol et G. Ripert (*Traité élémentaire de droit civil*, t. II, 11e éd., Paris 1937, n° 1276) au contraire, considèrent que les deux actions sont identiques, et écrivent : « Nous emploierons pour plus de brièveté la seule dénomination d'action en nullité ».

Le Code civil s'exprime à plusieurs reprises de manière telle, que les deux termes peuvent y être pris comme synonymes :

Article 1117 : « La convention... donne seulement lieu à une action en nullité ou en rescision...»;

Article 1304 : « Dans tous les cas où l'action en nullité ou en rescision d'une convention n'est pas limitée à un moindre temps..., *cette* action dure dix ans...»;

Parijs, 1771, bl. 282, i.v. Rescindant, rescision, rescisoire et restitution en entier; Merlin, *Répertoire*, XXI, 5e dr., Brussel, 1827, bl. 391 v.v., i.v. Nullité; XXIX, 5e dr., Brussel, 1828, bl. 168 v.v., i.v. Rescision; R.J. Pothier, *Traité du contrat de vente*, nr. 331 v.v. in *Œuvres*, ed. Siffrein III, Parijs, 1821, bl. 208 v.v.; C. J. de Ferrière, *Dictionnaire de droit et de pratique*, II, nieuwe druk, Parijs, 1771, bl. 581, i.v. Rescision; bl. 144, i.v. Lettres de rescision; bl. 277, i.v. Nullité, enz.).

De door de Franse auteurs van de XVIIIe eeuw aangehaalde gevallen van « rescision » betreffen uitsluitend de benadeling en de wilsgebreken bij de toestemming : benadeling voor meer dan de helft bij verkoop, benadeling voor meer dan een vierde bij verdeling van een nalatenschap, geweld, vrees, dwaling en bedrog, benadeling van de ontvoogde minderjarige contractant.

Voor de andere gevallen van nietigheid, zoals woeker, onbekwaamheid van de niet gemachtigde gehuwde vrouw, onbekwaamheid van de minderjarige, aanwezigheid van een ontbindend huwelijksbeletsel, bepalingen strijdig met de koninklijke ordonnanties of met de gehomologeerde costumen, waren geen *lettres royaux* vereist, daar zij niet steunden op het Romeinse recht, maar op het gewoonterecht, de koninklijke ordonnanties of het kerkelijk recht.

Dit onderscheid is samen met het oude recht vervallen, hoewel de terminologie ten dele onveranderd is gebleven. Het Burgerlijk Wetboek immers kent de uitdrukking « action en rescision » nog steeds. Wanneer de nietigheid berust op benadeling, wordt de vordering strekkende tot tenietdoening van de akte « action en rescision » genoemd : art. 887-892 (verdeling van nalatenschappen), art. 1305 (benadeling van minderjarigen), art. 1674 (verkoop van onroerende goederen). De rechtsleer behandelt de *rescision* meestal naar aanleiding van de benadeling. Men schijnt niet te hebben opgemerkt dat de artikelen 887 en 892 de term *rescision* ook gebruiken in verband met wilsgebreken : « Les partages peuvent être rescindés pour cause de violence ou de dol... » (887); « Le cohéritier qui a aliéné son lot en tout ou partie, n'est plus recevable à intenter l'action en rescision pour dol ou violence... » (892). Met betrekking tot de dading (transactie) bepaalt het Burgerlijk Wetboek dat de overeenkomst, behalve in bepaalde gevallen wegens dwaling, eveneens kan worden *rescindée* wegens bedrog of geweld (art. 2053). In dit verband wordt ook gesproken van « action en rescision » (art. 2054), « cause de rescision » (art. 2057).

De rechtsleer stelt dus de zaken verkeerd voor, wanneer zij verklaart dat « rescision » alleen nog bij benadeling op haar plaats is : de tekst van het Burgerlijk Wetboek spreekt die opvatting tegen.

Tussen de « action en nullité » en de « action en rescision » bestaat slechts dit enige verschil, dat een van de termen de voorkeur boven de andere krijgt, naar gelang van de oorzaak van nietigheid. H. De Page (*Traité*, II, nr. 787) schrijft ten onrechte aan de « action en rescision » enkele specifieke kenmerken toe, die alleen passen bij de « action en rescision pour cause de lésion ». M. Planiol en G. Ripert (*Traité élémentaire de droit civil*, II, 11e dr., Parijs, 1937, nr. 1276) integendeel beschouwen beide vorderingen als identiek en schrijven : « Nous emploierons pour plus de brièveté la seule dénomination d'action en nullité ».

Het Burgerlijk Wetboek drukt zich herhaaldelijk uit op zulke wijze, dat de termen als synoniem kunnen zijn bedoeld :

Artikel 1117 : « La convention... donne seulement lieu à une action en nullité ou en rescision...; »

Artikel 1304 : « Dans tous les cas où l'action en nullité ou en rescision d'une convention n'est pas limitée à un moindre temps..., *cette* action dure dix ans...; »

Article 1338 : « L'acte de confirmation ou ratification d'une obligation contre laquelle la loi admet l'action en nullité ou en rescision... ».

Il ne serait donc pas erroné de rendre les deux expressions en néerlandais par « nietigverklaring ». On pourrait toutefois reprocher à cette traduction que le texte néerlandais ne contient qu'une seule et même expression là où le Code civil en emploie deux distinctes.

De plus le Code civil néerlandais traduit « la rescision en matière de partage » par « vernietiging van boedelscheiding » (Code civil néerlandais, Titre précédant l'article 1158 et texte des articles qui suivent). Et on lit plus loin : « [de dading] kan vernietigd worden » (art. 1896); « de vernietiging eener dading vragen » (art. 1897); « grond tot vernietiging der dading » (art. 1900).

Le projet Meijers a repris cette terminologie et écrit à son tour : « vernietiging van de verdeling, vordering tot vernietiging, eis tot vernietiging » (*Ontwerp*, Texte, première partie, 3e section, art. 2-4, p. 137).

Conclusion :

rescision = vernietiging; action en rescision = vordering tot vernietiging.

3. *Résolution.*

Une convention peut être mise à néant par des faits ou des circonstances qui se produisent après sa conclusion. Les parties peuvent y insérer une condition nommée « condition résolutoire » dont la réalisation mettra fin à la convention avec toutes ses conséquences, par exemple, une clause de réméré (art. 1659). Dans les conventions synallagmatiques, la non-exécution de ses obligations par un contractant équivaut à la réalisation d'une condition résolutoire : le co-contractant peut, en ce cas, demander la résolution de la convention. Celle-ci a un effet rétroactif et remet les choses dans l'état dans lequel elles se trouvaient avant la conclusion de la convention.

La terminologie avec *résolution* ne pose pas de problème. La *résolution* est appelée « ontbinding » par le Code civil néerlandais et l'ensemble de la doctrine.

Toutefois, dans certains cas, la question peut se poser de savoir si telle construction juridique doit être présentée comme étant fondée sur la résolution ou sur la nullité. L'action pour cause de vices cachés, dans la vente, en est un exemple. Le terme « vice rédhibitoire » fait penser au droit, pour l'acheteur, de demander l'annulation de la vente. D'autre part, le vendeur n'a pas rempli ses obligations et l'on peut en conclure qu'il s'agit plutôt d'une résolution. Voy. M. Planiol et G. Ripert, *Traité élémentaire*, t. II, 11e éd., n° 1465; C. Asser - P.W. Kamphuisen, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch burgerlijk recht. Verbintenissenrecht*, t. III: *Bijzondere overeenkomsten*, Zwolle, 1948, p. 106; H. De Page, *Traité*, t. IV, n° 184, p. 212 (cet auteur hésite). A. Colin et H. Capitant (*Cours élémentaire de droit civil français*, 4e éd., Paris, 1924, p. 480 et 482) expriment leur opinion en ces termes : « L'assimilation de la rédhibition à la résolution est inconciliable avec l'histoire de la garantie et l'existence en cette matière d'une législation toute spéciale... L'action en nullité pour erreur est le recours qui offre le plus d'analogie avec la garantie des vices ».

L'expression *koopvernietigend gebrek* (vice rédhibitoire) appartient sans aucun doute à la langue néerlandaise quoiqu'elle soit peu usitée par les juristes néerlandais (Consul-

Artikel 1338 : « L'acte de confirmation ou ratification d'une obligation contre laquelle la loi admet l'action en nullité ou en rescision... »

Het zou dus niet verkeerd zijn beide uitdrukkingen in het Nederlands door « nietigverklaring » weer te geven. Evenwel kan daartegen het bezwaar worden geopperd, dat het Burgerlijk Wetboek twee onderscheiden uitdrukkingen gebruikt, waartegenover in het Nederlands een enkele zou komen te staan.

Bovendien vertaalt het Nederlands Burgerlijk Wetboek « la rescision en matière de partage » door « vernietiging van boedelscheiding » (N.B.W. : titel boven artikel 1158 en tekst van de daaropvolgende artikelen). En verder leest men : « [de dading] kan vernietigd worden » (art. 1896); « de vernietiging eener dading vragen » (art. 1897); « grond tot vernietiging der dading » (art. 1900).

Het *Ontwerp* Meijers heeft die terminologie overgenomen en schrijft op zijn beurt : « vernietiging van de verdeling, vordering tot vernietiging, eis tot vernietiging » (*Ontwerp*, Tekst, eerste gedeelte, afd. 3, artt. 2-4, bl. 137).

Besluit :

Rescision = vernietiging; action en rescision = vordering tot vernietiging.

3. *Résolution.*

Een overeenkomst kan worden teniet gedaan door feiten of omstandigheden die zich na haar ontstaan voordoen. Partijen kunnen een zogenaamde ontbindende voorwaarde (*condition résolutoire*) inlassen, waarvan de vervulling de overeenkomst met al haar gevolgen zal teniet doen, zoals b.v. een beding van wederinkoop (art. 1659). Bij wederkerige overeenkomsten staat niet-naleving van zijn verbintenissen door een contractant gelijk met de vervulling van een ontbindende voorwaarde : de medecontractant kan, in zodanig geval, de ontbinding van de overeenkomst eisen. Deze heeft terugwerkende kracht en doet de zaken terugkeren in de toestand waarin zij zich vóór het sluiten van de overeenkomst bevonden.

De terminologie met *résolution* is geen probleem. *Résolution* wordt door het N.B.W. en door de gehele rechtsleer « ontbinding » genoemd.

Alleen kan de vraag of een wettelijke regeling als ontbinding of als nietigheid moet worden geconstrueerd, in bepaalde gevallen moeilijkheden opleveren. De vordering op grond van verborgen gebreken bij koop is zo'n geval. De term koopvernietigend gebrek (*vice rédhibitoire*) doet denken aan een recht, voor de koper, om de koop te doen vernietigen. Anderzijds is de verkoper zijn verplichting niet nagekomen en daaruit kan worden besloten dat men eerder met een ontbinding te doen heeft. Zie M. Planiol en G. Ripert, *Traité élémentaire*, II, 11e dr., nr. 1465; C. Asser — P.W. Kamphuisen, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch burgerlijk recht. Verbintenissenrecht*, 3e stuk : *Bijzondere overeenkomsten*, Zwolle, 1948, bl. 106; H. De Page, *Traité*, IV, nr. 184, bl. 212 (deze auteur aarzelt). A. Colin en H. Capitant (*Cours élémentaire de droit civil français*, 4e dr., Parijs, 1924, bl. 480 en 482) drukken hun mening uit als volgt : « L'assimilation de la rédhibition à la résolution est inconciliable avec l'histoire de la garantie et l'existence en cette matière d'une législation toute spéciale... L'action en nullité pour erreur est le recours qui offre le plus d'analogie avec la garantie des vices ».

De uitdrukking koopvernietigend gebrek schijnt bij de Nederlandse juristen weinig gebruikelijk te zijn, maar behoort zonder twijfel tot de Nederlandse taal (Zie o. m.

ter notamment J. Wester, *Verborgen gebreken bij dieren*, Zwolle, 1927, passim; J. Th. De Smidt, *Rechtsgewoonten*, Amsterdam, 1954, p. 85-86; *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, t. VII, 2e partie, La Haye, 1941, col. 5379, v° Koop (Koopvernietigend, Koopvernietiging), Van Dale, *Nieuw Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*, 7e éd., La Haye, 1950, p. 927, v° Koopvernietigend, Koopvernietiging). « Action rédhibitoire » pourrait donc être traduit par *vordering tot koopvernietiging*. Le droit de l'acheteur comprend pourtant également l'action appelée « *actio quanti minoris* », tendant à la réduction du prix, la vente étant maintenue. L'article 1648 porte : « L'action résultant des vices rédhibitoires » = « de rechtsvordering op grond van koopvernietigende gebreken ».

4. *Résiliation.*

Ce terme a des significations différentes selon qu'il est employé à propos de conventions qui tendent à créer une situation juridique entièrement nouvelle (vente, échange), ou à propos de conventions qui imposent pour un certain temps aux parties des prestations répétées (bail, société).

I. Dans le premier cas il est synonyme de « résolution » et comme celle-ci il met le contrat à néant, *ab initio*.

Le terme (*résiliation* ou *résiliment*) ne se rencontre pas dans J. Domat (*Les loix civiles dans leur ordre naturel*, 2 tomes, Paris, 1691), qui emploie toujours le mot résolution. On le rencontre quelquefois, il est vrai, dans R.J. Pothier, dans le chapitre consacré à la condition résolutoire (Des conditions résolutoires, au *Traité des obligations*, n° 672, dans *Œuvres*, éd. Siffrein, t. II, Paris, 1821, p. 144) : «... cette inexécution peut souvent opérer le résiliement du marché, et conséquemment l'extinction de mon obligation. Mais il faut que je fasse prononcer le résiliement par le juge... » R. J. Pothier écrivait ce texte aux environs de 1760.

J.B. Denisart (*Collection de décisions nouvelles*, t. IV, 7e éd., Paris 1771, p. 282) fait observer que les mots « résiliation, résilier, résilir » et « résolutoire », ne sont employés que par les praticiens : « Ces mots ne sont guères en usage que parmi les praticiens; ils signifient casser, annuller, ou détruire un acte par un acte contraire. »

Dans le *Répertoire* de Merlin (5e éd., Bruxelles, 1825-1828) ne figure pas de rubrique « résiliation » et le terme n'y est, de plus, employé que rarement (par exemple, aux mots Vente, Clause résolutoire, etc.). Ainsi, par exemple : « que le vendeur y rentre, non en vertu d'une vente qu'on lui en a faite, mais par la résiliation de celle qu'il en avait faite. » Dans une phrase précédente, il emploie le mot *résoudre* pour exprimer le même concept (au mot Vente, t. XXXVI, p. 82). Quand il traite de la clause résolutoire (t. IV, p. 398), il emploie une fois l'expression « résilié de plein droit » (dans une citation d'un bail à ferme du 31 mai 1791) à côté des expressions plus usuelles : « résolu de plein droit, résolution de plein droit ».

« Résiliation » figure encore aujourd'hui dans notre Code civil aux articles 1622, 1636, 1637 et 1638; par exemple, en cas d'éviction partielle « l'acquéreur peut faire résilier la vente » etc...

Dans le commentaire de ces articles, la doctrine depuis la première moitié du XIXe siècle emploie souvent le terme « résolution », là où le législateur a écrit « résiliation ».

Ainsi, on trouve dans R. Th. Troplong (*Le droit civil expliqué. De la vente*, Bruxelles, 1841, n°s 513, 514 et 533, p. 271 et 277) dans le commentaire de l'article 1636 C.C. : « L'acheteur peut demander la résolution, si la partie évincée est de telle conséquence que l'acheteur n'eût pas acheté »

J. Wester, *Verborgen gebreken bij dieren*, Zwolle, 1927, passim; J. T. de Smidt, *Rechtsgewoonten*, Amsterdam, 1954, bl. 85-86; *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, VII, tweede stuk, 's-Gravenhage, 1941, kol. 5379, i.v. Koop (Koopvernietigend, Koopvernietiging), Van Dale, *Nieuw Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*, 7e dr., 's-Gravenhage, 1950, bl. 927, i.v. Koopvernietigend, Koopvernietiging). *Action rédhibitoire* zou dus « vordering tot koopvernietiging » kunnen worden genoemd. Het recht van de koper omvat echter eveneens de zogenaamde *actio quanti minoris*, strekkende tot vermindering van de prijs, met instandhouding van de koop. Artikel 1648 bepaalt : « L'action résultant des vices rédhibitoires » = de rechtsvordering op grond van koopvernietigende gebreken.

4. *Résiliation.*

Deze term verschilt in betekenis naar gelang hij gebruikt wordt in verband met overeenkomsten die ertoe strekken een geheel nieuwe rechtstoestand teweeg te brengen (koop, ruil), of in verband met overeenkomsten die aan partijen voor een zekere tijd herhaalde prestaties opleggen (huur, vennootschap).

I. In het eerste geval is hij een synoniem van ontbinding en doet, zoals deze, het contract teniet, *ab initio*.

In deze betekenis schijnt de term (*résiliation of résiliment*) niet voor te komen bij J. Domat (*Les loix civiles dans leur ordre naturel*, 2 delen, Parijs, 1691), die steeds het woord *résolution* bezigt. Wel treft men hem enkele malen aan bij R.J. Pothier in het hoofdstuk over de ontbindende voorwaarde (Des conditions résolutoires, in *Traité des obligations*, nr. 672, in *Œuvres*, ed. Siffrein, II, Parijs, 1821, bl. 144) : «... cette inexécution peut souvent opérer le résiliement du marché, et conséquemment l'extinction de mon obligation. Mais il faut que je fasse prononcer le résiliement par le juge... » R.J. Pothier schreef dit omstreeks het jaar 1760.

J.B. Denisart (*Collection de décisions nouvelles*, IV, 7e dr., Parijs, 1771, bl. 282) merkt op dat de woorden *résiliation, résilier, résilir* en *résolutoire* alleen door de praktizijns worden gebruikt : « Ces mots ne sont guères en usage que parmi les praticiens, ils signifient casser, annuller, ou détruire un acte par un acte contraire. »

In het *Répertoire* van Merlin (5e dr. Brussel, 1825-1828) komt geen trefwoord *résiliation* voor en wordt de term ook maar zelden gebruikt (b.v. onder de trefwoorden vente, clause résolutoire, enz). Aldus o.m. : « que le vendeur y rentre, non en vertu d'une vente qu'on lui en a faite, mais par la résiliation de celle qu'il en avait faite. » In een voorgaande zin gebruikte hij het werkwoord *résoudre* om hetzelfde begrip uit te drukken (i.v. Vente, XXXVI, bl. 82). Bij de behandeling van het ontbindend beding (i.v. Clause résolutoire, IV, bl. 398) komt eenmaal de uitdrukking *résilié de plein droit* voor (in een citaat uit een pachtcontract van 31 mei 1791), naast de meer gewone *résolu de plein droit, résolution de plein droit*.

Résiliation komt in ons Burgerlijk Wetboek heden ten dage nog voor, in de artikelen 1622, 1636, 1637 en 1638; in geval van gedeeltelijke uitwinning, b.v. : « l'acquéreur peut faire résilier la vente », enz.

Bij de verklaring van die artikelen gebruiken de auteurs sinds de eerste helft van de XIXe eeuw dikwijls de term *résolution*, waar de wetgever *résiliation* had geschreven.

Aldus leest men bij R. Th. Troplong (*Le droit civil expliqué. De la vente*, Brussel, 1841, nrs. 513, 514 en 533, bl. 271 en 277) bij de verklaring van artikel 1636 B.W. : « L'acheteur peut demander la résolution, si la partie évincée est de telle conséquence que l'acheteur n'eût pas acheté »

et « Mais si la portion évincée n'est pas de nature à autoriser la demande en résolution », mais plus loin aussi : «... l'acheteur peut demander la *résiliation* de la vente (du contrat) », comme dans l'article 1638 du Code civil. Dans le passage qu'il consacre à l'article 1638 C.C., il écrit notamment : « Ce que comprend l'action en garantie de l'acheteur : 1° résolution; 2° sinon, diminution de prix... » mais aussi plus loin, comme au Code civil : « ...il peut demander la résiliation du contrat ».

Dans le *Répertoire méthodique et alphabétique de législation, de doctrine et de jurisprudence* (nouvelle édition, t. XLIII, Paris, 1849, v° Vente) de D. et A. Dalloz, il est sans doute fait une distinction entre *résolution* d'une part et *nullité* et *rescision* d'autre part (n° 1432, p. 339), mais les termes *résiliation* et *résolution* sont employés l'un pour l'autre à propos des articles 1622, 1636, 1637 et 1638 du Code civil. Ainsi, au n° 765 (p. 203) *résolution* (1622 C.C. *résiliation)*; au n° 1032 (p. 258) : « pour demander la *résolution* de son adjudication... » (1636 C.C., faire *résilier* la vente); au n° 1033 (p. 258) : « le contrat sera *résolu* entièrement » (1636 C.C.); au n° 1040 (p. 260) : « ...à demander la *résolution* de la vente » et « base à une action en *résiliation* (1637 C.C., Si... la vente n'est pas *résiliée*); au n° 1063 (p. 265) : « faire prononcer la *résolution* du contrat » (1638 C.C., demander la *résiliation* du contrat). G. Beltjens (*Encyclopédie du droit civil belge. Code civil*, t. V, 3e éd., art. 1638, n°s 12, 13 et 16, p. 237, Bruxelles, 1906) emploie aussi le terme *résolution* à propos de l'art. 1638 C.C., comme F. Laurent (*Principes de droit civil*, t. XXIV, 2e éd., n°s 201, 250, p. 201, 248, Bruxelles, 1876) à propos des articles 1622 et 1636, et M. Planiol et G. Ripert (*Traité élémentaire*, t. II, 11 éd., n°s 1459, 1460, 1515, p. 539, 540, 557) pour les articles 1622, 1636 et 1638. H. De Page (*Traité*, t. IV, n° 152, p. 182) affirme même que le législateur avait écrit par erreur (!), *résiliation* aux articles 1636, 1637 et 1638, au lieu de *résolution*.

L'*Obligationenrecht* suisse semble réserver le terme « résolution » à la condition résolutoire au sens propre du mot. La sanction du défaut d'exécution y est appelée *Rücktritt*, le droit de « vom Vertrage zurückzutreten », et en français : « résiliation, droit de résiliation, le droit de résilier le contrat unilatéralement » (*Code des obligations*, art. 107 et suivants, Th. Guhl, *Le droit fédéral des obligations*, trad. de l'all. par R. Des Gouttes, d'après la troisième édition, Zurich, s. d., p. 174).

Quoi qu'il en soit, la langue juridique néerlandaise ne connaît dans ce cas d'autre terme que *ontbinding*; « résiliation » y est rendu par le même terme que « résolution ». Il est vrai que le Code civil néerlandais emploie dans ses articles 1536, 1537 et 1538 (c'est-à-dire dans la traduction des articles 1636, 1637 et 1638 du Code Napoléon), « den koop doen vernietigen », « de vernietiging van den koop vorderen »; mais, le Code est critiqué sur ce point par la doctrine : « ...doen vernietigen. Aldus art. 1536 (N.B.W.), dat juister had kunnen zeggen, dat de koper de koop in dat geval kan doen *ontbinden* » (C. Asser-P.W. Kamphuisen, *Verbintenissenrecht*, t. III, p. 89). On lit aussi aux articles 1553, 1554, 1625 (ancien) et 1818 du Code civil néerlandais, *vernietiging* là où « ontbinding » aurait dû être employé. L'emploi du terme erroné doit être imputé au traducteur du Code Napoléon, J. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810).

La commission de l'association des juristes néerlandais (Nederlandsche Juristen-Vereeniging) a proposé en 1916 de remplacer les termes « resiliabel (-contract) » «resiliatie» et « resiliatoir (-e actie) » par « ontbindbaar », « ontbinding » et « vordering tot ontbinding » (*De Nederlandsche Rechtstaal*, II, *Woordenlijst*, La Haye, 1916, p. 99).

Puisque « résiliation » et « résolution » sont synonymes, comme il résulte de ce qui précède, le mot *ontbinding* convient dans les deux cas.

en « Mais si la portion évincée n'est pas de nature à autoriser la demande en résolution», maar verder ook: «...l'acheteur peut demander la résiliation de la vente, du contrat », zoals in art. 1638 van het Wetboek. Bij de toelichting van artikel 1638 B.W. zegt hij o.m. : « Ce que comprend l'action en garantie de l'acheteur : 1° résolution; 2° sinon, diminution du prix... » maar verder ook, gelijk in het Wetboek : « il peut demander la résiliation du contrat ».

In het *Répertoire méthodique et alphabétique de législation, de doctrine et de jurisprudence* (nieuwe druk, XLIII, Parijs, 1849, i.v. Vente) van D. en A. Dalloz, wordt wel een onderscheid gemaakt tussen *résolution* enerzijds en *nullité* en *rescision* anderzijds (nr. 1432, bl. 339), maar worden de termen *résiliation* en *résolution* met betrekking tot de artikelen 1622, 1636, 1637 en 1638 van het Burgerlijk Wetboek door elkaar gebruikt. Aldus in nr. 765 (bl. 203) *résolution* (1622 B.W., *résiliation)*; in nr. 1032 (bl. 258) : « pour demander la *résolution* de son adjudication... » (1636 B.W., faire *résilier* la vente); in nr. 1033 (bl. 258) : « le contrat sera *résolu* entièrement » (1636 B.W.); in nr. 1040 (bl. 260) : « ... à demander la *résolution* de la vente » en « base à une action en *résiliation* » (1637 B.W., Si ...la vente n'est pas *résiliée)*; in nr. 1063 (bl. 265) : « faire prononcer la *résolution* du contrat » (1638 B.W., demander la *résiliation* du contrat). G. Beltjens (*Encyclopédie du droit civil belge, Code civil*, V, 3e dr., artikel 1638, nrs. 12, 13 en 16, bl. 237, Brussel, 1906) bezigt ook de term *résolution* in verband met artikel 1638 B.W., evenals F. Laurent (*Principes de droit civil*, XXIV, 2e dr., nrs. 201, 250, bl. 201, 248, Brussel, 1876) in verband met de artikelen 1622 en 1636, en M. Planiol en G. Ripert (*Traité élémentaire*, II, 11e dr., nrs. 1459, 1460, 1515, bl. 539, 540, 557) voor de artikelen 1622, 1636 en 1638. H. De Page (*Traité*, IV, nr. 152, bl. 182) beweert zelfs dat de wetgever bij vergissing (!) in de artikelen 1636, 1637 en 1638 *résiliation* heeft geschreven, waar *résolution* moest staan.

Het Zwitserse *Obligationenrecht* schijnt *résolution* voor te behouden om de werking der ontbindende voorwaarde in de eigenlijke zin van het woord aan te duiden. De sanctie van de wanprestatie heet recht van *Rücktritt*, het recht om « vom Vertrage zurückzutreten », in het Frans : « résiliation, droit de résiliation, le droit de résilier le contrat unilatéralement » (Code des obligations, artt. 107 v.v., Th. Guhl, *Le droit fédéral des obligations*, trad. de l'all. par R. Des Gouttes, d'après la troisième édition, Zurich, s.d., bl. 174).

Hoe het ook zij, de Nederlandse rechtstaal kent voor dit geval geen andere term dan ontbinding; *résiliation* wordt er weergegeven door dezelfde term als *résolution*. Weliswaar zegt het Nederlands Burgerlijk Wetboek in zijn artikelen 1536, 1537 en 1538 (d.i. in de vertaling van de artikelen 1636, 1637 en 1638 van het Wetboek Napoleon), « den koop doen vernietigen », « de vernietiging van den koop vorderen »; het Wetboek wordt echter door de rechtsleer terechtgewezen : « ...doen vernietigen. Aldus art. 1536 (N. B.W.), dat juister had kunnen zeggen, dat de koper de koop in dat geval kan doen *ontbinden* » (C. Asser - P. W. Kamphuisen, *Verbintenissenrecht*, derde stuk, bl. 89). Ook in de artikelen 1553, 1554, 1625 (oud) en 1818 N.B.W. leest men *vernietiging*, waar ontbinding had moeten staan. Het gebruik van de verkeerde term is te wijten aan de vertaler van het Wetboek Napoleon, J. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810).

De Commissie van de Nederlandsche Juristen-Vereeniging stelde in 1916 voor, de termen *resiliabel* (-contract), *resiliatie* en *resiliatoir* (-e actie) te vervangen door ontbindbaar, ontbinding en vordering tot ontbinding (*De Nederlandsche Rechtstaal, II, Woordenlijst*, 's-Gravenhage, 1916, bl. 99).

Vermits *résiliation* en *résolution* synoniem zijn, zoals blijkt uit hetgeen voorafgaat, is « ontbinding » in het Nederlands voor beide het juiste woord.

II. Le terme « résiliation » a souvent une autre signification, quand il est employé à propos des conventions qui imposent des prestations répétées aux parties pendant un certain temps.

Une partie peut, dans certaines conditions, décider unilatéralement de renoncer à l'exécution du contrat en cours, ou demander en justice que cela lui soit accordé. Une telle « résiliation » laisse intacts les effets que la convention a eus jusque là. Il est mis fin à la convention par la volonté unilatérale d'une des parties contractantes, mais seulement pour l'avenir, sans effet rétroactif.

On en trouve plusieurs exemples dans le Code civil, notamment :

a) En matière de *bail* et de *bail à ferme*.

Article 1722 : Le bail est « résilié de plein droit » ou le preneur peut demander la « résiliation », quand la chose louée est détruite totalement ou partiellement;

Article 1724 : Quand des réparations très incommodes pour le preneur doivent être exécutées, celui-ci peut, selon les circonstances, « faire résilier le bail »;

Article 1742 : Le contrat de louage n'est pas « résolu » de plein droit par la mort du preneur, le bailleur d'un bien rural peut pourtant se réserver le droit « de résilier le bail » dans ce cas;

Article 1748 : L'acquéreur d'un bien rural ne peut « résilier » le bail qu'aux dates où le propriétaire qui le lui a vendu aurait pu le faire.

b) En matière de *contrat d'entreprise*.

Article 1794 : Le maître de l'ouvrage peut, par sa seule volonté, « *résilier le marché à forfait* », même quand l'ouvrage est déjà commencé, à condition d'indemniser l'entrepreneur...

La traduction de ce concept en néerlandais offre des difficultés. Dans la doctrine néerlandaise on emploie aujourd'hui le mot *opzegging*, quand la partie contractante peut mettre fin à la convention de sa propre volonté, et *ontbinding* (pour le futur), si la décision doit être déférée au juge à la demande de l'une des parties (S. van Brakel, *Leerboek*, t. I, 3e éd., §§ 455 à 457, p. 552 et suivantes). Il n'y a pas de formule qui puisse convenir dans tous les cas, et il faudra chaque fois tenir compte dans la traduction, de ce que « résilier » doit être distingué de « donner congé, préavis, etc. », c'est-à-dire de la notification faite au co-contractant de la volonté de mettre fin à la convention.

5. *Révocation*.

Ce mot est principalement employé pour le retrait d'un avantage consenti unilatéralement ou d'un mandat : révocation de testament (de legs) (art. 1035, 1038), — de donation (art. 953 et suivants), — de stipulation pour autrui (art. 1121), — de mandat (de mandataire) (art. 2003 et suivants).

En matière de donations, la « révocation » peut avoir lieu pour cause d'inexécution des conditions sous lesquelles elle a été faite, pour cause d'ingratitude et pour cause de survenance d'enfants (art. 953 C.C.) Le premier de ces trois cas est présenté par la doctrine comme une application de l'article 1184 et les deux autres pourraient aussi être considérés comme des conditions résolutoires. Mais le Code civil les considère comme des exceptions à la règle de l'irrévocabilité des donations.

II. Met betrekking tot overeenkomsten waarbij aan partijen gedurende een zekere tijd herhaalde prestaties worden opgelegd, heeft de term *résiliation* veelal een andere betekenis.

Een partij kan onder bepaalde voorwaarden eenzijdig beslissen, af te zien van de verdere uitvoering van een contract van dien aard, ofwel in rechte vorderen dat haar dit wordt toegestaan. Zodanige *résiliation* laat de tot dan toe teweeggebrachte gevolgen van de overeenkomst onaangetast. Door het eenzijdig optreden van een der contractanten wordt de overeenkomst beëindigd, maar dan alleen voor het vervolg, zonder terugwerkende kracht.

Hiervan zijn in het Burgerlijk Wetboek een aantal voorbeelden te vinden, o.m. :

a) In verband met *huur* en *pacht*.

Artikel 1722 — De huur is « résilié de plein droit » of de huurder kan *résiliation* vorderen, wanneer het gehuurde goed geheel of ten dele teniet gaat;

Artikel 1724 : Wanneer herstellingen die voor het genot van de huurder zeer hinderlijk zijn, dienen uitgevoerd te worden, kan deze, naar gelang van de omstandigheden, « faire résilier le bail »;

Artikel 1742 : Het huurcontract is niet « résolu » van rechtswege door de dood van de huurder; de verpachter van een landeigendom kan zich echter voor dat geval het recht voorbehouden « de résilier le bail »;

Artikel 1748 : De verkrijger van een landeigendom kan... de pacht niet *résilier* dan op de tijdstippen waarop de oorspronkelijke eigenaar dit doen kon.

b) In verband met *aanneming van werk*.

Artikel 1794 : De aanbesteder van een werk kan, door zijn enkele wil, « résilier le marché à forfait », zelfs wanneer het werk reeds is begonnen, mits hij de aannemer schadeloos stelt...

De weergave in het Nederlands van het hier besproken begrip geeft aanleiding tot moeilijkheden. In de Nederlandse rechtsleer wordt tegenwoordig de term *opzegging* gebezigd, wanneer de contractant op eigen gezag de overeenkomst kan beëindigen en *ontbinding* (voor het vervolg), indien de beslissing op verzoek van een der partijen aan de rechter is opgedragen (S. van Brakel, *Leerboek*, I, 3e dr., § 455 tot § 457, bl. 552 v.v.) Een algemeen geldige formule is niet te geven en bij de vertaling zal telkens in het oog moeten worden gehouden, dat *résilier* moet worden onderscheiden van *donner congé* (préavis) en dergelijke, d.i. de kennisgeving aan de medecontractant van de wil om de overeenkomst te doen eindigen.

5. *Révocation*.

Wordt hoofdzakelijk gebruikt voor het intrekken van een eenzijdig toegekend voordeel of van een volmacht : révocation de testament (de legs) (artt. 1035, 1038), - de donation (artt. 953 v.v.), - de stipulation pour autrui (art. 1121), - de mandat (de mandataire) (artt. 2003 v.v.).

Met betrekking tot de schenking kan révocation plaatshebben wegens niet-vervulling van de voorwaarden waaronder zij gedaan is, wegens ondankbaarheid en wegens geboorte van een kind (artt. 953 v.v.). Het eerste van de drie gevallen wordt door de rechtsleer geconstrueerd als een toepassing van artikel 1184 en de twee andere zouden ook als ontbindende voorwaarden kunnen worden beschouwd. Voor het Burgerlijk Wetboek echter zijn dit uitzonderingen op de regel van de onherroepelijkheid der schenking.

Les termes néerlandais traditionnels sont : *herroepen, herroeping* non seulement pour les testaments, pour la stipulation pour autrui, et pour le mandat, mais aussi pour la donation (comparer : Code civil néerlandais, art. 1039 et suivants; 1353; 1725 et suivants; 1850 et suivants; et C. Asser- P.W. Kamphuisen, *Verbintenissenrecht*, t. III, p. 558 et suivantes).

Le terme « révoquer » se rencontre avec une autre acception, dans deux articles.

1. *Article 1183* : « La condition résolutoire est celle qui, lorsqu'elle s'accomplit, opère la *révocation* de l'obligation ». Le Code civil néerlandais traduit (art. 1301) : «... de verbindtenis doet ophouden ». Cette expression ne rend pas exactement l'idée contenue dans le texte français : l'obligation est en effet mise à néant *ab initio* par l'accomplissement de la condition. Mais « de ontbindende voorwaarde brengt herroeping van de verbintenis teweeg » paraît assez étrange et il est préférable de dire « doet de verbintenis teniet ».

2. *Article 1134, 2e alinéa* : [Les conventions] ne peuvent être *révoquées* que [du] consentement mutuel [de ceux qui les ont faites], ou pour les causes que la loi autorise. »

Il résulte du contexte que « révoquer » a ici l'acception la plus large : le mot vise notamment l'annulation, la rescision, la résolution, le consentement mutuel des parties.

L'emploi de *herroepen* est certes ici inhabituel, mais le mot est éclairé par le contexte. Voir dans le même sens l'article 1374 du Code civil néerlandais.

6. *Dissolution.*

Le terme est employé pour la disparition ou l'anéantissement, le plus souvent sans effet rétroactif, d'un groupement de personnes ou de biens. En néerlandais le terme *ontbinding* s'emploie également dans ce cas : *ontbinding* du mariage (art. 227); — d'une communauté (art. 1441); — d'une société (art. 1867).

7. *Rupture de contrat.*

Le juriste flamand est enclin à parler de *verbreking*, mal à propos. « Résilier, résiliation » a été traduit de cette manière, et l'est encore par certains. Erronément.

Les termes néerlandais « nietigverklaring, vernietiging, ontbinding, opzegging, herroeping » ont un sens bien précis et ne peuvent être remplacés par aucun autre terme, si l'on désire éviter des confusions.

Verbreking n'est usité aux Pays-Bas pour désigner aucun de ces concepts juridiques.

La littérature juridique néerlandaise se sert pourtant de *verbreken* et de *verbreking* dans des cas déterminés, notamment en matière du contrat de travail. Les conventions ne peuvent être résolues ou dénoncées unilatéralement, hors les cas prévus par la loi ou par la convention. Il en va autrement du contrat de travail : chacune des parties peut en tout temps mettre fin au contrat, même sans congé préalable; quoique cet agissement soit illicite, il n'en met pas moins un terme au contrat : une indemnité peut être due de ce chef à l'autre partie, mais la convention cesse d'exister (art. 1639°, Code civil néerlandais; C. Asser — P. W. Kamphuisen, *Verbintenissenrecht*, t. III, p. 376). C'est ce que la doctrine appelle « *verbreking* van de arbeidsovereenkomst ».

Le droit belge du travail s'en tient aux mêmes principes, et détermine de manière plus détaillée les indemnités dues au co-contractant. La disposition principale en cette matière

De traditionele Nederlandse term is : herroepen, herroeping, niet enkel voor het testament, voor het beding ten behoeve van derden en voor de volmacht, maar ook voor de schenking (vgl. N.B.W., art. 1039 v.v.; 1353; 1725 v.v.; 1850 v.v.; en C. Asser - P.W. Kamphuisen, *Verbintenissenrecht*, derde stuk, bl. 558 v.v.

De term *révoquer* komt voor in een ander verband in twee artikelen.

1. *Artikel 1183* : « La condition résolutoire est celle qui, lorsqu'elle s'accomplit, opère la révocation de l'obligation ». Het N.B.W. vertaalt (art. 1301) : «...de verbindtenis doet ophouden ». Dit is geen juiste weergave van de Franse tekst : de verbintenis wordt immers door de vervulling van de voorwaarde *ab initio* teniet gedaan. « De ontbindende voorwaarde brengt herroeping van de verbintenis teweeg » klinkt eigenaardig.

Beter : doet de verbintenis teniet.

2. *Artikel 1134, tweede lid* : « [Les conventions] ne peuvent être révoquées que [du] consentement mutuel [de ceux qui les ont faites], ou pour les causes que la loi autorise ».

Uit de context blijkt dat *révoquer* hier de ruimst mogelijke betekenis heeft : onder meer zijn bedoeld de nietigverklaring, de vernietiging, de ontbinding, de onderlinge toestemming van de partijen.

Het gebruik van « herroepen » is hier wél ongewoon, maar het wordt verduidelijkt door het zinsverband. Aldus ook : artikel 1374 N.B.W.

6. *Dissolution.*

Wordt gezegd voor het tenietgaan of het tenietdoen, meestal zonder terugwerking, van een vereniging van personen of zaken. In het Nederlands wordt ook daarvoor de term ontbinding gebezigd : ontbinding van het huwelijk (art. 227); - van een gemeenschap (art. 1441); - van een vennootschap (art. 1867).

7. *Rupture de contrat.*

De Vlaamse jurist is geneigd te spreken van « verbreking » in gevallen waar deze term niet thuishoort. *Résilier, résiliation* werd vroeger en wordt soms nog op die wijze vertaald. Ten onrechte.

Nietigverklaring, vernietiging, ontbinding, opzegging, herroeping hebben een welbepaalde zin en mogen, wil men geen verwarring stichten, door geen andere benaming worden vervangen.

Verbreking is in Nederland niet gebruikelijk om een van de hiervoren genoemde rechtsfiguren aan te duiden.

De Nederlandse rechtsliteratuur kent echter w *verbreken en verbreking* in bepaalde gevallen, o.m. met betrekking tot het arbeidscontract, in het volgende verband. Overeenkomsten kunnen niet eenzijdig worden ontbonden of opgezegd buiten de gevallen door de wet of door het contract bepaald. Bij de arbeidsovereenkomst is dit anders : iedere partij kan te allen tijde de dienstbetrekking beëindigen, zelfs zonder voorafgaande opzegging; ook al is dit optreden onrechtmatig, toch zal het de arbeidsovereenkomst doen vervallen : vergoeding kan deswege aan de andere partij verschuldigd zijn, maar de overeenkomst houdt op te bestaan (art. 1639° N.B.W.; C. Asser - P. W. Kamphuisen, *Verbintenissenrecht*, derde stuk, bl. 376). Dit noemt de rechtsleer : *verbreking* van de arbeidsovereenkomst.

Het Belgische arbeidsrecht staat principieel op hetzelfde standpunt en regelt nader de aan de medecontractant verschuldigde schadevergoeding. De voornaamste bepaling

porte : « Si le contrat est conclu sans terme, *la partie qui rompt l'engagement* sans juste motif, en omettant de donner... le préavis de congé... est tenue de payer à l'autre partie une indemnité... Est nulle, toute clause prévoyant une indemnité moindre *en cas de rupture de l'engagement par l'employeur* » (article 22 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, modifié par l'article 11 de la loi du 4 mars 1954 — Comparer la loi du 7 août 1922 sur le contrat d'emploi, articles 15 à 17). — Dans la version néerlandaise les mots imprimés en italique sont traduits par: «... de partij die de verbintenis *verbreekt* ... *verbreking* van de verbintenis door de werkgever... » La terminologie de la loi belge est donc conforme à celle de la doctrine néerlandaise.

Dans le même esprit, le Code de commerce néerlandais énonce notamment, à propos de l'affrètement : « Indien het schip niet op den daarvoor bij de overeenkomst bepaalden tijd ten dienste is van den bevrachter, kan deze de overeenkomst *verbreken*, mits daarvan schriftelijk kennis gevende aan de wederpartij... » (art. 458); — et « Indien de bevrachter niet in staat is de overeengekomen lading te verschaffen, kan hij, bij schriftelijke kennisgeving..., de overeenkomst *verbreken*, mits de belading nog niet is aangevangen. Hij is verplicht den vervrachter de door de *verbreking* veroorzaakte schade te vergoeden » (art. 518 s.). Une disposition semblable se rencontre pour le transport de personnes : « De reiziger kan vóór den aanvang van de reis de vervoerovereenkomst door kennisgeving aan de wederpartij *verbreken*. Reeds betaalde vracht moet worden terugbetaald, doch de vervoerder heeft recht op vergoeding van de schade, welke hij ten gevolge van de *ontbinding* mocht lijden (art. 533, g. Cf. R.P. Cleveringa, *Het nieuwe zeerecht*, 3e êd., Zwolle, 1946, p. 512, 532, 547). Comparer avec le droit maritime belge : « Si [l'affréteur], sans avoir rien chargé, *rompt* le voyage avant le départ, il payera ... la moitié du fret convenu...» (Code de commerce, livre II, art. 120) et « Le capitaine n'a droit qu'à la moitié du prix du passage si, huit jours avant le départ, le passager déclare *renoncer* au contrat... » (art. 173).

E. V. D. et G. V. D.

18. Opposition au mariage.

Le Code Civil (art. 66-68, 172 et suiv.) vise par cette expression l'acte d'un huissier, par lequel une personne déterminée fait savoir aux futurs époux et à l'officier de l'état civil que le mariage projeté ne peut être conclu, ce qui entraîne pour l'officier de l'état civil la défense de célébrer le mariage aussi longtemps que le juge n'aura pas levé l'opposition, à la demande des futurs époux (art. 68, 176 et 177).

On n'a pas trouvé de solution uniforme pour rendre en néerlandais les termes « opposition au mariage », « s'opposer au mariage ». J. van der Linden écrivait « oppositie », « zich verzetten tegen » et même « in oppositie komen tegen ». Ledeganck a traduit ces expressions par « zich tegen het huwelijk verzetten », « akte van verzet tegen het huwelijk ». La Commission de 1923 a préféré une traduction plus littérale : « verzet doen », « hij die verzet doet ».

Le Code civil néerlandais de 1838 a adopté le terme «stuiting » et emploie celui-ci à l'exclusion de « verzet » : « het recht om de voltrekking van een huwelijk te stuiten, een huwelijk stuiten, de vader... kan het huwelijk stuiten, de grootouders... zijn tot stuiting bevoegd, het openbaar ministerie is verplicht een voorgenomen huwelijk te stuiten, de stuiting des huwelijks, de akte van stuiting, de middelen waarop de stuiting gegrond is, wanneer de stuiting is afgewezen » etc. (Code civil néerlandais, articles 114 à 125).

dienaangaande luidt : « Si le contrat est conclu sans terme, *la partie qui rompt l'engagement* sans juste motif, en omettant de donner... le préavis de congé... est tenue de payer à l'autre partie une indemnité... Est nulle, toute clause prévoyant une indemnité moindre *en cas de rupture de l'engagement par l'employeur* » (art. 22 van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst van werklieden, gewijzigd door artikel 11 van de wet van 4 maart 1954. — Vgl. de wet van 7 augustus 1922 op de arbeidsovereenkomst van bedienden, artt. 15 tot 17). — In de Nederlandse versie luiden de hiervoren cursief gedrukte Franse woorden: «... de partij die de verbintenis *verbreekt*... *verbreking* van de verbintenis door de werkgever... » De terminologie van de Belgische wet is met die van de Nederlandse rechtsleer eensluidend.

In dezelfde geest bepaalt het Nederlandse Wetboek van Koophandel, met betrekking tot de bevrachting, o.m. : « Indien het schip niet op den daarvoor bij de overeenkomst bepaalden tijd ten dienste is van den bevrachter, kan deze de overeenkomst *verbreken*, mits daarvan schriftelijk kennis gevende aan de wederpartij... » (art. 458); — en « Indien de bevrachter niet in staat is de overeengekomen lading te verschaffen, kan hij, bij schriftelijke kennisgeving..., de overeenkomst *verbreken*, mits de belading nog niet is aangevangen. Hij is verplicht den vervrachter de door de *verbreking* veroorzaakte schade te vergoeden ». (art. 518 s.). Een soortgelijke bepaling geldt voor het personenvervoer : « De reiziger kan vóór den aanvang van de reis de vervoerovereenkomst door kennisgeving aan de wederpartij *verbreken*. Reeds betaalde vracht moet worden terugbetaald, doch de vervoerder heeft recht op vergoeding van de schade, welke hij ten gevolge van de *ontbinding* mocht lijden » (art. 533 g. Cf. R.P. Cleveringa, *Het nieuwe zeerecht*, 3e dr., Zwolle, 1946, bl. 512, 532, 547). Vergelijk het Belgisch zeerecht : « Si [l'affréteur], sans avoir rien chargé, *rompt* le voyage avant le départ, il payera la moitié du fret convenu... » (Wetboek van Koophandel, boek II, art. 120) en « Le capitaine n'a droit qu'à la moitié du prix du passage si, huit jours avant le départ, le passager déclare *renoncer* au contrat... » (art. 173).

E.V.D. en G.V.D.

18. Opposition au mariage.

Met deze uitdrukking bedoelt het Burgerlijk Wetboek (artt. 66-68, 172 v.v.) een deurwaardersakte, waarbij bepaalde personen aan de aanstaande echtgenoten en aan de ambtenaar van de burgerlijke stand doen weten dat het voorgenomen huwelijk niet mag worden gesloten; zulks betekent voor deze ambtenaar het verbod om het huwelijk te voltrekken, zolang de rechtbank, op verzoek van de aanstaande echtgenoten, het verbod niet zal hebben opgeheven (artt. 68, 176 en 177).

Met betrekking tot de weergave in het Nederlands van de termen « opposition au mariage », « s'opposer au mariage » heeft men geen eenvormige oplossing bereikt. Joh. van der Linden schreef « oppositie », « zich verzetten tegen » en zelfs « in oppositie komen tegen ». Ledeganck vertaalde « zich tegen het huwelijk verzetten », « akte van verzet tegen het huwelijk ». De Commissie van 1923 verkoos een meer letterlijke vertaling : « verzet doen », « hij die verzet doet ».

Het Nederlands Burgerlijk Wetboek van 1838 heeft de term « stuiting » ingevoerd en gebruikt deze, met uitsluiting van « verzet »: « het recht om de voltrekking van een huwelijk te stuiten, een huwelijk stuiten, de vader... kan het huwelijk stuiten, de grootouders... zijn tot stuiting bevoegd, het O. M. is verplicht een voorgenomen huwelijk te stuiten, de stuiting des huwelijks, de akte van stuiting, de middelen waarop de stuiting gegrond is, wanneer de stuiting is afgewezen », enz. (N.B.W. artt. 114-125). Het Nederlands

Le Code néerlandais de procédure civile est moins exclusif: « Bij stuiting des huwelijks moet het verzet gedaan worden bij eene akte... aan de partij tegen welke het verzet gerigt is; deze akte zal bevatten de gronden van het verzet; ...de eisch (vordering) tot opheffing van het verzet » (Code néerlandais de procédure civile, art. 801-803).

Tous les auteurs néerlandais ont repris la terminologie du Code civil, et l'on trouve par exemple, chez l'un d'entre eux une section intitulée : « Wie kunnen stuiten en in welke gevallen ». S.J. Fockema Andreae (Het oud-Nederlandsch burgerlijk recht, t. II, Harlem, 1906, p. 157), écrit toutefois : « Bovendien stelden de afkondigingen iederen derde in staat om... tegen het huwelijk bij het aangewezen gezag verzet te doen... zoolang niet dit verzet ongegrond was verklaard. »

Le mot « stuiting » a franchi à un moment donné la frontière belgo-néerlandaise, en ce sens qu'une loi belge du 7 janvier 1908 modifiant l'article 66 du Code civil s'est approprié ce terme.

Le projet Meijers l'a conservé tel quel.

La Commission préfère : « akte van verzet, zich verzetten, hij die zich verzet (ou « die het verzet gedaan heeft »), opheffing van het verzet », etc. Il n'y avait aucune objection à le faire : la langue juridique comme le néerlandais commun connaissent bien ces mots.

L'emploi de « stuiten, stuiting » etc. pour désigner l'acte par lequel il est fait opposition, repose sur une confusion : le mot « stuiting » qui désigne le fait d'empêcher la célébration du mariage, vise la *conséquence* de l'opposition; ce qui n'a pourtant pas empêché le Code civil néerlandais d'employer « akte van stuiting, de middelen waarop de stuiting gegrond is », etc. (« verzet » aurait mieux valu).

Encore un mot à propos de « faire opposition ». La Commission précédente écrivait « verzet doen », ce qui paraît trop littéral : l'expression évoque la voie de recours que constitue l'opposition à un jugement rendu par défaut; pour le même motif, « in verzet komen » se justifie encore moins. La Commission préfère une manière de dire plus courante : « zich verzetten ». Que « faire opposition » fasse penser à un acte, alors que « zich verzetten » a une signification plus large, ne constitue pas un obstacle sérieux : il résulte assez clairement de l'article 176 qu'on ne peut parler d'opposition sans qu'un acte d'huissier, dont la teneur est d'ailleurs déterminée par la loi, soit signifié.

E. V. D.

19. Prêteur — Emprunteur.

Avant de prendre une décision concernant la traduction de ces termes en néerlandais, la Commission a décidé de faire une enquête sur la pratique et l'opinion des personnes et des institutions intéressées.

J'ai par conséquent adressé la lettre suivante à un certain nombre de sociétés d'assurance (A), d'institutions de crédit, d'instituts supérieurs de commerce et de personnes compétentes en matière de crédit (K), de banques (B) et de notaires (N).

« Au cours de la préparation du texte néerlandais du Code civil, la Commission rencontre une difficulté que je ne voudrais pas voir résoudre sans que fût recueilli l'avis des principales institutions participant à l'activité économique, pour lesquelles cette question de terminologie présente un intérêt.

» Le Titre X du Livre III du Code civil (articles 1874 et suivants) traite du prêt qui est conclu par une personne ou une institution qui fournit la chose ou l'argent (le prêteur) et une personne ou une institution qui reçoit la chose ou l'argent (l'emprunteur).

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is minder exclusief : « Bij stuiting des huwelijks moet het verzet gedaan worden bij eene akte... aan de partij tegen welke het verzet gerigt is; deze akte zal bevatten de gronden van het verzet... de eisch (vordering) tot opheffing van het verzet ». (N.W. Rv., art. 801-803).

Alle Nederlandse schrijvers hebben de terminologie van hun Burgerlijk Wetboek overgenomen, en men leest b.v. bij een auteur de volgende ondertitels : « Wie kunnen stuiten en in welke gevallen ». S.J. Fockema Andreae (Het oud-Nederlandsch burgerlijk recht, II, Haarlem, 1906, bl. 157), schrijft nochtans : « Bovendien stelden de afkondigingen iederen derde in staat, om... tegen het huwelijk bij het aangewezen gezag verzet te doen... zoolang niet dit verzet ongegrond was verklaard ».

De « stuiting » heeft op een bepaald ogenblik de Nederlands-Belgische grens overschreden, in die zin dat een Belgische wet van 7 januari 1908, waarbij art. 66 van het Burgerlijk Wetboek is gewijzigd, deze term tot de hare heeft gemaakt.

Het ontwerp Meijers behoudt hem ongewijzigd.

De Commissie verkiest : « akte van verzet, zich verzetten, hij die zich verzet (of die het verzet gedaan heeft), opheffing van het verzet », enz. Er bestond werkelijk geen moeilijkheid : zowel de rechtstaal als het algemeen Nederlands kennen deze woorden.

Het gebruik van « stuiten, stuiting », enz. voor de akte waarbij het verzet gedaan wordt, berust op een verwarring: de stuiting (d.i. de verhindering) van het voltrekken van het huwelijk is het *gevolg* van het verzet; zulks heeft echter het Nederlands Burgerlijk Wetboek niet belet te spreken van een akte van stuiting, van de middelen waarop de stuiting gegrond is, enz. (verzet was hier de juiste term).

Een enkel woord nog, in verband met : «faire opposition». De vroegere Commissie schreef « verzet doen », dat is echter te letterlijk, het roept het beeld op van het rechtsmiddel: verzet tegen een bij verstek gewezen vonnis; « in verzet komen » is om dezelfde reden nog minder aan te bevelen. De Commissie geeft de voorkeur aan een meer gebruikelijke zegswijze : « zich verzetten ». Dat « faire opposition » doet denken aan een akte, terwijl « zich verzetten » een ruimere betekenis heeft, is geen ernstig bezwaar : uit artikel 176 blijkt klaar genoeg dat van verzet slechts kan worden gesproken, wanneer een deurwaardersakte is betekend, waarvan overigens de wet de inhoud bepaalt.

E.V.D.

19. Prêteur — Emprunteur.

De Commissie heeft, vooraleer een beslissing te nemen omtrent de weergave van deze termen in het Nederlands, besloten een onderzoek in te stellen naar de praktijk en de zienswijze van de bij de zaak betrokken personen en instellingen.

Dientengevolge heb ik de hiernavolgende brief gericht aan een zeker aantal verzekeringsmaatschappijen (A), kredietinstellingen, handelshogescholen en in zake krediet bevoegde personen (K), banken (B) en notarissen (N).

« Bij de voorbereiding van de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek rijst voor de Commissie een moeilijkheid die ik niet gaarne zou zien oplossen zonder het advies te hebben ingewonnen van de voornaamste instellingen uit het economische leven, waarvoor de desbetreffende terminologie belang oplevert.

« De tiende titel van het derde boek van het Burgerlijk Wetboek (art. 1874 v.v.) handelt over de lening (du prêt), die wordt aangegaan door een persoon of een instelling die de zaak of het geld verschaft (le prêteur) en een persoon of een instelling die de zaak of het geld ontvangt (l'emprunteur).

» L'emprunteur a été nommé « ontlener » dans des traductions précédentes, mais ce mot a en néerlandais une signification limitée : *ontlener* a trait à « l'emprunt » d'un passage d'une œuvre d'un écrivain, et « lener » est employé pour l'emprunt d'argent.

» La Commission préférerait une terminologie qui corresponde à la terminologie néerlandaise, ce qui s'impose d'autant plus que les relations avec les milieux économiques néerlandais ont de plus en plus cours en néerlandais.

» Aux Pays-Bas le prêteur est appelé « uitlener », et l'emprunteur « lener » (comparer koper, huurder, pachter, etc...). La Commission désirerait connaître votre opinion ou celle de vos collaborateurs qualifiés sur les points suivants :

1) comment ces personnes sont-elles nommées en néerlandais à l'heure actuelle, dans la pratique de vos affaires ?

2) voyez-vous un inconvénient à l'emploi des mots « uitlener » et « lener » ?

3) Selon vous, est-il possible que les milieux économiques acceptent les termes « uitlener » et « lener » ? (traduit).

J'ai pu recueillir 75 réponses dont le contenu est résumé dans le tableau suivant :

PREMIERE QUESTION :

1. *Prêteur.*

	A	K	B	N	Total
Uitlener	12	7	6	1	26
Lener	13	9	5	—	27
Geldschieter	2	4	1	7	14
Geldlener	1	3	—	—	4
Schuldeiser	2	—	—	—	2
Pas de réponse	—	—	2	—	2
Total	30	23	14	8	75

2. *Emprunteur.*

	A	K	B	N	Total
Ontlener	26	18	9	7	60
Lener	3	2	3	1	9
Geldopnemer	—	3	—	—	3
Schuldenaar	1	—	—	—	1
Pas de réponse	—	—	2	—	2
Total	30	23	14	8	75

SECONDE QUESTION :

	A	K	B	N	Total
Inconvénient	17	9	3	1	30
Pas d'inconvénient	13	14	11	7	45
Total	30	23	14	8	75

TROISIEME QUESTION :

	A	K	B	N	Total
Croient qu'on adoptera	9	9	8	5	31
Croient qu'on n'adoptera pas	4	1	—	—	5
Hésitent	14	10	4	2	30
Pas de réponse	3	3	2	1	9
Total	30	23	14	8	75

Il résulte de cette enquête que les termes les plus usités pour désigner le *prêteur* sont : « uitlener » (26) et « lener » (27); l'emploi de « geldschieter » (14) est surtout répandu chez les notaires.

Pour *emprunteur*, le mot « ontlener » (60) est le terme par excellence, quoique « lener » (9) ne soit pas inconnu.

« Deze laatste werd in vroegere vertalingen « ontlener » genoemd, maar dit woord heeft in het Nederlands een beperkte betekenis : men ontleent een passus aan het werk van een schrijver, maar men leent geld.

« De Commissie streeft naar een terminologie die met de Nederlandse overeenstemt; zulks dringt zich des te meer op, daar de betrekkingen met het Nederlandse economische leven gaandeweg veelvuldiger in het Nederlands geschieden.

« In Nederland heet de prêteur « uitlener », de emprunteur « lener » (vgl. koper, huurder, pachter, enz.). De Commissie verlangt van U of van uw bevoegde medewerkers te vernemen :

1) hoe, op het ogenblik, in uw praktijk, deze personen in het Nederlands genoemd worden;

2) of U bezwaar hebt tegen het gebruik van « uitlener » en « lener »;

3) of er, naar uw mening, kans bestaat dat de economische kringen de termen « uitlener » en « lener » zullen aanvaarden ».

Ik mocht 75 antwoorden ontvangen, waarvan de inhoud in de hieronderstaande tabel wordt samengevat :

EERSTE VRAAG :

1. *Prêteur.*

	A	K	B	N	Totaal
Uitlener	12	7	6	1	26
Lener	13	9	5	—	27
Geldschieter	2	4	1	7	14
Geldlener	1	3	—	—	4
Schuldeiser	2	—	—	—	2
Geen antwoord	—	—	2	—	2
Totaal	30	23	14	8	75

2. *Emprunteur.*

	A	K	B	N	Totaal
Ontlener	26	18	9	7	60
Lener	3	2	3	1	9
Geldopnemer	—	3	—	—	3
Schuldenaar	1	—	—	—	1
Geen antwoord	—	—	2	—	2
Totaal	30	23	14	8	75

TWEEDE VRAAG :

	A	K	B	N	Totaal
Bezwaar	17	9	3	1	30
Geen bezwaar	13	14	11	7	45
Totaal	30	23	14	8	75

DERDE VRAAG :

	A	K	B	N	Totaal
Zullen gebruiken	9	9	8	5	31
Zullen niet gebruiken	4	1	—	—	5
Betwijfelen	14	10	4	2	30
Geen antwoord	3	3	2	1	9
Totaal	30	23	14	8	75

Hieruit volgt dat de twee meest gebruikte termen voor *prêteur*, zijn : « uitlener » (26) en « lener » (27); geldschieter (14) is vooral bij de notarissen verspreid.

Voor *emprunteur* is *het* woord : « ontlener » (60), hoewel « lener » niet onbekend is (9).

Pourtant, quarante-cinq correspondants contre trente ne voient pas d'inconvénient au remplacement de « ontlener » par « lener ». Un opposant nous écrit : « Nous voyons l'inconvénient suivant à l'emploi des mots « uitlener » et « lener » : on doit essayer de disposer de deux mots ayant chacun une signification bien distincte. En admettant que l'on se limite à « uitlener » et « lener » on se heurtera, concernant ce dernier mot, à la difficulté de savoir s'il a la signification de « donner » ou de « recevoir ». On devra s'efforcer de déduire la signification du contexte, avec toutes les erreurs et les interprétations erronées possibles... Par conséquent il faut, selon nous, employer toujours les deux préfixes : « *uit*lener » pour prêteur et « *ont*lener » pour emprunteur ». (traduit).

J'ai reçu des Pays-Bas une lettre où il est écrit : « Dans notre langue parlée, écrite ou juridique, il n'est jamais question d'« ontlener ». Chez nous, l'« ontlener » flamand est appelé « lener ». Il convient de remarquer que dans la langue parlée le prêteur est souvent aussi appelé simplement « lener ». On déduit du contexte de quel « lener » il s'agit. « Ik leende duizend gulden aan mijn buurman. Ik leende duizend gulden bij de Boerenleenbank ».

La moitié de nos correspondants, environ, pense que les milieux économiques accepteront les termes « uitlener » et « lener » (31); l'autre moitié en doute (30); une petite minorité incline à croire qu'ils ne le feront pas (5).

Malgré les inconvénients que peut présenter une modification des usages établis, la Commission a décidé de traduire « prêteur » par « uitlener » et « emprunteur » par « lener ».

Elle se permet de former le vœu que les institutions publiques de crédit se conforment à l'emploi de ces expressions établies par la loi, et que les associations d'institutions de crédit, de banques et de notaires veuillent insister auprès de leurs membres pour qu'ils emploient exclusivement cette terminologie en partie nouvelle.

E. V. D.

20. Régis par la loi.

L'article 3, alinéa 2 du Code civil porte : « Les immeubles... *sont régis* par la loi belge ».

La Commission précédente traduisait ces mots par : « worden beheerst door... » La loi néerlandaise du 15 mai 1829 contenant des dispositions générales de la législation du Royaume, énonce en son article 3 : « Ten opzigte van onroerende goederen *geldt* de wet... » .

Cette disposition est sujette à controverse en droit international privé. Cela doit nous engager à la prudence.

« Geldt ten opzigte van... » est plus vague, moins direct que « les immeubles sont régis par... »

Qui est capable de disposer de l'immeuble qui lui appartient ? Dans quelles formes a lieu la vente d'un bien immeuble ? La première question est réglée par la loi nationale de la personne intéressée, la seconde, le plus souvent, par la loi du lieu où la vente est conclue. Il serait inexact de partir de la conception que les deux questions concernent des biens immeubles, pour conclure que la loi de la situation de ceux-ci est applicable.

Il serait donc plus sûr d'user d'une formule qui corresponde plus étroitement au français : « les immeubles *sont régis*... ».

La question se pose dès lors de savoir si l'on peut dire en néerlandais que les immeubles sont « beheerst » par une loi.

1. Le professeur S. van Brakel, alors que la loi néerlandaise s'exprime autrement, emploie constamment l'expres-

Toch hebben 45 correspondenten geen bezwaar tegen de vervanging van « ontlener » door « lener »; 30 wel. Een van deze laatsten schrijft : « Tegen het gebruik van de termen « uitlener » en « lener » hebben wij het volgende bezwaar : men moet trachten over twee woorden te beschikken die elk een eigen betekenis hebben. Welnu, indien men zich zou beperken tot « uitlener » en « lener », zal men, wat het gebruik van dit laatste woord betreft, voor de moeilijkheid komen te staan, te weten of het de betekenis heeft van « geven » of van « krijgen ». Men zal de betekenis moeten trachten af te leiden uit de samenhang van de tekst met alle mogelijke vergissingen of verkeerde interpretaties eraan verbonden... Bijgevolg moet men, naar onze mening, beide praefixen steeds gebruiken : « *uit*lener » voor « prêteur » en « *ont*lener » voor « emprunteur ».

Uit Nederland wordt mij geschreven : « In onze spreektaal, schrijftaal, rechtstaal wordt niet van « ontlener » gesproken. De Vlaamse « ontlener » heet bij ons «lener ». Merkwaardig is dat men in de spreektaal ook de uitlener dikwijls eenvoudig « lener » noemt. Uit het zinsverband blijkt wel, welk soort lener men bedoelt. Ik leende duizend gulden aan mijn buurman. Ik leende duizend gulden bij de Boerenleenbank ».

Ongeveer de helft van de correspondenten zijn overtuigd dat de economische kringen de termen « uitlener » en « lener » zullen aanvaarden (31); de andere helft betwijfelt zulks (30); slechts een kleine minderheid meent dat zij dat niet zullen (5).

Ondanks de bezwaren die men tegen een wijziging van het gevestigde gebruik kan inbrengen, heeft de Commissie besloten « prêteur » door « uitlener » en « emprunteur » door « lener » te vertalen. Zij durft hierbij de hoop uitspreken dat de parastatale kredietinstellingen zich naar de aldus vastgelegde wettelijke uitdrukkingen zullen schikken en dat de verenigingen van kredietinstellingen, bankiers en notarissen bij hun leden zullen willen aandringen op het uitsluitende gebruik van de gedeeltelijk nieuwe terminologie.

E. V. D.

20. Régis par la loi.

Artikel 3, 2e lid van het Burgerlijk Wetboek bepaalt : « Les immeubles... *sont régis* par la loi belge ».

De vroegere Commissie vertaalde : « worden beheerst door... » De Ned. Wet van 15 mei 1829 houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koninkrijk, artikel 3, luidt : « Ten opzigte van onroerende goederen *geldt* de wet... ».

Deze bepaling is in het internationaal privaatrecht voorwerp van controverse. Daarom reeds is voorzichtigheid geboden.

« Geldt ten opzigte van... » is vager, minder direct dan « les immeubles sont régis par... »

Wie is bekwaam om te beschikken over een onroerend goed dat hem toebehoort ? In welke vorm geschiedt de verkoop van een onroerend goed ? De eerste vraag wordt geregeld door de nationale wet van de betrokken personen, de tweede meestal door de wet van de plaats waar de verkoop gesloten wordt. Men zou verkeerdelijk kunnen uitgaan van de opvatting dat beide vragen onroerende goederen betreffen en dat derhalve de wet van de ligging toepasselijk is.

Het schijnt dus veiliger een formule te bezigen die nauwer aansluit bij het Frans : « les immeubles *sont régis*... »

De vraag is dan of men in het Nederlands kan zeggen dat onroerende goederen worden beheerst door een wet.

1. Prof S. van Brakel gebruikt, in tegenstelling met de Nederlandse wet, de uitdrukking voortdurend in zijn *Grond-*

sion dans son ouvrage *Grondslagen en beginselen van Nederlands internationaal privaatrecht* (2e éd., Zwolle, 1950) :

page 183 : door het personele statuut der handelende personen beheerst blijft...
page 185 : dat een stuk roerend goed op verschillende tijdstippen door verschillend recht kan worden beheerst...
page 187 : ...de wet, welke de rechtsverhouding beheerst.
ibid. : ...door welke wet eventuele transacties en overdrachten zullen worden beheerst...
page 197 : Daarentegen worden vorderingen uit het burenrecht beheerst door de *lex rei sitae*...
ibid. : T.a.v. verbintenissen uit de wet... wordt vaak gezegd, dat zij beheerst worden door de wet...
ibid. : Zo'n zaakwaarneming ten dele door de ene, ten dele door de andere wet te doen beheersen...
page 198 : ...dat de wet... de verhouding blijft beheersen...
pages 199, 200 : ...onder de heerschappij van een vreemde wet...
page 205 : ... omtrent de wet, die hun rechtsverhoudingen zal beheersen.
page 209 : ...dat al deze gevolgen beheerst worden door de wet...
ibid. : ... ook de wet, welke de overeenkomst beheerste...
ibid. : Want over de vraag door welk recht overeenkomsten beheerst moeten worden...

En tout : douze fois.
Cet auteur écrit çà et là : « *zijn onderworpen aan* », mais notre texte ne dit pas : sont soumis.

2. Que « beheerst » est utilisé, résulte de l'article 16 du *Traité de Benelux* sur le droit international privé, dont le texte a été préparé par le professeur E.M. Meijers et qui est destiné à s'intégrer dans le droit belge :

Article 16 : « Zakelijke rechten op lichamelijke goederen worden *beheerst* door de wet van het land... »

Le terme de la loi néerlandaise n'a donc pas été repris par le traité.

E. V. D.

21. Responsabilité — Responsable.

Les termes *responsabilité* et *responsable* sont employés en droit civil en matière de délits et de quasi-délits (notamment C.C., art. 1383, 1384, 1385, 1386), et à propos de diverses obligations légales, comme celles des officiers de l'état civil (C.C. art. 51), du tuteur (C.C.,art. 454 et 1073), de l'usufruitier (C.C. art. 614), du mari administrateur des biens de la femme ou des biens dotaux (C.C., art. 1428, 1562), du locataire (C.C. art. 1734), du transporteur (C.C., art. 1784), de l'architecte et de l'entrepreneur (C.C., art. 1792), du dépositaire (C.C., art. 1952, 1953).

L'emploi des termes *responsabilité* et *responsable* en droit public (Constitution, art. 63 et 64) et en droit pénal ne doit pas être étudié ici.

En droit civil, il semble avoir régné pendant un certain temps dans le langage juridique néerlandais, une certaine confusion entre les termes « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid » d'une part et « aansprakelijk » et « aansprakelijkheid » d'autre part. En 1916, J. I. De Haan, (*Rechtskundige significa en hare toepassing op de begrippen : aansprakelijk, verantwoordelijk, toerekeningsvatbaar*, thèse, Amsterdam, p. 120) écrivait : « De nauwe verwantschap tusschen de beteekenissen van het woord « aansprakelijk » en tusschen de beteekenissen van het woord « ver-

slagen en beginselen van Nederlands internationaal privaatrecht (2e dr., Zwolle, 1950) :

bl. 183 : door het personele statuut der handelende personen beheerst blijft...
bl. 185 : dat een stuk roerend goed op verschillende tijdstippen door verschillend recht kan worden beheerst...
bl. 187 : ...de wet, welke de rechtsverhouding beheerst...
ibid. : ...door welke wet eventuele transacties en overdrachten zullen worden beheerst...
bl. 197 : Daarentegen worden vorderingen uit het burenrecht beheerst door de *lex rei sitae*
ibid : T. a. v. verbintenissen uit de wet... wordt vaak gezegd, dat zij beheerst worden door de wet...
ibid. : Zo'n zaakwaarneming ten dele door de ene, ten dele door de andere wet te doen beheersen...
bl. 198 : ...dat de wet... de verhouding blijft beheersen...

bl. 199, 200 : ...onder de heerschappij van een vreemde wet...
bl. 205 : ...omtrent de wet, die hun rechtsverhoudingen zal beheersen
bl. 209 : ...dat al deze gevolgen beheerst worden door de wet...
ibid : ...ook de wet, welke de overeenkomst beheerste...
ibid : Want over de vraag door welk recht overeenkomsten beheerst moeten worden...

Te zamen : twaalfmaal.
Deze auteur schrijft nu en dan ook : « *zijn onderworpen aan* », maar in onze tekst staat niet : *sont soumis*.

2. Dat « beheerst » gebruikelijk is, blijkt verder uit artikel 16 van het *Beneluxverdrag* over Internationaal Privaatrecht, waarvan de tekst door Prof. E. M. Meijers werd voorbereid en dat bestemd is om Belgisch recht te worden:

«*Artikel 16* : Zakelijke rechten op lichamelijke goederen worden *beheerst* door de wet van het land... »

De term van de Nederlandse Wet wordt dus door het verdrag niet overgenomen.

E.V.D.

21. Responsabilité — Responsable.

In het burgerlijk recht worden de termen *responsabilité* en *responsable* gebruikt in verband met misdrijven en oneigenlijke misdrijven (o.m. B.W., artt. 1383, 1384, 1385, 1386) en met allerlei wettelijke verplichtingen, zoals die van de ambtenaren van de burgerlijke stand (B.W., art. 51), van de voogd (B.W., artt. 454,1073), van de vruchtgebruiker (B.W., art. 614), van de man-beheerder van de goederen van de vrouw of van de dotale goederen (B.W., artt. 1428, 1562), van de huurder (B.W., art. 1734), van de vervoerder (B.W., art. 1784), van de architect en de aannemer (B.W., art. 1792), van de bewaarnemer (B.W., artt. 1952, 1953).

Het gebruik van de termen *responsabilité* en *responsable* in het Staatsrecht (Grondwet, art. 63 en 64) en in het strafrecht blijft hier buiten beschouwing.

In de Nederlandse rechtstaal heeft een tijd lang een zekere verwarring bestaan tussen de termen verantwoordelijk(heid) en aansprakelijk(heid) in dit verband. In 1916 schreef J.I. De Haan (*Rechtskundige significa en hare toepassing op de begrippen : aansprakelijk, verantwoordelijk, toerekeningsvatbaar*, Acad. proefschrift, Amsterdam, bl. 120) : « De nauwe verwantschap tusschen de beteekenissen van het woord « aansprakelijk» en tusschen de beteekenissen van het woord « verantwoordelijk » wordt bewezen door het feit dat deze twee woorden als gelijkwaardige

antwoordelijk » wordt bewezen door het feit dat deze twee woorden als gelijkwaardige woorden worden gebruikt door den wetgever in verschillende wetten, door meerdere rechtskundige schrijvers en eveneens in de daaglijksche spreektaal ». L'auteur faisait observer que certains juristes et moralistes entendaient distinguer entre ces termes. Tels par exemple, I.J. De Bussy et W.H. De Savornin Lohman : « Onder «aansprakelijkheid» verstaat Prof. De Bussy de wettelijke aansprakelijkheid, hetzij de strafrechtelijke, hetzij de burgerrechtelijke. Onder « verantwoordelijkheid » verstaat Prof. De Bussy alleen de «zedelijke verantwoordelijkheid »... Mr de Savornin Lohman maakt ook verschil tusschen « aansprakelijk » en « verantwoordelijk », doch juist anders als Prof. De Bussy » (*op. cit.*, p. 123 et 125).

Seul un examen systématique des lois néerlandaises et des ouvrages des principaux auteurs néerlandais ayant écrit sur le droit des obligations, au cours du XIXe siècle et de la première moitié du XXe siècle, peut nous apporter quelque clarté en cette matière.

Dans la traduction du Code Napoléon (faite en 1810 par J. van der Linden), les mots « verantwoordelijk, verantwoordelijkheid », et « aansprakelijk, aansprakelijkheid » se trouvent déjà dans le chapitre « Van misdaden en quasi-misdaden » (art. 1382-1386). Les mots « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid » sont plus usités que les mots « aansprakelijk » et « aansprakelijkheid ».

A l'article 1384, on trouve « verantwoordelijk voor de schade » comme « aansprakelijk voor de schade ». Le mot « aansprakelijkheid » ne figure pas dans la table alphabétique des matières du Code Napoléon, mais bien le mot « verantwoordelijkheid ». Les préférences de van der Linden semblaient donc aller vers « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid », quoiqu'il employât aussi « aansprakelijk ».

La terminologie de la traduction du Code Napoléon (1810) est reprise dans les articles 1402 à 1405 du Code civil néerlandais de 1838. La préférence semblait y être encore donnée à « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid ».

Dans la loi néerlandaise sur les accidents du travail, de 1921, il est question de la « verantwoordelijkheid » et de la « burgerrechtelijke verantwoordelijkheid » de l'employeur (art. 93, 94 et 95).

La loi néerlandaise sur les véhicules à moteur et les bicyclettes, de 1925, ainsi que le Code néerlandais de la route de 1935 emploient exclusivement les termes « aansprakelijk » et « aansprakelijkheid ».

Dans le traité Benelux relatif à l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs (signé à Bruxelles, le 7 janvier 1955) la seule terminologie employée est celle qui est issue de «aansprakelijk» (aansprakelijk, aansprakelijkheid, burgerrechtelijke aansprakelijkheid). La loi belge du 1er juillet 1956 a suivi fidèlement la terminologie du traité.

Essayons de déterminer à l'aide de quelques exemples, la terminologie que les principaux auteurs néerlandais du XIXe et du XXe siècle ont adoptée.

C.W. Opzoomer (*Het Burgerlijk Wetboek verklaard*, t. VI, Amsterdam, 1879) emploie les deux termes indifféremment. A la page 323, à propos de l'article 1403 du Code civil néerlandais, il a même pris le soin de placer entre parenthèses le terme qu'il n'employait pas à côté du mot dont il usait. De plus, il écrit « zedelijke aansprakelijkheid » et quelques pages plus loin « zedelijke verantwoordelijkheid » (p. 323, note 1 et p. 325, note 2). A trois reprises, il remplace, en commentant l'article 1403, le terme figurant à cet article par le terme correspondant (*op cit.*, p. 328). En cinquante pages de texte (*op. cit.*, p. 306 à 357) il emploie trente et une fois les termes « aansprakelijk » ou « aansprakelijkheid », et vingt-trois fois les termes « verantwoordelijk » ou « verantwoordelijkheid ».

woorden worden gebruikt door den wetgever in verschillende wetten, door meerdere rechtskundige schrijvers en eveneens in de daaglijksche spreektaal. » De auteur doet opmerken dat sommige juristen en moralisten een onderscheid willen maken. Aldus I.J. De Bussy en W.H. De Savornin Lohman : « Onder « aansprakelijkheid » verstaat Prof. De Bussy de wettelijke aansprakelijkheid, hetzij de strafrechtelijke, hetzij de burgerrechtelijke. Onder « verantwoordelijkheid » verstaat Prof. De Bussy alleen de « zedelijke verantwoordelijkheid »... « Mr De Savornin Lohman maakt ook verschil tusschen « aansprakelijk » en « verantwoordelijk », doch juist anders als Prof. De Bussy » (*op. cit.*, bl. 123 en 125).

Alleen een systematisch onderzoek van de Nederlandse wetten en van de werken van de voornaamste Nederlandse auteurs die over het verbintenissenrecht hebben geschreven in de XIXe en in de eerste helft van de XXe eeuw, kan klaarheid brengen op dit stuk.

Reeds in de vertaling van het Wetboek Napoleon (in 1810 gemaakt door Joh. van der Linden), worden beide termen verantwoordelijk(heid) en aansprakelijk(heid) aangetroffen in het hoofdstuk « Van misdaden en quasi-misdaden » (artt. 1382-1386). Het woord « verantwoordelijk(heid) » wordt meer gebruikt dan het woord « aansprakelijk ».

In artikel 1384 staat zowel « verantwoordelijk voor de schade » als « aansprakelijk voor de schade ». In het alfabetisch register op het Wetboek Napoleon komt geen trefwoord « aansprakelijkheid » voor, alleen een trefwoord « verantwoordelijkheid ». De voorkeur van Van der Linden scheen dus te gaan naar « verantwoordelijk(heid) », alhoewel hij « aansprakelijk » ook gebruikte.

In de artikelen 1402 tot 1405 van het Nederlands *Burgerlijk Wetboek* van 1838 is de terminologie van de vertaling van het Wetboek Napoleon van 1810 overgenomen. De voorkeur scheen nog steeds aan verantwoordelijk(heid) te worden gegeven.

In de Nederlandse *Ongevallenwet* van 1921 is er sprake van de « verantwoordelijkheid » en de « burgerrechtelijke verantwoordelijkheid » van de werkgever (artt. 93, 94 en 95).

De Nederlandse *Motor- en Rijwielwet* van 1925, evenals de *Nederlandse Wegenverkeerswet* van 1935 gebruiken uitsluitend de termen « aansprakelijk » en « aansprakelijkheid ».

In het *Benelux-verdrag* betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (ondertekend te Brussel op 7 januari 1955) wordt alleen de terminologie met « aansprakelijk » als stam gebezigd (aansprakelijk, aansprakelijkheid, burgerrechtelijke aansprakelijkheid). In de Belgische wet van 1 juli 1956 is deze terminologie uit het Benelux-verdrag volledig overgenomen.

Aan de hand van enkele voorbeelden zullen wij trachten na te gaan welke terminologie door de voornaamste Nederlandse auteurs van de XIXe en XXe eeuw is verkozen.

C.W. Opzoomer(*Het Burgerlijk Wetboek verklaard*, VI. Amsterdam, 1879), gebruikt de twee termen door elkaar. Op bl. 323, bij de bespreking van artikel 1403 van het Nederlands Burgerlijk Wetboek, heeft hij zich zelfs de moeite getroost om de niet-gebruikte term tussen haakjes naast de gebruikte term te plaatsen. Verder schrijft hij « zedelijke aansprakelijkheid » en een paar bladzijden verder « zedelijke verantwoordelijkheid » (bl. 323, noot 1 en bl. 325, noot 2). Op drie plaatsen vervangt hij de termen van artikel 1403 door de daarmee corresponderende, bij het bespreken van het artikel (*op. cit.*, bl. 328). Op 50 bladzijden tekst (*op. cit.*, bl. 306-357) gebruikt hij 31 maal de term aansprakelijk(heid) tegenover 23 maal de term verantwoordelijk(heid).

Un autre auteur renommé de la seconde moitié du XIXe siècle, G. Diephuis (*Handboek voor het Nederlandsch burgerlijk regt*, 3e éd., t. III, Groningue, 1885, p. 373-378) emploie sept fois les termes « aansprakelijk, aansprakelijkheid » et deux fois les termes « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid », dans son exposé relatif aux articles 1401 et suivants du Code civil néerlandais.

A. De Pinto (*Handleiding tot het Burgerlijk Wetboek*, 6e éd., par A. Teixeira de Mattos, t. II, Zwolle, 1885, p. 568 à 580) écrit onze fois « aansprakelijk » et « aansprakelijkheid » et douze fois « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid ».

Vers le début du siècle, l'emploi des termes « aansprakelijk » et « aansprakelijkheid » commença à supplanter chez les juristes néerlandais le recours aux termes « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid ». Chez N.K.F. Land (*Verklaring van het Burgerlijk Wetboek*, t. IV, 2e éd. par W. H. De Savornin Lohman, Harlem, 1907, p. 304 à 338) on rencontre soixante fois les termes « aansprakelijk, aansprakelijkheid » et vingt fois seulement, les termes « verantwoordelijk, verantwoordelijkheid ».

Chez J.D. Veegens et A.S. Oppenheim (*Schets van het Nederlandsch burgerlijk recht*, t. III, 3e éd., Harlem, 1921, p. 131 à 144) la proportion est à peu près la même : dix-huit fois « aansprakelijk » ou « aansprakelijkheid » contre cinq fois « verantwoordelijk » ou « verantwoordelijkheid ».

Dans les ouvrages récents les termes « aansprakelijk » et « aansprakelijkheid » paraissent être les seuls qui soient encore couramment employés en cette matière, et non plus « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid ». Voir notamment A.S. De Blécourt, *Kort begrip van het oud-vaderlandsch burgerlijk recht* (5e éd., Groningue, 1939); T. J. Dorhout Mees, *Schadeverzekeringsrecht* (2e éd., Zwolle, 1947); C. W. Star Busmann, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering* (nouvelle édition, 2e tirage, Harlem, 1955), W.L.P.A. Molengraaff, *Leidraad bij de beoefening van het Nederlandsche handelsrecht* (deux tomes, 8e éd., Harlem, 1947-1948), C. Asser-P.A.J. Losecaat Vermeer, *Nederlandsch burgerlijk recht. III. Verbintenissenrecht* (t. I., Zwolle, 1939 et 2e éd. par L. E. H. Rutten, Zwolle, 1958); C. Asser-L. E. H. Rutten, *Nederlands burgerlijk recht*. III. *Verbintenissenrecht*, (t. II, Zwolle, 1954); C. Asser-P.W. Kamphuisen, *Nederlandsch burgerlijk recht*. III. *Verbintenissenrecht* (t. III, 2e éd., Zwolle, 1950); A. Wolfsbergen, *Onrechtmatige daad*, Leyde, 1946).

Chez A. Pitlo (*Het verbintenissenrecht naar het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek*, 2e éd., Harlem, 1948) la terminologie dérivée de « aansprakelijk » est prédominante. Chez S. van Brakel (*Leerboek van het Nederlandse verbintenissenrecht*, 3e éd., t. I, Zwolle, 1948) et H.F.A. Völlmar (*Nederlands burgerlijk recht*, t. III : *Verbintenissen en bewijsrecht*, Zwolle, 1952) les termes « aansprakelijk » et « aansprakelijkheid » sont bien vingt fois plus employés que les termes « verantwoordelijk » et « verantwoordelijkheid ». Völlmar, notamment, emploie « aansprakelijkheid » dans les expressions : aansprakelijkheid voor daden van anderen, voor zaken, voor ondergeschikten, voor een prospectus, etc.

Les titres d'ouvrages néerlandais témoignent eux aussi de l'évolution de la langue juridique. Au dix-neuvième siècle la terminologie avec « verantwoordelijkheid » dominait. Ainsi : P. L. Moens, *Verantwoordelijkheid voor schade door anderen veroorzaakt*, thèse, Zwolle, 1886; M.W.F. Treub, *Over de civielrechtelijke verantwoordelijkheid van den notaris*, La Haye, 1887; C. Loth, *Verantwoordelijkheid van technici, voor ongevallen gebeurd ten gevolge van eenigen misslag*, thèse, Leyde, 1888; D. E. van Lennep, *Civielrechtelijke verantwoordelijkheid van ingenieurs en architecten*, thèse, Amsterdam, 1889.

Au cours de la première moitié du vingtième siècle les titres contenant le mot « aansprakelijkheid » se firent tou-

Een andere bekende auteur uit de tweede helft van de XIXe eeuw, G. Diephuis (*Handboek voor het Nederlandsch burgerlijk regt*, 3de dr., III, Groningen, 1885, bl. 373-378) gebruikt bij de bespreking van de artikelen 1401 en vlg. van het Nederlands B. W. 7 maal de term aansprakelijk(heid) tegenover 2 maal de term verantwoordelijk(heid).

A. de Pinto (*Handleiding tot het Burgerlijk Wetboek*, 6de druk door A. Teixeira de Mattos, II, Zwolle, 1885, bl. 568-580) schrijft 11 maal « aansprakelijk(heid) » tegenover 12 maal « verantwoordelijk(heid) ».

Rond de eeuwwisseling begint het gebruik van de term « aansprakelijk(heid) » dat van « verantwoordelijk(heid) » bij de Nederlandse juristen in de schaduw te stellen. Bij N. K. F. Land (*Verklaring van het Burgerlijk Wetboek*, IV, 2de druk door W.H. de Savornin Lohman, Haarlem, 1907, bl. 304-338) treft men 60 maal de term aansprakelijk(heid) aan tegenover slechts 20 maal de term verantwoordelijk(heid).

In het werk van J.D. Veegens en A.S. Oppenheim (*Schets van het Nederlandsch burgerlijk recht*, III, 3de dr., Haarlem, 1921, bl. 131-144) is de verhouding ongeveer dezelfde : 18 maal de term aansprakelijk(heid) tegenover 5 maal de term verantwoordelijk(heid).

In de recente werken blijken bijna alleen nog de termen « aansprakelijk » en « aansprakelijkheid » in dit verband voor te komen en niet meer « verantwoordelijk » en « verantwoordelijkheid ». Zie o.m. A.S. de Blécourt, *Kort begrip van het oud-vaderlandsch burgerlijk recht* (5de druk, Groningen, 1939); T. J. Dorhout Mees, *Schadeverzekeringsrecht* (2de dr., Zwolle, 1947); C.W. Star Busmann, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering* (nieuwe uitgave, 2de dr., Haarlem, 1955), W.L.P.A. Molengraaff, *Leidraad bij de beoefening van het Nederlandsche handelsrecht* (2 delen, 8e druk, Haarlem, 1947-1948), C. Asser-P.A.J. Losecaat Vermeer, *Nederlandsch burgerlijk recht. III. Verbintenissenrecht*, Eerste stuk (Zwolle, 1939 en 2de druk door L. E. H. Rutten, Zwolle, 1958); C. Asser - L.E.H. Rutten, *Nederlands burgerlijk recht*. III. *Verbintenissenrecht*. Tweede stuk (Zwolle, 1954); C. Asser - P.W. Kamphuisen, *Nederlandsch burgerlijk recht*. III. *Verbintenissenrecht*,, Derde stuk (2e druk, Zwolle, 1950); A. Wolfsbergen, *Onrechtmatige daad*, (Leiden, 1946).

Bij A. Pitlo (*Het verbintenissenrecht naar het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek*, 2de dr., Haarlem, 1948) overheerst de terminologie met « aansprakelijk » als stam. Bij S. van Brakel (Leerboek van het Nederlandse verbintenissenrecht, I, 3de dr., Zwolle, 1948) en H.F.A. Völlmar (*Nederlands burgerlijk recht*. Deel III : *Verbintenissen en bewijsrecht*, Zwolle, 1952) komen de termen « aansprakelijk » en « aansprakelijkheid » wel twintigmaal meer voor dan de termen « verantwoordelijk » en « verantwoordelijkheid ». Völlmar schrijft o.m. : aansprakelijkheid voor daden van anderen, voor zaken, voor ondergeschikten, voor een prospectus, enz.

Ook de titels van de Nederlandse boeken getuigen van de evolutie in de rechtstaal. In de negentiende-eeuwse werken overheerst de terminologie met « verantwoordelijkheid». Aldus : P.L. Moens, *Verantwoordelijkheid voor schade door anderen veroorzaakt*. Akad. proefschrift, Zwolle, 1886; M.W.F. Treub, *Over de civielrechtelijke verantwoordelijkheid van den notaris*, 's-Gravenhage, 1887; C. Loth, *Verantwoordelijkheid van technici, voor ongevallen gebeurd ten gevolge van eenigen misslag*, Akad. proefschrift, Leiden 1888; D. E. van Lennep, *Civielrechtelijke verantwoordelijkheid van ingenieurs en architecten*, Akad, proefschrift, Amsterdam, 1889.

In de XXe eeuw worden de titels met « aansprakelijkheid » steeds talrijker. Aldus : A. Jonker, *Burgerrechtelijke*

jours plus nombreux. Ainsi : A. Jonker, *Burgerrechtelijke aansprakelijkheid van het bestuur der naamlooze vennootschap*, thèse, Utrecht, 1905; I. van Creveld, *Aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor onrechtmatige daden volgens privaatrecht*, thèse, Amsterdam, 1912; A.E. Stoop, *Overeenkomsten tot afwenteling van de gevolgen van aansprakelijkheid*, thèse, Utrecht, 1923; W.F. Wertheim, *Aansprakelijkheid voor schade buiten overeenkomst*, thèse, Leyde, 1930; J. H. Beekhuis, *Aansprakelijkheid van rechtspersonen en hare organen voor onrechtmatige daden*, thèse, La Haye, 1934; S. Royer, *Hoofdzaken der vervoerdersaansprakelijkheid in het zeerecht*, Zwolle, 1959. Depuis une vingtaine d'années le mot « verantwoordelijkheid » (employé à propos des délits et quasi-délits) a pour ainsi dire disparu des répertoires bibliographiques, et a partout été remplacé par « aansprakelijkheid ».

Conclusion :

Responsable (du dommage, de tout dépérissement, de toutes prescriptions..., de l'incendie, de la perte..., du vol ou du dommage) = aansprakelijk (voor de schade, voor elke vermindering, voor elke verjaring..., voor brand, voor verlies..., voor diefstal of beschadiging); *civilement responsable* = burgerrechtelijk aansprakelijk; *personnellement responsable* = persoonlijk aansprakelijk; *solidairement responsable* = hoofdelijk aansprakelijk. Pourtant les termes «verantwoordelijk» et «verantwoordelijkheid» doivent être conservés dans les cas où le génie de la langue néerlandaise l'exige. Ainsi : gérant sous sa responsabilité (art. 454) = die onder zijn verantwoordelijkheid handelen; responsables, comme dépositaires, des effets (art. 1952) = als bewaarnemers verantwoordelijk voor de goederen.

G. V. D.

P.S. Quoique le mot « verantwoordelijkheid » ne soit pas inexact, la Commission a fait siennes les propositions énoncées ci-dessus, pour favoriser l'unité de la terminologie.

22. Société.

Le Titre IX du Livre III du Code civil (art. 1832-1873) traite du « contrat de société ». Le contrat est nommé *société* et les parties « associés ».

En néerlandais le terme société employé dans ce sens est rendu par les mots « maatschap » et « vennootschap », et le terme *associé* par « maat » et « vennoot ». Hugo de Groot *(Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid*, éd. F. Dovring, H. F.W.D. Fischer et E. M. Meijers, Leyde, 1952, p. 267-270) écrivait en 1631 : « Maetschap ofte vennoodschap is een overkominghe van twee ofte meerder luiden...». Dans l'exposé, il employait presque uniquement le mot « maetschap », « vennootschap » n'apparaissant qu'exceptionnellement.

A l'origine, le titre IX du Livre III du Code civil néerlandais avait pour intitulé : « Van Maatschap of Vennootschap ». Les derniers mots ont été omis par la loi du 2 juillet 1934. Dans le texte même du titre IX, le mot « maatschap » est seul employé pour désigner le contrat auquel ce titre est consacré, les parties au contrat sont nommées «vennoten. »

Le Code de commerce néerlandais (Livre I, titre III) traite au contraire de « eenige soorten van vennootschap » : de « vennootschap onder eene firma », de « vennootschap bij wijze van geldschieting », « naamlooze vennootschap ». Avant la loi du 2 juillet 1934, les intitulés du Code étaient les suivants : « Van vennootschap van koophandel », «Van de naamlooze vennootschap van koophandel ». Cette loi a

aansprakelijkheid van het bestuur der naamlooze vennootschap, Akad. proefschrift, Utrecht, 1905; I. van Creveld, *Aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor onrechtmatige daden volgens privaatrecht*. Akad. proefschrift, Amsterdam, 1912; A. E. Stoop, *Overeenkomsten tot afwenteling van de gevolgen van aansprakelijkheid*. Akad. proefschrift, Utrecht, 1923; W. F. Wertheim, *Aansprakelijkheid voor schade buiten overeenkomst*, Akad. proefschrift, Leiden, 1930; J. H. Beekhuis, *Aansprakelijkheid van rechtspersonen en hare organen voor onrechtmatige daden*, Akad. proefschrift, 's-Gravenhage, 1934; S. Royer, *Hoofdzaken der vervoerdersaansprakelijkheid in het zeerecht*, Zwolle, 1959. Sedert een twintigtal jaren is het woord « verantwoordelijkheid » (in verband met misdrijven en oneigenlijke misdrijven) practisch gesproken uit de bibliografische lijsten verdwenen en volledig vervangen door de term «aansprakelijkheid ».

Besluit :

Responsable (du dommage, de tout dépérissement, de toutes prescriptions..., de l'incendie, de la perte..., du vol ou du dommage) = aansprakelijk (voor de schade, voor elke vermindering, voor elke verjaring..., voor brand, voor verlies..., voor diefstal of beschadiging); *civilement responsable* = burgerrechtelijk aansprakelijk; *personnellement responsable* = persoonlijk aansprakelijk; *solidairement responsable* = hoofdelijk aansprakelijk. Nochtans moeten de termen « verantwoordelijk » en « verantwoordelijkheid » behouden blijven waar het Nederlandse taaleigen zulks vereist. Aldus : gérant sous sa responsabilité (art. 454) = die onder zijn verantwoordelijkheid handelen; responsables, comme dépositaires, des effets (art. 1952) = als bewaarnemers verantwoordelijk voor de goederen.

G. V. D.

P.S. Hoewel « verantwoordelijkheid » niet verkeerd is, heeft de Commissie, ter wille van de eenvormigheid der terminologie, het hierbovenstaande besluit tot het hare gemaakt.

22. Société.

De negende titel van boek III van het Burgerlijk Wetboek (artt. 1832-1873) handelt over het *contrat de société*. De overeenkomst wordt *société* genoemd en de partijen *associés*.

In het Nederlands wordt de term *société* (in dit verband) weergegeven door de woorden « maatschap » en « vennootschap », de term *associé* door « maat » en « vennoot ». Hugo de Groot *(Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid*, ed. F. Dovring, H.F.W.D. Fischer en E.M. Meijers, Leiden, 1952, bl. 267-270) schreef in 1631 : « Maetschap ofte vennoodschap is een overkominghe van twee ofte meerder luiden... ». In de uiteenzetting gebruikt hij bijna alleen het woord « maetschap », slechts bij uitzondering « vennootschap ».

In het Nederlands Burgerlijk Wetboek droeg de negende titel van boek III vroeger het opschrift « Van Maatschap of Vennootschap ». Bij de wet van 2 juli 1934 vervielen de woorden « of vennootschap ». In de tekst van titel IX treft men voor de overeenkomst alleen de term « maatschap » aan en voor de partijen de term « vennoten ».

Het Nederlands Wetboek van Koophandel (boek I, titel III) integendeel handelt over « eenige soorten van vennootschap »: de « vennootschap onder eene firma », de « vennootschap bij wijze van geldschieting », de « naamlooze vennootschap ». Vóór de wet van 2 juli 1934 luidden de opschriften : « Van vennootschap van koophandel », « Van de naamlooze vennootschap van koophandel ».

écarté les mots « van koophandel ». L'article 16 du Code de commerce néerlandais porte : « De vennootschap onder eene firma is de *maatschap* tot de uitoefening van een bedrijf onder eenen gemeenschappelijken naam aangegaan ».

Les auteurs néerlandais emploient la terminologie de leurs codes. Ainsi, P. Scholten et M. H. Bregstein (C. *Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch burgerlijk recht. Personenrecht*, t. II, *Vertegenwoordiging en rechtspersoon*, Zwolle, 1954, p. 143-144) : « De maatschap is geen rechtspersoon... burgerlijke maatschap... vennootschap onder firma »; A. Pitlo (*Het personenrecht naar het Nederlands Burgerlijk Wetboek*, 4e éd., Harlem, 1955, p. 469-470) : « burgerlijke maatschap, commanditaire vennootschap, naamloze vennootschap, vennootschap onder firma »; et W. L. P. A. Molengraaff (*Leidraad bij de beoefening van het Nederlandsche handelsrecht*, 8e éd., Harlem, 1947, p. 176, 187, 194) : « ...burgerlijke maatschap... commanditaire vennootschap... De vennootschap onder firma is een naar buiten optredende, immers een der door het handelen onder een gemeenschappelijken naam voor derden kenbare *maatschap* ».

Le dictionnaire *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, (XVIII, La Haye, 1956, col. 1755-1756) fait la distinction traditionnelle entre « burgerlijke vennootschap » et « vennootschap van koophandel » ou « handelsvennootschap », en y ajoutant une définition de « burgerlijke vennootschap » tirée de l'ouvrage de L. M. Metz, Woordverklaring. Woordenboek voor praktische kennis, Zutphen, 1937.

En résumé, on peut dire qu'aux Pays-Bas le terme « vennootschap » est généralement réservé pour désigner les sociétés commerciales, tandis que le mot « maatschap » est le terme habituellement employé pour parler des sociétés de droit civil.

L'emploi du terme « maatschap » pour désigner les sociétés de droit civil prévues aux articles 1832 à 1873 du Code civil, se heurterait en droit belge à de sérieuses difficultés.

L'article 1873 du Code civil porte que les dispositions concernant les sociétés civiles sont en principe applicables aux sociétés commerciales (« Les dispositions du présent titre ne s'appliquent aux sociétés de commerce que dans les points qui n'ont rien de contraire aux lois et usages du commerce »).

Le Code de commerce (Livre I, titre IX, *Des sociétés*, art. 1) renvoie au droit civil (« Les sociétés commerciales sont celles qui ont pour objet des actes de commerce. Elles se règlent par les conventions des parties, par les lois particulières au commerce et par le droit civil »).

Au surplus le même code (Livre I, titre IX, art. 212) prévoit que « les sociétés dont l'objet est de nature civile peuvent, sans perdre ce caractère, emprunter les formes de sociétés commerciales ».

Un seul mot, *société*, est employé dans les textes français du Code civil et du Code de commerce. Là où la nécessité s'en présente, le législateur établit la distinction entre ces sociétés en ajoutant les qualificatifs « civile » et « commerciale ».

Conclusion :

Société : (C.C. art. 1832-1873) = vennootschap; *société civile* = burgerlijke vennootschap; *société de commerce* (commerciale) = handelsvennootschap.

G. V. D.

Bij deze wet werden de woorden « van koophandel » weggelaten. Artikel 16 van het Nederlands Wetboek van Koophandel bepaalt : « De vennootschap onder eene firma is de *maatschap* tot de uitoefening van een bedrijf onder eenen gemeenschappelijken naam aangegaan ».

De Nederlandse auteurs gebruiken de terminologie van de Nederlandse wetboeken. Aldus schrijven P. Scholten en M. H. Bregstein (*C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. Personenrecht*. Tweede stuk : *Vertegenwoordiging en rechtspersoon*, Zwolle, 1954, bl. 143-144) : « De maatschap is geen rechtspersoon... burgerlijke maatschap... vennootschap onder firma »; A. Pitlo (*Het personenrecht naar het Nederlands Burgerlijk Wetboek*, 4e druk, Haarlem, 1955, bl. 469-470) : « burgerlijke maatschap, commanditaire vennootschap, naamloze vennootschap, vennootschap onder firma »; en W.L.P. A. Molengraaff (*Leidraad bij de beoefening van het Nederlandsche handelsrecht*, 8e druk, I, Haarlem, 1947, bl. 176, 187, 194) : «... burgerlijke maatschap... commanditaire vennootschap... De vennootschap onder firma is een naar buiten optredende, immers een der door het handelen onder een gemeenschappelijken naam voor derden kenbare *maatschap*... »

In het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (XVIII, 's-Gravenhage, 1956, kol. 1755-1756) wordt het traditionele onderscheid gemaakt tussen de « burgerlijke vennootschap » en de « vennootschap van koophandel » of « handelsvennootschap ». Hierbij wordt een bepaling van de burgerlijke vennootschap aangehaald uit het werk van L. M. Metz, *Woordverklaring. Woordenboek voor praktische kennis*, Zutfen, 1937.

Samenvattend kan men zeggen dat in Nederland de term vennootschap in de regel wordt voorbehouden voor handelsvennootschappen, terwijl het woord maatschap de gewone term is voor burgerlijke vennootschappen.

Het gebruik van de term « maatschap » voor de burgerlijke vennootschap (B.W., artt. 1832-1873) zou in het Belgische recht op ernstige bezwaren stuiten.

Artikel 1873 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de artikelen betreffende de burgerlijke vennootschappen in principe van toepassing zijn op de handelsvennootschappen (« Les dispositions du présent titre ne s'appliquent aux sociétés de commerce que dans les points qui n'ont rien de contraire aux lois et usages du commerce »).

In het Wetboek van Koophandel (boek I, tit. IX, *Des sociétés*, art. 1) wordt verwezen naar het burgerlijk recht (« Les sociétés commerciales sont celles qui ont pour objet des actes de commerce. Elles se règlent par les conventions des parties, par les lois particulières au commerce et par le droit civil »).

Bovendien bepaalt hetzelfde Wetboek (boek I, titel IX, art. 212) dat de burgerlijke vennootschappen, zonder hun burgerlijk karakter te verliezen, de vorm van handelsvennootschappen kunnen aannemen (« Les sociétés dont l'objet est de nature civile peuvent, sans perdre ce caractère, emprunter les formes de sociétés commerciales... »).

In de Franse tekst van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van Koophandel komt slechts één term voor : *société*. De wetgever maakt een onderscheid, waar het nodig is, door toevoeging van de bijvoeglijke naamwoorden *civile* en *commerciale*.

Besluit :

Société (B.W., artt. 1832-1873) = vennootschap : *société civile* = burgerlijke vennootschap; *société de commerce* (commerciale) = handelsvennootschap.

G. V. D.

23. Soulte, retour (de lots).

Les termes *soulte* et *retour* se retrouvent plusieurs fois dans le Code civil, à propos de l'échange et du partage : « un retour, soit en rente, soit en argent » (art. 833), « sauf la récompense, s'il y a soulte » (art. 1407), « et les soultes » (art. 1476), « le payement des soultes et retours », « le payements des soultes ou retours de lots », « le lot chargé de la soulte » (Loi sur les privilèges et hypothèques, art. 27), « il leur est dû des soultes, retours de lots ou une somme fixe à titre de dommages-intérêts » (Loi sur les privilèges et hypothèques, art. 31), « Des soultes ou retours de lots », « Des soultes et retours » (Loi sur les privilèges et hypothèques, art. 35), « En cas de partage avec soulte » (Loi sur l'expropriation forcée, art. 2).

I.

Au premier abord, les termes *soulte* et *retour* ne paraissent pas devoir être compris comme synonymes dans les textes cités. A différentes reprises, en effet, ils sont employés l'un à côté de l'autre et liés par la conjonction « ou », ou par la conjonction « et ».

Un examen succinct de la doctrine ne sera pas superflu.

La signification du terme français *soulte* est exposée par certains auteurs d'anciens glossaires. Selon C.J. de Ferrière, (*Dictionnaire de droit et de pratique*, nouv. éd., t. II, Paris, 1771, verbo Soulte, p. 712) la soulte est « une somme qui se paye en forme de supplément par un des copartageans à l'autre, pour faire par ce moyen que leurs lots soient égaux... Soulte a aussi lieu dans les échanges, quand deux héritages sont échangés, et que l'un vaut plus que l'autre ». J.B. Denisart (*Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence actuelle*, 7e éd., t. IV, Paris, 1771 verbo Soulte, p. 557) reprend la définition du terme *soulte* du *Dictionnaire civil et canonique* : « ce qui est donné pour égaler les portions dans les partages, ou pour récompenser le co-permutant, qui donne en échange une chose qui vaut mieux que celle qu'il reçoit ».

Les civilistes français et belges ne donnent généralement pas de définition différente de la *soulte* et du *retour* et ils emploient souvent ces mots l'un pour l'autre dans leurs commentaires des articles précités du Code civil. Chez R.J. Pothier déjà, (*Traité des retraits*, dans *Œuvres*, éd. Siffrein t. III, Paris, 1821, p. 438-444) *soute* et *retour* étaient employés comme des termes identiques en matière d'échange. Pothier déclarait même (*op cit.*, p. 438) : « Les coutumes de Paris, d'Orléans, et un grand nombre d'autres, exemptent de retrait l'échange, quoique fait avec *soute, c'est-à-dire avec retour en deniers ou en autres choses mobiliaires...* » Tarrible, dans le *Répertoire* de Merlin (5e éd., t. XXV, Bruxelles, 1827, verbo Privilège de créance, p. 200) écrivait : «... les immeubles de la succession sont affectés d'un privilège en faveur du co-héritier auquel il est dû *soulte ou retour*. Cette expression comprend tous les immeubles de la succession, sans distinguer ceux qui sont échus dans un lot chargé de la *soulte*, de ceux qui sont échus dans un lot non chargé de *retour*... »

Chez R. Th. Troplong (*Le droit civil expliqué suivant l'ordre du Code. Des privilèges et hypothèques*, t. I. Bruxelles, 1837, n° 239, p. 150) on peut lire, à propos de l'article 2103 C.C. : « On appelle *soulte*, la somme qu'un héritier est obligé de payer à son cohéritier, lorsque son lot excède la portion afférente et qu'un *retour* est nécessaire pour rétablir l'équilibre ».

D. et A. Dalloz (*Répertoire méthodique et alphabétique de législation, de doctrine et de jurisprudence*, nouv. éd., t. XLI,, Paris, 1856, verbo Succession, n°s 1806-1811, p. 498-499) emploient les deux mots indifféremment et don-

23. Soulte, retour (de lots).

In het Burgerlijk Wetboek worden de termen *soulte* en *retour* verscheidene malen aangetroffen in verband met de ruil en met de verdeling : « un retour, soit en rente, soit en argent » (art. 833), « sauf la récompense, s'il y a soulte » (art. 1407), « et les soultes » (art. 1476), « le payement des soultes et retours », « le payement des soultes ou retours de lots », « le lot chargé de la soulte (hypotheekwet, art. 27), « il leur est dû des soultes, retours de lots ou une somme fixe à titre de dommages-intérêts » (hypotheekwet, art. 31), « Des soultes ou retours de lots », « Des soultes et retours » (hypotheekwet, art. 35), « En cas de partage avec soulte » (wet op de gerechtelijke uitwinning, art. 2).

I.

In de aangehaalde teksten schijnen de termen *soulte* en *retour* op het eerste gezicht niet als synoniem te worden opgevat. Op verscheidene plaatsen immers worden zij naast elkaar geplaatst en verbonden met het voegwoord *ou* of *et*.

Een bondig overzicht van de rechtsleer zal niet overbodig zijn.

De betekenis van de Franse term *soulte* wordt toegelicht door enkele auteurs van oude glossaria. Volgens C.J. de Ferrière (*Dictionnaire de droit et de pratique*, nouv. éd., II, Parijs, 1771, i. v. *Soulte*, bl. 712) is *soulte* : « une somme qui se paye en forme de supplément par un des copartageans à l'autre, pour faire par ce moyen que leurs lots soient égaux... Soulte a aussi lieu dans les échanges, quand deux héritages sont échangés, et que l'un vaut plus que l'autre.» J.B. Denisart (*Collection de décisions nouvelles et de notions relatives à la jurisprudence actuelle*, 7e dr., IV, Parijs, 1771, i.v. Soulte, bl. 557) neemt de bepaling van de term *soulte* over uit de *Dictionnaire civil et canonique* : « ce qui est donné pour égaler les portions dans les partages, ou pour récompenser le co-permutant, qui donne en échange une chose qui vaut mieux que celle qu'il reçoit ».

De Franse en de Belgische schrijvers over burgerlijk recht geven doorgaans geen verschillende begripsbepaling van de termen *soulte* en *retour* en zij gebruiken deze woorden veelal door elkaar bij de bespreking van de aangehaalde artikelen van het Burgerlijk Wetboek. Reeds bij R.J. Pothier (*Traité des retraits*, in *Œuvres*, ed. Siffrein, III, Parijs, 1821, bl. 438-444) werden *soute* en *retour* als gelijkwaardige termen gebruikt in verband met de ruil. Pothier verklaarde zelfs (*op. cit.*, bl. 438) : « Les coutumes de Paris, d'Orléans, et un grand nombre d'autres, exemptent de retrait l'échange, quoique fait avec *soute, c'est-à-dire avec retour en deniers ou en autres choses mobiliaires...* ». Tarrible schreef in het *Répertoire* van Merlin (5e druk, XXV, Brussel, 1827, i.v. Privilège de créance, bl. 200): «... les immeubles de la succession sont affectés d'un privilège en faveur du co-héritier auquel il est dû *soulte ou retour*. Cette expression comprend tous les immeubles de la succession, sans distinguer ceux qui sont échus dans un lot chargé de la *soulte*, de ceux qui sont échus dans un lot non chargé de *retour*... »

Bij R. Th. Troplong (*Le droit civil expliqué suivant l'ordre du Code. Des privilèges et hypothèques*, I, Brussel, 1837, nr. 239, bl. 150) kan men lezen met betrekking tot artikel 2103 B.W. : « On appelle *soulte*, la somme qu'un héritier est obligé de payer à son cohéritier, lorsque son lot excède la portion afférente et qu'un *retour* est nécessaire pour rétablir l'équilibre. »

D. en A. Dalloz (*Répertoire méthodique et alphabétique de législation, de doctrine et de jurisprudence*, nouv. éd., XLI, Parijs, 1856, i.v. Succession, nrs. 1806-1811, bl. 498-499) gebruiken beide termen door elkaar en geven deze ei-

nent, à propos de l'article 833 C.C. (n° 1806, p. 498) cette définition curieuse : « L'inégalité des lots en nature se compense par un *retour*, soit en rente, soit en argent (c. nap. 833) qu'on appelle *soulte de partage* ». Un passage de F. Laurent (*Principes de droit civil*, t. XXX, Bruxelles, 1878, n° 26, p. 25) donne l'impression que l'auteur emploie *soulte* pour désigner la somme qui doit être payée et *retour de lots* pour l'opération du paiement : « Telle est la *soulte* qui suppose un partage inégal, puisque le lot grevé de la *soulte* comprend des biens pour une valeur supérieure à ceux qui forment le lot créancier de la *soulte*. De là le *retour de lots;* ce *retour* pouvant être illusoire par suite de l'insolvabilité du débiteur...». Ce commentaire se rapporte à l'article 27 de la loi belge sur les privilèges et hypothèques.

M. Legrand, (*Dictionnaire usuel de droit*, nouv. éd., Paris, 1923, verbo Soulte, p. 849-850) donne comme exemple de *soulte de partage :* « de payer à Paul une *soulte ou retour* de la somme de 500 francs qui rétablirait l'équilibre des lots » et écrit à propos de la *soulte* en matière d'échange : « qu'un retour pécuniaire est nécessaire pour que l'un des copermutants reçoive l'équivalent de ce qu'il donne ».

Mentionnons enfin H. Capitant (*Vocabulaire juridique*, Paris, 1936, verbo *Retour de lot*, p. 318, verbo Soulte, p. 457). Il considère les deux termes comme synonymes : « *Retour de lot*. Somme d'argent ou rente due par un copartageant pour compenser l'inégalité des lots. Synonyme de soulte de partage (C. civ., art. 833) - *Soulte*. Tiré de l'ancien verbe soudre « payer » (lat. solvere). Somme d'argent qui, dans un partage, compense l'inégalité des lots (d'où le synonyme : « retour de lots » : C. civ., art. 833), et qui, dans un échange, compense la différence de valeur des objets échangés (C. civ., art. 1476) ».

II.

Il ne semble pas qu'il existe sur ce point dans le langage juridique néerlandais une terminologie bien stable. Chez Hugo de Groot *(Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid*, éd. F. Dovring, H.F.W.D. Fischer, E.M. Meijers Leyde, 1952, III, 28, 8 et III, 31, 3, p. 284 et 294) on ne trouve que des périphrases : « ... mids doende *vergoedinghe* aen de anderen...; ...want in alle de selve word den aenneemer verbonden tot *vergoedinghe*, door dien hij oorsaeck is dat den ander minder heeft ».

Le *Code civil néerlandais* emploie d'autres expressions : «... welke geldsom wegens een of meer aandeelen *ter gelijkmaking* moet *uitbetaald* worden » (art. 1125, alinéa 2) et « door aan den eischer, hetzij in gereed geld, hetzij in natura, op te leggen hetgeen aan diens erfdeel ontbreekt » (art. 1160). Dans le commentaire de ces articles, E.M. Meijers écrit (*C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht, IV Erfrecht*, 5e éd., revue par P. W. van der Ploeg, Zwolle, 1956, p. 354, 362, 401 et 410) : « ... door het goed bij wijze van overbedeling (*tegen restitutie van de overwaarde)* in een kaveling op te nemen... overbedeling tegen *voldoening* van een geldsom... wanneer een der deelgenoten aan d' eiser, hetzij in geld, hetzij in natura, *oplegt*, hetgeen aan diens erfdeel ontbreekt (art. 1160). Het artikel spreekt van *oplegging*... het *opleggen* van het ontbrekende... Derhalve kan ook hier de herscheiding voorkomen worden door *oplegging* van het ontbrekende ».

P. W. Kamphuisen (*C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch burgerlijk recht*. III. *Verbintenissenrecht*, t. III. *Bijzondere overeenkomsten*, 2e éd., Zwolle, 1950, p. 204) écrit : « Een overeenkomst verliest het karakter van ruil niet, indien iets in geld « toebetaald » wordt... De Fransen noemen dit een *échange avec soulte; soulte* is het excedent, dat meestal in een geldsom zal bestaan... Een theoretisch scherpe grens tussen ruil met *toebetaling* en koop...».

genaardige bepaling in verband met artikel 833 B.W. (nr. 1806, bl. 498) : « L'inégalité des lots en nature se compense par un *retour*, soit en rente, soit en argent (c. nap. 833) qu'on appelle *soulte de partage* ». Een passus uit F. Laurent (*Principes de droit civil*, XXX, Brussel, 1878, nr. 26, bl. 25) wekt de indruk dat deze auteur *soulte* gebruikt voor de som die moet worden betaald en *retour de lots* voor de handeling van het uitkeren : « Telle est la *soulte* qui suppose un partage inégal, puisque le lot grevé de la *soulte* comprend des biens pour une valeur supérieure à ceux qui forment le lot créancier de la *soulte*. De là le *retour de lots;* ce *retour* pouvant être illusoire par suite de l'insolvabilité du débiteur... » Het betreft hier de verklaring van art. 27 van de Belgische hypotheekwet.

M. Legrand (*Dictionnaire usuel de droit*, nouv. éd., Parijs, 1923, i.v. Soulte, bl. 849-850) geeft als voorbeeld van een *soulte de partage :* « de payer à Paul *une soulte ou retour* de la somme de 500 francs qui rétablirait l'équilibre des lots » en schrijft in verband met de *soulte* in zake ruil : « qu'un *retour* pécuniaire est nécessaire pour que l'un des copermutants reçoive l'équivalent de ce qu'il donne. »

Vermelden wij ten slotte H. Capitant (*Vocabulaire juridique*. Parijs, 1936, i.v. Retour de lot, bl. 318, i.v. Soulte, bl. 457). Hij beschouwt beide termen als synoniem : « *Retour de lot*. Somme d'argent ou rente due par un copartageant pour compenser l'inégalité des lots. Synonyme de soulte de partage (c. civ., art. 833) - *Soulte*. Tiré de l'ancien verbe soudre « payer » (lat. solvere). Somme d'argent qui, dans un partage, compense l'inégalité des lots (d'où le synonyme : « retour de lots » : c. civ., art. 833), et qui, dans un échange, compense la différence de valeur des objets échangés (c. civ., art. 1476) ».

II.

In de Nederlandse rechtstaal blijkt geen vaste terminologie op dit stuk te bestaan. Bij Hugo de Groot (*Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid*, ed. F. Dovring, H. F. W. D. Fischer, E. M. Meijers, Leiden, 1952, III, 28, 8 en III, 31, 3, bl. 284 en 294) treft men alleen omschrijvingen aan : «... mids doende *vergoedinghe* aen de anderen...; ...want in alle de selve word den aenneemer verbonden tot *vergoedinghe*, door dien hij oorsaeck is dat den ander minder heeft ».

Het Nederlands *Burgerlijk Wetboek* gebruikt andere uitdrukkingen : «... welke geldsom wegens een of meer aandeelen *ter gelijkmaking* moet *uitbetaald* worden » (art. 1125, 2e lid)en « door aan den eischer, hetzij in gereed geld, hetzij in natura, *op te leggen* hetgeen aan diens erfdeel ontbreekt » (art. 1160). Bij de bespreking van deze art'kelen schrijft E. M. Meijers (*C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. IV Erfrecht*, 5e dr., bewerkt door P. W. van der Ploeg, Zwolle 1956, bl. 354, 362, 401 en 410) : « ...door het goed bij wijze van overbedeling (*tegen restitutie van de overwaarde)* in een kaveling op te nemen... overbedeling tegen *voldoening* van een geldsom... wanneer een der deelgenoten aan de eiser, hetzij in geld, hetzij in natura, *oplegt*, hetgeen aan diens erfdeel ontbreekt (art. 1160). Het artikel spreekt van *oplegging*... het *opleggen* van het ontbrekende... Derhalve kan ook hier de herscheiding voorkomen worden door *oplegging* van het ontbrekende ».

P.W. Kamphuisen (*C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch burgerlijk recht. III. Verbintenissenrecht. Derde stuk. Bijzondere overeenkomsten*, 2e dr. Zwolle, 1950, bl. 204) schrijft : « Een overeenkomst verliest het karakter van ruil niet, indien iets in geld « toebetaald » wordt... De Fransen noemen dit een *échange avec soulte; soulte* is het excedent, dat meestal in een geldsom zal bestaan... Een theoretisch scherpe grens tussen ruil met *toebetaling* en koop ...»

La loi néerlandaise sur l'enregistrement du 22 mars 1917 (art. 28) emploie le terme « toegift » à propos de l'échange: « Indien eene *toegift* is bedongen, is het recht echter verschuldigd over het bedrag dier toegift en de verkoopwaarde van het lot, dat wordt afgestaan door hem, die de toegift doet... ». La loi néerlandaise sur le remembrement du 20 mai 1938 porte : « Verschil in waarde wordt aan of door den eigenaar in geld vergoed » (art. 12) et parle en outre de « geldelijke vergoeding » (art. 12 et 71).

Dans son « *Ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek* » (Texte, Première partie, La Haye, 1954, 3.7.1, article 14) E. M. Meijers écrit : « 1. Wanneer een gemeenschappelijk goed moet worden verdeeld, kan dit geschieden door aan ieder der deelgenoten een deel daarvan toe te delen, door een of meer van hen tegen *vergoeding van de overwaarde* over te bedelen...» et « 2... De rechter kan bevelen, dat degene die wordt overbedeeld, de overwaarde geheel of ten dele in termijnen voldoet... ».

Dans la première moitié du XIXe siècle les traducteurs du Code civil n'ont pas toujours rendu les termes *soulte* et *retour* (de lots) de la même façon en néerlandais. Dans la traduction officielle de 1803-1804 (*Bulletin des lois de la République française*, édition bilingue, 3e série, t. VIII, n° 274 et t. IX, n°s 344 et 354) on trouve « opleg » pour soulte et « uytkeer van penningen, van kavels » pour retour (de lots). P.J. Lorio (*Code civil des français, traduit en flamand...*, Gand, sans date), suit le plus souvent la traduction officielle du *Bulletin* (opleg, uytkeer), mais emploie la périphrase « den opleg die over de lotten moet gedaen worden », là où figure l'expression française *soulte ou (et) retour de lots*. On trouve à peu près la même terminologie avec « opleg » dans le *Civilen Wet-boek der Fransche* (Gand, s. d.).

J. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810) paraphrase comme suit : « het geen tot gelijkstelling der loten moet worden bijgebragt... het geen tot het gelijk maken der loten moet worden bijbetaald (uitgekeerd moet worden) », mais emploie aussi les termes vagues « teruggave » (*retour*, art. 833) et « bijbetaling » (*soulte*, art. 2109).

K. L. Ledeganck (*Het Burgerlijk Wetboek*, Gand, 1841) traduit partout le terme *soulte* par «opleg» et le terme *retour (de lots)* par «uitkeering (van kavels) ». Cette terminologie est maintenue dans les éditions ultérieures (voir notamment, la 6e édition par L. De Hondt et H. De Hoon, Gand 1899). La Commission de 1923 a rendu en néerlandais les termes *retour* et *soulte* respectivement par « uitkeering » et « opleg », probablement à l'exemple de Ledeganck.

Les dictionnaires contiennent peu de données concernant les termes juridiques « opleg, opleggen » et « oplegging ». E. Verwijs et J. Verdam (Middelnederlandsch Woordenboek, t. V., La Haye, 1903) mentionnent « oplech » (col. 1781) dans le sens de « betaling » et « opleggen » (col. 1785) dans le sens de « verschieten of voorschieten, nl. het betalen van eene geldelijke schuld, waarvoor men aansprakelijk is, of ook *bijpassen*, het er aan ontbrekende aanvullen ». Le *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (t. XI, La Haye, 1910) décrit « opleggen » (col. 984) notamment comme suit : « IV. B. Van geld, met betrekking tot den prijs van iets. In Zuid-Nederland. Er boven op leggen, op den prijs toeleggen, meer geven...Aanm. In Noord-Nederland zegt men in denzelfden zin : er een gulden enz. op leggen. In deze uitdruk. worden *op* en *leggen* dikwijls ten onrechte aaneen geschreven...» et *opleg* dans le même sens : « Hetgeen men op den prijs van iets toelegt. In Zuid-Nederland ».

« Opleg » dans le sens de paiement et de supplément se retrouve dans les dictionnaires de dialectes flamands. L.L. De Bo (*Westvlaamsch Idioticon*, Bruges, 1892, 2e éd., p. 691) commente le mot comme suit : « Hetgeen men meer betaalt of toegeeft. Hij vroeg eenen opleg van tien frank. Ik

De Nederlandse *Registratiewet* van 22 maart 1917 (art. 28) gebruikt de term « toegift » in verband met de ruil : « Indien eene *toegift* is bedongen, is het recht echter verschuldigd over het bedrag dier toegift en de verkoopwaarde van het lot, dat wordt afgestaan door hem, die de toegift doet...». De Nederlandse *Ruilverkavelingswet* van 20 mei 1938 bepaalt : « Verschil in waarde wordt aan of door den eigenaar in geld vergoed » (art. 12) en spreekt verder van « geldelijke vergoeding » (artt. 12 en 71).

In zijn *Ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek* (Tekst, Eerste gedeelte, 's-Gravenhage, 1954, 3.7.1, artikel 14) schrijft E.M. Meijers : « 1. Wanneer een gemeenschappelijk goed moet worden verdeeld, kan dit geschieden door aan ieder der deelgenoten een deel daarvan toe te delen, door een of meer van hen tegen *vergoeding van de overwaarde* over te bedelen... » en « 2... De rechter kan bevelen, dat degene die wordt overbedeeld, de overwaarde geheel of ten dele in termijnen voldoet... »

In de eerste helft van de XIXe eeuw hebben de vertalers van het Burgerlijk Wetboek de termen *soulte* en *retour (de lots)* niet altijd op dezelfde wijze in het Nederlands weergegeven. In de officiële vertaling van 1803-1804 (*Bulletin des lois de la République française*, tweetalige uitgave, 3e serie, VIII, nr. 274 en IX, nrs. 344 en 354) treft men « opleg » aan voor *soulte* en « uytkeer (van penningen, van kavels) » voor *retour (de lots)*. P.J. Lorio (*Code civil des Français, traduit en flamand...*, Gent, s. d.) volgt de officiële vertaling van het *Bulletin* wel in grote mate na (opleg, uytkeer), maar gebruikt de omschrijving « den opleg die over de lotten moet gedaen worden », waar de Franse uitdrukking *soulte ou (et) retour de lots* voorkomt. Ongeveer dezelfde terminologie met « opleg » vindt men in de *Civilen Wet-boek der Fransche* (Gent, s.d.).

Joh. van der Linden (*Wetboek Napoleon vertaald naar de officiële uitgave*, Amsterdam, 1810) omschrijft : « het geen tot gelijkstelling der loten moet worden bijgebragt... het geen tot het gelijk maken der loten moet worden bijbetaald (uitgekeerd moet worden) », maar bezigt ook de vage termen « teruggave » (*retour*, art. 833) en « bijbetaling » (*soulte*, art. 2109).

K. L. Ledeganck (*Het Burgerlijk Wetboek*, Gent 1841) vertaalt overal de term *soulte* door « opleg » en de term *retour (de lots)* door « uitkeering (van kavels) ». In de latere drukken is deze terminologie behouden (Zie o.m. 6e druk door L. De Hondt en H. De Hoon, Gent 1899). De Commissie van 1923 heeft, vermoedelijk in navolging van Ledeganck, de termen *retour* en *soulte* respectievelijk in het Nederlands weergegeven door « uitkeering » en « opleg ».

In de woordenboeken is over de rechtstermen « opleg, opleggen » en « oplegging » niet veel te vinden. E. Verwijs en J. Verdam (*Middelnederlandsch Woordenboek*, V. 's-Gravenhage, 1903) vermelden « oplech » (kol. 1781) in de betekenis van « betaling » en « opleggen » (kol. 1785) in de betekenis van « *verschieten* of *voorschieten*, nl. het betalen van eene geldelijke schuld, waarvoor men aansprakelijk is, of ook *bijpassen*, het er aan ontbrekende aanvullen ». Het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (XI, 's-Gravenhage, 1910) omschrijft *opleggen* (kol. 984), o. m. als volgt : « IV. B. Van geld, met betrekking tot den prijs van iets. In Zuid-Nederland. Er boven op leggen, op den prijs toeleggen, meer geven... Aanm. In Noord-Nederland zegt men in denzelfden zin : er een gulden enz. op leggen. In deze uitdruk. worden *op* en *leggen* dikwijls ten onrechte aaneen geschreven... » en *opleg* in dezelfde betekenis : « Hetgeen men op den prijs van iets toelegt. In Zuid-Nederland ».

De Zuidnederlandse idiotica kennen de term « opleg » in de betekenis van betaling en van bijbetaling. L.L. De Bo (*Westvlaamsch Idioticon*, Brugge, 1892, 2e dr., bl. 691) verklaart het woord o.m. als : « Hetgeen men meer betaalt of toegeeft. Hij vroeg eenen opleg van tien frank. Ik wil uw

wil uw peerd overnemen voor 't geen gij het gekocht hebt, maar zonder eenigen opleg ». On trouve des explications analogues chez L. W. Schuermans (*Bijvoegsel aan het Algemeen Vlaamsch Idioticon*, Louvain, 1883, p. 221-222) et chez P. J. Cornelissen et J.B. Vervliet (*Idioticon van het Antwerpsch dialect*, t. III, Gand, 1903, p. 901).

Conclusion :

Il n'existe pas dans la langue juridique néerlandaise de terme consacré qui réponde complètement aux concepts français *soulte* et *retour*. Les mots « toegift, toebetaling, vergoeding » ne rendent pas l'idée complètement.

Certaines périphrases pourraient convenir : « uitkering tot (ter) gelijkmaking » et « vergoeding van de (wegens) overwaarde ».

Il semble prudent de traduire les deux expressions françaises « *soultes ou (et) retour de lots* » par deux termes néerlandais distincts ou par deux périphrases.

Depuis cent cinquante ans au moins le terme « opleg » est connu comme traduction de soulte dans les régions flamandes, et il est aujourd'hui généralement employé par les juristes. Le mot n'est pas inconnu en néerlandais dans d'autres acceptions (H. Jansonius, *Groot Nederlands-Engels Woordenboek*, Leyde, 1950, p. 1065). Le verbe « opleggen » se trouve dans le Code civil néerlandais dans un sens très proche de celui-ci (article 1160), de même que chez des civilistes néerlandais. Le terme « oplegging », qui n'est pas très usité, signifie plutôt le fait de payer une soulte que ce qui doit être payé pour rétablir l'équilibre.

Donc : soulte = « opleg » (te betalen opleg); retour = « vergoeding van de overwaarde » ou « uitkering tot gelijkmaking »; «... qu'il leur est dû des soultes, retours de lots ou une somme fixe à titre de dommages-intérêts » = «... dat hun een opleg, een vergoeding van de overwaarde of een vaste som als schadeloosstelling verschuldigd is ». (loi sur les privilèges et hypothèques, art. 31).

G. V. D.

peerd overnemen voor 't geen gij het gekocht hebt, maar zonder eenigen opleg. » Soortgelijke verklaringen vindt men bij L. W. Schuermans (*Bijvoegsel aan het Algemeen Vlaamsch Idioticon*, Leuven, 1883, bl. 221-222) en bij P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet (*Idioticon van het Antwerpsch dialect*, III, Gent. 1903, bl. 901).

Besluit :

In de Nederlandse rechtstaal zijn geen geijkte termen aanwezig die volledig beantwoorden aan de Franse begrippen *soulte* en *retour*. De woorden « toegift, toebetaling, vergoeding » geven niet hetzelfde begrip weer.

Enkele omschrijvingen komen in aanmerking : « uitkering tot (ter) gelijkmaking » en « vergoeding van de (wegens) overwaarde ».

Het lijkt voorzichtig de Franse uitdrukkingen « *soultes ou (et) retours de lots* » ook in het Nederlands weer te geven door twee onderscheidene termen of omschrijvingen.

De term « opleg » als vertaling van *soulte* is in de Vlaamse gewesten sinds ten minste 150 jaar bekend en thans algemeen in gebruik bij de juristen. Het woord is niet onbekend in het Nederlands in andere betekenissen (H. Jansonius, *Groot Nederlands-Engels Woordenboek*, Leiden, 1950, bl. 1065). Het werkwoord « opleggen » in een zeer verwante betekenis wordt aangetroffen in het Nederlands Burgerlijk Wetboek (art. 1160) en bij Nederlandse schrijvers over burgerlijk recht. De term « oplegging », die niet zeer gebruikelijk is, betekent eerder « het opleggen » dan « wat moet worden uitgekeerd tot gelijkmaking ».

Dus : *soulte* = « opleg » (te betalen opleg); *retour* = « vergoeding van de overwaarde » of « uitkering tot gelijkmaking »; «... qu'il leur est dû des soultes, retours de lots ou une somme fixe à titre de dommages-intérêts » = «... dat hun een opleg, een vergoeding van de overwaarde of een vaste som als schadeloosstelling verschuldigd is » (hypotheekwet, art. 31).

G. V. D.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de la Justice, le 23 janvier 1960, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant établissement du texte néerlandais du Code civil », a donné le 16 février 1960 l'avis suivant :

Considérations générales.

La première question qui se pose lors de l'examen du projet concerne le point de savoir quel procédé législatif il convient de mettre en œuvre pour doter une loi établie en français d'une version néerlandaise ayant égale force obligatoire, version qui faisait défaut jusqu'à présent. La même question se pose pour les lois postérieures à 1898 dont il existe un texte français et un texte néerlandais et pour lesquelles il est actuellement proposé une version néerlandaise qui s'écarte, par la forme et la terminologie, de la version néerlandaise originelle.

Il échet d'observer à cet égard que, dans chacun de ces deux cas, le législateur n'exerce pas sa fonction législative normale, qui consiste à établir des règles en exprimant sa volonté dans des textes de droit écrit, mais qu'il se borne à formuler des règles existantes, sans en modifier la portée dans une autre langue ou dans une autre rédaction que celles employées originairement.

Pareil exercice de la fonction législative n'énerve cependant pas les prescriptions constitutionnelles quant aux formes à respecter lors de l'élaboration des lois; si la version néerlandaise des textes doit avoir même nature de loi et même force obligatoire que la version originelle, ce résultat ne peut, en effet, être atteint sans l'intervention du législateur.

Comme celui-ci ne peut manifester sa volonté que dans la forme d'une loi, il est nécessaire que soit suivie la procédure d'élaboration des lois pour que la version néerlandaise des dispositions légales acquière force de loi.

Les Chambres législatives et le Conseil d'Etat ont déjà eu à résoudre la question de savoir comment il convenait de procéder, en l'espèce, pour que soient respectées les prescriptions constitutionnelles.

La question s'est posée une première fois au Conseil d'Etat, à l'occasion de l'examen de deux projets de loi portant respectivement « le texte néerlandais de la loi du 18 octobre 1908 sur le gouvernement du Congo belge » et « le texte néerlandais de la loi du 21 août 1925 sur le gouvernement du Ruanda-Urundi », projets qui ont fait l'objet des avis L. 3874/1 et L. 3875/1, du 26 octobre 1953.

Chacun de ces projets était présenté sous la forme d'une loi disposant : « Le texte néerlandais ci-annexé est celui de la loi du ..., telle qu'elle a été modifiée et complétée jusqu'à ce jour. » Le texte néerlandais nouveau n'était donc pas incorporé dans la loi, mais présenté en annexe à celle-ci.

Le Conseil d'Etat a cru devoir retenir contre ce système l'objection déduite de l'article 41 de la Constitution, suivant lequel « un projet de loi ne peut être adopté par l'une des Chambres qu'après avoir été voté article par article ».

Il proposa donc une présentation différente qui consistait à incorporer la version néerlandaise appelée à recevoir force obligatoire dans la loi même au lieu de la présenter en annexe à celle-ci, comme le faisait le projet. De cette façon, le texte de la loi et le texte qui y est introduit forment un ensemble.

Peu après, le Conseil d'Etat eut à connaître d'une autre technique qui avait été adoptée dans le projet d'où est issue la loi du 31 décembre 1955 qui rectifie et interprète diverses dispositions de la loi du 10 août 1953 concernant l'introduction dans la législation nationale de la loi uniforme sur les lettres de change et billets à ordre et sa mise en vigueur, et qui la coordonne avec ladite loi uniforme.

Le texte de la loi belge sur la lettre de change (Code de commerce, livre Ier, titre VIII) est, dans sa presque totalité, celui de la loi uniforme annexée à la Convention de Genève du 7 juin 1930. Cette loi uniforme n'a été établie qu'en français et en anglais. La loi du 10 août 1953 s'était bornée à l'introduire dans la législation nationale avec les diverses modifications qu'elle avait subies, et à autoriser la coordination de ces dispositions. Le texte « coordonné » était établi en français et en néerlandais, mais aucune disposition du projet n'affirmait que le texte néerlandais figurant en regard du texte français constituait la version légale néerlandaise de ce texte. Le Conseil d'Etat proposa d'insérer le texte établi dans les deux langues nationales de cette coordination dans le corps même de la loi, au lieu de le présenter en annexe à celle-ci. Le législateur s'est rallié à cette proposition.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 23e januari 1960 door de Minister van Justitie verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « tot invoering van de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek », heeft de 16e februari 1960 het volgend advies gegeven :

Algemene beschouwingen.

Bij de behandeling van het ontwerp rijst allereerst de vraag welk wetgevend procédé moet worden aangewend om een in het Frans gestelde wet, waarvan tot hiertoe geen rechtsgeldige Nederlandse tekst bestaat, tot uiting te brengen in een Nederlandse tekst met gelijke verbindende kracht. Dezelfde vraag dient gesteld te worden betreffende wetten die na 1898 tot stand zijn gekomen in een Franse en een Nederlandse tekst, en waarvoor thans een Nederlandse tekst wordt voorgesteld die, naar vorm en terminologie, van de oorspronkelijke Nederlandse tekst afwijkt.

Dienaangaande is op te merken dat de wetgever in elk van die gevallen niet zijn normale wetgevende functie uitoefent, namelijk regelen te stellen door zijn wil in teksten van geschreven recht tot uiting te brengen, maar dat hij er zich toe beperkt reeds bestaande regelen, zonder de draagwijdte ervan te wijzigen, in een andere taal of een andere redactie dan in de oorspronkelijk gebruikte uit te drukken.

Zodanige aanwending van de wetgevende functie ontzenuwt echter niet het grondwettelijk voorschrift inzake de vormen die bij het tot stand brengen der wet moeten worden in acht genomen. Alleen door toedoen van de wetgever kan immers het resultaat bereikt worden dat de Nederlandse versie der teksten, naar haar aard en verbindende kracht, gelijkwaardig wordt met de oorspronkelijke versie.

Vermits de wetgever zijn wil alleen in de vorm der wet tot uiting kan brengen, moet de procedure voor het tot stand brengen der wet noodzakelijk worden aangewend om de Nederlandse versie der bepalingen tot een rechtsgeldige tekst te maken.

De Wetgevende Kamers en de Raad van State hadden reeds de vraag op te lossen op welke wijze, in het gegeven geval, moest worden te werk gegaan om het grondwettelijk voorschrift na te leven.

Een eerste maal kwam de Raad van State voor dit vraagstuk te staan bij de behandeling van twee ontwerpen van wet, onderscheidenlijk het ontwerp van wet « houdende de Nederlandse tekst van de wet van 18 oktober 1908 op het gouvernement van Belgisch-Congo » en het ontwerp van wet « houdende de Nederlandse tekst van de wet van 21 augustus 1925 op het gouvernement van Ruanda-Urundi ». Deze ontwerpen werden besproken in de adviezen L. 3874/1 en L. 3875/1 van 26 oktober 1953.

Elk van die ontwerpen werd voorgedragen in de vorm van een wet, waarin werd bepaald dat « de Nederlandse tekst in bijlage de tekst is van de wet van ..., zoals zij tot op heden gewijzigd werd en aangevuld ». De nieuwe Nederlandse tekst was dus niet in de wet zelf opgenomen maar als bijlage daaraan toegevoegd.

De Raad van State meende het bezwaar te moeten laten gelden dat op grond van artikel 41 van de Grondwet tegen dat systeem kan worden aangevoerd. Dit artikel luidt : « Een wetsontwerp kan door een van de Kamers eerst worden aangenomen nadat daarover artikelsgewijs gestemd is. »

Hij stelde derhalve een andere tekstinkleding voor, volgens welke de Nederlandse tekst die kracht van wet moet verkrijgen, in de wet zelf wordt opgenomen en niet, zoals in het ontwerp, als bijlage aan de wet wordt toegevoegd. Door dit procédé wordt de tekst der wet tot een geheel met de tekst die erin is opgenomen.

Enkele tijd later had de Raad van State zich uit te spreken over een andere techniek die werd aangewend in het ontwerp dat thans geworden is de wet van 31 december 1955 tot verbetering en interpretatie van verschillende bepalingen van de wet van 10 augustus 1953 betreffende de invoering in de nationale wetgeving van de eenvormige wet op de wisselbrieven en orderbriefjes en betreffende haar inwerkingtreding, en tot coördinatie van deze wetgeving met de eenvormige wet.

De tekst van de Belgische wet op de wisselbrief (Wetboek van koophandel, boek I, titel VIII) stemt in bijna alle bepalingen overeen met de eenvormige wet die voorkomt als bijlage bij de Conventie van Genève van 7 juni 1930. Die eenvormige wet was enkel in het Frans en in het Engels gesteld. De wet van 10 augustus 1953 had er zich toe bepaald deze wet en de wijzigingen die zij had ondergaan, in de nationale wetgeving in te voeren en had voorts machtiging verleend om die bepalingen te coördineren. De « gecoördineerde » tekst was in het Frans en in het Nederlands gesteld, doch nergens in het ontwerp werd bepaald dat de Nederlandse tekst, staande tegenover de Franse tekst, de wettelijke Nederlandse versie was van die tekst. De Raad van State stelde voor, de in beide landstalen gestelde tekst van deze « coördinatie » in de wet zelf op te nemen en dus niet als een bijlage van de wet. De wetgever heeft dit voorstel aangenomen.

Par la suite, les Chambres législatives ont eu, elles aussi, l'occasion de se prononcer sur le problème. Au cours de la phase préparatoire qui avait précédé la tentative de revision constitutionnelle de 1953-1958, le Gouvernement proposa de déclarer qu'il y avait lieu de reviser le titre VIII par l'insertion d'une disposition transitoire permettant de déroger à l'article 41 en ce qui concerne l'adoption par les Chambres de la version néerlandaise des lois promulguées avant la mise en vigueur de la loi du 18 avril 1898 relative à l'emploi de la langue flamande dans les publications officielles (Doc. Chambre, 1952-1953, n° 730). Cette proposition, amendée, fut admise par la Chambre (Doc. Chambre, 1952-1953, n° 786).

Le rapport au Sénat soulignait que pour atteindre le but poursuivi, il n'était nécessaire ni de modifier l'article 41, ni d'y déroger. Il suffirait que l'article unique d'une loi dispose que le texte rédigé par la Commission instituée à cet effet est déclaré officiel et fait foi. De la sorte, était-il ajouté, la lecture et le vote article par article ordonné par l'article 41 de la Constitution, ne comporterait jamais qu'un seul article (Doc. Sénat, 1953-1954, n° 168, p. 18).

Le projet de déclaration de revision proposé par la Chambre fut rejeté par le Sénat, en sa séance du 25 février 1954 (Annales, p. 931), après intervention du sénateur Ancot qui déclara : « Uw commissie was echter eenparig van oordeel dat het voorstel van de Kamer der Volksvertegenwoordigers onnodig was omdat de kwestie op zuiver technische wijze door de gewone wetgever kan worden opgelost. Inderdaad, niets belet dat, als bijvoorbeeld de volledige Nederlandse vertaling van het Burgerlijk Wetboek aan het Parlement zou worden voorgelegd, dit zou geschieden onder de vorm van een enig artikel dat die ganse vertaling zou omvatten. De lezing van en de stemming over dat enig artikel zou dus volstaan om in overeenstemming te zijn met artikel 41 van de Grondwet. »

Il résulte de ces précédents qu'il existe entre le Parlement et le Conseil d'Etat identité de vues quant au procédé à mettre en œuvre pour établir ou remplacer la version néerlandaise des textes existants; ce texte doit être inséré tout entier dans l'article de la loi qui déclare l'établir, et non pas en annexe à cette loi.

Examen de l'article unique.

I.

Le texte auquel le projet entend conférer force de loi constituera, d'après l'alinéa 1er de l'article unique, le texte néerlandais du Code civil promulgué le 21 mars 1804, tel qu'il a été modifié et complété depuis.

La loi du 30 ventôse an XII (21 mars 1804), promulguée le 10 germinal (31 mars) suivant, dispose que 36 lois adoptées entre le 14 ventôse an XI et le 24 ventôse an XII formeront un Code unique intitulé : « Code civil des Français ». La loi détermine en outre de quelle manière cette codification sera réalisée.

Dans le courant de la même année (1804), l'Imprimerie de la République édita le « Code civil des Français — Edition originale et seule officielle ».

D'autre part, le Corps législatif décrêta le 3 septembre 1807 le « Code Napoléon », qui fut promulgué le 13 septembre. Ce Code reprenait les dispositions des 36 lois qui constituaient le « Code civil des Français », mais de nombreux articles en étaient modifiés en vue de les mettre en harmonie avec les institutions de l'Empire.

Du point de vue purement juridique, il est permis d'affirmer que le « Code Napoléon » s'est substitué au Code de 1804; toutefois, les auteurs, qui ont apparemment tendance à se placer plutôt au point de vue historique, se réfèrent habituellement au Code civil de 1804.

L'examen du texte néerlandais qui est soumis au Conseil d'Etat révèle qu'il a été tenu compte des modifications que le texte de 1807 a apportées au Code de 1804, de sorte qu'il est sans intérêt, en l'espèce, de savoir si le texte en vigueur en Belgique est celui de 1804 modifié en 1807, ou celui de 1807.

Afin d'éviter que le législateur ait à prendre position, à l'occasion de ce projet, sur un problème qui semble ne présenter, en l'espèce, qu'un intérêt purement historique, le Conseil d'Etat propose de ne pas mentionner la date du 21 mars 1804.

II.

Selon l'alinéa 1er de l'article unique, il a été tenu compte des modifications et des adjonctions dont le Code civil a fait l'objet.

Pris dans leur sens général, ces mots signifient qu'il a été tenu compte des modifications expresses et implicites qui ont résulté des lois ultérieures.

Nadien hebben de Wetgevende Kamers zich nog over het vraagstuk uitgesproken. In de loop van de voorbereidende fase die aan de van 1953 tot 1958 ondernomen pogingen tot grondwetherziening voorafging, stelde de Regering voor, te verklaren dat er aanleiding bestond titel VIII aan herziening te onderwerpen, zulks door invoeging van een overgangsbepaling, op grond waarvan de Wetgevende Kamers, in afwijking van artikel 41, hun goedkeuring zouden kunnen hechten aan de Nederlandse tekst van de wetten die vóór de wet van 18 april 1898 betreffende het gebruik der Vlaamse taal in de officiële bekendmakingen werden uitgevaardigd (Parl. Besch. Kamer, 1952-1953, nr 730). Dit voorstel, dat daarna nog werd geamendeerd, werd door de Kamer aanvaard (Parl. Besch. Kamer, 1952-1953, nr 786).

In het verslag aan de Senaat werd erop gewezen dat het tot bereiking van het gestelde doel niet nodig was artikel 41 te wijzigen of van dat artikel af te wijken. Volstaan kon worden met in het enig artikel van een wet te bepalen dat de tekst welke door de daartoe ingestelde Commissie werd opgemaakt, de officiële en rechtsgeldige tekst is. Op die wijze, wordt verder gezegd, zou de bij artikel 41 der Grondwet opgelegde lezing en artikelsgewijze stemming nooit meer dan één enkel artikel tot voorwerp hebben (Parl. Besch. Senaat, 1953-1954, nr 168, blz. 18).

De door de Kamer voorgestelde verklaring tot herziening werd door de Senaat in de vergadering van 25 februari 1954 verworpen (Annalen, blz. 931) nadat senator Ancot het volgende had verklaard : « Uw Commissie was echter eenparig van oordeel dat het voorstel van de Kamer der Volksvertegenwoordigers onnodig was omdat de kwestie op zuiver technische wijze door de gewone wetgever kan worden opgelost. Inderdaad, niets belet dat, als bijvoorbeeld de volledige Nederlandse vertaling van het Burgerlijk Wetboek aan het Parlement zou worden voorgelegd, dit zou geschieden onder de vorm van een enig artikel dat die ganse vertaling zou omvatten. De lezing van en de stemming over dat enig artikel zou dus volstaan om in overeenstemming te zijn met artikel 41 van de Grondwet. »

Uit deze precedenten blijkt dat de zienswijzen van het Parlement en deze van de Raad van State volkomen overeenstemmen wat betreft het aan te wenden procédé om de Nederlandse versie van bestaande teksten tot stand te brengen of te vervangen; de tekst moet in zijn geheel worden opgenomen in het artikel van de wet die deze tekst uitvaardigt en mag niet als bijlage aan die wet worden toegevoegd.

Onderzoek van het enig artikel.

I.

De tekst waaraan het ontwerp kracht van wet wil verlenen, zal, naar luid van het eerste lid van het enig artikel, de Nederlandse tekst zijn van het Burgerlijk Wetboek dat op 21 maart 1804 werd afgekondigd, zoals het sedertdien werd gewijzigd en aangevuld.

De wet van 30 ventôse jaar XII (21 maart 1804), die op 10 germinal daaropvolgend (31 maart) werd afgekondigd, bepaalt dat 36 wetten welke tussen 14 ventôse jaar XI en 24 ventôse jaar XII werden aangenomen, een enkel wetboek zullen vormen onder het opschrift : « Code civil des Français ». De wet bepaalt verder op welke wijze die codificatie zal tot stand komen.

In de loop van hetzelfde jaar (1804) bezorgde de Imprimerie de la République een uitgave : « Code civil des Français — Edition originale et seule officielle ».

Anderzijds heeft het « Corps législatif » op 3 september 1807 de « Code Napoléon » uitgevaardigd, die op 13 september werd afgekondigd. In dit wetboek worden de bepalingen van de 36 wetten die de « Code civil des Français » vormden, opnieuw opgenomen, doch talrijke artikelen ervan werden gewijzigd om ze aan de instellingen van het keizerrijk aan te passen.

Uit een zuiver juridisch oogpunt kan men beweren dat de « Code Napoléon » de plaats van het wetboek van 1804 heeft ingenomen; de auteurs echter, die blijkbaar eerder een historisch standpunt innemen, verwijzen gewoonlijk naar het Burgerlijk Wetboek van 1804.

Het onderzoek van de Nederlandse tekst die aan de Raad van State is voorgelegd, wijst uit dat inderdaad rekening gehouden is met de wijzigingen welke de tekst van 1807 in het Wetboek van 1804 aangebracht heeft, zodat de vraag of de in België geldende tekst die van 1804 is, gewijzigd in 1807, dan wel die van 1807, in onderhavig geval van geen belang is.

Om te vermijden dat de wetgever zich ter gelegenheid van dit ontwerp zou moeten uitspreken over een vraagstuk dat, in het voorgelegde geval, toch maar van louter historisch belang blijkt te zijn, stelt de Raad van State voor, geen melding te maken van de datum van 21 maart 1804.

II.

In het eerste lid van het enig artikel wordt bepaald dat rekening is gehouden met de wijzigingen en aanvullingen welke het Burgerlijk Wetboek heeft ondergaan.

Naar hun algemene betekenis beduiden die woorden dat rekening is gehouden met de uitdrukkelijke en met de impliciete wijzigingen die uit latere wetten zijn ontstaan.

S'il est aisé de discerner des modifications apportées expressément à un texte — et il faut reconnaître qu'il a été tenu compte de ces modifications lors de l'élaboration du texte soumis au Conseil d'Etat —, il est en revanche beaucoup plus difficile de déterminer les abrogations ou modifications implicites qu'un texte a pu subir. En effet, tant que le législateur n'aura pas constaté expressément ces dernières, elles pourront toujours être contestées devant les tribunaux.

C'est avec raison que pareilles modifications n'ont pas été retenues lors de l'élaboration du texte en projet. Or, il importe d'éviter sur ce point toute interprétation erronée. Afin de prévenir les difficultés et de ne pas porter atteinte aux lois en vigueur qui auraient implicitement modifié le Code civil, il convient d'exprimer clairement à l'alinéa 1er de l'article unique du projet qu'il n'a été tenu compte que des modifications expresses apportées au Code civil.

III.

Il y aurait intérêt à préciser dans l'article unique jusqu'à quelle date il a été tenu compte des modifications et adjonctions apportées au Code civil. En effet, si le projet ne fixe aucune date limite, il sera censé contenir le texte complet du Code civil tel qu'il sera applicable au moment de l'entrée en vigueur de la loi.

Afin de ne pas devoir mettre le projet en concordance avec chaque modification que le Code civil viendrait à subir au cours des travaux préparatoires du présent projet, il serait souhaitable de fixer dans celui-ci la date certaine du 15 février 1960; il a été tenu compte des modifications apportées au Code civil jusqu'à cette date.

IV.

En outre, le projet appelle certaines observations de pure forme qui ne nécessitent aucun commentaire et qui ressortent du texte ci-après.

* * *

Le texte ci-après tient compte des observations qui précèdent :

« *Article unique.*

Les dispositions qui suivent forment le texte néerlandais du Code civil, tel qu'il a été expressément modifié et complété jusqu'au 15 février 1960.

Le texte néerlandais ci-après des dispositions qui ont modifié et complété le Code civil postérieurement à la loi du 18 avril 1898, remplace le texte néerlandais antérieur de ces mêmes dispositions.

Les contestations basées sur la divergence des textes français et néerlandais sont décidées d'après la volonté du législateur, déterminée suivant les règles ordinaires d'interprétation, sans prééminence de l'un des textes sur l'autre.

... (texte néerlandais du Code civil) ...

* * *

Observations concernant le texte néerlandais du Code civil.

L'examen du texte en projet a donné lieu aux constatations suivantes :

1° Le texte est complet et comporte, en partant du Code civil de 1804, toutes les dispositions telles qu'elles ont été expressément modifiées, interprétées et complétées, y compris les modifications encore en vigueur que le Code Napoléon de 1807 a apportées au Code originel. Le texte est donc entièrement à jour jusques et y compris la loi du 4 janvier 1960, interprétative de l'article 918, qui y est reproduite.

Comme il est expliqué ci-après, ce texte doit encore être complété par le texte que la loi du 27 janvier 1960 a inséré sous l'article 308.

2° La division du texte en livres, titres, chapitres, sections et articles ainsi que la subdivision des articles, correspondent à la division du Code civil de 1804, tel qu'il a été modifié par la suite et jusqu'à ce jour, par des dispositions légales expresses. Cette division est, dès lors, conforme à celle du texte français en vigueur.

Terwijl het gemakkelijk is uitdrukkelijke tekstwijzigingen vast te stellen, en het moet worden gezegd dat bij het opmaken van de tekst die aan de Raad van State is voorgelegd die wijzigingen in aanmerking zijn genomen, is het nochtans veel moeilijker met zekerheid te bepalen welke impliciete opheffingen of wijzigingen in een tekst werden aangebracht. Immers, zolang de wetgever zelf deze niet uitdrukkelijk heeft vastgesteld, kunnen zij steeds voor de rechtbanken betwist worden.

Terecht zijn dergelijke wijzigingen dus niet opgenomen bij het opmaken van de ontworpen tekst. Het komt er evenwel op aan elke verkeerde interpretatie dienaangaande te voorkomen. Om moeilijkheden uit de weg te gaan en geen afbreuk te doen aan de geldende wetten die impliciet het Burgerlijk Wetboek mochten gewijzigd hebben, is het geraden in het enig artikel, eerste lid, van het ontwerp, duidelijk tot uiting te brengen dat alleen rekening gehouden is met de uitdrukkelijke wijzigingen die het Burgerlijk Wetboek heeft ondergaan.

III.

Het ware goed in het enig artikel van het ontwerp aan te stippen tot welke datum met de wijzigingen en aanvullingen die in het Burgerlijk Wetboek werden aangebracht, rekening is gehouden. Immers wanneer in het ontwerp geen datum is bepaald, wordt dit geacht de volledige tekst van het Burgerlijk Wetboek te bevatten zoals die bij de inwerkingtreding der wet van kracht zal zijn.

Om te vermijden dat, telkens wanneer in de loop der parlementaire voorbereiding het Burgerlijk Wetboek wijzigingen mocht ondergaan, het ontwerp daarmede in overeenstemming zou dienen te worden gebracht, komt het verkieslijk voor in het ontwerp de vaste datum van 15 februari 1960 te bepalen : met wijzigingen vóór die datum in het Burgerlijk Wetboek aangebracht, is rekening gehouden.

IV.

Bovendien zijn bij het ontwerp enkele opmerkingen betreffende de vorm te maken. Deze behoeven geen uitleg en blijken uit de hiernavolgende tekst.

* * *

De hierna voorgestelde tekst houdt rekening met voormelde opmerkingen.

« *Enig artikel.*

De hiernavolgende bepalingen vormen de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek, zoals het uitdrukkelijk is gewijzigd en aangevuld tot 15 februari 1960.

De hiernavolgende Nederlandse tekst van de bepalingen die het Burgerlijk Wetboek na de wet van 18 april 1898 hebben gewijzigd en aangevuld, vervangt de vorige Nederlandse tekst dezer bepalingen.

Twistvragen gegrond op het verschil tussen de Nederlandse en de Franse teksten worden beslist naar de wil van de wetgever, die bepaald wordt volgens de gewone interpretatieregelen, zonder voorrang van de ene tekst op de andere.

... (Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek) ...

* * *

Opmerkingen betreffende de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek.

Het onderzoek van de ontworpen tekst heeft geleid tot de volgende vaststellingen :

1° De tekst is volledig en omvat, uitgaande van het Burgerlijk Wetboek van 1804, alle bepalingen zoals zij later uitdrukkelijk werden gewijzigd, geïnterpreteerd of aangevuld, met inbegrip van de nog geldende wijzigingen die de Code Napoléon van 1807 in het oorspronkelijke wetboek heeft aangebracht. De tekst is aldus volledig bijgehouden, tot en met de wet van 4 januari 1960, tot interpretatie van artikel 918, welke erin voorkomt.

Hij moet thans, zoals hierna wordt gezegd, nog worden aangevuld met de tekst die de wet van 27 januari 1960 onder artikel 308 heeft ingevoegd.

2° De indeling van de tekst in boeken, titels, hoofdstukken, afdelingen en artikelen, alsmede de onderverdeling der artikelen, beantwoorden aan de indeling van het Burgerlijk Wetboek van 1804, zoals deze later, en tot op heden, door uitdrukkelijke wetsbepalingen gewijzigd is. Die indeling stemt derhalve overeen met die van de geldende Franse tekst.

3° Les références aux textes originaux qui sont insérés dans le Code civil ou qui l'ont complété, ne font évidemment pas partie intégrante du texte qui est appelé à recevoir force légale. Conformément à une technique préétablie, elles sont donc toujours reproduites à la suite du texte complet de l'article, sauf lorsque la clarté du texte exige qu'elles figurent ailleurs, par exemple en tête d'un chapitre entièrement remplacé.

Il est souhaitable d'imprimer ces références en italique afin de les distinguer du texte proprement dit.

Les références se sont avérées exactes et complètes. Le texte ne fait toutefois pas mention de la loi du 15 décembre 1949 là où cette loi se borne à remplacer les mots « Français », « France », « Empereur » etc... Toutefois, dans une note explicative, la commission qui a établi le projet de texte a souligné que ces références, trop nombreuses, avaient été délibérément omises afin de ne pas interrompre inutilement le texte (voir notamment les articles 3, 8, 11, 13, 15, 16, 59, 86, 88, 90, 99, 108, 118, 123, 126, 145, 190, 200, etc...). Cette loi est, au contraire, citée lorsqu'elle remplace d'autres appellations ou expressions (voir notamment les articles 60, 61, 83, 87, 89, 96, 97, 192 etc...).

Enfin, les légères améliorations ci-après pourraient être apportées à la présentation du texte et aux références :

1° Pour être complet le texte devrait contenir la disposition de l'article unique de la loi du 27 janvier 1960 réglant les effets de la séparation de corps (*Moniteur belge* du 2 février 1960), qui devrait être insérée dans l'article 308 comme suit :

« 308 (Na uitspraak van de scheiding van tafel en bed blijft de plicht tot hulp alleen bestaan ten voordele van de echtgenoot die de scheiding heeft verkregen).

Na opheffing bij artikel 29 van de wet van 15 december 1949, aldus opnieuw ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 27 januari 1960. »

L'article 309 doit dès lors se lire comme suit :

« 309 (...).

Opgeheven bij artikel 29 van de wet van 15 december 1949. »

2° Afin de ne pas interrompre le numérotage des articles, le titre XVI devrait se présenter comme suit :

« Titel XVI.

Lijfsdwang in burgerlijke zaken.

2059-2070 (...).

De bepalingen... op de lijfsdwang. »

La note figurant sous le titre XVIII devrait, pour la même raison et à l'exemple de ce qui a été fait pour le titre XIX, être rédigée comme suit :

« Deze titel (artikelen 2092 tot 2203) is vervangen bij artikel 1 van de wet van 16 december 1851. »

3° Au sujet du texte de la loi du 16 décembre 1851 sur les privilèges et hypothèques figurant sous le titre XVIII, il y a lieu d'observer ce qui suit :

a) Aux articles 6 et 94 les mots « zonder oproeping tot minnelijke schikking » sont maintenus. Il n'a pas échappé à la commission qui a établi le projet de texte, que ces mots avaient été abrogés, non point expressément, mais quant à la matière, par l'article unique de la loi du 12 août 1911. Elle semble avoir hésité à supprimer ces mots et a jugé plus prudent de les maintenir, d'une part parce qu'elle avait adopté comme règle, pour l'ensemble du texte du Code civil, de ne tenir compte que des modifications expresses quant à la lettre et, d'autre part, parce qu'elle estimait ne pouvoir interpréter l'article unique de la loi du 12 août 1911 comme étant applicable au Code civil.

Cet article est ainsi conçu :

« *Enig artikel.*

De eerste titel, boek II, eerste deel, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging (decreet van 14 april 1806) en al de bepalingen van dat Wetboek en van de bijzondere wetten die uitdrukkelijk ontslaan van de voorafgaande poging tot verzoening, worden ingetrokken... ».

Sans doute, la commission s'est-elle montrée ici trop circonspecte. Il résulte, en effet, des travaux préparatoires de la loi de 1911 que le législateur avait entendu éliminer cette disposition de procédure civile de toute notre législation, y compris les articles 6 et 94 de la loi hypothécaire.

3° De verwijzingen naar de oorspronkelijke teksten die in het Burgerlijk Wetboek werden ingevoegd of het hebben aangevuld, maken vanzelfsprekend geen deel uit van de tekst die kracht van wet moet verkrijgen. Daarom werden zij, volgens een voorafbepaalde techniek, altijd na het gehele artikel opgetekend, tenware het nodig bleek ze duidelijkheidshalve elders, bijvoorbeeld boven een geheel vervangen hoofdstuk, te doen voorkomen.

Het is geraden die verwijzingen in cursief te drukken, om ze goed te onderscheiden van de eigenlijke tekst.

Het is gebleken dat de verwijzingen juist zijn en volledig. Weliswaar werd niet verwezen naar de wet van 15 december 1949 waar deze wet enkel de woorden : « Français », « France », « Empereur » enz. vervangen heeft. Maar in een begeleidende noot heeft de commissie die de tekst heeft ontworpen, erop gewezen dat die verwijzingen, wegens hun groot aantal, opzettelijk werden achterwege gelaten ten einde de tekst niet nutteloos te onderbreken (zie onder meer voor de artikelen 3, 8, 11, 13, 15, 16, 59, 86, 88, 90, 99, 108, 118, 123, 126, 145, 190, 200, enz.). Waar die wet andere benamingen of uitdrukkingen vervangen heeft, wordt zij echter wél aangehaald (zie onder meer voor de artikelen 60, 61, 83, 87, 89, 96, 97, 192, enz.).

Ten slotte zouden de volgende lichte verbeteringen in de inkleding van de tekst en in de verwijzingen kunnen worden aangebracht :

1° Volledigheidshalve dient de bepaling van het enig artikel van de wet van 27 januari 1960, betreffende de regeling der gevolgen van de scheiding van tafel en bed (*Belgisch Staatsblad* van 2 februari 1960), als volgt onder artikel 308 te worden opgenomen :

« 308 (Na uitspraak van de scheiding van tafel en bed blijft de plicht tot hulp alleen bestaan ten voordele van de echtgenoot die de scheiding heeft verkregen).

Na opheffing bij artikel 29 van de wet van 15 december 1949, aldus opnieuw ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 27 januari 1960. »

Artikel 309 moet dienvolgens voorkomen als volgt :

« 309 (...).

Opgeheven bij artikel 29 van de wet van 15 december 1949. »

2° Titel XVI zou, om de nummering der artikelen niet te onderbreken, beter voorkomen als volgt :

« Titel XVI.

Lijfsdwang in burgerlijke zaken.

2059-2070 (...).

De bepalingen... op de lijfsdwang. »

De noot onder titel XVIII zou, om dezelfde reden en zoals voor titel XIX is gedaan, beter gesteld worden als volgt :

« Deze titel (artikelen 2092 tot 2203) is vervangen bij artikel 1 van de wet van 16 december 1851. »

3° Voor de tekst van de onder titel XVIII voorkomende wet van 16 december 1851 betreffende de voorrechten en hypotheken kan worden opgemerkt :

a) In de artikelen 6 en 94 werden de woorden « zonder oproeping tot minnelijke schikking » behouden. Het is de commissie, die de tekst ontworpen heeft, niet ontgaan dat die woorden alleen naar de materie, doch niet woordelijk, bij het enig artikel van de wet van 12 augustus 1911 zijn opgeheven. Zij heeft blijkbaar geaarzeld om die woorden uit de tekst te schrappen en het voorzichtiger geoordeeld ze te behouden, enerzijds omdat zij voor de ganse tekst van het Burgerlijk Wetboek als regel had aangenomen enkel rekening te houden met uitdrukkelijke wijzigingen naar de letter, anderzijds omdat zij het enig artikel van de wet van 12 augustus 1911 niet meende te mogen interpreteren als van toepassing zijnde op het Burgerlijk Wetboek.

Dit artikel luidt als volgt :

« *Enig artikel.*

De eerste titel, boek II, eerste deel, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging (decreet van 14 april 1806) en al de bepalingen van dat Wetboek en van de bijzondere wetten die uitdrukkelijk ontslaan van de voorafgaande poging tot verzoening, worden ingetrokken... ».

Wellicht is de commissie hier te omzichtig geweest. Het blijkt immers uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 1911 dat de wetgever het voornemen heeft gehad deze bepaling van burgerlijke rechtspleging uit geheel onze wetgeving te weren, met inbegrip van de artikelen 6 en 94 van de hypotheekwet.

Le Conseil d'Etat croit dès lors devoir recommander de supprimer ces mots dans les articles précités et de les remplacer par le signe : (...); chacun de ces articles devrait alors être suivi de la note :

« Aldus gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 12 augustus 1911. »

b) Dans la note figurant à la suite de l'article 20, le début de la première phrase est ainsi conçu : « Het eerste lid van 1° is aldus vervangen en het tweede en derde lid zijn ingevoegd bij artikel 11 van de wet van 7 maart 1929... ».

L'examen du texte dudit article 11 a révélé que des textes, qui ont encore leur place à l'alinéa 1er du 1°, sont reproduits dans le membre de phrase précité, sous forme d'alinéas 2 et 3 du 1°. Il serait dès lors plus exact de faire débuter cette note comme suit :

« Het eerste lid van 1° is aldus vervangen bij artikel 11 van de wet van 7 maart 1929; het tweede, derde en vierde lid van 5° aldus vervangen en het vijfde ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 29 juli 1957; 9° toegevoegd bij artikel 1 van de wet van 24 mei 1937. »

c) Le texte de l'article 20, 5°, devrait être suivi du signe : (...). L'article 4 de l'arrêté royal n° 20 du 19 octobre 1934 avait inséré à cet endroit un alinéa qui a été expressément abrogé par certains articles des codes fiscaux.

Après ce signe devrait figurer la note suivante :

« Het lid toegevoegd bij artikel 4 van het koninklijk besluit nr 20 van 19 oktober 1934 werd opgeheven bij artikel 290 van het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten, en bij artikel 81 van het Wetboek der Zegelrechten. »

La chambre était composée de :

Messieurs : A. Vranckx, conseiller d'Etat, président,
G. Van Bunnen et K. Mees, conseillers d'Etat,
F. Duchêne et G. Van Hecke, assesseurs de la section de législation,
Madame : J. De Koster : greffier adjoint, greffier.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. G. Van Bunnen.
Le rapport a été présenté par M. W. Van Assche, auditeur, par M. J. Masquelin, membre dirigeant du Bureau de coordination, et par M. J. Bijvoet, membre du Bureau de coordination.

Le Greffier. *Le Président,*
(s.) J. DE KOSTER. (s.) A. VRANCKX.

Pour expédition délivrée au Ministre de la Justice.

Le 1er mars 1960.

Le Greffier du Conseil d'Etat,
R. DECKMYN.

De Raad van State meent dus de schrapping van die woorden in de bedoelde artikelen te moeten aanbevelen en ze te vervangen door het teken : (...); na elk van die artikelen zou dan de volgende noot moeten voorkomen :

« Aldus gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 12 augustus 1911. »

b) In de op artikel 20 volgende noot luidt het eerste zinsdeel als volgt : « Het eerste lid van 1° is aldus vervangen en het tweede en derde lid zijn ingevoegd bij artikel 11 van de wet van 7 maart 1929... ».

Na onderzoek van de tekst van bedoeld artikel 11 is gebleken dat in het aangegeven zinsdeel teksten die nog thuishoren in het eerste lid van 1° als tweede en derde lid van 1° worden geteld. Daarom zou deze noot juister aanvangen als volgt :

« Het eerste lid van 1° is aldus vervangen bij artikel 11 van de wet van 7 maart 1929; het tweede, derde en vierde lid van 5° aldus vervangen en het vijfde ingevoegd bij artikel 1 van de wet van 29 juli 1957; 9° toegevoegd bij artikel 1 van de wet van 24 mei 1937. »

c) Onder de tekst van artikel 20, 5°, zou, op de volgende regel, het teken : (...) moeten worden aangebracht. Op die plaats had artikel 4 van het koninklijk besluit nr 20 van 19 oktober 1934 een lid toegevoegd dat echter uitdrukkelijk werd opgeheven bij bepaalde artikelen van de fiscale wetboeken.

Na het teken zou dan de volgende noot moeten voorkomen :

« Het lid toegevoegd bij artikel 4 van het koninklijk besluit nr 20 van 19 oktober 1934 werd opgeheven bij artikel 290 van het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten, en bij artikel 81 van het Wetboek der Zegelrechten. »

De kamer was samengesteld uit :

De Heren : A. Vranckx, raadsheer van State, voorzitter,
G. Van Bunnen en K. Mees, raadsheren van State,
F. Duchêne en G. Van Hecke, bijzitters van de afdeling wetgeving,
Mevrouw : J. De Koster, adjunct-griffier, griffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer G. Van Bunnen.
Het verslag werd uitgebracht door de heer W. Van Assche, auditeur, door de heer J. Masquelin, leidend lid van het Coördinatiebureau, en door de heer J. Bijvoet, lid van het Coördinatiebureau.

De Griffier. *De Voorzitter,*
(get.) J. DE KOSTER. (get.) A. VRANCKX.

Voor uitgifte afgeleverd aan de Minister van Justitie.

De 1e maart 1960.

De Griffier van de Raad van State.
R. DECKMYN.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN,

Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre de la Justice est chargé de présenter en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

WETSONTWERP

BOUDEWIJN;

Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Justitie is gelast in Onze naam bij de Wetgevende Kamers het ontwerp van wet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Article unique.

Les dispositions qui suivent forment le texte néerlandais du Code civil, tel qu'il a été expressément modifié et complété jusqu'au 15 février 1960.

Le texte néerlandais ci-après des dispositions qui ont modifié et complété le Code civil postérieurement à la loi du 18 avril 1898, remplace le texte néerlandais antérieur de ces mêmes dispositions.

Les contestations basées sur la divergence des textes français et néerlandais sont décidées d'après la volonté du législateur, déterminée suivant les règles ordinaires d'interprétation, sans prééminence de l'un des textes sur l'autre.

Donné à Bruxelles, le 21 avril 1960.

Enig artikel.

De hiernavolgende bepalingen vormen de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek, zoals het uitdrukkelijk is gewijzigd en aangevuld tot 15 februari 1960.

De hiernavolgende Nederlandse tekst van de bepalingen die het Burgerlijk Wetboek na de wet van 18 april 1898 hebben gewijzigd en aangevuld, vervangt de vorige Nederlandse tekst dezer bepalingen.

Twistvragen gegrond op het verschil tussen de Nederlandse en de Franse teksten worden beslist naar de wil van de wetgever, die bepaald wordt volgens de gewone interpretatieregelen, zonder voorrang van de ene tekst op de andere.

Gegeven te Brussel, 21 april 1960.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Ministre de la Justice,

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Justitie,

L. MERCHIERS

BURGERLIJK WETBOEK

INLEIDENDE TITEL

Bekendmaking, gevolgen en toepassing van de wetten in het algemeen

Artikel 1. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

2. De wet beschikt alleen voor het toekomende; zij heeft geen terugwerkende kracht.

3. De wetten van politie en veiligheid verbinden allen die binnen het grondgebied wonen.

Onroerende goederen, ook die welke in het bezit zijn van vreemdelingen, worden beheerst door de Belgische wet.

De wetten betreffende de staat en de bekwaamheid van de personen zijn toepasselijk op de Belgen, ook wanneer zij in het buitenland verblijven.

4. De rechter die weigert recht te spreken, onder voorwendsel van het stilzwijgen, de duisterheid of de onvolledigheid van de wet, kan als schuldig aan rechtsweigering vervolgd worden.

5. Het is de rechters verboden bij wege van algemene en als regel geldende beschikking uitspraak te doen in de zaken die aan hun oordeel onderworpen zijn.

6. Aan de wetten die de openbare orde en de goede zeden betreffen, kan door bijzondere overeenkomsten geen afbreuk worden gedaan.

EERSTE BOEK

Personen

EERSTE TITEL

Genot en verlies van de burgerlijke rechten

EERSTE HOOFDSTUK

Genot van de burgerlijke rechten

7. De uitoefening van de burgerlijke rechten is onafhankelijk van de hoedanigheid van staatsburger, die alleen overeenkomstig de Grondwet wordt verkregen en behouden.

8. Ieder Belg heeft het genot van de burgerlijke rechten.

9. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

10. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

11. Een vreemdeling heeft in België het genot van dezelfde burgerlijke rechten als die welke door de verdragen van de natie waartoe die vreemdeling behoort, aan de Belgen verleend zijn of verleend zullen worden.

12. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

13. Een vreemdeling aan wie door de Koning verlof is verleend om zijn woonplaats in België te vestigen, heeft er het genot van alle burgerlijke rechten, zolang hij er verblijf houdt.

14. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

15. Een Belg kan voor een Belgische rechtbank worden gedagvaard wegens verbintenissen die hij in het buitenland, zelfs jegens een vreemdeling, heeft aangegaan.

16. In alle zaken, behalve van koophandel, is de vreemde eiser gehouden borg te stellen voor de betaling van de kosten en van de schadevergoeding, die uit het geding voortvloeien, tenzij hij in België onroerende goederen bezit waarvan de waarde voldoende is om die betaling te verzekeren.

HOOFDSTUK II

Verlies van de burgerlijke rechten

EERSTE AFDELING

Verlies van de burgerlijke rechten door verlies van de staat van Belg

17-21. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

AFDELING II

Verlies van de burgerlijke rechten ten gevolge van rechterlijke veroordelingen

22-33. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

TITEL II

Akten van de burgerlijke stand

EERSTE HOOFDSTUK

Algemene bepalingen

34. De akten van de burgerlijke stand vermelden het jaar, de dag en het uur dat zij zijn opgemaakt, de voornamen, de naam, de leeftijd, het beroep en de woonplaats van allen die erin worden genoemd.

35. De ambtenaren van de burgerlijke stand mogen in de akten die zij opmaken, niets invoegen, noch als aantekening, noch als vermelding, buiten hetgeen door de verschijnende partijen moet worden verklaard.

36. In de gevallen waarin de belanghebbende partijen niet gehouden zijn in persoon te verschijnen, kunnen zij zich laten vertegenwoordigen door een gemachtigde, voorzien van een bijzondere en authentieke volmacht.

37. [De getuigen, bloedverwanten of anderen, die bij de akten van de burgerlijke stand worden voorgebracht, moeten ten minste eenentwintig jaar oud zijn; en zij worden gekozen door de belanghebbende personen. Man en vrouw mogen niet als getuige optreden bij een zelfde akte.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 7 januari 1908.

38. De ambtenaar van de burgerlijke stand leest de akten voor aan de verschijnende partijen of aan hun gemachtigde en aan de getuigen.

In de akten wordt vermeld dat aan die formaliteit voldaan is.

39. Deze akten worden getekend door de ambtenaar van de burgerlijke stand, door de verschijnende partijen en de getuigen; of er wordt melding gemaakt van de oorzaak die de verschijnende partijen en de getuigen belet te tekenen.

40. De akten van de burgerlijke stand worden, in iedere gemeente, ingeschreven in een of meer in dubbel gehouden registers.

41. Het eerste en het laatste blad van de registers worden als zodanig gemerkt door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of door de rechter die hem vervangt, en alle bladen worden door hem geparafeerd.

42. De akten worden achter elkaar, zonder enig wit vak, in de registers ingeschreven. Doorhalingen en verwijzingen worden goedgekeurd en getekend op dezelfde manier als de akte zelf. Niets wordt er bij afkorting ingeschreven, noch wordt een datum in cijfers uitgedrukt.

43. De registers worden door de ambtenaar van de burgerlijke stand afgesloten op het einde van ieder jaar; en binnen een maand wordt het ene dubbel neergelegd in het archief van de gemeente, het andere op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg.

44. De volmachten en de overige stukken die bij de akten van de burgerlijke stand gevoegd moeten blijven, worden, nadat de persoon die ze overgelegd heeft en de ambtenaar van de burgerlijke stand ze eerst geparafeerd hebben, op de griffie van de rechtbank neergelegd, samen met het dubbel van de registers, dat op dezelfde griffie neergelegd moet worden.

45. [Een ieder kan zich door de bewaarders van de registers van de burgerlijke stand uittreksels uit deze registers doen afgeven.

De in de registers ingeschreven akten, alsmede de met de registers voor eensluidend verklaarde en behoorlijk gezegelde uittreksels, hebben bewijskracht zolang zij niet van valsheid zijn beticht.

Die uittreksels vermelden de dagtekening van hun afgifte; zij worden kosteloos voorzien van het zegel van het gemeentebestuur of van het zegel van de rechtbank van eerste aanleg door wier griffie de akte wordt afgegeven.

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of de rechter die hem vervangt, legaliseert de uittreksels die bestemd zijn om in het buitenland te dienen en die, krachtens gebruik of diplomatieke overeenkomst, gerechtelijk gelegaliseerd moeten worden. De vrederechters en hun plaatsvervangers die hun zetel elders hebben dan in de hoofdplaats van de rechtbank van eerste aanleg, kunnen nochtans, zowel als de voorzitter van de rechtbank, de handtekening legaliseren van de ambtenaren van de burgerlijke stand der gemeenten van hun kanton.

In de gemeenten van vijfduizend inwoners en meer mogen de uittreksels bestemd om te dienen in België, in de kolonie of in de door België bestuurde gebieden, afgegeven worden door de beambten van het gemeentebestuur die daartoe speciaal door de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn gemachtigd.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 2 juli 1956.

46. Wanneer er geen registers hebben bestaan of de registers verloren zijn, wordt het bewijs daarvan toegelaten zowel door bescheiden als door getuigen, en in die gevallen kunnen het huwelijk, de geboorte en het overlijden bewezen worden zowel door registers en papieren, afkomstig van de overleden ouders, als door getuigen.

47. Elke akte van de burgerlijke stand van Belgen en van vreemdelingen, in een vreemd land opgemaakt, heeft bewijskracht, indien zij is opgesteld in de vorm die in dat land gebruikelijk is.

48. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

49. In alle gevallen waarin van een akte, de burgerlijke stand betreffende, melding gemaakt moet worden op de kant van een andere reeds ingeschreven akte, wordt zulks op verzoek van de belanghebbende partijen gedaan door de ambtenaar van de burgerlijke stand in de lopende registers of in de registers die in het archief van de gemeente zijn neergelegd, en door de griffier van de rechtbank van eerste aanleg in de registers die op de griffie berusten; te dien einde geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand binnen drie dagen daarvan bericht aan de procureur des Konings bij dezelfde rechtbank en de procureur des Konings waakt ervoor dat de vermelding in beide registers op eenvormige wijze geschiedt.

50. Elke overtreding van de vorige artikelen door de daarin genoemde ambtenaren wordt vervolgd voor de rechtbank van eerste aanleg en gestraft met geldboete van ten hoogste honderd frank.

51. Ieder bewaarder van de registers is burgerrechtelijk aansprakelijk voor de veranderingen die daarin aangebracht worden, behoudens zijn verhaal, indien daartoe grond bestaat, op hen die deze veranderingen hebben aangebracht.

52. Elke verandering, elke valsheid in de akten van de burgerlijke stand, elke inschrijving van zodanige akten op een los blad en anders dan in de daartoe bestemde registers, leveren grond op tot schadevergoeding aan de partijen, onverminderd de in het Strafwetboek gestelde straffen.

53. De procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg is gehouden de staat van de registers na te zien, wanneer zij op de griffie neergelegd worden; hij maakt een beknopt proces-verbaal van het onderzoek op, klaagt de door de ambtenaren van de burgerlijke stand begane overtredingen of misdrijven aan en vordert tegen hen veroordeling tot geldboete.

54. In alle gevallen waarin een rechtbank van eerste aanleg beslist over akten betreffende de burgerlijke stand, kunnen de belanghebbende partijen tegen het vonnis opkomen.

HOOFDSTUK II

Akten van geboorte

55. De aangiften van geboorte worden binnen drie dagen na de bevalling gedaan aan de plaatselijke ambtenaar van de burgerlijke stand; het kind wordt hem vertoond.

56. De geboorte van het kind wordt aangegeven door de vader of, bij gebreke van de vader, door de doctoren in de geneeskunde of de heelkunde, vroedvrouwen, officieren van gezondheid of andere personen die bij de bevalling tegenwoordig zijn geweest; en als de moeder buiten haar woning bevalt, door de persoon te wiens huize zij bevallen is.

De akte van geboorte wordt dadelijk opgemaakt in tegenwoordigheid van twee getuigen.

57. De akte van geboorte vermeldt de dag, het uur en de plaats van de geboorte, het geslacht van het kind en de voornamen die aan het kind worden gegeven, de voornamen, de naam, het beroep en de woonplaats van de ouders, alsook die van de getuigen.

57*bis*. [De ambtenaar van de burgerlijke stand die de aangifte van geboorte van een natuurlijk kind ontvangt, moet daarvan binnen drie dagen aan de vrederechter kennis geven.

De ambtenaar van de burgerlijke stand die deze bepaling overtreedt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd frank; in geval van herhaling kan de geldboete verdubbeld worden.]

Ingevoegd bij art. 1 van de wet van 7 maart 1938.

58. Ieder die een pasgeboren kind gevonden heeft, is gehouden het met de kleren en de andere bij het kind gevonden voorwerpen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand af te geven en alle omstandigheden mede te delen betreffende de tijd wanneer en de plaats waar het gevonden werd.

Hiervan wordt een omstandig proces-verbaal opgemaakt, waarin bovendien vermeld worden de vermoedelijke leeftijd van het kind, zijn geslacht, de namen die aan het kind worden gegeven, en de burgerlijke overheid aan wie het wordt toevertrouwd. Dit proces-verbaal wordt in de registers ingeschreven.

59. Wordt een kind tijdens een zeereis geboren, dan wordt de akte van geboorte binnen vierentwintig uren opgemaakt in tegenwoordigheid van de vader, indien hij ter plaatse is, en van twee getuigen genomen uit de officieren van het schip of, bij gebreke van dezen, uit de bemanning. Op schepen van de Staat wordt die akte opgesteld door de officier van administratie bij de marine en op schepen toebehorend aan een reder of koopman, door de kapitein, gezagvoerder of schipper van het vaartuig. De akte van geboorte wordt achteraan op de monsterrol bijgeschreven.

60. In de eerste haven waar het schip binnenloopt, hetzij om er tijdelijk aan te leggen, hetzij om enige andere reden dan om er opgelegd te worden, zijn de officieren van administratie bij de marine, de kapitein, gezagvoerder of schipper gehouden twee authentieke uitgiften van de door hen opgestelde akten van geboorte neer te leggen, namelijk, in een Belgische haven, op het kantoor van de [waterschout], en in een vreemde haven, in handen van de consul.

Een van die uitgiften blijft op het kantoor [van de waterschout] of op de kanselarij van het consulaat berusten; de andere wordt gezonden aan de minister [van Verkeerswezen], die een door hem voor echt verklaard afschrift van elk van die akten doet toekomen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der woonplaats van de vader van het kind, of van de moeder indien de vader onbekend is; dit afschrift wordt dadelijk in de registers ingeschreven.

Aldus gewijzigd bij de art. 5, 6 en 7 van de wet van 15 december 1949.

61. Bij aankomst van het schip in de haven waar het zal worden opgelegd, wordt de monsterrol neergelegd op het kantoor van de [waterschout]; deze doet een door hem getekende uitgifte van de akte van geboorte toekomen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der woonplaats van de vader van het kind, of van de moeder indien de vader onbekend is; deze uitgifte wordt dadelijk in de registers ingeschreven.

Aldus gewijzigd bij art. 5 van de wet van 15 december 1949.

62. De akte van erkenning van een kind wordt in de registers ingeschreven volgens haar dagtekening, en er wordt melding van gemaakt op de kant van de akte van geboorte, indien er een is.

HOOFDSTUK III

Akten van huwelijk

63. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 1 van de wet van 26 december 1891, gewijzigd bij art. 3 van de wet van 7 januari 1908 :

Vóór de voltrekking van het huwelijk doet de ambtenaar van de burgerlijke stand, op een zondag, een afkondiging aan de deur van het gemeentehuis. Deze afkondiging vermeldt de voornamen, de naam, het beroep, de woonplaats en de verblijfplaats van de aanstaande echtgenoten, hun staat van meerderjarigheid of minderjarigheid, en de voornamen, de naam, het beroep, de woonplaats en de verblijfplaats van hun vader en hun moeder.

Zij vermeldt bovendien de dag, de plaats en het uur waarop zij gedaan werd, alsook de gemeente waar het huwelijk zal worden voltrokken.

Zij wordt overgeschreven in een enkel register, dat genummerd en geparafeerd wordt zoals in artikel 41 van het Burgerlijk Wetboek bepaald is, en dat aan het einde van ieder jaar op de griffie van de rechtbank van het arrondissement wordt neergelegd.

64. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 2 van de wet van 26 december 1891 :

De akte van afkondiging blijft aan de deur van het gemeentehuis aangeplakt. Het huwelijk mag niet voltrokken worden vóór de tiende dag na die van de afkondiging, deze dag zelf niet inbegrepen.

65. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 3 van de wet van 26 december 1891 :

Indien het huwelijk niet voltrokken is binnen een jaar sinds het verstrijken van de termijn van afkondiging, mag het niet meer worden voltrokken dan nadat een nieuwe afkondiging, in de hierboven bepaalde vorm, gedaan is.

66. [De akten van verzet tegen het huwelijk worden op het origineel en op het afschrift ondertekend door hen die zich tegen het huwelijk verzetten, of door hun gemachtigden, voorzien van een bijzondere en authentieke volmacht; zij worden, met het afschrift van de volmacht, betekend aan de persoon of aan de woonplaats van de partijen en aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar, volgens de akte van afkondiging, het huwelijk zal worden voltrokken.

Indien het huwelijk in het buitenland moet worden voltrokken, kan het verzet betekend worden aan iedere ambtenaar van de burgerlijke stand die de afkondiging heeft gedaan.

De ambtenaar van de burgerlijke stand plaatst zijn visum op het origineel.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 7 januari 1908.

67. De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt onverwijld in het register van de afkondigingen beknopt melding van elk verzet; eveneens maakt hij, op de kant van de inschrijving van zodanig verzet, melding van de vonnissen of van de akten van opheffing waarvan een uitgifte hem is ter hand gesteld.

68. In geval van verzet mag de ambtenaar van de burgerlijke stand het huwelijk niet voltrekken vooraleer men hem de opheffing van het verzet heeft ter hand gesteld, op straffe van driehonderd frank geldboete en van vergoeding van alle schade.

69. [Indien er geen verzet is, wordt zulks in de akte van huwelijk vermeld; en indien in verschillende gemeenten afkondiging heeft plaatsgehad, leggen de partijen een getuigschrift over, afgegeven door de ambtenaar van de burgerlijke stand van elke gemeente, waarbij wordt vastgesteld op welke dag de afkondiging is gedaan.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 7 januari 1908.

70. De ambtenaar van de burgerlijke stand doet zich de akte van geboorte van ieder der aanstaande echtgenoten ter hand stellen. De echtgenoot die in de onmogelijkheid verkeert zich de akte van geboorte te verschaffen, kan deze vervangen door een akte van bekendheid, afgegeven door de vrederechter van zijn geboorteplaats of door die van zijn woonplaats.

71. [In de akte van bekendheid verklaren twee getuigen, van het mannelijke of vrouwelijke geslacht, bloedverwanten of geen bloedverwanten, de voornamen, de naam, het beroep en de woonplaats van de aanstaande echtgenoot, en die van zijn ouders, indien deze bekend zijn; de plaats en, zo mogelijk, het tijdstip van zijn geboorte en de redenen die beletten de akte ervan over te leggen. De getuigen tekenen met de vrederechter de akte van bekendheid en, indien er zijn die niet in staat zijn te tekenen of niet kunnen tekenen, wordt dit vermeld.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 7 januari 1908.

72. De akte van bekendheid wordt vertoond aan de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar het huwelijk moet worden voltrokken. De rechtbank, de procureur des Konings gehoord, verleent of weigert haar homologatie naargelang zij oordeelt dat de verklaringen van de getuigen en de redenen die het overleggen van de akte van geboorte beletten, al dan niet voldoende zijn.

72*bis*. [Indien een van de aanstaande echtgenoten in de onmogelijkheid verkeert zich zodanige akte van bekendheid te verschaffen, kan die akte, met verlof van de rechtbank, op verzoekschrift verleend, het openbaar ministerie gehoord, vervangen worden door een beëdigde verklaring van de aanstaande echtgenoot zelf. Deze verklaring wordt in de akte van huwelijk vermeld.]

Ingevoegd bij art. 2 van de wet van 7 januari 1908.

73. De authentieke akte houdende toestemming van de ouders of grootouders of, bij gebreke van dezen, van de familie, bevat de voornamen, de naam, het beroep en de woonplaats van de aanstaande echtgenoot en van allen die bij de akte zijn verschenen, alsmede hun graad van bloedverwantschap.

74. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 8 van de wet van 26 december 1891 :

De voltrekking van het huwelijk geschiedt in het openbaar voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente en in de gemeente, waar een van de echtgenoten zijn woonplaats of zijn verblijfplaats heeft op de datum van de bij artikel 1 van deze wet voorgeschreven afkondiging, en, indien vrijstelling van de afkondiging is verleend, op de datum van de huwelijksvoltrekking.

75. [Op de door de partijen aangewezen dag na verloop van de termijn der afkondigingen, doet de ambtenaar van de burgerlijke stand in het gemeentehuis, in tegenwoordigheid van twee getuigen, bloedverwanten of geen bloedverwanten, aan de partijen voorlezing van de hierboven vermelde stukken betreffende hun staat en de formaliteiten van het huwelijk, alsook van hoofdstuk VI van de titel *Het huwelijk*, betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen der echtgenoten. Hij ontvangt van elke partij, de ene na de andere, de verklaring dat zij elkaar willen aannemen tot echtgenoten; hij verklaart in naam van de wet dat zij door de echt verbonden zijn en maakt daarvan dadelijk een akte op.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 7 januari 1908.

76. De akte van huwelijk vermeldt :

1° De voornamen, de naam, het beroep, de leeftijd, de geboorteplaats en de woonplaats van de echtgenoten;

2° Of zij meerderjarig of minderjarig zijn;

3° De voornamen, de naam, het beroep en de woonplaats van de ouders;

4° De toestemming van de ouders en grootouders, en die van de familie, in de gevallen waarin zodanige toestemming vereist is;

5° De akten van eerbied, indien er zijn opgemaakt;

6° De afkondigingen in de onderscheiden woonplaatsen;

7° Het verzet, indien er een geweest is; de opheffing ervan, of de vermelding dat er geen verzet geweest is;

8° De verklaring van de partijen dat zij elkaar aannemen tot echtgenoten en de uitspraak door de openbare ambtenaar dat zij door de echt verbonden zijn;

9° De voornamen, de naam, de leeftijd, het beroep en de woonplaats van de getuigen, alsook hun verklaring, of zij bloedverwant of aanverwant zijn van de partijen, van welke zijde en in welke graad;

10° [De datum van het huwelijkscontract van de echtgenoten en de vermelding van de notaris die het heeft opgemaakt; bij gebreke daarvan, kunnen de van het gemene recht afwijkende bepalingen niet worden ingeroepen tegen derden die, onbekend met het huwelijkscontract, overeenkomsten met die echtgenoten hebben aangegaan.]

Het laatste lid toegevoegd bij art. II van de wet van 16 december 1851.

HOOFDSTUK IV

Akten van overlijden

77. Geen teraardebestelling geschiedt zonder een op ongezegeld papier en kosteloos afgegeven verlof van de ambtenaar van de burgerlijke stand, die dit echter niet mag afgeven dan nadat hij zich naar de overledene heeft begeven om zich van het overlijden te vergewissen, en eerst vierentwintig uren na het overlijden, behalve in de gevallen door de politieverordeningen bepaald.

78. De akte van overlijden wordt opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand, op aangifte van twee getuigen. Deze getuigen zijn, zo mogelijk, de twee naaste bloedverwanten of buren of, wanneer iemand buiten zijn woning gestorven is, de persoon te wiens huize hij overleden is, en een bloedverwant of een ander persoon.

79. De akte van overlijden bevat de voornamen, de naam, de leeftijd, het beroep en de woonplaats van de overledene; de voornamen en de naam van de echtgenoot, indien de overledene gehuwd of wel weduwnaar of weduwe was; de voornamen, de naam, de leeftijd, het beroep en de woonplaats van de aangevers; en, indien zij verwant zijn, hun graad van verwantschap.

Bovendien bevat dezelfde akte, voor zover men het weten kan, de voornamen, de naam, het beroep en de woonplaats van de ouders van de overledene en de plaats van zijn geboorte.

[De ambtenaar van de burgerlijke stand geeft binnen vierentwintig uren kennis van die akte aan de vrederechter van het kanton der woonplaats van de overledene, waarbij hij hem, zo mogelijk, doet weten of er minderjarige of afwezige erfgenamen zijn.

De ambtenaar van de burgerlijke stand die de voorschriften van de vorige paragraaf overtreedt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd frank; in geval van herhaling kan de geldboete verdubbeld worden.]

Het derde en het vierde lid toegevoegd bij art. II van de wet van 16 december 1851.

80. In geval van overlijden in militaire of burgerlijke ziekenhuizen of in andere openbare inrichtingen, zijn de oversten, bestuurders, beheerders en hoofden van die huizen gehouden daarvan binnen vierentwintig uren kennis te geven aan de ambtenaar van de burgerlijke stand; deze begeeft zich ter plaatse om zich van het overlijden te vergewissen en maakt, overeenkomstig het vorige artikel, een akte ervan op, op grond van de verklaringen die hem zijn gedaan en de inlichtingen die hij heeft ingewonnen.

Bovendien worden in die ziekenhuizen en inrichtingen registers gehouden voor het inschrijven van die verklaringen en die inlichtingen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand doet de akte van overlijden toekomen aan zijn ambtgenoot van de laatste woonplaats van de overledene, die ze in de registers inschrijft.

81. Zijn er tekens of aanwijzingen van een gewelddadige dood of andere omstandigheden die zulks laten vermoeden, dan mag de teraardebestelling eerst geschieden nadat een officier van politie, bijgestaan door een doctor in de geneeskunde of de heelkunde, een proces-verbaal heeft opgemaakt van de staat van het lijk en van de daarop betrekking hebbende omstandigheden, alsook van de inlichtingen die hij heeft kunnen inwinnen omtrent de voornamen, de naam, de leeftijd, het beroep, de geboorteplaats en de woonplaats van de overledene.

82. De officier van politie is gehouden dadelijk aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar de persoon overleden is, alle in zijn proces-verbaal vermelde inlichtingen te doen toekomen, en de akte van overlijden wordt volgens die inlichtingen opgemaakt.

De ambtenaar van de burgerlijke stand zendt daarvan een uitgifte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der woonplaats van de overledene, indien zij bekend is; deze uitgifte wordt in de registers ingeschreven.

83. De griffiers [van de hoven en rechtbanken] zijn gehouden, binnen vierentwintig uren na de tenuitvoerlegging van de doodvonnissen, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar de veroordeelde is terechtgesteld, alle in artikel 79 vermelde inlichtingen te doen toekomen, en de akte van overlijden wordt volgens die inlichtingen opgemaakt.

Aldus gewijzigd bij art. 8 van de wet van 15 december 1949.

84. In geval van overlijden in een gevangenis, een huis van opsluiting of van hechtenis, geven de portiers of bewaarders dadelijk daarvan kennis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die zich ter plaatse begeeft, zoals in artikel 80 bepaald is, en de akte van overlijden opmaakt.

85. In geval van gewelddadige dood, of van overlijden in een gevangenis of een opsluitingshuis, of van terechtstelling, worden deze omstandigheden in de registers niet vermeld en worden de akten van overlijden eenvoudig opgemaakt in de bij artikel 79 voorgeschreven vorm.

86. In geval van overlijden tijdens een zeereis wordt daarvan binnen vierentwintig uren een akte opgemaakt in tegenwoordigheid van twee getuigen, genomen uit de officieren van het schip of, bij gebreke van dezen, uit de bemanning. Op schepen van de Staat wordt de akte opgesteld door de officier van administratie bij de marine en op schepen toebehorend aan een koopman of reder, door de kapitein, gezagvoerder of schipper van het vaartuig. De akte van overlijden wordt achteraan op de monsterrol bijgeschreven.

87. In de eerste haven waar het schip binnenloopt, hetzij om er tijdelijk aan te leggen, hetzij om enige andere reden dan om er opgelegd te worden, zijn de officieren van administratie bij de marine, de kapitein, gezagvoerder of schipper, die akten van overlijden hebben opgesteld, gehouden twee uitgiften daarvan neer te leggen, overeenkomstig artikel 60.

Bij aankomst van het schip in de haven waar het zal worden opgelegd, wordt de monsterrol neergelegd op het kantoor van de [waterschout]; deze doet een door hem getekende uitgifte van de akte van overlijden toekomen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der woonplaats van de overledene; deze uitgifte wordt dadelijk in de registers ingeschreven.

Aldus gewijzigd bij art. 5 van de wet van 15 december 1949.

HOOFDSTUK V

Akten van de burgerlijke stand betreffende militairen buiten het grondgebied van het Rijk

88. De akten van de burgerlijke stand, buiten het grondgebied van het Rijk opgemaakt, betreffende militairen of betreffende andere personen in dienst bij het gevolg van het leger, worden opgemaakt in de vorm bij de vorige bepalingen voorgeschreven, behoudens de in de volgende artikelen gestelde uitzonderingen.

89. De kwartiermeester in ieder korps van een of meer bataljons of eskadrons, en de bevelvoerende kapitein in de andere korpsen, verrichten de werkzaamheden van ambtenaar van de burgerlijke stand; voor de officieren zonder troepen en voor de personen in dienst bij het leger worden diezelfde werkzaamheden verricht door [de officier van administratie in de bataljons, en door de bevelvoerende officier van de compagnie of van de onafhankelijke eenheid in de compagnies of onafhankelijke eenheden].

Aldus gewijzigd bij art. 9 van de wet van 15 december 1949.

90. Er wordt bij ieder troepenkorps een register gehouden voor de akten van de burgerlijke stand betreffende de personen van dat korps, en een ander bij de staf van het leger of van een legerkorps voor de akten van de burgerlijke stand betreffende de officieren zonder troepen en de bedienden; deze registers worden op dezelfde wijze bewaard als de andere registers van de korpsen en staven, en worden bij de terugkeer van de korpsen of van de legers op het grondgebied van het Rijk in het oorlogsarchief neergelegd.

91. De registers worden in ieder korps per blad genummerd en geparafeerd door de bevelvoerende officier, en bij de staf door het hoofd van de generale staf.

92. De aangiften van geboorte bij het leger worden gedaan binnen tien dagen na de bevalling.

93. De officier die met het houden van het register van de burgerlijke stand belast is, moet binnen tien dagen na de inschrijving van een akte van geboorte in dat register een uittreksel ervan doen toekomen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der laatste woonplaats van de vader van het kind, of van de moeder indien de vader onbekend is.

94. De huwelijksafkondigingen betreffende militairen en betreffende personen in dienst bij het gevolg van het leger geschieden in hun laatste woonplaats; zij worden bovendien, vijfentwintig dagen

vóór de voltrekking van het huwelijk, op de dagorder van het korps gebracht, voor de personen die tot een korps behoren, en op de dagorder van het leger of van het legerkorps, voor de officieren zonder troepen, en voor de bedienden die daarvan deel uitmaken.

95. Onmiddellijk nadat de akte van huwelijksvoltrekking in het register is ingeschreven, doet de officier die met het houden van het register belast is, een uitgifte ervan toekomen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de laatste woonplaats der echtgenoten.

96. De akten van overlijden worden in ieder korps opgemaakt door de kwartiermeester; en voor de officieren zonder troepen en de bedienden, door [de officier van administratie in de bataljons, en door de bevelvoerende officier van de compagnie of van de onafhankelijke eenheid in de compagnies of onafhankelijke eenheden], op verklaring van drie getuigen; en het uittreksel uit die registers wordt binnen tien dagen gezonden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der laatste woonplaats van de overledene.

Aldus gewijzigd bij art. 10 van de wet van 15 december 1949.

97. In geval van overlijden in veldhospitalen of vaste militaire ziekenhuizen, wordt de akte daarvan opgemaakt door de bestuurder van die hospitalen en gezonden aan de kwartiermeester van het korps of aan [de officier van administratie in de bataljons, of aan de bevelvoerende officier van de compagnie of van de onafhankelijke eenheid in de compagnies of onafhankelijke eenheden] waarvan de overledene deel uitmaakte; die officieren doen een uitgifte ervan toekomen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der laatste woonplaats van de overledene.

Aldus gewijzigd bij art. 10 van de wet van 15 december 1949.

98. De ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats der partijen, aan wie uit het leger een uitgifte van een akte van de burgerlijke stand is gezonden, is gehouden deze dadelijk in de registers in te schrijven.

HOOFDSTUK VI

Verbetering van de akten van de burgerlijke stand

99. Wanneer een verbetering van een akte van de burgerlijke stand wordt gevorderd, doet de bevoegde rechtbank, op de conclusie van de procureur des Konings, daarover uitspraak, behoudens hoger beroep. De belanghebbende partijen worden opgeroepen, indien daartoe grond bestaat.

100. Het vonnis tot verbetering kan te genen tijde worden ingeroepen tegen de belanghebbende partijen die het niet gevorderd mochten hebben of die er niet bij opgeroepen mochten zijn.

101. [Het beschikkende gedeelte van de vonnissen of arresten tot verbetering somt de verbeterde akten op en bepaalt nauwkeurig de verbeteringen.

Het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die het onverwijld in zijn registers overschrijft en melding ervan maakt op de kant van de verbeterde akten.

Wanneer verscheidene akten van de burgerlijke stand verbeterd worden door één enkel vonnis of arrest waarvan het beschikkende gedeelte door verschillende ambtenaren van de burgerlijke stand moet worden overgeschreven, dan worden de uitgiften van het beschikkende gedeelte afgegeven en overgeschreven bij uittreksel.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 21 mei 1951.

TITEL III

Woonplaats

102. De woonplaats van ieder Belg, wat betreft de uitoefening van zijn burgerlijke rechten, is daar waar hij zijn hoofdverblijf heeft.

103. Verandering van woonplaats wordt teweeggebracht doordat men werkelijk gaat wonen in een andere plaats, met het voornemen om aldaar zijn hoofdverblijf te vestigen.

104. Het voornemen wordt bewezen door een uitdrukkelijke verklaring, gedaan zowel bij het gemeentebestuur van de plaats die men verlaat, als bij dat van de plaats waar men zijn woonplaats heeft overgebracht.

105. Bij gebreke van een uitdrukkelijke verklaring wordt het bewijs van het voornemen afgeleid uit de omstandigheden.

106. De burger die tot een tijdelijk of herroepelijk openbaar ambt benoemd wordt, behoudt de woonplaats die hij tevoren had, indien hij het tegenovergestelde voornemen niet heeft te kennen gegeven.

107. Het aanvaarden van een voor het leven verleend ambt heeft tot gevolg dat de woonplaats van de ambtenaar onmiddellijk wordt overgebracht naar de plaats waar hij zijn ambt moet uitoefenen.

108. [Een met ontvoogde minderjarige heeft zijn woonplaats bij degene van zijn ouders die zijn wettelijk beheerder is of bij zijn voogd; een onbekwaamverklaarde meerderjarige heeft zijn woonplaats bij zijn voogd.]

Aldus vervangen bij art. 5 van de wet van 30 april 1958.

109. Meerderjarigen die gewoonlijk bij een ander dienen of werken, hebben dezelfde woonplaats als de persoon bij wie zij dienen of werken, indien zij met hem in hetzelfde huis wonen.

110. De woonplaats bepaalt de plaats waar een erfenis openvalt.

111. Wanneer de partijen of een van hen in een akte, met het oog op de uitvoering van die akte, woonplaats kiezen in een andere plaats dan de werkelijke woonplaats, kunnen de op die akte betrekking hebbende betekeningen, rechtsvorderingen en vervolgingen aan de overeengekomen woonplaats en voor de rechter van die woonplaats geschieden.

TITEL IV

Afwezigen

EERSTE HOOFDSTUK

Vermoeden van afwezigheid

112. Wanneer het nodig is te voorzien in het beheer van het geheel of van een gedeelte der goederen, achtergelaten door een vermoedelijk afwezige persoon die geen gevolmachtigde heeft, wordt door de rechtbank van eerste aanleg op vordering van de belanghebbende partijen daaromtrent beschikt.

113. Op verzoek van de meest gerede partij benoemt de rechtbank een notaris om de vermoedelijk afwezigen te vertegenwoordigen bij de boedelbeschrijvingen, rekeningen, verdelingen en vereffeningen waarbij zij betrokken zijn.

114. Het openbaar ministerie is er in het bijzonder mede belast te waken over de belangen van de vermoedelijk afwezige personen; het wordt gehoord over alle rechtsvorderingen die hen aangaan.

HOOFDSTUK II

Verklaring van afwezigheid

115. Wanneer een persoon opgehouden heeft te verschijnen daar waar hij zijn woonplaats of zijn verblijfplaats had, en men sinds vier jaren van hem geen tijding heeft ontvangen, kunnen de belanghebbende partijen zich tot de rechtbank van eerste aanleg wenden om de verklaring van afwezigheid te doen uitspreken.

116. Om de afwezigheid vast te stellen beveelt de rechtbank, op grond van de overgelegde stukken en bescheiden, dat, op tegenspraak van de procureur des Konings, een getuigenverhoor zal worden gehouden in het arrondissement van de woonplaats, en in dat van de verblijfplaats, indien die van elkaar onderscheiden zijn.

117. Wanneer de rechtbank over de vordering beslist, let zij tevens op de redenen van de afwezigheid en op de oorzaken die hebben kunnen verhinderen dat van de vermoedelijk afwezige persoon tijding werd ontvangen.

118. De voorbereidende vonnissen zowel als de eindvonnissen worden, zodra zij gewezen zijn, door de procureur des Konings gezonden aan de minister van Justitie, die ze openbaar maakt.

119. Het vonnis van verklaring van afwezigheid wordt niet eerder gewezen dan één jaar na het vonnis waarbij het getuigenverhoor is bevolen.

HOOFDSTUK III

Gevolgen van afwezigheid

EERSTE AFDELING

Gevolgen van afwezigheid ten aanzien van de goederen die de afwezige bezat op de dag van zijn verdwijning

120. Ingeval de afwezige geen volmacht heeft achtergelaten voor het beheer van zijn goederen, kunnen zij die op de dag van zijn verdwijning of van zijn laatste tijding zijn vermoedelijke erfgenamen

waren, uit kracht van het eindvonnis waarbij de verklaring van afwezigheid is uitgesproken, zich in het voorlopig bezit doen stellen van de goederen die aan de afwezige toebehoorden op de dag van zijn vertrek of van zijn laatste tijding, onder verplichting van borgstelling tot waarborg voor hun beheer.

121. Indien de afwezige een volmacht heeft achtergelaten, kunnen zijn vermoedelijke erfgenamen de verklaring van afwezigheid en de voorlopige inbezitstelling niet eerder vorderen dan na verloop van tien volle jaren sinds zijn verdwijning of sinds zijn laatste tijding.

122. Hetzelfde geldt indien de volmacht komt te eindigen, en in dit geval wordt in het beheer van de goederen van de afwezige voorzien, zoals in het eerste hoofdstuk van deze titel bepaald is.

123. Wanneer de vermoedelijke erfgenamen de voorlopige inbezitstelling hebben verkregen, wordt het testament, indien er een bestaat, geopend op vordering van de belanghebbende partijen of van de procureur des Konings bij de rechtbank; en de legatarissen, de begiftigden, alsook allen die op de goederen van de afwezige rechten hadden welke van zijn overlijden afhankelijk zijn, kunnen deze rechten voorlopig uitoefenen, onder verplichting van borgstelling.

124. De in gemeenschap van goederen getrouwde echtgenoot kan, indien hij de voortzetting van de gemeenschap verkiest, de voorlopige inbezitstelling, alsmede de voorlopige uitoefening van alle rechten die van het overlijden van de afwezige afhankelijk zijn, tegenhouden en het beheer van de goederen van de afwezige bij voorrang op zich nemen of behouden. Indien de echtgenoot de voorlopige ontbinding van de gemeenschap vraagt, oefent hij zijn rechten van terugneming en alle hem door de wet of door overeenkomst toegekende rechten uit, onder verplichting van borgstelling voor de goederen die voor teruggave vatbaar zijn.

De vrouw die de voortzetting van de gemeenschap verkiest, behoudt het recht naderhand van de gemeenschap afstand te doen.

125. Het voorlopig bezit is niet meer dan een bewaargeving, welke aan hen die het verkrijgen, het beheer over de goederen van de afwezige verschaft, en welke hen tegenover de afwezige rekenplichtig maakt, ingeval hij terugkeert of men van hem tijding ontvangt.

126. Zij die de voorlopige inbezitstelling hebben verkregen, of de echtgenoot die de voortzetting van de gemeenschap heeft verkozen, moeten een boedelbeschrijving van de roerende goederen en de papieren van de afwezige doen opmaken ten overstaan van de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg of van een vrederechter, daartoe door dezelfde procureur des Konings aangezocht.

De rechtbank gelast, indien daartoe redenen zijn, de verkoop van het geheel of van een gedeelte der roerende goederen. In geval van verkoop worden de prijs en de vervallen vruchten belegd.

Zij die de voorlopige inbezitstelling hebben verkregen, kunnen, tot hun eigen zekerheid, verzoeken dat een door de rechtbank te benoemen deskundige de onroerende goederen zal bezichtigen, ten einde de toestand ervan vast te stellen. Zijn verslag wordt door de rechtbank gehomologeerd ten overstaan van de procureur des Konings; de kosten daarvan komen ten laste van de goederen van de afwezige.

127. Zij die, ten gevolge van de voorlopige inbezitstelling of van het wettelijk beheer, het genot hebben gehad van de goederen van de afwezige, zijn slechts gehouden hem een vijfde van de inkomsten terug te geven, indien hij terugkeert binnen vijftien jaren na de dag van zijn verdwijning, en een tiende, indien hij eerst na vijftien jaren terugkeert.

Na een afwezigheid van dertig jaren behoren alle inkomsten hun toe.

128. Zij die enkel uit kracht van een voorlopige inbezitstelling het genot hebben, mogen de onroerende goederen van de afwezige noch vervreemden, noch met hypotheek bezwaren.

129. Wanneer de afwezigheid dertig jaren lang heeft geduurd sinds de voorlopige inbezitstelling of sinds het tijdstip dat de echtgenoot die in gemeenschap getrouwd is, het beheer van de goederen van de afwezige op zich genomen heeft of wanneer er honderd jaren verlopen zijn sinds de geboorte van de afwezige, zijn de borgen bevrijd; alle rechthebbenden kunnen de verdeling van de goederen van de afwezige vorderen en de definitieve inbezitstelling door de rechtbank van eerste aanleg doen uitspreken.

130. De erfenis van de afwezige valt open met de dag van zijn bewezen overlijden, ten voordele van hen die op dat tijdstip de naaste erfgenamen waren, en zij die van de goederen van de afwezige het genot mochten hebben gehad, zijn gehouden ze terug te geven, uitgezonderd de vruchten door hen ingevolge artikel 127 verkregen.

131. Indien de afwezige terugkeert, of indien het bewijs van zijn bestaan geleverd wordt gedurende de voorlopige inbezitstelling, eindigen de gevolgen van het vonnis van verklaring van afwezigheid; onverminderd, zo daartoe grond bestaat, de bewarende maatregelen die voor het beheer van zijn goederen in het eerste hoofdstuk van deze titel zijn voorgeschreven.

132. Indien de afwezige terugkeert of indien het bewijs van zijn bestaan geleverd wordt, zelfs na de definitieve inbezitstelling, verkrijgt hij zijn goederen terug in de staat waarin zij zich bevinden, de prijs van de goederen die mochten zijn vervreemd, of de goederen die door belegging van de prijs van zijn verkochte goederen mochten zijn verkregen.

133. De kinderen en verdere afstammelingen van de afwezige kunnen eveneens, binnen dertig jaren te rekenen van de definitieve inbezitstelling, de teruggave van zijn goederen vorderen, zoals in het vorige artikel bepaald is.

134. Na het vonnis van verklaring van afwezigheid kan ieder die tegen de afwezige rechten mocht hebben uit te oefenen, deze alleen vorderen tegen hen die in het bezit van de goederen gesteld zijn of die daarover het wettelijk beheer hebben.

AFDELING II

Gevolgen van afwezigheid ten aanzien van de rechten die aan de afwezige mochten opkomen

135. Ieder die aanspraak maakt op een recht dat is opgekomen aan een persoon wiens bestaan niet erkend wordt, moet bewijzen dat die persoon in leven was op het tijdstip dat het recht is opgekomen; zolang hij dit niet bewijst, wordt zijn eis niet-ontvankelijk verklaard.

136. Wanneer een erfenis openvalt waartoe een persoon geroepen is wiens bestaan niet erkend wordt, vervalt zij uitsluitend aan degenen met wie hij samen gerechtigd zou zijn geweest, of aan degenen die, bij gebreke van hem, de nalatenschap zouden hebben verkregen.

137. De bepalingen van de twee vorige artikelen laten de rechtsvorderingen tot opvordering van nalatenschappen en andere rechten onverkort; deze rechten blijven toebehoren aan de afwezige of aan zijn vertegenwoordigers of rechtverkrijgenden en gaan slechts teniet door verloop van de voor de verjaring gestelde termijn.

138. Zolang de afwezige zich niet aanmeldt of de rechtsvorderingen niet van zijnentwege worden ingesteld, verwerven zij die de nalatenschap hebben verkregen, de door hen te goeder trouw geïnde vruchten.

AFDELING III

Gevolgen van afwezigheid ten aanzien van het huwelijk

139. Alleen de afwezige wiens echtgenoot een nieuw huwelijk heeft aangegaan, is ontvankelijk om tegen dat huwelijk op te komen, hetzij zelf, hetzij door een gevolmachtigde, voorzien van het bewijs dat hij nog in leven is.

140. Indien de afwezige echtgenoot geen erfgerechtigde bloedverwanten heeft achtergelaten, kan de andere echtgenoot de voorlopige inbezitstelling van de goederen aanvragen.

HOOFDSTUK IV

Toezicht over de minderjarige kinderen van de verdwenen vader

141. Wanneer een vader verdwenen is, die minderjarige kinderen uit een gemeenschappelijke echt achterlaat, heeft de moeder het toezicht over hen en oefent zij alle rechten uit van de man, wat betreft hun opvoeding en het beheer van hun goederen.

142. Indien de moeder reeds was overleden ten tijde van de verdwijning van de vader of indien zij komt te overlijden eer de vader is afwezig verklaard, wordt, zes maanden na die verdwijning, het toezicht over de kinderen door de familieraad opgedragen aan de naaste bloedverwanten in de opgaande lijn en, bij gebreke van zodanige bloedverwanten, aan een voorlopige voogd.

143. Hetzelfde geschiedt ingeval een der echtgenoten verdwenen is, die minderjarige kinderen uit een vorig huwelijk achterlaat.

TITEL V

Het huwelijk

EERSTE HOOFDSTUK

Hoedanigheden en voorwaarden vereist om een huwelijk te mogen aangaan

144. De man mag geen huwelijk aangaan vóór hij de volle leeftijd van achttien jaren, de vrouw, vóór zij de volle leeftijd van vijftien jaren bereikt heeft.

145. De Koning kan echter, om gewichtige redenen, ontheffing van dit vereiste verlenen.

146. Er is geen huwelijk wanneer er geen toestemming is.

147. Men mag geen tweede huwelijk aangaan vóór de ontbinding van het eerste.

148. [De zoon en de dochter die de volle leeftijd van eenentwintig jaren niet hebben bereikt, mogen geen huwelijk aangaan zonder toestemming van hun ouders. Zijn dezen het niet eens, dan wordt het geschil door een van hen gebracht voor de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats of van de verblijfplaats van het kind; de rechtbank doet uitspraak met inachtneming van het belang van het kind.

De rechtspleging wordt geregeld door het vierde en het vijfde lid van artikel 152 van dit Wetboek.

Het verschil van gevoelen tussen de ouders kan worden vastgesteld bij een notariële akte, bij een deurwaardersexploot, bij een proces-verbaal opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand, of bij een brief van weigering aan de laatstgenoemde ambtenaar gericht door degene van de ouders die niet in het huwelijk toestemt.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 14 juli 1953.

149. [Indien de vader of de moeder overleden is, indien een van beiden in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven of afwezig is, is de toestemming van de andere voldoende.

Die onmogelijkheid kan worden vastgesteld door een verklaring van de aanstaande echtgenoot wiens vader of moeder in zodanige onmogelijkheid verkeert, en van [twee] meerderjarige getuigen van het mannelijke of vrouwelijke geslacht, overeenkomstig de voorwaarden in de laatste twee leden van artikel 155 gesteld.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 30 april 1896 en daarna gewijzigd bij art. 5 van de wet van 7 januari 1908.

150. [Indien de vader en de moeder overleden zijn, indien zij in de onmogelijkheid verkeren hun wil te kennen te geven of indien zij afwezig zijn, treden de grootvaders en de grootmoeders in hun plaats op.

Zijn dezen het niet eens, dan geldt dit verschil van gevoelen als toestemming.

Dit verschil kan worden vastgesteld op de wijze in artikel 148 bepaald.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 14 juli 1953.

151. [Meerderjarige wettige kinderen die de volle leeftijd van vijfentwintig jaren niet bereikt hebben, zijn gehouden, alvorens een huwelijk aan te gaan, door een uitdrukkelijke akte van eerbied de raad in te winnen van hun vader en moeder, tenzij dezen in de onmogelijkheid verkeren hun wil te kennen te geven.

Die onmogelijkheid kan worden vastgesteld door een verklaring gedaan overeenkomstig artikel 149.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 14 juli 1953.

152. [Wanneer op een akte van eerbied geen toestemming volgt, mag desondanks, een maand nadien, tot de voltrekking van het huwelijk worden overgegaan.

Nochtans kunnen de vader en de moeder, gezamenlijk of afzonderlijk, binnen vijftien dagen na de betekening, hiertegen opkomen.

Dit geschiedt door dagvaarding tegen een bepaalde dag voor de burgerlijke rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats of van de verblijfplaats van het kind.

De termijn van verschijning is acht dagen; het vonnis is niet vatbaar voor verzet, maar wel kan hoger beroep ertegen worden ingesteld binnen vijftien dagen na de uitspraak, indien het op tegenspraak, of na de betekening, indien het bij verstek gewezen is; de termijn van verschijning voor het hof is acht dagen.

De rechtbank en het hof behandelen de zaak onverwijld en horen de procureur des Konings of de procureur-generaal in raadkamer; de uitspraak geschiedt in openbare terechtzitting. De medewerking van pleitbezorgers is niet vereist; de partijen moeten verschijnen in persoon; zij mogen zich door een raadsman doen bijstaan.

Indien de redenen tot weigering gegrond worden bevonden, gelast de rechter dat de voltrekking van het huwelijk zal worden uitgesteld.]

Het eerste lid aldus vervangen bij art. 4 van de wet van 30 april 1896, het tweede bij art. 2 van de wet van 14 juli 1953, het derde, vierde, vijfde en zesde lid bij art. 4 van de wet van 30 april 1896.

153. [De aanstaande echtgenoot die bewijst dat hij behoeftig is, kan de akte van eerbied doen opmaken door de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn woonplaats of van zijn verblijfplaats. Deze akte moet binnen acht dagen aan de vader of aan de moeder worden betekend door de ambtenaar van de burgerlijke stand van hun woonplaats of van hun verblijfplaats of door zijn gemachtigde. Te dien einde moet in voorkomend geval de ambtenaar van de burgerlijke stand die de akte van eerbied opmaakt, onverwijld een voor eensluidend verklaard afschrift daarvan zenden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats of van de verblijfplaats van de vader of van de moeder.

De akte van eerbied wordt niet geëist van de aanstaande echtgenoot die behoeftig is, indien de vader of de moeder van wie de raad dient ingewonnen te worden, in België geen bekend verblijf heeft. Dit feit moet onder eed bevestigd worden door de aanstaande echtgenoot wiens vader of moeder in België geen bekend verblijf heeft, en door twee meerderjarige getuigen van het mannelijke of vrouwelijke geslacht.

Deze verklaring wordt afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats of van de verblijfplaats van een der aanstaande echtgenoten of van een der getuigen. Zij kan worden afgelegd gelijktijdig door de aanstaande echtgenoot en de getuigen of door ieder van hen afzonderlijk.

De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt een proces-verbaal op van de eedaflegging en van de verklaring, zowel van de aanstaande echtgenoot als van de getuigen.

Afschrift van dit proces-verbaal wordt binnen drie dagen aan de procureur des Konings gezonden. Het huwelijk mag niet eerder dan een maand na de laatste verklaring voltrokken worden.]

Aldus vervangen bij art. 4 van de wet van 30 april 1896, gewijzigd bij art. 5 van de wet van 7 januari 1908.

154. [De akte van eerbied wordt door een notaris betekend aan de in artikel 151 aangewezen bloedverwant of bloedverwanten in de opgaande lijn; en in het proces-verbaal, dat daarvan moet worden opgemaakt, wordt het antwoord vermeld.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

155. [Overlegging van de akte van overlijden van de vader of van de moeder, of van de akten van overlijden van de ouders is niet vereist, wanneer, in het eerste geval, de moeder of de vader, en, in het tweede geval, de grootvader en de grootmoeder die overlijdens bevestigen. Van deze verklaringen moet worden melding gemaakt, hetzij in de akte van toestemming van de vader, de moeder of de grootouders, hetzij in de akte van huwelijk.

De afwezigheid van de bloedverwant in de opgaande lijn, wiens toestemming of raad vereist is, wordt vastgesteld door het overleggen van het vonnis van verklaring van afwezigheid dat mocht zijn gewezen of, bij gebreke daarvan, door het overleggen van het vonnis dat het getuigenverhoor mocht hebben bevolen. Zijn zodanige vonnissen niet gewezen, dan worden zij vervangen door een beëdigde verklaring van de aanstaande echtgenoot wiens bloedverwant in de opgaande lijn afwezig is, en van twee meerderjarige getuigen van het mannelijke of vrouwelijke geslacht. Deze verklaring bevestigt dat het verblijf van de bloedverwant in de opgaande lijn onbekend is en dat hij sinds meer dan zes maanden niet meer van zich heeft laten horen. Zij kan worden gedaan op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk, voor de ambtenaar van de burgerlijke stand, die in de akte melding ervan maakt. De verklaring kan ook vóór de voltrekking van het huwelijk worden afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats of van de verblijfplaats van een der aanstaande echtgenoten of van een der getuigen. Zij kan worden afgelegd zowel tegelijk door de aanstaande echtgenoot en de getuigen als door ieder van hen afzonderlijk. De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt een proces-verbaal op van de eedaflegging en van de verklaring, zowel van de aanstaande echtgenoot als van de getuigen.]

Aldus vervangen bij art. 5 van de wet van 30 april 1896, gewijzigd bij art. 5 van de wet van 7 januari 1908.

155*bis*. [De bevoegdheden, door de artikelen 148, 150, 153 en 155 aan de ambtenaar van de burgerlijke stand toegekend, worden in het buitenland uitgeoefend door de diplomatieke ambtenaren, consuls en vice-consuls van België.]

Ingevoegd bij art. 6 van de wet van 30 april 1896.

156. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

157. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

158. De bepalingen vervat in de artikelen 148 en 149, alsook de bepalingen van de artikelen 151, 152, 153, 154 en 155 betreffende de akte van eerbied die in het door deze artikelen bedoelde geval aan de ouders gericht moet worden, zijn van toepassing op de wettelijk erkende natuurlijke kinderen.

159. Het natuurlijk kind dat niet erkend is en het natuurlijk kind dat, na zijn erkenning, zijn ouders verloren heeft of wiens ouders hun wil niet kunnen te kennen geven, mogen vóór de volle leeftijd van eenentwintig jaren geen huwelijk aangaan dan na de toestemming [van hun voogd] te hebben verkregen.

Aldus gewijzigd bij art. 2 van de wet van 7 maart 1938.

160. [Indien er noch ouders noch grootouders zijn of indien dezen in de onmogelijkheid verkeren hun wil te kennen te geven of indien de bloedverwant in de opgaande lijn wiens toestemming is vereist, afwezig is, mogen zonen of dochters beneden de leeftijd van eenentwintig jaren geen huwelijk aangaan zonder toestemming van de familieraad.]

Aldus vervangen bij art. 7 van de wet van 30 april 1896.

161. Het huwelijk is verboden tussen alle wettige of natuurlijke bloedverwanten in de rechte opgaande en nederdalende lijn en de aanverwanten in dezelfde lijn.

162. In de zijlijn is het huwelijk verboden tussen de wettige of natuurlijke broeder en zuster en de aanverwanten in dezelfde graad.

[Aanverwantschap is echter geen beletsel voor het huwelijk na het overlijden van de echtgenoot die de aanverwantschap heeft doen ontstaan.]

Het tweede lid toegevoegd bij art. 1 van de wet van 14 februari 1920.

163. Het huwelijk is ook verboden tussen oom en nicht, tante en neef.

164. [Echter kan de Koning, om gewichtige redenen, het in het vorige artikel vervatte verbod opheffen, evenals het in artikel 162 vervatte verbod betreffende huwelijken tussen schoonbroeder en schoonzuster.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 1 juli 1957.

HOOFDSTUK II

Formaliteiten betreffende de voltrekking van het huwelijk

165. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 8 van de wet van 26 december 1891 : zie onder art. 74 hierboven.

166. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 4 van de wet van 26 december 1891 :

De in artikel 1 van deze wet voorgeschreven afkondiging geschiedt in de gemeente van de woonplaats of van de verblijfplaats van ieder der echtgenoten.

167. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 5 van de wet van 26 december 1891 :

Indien de huidige woonplaats niet zes maanden onafgebroken dezelfde is gebleven, geschiedt de afkondiging bovendien in de gemeente van de vorige woonplaats, onverschillig hoe lang deze aldaar gevestigd mag zijn geweest.

Indien de huidige verblijfplaats niet zes maanden onafgebroken dezelfde is gebleven, geschiedt de afkondiging in de gemeente van de woonplaats, onverschillig hoe lang deze aldaar gevestigd mag zijn geweest.

Bij gebreke van een bekende woonplaats in de gevallen door de twee vorige paragrafen bedoeld, geschiedt de afkondiging in de gemeente waar de aanstaande echtgenoot gedurende zes maanden heeft verbleven.

Bij gebreke van een onafgebroken verblijf van zes maanden, geschiedt zij in de geboorteplaats.

168. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 6 van de wet van 26 december 1891 en art. 4 van de wet van 7 januari 1908 :

Afkondigingen die elders dan in de plaats van de huwelijksvoltrekking gedaan moeten worden, geschieden te beginnen met de eerste zondag na de ontvangst van de schriftelijke vordering van de ambtenaar van de burgerlijke stand die het huwelijk moet voltrekken. De ambtenaar van de burgerlijke stand aan wie de vordering gericht is, kan geen overlegging van andere stukken eisen.

Reeds de volgende dag geeft hij een getuigschrift af, waarbij wordt vastgesteld op welke dag deze afkondiging is geschied.

Indien echter het huwelijk moet worden voltrokken in het buitenland of in een andere gemeente dan die welke in de akte van afkondiging is aangewezen, wordt het getuigschrift afgegeven na het verstrijken van de termijn van afkondiging; daarbij wordt vastgesteld op welke dag de afkondiging is geschied en dat er geen verzet is gedaan.

169. [...]

Opgeheven bij art. 10 van de wet van 26 december 1891.

Art. 7 van de wet van 26 december 1891 en art. 12 van de wet van 12 juli 1931 :

De procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waarin de verzoekers voornemens zijn hun huwelijk te voltrekken, kan, om gewichtige redenen, vrijstelling verlenen van de afkondiging en van elke wachttijd.

Dezelfde bevoegdheid wordt, voor de in hun eigen kanselarij te voltrekken huwelijken, toegekend aan de diplomatieke ambtenaren die aan het hoofd staan van een post, alsook aan de ambtenaren van het consulair korps aan wie de functie van ambtenaar van de burgerlijke stand is opgedragen.

170. [Wat de vorm betreft worden beschouwd als geldig in België :

1° De huwelijken tussen Belgen, tussen vreemdelingen en Belgische vrouwen, alsook tussen Belgen en vreemde vrouwen, welke in een vreemd land zijn voltrokken met inachtneming van de in dat land gebruikelijke vormen;

2° De huwelijken tussen Belgen voltrokken door de diplomatieke ambtenaren, alsook door de ambtenaren van het consulair korps aan wie de functie van ambtenaar van de burgerlijke stand is opgedragen;

3° De huwelijken tussen Belgen en vreemde vrouwen voltrokken door de diplomatieke ambtenaren, alsook door de ambtenaren van het consulair korps die deze bijzondere bevoegdheid bezitten.]

Aldus vervangen bij art. 13 van de wet van 12 juli 1931.

170*bis*. [Afkondigingen van huwelijken te voltrekken door de Belgische diplomatieke of consulaire ambtenaren, worden overeenkomstig de Belgische wetten gedaan in de kanselarijen waar de huwelijken worden voltrokken. Aanvullende afkondigingen die krachtens de artikelen 167 en 168 van het Burgerlijk Wetboek elders moeten plaatshebben, worden in België gedaan door de ambtenaren van de burgerlijke stand overeenkomstig de Belgische wetten, en in het buitenland door de plaatselijke overheid en met inachtneming van de plaatselijke vormen. Indien de afkondigingen niet zijn voorgeschreven door de vreemde wetgeving van de plaats waar zij zouden moeten worden gedaan of indien zij niet kunnen worden gedaan, wordt met het voorafgaande geen rekening gehouden en is de afkondiging welke gedaan wordt door de diplomatieke of consulaire ambtenaar die het huwelijk moet voltrekken, voldoende.]

Ingevoegd bij art. 14 van de wet van 12 juli 1931.

170*ter*. [De in artikel 170 bedoelde huwelijken zijn, wat het wezen van het huwelijk betreft, in België geldig, indien de contracterende partijen hebben voldaan aan de vereisten die door hun personeel statuut op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven om een huwelijk te mogen aangaan.]

Ingevoegd bij art. 14 van de wet van 12 juli 1931.

171. [Na de terugkeer van de Belg op het grondgebied van het Rijk wordt, op verzoek van een der echtgenoten indien beiden Belg zijn, of op verzoek van degene die deze hoedanigheid bezit, de akte van voltrekking van het huwelijk dat in een vreemd land is aangegaan met inachtneming van de in dat land gebruikelijke vormen, overgeschreven in de lopende registers van de burgerlijke stand der plaats van hun eerste woonplaats in België of van de eerste vestiging der echtgenote, indien zij alleen op het grondgebied van het Rijk terugkeert. Van deze overschrijving wordt melding gemaakt op de kant van de lopende registers, volgens de dagtekening van de voltrekking van het huwelijk.

Indien de akte in een vreemde taal is opgemaakt, wordt terzelfdertijd een voor eensluidend verklaarde vertaling in een der beide landstalen overgelegd. In gevat van bewezen behoeftigheid zijn de kosten van vertaling ten laste van de betrokken gemeentebesturen.]

Aldus vervangen bij art. 15 van de wet van 12 juli 1931.

HOOFDSTUK III

Verzet tegen het huwelijk

172. Het recht om zich tegen de voltrekking van een huwelijk te verzetten komt toe aan de persoon die met een van de contracterende partijen door de echt verbonden is.

173. [De vader en de moeder, en bij gebreke van de ouders, de grootvaders en grootmoeders, kunnen zich gezamenlijk of afzonderlijk verzetten tegen het huwelijk van hun kinderen en afstammelingen, zelfs wanneer dezen de volle leeftijd van vijfentwintig jaren bereikt hebben.]

Aldus vervangen bij art. 3 van de wet van 14 juli 1953.

174. Bij gebreke van bloedverwanten in de opgaande lijn, kunnen de meerderjarige broeders, zusters, ooms, tantes, volle neven en volle nichten zich slechts in de twee volgende gevallen tegen het huwelijk verzetten :

1° Wanneer de bij artikel 160 vereiste toestemming van de familieraad niet verkregen is;

2° Wanneer het verzet berust op de toestand van krankzinnigheid van de aanstaande echtgenoot : dit verzet, waarvan de rechtbank de opheffing zonder meer kan uitspreken, wordt nooit aanvaard dan onder verplichting voor hem die het verzet gedaan heeft, om de onbekwaamverklaring van de aanstaande echtgenoot aan te vragen en daarover binnen de door het vonnis bepaalde termijn te doen beslissen.

175. In de twee gevallen van het vorige artikel kan de voogd of de curator, tijdens de voogdij of de curatele, zich slechts tegen het huwelijk verzetten indien hij daartoe gemachtigd is door een familieraad, die hij kan bijeenroepen.

176. Iedere akte van verzet vermeldt de hoedanigheid welke aan hem die zich tegen het huwelijk verzet, daartoe het recht geeft; zij bevat keuze van woonplaats in de gemeente waar het huwelijk moet worden voltrokken; zij moet eveneens de redenen bevatten van het verzet, tenzij dit gedaan wordt op verzoek van een bloedverwant in de opgaande lijn; een en ander op straffe van nietigheid en van ontzetting van de ministeriële ambtenaar die de akte van verzet mocht hebben getekend.

177. De rechtbank van eerste aanleg doet binnen tien dagen uitspraak over de vordering tot opheffing van het verzet.

178. Indien hoger beroep is ingesteld, wordt daarover binnen tien dagen na de dagvaarding uitspraak gedaan.

179. Indien het verzet wordt afgewezen, kunnen zij die verzet hebben gedaan, tot schadevergoeding worden veroordeeld, met uitzondering echter van de bloedverwanten in de opgaande lijn.

HOOFDSTUK IV

Vorderingen tot nietigverklaring van het huwelijk

180. Tegen een huwelijk dat is aangegaan zonder de vrije toestemming van beide echtgenoten of van een van beide echtgenoten, kan alleen worden opgekomen door de echtgenoten of door degene van hen wiens toestemming niet vrij geweest is.

Wanneer er dwaling in de persoon heeft plaatsgehad, kan tegen het huwelijk alleen worden opgekomen door degene van de echtgenoten die in dwaling werd gebracht.

181. In het geval van het vorige artikel is de vordering tot nietigverklaring niet meer ontvankelijk, wanneer de samenwoning is voortgezet gedurende zes maanden nadat de echtgenoot zijn volle vrijheid heeft verkregen of de dwaling door hem is ontdekt.

182. Tegen een huwelijk dat is aangegaan zonder toestemming van de ouders, van de grootouders of van de familieraad, in de gevallen waarin zodanige toestemming noodzakelijk was, kan alleen worden opgekomen door hen wier toestemming vereist was, of door degene van beide echtgenoten die deze toestemming nodig had.

183. De rechtsvordering tot nietigverklaring kan door de echtgenoten of door de bloedverwanten wier toestemming vereist was, niet meer worden ingesteld, wanneer het huwelijk uitdrukkelijk of stilzwijgend is goedgekeurd door hen wier toestemming noodzakelijk was, of wanneer zonder tegenspraak hunnerzijds een jaar verlopen is sinds het huwelijk hun bekend is. Deze rechtsvordering kan evenmin worden ingesteld door de echtgenoot, wanneer zonder tegenspraak zijnerzijds een jaar verlopen is, sinds hij de vereiste leeftijd bereikt heeft om zelfstandig in het huwelijk toe te stemmen.

184. Tegen elk huwelijk dat is aangegaan met overtreding van de bepalingen vervat in de artikelen 144, 147, 161, 162 en 163, kan worden opgekomen, hetzij door de echtgenoten zelf, hetzij door allen die daarbij belang hebben, hetzij door het openbaar ministerie.

185. Tegen een huwelijk dat is aangegaan door echtgenoten die de vereiste leeftijd nog niet hadden of van wie er een deze leeftijd niet bereikt had, kan evenwel niet meer worden opgekomen : 1° wanneer zes maanden verlopen zijn sinds die echtgenoot of de echtgenoten de vereiste leeftijd bereikt hebben; 2° wanneer de vrouw die deze leeftijd niet bereikt had, zwanger is ecr zes maanden verstreken zijn.

186. De vader, de moeder, de grootouders en de familie die hebben toegestemd in het huwelijk, aangegaan in het geval van het vorige artikel, zijn niet ontvankelijk om de nietigverklaring ervan te vorderen.

187. In alle gevallen waarin, overeenkomstig artikel 184, de vordering tot nietigverklaring kan worden ingesteld door allen die daarbij belang hebben, kan zulks niet geschieden door de bloedverwanten in de zijlijn of door de kinderen uit een ander huwelijk geboren, zolang beide echtgenoten in leven zijn, doch eerst wanneer zij daarbij een reeds verkregen en dadelijk belang hebben.

188. De echtgenoot ten nadele van wie een tweede huwelijk is aangegaan, kan de nietigverklaring ervan vorderen zelfs tijdens het leven van de echtgenoot die met hem verbonden was.

189. Indien de nieuwe echtgenoten de nietigheid van het eerste huwelijk inroepen, moet vooraf worden beslist of dat huwelijk geldig dan wel nietig is.

190. In alle gevallen waarin artikel 184 toepasselijk is en met inachtneming van de in artikel 185 gestelde beperkingen, kan en moet de procureur des Konings de nietigverklaring van het huwelijk vorderen tijdens het leven van beide echtgenoten en hen doen veroordelen om van elkaar te scheiden.

191. Tegen elk huwelijk dat niet in het openbaar is aangegaan en dat niet voor de bevoegde openbare ambtenaar is voltrokken, kan worden opgekomen door de echtgenoten zelf, door de ouders, door de grootouders en door allen die daarbij een reeds verkregen en dadelijk belang hebben, alsook door het openbaar ministerie.

192. Indien het huwelijk niet is voorafgegaan door [de vereiste afkondiging], of indien door de wet toegelaten vrijstellingen niet zijn verkregen, of indien de voorgeschreven termijnen bij [de afkondiging en de huwelijksvoltrekking] niet zijn in acht genomen, doet de procureur des Konings tegen de openbare ambtenaar een geldboete uitspreken van ten hoogste driehonderd frank; en tegen de contracterende partijen of tegen degenen onder wier gezag zij gehandeld hebben, een geldboete naar verhouding van hun vermogen.

Aldus gewijzigd bij art. 11 van de wet van 15 december 1949.

193. De in het vorige artikel bepaalde straffen worden opgelegd aan de daarin genoemde personen, wegens elke overtreding van de in artikel 165 gestelde regels, ook al mochten die overtredingen niet voldoende geacht worden om de nietigheid van het huwelijk te doen uitspreken.

193*bis*. [Onvermiderd de toepassing van de artikelen 184, 190 en 191 hiervoren en van artikel 46 van de wet van 20 april 1810 op de inrichting der rechterlijke orde en het beleid der justitie, kan het openbaar ministerie als tussenkomende partij optreden bij alle rechtsvorderingen tot nietigverklaring van een huwelijk.]

Ingevoegd bij art. 1 van de wet van 14 november 1947.

194. Niemand kan op de hoedanigheid van echtgenoot en op de burgerlijke gevolgen van het huwelijk aanspraak maken, indien hij niet een in het register van de burgerlijke stand ingeschreven akte van huwelijksvoltrekking overlegt; behoudens de gevallen genoemd in artikel 46, in de titel *Akten van de burgerlijke stand*.

195. Het bezit van staat kan degenen die beweren met elkaar gehuwd te zijn en zich tegenover elkaar op dat bezit beroepen, niet ontslaan van de verplichting om de akte van huwelijksvoltrekking, verleden ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand, over te leggen.

196. Wanneer er bezit van staat aanwezig is en de akte van huwelijksvoltrekking, verleden ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand, wordt overgelegd, zijn de echtgenoten niet ontvankelijk om tegen elkaar de nietigverklaring van die akte te vorderen.

197. Zijn er echter, in de gevallen van de artikelen 194 en 195, kinderen, geboren uit twee personen die openlijk als man en vrouw geleefd hebben en die beiden overleden zijn, dan kan de wettigheid van de kinderen niet betwist worden alleen onder voorwendsel dat de akte van huwelijksvoltrekking niet overgelegd wordt, wanneer die wettigheid blijkt uit een bezit van staat dat door de akte van geboorte niet wordt tegengesproken.

198. Wanneer het bewijs van de wettelijke voltrekking van een huwelijk is verkregen ten gevolge van een strafrechtelijke procedure, verzekert de inschrijving van het vonnis in de registers van de burgerlijke stand aan het huwelijk, te rekenen van de dag van de voltrekking, alle burgerlijke gevolgen ten aanzien zowel van de echtgenoten als van de uit het huwelijk geboren kinderen.

199. Zijn de echtgenoten of is een van hen overleden zonder het bedrog te hebben ontdekt, dan kan de strafvordering worden ingesteld door allen die er belang bij hebben het huwelijk geldig te doen verklaren, alsook door de procureur des Konings.

200. Is de openbare ambtenaar reeds overleden wanneer het bedrog ontdekt wordt, dan wordt de rechtsvordering voor de burgerlijke rechtbank ingesteld tegen zijn erfgenamen door de procureur des Konings, in tegenwoordigheid van de belanghebbende partijen en op hun aangifte.

201. Het huwelijk dat nietig verklaard is, heeft niettemin alle burgerlijke gevolgen ten aanzien zowel van de echtgenoten als van de kinderen, wanneer het te goeder trouw is aangegaan.

202. Is de goede trouw slechts bij een van beide echtgenoten aanwezig, dan heeft het huwelijk burgerlijke gevolgen alleen ten voordele van die echtgenoot en van de uit het huwelijk geboren kinderen.

HOOFDSTUK V

Verplichtingen die uit het huwelijk ontstaan

203. De echtgenoten gaan, door de enkele daad van het huwelijk, samen de verbintenis aan om aan hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen.

204. Het kind heeft tegen zijn ouders geen vordering tot het bekomen van een stand, hetzij als huwelijksuitzet, hetzij op een andere wijze.

205. [§ 1. De kinderen zijn levensonderhoud verschuldigd aan hun ouders en hun andere bloedverwanten in de opgaande lijn die behoeftig zijn.

§ 2. Wanneer een echtgenoot, al was hij gescheiden van tafel en bed, vooroverleden is zonder kinderen uit zijn huwelijk met de overlevende echtgenoot achter te laten, is zijn nalatenschap levensonderhoud verschuldigd aan de langstlevende, indien deze ten tijde van het overlijden behoeftig is.

§ 3. De uitkering tot onderhoud is een last van de nalatenschap. Zij wordt opgebracht door alle erfgenamen en, zo nodig, door de bijzondere legatarissen, naar evenredigheid van hetgeen zij genieten.

Indien echter de overledene verklaard heeft dat bepaalde legaten bij voorkeur boven de andere moeten worden voldaan, dragen die legaten in de uitkering tot onderhoud slechts bij voor zover de inkomsten van de andere daartoe niet voldoende zijn.

§ 4. Indien het levensonderhoud niet als kapitaal uit de nalatenschap wordt genomen, wordt aan de rechthebbende voldoende zekerheid verschaft om de uitkering van het onderhoud te waarborgen.

§ 5. De termijn waarbinnen de uitkering tot onderhoud gevorderd moet worden, is een jaar, te rekenen van het overlijden.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 20 november 1896.

206. Schoonzonen en schoondochters zijn eveneens en in dezelfde omstandigheden levensonderhoud verschuldigd aan hun schoonouders, doch deze verplichting houdt op : 1° wanneer de schoonmoeder een tweede huwelijk aangaat; 2° wanneer degene van de echtgenoten die de aanverwantschap heeft doen ontstaan en de kinderen uit zijn huwelijk met de andere echtgenoot geboren, overleden zijn.

207. De verplichtingen die uit deze bepalingen voortvloeien, zijn wederkerig.

208. Levensonderhoud wordt slechts toegestaan naar verhouding van de behoeften van hem die het vordert en van het vermogen van hem die het verschuldigd is.

209. Wanneer hij die het levensonderhoud verstrekt of hij die het geniet, tot zodanige staat komt dat de ene het niet meer kan verschaffen of de andere het niet meer nodig heeft, hetzij voor het geheel, hetzij voor een gedeelte, kan ontheffing of vermindering ervan gevorderd worden.

210. Wanneer de persoon die het levensonderhoud moet verstrekken, bewijst dat hij de uitkering tot onderhoud niet kan betalen, kan de rechtbank, met inachtneming van de omstandigheden der zaak, bevelen dat hij degene aan wie hij levensonderhoud verschuldigd is, bij zich zal in huis nemen en hem aldaar kost en onderhoud zal verschaffen.

211. De rechtbank beslist eveneens of de vader of de moeder die aanbiedt het kind waaraan levensonderhoud verschuldigd is, bij zich in huis te nemen en het aldaar kost en onderhoud te verschaffen, alsdan zal vrijgesteld zijn van de verplichting om de uitkering tot onderhoud te betalen.

HOOFDSTUK VI

Wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten

De vroegere artikelen 212 tot en met 226bis zijn bij artikel 1 van de wet van 30 april 1958 opgeheven en door de hierna volgende bepalingen vervangen.

212. Echtgenoten zijn jegens elkaar tot samenwoning verplicht; zij zijn elkaar getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd.

213. De echtelijke verblijfplaats wordt, bij gebreke van overeenstemming tussen de echtgenoten, door de man vastgesteld. De vrouw heeft het recht zich tot de rechtbank van eerste aanleg te wenden, indien er wettige redenen zijn voor de keuze van een andere verblijfplaats.

Is de man afwezig, onbekwaamverklaard of verkeert hij in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, dan wordt de echtelijke verblijfplaats door de vrouw vastgesteld.

214. Het huwelijk wijzigt de burgerlijke bekwaamheid van de echtgenoten niet, behalve in geval van toepassing van artikel 476 en onder voorbehoud van de bevoegdheden aan de echtgenoten toegekend door titel V van boek III.

215. Iedere echtgenoot heeft het recht een beroep, een nijverheidsbedrijf of een handelsbedrijf uit te oefenen zonder toestemming van de andere echtgenoot.

Indien de andere echtgenoot evenwel oordeelt dat hieraan een ernstig nadeel verbonden is voor zijn zedelijke of stoffelijke belangen of voor die van de minderjarige kinderen, heeft hij het recht zich tot de rechtbank van eerste aanleg te wenden.

De bepaling van het voorgaande lid is niet van toepassing op de uitoefening van openbare ambten en mandaten.

Indien de echtgenoot het beroep, het nijverheidsbedrijf of het handelsbedrijf nog niet uitoefent op de dag dat de andere echtgenoot zich tot de rechtbank wendt, mag hij met die uitoefening niet beginnen alvorens de rechtbank uitspraak heeft gedaan, tenzij de voorzitter in kort geding anders heeft beslist.

216. De vrouw die afzonderlijk een beroep uitoefent of handel drijft, mag in haar beroeps- of handelsbetrekkingen de naam van haar man enkel met zijn toestemming gebruiken.

Evenzo mag de man in zijn beroeps- of handelsbetrekkingen de naam van zijn vrouw enkel met haar toestemming bij de zijne voegen.

De gegeven bewilliging kan alleen om gewichtige redenen worden ingetrokken. Tegen zodanige intrekking kan de echtgenoot opkomen bij de rechtbank van eerste aanleg.

217. Beroep ingevolge de artikelen 213, 215 en 216 wordt bij de rechtbank van eerste aanleg of bij de rechter in kort geding van de echtelijke verblijfplaats ingesteld door een ter griffie ingediend verzoekschrift. De medewerking van een pleitbezorger is facultatief.

De echtgenoten, en eventueel de getuigen, worden door de griffier opgeroepen om voor de rechtbank te verschijnen.

De rechtbank, na de partijen en eventueel hun advocaten in raadkamer te hebben gehoord, doet onverwijld uitspraak in openbare terechtzitting.

Van het vonnis wordt, op verzoek van een der echtgenoten, door de griffier kennis gegeven aan de andere echtgenoot.

Indien het vonnis bij verstek gewezen is, moet het verzet, op straffe van verval, binnen vijftien dagen na de kennisgeving gedaan worden. Het verzet kan in dezelfde vorm gedaan worden als de oorspronkelijke eis.

Hoger beroep kan slechts binnen vijftien dagen na de kennisgeving worden ingesteld. Het hof doet onverwijld uitspraak.

Indien het vonnis verbod inhoudt om een werkzaamheid uit te oefenen waarvoor inschrijving in het handelsregister vereist is, wordt het bij uittreksel overgeschreven in een daartoe ter griffie van de rechtbank gehouden register; bovendien zendt de griffier, in de arrondissementen waar een rechtbank van koophandel bestaat, een uitgifte van het vonnis aan de griffie van deze rechtbank. De referendaris verricht ambtshalve de wijziging of de doorhaling van de inschrijving.

218. Ieder der echtgenoten draagt in de lasten van de huishouding bij naar zijn vermogen en zijn staat.

Wanneer een van de echtgenoten deze verplichting niet nakomt, kan de andere, onverminderd de rechten van derden, zich door de vrederechter van de laatste echtelijke verblijfplaats of van de woonplaats van de tegenpartij doen machtigen om, met uitsluiting van zijn echtgenoot, de inkomsten van de laatstgenoemde of de inkomsten die deze krachtens het huwelijksgoederenrecht beheert, te ontvangen, alsook de opbrengst van zijn arbeid en alle andere hem door derden verschuldigde geldsommen. De rechter bepaalt onder welke voorwaarden en tot welk bedrag de machtiging wordt verleend.

De rechter kan aan de echtgenoten en zelfs aan derden bevelen hem inlichtingen te verstrekken, dan wel boeken of bescheiden over te leggen, waaruit het bedrag van de inkomsten, schuldvorderingen en opbrengsten van de arbeid van de partijen kan blijken; de door derden te verstrekken inlichtingen worden aan de rechter schriftelijk medegedeeld.

Geeft de derde aan de vorderingen van de rechter binnen de door hem gestelde termijn geen gevolg of blijken de verstrekte inlichtingen onvolledig of onjuist te zijn, dan kan de rechter bij een met redenen omkleed vonnis bevelen dat de derde in persoon zal verschijnen op een dag die hij bepaalt. Een voor eensluidend verklaard afschrift van de beschikking wordt bij de oproepingsbrief aan de derde gevoegd.

De sancties bepaald in de artikelen 263 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kunnen worden toegepast op de gedaagde derde die niet verschijnt of weigert de gevraagde inlichtingen te verstrekken.

In de oproepingsbrief aan de derde wordt, op straffe van nietigheid, de tekst van het voorgaande lid opgenomen.

Wanneer de rechter aan het Bestuur der Directe Belastingen beveelt hem gegevens te verstrekken over het bedrag van de inkomsten, schuldvorderingen en opbrengsten van de arbeid van de echtgenoten of van een van hen, zijn de ambtenaren van dat Bestuur ontslagen van de geheimhouding waartoe zij verplicht zijn krachtens de wetten betreffende de inkomstenbelastingen.

219. § 1. Op mondeling of schriftelijk verzoek worden de echtgenoten opgeroepen om voor de vrederechter te verschijnen, door een waarschuwing van de griffier, waarbij het onderwerp van de eis bepaald wordt.

Het vonnis is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande beroep en, in voorkomend geval, niettegenstaande verzet, zonder borgtocht, en zelfs op de minuut.

§ 2. Van het vonnis wordt aan de partijen kennis gegeven door de griffier.

Indien het vonnis bij verstek gewezen is, moet het verzet, op straffe van verval, binnen vijftien dagen na de kennisgeving gedaan worden.

Het verzet kan in dezelfde vorm gedaan worden als de oorspronkelijke eis.

§ 3. Het vonnis is vatbaar voor hoger beroep, welk het bedrag van de eis ook mag zijn.

Het beroep moet, op straffe van nietigheid, ingesteld worden binnen vijftien dagen na de kennisgeving.

§ 4. Het vonnis kan worden gewijzigd, zelfs als het definitief geworden is, indien de wederzijdse toestand van de echtgenoten zulks rechtvaardigt.

§ 5. Het vonnis kan worden ingeroepen tegen alle tegenwoordige of toekomstige derden-schuldenaars, na een kennisgeving hun door de griffier op verzoek van de echtgenoot-eiser gedaan.

Wanneer het vonnis ophoudt gevolg te hebben, bericht de griffier zulks aan de derden-schuldenaars.

De griffier vermeldt in zijn kennisgevingen wat de derde-schuldenaar moet betalen of moet ophouden te betalen.

§ 6. Wanneer naderhand een verzoekschrift tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed wordt ingediend, blijft het vonnis niettemin uitvoerbaar tot aan de beslissing van de rechtbank of van de rechter in kort geding.

220. Is een van de echtgenoten afwezig, onbekwaamverklaard of verkeert hij in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, dan kan de vrederechter de andere echtgenoot machtigen om, tot een bedrag dat hij bepaalt, voor de behoeften van de huishouding de sommen te ontvangen, die door derden aan zijn echtgenoot verschuldigd zijn.

De machtiging wordt gevraagd bij verzoekschrift aan de rechter. Deze plaatst de door hem verleende machtiging onderaan op het verzoekschrift.

221. § 1. Wanneer een van de echtgenoten grovelijk zijn plicht verzuimt, beveelt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de laatste echtelijke verblijfplaats de dringende en voorlopige maatregelen die in het belang van de andere echtgenoot en van de kinderen geboden zijn. Hij kan onder meer aan een van de echtgenoten verbod opleggen om, voor de tijd die hij bepaalt, al dan niet tot de gemeenschap behorende roerende of onroerende goederen zonder de medewerking van de andere echtgenoot te vervreemden, met hypotheek te bezwaren of in pand te geven; hij kan, onder dezelfde voorwaarden, de verplaatsing van de meubelen verbieden, behoudens aanwijzing van die welke hij aan een van beide echtgenoten toewijst voor zijn persoonlijk gebruik.

Daden van vervreemding in de zin van dit artikel zijn alle daden bedoeld in artikel 1 van de wet van 16 december 1851 en in artikel 8 van de wet van 10 februari 1908.

De voorzitter kan de echtgenoot die, ingevolge een van de in het eerste lid van deze paragraaf bedoelde maatregelen, de meubelen onder zich heeft, verplichten borg te stellen of van voldoende gegoedheid te doen blijken.

§ 2. Op schriftelijk verzoek, vergezeld van de bewijsstukken, zo die er zijn, worden de echtgenoten door de griffier opgeroepen om voor de voorzitter te verschijnen, die uitspraak doet binnen vijftien dagen na de datum van het verzoekschrift.

De oproeping vermeldt het voorwerp van het verzoek. De medewerking van een pleitbezorger is facultatief.

§ 3. Van de beschikking, gegeven krachtens § 1, wordt, op verzoek van de echtgenoot die ze heeft verkregen, aan de andere echtgenoot kennis gegeven door de griffier; bovendien wordt zij op staande voet bij uittreksel overgeschreven in het daartoe ter griffie gehouden register.

In de kennisgeving wordt, op straffe van nietigheid, de tekst van artikel 600 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en van artikel 507 van het Strafwetboek opgenomen.

Indien de beschikking verbod inhoudt om voor hypotheek vatbare goederen te vervreemden of met hypotheek te bezwaren, wijst zij de echtgenoten en de goederen aan op de wijze bepaald in artikel 222, tweede lid. Op verzoek van de echtgenoot die de beschikking heeft verkregen, doet de griffier onverwijld een woordelijk uittreksel daaruit aan de bevoegde hypotheekbewaarder toekomen, om in het daartoe bestemde register te worden overgeschreven.

Deze overschrijving geldt voor de tijd van het verbod, bepaald in de beschikking. Indien de beschikking geen tijd voor het verbod bepaalt, geldt de overschrijving voor zes maanden.

De overschrijving houdt op gevolg te hebben, zodra zij is doorgehaald met toestemming van de echtgenoot of van zijn rechtverkrijgenden, dan wel krachtens een wijzigingsbeschikking.

222. De echtgenoot die het verbod vordert om voor hypotheek vatbare goederen te vervreemden of met hypotheek te bezwaren, kan bij de indiening van zijn vordering of naderhand eisen dat de griffier op staande voet akte zal opmaken van de indiening van het verzoekschrift.

Deze akte bevat, benevens het voorwerp van het verzoek, de naam, de voornamen, de geboorteplaats en de geboortedatum, het beroep en de woonplaats van de echtgenoten, een afzonderlijke opgave van de in het verzoekschrift bedoelde goederen, te weten het arrondissement, de gemeente, de plaats waar zij gelegen zijn, alsmede de kadastrale aanwijzingen, en voor de zeeschepen en binnenschepen, hun naam en andere kenmerken als bepaald in artikel 4, 2° van de wet van 10 februari 1908. In spoedeisende gevallen zendt de griffier, op verzoek van de echtgenoot-eiser en met machtiging van de voorzitter van de rechtbank, zonder verwijl, aan de bevoegde hypotheekbewaarder een uitgifte van de akte van indiening van het verzoekschrift, vergezeld van de machtiging van de voorzitter, om in het daartoe bestemde register te worden overgeschreven.

Deze overschrijving houdt op gevolg te hebben, wanneer zij doorgehaald wordt met toestemming van de echtgenoot of van zijn rechtverkrijgenden, of ingevolge de beschikking waarbij de eis niet-ontvankelijk of ongegrond wordt verklaard, of na overschrijving van de beschikking waarbij de eis gegrond wordt verklaard.

223. De artikelen 93 en 95 van de wet van 16 december 1851 zijn van toepassing op de doorhaling bedoeld in artikel 221, § 3, vijfde lid, en in artikel 222, derde lid.

224. Wanneer het verbod gevraagd wordt voor roerende goederen of schuldvorderingen, kan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, in geval van volstrekte noodzaak, alleen reeds op zicht van het verzoekschrift en alvorens uitspraak te doen over de waarde daarvan, aan de echtgenoot-eiser bij een op de minuut uitvoerbare beschikking toestaan verzet te doen in handen van de andere echtgenoot of van een derde.

Dit verzet wordt gedaan bij deurwaardersexploot en geldt als verbod van vervreemding of van verplaatsing tot aan de uitspraak van de beschikking over de waarde van het verzoek.

225. Op verzoek van de echtgenoot-eiser kunnen alle akten worden vernietigd, die verleden zijn in strijd met een verbodsbeschikking of een verbodsverzoekschrift, na de overschrijving van die beschikking of van dat verzoekschrift en gedurende de geldigheidstermijn daarvan.

Deze vordering moet worden ingesteld uiterlijk drie maanden na het verstrijken van de geldigheidstermijn van de beschikking.

226. De oproepingen en kennisgevingen waarmede de griffier belast is krachtens de artikelen 217, 218, 219, §§ 1, 2 en 5, 221, §§ 2 en 3, en 222, worden gedaan bij ter post aangetekend schrijven tegen ontvangbewijs. Die welke gericht worden aan de echtgenoten, bevatten, indien daartoe reden is, een voor eensluidend verklaard afschrift van het gewezen vonnis.

De kennisgeving wordt, niettegenstaande enig tegenbewijs, vermoed te zijn verricht vijf dagen na de dag waarop het schrijven ter post is afgegeven. De partijen mogen ook de dienst van een deurwaarder inroepen.

Tijdelijke bepalingen

Tijdelijke bepalingen ingevoegd bij art. 8 van de wet van 30 april 1958.

226*bis*. Welk het huwelijksgoederenrecht ook mag zijn, de vrouw kan zonder machtiging van haar man in rechte optreden voor alle geschillen inzake goederen waarover de vrouw het beheer heeft, voor zover zulks het beheer betreft, of inzake de rechten die haar zijn toegekend voor de uitoefening van een beroep, een nijverheidsbedrijf of een handelsbedrijf.

226*ter*. Wanneer de vrouw uit hoofde van haar huwelijksgoederenrecht niet in rechte kan optreden zonder toestemming van haar man en deze zijn toestemming weigert, kan de rechter machtiging verlenen.

226*quater*. Wanneer de vrouw uit hoofde van haar huwelijksgoederenrecht een handeling niet kan verrichten zonder toestemming van haar man en deze zijn toestemming weigert, kan zij haar man rechtstreeks doen dagvaarden voor de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement der echtelijke verblijfplaats, die de machtiging kan verlenen of weigeren, nadat de man in raadkamer is gehoord of behoorlijk opgeroepen.

226*quinquies*. De vrouw die een beroep, een nijverheidsbedrijf of een handelsbedrijf uitoefent, verbindt zich persoonlijk voor alles wat haar beroep, handel of nijverheid betreft.

Wordt deze werkzaamheid met de uitdrukkelijke instemming van de man uitgeoefend, dan verbindt zij ook haar man, indien zij met hem in gemeenschap getrouwd is.

226*sexies*. De onbekwaamheden om in rechte op te treden of overeenkomsten aan te gaan, die voor de vrouw voortvloeien uit haar huwelijksgoederenrecht, worden geschorst :

a) Indien de man afwezig is, onbekwaamverklaard of in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven;

b) Indien de man tot een criminele straf is veroordeeld, zolang de straf duurt, al is deze straf enkel bij wederspannigheid aan de wet uitgesproken.

226*septies*. § 1. De opbrengst van de arbeid van de vrouw die een beroep, onderscheiden van dat van haar man, uitoefent, en het daarvan komende spaargeld vormen voorbehouden goederen te haren voordele; alle hiermee strijdige, in het huwelijkscontract opgenomen bepalingen zijn nietig. De zaken bestemd voor het persoonlijk gebruik van de vrouw zijn hierin begrepen, onder meer kleren, juwelen en gereedschappen, alsook alle vergoedingen of schadeloosstellingen die haar toekomen uit hoofde van een ongeval ten gevolge waarvan zij beroepsinkomsten verloren heeft, waarop zij gerechtigd was te rekenen.

De vooralgaande bepalingen zijn niet toepasselijk op de winst van een handel door de vrouw gedreven met behulp van goederen die haar man tot haar beschikking heeft gesteld.

§ 2. De vrouw alleen heeft het beheer en het genot van haar voorbehouden goederen; zij alleen mag die beleggen door aankoop van roerende en onroerende goederen; zij mag zonder machtiging van haar man de aldus verkregen goederen verbinden, met hypotheek bezwaren, onder bezwarende titel vervreemden en daarover om niet beschikken in het belang van de huishouding of om aan gemeenschappelijke kinderen een stand te verschaffen.

§ 3. Indien de vrouw misbruik maakt van de macht die haar in het belang van de huishouding is toegekend, onder meer in geval van verkwisting, onvoorzichtigheid of wanbeheer, kan de man de intrekking van de macht doen uitspreken door de burgerlijke rechtbank van de laatste echtelijke verblijfplaats, die in raadkamer beslist, in tegenwoordigheid of na behoorlijke oproeping van de vrouw en na het openbaar ministerie te hebben gehoord.

Het vonnis waarbij intrekking van de macht wordt uitgesproken, is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande verzet of beroep en zonder borgtocht. Het kan ook, als het definitief geworden is, op verzoek van de man worden ingetrokken.

Het vonnis wordt door de zorg van de procureur des Konings of van de man, binnen een maand na de dagtekening ervan, bij uittreksel gezonden aan de griffie van de burgerlijke rechtbank om aldaar te worden overgeschreven in een daartoe gehouden register. Bovendien moet het worden openbaar gemaakt zoals bepaald in artikel 501 van het Burgerlijk Wetboek. Indien een van de echtgenoten koopman is, moet het eveneens worden overgeschreven in het register bedoeld in artikel 12 van de wet van 15 december 1872, en in de arrondissementen waar een rechtbank van koophandel bestaat, moet het in de gehoorzaal worden aangeplakt.

In spoedeisende gevallen kan de voorzitter van de rechtbank de man machtigen om zich te verzetten tegen de handelingen die de vrouw zich voorneemt met derden aan te gaan.

§ 4. De voorbehouden goederen van de vrouw kunnen door haar schuldeisers in beslag worden genomen. Zij kunnen ook in beslag worden genomen ingeval de echtgenoten gezamenlijk of afzonderlijk overeenkomsten in het belang van de huishouding hebben aangegaan.

Het bewijs dat de schuld in het belang van de huishouding is aangegaan, moet door de schuldeiser worden geleverd.

§ 5. Het bewijs dat de vrouw een beroep, onderscheiden van dat van haar man, uitoefent, wordt tegenover de schuldeisers met wie zij zonder bedrog heeft gehandeld, geleverd door overlegging van een akte van bekendheid of door ieder ander middel.

De vrouw kan, zowel tegenover haar man als tegenover derden, de herkomst en de omvang van de voorbehouden goederen bewijzen door alle wettelijke middelen, behalve door de algemene bekendheid.

Indien het onroerende goederen of onroerende rechten betreft, is het bewijs alleen dan ontvankelijk, wanneer de akte van aankoop door de vrouw de verklaring bevat dat de aankoop door haar gedaan is met behulp van voorbehouden goederen en om als wederbelegging te dienen.

§ 6. *A*. Bij de ontbinding van de gemeenschap van goederen of van de gemeenschap van aanwinsten worden de voorbehouden goederen begrepen in de te verdelen baten, behalve wanneer zij terzelfdertijd de hoedanigheid van eigen goederen hebben.

Schulden betreffende de voorbehouden goederen volgen het lot van deze goederen.

Indien echter de man of zijn erfgenamen een getrouwe en nauwkeurige boedelbeschrijving opmaken, staan zij voor die schulden niet verder in dan tot de waarde der voorbehouden goederen die zij verkrijgen.

De vrouw die afstand doet van de gemeenschap, neemt de voorbehouden goederen terug, zuiver en vrij van alle andere schulden dan die waarvoor zij vroeger tot pand strekten.

Hetzelfde recht behoort aan haar afstammelingen.

B. Onder alle stelsels waarin noch gemeenschap van goederen, noch gemeenschap van aanwinsten bestaat, zijn de voorbehouden goederen eigendom van de vrouw.

HOOFDSTUK VII

Ontbinding van het huwelijk

227. Het huwelijk wordt ontbonden :

1° Door de dood van een van de echtgenoten;

2° Door echtscheiding [...].

Aldus gewijzigd bij art. 28, 2° van de wet van 15 december 1949.

HOOFDSTUK VIII

Tweede huwelijk

228. [De vrouw mag geen nieuw huwelijk aangaan dan na verloop van driehonderd dagen sinds de ontbinding van het vorige huwelijk.

Die termijn neemt een einde in geval van bevalling.

Bovendien kan op verzoek van de vrouw door de rechtbank van haar woonplaats een kortere termijn worden vastgesteld, wanneer de vrouw bewijst dat haar man, hetzij uit oorzaak van verwijdering, hetzij ten gevolge van enig ongeval, voortdurend in de natuurlijke onmogelijkheid geweest is om met haar gemeenschap te hebben. Vrijstelling van de termijn kan worden verleend indien die onmogelijkheid ten minste driehonderd dagen geduurd heeft.

Met natuurlijke onmogelijkheid wordt gelijkgesteld de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben ten gevolge van het feit dat de vrouw, in de loop van het echtscheidingsgeding dat tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, of in de loop van een geding tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed dat bij het overlijden van de man nog hangende was, door de rechter werd gemachtigd om afzonderlijk verblijf te houden. In dit laatste geval wordt het verzoek niet toegewezen, indien is komen vast te staan dat de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest.

De rechtbank doet uitspraak over het verzoek na het openbaar ministerie te hebben gehoord, de man opgeroepen zijnde. De zaak wordt in raadkamer behandeld en de bepalingen van de laatste drie leden van artikel 298 zijn toepasselijk.

Een verzoek tot verkorting van de termijn, afgewezen bij een rechterlijke beslissing die niet vatbaar is voor hoger beroep, kan opnieuw worden ingediend ingeval zich nieuwe feiten voordoen.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 30 juni 1958.

TITEL VI

Echtscheiding

EERSTE HOOFDSTUK

Gronden tot echtscheiding

229. De man kan echtscheiding vorderen op grond van overspel door zijn vrouw gepleegd.

230. De vrouw kan echtscheiding vorderen op grond van overspel door haar man gepleegd, indien hij zijn bijzit in de gemeenschappelijke woning gehouden heeft.

231. Ieder der echtgenoten kan echtscheiding vorderen op grond van gewelddaden, mishandelingen of grove beledigingen, door de andere echtgenoot jegens hem gepleegd.

232. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

233. De onderlinge en volgehouden toestemming van de echtgenoten, uitgedrukt op de wijze die de wet voorschrijft, onder de voorwaarden en na de proeftijden die zij bepaalt, bewijst voldoende dat het samenleven voor hen ondraaglijk is en dat er, te hunnen opzichte, een afdoende grond tot echtscheiding bestaat.

HOOFDSTUK II

Echtscheiding op grond van bepaalde feiten

EERSTE AFDELING

Vorm van de echtscheiding op grond van bepaalde feiten

234. [De eis tot echtscheiding op grond van bepaalde feiten kan slechts ingesteld worden voor de rechtbank van het arrondissement waar de echtgenoten hun laatste echtelijke verblijfplaats hadden, of waar de verweerder zijn woonplaats heeft, van welke aard de feiten of misdrijven die tot deze eis aanleiding geven, ook zijn mogen.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 30 april 1958.

235. Indien, naar aanleiding van sommige door de echtgenoot-eiser aangevoerde feiten, door het openbaar ministerie een [strafvervolging] wordt ingesteld, blijft de vordering tot echtscheiding geschorst tot nadat het arrest [of het vonnis van de strafrechter in kracht van gewijsde is gegaan]; daarna kan zij hervat worden zonder dat uit het arrest enige grond van niet-ontvankelijkheid of enige prejudiciële exceptie tegen de echtgenoot-eiser kan worden afgeleid.

Aldus gewijzigd bij art. 12 van de wet van 15 december 1949.

236. Elke eis tot echtscheiding bevat een omstandige opgave van de feiten; hij wordt met de bewijsstukken, zo die er zijn, aan de voorzitter van de rechtbank of aan de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt, overhandigd door de echtgenoot-eiser in persoon, tenzij deze door ziekte verhinderd is; in dit geval zal de rechter, op verzoek van de eiser en op het getuigschrift van twee doctoren in de geneeskunde of de heelkunde of van twee officieren van gezondheid, zich naar de woning van de eiser begeven, om aldaar zijn eis in ontvangst te nemen.

237. Na de eiser te hebben gehoord en hem alle opmerkingen die hij gepast oordeelt, te hebben gemaakt, parafeert de rechter de eis en de stukken en stelt in een proces-verbaal vast dat een en ander hem is overhandigd. Dit proces-verbaal wordt getekend door de rechter en door de eiser, tenzij deze niet kan tekenen of daartoe niet in staat is; in welk geval daarvan melding wordt gemaakt.

238. De rechter gelast, onderaan op zijn proces-verbaal, dat partijen, op dag en uur die hij bepaalt, in persoon voor hem zullen verschijnen; en dat te dien einde een afschrift van zijn beschikking door hem zal worden gezonden aan de partij tegen wie de echtscheiding gevorderd wordt.

239. Op de bepaalde dag houdt de rechter aan de twee echtgenoten, indien beiden verschijnen, of aan de eiser, indien deze alleen verschijnt, zodanige bedenkingen voor als hij geschikt oordeelt om een verzoening te bewerken; slaagt hij daarin niet, dan maakt hij daarvan een proces-verbaal op en gelast dat de eis en de stukken aan de procureur des Konings zullen worden medegedeeld en dat over een en ander aan de rechtbank verslag zal worden uitgebracht.

239*bis*. [De eisende partij die in het buitenland verblijft ten tijde van het indienen van het verzoekschrift, mag dit door een bijzondere gemachtigde aan de voorzitter van de rechtbank laten overhandigen.

De voorzitter van de rechtbank kan, na de verwerende partij te hebben opgeroepen, bij een met redenen omklede beschikking vrijstelling verlenen van de bij artikel 236 voorgeschreven persoonlijke verschijning, alsmede van de bij de artikelen 237 tot en met 239 vereiste formaliteiten en daarna gelasten dat de eis en de stukken aan de procureur des Konings zullen worden medegedeeld en dat over een en ander aan de rechtbank verslag zal worden uitgebracht.]

Ingevoegd bij art. 3 van de wet van 14 december 1935.

240. [Binnen drie dagen zendt de voorzitter aan de partijen een afschrift van zijn beschikking en hij bepaalt onderaan op dit afschrift de dag en het uur waarop de eis aan de rechtbank in raadkamer zal worden voorgelegd.

Na het verslag te hebben gehoord van de voorzitter of van de rechter die het ambt van voorzitter heeft waargenomen, en op de conclusie van het openbaar ministerie, bepaalt de rechtbank de termijn waarbinnen het recht om te dagvaarden geschorst zal zijn. Partijen worden gehoord indien zij het vragen.

De termijn is zes maanden. Hij gaat in, naar het geval, met de beschikking bedoeld in artikel 238, of met de beschikking van vrijstelling van artikel 239*bis*. In gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden mag de termijn worden verkort tot twee maanden.]

Het artikel is vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935 en het derde lid is gewijzigd bij art. 1 van het K. B. nr. 239 van 7 februari 1936.

241. [Behoudens de in dit hoofdstuk gestelde uitzonderingen wordt de zaak in de gewone vorm behandeld en uitgewezen, het openbaar ministerie gehoord.

De medewerking van pleitbezorgers is facultatief; de kosten van hun optreden worden niet als gerechtskosten in rekening gebracht.

De dagvaardingen voor de rechtbank vermelden de kamer waarvoor de zaak zal worden opgeroepen, alsmede dag en uur van verschijning.

Wanneer de vrouw, eiseres of verweerster in een geding tot echtscheiding, een woonplaats heeft gekozen, worden de betekeningen aan die woonplaats gedaan.

De dossiers worden op de griffie neergelegd ten minste acht dagen vóór de terechtzitting die voor de pleidooien is vastgesteld.]

Het eerste lid is vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935, het tweede, het derde, het vierde en het vijfde lid zijn toegevoegd bij art. 2 van het K. B. nr. 239 van 7 februari 1936.

242. [Wanneer de dagvaarding niet aan de verwerende partij in persoon is afgegeven en deze partij niet verschijnt, kan de rechtbank, alvorens te beslissen over de zaak ten gronde, gelasten dat in een of meer dagbladen een bericht geplaatst zal worden ten einde deze partij van de tegen haar ingestelde eis in kennis te stellen.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

243. [Wanneer de rechtbank de persoonlijke verschijning van de partijen heeft gelast, kan de eisende partij die niet verschijnt, van haar vordering vervallen worden verklaard.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

244. [Partijen die persoonlijk op het getuigenverhoor verschijnen, mogen vergezeld zijn van hun raadslieden of vrienden ten getale van ten hoogste drie voor elke partij.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

245. [De rechter-commissaris kan in de loop van het getuigenverhoor, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van een van de partijen, de getuigen confronteren. Hij kan ook, onder dezelfde voorwaarden, alvorens het tegenverhoor is beëindigd, beslissen dat de getuigen uit beide verhoren geconfronteerd zullen worden en hij stelt een dag daartoe vast.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

246. [De bloedverwanten, met uitzondering van de afstammelingen, en de dienstboden van de echtgenoten mogen als getuigen gehoord worden.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

247. [Wanneer een vonnis of arrest bij verstek gewezen is tegen een partij die niet verschenen is, kan de rechtbank of het hof gelasten dat, indien de betekening niet aan de persoon gedaan is, het vonnis of het arrest bij uittreksel in een of meer dagbladen zal worden bekendgemaakt, en zulks in de door de rechtbank of het hof vast te stellen bewoordingen. De bekendmaking vermeldt de duur van de termijnen van verzet.]

Aldus vervangen bij art. 3 van het K. B. nr. 239 van 7 februari 1936.

248. [De termijn om verzet te doen tegen een bij verstek gewezen vonnis is een maand te rekenen van de betekening aan de persoon; indien de betekening niet aan de persoon is gedaan, is de termijn van verzet twee maanden te rekenen van de betekening of, indien een bekendmaking gelast is, te rekenen van de laatste daad van bekendmaking.

Ieder verzet tegen een vonnis of arrest waarbij echtscheiding wordt toegestaan, wordt, op straffe van verval, binnen acht dagen na de dag waarop het verzet gedaan is, bij deurwaardersexploot ter kennis gebracht van de griffier van de rechtbank die de bestreden beslissing heeft gewezen.

Dit exploot is vrij van zegel- en registratierechten.

De griffier maakt op de kant van de beslissing melding van het gedane verzet.]

Het eerste lid is vervangen bij art. 4 van het K. B. nr. 239 van 7 februari 1936, het tweede, het derde en het vierde lid zijn toegevoegd bij art. 41 van het K. B. nr. 300 van 30 maart 1936.

249. [De artikelen 156 en 293 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn niet van toepassing op beslissingen inzake echtscheiding.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935, gewijzigd bij art. 49 van het K. B. nr. 300 van 30 maart 1936.

250. [De eiser mag in elke stand van het geding zijn eis tot echtscheiding veranderen in een eis tot scheiding van tafel en bed.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

251. [Tegenvorderingen tot echtscheiding kunnen bij een eenvoudige conclusie worden ingesteld.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

252. [Het beschikkende gedeelte van de vonnissen of arresten waarbij echtscheiding wordt toegestaan, vermeldt de volledige identiteit van de partijen, de plaats en de datum van de voltrekking van hun huwelijk, alsmede de bepaling van hoofdstuk I, titel VI, van boek I van dit Wetboek waaruit volgt dat de door de rechtbank in aanmerking genomen feiten een grond tot echtscheiding uitmaken; ingeval de artikelen 229 en 230 toepassing hebben gevonden, worden de voornamen en de naam van de medeplichtige opgegeven of wordt vermeld dat die niet bekend zijn.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 21 mei 1951.

253. [Weergave van de debatten door middel van de pers is verboden op straffe van geldboete van honderd tot tweeduizend frank en van gevangenis van acht dagen tot zes maanden of van een van die straffen alleen.

Het eerste boek van het Strafwetboek is in zijn geheel toepasselijk op dit misdrijf.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 14 december 1935.

254-257. [...]

Opgeheven bij art. 1 van de wet van 14 december 1935.

258. [...]

Opgeheven bij art. 5 van het K. B. nr. 239 van 7 februari 1936.

259. Wanneer de eis tot echtscheiding is ingesteld op grond van gewelddaden, mishandelingen of grove beledigingen, zijn de rechters bevoegd om, al is de eis gegrond, de echtscheiding niet dadelijk toe te staan. In dat geval en alvorens recht te spreken, machtigen zij de vrouw om van haar man weg te gaan, zonder dat zij gehouden is hem te ontvangen indien zij dit niet geraden oordeelt; en zij veroordelen de man om haar een uitkering tot onderhoud naar evenredigheid van zijn middelen te betalen, indien de vrouw zelf geen voldoende inkomsten heeft om in haar behoeften te voorzien.

260. Indien de partijen na een proeftijd van een jaar niet herenigd zijn, kan de echtgenoot-eiser de andere echtgenoot doen dagvaarden om binnen de wettelijke termijnen voor de rechtbank te verschijnen, ten einde aldaar het eindvonnis te horen uitspreken, dat alsdan de echtscheiding zal toestaan.

261. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

262. [Hoger beroep is slechts ontvankelijk voor zover het ingesteld wordt binnen de termijnen bepaald bij de artikelen 443 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Voor de vonnissen bij verstek gaat de termijn van hoger beroep in tegelijk met de termijn van verzet.

De zaak wordt door het hof van beroep als spoedeisende zaak behandeld en uitgewezen.

Tegenvorderingen kunnen worden ingesteld zonder dat zij als nieuwe eisen worden beschouwd.

Ieder hoger beroep tegen een vonnis waarbij echtscheiding wordt toegestaan, wordt, op straffe van verval, binnen acht dagen na de dag waarop het beroep is ingesteld, bij deurwaardersexploot ter kennis gebracht van de griffier van de rechtbank die de bestreden beslissing heeft gewezen.

Dit exploot is vrij van zegel- en registratierechten.

De griffier maakt op de kant van de beslissing melding van het ingestelde beroep.]

Het eerste, het tweede, het derde en het vierde lid zijn aldus vervangen bij art. 4 van de wet van 14 december 1935, het vijfde, het zesde en het zevende lid zijn toegevoegd bij art. 42 van het K. B. nr. 300 van 30 maart 1936.

263. [De termijn om zich in cassatie te voorzien begint te lopen, voor op tegenspraak gewezen arresten, van de dag van de betekening aan de partij en, voor bij verstek gewezen arresten, van de dag waarop het verzet niet meer ontvankelijk is.

Beroep in cassatie tegen een arrest waarbij echtscheiding wordt toegestaan, schorst de tenuitvoerlegging.]

Aldus vervangen bij art. 4 van de wet van 14 december 1935.

264. [De echtgenoot in wiens voordeel echtscheiding is toegestaan bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest, moet binnen twee maanden het beschikkende gedeelte van het vonnis of van het arrest betekenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der gemeente waar de echtgenoten hun woonplaats hadden op het ogenblik dat de vordering werd ingesteld. Het exploot van betekening wordt ter kennis gebracht van de partij tegen wie de echtscheiding verkregen is. Binnen een maand na de betekening schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand het beschikkende gedeelte over in zijn registers; er wordt melding van gemaakt op de kant van de akte van huwelijk, indien deze in België is opgemaakt of overgeschreven.]

Aldus vervangen bij art. 3 van de wet van 21 mei 1951.

265. Ten aanzien van vonnissen in eerste aanleg gewezen, gaan die twee maanden eerst in na het verstrijken van de termijn van hoger beroep; ten aanzien van arresten bij verstek in beroep gewezen, na het verstrijken van de termijn van verzet; en ten aanzien van vonnissen in laatste aanleg op tegenspraak gewezen, na het verstrijken van de termijn van beroep in cassatie.

266. [De echtgenoot-eiser die de hierboven bepaalde termijn van twee maanden heeft laten voorbijgaan zonder de betekening aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand te doen, verliest het voordeel van het door hem verkregen vonnis en zal zijn vordering tot echtscheiding niet opnieuw kunnen instellen dan op grond van nieuwe feiten; in welk geval hij evenwel de vroegere feiten zal mogen doen gelden.]

Aldus vervangen bij art. 6 van de wet van 14 december 1935.

266*bis*. [Het eindvonnis of het eindarrest werkt terug tot op de dag van de eis, wat zijn gevolgen tussen de echtgenoten ten aanzien van hun goederen betreft. Maar ten aanzien van derden heeft het zijn gevolgen eerst van de dag van de overschrijving.]

Ingevoegd bij art. 7 van de wet van 14 december 1935.

AFDELING II

Voorlopige maatregelen waartoe de eis tot echtscheiding op grond van bepaalde feiten aanleiding kan geven

267. Het voorlopig bestuur over de kinderen blijft bij de man, eiser of verweerder in het geding tot echtscheiding, tenzij de rechtbank, op verzoek van de moeder, van de familie of van de procureur des Konings, in het belang van de kinderen, in andere zin beschikt.

268. [De voorzitter, rechtsprekend in kort geding, neemt, in iedere stand van het geding, kennis van de voorlopige maatregelen die betrekking hebben op de persoon en op de goederen, zowel van de partijen als van de gemeenschappelijke kinderen.

Hij kan gebruik maken van dezelfde bevoegdheden als bij artikel 218 aan de vrederechter zijn toegekend.

In dit geval kan zijn beschikking ingeroepen worden tegen alle tegenwoordige of toekomstige derden-schuldenaars, nadat zij hun, op verzoek van een van de partijen, door een deurwaarder zal zijn betekend. Wanneer zij ophoudt haar gevolgen te hebben, krijgen de derden-schuldenaars op dezelfde wijze daarvan bericht ten verzoeke van de meest gerede partij.]

Het eerste lid is aldus vervangen bij art. 7 van het K. B. nr. 239 van 7 februari 1936, het tweede en derde lid zijn toegevoegd bij art. 3 van de wet van 30 april 1958.

269. De vrouw is gehouden het bewijs te leveren van haar verblijf in het aangewezen huis, zo dikwijls als zulks van haar gevorderd wordt; bij gebreke van dat bewijs kan de man weigeren de provisionele uitkering tot onderhoud te verstrekken en, indien de vrouw eiseres tot echtscheiding is, haar niet-ontvankelijk doen verklaren in de voortzetting van haar eis.

270. De in gemeenschap van goederen getrouwde vrouw, eiseres of verweerster in het geding tot echtscheiding, kan, te rekenen van de dagtekening van de in artikel 238 vermelde beschikking, in iedere stand van het geding, tot bewaring van haar rechten vorderen dat de roerende goederen van de gemeenschap verzegeld worden. Ontzegeling geschiedt niet dan onder boedelbeschrijving met waardering en onder verplichting voor de man om de voorwerpen in de inventaris beschreven weer op te leveren of als gerechtelijk bewaarder voor de waarde daarvan in te staan.

271. Iedere verbintenis door de man aangegaan ten laste van de gemeenschap, iedere vervreemding van tot de gemeenschap behorende onroerende goederen door hem gedaan, na de dagtekening van de in artikel 238 vermelde beschikking, zullen nietig verklaard worden, indien overigens bewezen is dat zij gedaan of aangegaan zijn met bedrieglijke benadeling van de rechten van de vrouw.

AFDELING III

Gronden van niet-ontvankelijkheid tegen de vordering tot echtscheiding op grond van bepaalde feiten

272. De vordering tot echtscheiding vervalt door de verzoening van de echtgenoten, tot stand gekomen hetzij na de feiten die deze vordering hadden kunnen rechtvaardigen, hetzij na het instellen van de eis tot echtscheiding.

273. In beide gevallen wordt de eiser niet-ontvankelijk verklaard in zijn vordering; hij kan echter een nieuwe vordering instellen op grond van feiten die zich na de verzoening hebben voorgedaan, en alsdan van de oude feiten gebruik maken om zijn nieuwe eis te staven.

274. Indien de eiser tot echtscheiding ontkent dat er verzoening heeft plaatsgehad, moet de verweerder het bewijs daarvan leveren, hetzij door geschrift, hetzij door getuigen, in de vorm die in de eerste afdeling van dit hoofdstuk is voorgeschreven.

HOOFDSTUK III

Echtscheiding door onderlinge toestemming

275. Onderlinge toestemming van de echtgenoten wordt niet toegestaan, indien de man minder dan vijfentwintig jaar, of indien de vrouw minder dan eenentwintig jaar oud is.

276. Onderlinge toestemming wordt niet eerder toegestaan dan na twee jaren huwelijk.

277. Zij kan niet meer worden toegestaan na twintig jaren huwelijk, noch wanneer de vrouw vijfenveertig jaar oud is.

278. In geen geval is onderlinge toestemming van de echtgenoten voldoende, indien daartoe geen machtiging is verleend door hun ouders of door hun andere nog levende bloedverwanten in de opgaande lijn, volgens de regels voorgeschreven bij artikel 150 van de titel *Het huwelijk*.

279. De echtgenoten die besloten zijn tot echtscheiding door onderlinge toestemming over te gaan, zijn gehouden vooraf een boedelbeschrijving op te maken en een schatting te doen van al hun roerende en onroerende goederen, en hun wederzijdse rechten te regelen, waaromtrent het hun evenwel vrijstaat een vergelijk te treffen.

280. Zij zijn eveneens gehouden hun overeenkomst omtrent de volgende drie punten bij geschrift vast te leggen :

1° Aan wie de uit hun echt geboren kinderen toevertrouwd zullen worden, hetzij gedurende de proeftijd, hetzij na de uitspraak van de echtscheiding;

2° In welk huis de vrouw haar intrek zal moeten nemen en verblijf houden gedurende de proeftijd;

3° Welk bedrag de man gedurende dezelfde tijd aan zijn vrouw zal moeten betalen, indien zij geen voldoende inkomsten heeft om in haar behoeften te voorzien.

281. De echtgenoten verschijnen samen, en in persoon, voor de voorzitter van de burgerlijke rechtbank van hun arrondissement of voor de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt, en geven hem hun wil te kennen ten overstaan van twee notarissen, die zij meebrengen.

282. De rechter houdt aan beide echtgenoten samen en aan ieder van hen in het bijzonder, ten overstaan van de twee notarissen, zodanige bedenkingen en vermaningen voor als hij gepast oordeelt; hij leest hun hoofdstuk IV van deze titel voor, regelende de *Gevolgen van echtscheiding*, en brengt hun alle gevolgen onder het oog, waartoe hun stap zal leiden.

283. Indien de echtgenoten in hun voornemen volharden, verleent de rechter hun akte ervan dat zij de echtscheiding aanvragen en daarin onderling toestemmen; en zij zijn gehouden dadelijk over te leggen en aan de notarissen ter hand te stellen, buiten de akten in de artikelen 279 en 280 vermeld :

1° Hun akte van geboorte en hun akte van huwelijk;

2° De akten van geboorte en van overlijden van alle kinderen die uit hun echt geboren zijn;

3° De authentieke verklaring van hun vader en hun moeder of hun andere nog levende bloedverwanten in de opgaande lijn, inhoudende dat zij om de hun bekende redenen, die of die, hun zoon of dochter, kleinzoon of kleindochter, gehuwd met die of die, machtigen de echtscheiding aan te vragen en daarin toe te stemmen. De ouders en grootouders van de echtgenoten worden vermoed in leven te zijn totdat de akten waaruit hun overlijden blijkt, worden overgelegd.

284. De notarissen maken een omstandig proces-verbaal op van al hetgeen gezegd en gedaan is ter uitvoering van de vorige artikelen; de minuut daarvan blijft bij de oudste van de twee notarissen berusten, evenals de overgelegde stukken, die gevoegd blijven bij het proces-verbaal; hierin wordt de waarschuwing vermeld die tot de vrouw zal worden gericht, dat zij binnen vierentwintig uren haar intrek zal moeten nemen in het tussen haar en haar man overeengekomen huis, en aldaar verblijf houden tot aan de uitspraak van de echtscheiding.

285. De aldus gedane verklaring wordt, met inachtneming van dezelfde formaliteiten, binnen de eerste vijftien dagen van de vierde, van de zevende en van de tiende daaropvolgende maand hernieuwd. De partijen moeten telkens, bij openbare akte, het bewijs leveren dat hun vader, hun moeder of hun andere nog levende bloedverwanten in de opgaande lijn in hun vroeger besluit volharden; doch zij zijn niet verplicht enige andere akte opnieuw over te leggen.

286. [Binnen vijftien dagen nadat een jaar verlopen is te rekenen van de eerste verklaring, verschijnen de echtgenoten samen en in persoon voor de voorzitter van de rechtbank of voor de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt; zij overhandigen hem de in de vereiste vorm gestelde uitgiften van de vier processen-verbaal die hun onderlinge toestemming inhouden en van alle akten die daarbij zijn gevoegd, en zij verzoeken de rechter, ieder afzonderlijk doch in elkaars tegenwoordigheid, hun de echtscheiding toe te staan.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 7 april 1936.

287. [Nadat de rechter aan de echtgenoten zijn opmerkingen heeft gemaakt, wordt hun, indien zij volharden, akte verleend van hun verzoek en van de door hen gedane overlegging van de bewijsstukken; de griffier van de rechtbank maakt een proces-verbaal op, dat getekend wordt door de partijen (tenzij dezen verklaren niet te kunnen tekenen of daartoe niet in staat te zijn, in welk geval daarvan melding wordt gemaakt), alsmede door de rechter en de griffier.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 7 april 1936.

288. De rechter plaatst terstond, onderaan op het proces-verbaal, zijn beschikking inhoudende dat over een en ander door hem binnen drie dagen aan de rechtbank in raadkamer verslag zal worden uitgebracht, op de schriftelijke conclusie van de procureur des Konings, aan wie de griffier de stukken te dien einde zal mededelen.

289. Indien de procureur des Konings in de stukken het bewijs vindt dat van beide echtgenoten, de man vijfentwintig jaar en de vrouw eenentwintig jaar oud was, toen zij hun eerste verklaring deden; dat zij op dat tijdstip twee jaren getrouwd waren; dat het huwelijk niet meer dan twintig jaren tevoren werd aangegaan; dat de vrouw minder dan vijfenveertig jaar oud was; dat de onderlinge toestemming in de loop van het jaar viermaal werd uitgedrukt, na de hierboven bepaalde voorafgaande handelingen, en met inachtneming van alle door dit hoofdstuk vereiste formaliteiten, inzonderheid van de machtiging van de vader en de moeder der echtgenoten of, ingeval de ouders overleden waren, van die van de andere nog levende bloedverwanten in de opgaande lijn, dan geeft de procureur des Konings zijn conclusie in de volgende bewoordingen : *De wet laat toe;* in het tegenovergestelde geval luidt zijn conclusie : *De wet laat niet toe.*

290. De rechtbank kan, wanneer het verslag wordt uitgebracht, geen andere punten onderzoeken dan die welke in het vorige artikel zijn vermeld. Blijkt daaruit dat, naar het oordeel van de rechtbank, de partijen aan de voorwaarden hebben voldaan en de formaliteiten hebben in acht genomen die door de wet bepaald zijn, dan staat zij de echtscheiding toe en verwijst de partijen naar de ambtenaar van de burgerlijke stand om de echtscheiding te doen uitspreken; in het tegenovergestelde geval verklaart de rechtbank dat er geen grond bestaat om de echtscheiding toe te staan en geeft de redenen van de beslissing op.

291. Hoger beroep van het vonnis waarbij beslist is dat er geen grond bestaat om de echtscheiding toe te staan, is slechts ontvankelijk indien het ingesteld wordt door beide partijen, echter bij afzonderlijke akten, en niet vóór de tiende dag doch ook niet later dan de twintigste dag na de dagtekening van het vonnis in eerste aanleg gewezen.

292. De akten van beroep worden door ieder van de echtgenoten betekend zowel aan de andere echtgenoot als aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg.

293. Binnen tien dagen te rekenen van de betekening van de tweede akte van beroep aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg, doet deze aan de procureur-generaal bij het hof van beroep de uitgifte toekomen van het vonnis en de stukken waarop dit is gewezen. De procureur-generaal bij het hof van beroep geeft schriftelijk zijn conclusie binnen tien dagen na ontvangst van de stukken; de voorzitter of de rechter die hem vervangt, brengt verslag uit aan het hof van beroep, in raadkamer, en de eindbeslissing wordt genomen binnen tien dagen na het overleggen van de conclusie van de procureur-generaal.

294. Krachtens het arrest dat de echtscheiding toestaat en binnen twintig dagen na zijn dagtekening, verschijnen de partijen samen en in persoon voor de ambtenaar van de burgerlijke stand om de echtscheiding te doen uitspreken. Na het verstrijken van deze termijn wordt het vonnis voor niet bestaande gehouden.

HOOFDSTUK IV

Gevolgen van echtscheiding

295. [Gescheiden echtgenoten mogen zich opnieuw verenigen door hun huwelijk andermaal te doen voltrekken, zonder de termijn van driehonderd dagen, bepaald in het eerste lid van artikel 228, in acht te moeten nemen, indien de vrouw in de tussentijd geen ander huwelijk heeft aangegaan dat minder dan driehonderd dagen voordien ontbonden is, onverminderd, in dit laatste geval, de toepassing van de bepalingen van lid 2 en volgende van dat artikel.

In de akte van huwelijk worden de plaats en de dagtekening van hun eerste huwelijk vermeld.

De artikelen 1098, 1496 en 1527 zijn alleen van toepassing, wanneer er kinderen bestaan uit een huwelijk, aangegaan tussen de twee echtverbintenissen in.]

Het eerste lid is aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 30 juni 1956, het tweede en het derde lid zijn toegevoegd bij het enig artikel van de wet van 8 februari 1906.

296. [In geval van echtscheiding op grond van bepaalde feiten kan de rechter, indien hij de voorwaarden, gesteld in het derde en het vierde lid van artikel 228, vervuld acht, op een daartoe strekkend verzoek van de vrouw, in het vonnis of het arrest waarbij echtscheiding wordt toegestaan, de termijn van driehonderd dagen die haar voor ieder huwelijk door dat artikel wordt opgelegd, verkorten of daarvan vrijstelling verlenen.

Ingeval de echtscheiding is toegestaan zonder dat bij de rechter een verzoek tot verkorting van de termijn om te hertrouwen werd ingediend, blijft de bevoegdheid om uitspraak te doen over het verzoek van de vrouw op grond van het derde of het vierde lid van artikel 228, uitsluitend behoren aan de rechtbank van eerste aanleg die over de eis tot echtscheiding uitspraak heeft gedaan. Indien evenwel de echtscheiding in het buitenland is toegestaan, is de rechtbank van de woonplaats van de vrouw bevoegd.]

Aldus vervangen bij art. 3 van de wet van 30 juni 1956.

297. [...]

Opgeheven bij art. 4 van de wet van 30 juni 1956.

298. [Wanneer echtscheiding is toegestaan op grond van overspel, mogen de schuldige echtgenoot en zijn medeplichtige eerst na verloop van een termijn van drie jaren, te rekenen van de echtscheiding, een huwelijk met elkaar aangaan.

Evenwel kan de rechter, bij het vonnis dat de echtscheiding toestaat, om gewichtige redenen, een kortere termijn bepalen.

Na de echtscheiding kunnen de betrokkenen, eveneens om gewichtige redenen, aan de rechtbank die uitspraak gedaan heeft over de eis tot echtscheiding, bij verzoekschrift een verkorting van de termijn van drie jaren aanvragen.

Indien de echtscheiding in het buitenland heeft plaatsgehad, is de rechtbank van de woonplaats van de verzoeker bevoegd.

De rechtbank doet uitspraak over het verzoek, na het openbaar ministerie te hebben gehoord, de echtgenoot in wiens voordeel de echtscheiding is uitgesproken, opgeroepen zijnde. De zaak wordt in raadkamer behandeld.

Hoger beroep kan niet worden ingesteld dan door de verzoeker, binnen twee maanden na de betekening van het vonnis. Voor het hof van beroep wordt de zaak eveneens in raadkamer behandeld.

Het vonnis en het arrest worden in openbare terechtzitting uitgesproken.

Het arrest is niet vatbaar voor beroep in cassatie.]

Aldus vervangen bij art. 5 van de wet van 30 juni 1956.

299. Behalve in geval van onderlinge toestemming verliest de echtgenoot tegen wie de echtscheiding, op welke grond ook, is toegestaan, alle voordelen die de andere echtgenoot hem, hetzij bij hun huwelijkscontract, hetzij sinds het aangaan van het huwelijk, verleend heeft.

300. De echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft, behoudt de voordelen hem door de andere echtgenoot verleend, al waren die wederkerig bedongen en al heeft geen wederkerigheid plaats.

301. Indien de echtgenoten elkaar geen enkel voordeel verleend hebben, of indien de bedongen voordelen niet voldoende blijken om te voorzien in het onderhoud van de echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft, kan de rechtbank hem, uit de goederen van de andere echtgenoot, een uitkering tot levensonderhoud toekennen, die het derde gedeelte van de inkomsten van die andere echtgenoot niet mag te boven gaan. Deze uitkering kan worden ingetrokken ingeval zij niet meer nodig is.

302. De kinderen worden toevertrouwd aan de echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft, tenzij de rechtbank, op verzoek van de familie of van de procureur des Konings, in het belang van de kinderen, mocht bevelen dat zij alle, of enkele van hen, zullen worden toevertrouwd aan de zorgen van de andere echtgenoot of van een derde persoon.

303. De ouders behouden, onverschillig aan wie de kinderen worden toevertrouwd, ieder het recht om op het onderhoud en de opvoeding van hun kinderen toe te zien, en zijn verplicht daartoe bij te dragen naar evenredigheid van hun middelen.

304. De ontbinding van het huwelijk door een in rechte toegestane echtscheiding ontneemt aan de kinderen uit dat huwelijk geen enkel voordeel dat hun door de wetten of door de huwelijksvoorwaarden van hun ouders was verzekerd; maar de rechten zullen aan de kinderen slechts op dezelfde wijze en in dezelfde omstandigheden toekomen als wanneer er geen echtscheiding geweest was.

305. In geval van echtscheiding door onderlinge toestemming, gaat de eigendom van de helft der goederen van ieder van beide echtgenoten op de dag dat zij hun eerste verklaring doen, van rechtswege over op de kinderen uit hun huwelijk geboren; de ouders behouden niettemin het genot van die helft tot aan de meerderjarigheid van hun kinderen, onder verplichting om hun kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen, overeenkomstig hun vermogen en hun stand; een en ander onverminderd de overige voordelen welke aan die kinderen door de huwelijksvoorwaarden van hun ouders mochten zijn verzekerd.

HOOFDSTUK V

Scheiding van tafel en bed

306. In de gevallen waarin echtscheiding op grond van bepaalde feiten kan worden gevorderd, staat het de echtgenoten vrij een eis tot scheiding van tafel en bed in te stellen.

307. De eis wordt ingesteld, behandeld en uitgewezen op dezelfde wijze als elke andere burgerlijke rechtsvordering; de scheiding kan niet door onderlinge toestemming van de echtgenoten tot stand komen.

308. [Na uitspraak van de scheiding van tafel en bed blijft de plicht van hulp alleen bestaan ten voordele van de echtgenoot die de scheiding heeft verkregen.]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949 en aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 27 januari 1960.

309. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

310. [Wanneer de scheiding van tafel en bed, uitgesproken op grond van enig ander feit dan overspel, drie jaren heeft geduurd, heeft de echtgenoot die oorspronkelijk verweerder was, het recht een eis tot echtscheiding in te stellen bij de rechtbank, die de echtscheiding kan toestaan indien de oorspronkelijke eiser, tegenwoordig of behoorlijk opgeroepen, niet dadelijk erin toestemt de scheiding te doen ophouden.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 20 maart 1927.

311. Scheiding van tafel en bed heeft altijd scheiding van goederen ten gevolge.

311*bis*. [Artikel 299 is van toepassing op scheiding van tafel en bed.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 20 maart 1927.

311*ter*. [Het eindvonnis of het eindarrest werkt terug tot op de dag van de eis, wat zijn gevolgen tussen de echtgenoten ten aanzien van hun goederen betreft. Maar ten aanzien van derden heeft het zijn gevolgen eerst nadat melding ervan is gemaakt op de kant van de in België opgemaakte of overgeschreven akte van huwelijk of, bij gebreke van een in België opgemaakte of overgeschreven akte van huwelijk, nadat het is bekendgemaakt in de door het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorgeschreven vorm.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 14 februari 1957.

311*quater*. [De echtgenoot in wiens voordeel scheiding van tafel en bed is toegestaan bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest, moet binnen twee maanden het beschikkende gedeelte van het vonnis of van het arrest betekenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der gemeente waar de echtgenoten hun woonplaats hadden op het ogenblik dat de vordering werd ingesteld.

Het exploot van betekening wordt ter kennis gebracht van de partij tegen wie de scheiding van tafel en bed verkregen is.

Binnen een maand na de betekening doet de ambtenaar van de burgerlijke stand het vonnis van scheiding van tafel en bed vermelden op de kant van de akte van huwelijk, indien deze in België is opgemaakt of overgeschreven.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 14 februari 1957.

TITEL VII

Vaderschap en afstamming

EERSTE HOOFDSTUK

Afstamming van wettige of tijdens het huwelijk geboren kinderen

312. Het kind dat tijdens het huwelijk verwekt is, heeft de man tot vader.

Deze kan echter het kind ontkennen, indien hij bewijst dat hij gedurende de tijd die verlopen is van de driehonderdste tot de honderdtachtigste dag vóór de geboorte van dat kind, hetzij uit oorzaak van verwijdering, hetzij ten gevolge van enig ongeval, in de natuurlijke onmogelijkheid was om met zijn vrouw gemeenschap te hebben.

313. [De man kan het kind niet ontkennen door zich op zijn natuurlijke onmacht te beroepen; hij kan het kind zelfs niet ontkennen op grond van overspel, tenzij de geboorte voor hem is verborgen gehouden, in welk geval hij alle feiten zal mogen aanvoeren die geschikt zijn tot bewijs dat hij de vader van het kind niet is.

In geval van een vonnis of zelfs van een eis tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, kan de man het kind ontkennen dat geboren is driehonderd dagen na het proces-verbaal waarvan sprake in artikel 239 of na de verklaring bedoeld in artikel 281, en minder dan honderdtachtig dagen na de definitieve afwijzing van de eis of na de verzoening. De rechtsvordering tot ontkenning is niet ontvankelijk, indien is komen vast te staan dat de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest of dat zij hebben samengewoond.]

Het eerste lid is vervangen bij het enig artikel van de wet van 20 maart 1927, het tweede lid bij art. 1 van de wet van 10 februari 1958.

314. Het kind dat vóór de honderdtachtigste dag van het huwelijk geboren is, kan door de man niet worden ontkend in de volgende gevallen : 1° wanneer hij vóór het huwelijk van de zwangerschap heeft kennis gedragen; 2° wanneer hij bij de akte van geboorte tegenwoordig is geweest, en die akte door hem ondertekend is of zijn verklaring inhoudt dat hij niet kan tekenen; 3° wanneer het kind niet levensvatbaar is verklaard.

315. [Het kind geboren uit een vrouw wier huwelijk sinds meer dan honderdtachtig dagen en minder dan driehonderd dagen ontbonden is, wordt geacht uit dat huwelijk te zijn geboren, behalve wanneer ten aanzien van dit kind een verklaring van erkenning van vaderschap of een wettiging plaatsheeft.

Het kind dat geboren is uit een vrouw wier vroeger huwelijk sinds minder dan driehonderd dagen is ontbonden, en dat geboren is na de voltrekking van het opvolgend huwelijk van zijn moeder, wordt uitsluitend gehouden voor het wettig kind van de nieuwe echtgenoten, behoudens ontkenning of betwisting.]

Opgeheven bij art. 1 van de wet van 15 maart 1954 en aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 10 februari 1958.

316. In de verschillende gevallen waarin de man het kind kan ontkennen, moet hij zulks doen binnen een maand, indien hij zich bevindt ter plaatse waar het kind geboren wordt;

Binnen twee maanden na zijn terugkomst, indien hij op dat tijdstip afwezig is;

Binnen twee maanden na de ontdekking van het bedrog, indien men de geboorte van het kind voor hem had verborgen gehouden.

317. Indien de man overleden is voordat hij het kind ontkend heeft, maar terwijl de termijn daartoe nog lopende was, hebben de erfgenamen, om de wettigheid van het kind te betwisten, twee maanden te rekenen van het tijdstip waarop het kind zich in het bezit heeft gesteld van de goederen van de man, of van het tijdstip waarop de erfgenamen door het kind in dat bezit zijn gestoord.

318. Elke buitengerechtelijke akte, inhoudende ontkenning door de man of door zijn erfgenamen, wordt als niet bestaande beschouwd, indien zij, binnen de termijn van een maand, niet gevolgd is door een rechtsvordering, ingesteld tegen een aan het kind toe te voegen voogd *ad hoc* en in tegenwoordigheid van zijn moeder.

HOOFDSTUK II

Bewijzen van de afstamming van wettige kinderen

319. De afstamming van wettige kinderen wordt bewezen door de akten van geboorte, ingeschreven in het register van de burgerlijke stand.

320. Bij gebreke van zodanige akte is het voortdurend bezit van de staat van wettig kind voldoende.

321. Het bezit van staat blijkt uit feiten die, te zamen, de betrekking van afstamming en van bloedverwantschap tussen een bepaalde persoon en de familie waartoe hij beweert te behoren, voldoende aantonen.

De voornaamste van deze feiten zijn :

Dat die persoon altijd de naam heeft gedragen van de vader van wie hij beweert af te stammen;

Dat de vader hem als zijn kind heeft behandeld en als zodanig in zijn opvoeding en in zijn onderhoud voorzien heeft en hem een stand verschaft heeft;

Dat hij voortdurend in de maatschappij als zodanig is erkend;

Dat de familie hem als zodanig erkend heeft.

322. Niemand kan aanspraak maken op een staat die strijdig is met die welke zijn akte van geboorte en het met die akte overeenstemmende bezit hem geven;

En omgekeerd kan niemand de staat betwisten van hem die een bezit heeft overeenstemmende met zijn akte van geboorte.

323. Bij gebreke van een titel en van voortdurend bezit van staat, of wanneer het kind is ingeschreven hetzij onder valse namen, hetzij als geboren uit onbekende ouders, kan de afstamming door getuigen bewezen worden.

Dit bewijs kan echter niet worden toegelaten dan wanneer er een begin van bewijs door geschrift bestaat, of wanneer de vermoedens of aanwijzingen, voortvloeiende uit reeds vaststaande feiten, gewichtig genoeg zijn om tot de toelating van dit bewijs te doen besluiten.

324. Het begin van bewijs door geschrift vloeit voort uit familiebescheiden, uit huiselijke papieren en registers van de vader of van de moeder, uit openbare en zelfs onderhandse akten uitgaande van een partij die in het geschil betrokken is of die, indien zij nog in leven was, daarbij belang zou hebben.

325. Het tegenbewijs kan geleverd worden door alle middelen welke geschikt zijn om aan te tonen dat de eiser het kind niet is van de moeder die hij voorgeeft te hebben, of ook, wanneer het moederschap bewezen is, dat hij het kind niet is van de man van de moeder.

326. De burgerlijke rechtbanken alleen zijn bevoegd om uitspraak te doen over geschillen omtrent inroeping van staat.

327. De strafvordering wegens een misdrijf van verduistering van staat kan eerst na het eindvonnis over het geschil van staat aanvangen.

328. De rechtsvordering tot inroeping van staat is ten opzichte van het kind niet voor verjaring vatbaar.

329. De rechtsvordering kan door de erfgenamen van het kind dat zijn staat niet heeft ingeroepen, slechts worden ingesteld, indien het kind is overleden tijdens zijn minderjarigheid of binnen vijf jaren na zijn meerderjarigheid.

330. De erfgenamen kunnen zodanige vordering voortzetten wanneer die door het kind is aangevangen, tenzij het daarvan uitdrukkelijk afstand heeft gedaan, of het geding drie jaren, te rekenen van de laatste procesakte, onvervolgd gelaten heeft.

HOOFDSTUK III

Natuurlijke kinderen

EERSTE AFDELING

Wettiging van natuurlijke kinderen

331. [Buiten huwelijk geboren kinderen worden gewettigd door het opvolgend huwelijk van hun ouders, wanneer dezen hen wettelijk hebben erkend vóór hun huwelijk, of hen erkennen in de akte van huwelijksvoltrekking.

De wettiging kan niet geschieden ten voordele van in bloedschande verwekte kinderen; ten voordele van in overspel verwekte kinderen kan zij niet geschieden dan met machtiging van de rechtbank en slechts wanneer het vorige huwelijk het voorwerp is geweest van een rechtspleging tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed en het kind geboren is driehonderd dagen na het proces-verbaal bedoeld in artikel 239 of na de verklaring bedoeld in artikel 281.

De wettiging wordt niet toegestaan indien zij in strijd is met een vroeger bezit van staat van wettig kind.

De rechtbank van de woonplaats van een van de aanstaande echtgenoten is bevoegd om een dergelijke machtiging te verlenen. Zij doet uitspraak op het gezamenlijk door hen ingediende verzoekschrift, na alle nuttige inlichtingen te hebben ingewonnen en de vorige echtgenoot van de ouder die overspel gepleegd heeft, gehoord of althans opgeroepen te hebben. De zaak wordt behandeld in raadkamer en het openbaar ministerie wordt gehoord. Hoger beroep kan niet worden ingesteld dan door het openbaar ministerie, binnen vijftien dagen, of door de verzoekers gezamenlijk, binnen twee maanden na de uitspraak van het vonnis. Voor het hof van beroep wordt de zaak eveneens in raadkamer behandeld.

In afwijking van de artikelen 312 en 314 wordt het aldus gewettigde kind uitsluitend gehouden voor het wettige kind van de nieuwe echtgenoten, behoudens betwisting van staat.

Elke wettiging wordt vermeld op de kant van de geboorteakte van het gewettigde kind.]

Aldus vervangen bij art. 3 van de wet van 10 februari 1958.

331*bis*. [Wanneer de ouders of een van hen na de voltrekking van hun huwelijk een kind hebben erkend dat zich bevindt in een van de gevallen bedoeld in artikel 331, spreekt de rechtbank van eerste aanleg, beslissende op verzoekschrift, de wettiging van het kind uit, na te hebben nagegaan of aan de overige door de wet gestelde vereisten voldaan was op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk. De zaak wordt in raadkamer behandeld en het openbaar ministerie wordt gehoord.

Hoger beroep kan door het openbaar ministerie of door de verzoekers worden ingesteld binnen twee maanden na de uitspraak van het vonnis. Voor het hof van beroep wordt de zaak eveneens in raadkamer behandeld.

Wanneer een wettiging is uitgesproken krachtens dit artikel, wordt het beschikkende gedeelte van de onherroepelijk geworden uitspraak op aanvraag van de verzoekers overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand hetzij van de plaats waar het huwelijk is voltrokken, hetzij van de plaats waar het kind geboren is of zijn woonplaats heeft. Indien geen van deze plaatsen binnen het Rijk is gelegen, heeft de overschrijving plaats in het eerste district van Brussel.

De wettiging heeft haar gevolgen van de dag van die overschrijving.

Van de wettiging wordt melding gemaakt op de kant van de geboorteakte van het kind en van de huwelijksakte van de ouders.]

Ingevoegd bij art. 4 van de wet van 10 februari 1958.

332. De wettiging kan geschieden zelfs ten gunste van overleden kinderen die afstammelingen hebben achtergelaten; en in dit geval strekt zij ten voordele van deze afstammelingen.

333. [De gewettigde kinderen hebben dezelfde rechten en verplichtingen als de uit het huwelijk gesproten kinderen.]

Aldus vervangen bij art. 5 van de wet van 10 februari 1958.

AFDELING II

Erkenning van natuurlijke kinderen en rechtsvordering van natuurlijke kinderen tot uitkering van onderhoud

Het opschrift is aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

334. De erkenning van een natuurlijk kind geschiedt door een authentieke akte, wanneer zij niet is gedaan in zijn akte van geboorte.

335. [Deze erkenning kan niet geschieden ten voordele van in bloedschande verwekte kinderen. Ten voordele van in overspel verwekte kinderen kan zij niet geschieden dan in de gevallen en op de wijze bepaald in artikel 331. Deze kinderen hebben de staat van gewone natuurlijke kinderen.]

Aldus vervangen bij art. 6 van de wet van 10 februari 1958.

336. De erkenning door de vader, zonder aanwijzing van de moeder en zonder haar bekentenis, heeft alleen gevolg ten opzichte van de vader.

337. [De erkenning tijdens het huwelijk door een van de echtgenoten gedaan ten voordele van een natuurlijk kind dat hij vóór zijn huwelijk heeft gehad bij een andere persoon dan zijn echtgenoot, kan noch aan deze laatste, noch aan de uit dit huwelijk geboren kinderen nadeel toebrengen.

Het kind heeft niettemin altijd het recht te worden onderhouden en opgevoed op kosten van zijn ouder.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

338. [Een erkend natuurlijk kind kan geen aanspraak maken op de rechten van een wettig kind. Zijn rechten worden geregeld in de titel *Erfenissen*.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

339. Elke erkenning door de vader of door de moeder en elke inroeping van staat van de zijde van het kind kan betwist worden door ieder die daarbij belang heeft.

[Wanneer een kind erkend is door meer dan één persoon van hetzelfde geslacht, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang zij niet is vernietigd.]

Het tweede lid toegevoegd bij art. 7 van de wet van 10 februari 1958.

340*a*. [Onderzoek naar het vaderschap is enkel toegelaten in de volgende gevallen :

1° Wanneer er bezit van de staat van natuurlijk kind is, overeenkomstig de bepalingen van artikel 321;

2° Wanneer gedurende het wettelijk tijdperk der bevruchting hetzij schaking met geweld, list of bedreiging, hetzij willekeurige hechtenis of opsluiting, hetzij verkrachting heeft plaatsgehad.]

Bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908 is artikel 340 vervangen en aangevuld door de nieuwe artikelen 340a-340f.

340*b*. [Het natuurlijk kind kan van hem die, gedurende het wettelijk tijdperk der bevruchting, met zijn moeder gemeenschap heeft gehad, een jaarlijkse uitkering voor zijn onderhoud en zijn opvoeding vorderen, totdat het de volle leeftijd van achttien jaren heeft bereikt.

Het bewijs van die gemeenschap kan enkel voortvloeien uit een van de volgende omstandigheden :

1° De bekentenis daarvan in akten of geschriften uitgaande van de verweerder;

2° Het geregeld plaatshebben en de algemene bekendheid van de gemeenschap;

3° De aanslag op de eerbaarheid, zonder geweld gepleegd op de persoon van een meisje dat de volle leeftijd van zestien jaren niet bereikt heeft;

4° De verleiding van de moeder door huwelijksbelofte, bedrieglijke handelingen of misbruik van gezag.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

340*c*. [In de gevallen bij het vorige artikel vermeld, heeft de moeder recht op de kosten van bevalling, alsmede op haar onderhoud gedurende vier weken te rekenen van de bevalling, onverminderd de schadevergoeding die haar bij toepassing van artikel 1382 mocht zijn verschuldigd.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

340*d*. [Onverminderd de andere middelen van verweer worden de rechtsvorderingen, vermeld in de artikelen 340*a*, 340*b* en 340*c*, afgewezen, indien komt vast te staan dat de moeder, gedurende het wettelijk tijdperk der bevruchting, met een andere man gemeenschap heeft gehad of van kennelijk wangedrag was.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

340c. [De rechtsvordering tot uitkering van onderhoud komt aan het kind persoonlijk toe. Zij moet worden ingesteld binnen drie jaren, te rekenen hetzij van de geboorte, hetzij van het staken van de hulp door de verweerder rechtstreeks of onrechtstreeks verleend. Zij gaat niet over op de erfgenamen; dezen kunnen echter een aangevangen vordering voortzetten.

De rechtsvordering, vermeld in artikel 340c, komt aan de moeder persoonlijk toe en moet worden ingesteld binnen drie jaren te rekenen van de bevalling.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

340f. [De eiser die de rechtsvordering, vermeld in artikel 340b of in artikel 340c, wil instellen, biedt de voorzitter van de rechtbank een verzoekschrift aan, bevattende een beknopte opgave van de feiten en vergezeld van de bewijsstukken, zo die er zijn.

Op dit verzoekschrift wordt een beschikking gegeven tot oproeping van de partijen, door de voorzitter ondertekend en waarbij dag en uur worden bepaald, waarop zij voor hem zullen verschijnen. De oproeping wordt bij aangetekende brief aan de partijen gezonden.

De partijen verschijnen zonder zich te mogen doen bijstaan door pleitbezorgers of raadslieden; alleen de verweerder mag zich doen vertegenwoordigen.

Worden de partijen het niet eens, of verschijnen zij niet, dan geeft de voorzitter een beschikking waarbij hij hen naar de rechtbank verwijst.

Wanneer de verweerder bij deze eerste verschijning het bestaan erkent van de gemeenschap die tot grondslag dient voor de rechtsvorderingen ingesteld krachtens de artikelen 340b en 340c, wordt de zaak in raadkamer behandeld en wordt het vonnis in openbare terechtzitting uitgesproken. In hoger beroep wordt dezelfde rechtspleging gevolgd.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

341a. [Onderzoek naar het moederschap is toegelaten :

1° Wanneer er bezit van staat is, overeenkomstig de bepalingen van artikel 321;

2° Wanneer de bevalling van de beweerde moeder en de identiteit van de eiser met het kind waarvan zij bevallen is, waarschijnlijk worden gemaakt door een begin van bewijs door geschrift, overeenkomstig de bepalingen van artikel 324, of door de vermeldingen van de akte van geboorte.]

Bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908 is artikel 341 vervangen en aangevuld door de nieuwe artikelen 341a-341c.

341b. [De rechtsvordering tot inroeping van staat komt aan het kind persoonlijk toe. Zijn wettelijke vertegenwoordiger is gehouden, alvorens deze vordering in te stellen, zich door de familieraad te doen machtigen.

Zij kan niet later dan vijf jaren na de meerderjarigheid van het kind worden ingesteld.

Is er evenwel bezit van staat, dan wordt deze termijn verlengd tot aan het einde van het jaar dat volgt op het overlijden van de beweerde vader of van de beweerde moeder.

De rechtsvordering gaat niet over op de erfgenamen van het natuurlijk kind. Evenwel hebben de afstammelingen, overeenkomstig artikel 330, het recht om de door het kind aangevangen vordering voort te zetten.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

341c. [Een vonnis waarbij de natuurlijke afstamming wordt vastgesteld, heeft dezelfde gevolgen als de erkenning.

Een vonnis waarbij de verweerder op grond van artikel 340b wordt veroordeeld tot het betalen van levensonderhoud, heeft dezelfde gevolgen als de erkenning, wat de huwelijksbeletselen betreft.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

342a. [In de gevallen waarin, volgens artikel 335, erkenning niet kan plaatshebben, wordt het kind nooit toegelaten tot een onderzoek naar het vaderschap of naar het moederschap, doch alleen tot de vordering van levensonderhoud vermeld in artikel 340b.]

Bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908 is artikel 342 vervangen en aangevuld door de nieuwe art. 342a en 342b; artikel 342a is daarna vervangen bij art. 8 van de wet van 10 februari 1958.

342b. [De verbodsbepalingen van de artikelen 331, 335 en 342 zijn niet toepasselijk op kinderen die geboren zijn uit bloedverwanten of aanverwanten aan wie ontheffing kon worden verleend van het verbod om met elkaar te trouwen.]

Ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 6 april 1908.

TITEL VIII

Aanneming van kinderen en pleegvoogdij

EERSTE HOOFDSTUK

Aanneming van kinderen

Dit hoofdstuk (art. 343-360) is bij art. 1 van de wet van 22 maart 1940 vervangen als volgt.

EERSTE AFDELING

De aanneming en haar gevolgen

343. Aanneming is toegelaten wanneer zij op wettige redenen steunt en het aangenomen kind tot voordeel strekt. Zij moet voldoen aan de vereisten en geschieden met inachtneming van de vormen die bij de volgende artikelen zijn voorgeschreven.

344. [Om te kunnen aannemen is vereist dat men :

1° Ouder is dan 35 jaar;

2° Ten minste vijftien jaar ouder is dan de aan te nemen persoon;

3° Geen wettige afstammeling heeft en ook geen erkend natuurlijk kind, behalve in dit laatste geval wanneer het de aanneming van dit kind betreft.

De geboorte van een kind van de aannemende, na homologatie van de aanneming, blijft zonder invloed op die aanneming.

Voor de aanneming van een kind van een van de echtgenoten door de andere echtgenoot of door beide echtgenoten tegelijk, is het voldoende dat de aannemende personen :

1° Ouder zijn dan 21 jaar;

2° Ten minste tien jaar ouder zijn dan de aan te nemen persoon.

Onverminderd de toepassing van artikel 3 van dit Wetboek mag een vreemdeling in België een kind aannemen of als kind aangenomen worden.]

Aldus vervangen bij art. 9 van de wet van 10 februari 1958.

345. Niemand kan worden aangenomen door meer dan één persoon, behalve door twee echtgenoten.

Een echtgenoot kan niemand als kind aannemen dan met toestemming van de andere echtgenoot, behalve wanneer deze afwezig verklaard is of wanneer de echtgenoten van tafel en bed gescheiden zijn.

Een echtgenoot kan niet als kind worden aangenomen dan met toestemming van de andere echtgenoot, behalve wanneer deze in de onmogelijkheid verkeert zijn toestemming te kennen te geven of afwezig verklaard is of wanneer de echtgenoten van tafel en bed gescheiden zijn.

346. Indien de aan te nemen persoon minderjarig is en zijn ouders nog in leven zijn, is hun beider toestemming tot de aanneming vereist.

Indien een van beiden is overleden of in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven, of afwezig is, dan is de toestemming van de andere voldoende.

In geval van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed, kan worden volstaan met de toestemming van degene der ouders die het recht van bewaring over het kind uitoefent.

Heeft de minderjarige geen ouders meer, of verkeren dezen in de onmogelijkheid hun wil te kennen te geven, of zijn zij afwezig, dan wordt de toestemming door de familieraad gegeven.

347. Door de aanneming verkrijgt het aangenomen kind de naam van de aannemende; deze naam wordt bij de eigen naam van het kind gevoegd. Indien de aannemende en het aangenomen kind dezelfde familienaam hebben, wordt in de naam van het aangenomen kind geen wijziging aangebracht.

De naam van de aannemende kan ook, bij de akte van aanneming zelf en met toestemming van de partijen, aan het aangenomen kind zonder meer worden gegeven in plaats van bij zijn eigen naam te worden gevoegd.

[Elke andere wijziging van de naam of de voornamen van het aangenomen kind, die in de akte van aanneming mocht zijn bedongen, blijft zonder gevolg; zij mag in geen geval vermeld worden in het vonnis of arrest van homologatie.]

Het derde lid toegevoegd bij art. 4 van de wet van 21 mei 1951.

348. Het aangenomen kind blijft in zijn oorspronkelijke familie en behoudt daar al zijn rechten en verplichtingen. Nochtans is alleen de aannemende ten opzichte van het aangenomen kind met de rechten van de ouderlijke macht bekleed, met inbegrip, onder meer, van het recht om het aangenomen kind te ontvoogden, toe te stemmen in zijn huwelijk, het te machtigen om handel te drijven en zijn goederen te beheren tijdens zijn minderjarigheid.

Wanneer de aanneming door twee echtgenoten gedaan is, worden de in het vorige lid genoemde rechten uitgeoefend overeenkomstig de regels die op de wettige ouders van toepassing zijn.

In geval van onbekwaamverklaring, verklaring van afwezigheid, of overlijden van de aannemende, tijdens de minderjarigheid van het aangenomen kind, behoort de ouderlijke macht van rechtswege aan de bloedverwanten in de opgaande lijn van het kind.

De band van verwantschap die uit de aanneming ontstaat, strekt zich uit tot de wettige afstammelingen van het aangenomen kind.

De strafrechtelijke bepalingen en die van de wet van 15 mei 1912 op de kinderbescherming, toepasselijk op de wettige bloedverwanten in de opgaande lijn en in de nederdalende lijn, zijn mede van toepassing op de aannemende, op het aangenomen kind en op zijn wettige afstammelingen.

349. De erkenning of de wettiging van een natuurlijk kind door een derde, na homologatie van de aanneming van dat kind, laat deze aanneming met al haar gevolgen bestaan.

350. Het huwelijk is verboden tussen de aannemende, het aangenomen kind en zijn afstammelingen;

Tussen het aangenomen kind en de echtgenoot van de aannemende en, omgekeerd, tussen de aannemende en de echtgenoot van het aangenomen kind;

Tussen de aangenomen kinderen van een zelfde aannemende;

Tussen het aangenomen kind en de kinderen die de aannemende mocht krijgen.

Ontheffing van de laatste twee verbodsbepalingen kan door de Koning om wettige redenen verleend worden.

351. De aannemende is levensonderhoud verschuldigd aan het aangenomen kind en aan diens wettige afstammelingen, indien zij in nood verkeren.

Het aangenomen kind en zijn wettige afstammelingen zijn levensonderhoud verschuldigd aan de aannemende, indien deze in nood verkeert. Indien het aangenomen kind zonder wettige afstammelingen sterft, is zijn nalatenschap aan de aannemende, die ten tijde van dit overlijden in nood verkeert, levensonderhoud verschuldigd; de gevolgen van deze verplichting worden geregeld door de laatste drie paragrafen van artikel 205.

De verplichting tot uitkering van onderhoud blijft bestaan tussen het aangenomen kind en zijn ouders. Evenwel zijn de ouders van het aangenomen kind aan dit kind alleen dan levensonderhoud verschuldigd, indien het zulks van de aannemende niet kan bekomen.

352. Het aangenomen kind en zijn wettige afstammelingen verkrijgen geen recht van erfopvolging op de goederen van de bloedverwanten van de aannemende.

Maar zij hebben op de nalatenschap van de aannemende dezelfde rechten als een kind of de wettige afstammelingen daarop zouden hebben.

353. Indien het aangenomen kind zonder wettige afstammelingen sterft, keren de zaken die door de aannemende geschonken of uit zijn nalatenschap verkregen zijn en die bij het overlijden van het aangenomen kind nog in natura aanwezig zijn, terug naar de aannemende of naar zijn afstammelingen, onder verplichting om in de schulden bij te dragen en onverminderd de rechten van derden. De overige goederen van het aangenomen kind behoren toe aan zijn eigen bloedverwanten; en zelfs wat betreft de voorwerpen in dit artikel omschreven, sluiten dezen steeds alle erfgenamen van de aannemende uit, behalve zijn afstammelingen.

Indien, tijdens het leven van de aannemende en na het overlijden van het aangenomen kind, de door dit laatste achtergelaten kinderen of afstammelingen zelf zonder nakomelingschap sterven, dan erft, zoals in het vorige artikel bepaald is, de aannemende de door hem geschonken zaken; dit recht hoort evenwel de aannemende persoonlijk toe en gaat niet over op zijn erfgenamen, zelfs niet op die in de nederdalende lijn.

AFDELING II

Vormen van de aanneming

354. Hij die voornemens is iemand als kind aan te nemen, en hij die verlangt als kind te worden aangenomen, ingeval hij meerderjarig is of zelfs ingeval hij minderjarig is maar de leeftijd van zestien jaren bereikt heeft, verschijnen voor de vrederechter van de woonplaats van de aannemende of voor een notaris, ten einde akte van hun wederzijdse toestemming te doen opmaken. Is het aangenomen kind jonger dan zestien jaren, dan treedt zijn wettelijke vertegenwoordiger op in zijn naam, om de akte te doen opmaken.

De toestemming van de vader en de moeder, die van de echtgenoot van het aangenomen kind en die van de echtgenoot van de aannemende, worden gegeven in de akte van aanneming zelf of bij een afzonderlijke authentieke akte, opgemaakt ten overstaan van een notaris of van de vrederechter van hun onderscheiden woonplaats.

Is er geen wettelijke vertegenwoordiger, dan wordt deze benoemd door de bij artikel 346 bedoelde familieraad.

355. De akte van aanneming moet ter homologatie onderworpen worden aan de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van de aannemende. Te dien einde doet de meest gerede partij een uitgifte van deze akte of van ieder der overeenkomstig het vorige artikel opgemaakte akten aan de procureur des Konings toekomen.

Wanneer de aannemende zijn woonplaats in het buitenland heeft, zijn de procureur des Konings en de rechtbank van eerste aanleg te Brussel bevoegd.

De rechtbank, in raadkamer vergaderd, nadat zij alle nuttige inlichtingen heeft ingewonnen, en nadat zij eventueel de uit de echt of van tafel en bed gescheiden echtgenoot die niet is belast met de uitoefening van het recht van bewaring, alsmede de ouders van het aangenomen kind, zelfs indien dit meerderjarig is, heeft gehoord of althans opgeroepen, gaat na of de persoon die voornemens is aan te nemen, een goede faam geniet en of aan de overige door de wet gestelde vereisten is voldaan.

De rechtbank, na de procureur des Konings, de aannemende en het aangenomen kind of zijn wettelijke vertegenwoordiger te hebben gehoord, of deze laatsten behoorlijk opgeroepen zijnde, doet, zonder opgave van redenen, uitspraak in de volgende bewoordingen : « De aanneming wordt » of « de aanneming wordt niet gehomologeerd ».

[Het vonnis wordt in openbare terechtzitting uitgesproken. Indien de aanneming wordt gehomologeerd, vermeldt het beschikkende gedeelte van het vonnis de volledige identiteit van de aannemende en van het aangenomen kind, de datum waarop de akte is opgemaakt en de vrederechter of de notaris die ze heeft opgemaakt, alsmede de geslachtsnaam die het aangenomen kind overeenkomstig artikel 347 zal dragen.]

Het vijfde lid aldus vervangen bij art. 5 van de wet van 21 mei 1951.

356. Indien het vonnis de aanneming homologeert, kan de procureur des Konings binnen dertig dagen na de uitspraak tegen dit vonnis hoger beroep instellen.

Binnen dezelfde termijn kunnen de aannemende en het aangenomen kind gezamenlijk hoger beroep instellen tegen het vonnis waarbij beslist wordt dat de aanneming niet wordt gehomologeerd.

Het beroep wordt ingesteld door middel van een verzoekschrift, overeenkomstig artikel 858 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Het hof van beroep behandelt de zaak in dezelfde vorm als de rechtbank van eerste aanleg, en beslist, zonder opgave van redenen : « Het vonnis wordt bevestigd » of « Het vonnis wordt teniet gedaan »; « bijgevolg wordt de aanneming gehomologeerd » of « wordt de aanneming niet gehomologeerd ».

[Het arrest wordt in openbare terechtzitting uitgesproken. Indien de aanneming wordt gehomologeerd, vermeldt het beschikkende gedeelte van het arrest de volledige identiteit van de aannemende en van het aangenomen kind, de datum waarop de akte is opgemaakt en de vrederechter of de notaris die ze heeft opgemaakt, alsmede de geslachtsnaam die het aangenomen kind overeenkomstig artikel 347 zal dragen.]

Het vijfde lid aldus vervangen bij art. 6 van de wet van 21 mei 1951.

357. [Binnen vier maanden na de dag der uitspraak van het vonnis of van het arrest van homologatie, wordt het beschikkende gedeelte van het vonnis, indien hiertegen geen beroep is ingesteld, of van het arrest, door een der partijen, tegen ontvangbewijs, ter hand gesteld aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar de aannemende zijn woonplaats heeft, of, ingeval de aannemende zijn woonplaats in het buitenland heeft, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van het eerste district van Brussel.

Indien deze formaliteit niet binnen de voorgeschreven termijn vervuld is, blijft de aanneming zonder gevolg.

Binnen een maand na de terhandstelling schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand het beschikkende gedeelte van het vonnis of van het arrest over in zijn registers.

Van de overschrijving wordt melding gemaakt op de kant van de akten die betrekking hebben op de burgerlijke stand van het aangenomen kind en van zijn wettige afstammelingen die vóór de aanneming geboren zijn.

Na de overschrijving wordt het beschikkende gedeelte van het vonnis of van het arrest waarbij de aanneming is gehomologeerd, op verzoek van een der partijen in het *Belgisch Staatsblad* opgenomen.]

Aldus vervangen bij art. 7 van de wet van 21 mei 1951.

358. Indien de aannemende sterft na het opmaken van de akte van aanneming, maar vóór de uitspraak van het vonnis of van het arrest waarbij de aanneming wordt gehomologeerd, wordt de behandeling op verzoek van het aangenomen kind voortgezet en de aanneming wordt gehomologeerd indien daartoe grond bestaat.

De rechthebbenden op de nalatenschap van de aannemende kunnen aan het openbaar ministerie alle memories en opmerkingen ter hand stellen.

359. De aanneming, gehomologeerd door een beslissing die overeenkomstig artikel 357 is overgeschreven, heeft haar gevolgen van de dag dat de bij artikel 354 vermelde akte is opgemaakt.

360. De herroeping van de aanneming kan om zeer gewichtige redenen worden uitgesproken, op de vordering van de aannemende of van het aangenomen kind, alsmede op initiatief van het openbaar ministerie.

De vordering tot herroeping wordt, onder het hiernavolgend voorbehoud, ingesteld, behandeld en uitgewezen overeenkomstig de gewone regels van rechtspleging en bevoegdheid.

Indien de verweerder zijn woonplaats heeft in het buitenland, is de rechtbank van eerste aanleg te Brussel bevoegd.

Het openbaar ministerie wordt altijd gehoord. Tegen het vonnis kan, in alle gevallen, zowel door het openbaar ministerie als door de partijen hoger beroep worden ingesteld.

Het beschikkende gedeelte van de in kracht van gewijsde gegane beslissing waarbij een aanneming wordt herroepen, wordt bij uittreksel in het *Staatsblad* opgenomen.

Binnen dertig dagen na die opneming wordt de beslissing overgeschreven overeenkomstig het eerste lid van artikel 357. Indien deze formaliteit niet binnen de voorgeschreven termijn vervuld is, blijft de herroeping zonder gevolg.

Van de overgeschreven beslissing wordt melding gemaakt op de kant van de akte van aanneming en van de akten bepaald in het laatste lid van artikel 357.

De herroeping, uitgesproken bij een beslissing die overeenkomstig het vorige artikel is overgeschreven, doet alle gevolgen van de aanneming ophouden vanaf de dag van de akte van rechtsingang.

De artikelen 350 en 353 blijven evenwel van toepassing, niettegenstaande de herroeping van de aanneming.

HOOFDSTUK II

Pleegvoogdij

361. [Ieder die meer dan dertig jaar oud is, geen kinderen noch wettige afstammelingen heeft en een minderjarige aan zich wil verbinden door een andere wettelijke titel dan door aanneming, kan over hem pleegvoogd worden], met toestemming van de vader en de moeder van het kind of van de overlevende ouder, of, bij ontstentenis van dezen, met toestemming van een familieraad, of eindelijk, indien het kind geen bekende bloedverwanten heeft, met toestemming van [de commissie van openbare onderstand belast met zijn onderhoud en zijn opvoeding.]

Aldus gewijzigd bij art. 2 van de wet van 22 maart 1940 en bij art. 13 van de wet van 15 december 1949.

362. Een echtgenoot kan slechts met toestemming van de andere echtgenoot pleegvoogd worden.

363. De vrederechter van de woonplaats van het kind maakt proces-verbaal op van de aanvragen en toestemmingen die de pleegvoogdij betreffen.

364. Deze voogdij kan slechts plaatshebben ten voordele van kinderen die jonger zijn dan vijftien jaar.

Onverminderd alle bijzondere bepalingen, brengt zij de verplichting mee om het pleegkind onderhoud en opvoeding te verschaffen en het in staat te stellen de kost te verdienen.

365. Wanneer het pleegkind enig goed bezit en tevoren onder voogdij was, komt het beheer over zijn goederen alsook het bestuur over zijn persoon in handen van de pleegvoogd, die echter de uitgaven voor de opvoeding van het pleegkind niet mag toerekenen op diens inkomsten.

366. Wanneer vijf volle jaren verlopen zijn sinds de aanvang van de voogdij, en de pleegvoogd, in het vooruitzicht van zijn overlijden vóór de meerderjarigheid van het pleegkind, dit bij akte van uiterste wil als kind aanneemt, is deze beschikking geldig, mits de pleegvoogd geen wettige kinderen achterlaat.

367. Ingeval de pleegvoogd sterft, hetzij binnen de termijn van vijf jaren, hetzij nadien, zonder zijn pleegkind te hebben aangenomen, worden aan het kind, gedurende zijn minderjarigheid, middelen van bestaan verschaft, waarvan, zo daarin niet tevoren door een uitdrukkelijke overeenkomst is voorzien, het bedrag en de aard geregeld worden ofwel in der minne tussen de vertegenwoordigers van de voogd en van het pleegkind, ofwel door de rechter in geval van geschil.

368. [Indien de pleegvoogd op enig ogenblik zijn pleegkind wil aannemen, kan de aanneming geschieden onder de voorwaarden en in de vorm bij het vorige hoofdstuk voorgeschreven, en de gevolgen ervan zijn in alle opzichten dezelfde.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 22 maart 1940.

369. Indien de verzoeken om te worden aangenomen, die het pleegkind tot de pleegvoogd heeft gericht, zonder gevolg zijn gebleven gedurende drie maanden na de meerderjarigheid van het pleegkind en het pleegkind niet in staat is de kost te verdienen, kan de pleegvoogd veroordeeld worden om het pleegkind schadeloos te stellen voor de onmogelijkheid waarin het zich mocht bevinden om in zijn onderhoud te voorzien.

Deze schadeloosstelling moet bestaan in hulpmiddelen die geschikt zijn om het pleegkind een beroep te verschaffen; onverminderd de schikkingen die met het oog op dit geval mochten zijn getroffen.

370. De pleegvoogd die het beheer over enig goed van het pleegkind mocht hebben gehad, moet in elk geval daarvan rekening en verantwoording doen.

TITEL IX

Ouderlijke macht

371. Een kind, van welke leeftijd ook, is aan zijn ouders eerbied en ontzag verschuldigd.

372. Het blijft onder hun gezag tot aan zijn meerderjarigheid of zijn ontvoogding.

373. De vader alleen oefent dit gezag uit gedurende het huwelijk.

374. Het kind mag het ouderlijk huis niet verlaten zonder verlof van zijn vader. [...]

Aldus gewijzigd bij art. 28, 3° van de wet van 15 december 1949.

375-383. [...]

Opgeheven bij art. 64 van de wet van 15 mei 1912.

384. Gedurende het huwelijk heeft de vader, en na de ontbinding van het huwelijk heeft de langstlevende der ouders het genot van de goederen van hun kinderen, totdat dezen de volle leeftijd van achttien jaren bereikt hebben of tot aan de ontvoogding, ingeval deze plaatsheeft voordat zij achttien jaar oud zijn.

385. De lasten van dit genot zijn :

1° Die waartoe vruchtgebruikers gehouden zijn;

2° De kost, het onderhoud en de opvoeding van de kinderen, overeenkomstig hun vermogen;

3° De betaling van de rentetermijnen of interesten van de kapitalen;

4° De begrafeniskosten en de kosten van laatste ziekte.

386. Dit genot bestaat niet ten voordele van degene van de ouders, tegen wie echtscheiding mocht zijn uitgesproken; en het houdt op ten aanzien van de moeder ingeval zij een tweede huwelijk aangaat.

387. Het strekt zich niet uit tot de goederen welke de kinderen door afzonderlijke arbeid en nijverheid verwerven, noch tot die welke hun geschonken of vermaakt worden onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de ouders daarvan het genot niet zullen hebben.

TITEL X

Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding

EERSTE HOOFDSTUK

Minderjarigheid

8. De minderjarige is de persoon van het mannelijke of vrouwelijke geslacht die de volle leeftijd van eenentwintig jaren nog niet bereikt heeft.

HOOFDSTUK II

Voogdij

EERSTE AFDELING

Voogdij van de vader en de moeder

389. Gedurende het huwelijk is de vader beheerder over de persoonlijke goederen van zijn minderjarige kinderen.

Hij is verantwoording schuldig van de eigendom en de inkomsten, ten aanzien van de goederen waarvan hij het genot niet heeft; en van de eigendom alleen, ten aanzien van de goederen waarvan de wet hem het vruchtgebruik toekent.

390. Na de ontbinding van het huwelijk door de [...] dood van een van de echtgenoten, behoort de voogdij over de minderjarige en niet ontvoogde kinderen van rechtswege aan de langstlevende der ouders.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 4° van de wet van 15 december 1949.

391. Niettemin kan de vader aan de overlevende moeder, tevens voogdes, een bijzondere raadsman toevoegen, zonder wiens advies zij geen enkele handeling, de voogdij betreffende, zal mogen verrichten.

Indien de vader de handelingen aanwijst waarvoor de raadsman benoemd wordt, is de voogdes bekwaam om de overige handelingen zonder diens bijstand te verrichten.

392. De benoeming van die raadsman kan slechts op één van de volgende wijzen geschieden :

1° Door een akte van uiterste wil;

2° Door een verklaring afgelegd hetzij voor de vrederechter bijgestaan door zijn griffier, hetzij voor notaris.

393. Indien de vrouw zwanger is bij het overlijden van de man, benoemt de familieraad een curator over de ongeboren vrucht.

Bij de geboorte van het kind wordt de moeder voogdes over dat kind en is de curator van rechtswege toeziende voogd.

394. De moeder is niet verplicht de voogdij op zich te nemen; zij moet echter, ingeval zij deze afwijst, de daaraan verbonden plichten vervullen totdat zij een voogd heeft doen benoemen.

395. [...]

Opgeheven bij art. 7, § 1 van de wet van 30 april 1958.

396. [...]

Opgeheven bij art. 7, § 1 van de wet van 30 april 1958.

396*bis*. [De voogdij over een natuurlijk kind dat door een van zijn ouders erkend is, behoort van rechtswege aan deze ouder.

Wanneer een natuurlijk kind door zijn beide ouders erkend is en een van hen komt te overlijden, behoort de voogdij van rechtswege aan de langstlevende der ouders.

De artikelen 391 tot 394 zijn toepasselijk op de voogdij over natuurlijke kinderen.]

Ingevoegd bij art. 3 van de wet van 7 maart 1938; het derde lid is aldus vervangen bij art. 7, § 2 van de wet van 30 april 1958.

AFDELING II

Voogdij door de vader of de moeder opgedragen

397. Het recht om een bloedverwant of zelfs een vreemde tot voogd te kiezen, behoort persoonlijk en uitsluitend aan de langstlevende der ouders.

398. Dit recht kan slechts uitgeoefend worden met inachtneming van de bij artikel 392 voorgeschreven vormen, en met de hierna gestelde uitzonderingen en beperkingen.

399. De moeder die hertrouwd is en in de voogdij over de kinderen uit haar eerste huwelijk niet is gehandhaafd, kan geen voogd over deze kinderen kiezen.

400. Wanneer de moeder die hertrouwd is en in de voogdij is gehandhaafd, een voogd over de kinderen uit haar eerste huwelijk gekozen heeft, is die keus slechts geldig voor zover de familieraad ze bevestigt.

401. De voogd door de vader of de moeder gekozen is niet verplicht de voogdij op zich te nemen, indien hij niet tevens behoort tot de klasse van personen die de familieraad, bij gebreke van deze bijzondere keus, met de voogdij had kunnen belasten.

401*bis*. [De natuurlijke vader of moeder die het natuurlijk kind erkend heeft, of in geval van dubbele erkenning de langstlevende, heeft het recht een voogd te kiezen, met inachtneming van de vormen en binnen de perken in deze afdeling bepaald.]

Ingevoegd bij art. 4 van de wet van 7 maart 1938.

AFDELING III

Voogdij van de verdere bloedverwanten in de opgaande lijn

402. [Wanneer de langstlevende der ouders geen voogd over de minderjarige heeft gekozen, en de minderjarige een andere bloedverwante of een andere bloedverwant in de opgaande lijn heeft, is deze van rechtswege voogd.

Zijn er in de opgaande lijn verscheidene mannelijke of vrouwelijke bloedverwanten in ongelijke graad, dan behoort de voogdij van rechtswege aan de bloedverwant of aan de bloedverwante in de naaste graad; zijn er verscheidene in gelijke graad, dan benoemt de familieraad een van hen tot voogd.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

403-404. [...]

Opgeheven bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

AFDELING IV

Voogdij door de familieraad opgedragen

405. [Wanneer een minderjarig en niet ontvoogd kind achterblijft zonder vader en zonder moeder, en zonder een door de vader of door de moeder gekozen voogd, en zonder bloedverwant of bloedverwante in de opgaande lijn, evenals wanneer de tot een van de opgenoemde categorieën behorende voogd zich bevindt in een van de hierna bepaalde gevallen van uitsluiting of wettig verschoond is, voorziet de familieraad in de benoeming van een voogd.

De familieraad voorziet eveneens in de benoeming van een voogd, wanneer een natuurlijk kind door geen van zijn ouders is erkend, of, door beide ouders erkend zijnde, minderjarig en niet ontvoogd achterblijft zonder vader, en zonder moeder, en zonder een door de vader of de moeder gekozen voogd, evenals wanneer de tot een van de opgenoemde categorieën behorende voogd zich bevindt in een van de hierna bepaalde gevallen van uitsluiting of wettig verschoond is.

Wanneer geen erkenning heeft plaatsgehad, wijst de vrederechter, alvorens hij de familieraad bijeenroept om een voogd te benoemen, de in de akte vermelde ongehuwde moeder van het kind op de rechtsgevolgen van de erkenning en op de vorm waarin deze kan geschieden.

De door de familieraad opgedragen voogdij neemt een einde ingeval een vrijwillige erkenning plaatsheeft na de benoeming van de voogd, tenzij deze erkenning in rechte betwist wordt; in dit geval blijft de voogd zijn bediening uitoefenen tot aan het eindvonnis.]

Het eerste lid is aldus gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909, het tweede, het derde en het vierde lid zijn toegevoegd bij art. 5 van de wet van 7 maart 1938.

406. Deze raad wordt bijeengeroepen hetzij op verzoek en door de zorg van de bloedverwanten van de minderjarige, van zijn schuldeisers of andere belanghebbende partijen, hetzij zelfs ambtshalve door de vrederechter van de woonplaats van de minderjarige. Een ieder kan aan deze vrederechter het feit bekendmaken dat tot de benoeming van een voogd aanleiding moet geven.

407. De familieraad bestaat, buiten de vrederechter, uit zes bloedverwanten of aanverwanten, genomen binnen de gemeente waar de voogdij is opengevallen, zowel als binnen twee myriameter afstand, voor de helft aan vaderszijde en voor de helft aan moederszijde, en in de volgorde van naaste verwantschap in elke lijn.

Aan de bloedverwant wordt de voorrang gegeven boven de aanverwant in gelijke graad; en, onder de bloedverwanten in gelijke graad, aan de oudere boven de jongere.

408. [Alleen ten aanzien van volle broeders en zusters van de minderjarige wordt geen rekening gehouden met de beperking van het aantal, bepaald bij het vorige artikel.

Zijn er zes of meer dan zes, dan zijn allen lid van de familieraad, welke zij alleen uitmaken met de mannelijke en vrouwelijke bloedverwanten in de opgaande lijn.

Zijn er minder dan zes, dan worden de andere bloedverwanten slechts opgeroepen om de raad voltallig te maken.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

409. Wanneer geen voldoende aantal bloedverwanten of aanverwanten in een van beide lijnen aanwezig zijn ter plaatse of binnen de bij artikel 407 bepaalde afstand, worden door de vrederechter opgeroepen ofwel bloedverwanten of aanverwanten die op een grotere afstand wonen, ofwel burgers uit de gemeente zelf, van wie bekend is dat zij met de vader of de moeder van de minderjarige geregeld vriendschapsbetrekkingen onderhielden, [ofwel, bij ontstentenis van dezen, indien het natuurlijke kinderen betreft, leden van verenigingen voor kinderbescherming.]

Aldus gewijzigd bij art. 6 van de wet van 7 maart 1938.

410. De vrederechter kan, zelfs wanneer er ter plaatse een voldoende aantal bloedverwanten of aanverwanten zijn, toestemming verlenen om, op welke afstand zij ook wonen, bloedverwanten of aanverwanten te dagvaarden, die nader in graad of van gelijke graad zijn als de aanwezige bloedverwanten of aanverwanten; zulks moet echter op zodanige wijze geschieden dat sommige van de laatstgenoemden worden terzijde gelaten en het bij de vorige artikelen bepaalde getal niet wordt overschreden.

411. De termijn om te verschijnen op een bepaalde dag wordt door de vrederechter geregeld, maar op zodanige wijze dat er altijd ten minste drie dagen blijven tussen de betekening van de dagvaarding en de voor de vergadering van de raad gestelde dag.

[Deze termijn wordt wegens de afstand verlengd overeenkomstig artikel 1032*bis* van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.]

Aldus gewijzigd bij art. 14 van de wet van 15 december 1949.

412. De aldus opgeroepen bloedverwanten, aanverwanten of vrienden zijn gehouden in persoon te verschijnen of zich door een bijzondere gemachtigde te doen vertegenwoordigen.

De gemachtigde mag niet meer dan één persoon vertegenwoordigen.

413. Ieder bloedverwant, aanverwant of vriend die opgeroepen is en, zonder wettige reden van verschoning, niet verschijnt, wordt gestraft met een geldboete van ten hoogste vijftig frank, die door de vrederechter wordt uitgesproken, zonder beroep.

414. Bestaat er een voldoende reden van verschoning en is het raadzaam hetzij op het afwezig lid te wachten, hetzij het te vervangen, dan kan in dat geval, gelijk ook in elk ander geval waarin het belang van de minderjarige het schijnt te eisen, de vrederechter de vergadering verdagen of verlengen.

415. Die vergadering wordt van rechtswege gehouden bij de vrederechter, tenzij deze zelf een ander lokaal aanwijst. Er kan alleen worden beraadslaagd, wanneer ten minste drie vierden der opgeroepen leden van de raad tegenwoordig zijn.

416. De familieraad wordt voorgezeten door de vrederechter, die daarin stemgerechtigd is en wiens stem, in geval van staking, beslissend is.

417. [...]

Opgeheven bij art. 64 van de wet van 15 mei 1912.

418. De voogd handelt en bestuurt als zodanig van de dag van zijn benoeming af, indien hij daarbij tegenwoordig is geweest; of anders, van de dag waarop hem van de benoeming is kennis gegeven.

419. De voogdij is een persoonlijke last, die niet overgaat op de erfgenamen van de voogd. Dezen zijn slechts voor het beheer van hun rechtsvoorganger verantwoordelijk; en, indien zij meerderjarig zijn, moeten zij dit voortzetten totdat een nieuwe voogd is benoemd.

AFDELING V

De toeziende voogd

420. In elke voogdij is er een toeziende voogd, die door de familieraad benoemd wordt.

Zijn taak bestaat in het waarnemen van de belangen van de minderjarige, wanneer deze in strijd zijn met de belangen van de voogd.

421. Wanneer de voogdij te beurt valt aan een persoon van een van de categorieën in de afdelingen I, II en III van dit hoofdstuk vermeld, moet die voogd, alvorens zijn taak aan te vatten, de familieraad, samengesteld gelijk in afdeling IV bepaald is, doen bijeenroepen ten einde een toeziende voogd te benoemen.

Heeft hij zich met het beheer ingelaten voordat hij die formaliteit vervuld heeft, dan kan de familieraad, bijeengeroepen hetzij op verzoek van de bloedverwanten, schuldeisers of andere belanghebbende partijen, hetzij ambtshalve door de vrederechter, aan de voogd, indien deze bedrieglijk gehandeld heeft, de voogdij onttrekken, onverminderd de aan de minderjarige verschuldigde schadevergoeding.

422. In de andere voogdijen geschiedt de benoeming van de toeziende voogd onmiddellijk na die van de voogd.

423. [In geen geval mag de voogd meestemmen bij de benoeming van de toeziende voogd; behalve wanneer het volle broeders of zusters betreft, mag de toeziende voogd niet worden genomen uit die van beide lijnen waartoe de voogd behoort.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

424. De toeziende voogd vervangt de voogd niet van rechtswege, wanneer de voogdij openvalt of ingevolge afwezigheid niet langer wordt waargenomen; maar in dat geval moet hij, op straffe van vergoeding van de schade die daaruit voor de minderjarige mocht ontstaan, een nieuwe voogd doen benoemen.

425. De toeziende voogdij eindigt op hetzelfde tijdstip als de voogdij.

426. De bepalingen van de afdelingen VI en VII van dit hoofdstuk zijn van toepassing op de toeziende voogden.

Echter kan de voogd de ontzetting van de toeziende voogd niet vorderen, noch zijn stem uitbrengen in de familieraden die te dien einde bijeengeroepen worden.

AFDELING VI

Redenen die van de voogdij vrijstellen

427. [Van de voogdij zijn vrijgesteld, de leden van de Koninklijke Familie, de leden van de Senaat en van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de ministers;

De eerste voorzitter, de voorzitter, de raadsheren, de procureur-generaal en de advocaten-generaal van het Hof van Cassatie;

De eerste voorzitter, de voorzitter, de raadsheren en de griffier van de Raad van State;

De eerste voorzitter, de voorzitter, de raadsheren en de griffier van het Rekenhof;

De provinciegouverneurs;

Alle burgers die een openbaar ambt uitoefenen in een andere provincie dan die waar de voogdij wordt ingericht.]

Aldus vervangen bij art. 15 van de wet van 15 december 1949.

428. Van de voogdij zijn eveneens vrijgesteld :

De militairen in werkelijke dienst, en alle andere burgers die, buiten het grondgebied [van het Rijk], een opdracht [van de Koning] vervullen.

Aldus gewijzigd bij art. 2 van de wet van 15 december 1949.

429. Indien de opdracht niet authentiek is en haar bestaan wordt betwist, wordt de vrijstelling niet uitgesproken dan nadat hij die erom verzoekt, een getuigschrift heeft overgelegd van de minister tot wiens departement de als reden van verschoning opgegeven opdracht behoort.

430. Burgers die behoren tot een van de categorieën in de vorige artikelen vermeld, en de voogdij op zich hebben genomen na de ambten, diensten of opdrachten welke van de voogdij vrijstellen, kunnen zich uit dien hoofde van de voogdij niet meer doen ontslaan.

431. Degenen daarentegen aan wie die ambten, diensten of opdrachten worden toevertrouwd nadat zij de voogdij reeds hebben op zich genomen en uitgeoefend, kunnen, indien zij de voogdij niet willen behouden, binnen een maand de familieraad doen bijeenroepen om in hun vervanging te voorzien.

Indien, bij het eindigen van die ambten, diensten of opdrachten, de nieuwe voogd verzoekt ontslagen te worden of de vroegere voogd de voogdij terugvraagt, kan de familieraad hem die teruggeven.

432. [Een vrouw kan niet worden genoodzaakt een voogdij op zich te nemen.

Een man die noch bloedverwant noch aanverwant is, kan niet worden genoodzaakt een voogdij op zich te nemen, behalve wanneer er binnen vier myriameter afstand geen bloedverwanten of aanverwanten zijn, in staat de voogdij uit te oefenen.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

433. Ieder die de volle leeftijd van vijfenzestig jaren bereikt heeft, kan weigeren voogd te zijn. Hij die vóór die leeftijd benoemd is, kan zich op de leeftijd van zeventig jaren van de voogdij doen ontslaan.

434. Ieder die behoorlijk bewijst dat hij lijdt aan een ernstige kwaal, wordt van de voogdij vrijgesteld.

Hij kan zich van de voogdij zelfs doen ontslaan, indien deze kwaal na zijn benoeming is ontstaan.

435. Twee voogdijen zijn, voor een ieder, een wettige reden om geen derde op zich te nemen.

Hij die, echtgenoot of vader, reeds met een voogdij belast is, kan niet verplicht worden een tweede op zich te nemen, behalve over zijn eigen kinderen.

436. Zij die vijf wettige kinderen hebben, zijn vrijgesteld van iedere andere voogdij dan over die kinderen.

Kinderen die gestorven zijn in actieve dienst in [het Belgisch leger], worden voor deze vrijstelling steeds meegerekend.

Andere overleden kinderen worden slechts meegerekend voor zover zij zelf kinderen hebben achtergelaten die nog in leven zijn.

Aldus gewijzigd bij art. 16 van de wet van 15 december 1949.

437. Geboorte van kinderen gedurende de voogdij kan geen reden opleveren om de voogdij neer te leggen.

438. Indien de benoemde voogd tegenwoordig is bij de beslissing waarbij hem de voogdij wordt opgedragen, moet hij terstond en op straffe van niet-ontvankelijk te worden verklaard bij latere indiening van bezwaren, zijn redenen van verschoning opgeven, waarover de familieraad beslist.

439. Indien de benoemde voogd niet tegenwoordig was bij de beslissing waarbij hem de voogdij is opgedragen, kan hij de familieraad doen bijeenroepen om over zijn redenen van verschoning te beslissen.

Hij moet daartoe het nodige doen binnen een termijn van drie dagen, te rekenen van de dag dat hem van zijn benoeming is kennis gegeven; deze termijn wordt [wegens de afstand verlengd overeenkomstig artikel 1032*bis* van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering]; na verloop van de termijn is hij niet meer ontvankelijk.

Aldus gewijzigd bij art. 17 van de wet van 15 december 1949.

440. Indien zijn redenen van verschoning verworpen worden, kan hij zich, ten einde deze te doen aanvaarden, tot de rechtbanken wenden; maar hij is verplicht tijdens het geding het bestuur voorlopig waar te nemen.

441. Indien hij erin slaagt zich van de voogdij te doen vrijstellen, kunnen zij die de reden van verschoning verworpen hebben, tot de kosten van het geding veroordeeld worden.

Indien hij in het ongelijk wordt gesteld, wordt hij zelf tot de kosten veroordeeld.

AFDELING VII

Onbekwaamheid, uitsluiting en ontzetting van de voogdij

442. [Voogd of lid van een familieraad mogen niet zijn :

1° Minderjarigen, behalve de ouders;

2° Onbekwaamverklaarden;

3° Zij die zelf of wier vader of moeder tegen de minderjarige een rechtsgeding voeren, waarbij de staat van deze minderjarige, zijn vermogen of een aanzienlijk gedeelte van zijn goederen betrokken zijn.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

442*bis*. [...]

Opgeheven bij art. 7, § 1 van de wet van 30 april 1958.

443. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

444. Van de voogdij zijn [...] uitgesloten en kunnen, indien zij die uitoefenen, zelfs worden ontzet :

1° Personen van kennelijk wangedrag;

2° Zij wier beheer getuigt van onbekwaamheid of ontrouw.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 5° van de wet van 15 december 1949.

445. Hij die van een voogdij is uitgesloten of ontzet, kan geen lid zijn van een familieraad.

446. Wanneer een voogd moet worden ontzet, wordt de ontzetting uitgesproken door de familieraad, die, op verzoek van de toeziende voogd of ambtshalve, door de vrederechter wordt bijeengeroepen.

Deze mag niet nalaten die bijeenroeping te doen, wanneer zij uitdrukkelijk gevorderd wordt door een of meer bloedverwanten of aanverwanten van de minderjarige, in de graad van volle neef of in een nadere graad.

447. Elke beslissing van de familieraad, waarbij uitsluiting of ontzetting van de voogd wordt uitgesproken, is met redenen omkleed, en zij kan niet genomen worden dan nadat de voogd is gehoord of opgeroepen.

448. Indien de voogd met de beslissing instemt, wordt daarvan melding gemaakt, en de nieuwe voogd aanvaardt dadelijk zijn ambt.

Indien de voogd daartegen opkomt, vordert de toeziende voogd de homologatie van de beslissing voor de rechtbank van eerste aanleg; deze doet uitspraak, behoudens hoger beroep.

De uitgesloten of ontzette voogd zelf kan in dat geval de toeziende voogd dagvaarden om te doen verklaren dat hij in de voogdij wordt gehandhaafd.

449. De bloedverwanten of aanverwanten die de bijeenroeping gevorderd hebben, kunnen tussenkomen in het geding, dat als spoedeisende zaak wordt behandeld en uitgewezen.

AFDELING VIII

Bestuur van de voogd

450. De voogd draagt zorg voor de persoon van de minderjarige en vertegenwoordigt hem in alle burgerlijke handelingen.

Hij beheert zijn goederen als een goed huisvader, en is gehouden tot vergoeding van de schade die uit een slecht beheer mocht voortvloeien.

Hij mag de goederen van de minderjarige niet kopen, noch in huur nemen, tenzij de familieraad de toeziende voogd gemachtigd heeft ze hem in huur te geven, noch de overdracht aannemen van enig recht of enige schuldvordering ten laste van zijn pupil.

451. Binnen tien dagen volgende op zijn benoeming, nadat deze behoorlijk te zijner kennis gekomen is, vordert de voogd de ontzegeling, indien verzegeling heeft plaatsgehad, en doet hij onmiddellijk, in tegenwoordigheid van de toeziende voogd, een boedelbeschrijving opmaken van de goederen van de minderjarige.

Indien de minderjarige iets verschuldigd is aan de voogd, moet deze zulks, op straffe van verval van zijn recht, in de boedelbeschrijving opgeven, op een vraag die de openbare ambtenaar verplicht is te dien einde tot hem te richten en waarvan in het proces-verbaal melding wordt gemaakt.

452. Binnen een maand na het sluiten van de boedelbeschrijving doet de voogd, in tegenwoordigheid van de toeziende voogd, alle roerende goederen, behalve die welke de familieraad hem mocht hebben toegestaan in natura te behouden, bij opbod verkopen voor een openbaar ambtenaar, na aanplakking of bekendmaking, waarvan in het proces-verbaal van verkoop melding wordt gemaakt.

453. De vader en de moeder zijn, zolang zij het persoonlijk en wettig genot van de goederen van de minderjarige hebben, vrijgesteld van de verplichting om de roerende goederen te verkopen, indien zij verkiezen deze te bewaren ten einde ze in natura terug te geven.

In dit geval doen zij, op eigen kosten, die goederen op hun juiste waarde schatten door een deskundige, die door de toeziende voogd wordt benoemd en die ten overstaan van de vrederechter de eed aflegt. Zij zullen de geschatte waarde vergoeden van de roerende goederen die zij niet in natura zouden kunnen opleveren.

454. Bij het begin van elke voogdij, uitgezonderd die van vader of moeder, bepaalt de familieraad, bij raming en naar de belangrijkheid van de beheerde goederen, het hoogste bedrag dat jaarlijks aan de uitgaven van de minderjarige en aan de kosten van het beheer van zijn goederen zal mogen worden besteed.

Bij dezelfde akte wordt bepaald of de voogd zich in zijn beheer mag laten bijstaan door een of meer bijzondere bezoldigde beheerders, die onder zijn verantwoordelijkheid handelen.

455. De raad stelt bepaaldelijk vast vanaf welk bedrag voor de voogd de verplichting begint om het saldo van de inkomsten boven de uitgaven te beleggen; die belegging moet geschieden binnen de termijn van zes maanden, na verloop waarvan de voogd, bij gebreke van belegging, de interest verschuldigd is.

456. Indien de voogd door de familieraad niet heeft doen vaststellen vanaf welk bedrag de belegging moet beginnen, is hij, na verloop van de in het vorige artikel vermelde termijn, de interest verschuldigd van elke niet belegde som, hoe gering ook.

457. De voogd, zelfs vader of moeder, mag geen lening aangaan voor de minderjarige, noch zijn onroerende goederen vervreemden of met hypotheek bezwaren, zonder daartoe door een familieraad te zijn gemachtigd.

Die machtiging zal niet verleend worden dan uit hoofde van een volstrekte noodzakelijkheid of van een klaarblijkelijk voordeel.

In het eerste geval verleent de familieraad zijn machtiging eerst nadat uit een beknopte rekening, door de voogd overgelegd, is gebleken dat het gereed geld, de roerende goederen en de inkomsten van de minderjarige ontoereikend zijn.

In alle gevallen wijst de familieraad de onroerende goederen aan die bij voorkeur moeten worden verkocht, en bepaalt alle voorwaarden die hij dienstig oordeelt.

458. Desbetreffende beslissingen van de familieraad worden niet ten uitvoer gelegd dan nadat de voogd de homologatie daarvan gevraagd en verkregen heeft voor de rechtbank van eerste aanleg, die in raadkamer uitspraak doet, na de procureur des Konings te hebben gehoord.

459-460. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

461. De voogd mag een aan de minderjarige opgekomen nalatenschap noch aanvaarden noch verwerpen zonder voorafgaande machtiging van de familieraad. Aanvaarding geschiedt niet anders dan onder voorrecht van boedelbeschrijving.

462. Ingeval een namens de minderjarige verworpen nalatenschap door niemand anders mocht zijn aanvaard, kan zij alsnog aanvaard worden hetzij door de voogd, daartoe bij een nieuwe beslissing van de familieraad gemachtigd, hetzij door de meerderjarig geworden minderjarige, echter in de staat waarin de nalatenschap zich bevindt op het tijdstip van de aanvaarding en zonder dat zij kunnen opkomen tegen de verkopingen en andere handelingen die wettelijk mochten zijn gedaan terwijl de nalatenschap onbeheerd was.

463. Een aan de minderjarige gedane schenking mag door de voogd niet aangenomen worden dan met machtiging van de familieraad.

Zij heeft, ten opzichte van de minderjarige, dezelfde gevolgen als ten opzichte van een meerderjarige.

464. Geen voogd mag een vordering betreffende onroerende rechten van de minderjarige instellen, noch in een eis betreffende zodanige rechten berusten, zonder machtiging van de familieraad.

465. De voogd heeft een zelfde machtiging nodig om een verdeling te vorderen; maar hij kan zonder die machtiging antwoorden op een eis tot verdeling tegen de minderjarige ingesteld.

466. Om ten opzichte van de minderjarige alle gevolgen te hebben die zij onder meerderjarigen teweegbrengt, moet de verdeling gerechtelijk geschieden, na een schatting door deskundigen, die benoemd worden door de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de erfenis is opengevallen.

Nadat zij ten overstaan van de voorzitter van die rechtbank of ten overstaan van een andere rechter die hij daartoe aanwijst, de eed hebben afgelegd hun opdracht wel en getrouw te zullen vervullen, gaan de deskundigen over tot de verdeling van de erven en tot het vormen van de kavels, die zullen worden verloot ten overstaan hetzij van een lid van de rechtbank, hetzij van een door de rechtbank benoemde notaris, die de kavels zal afleveren.

Elke andere verdeling wordt slechts als een provisionele verdeling beschouwd.

467. De voogd mag in naam van de minderjarige geen dadingen aangaan dan nadat hij daartoe door de familieraad is gemachtigd en op gunstig advies van drie rechtsgeleerden, aangewezen door de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg.

De dading is slechts geldig voor zover zij gehomologeerd wordt door de rechtbank van eerste aanleg, de procureur des Konings gehoord.

468. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

AFDELING IX

Voogdijrekeningen

469. Elke voogd is verplicht over zijn beheer, wanneer het eindigt, rekening en verantwoording te doen.

470. Elke voogd, behalve de vader en de moeder, kan verplicht worden om, zelfs gedurende de voogdij, aan de toeziende voogd staten betreffende zijn beheer over te leggen, op de tijdstippen die de familieraad mocht hebben bepaald, maar zonder dat de voogd kan worden genoodzaakt er ieder jaar meer dan een in te leveren.

Die staten worden zonder kosten [...] en zonder enige rechtsvorm opgemaakt en overgelegd.

[De familieraad kan eisen dat op gelijke wijze aan hem zelf rekening gedaan wordt op de tijdstippen die hij bij het begin van de voogdij bepaalt.]

Het tweede lid is aldus gewijzigd bij art. 28, 6° van de wet van 15 december 1949, het derde lid is toegevoegd bij art. II van de wet van 16 december 1851.

471. De slotrekening van de voogdij wordt gedaan op kosten van de minderjarige, wanneer deze zijn meerderjarigheid bereikt heeft of ontvoogd wordt. De kosten daarvan worden door de voogd voorgeschoten.

Men brengt daarin op het tegoed van de voogd alle uitgaven die voldoende gerechtvaardigd en met een nuttig doel gedaan zijn.

472. Iedere schikking die mocht worden getroffen tussen de voogd en de meerderjarig geworden minderjarige, is nietig, indien zij niet is voorafgegaan door een omstandige rekening en door het overleggen van de bewijsstukken; een en ander moet ten minste tien dagen vóór de schikking zijn vastgesteld door een ontvangbewijs van hem aan wie de rekening gedaan is.

473. Indien de rekening aanleiding geeft tot geschillen, worden deze behandeld en uitgewezen op dezelfde wijze als andere geschillen in burgerlijke zaken.

474. Het door de voogd verschuldigde saldo brengt, zonder dat een rechtsvordering is ingesteld, interest op te rekenen van de dag waarop de rekening gesloten is.

De interest van hetgeen de minderjarige aan de voogd verschuldigd is, loopt eerst te rekenen van de dag der aanmaning tot betaling, na het sluiten van de rekening gedaan.

475. Elke rechtsvordering van de minderjarige tegen zijn voogd betreffende de verrichtingen van de voogdij verjaart door verloop van tien jaren, te rekenen van de meerderjarigheid.

HOOFDSTUK III

Ontvoogding

476. Het huwelijk van de minderjarige heeft van rechtswege zijn ontvoogding ten gevolge.

[Ieder van de echtgenoten is van rechtswege curator over zijn minderjarige echtgenoot. Wanneer beiden minderjarig zijn, wordt de curatele geregeld overeenkomstig artikel 480.]

Het tweede lid toegevoegd bij art. 4 van de wet van 30 april 1958.

477. De niet gehuwde minderjarige kan ontvoogd worden door zijn vader of, bij gebreke van de vader, door zijn moeder, wanneer hij de volle leeftijd van vijftien jaren heeft bereikt.

Deze ontvoogding geschiedt door de enkele verklaring van de vader of van de moeder, welke verklaring wordt afgelegd ten overstaan van de vrederechter, bijgestaan door zijn griffier.

478. De minderjarige die geen ouders meer heeft, kan eveneens, doch eerst wanneer hij de volle leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, ontvoogd worden, indien de familieraad hem daartoe geschikt oordeelt.

In dat geval volgt de ontvoogding uit de beslissing van de familieraad, waarbij zij wordt toegestaan, en uit de verklaring door de vrederechter, als voorzitter van de familieraad, in dezelfde akte gedaan, *dat de minderjarige ontvoogd is.*

479. Wanneer de voogd niets gedaan heeft met het oog op de ontvoogding van de in het vorige artikel bedoelde minderjarige en wanneer een of meer bloedverwanten of aanverwanten van deze minderjarige, in de graad van volle neef of in een nadere graad, hem geschikt oordelen om ontvoogd te worden, kunnen zij de vrederechter verzoeken de familieraad bijeen te roepen om over dat punt te beraadslagen.

De vrederechter moet aan dat verzoek voldoen.

480. De voogdijrekening wordt gedaan aan de ontvoogde minderjarige, bijgestaan door een curator, die hem door de familieraad wordt toegevoegd.

481. De ontvoogde minderjarige mag verhuringen aangaan waarvan de duur negen jaren niet te boven gaat; hij neemt zijn inkomsten in ontvangst, geeft daarvan kwijting en verricht alle daden van louter beheer, zonder dat hij daartegen in zijn recht kan worden hersteld in de gevallen waarin de meerderjarige zelf dit niet zou kunnen.

482. Hij mag geen onroerende rechtsvordering instellen, noch zich op zodanige rechtsvordering verdedigen, noch zelfs roerende kapitalen in ontvangst nemen en daarvan kwijting geven zonder de bijstand van zijn curator, die in het laatste geval op de belegging van het ontvangen kapitaal toeziet.

483. De ontvoogde minderjarige mag onder geen voorwendsel leningen aangaan, zonder een beslissing van de familieraad, bekrachtigd door de rechtbank van eerste aanleg, de procureur des Konings gehoord.

484. Evenmin mag hij zijn onroerende goederen verkopen of vervreemden of enige daad verrichten buiten die van louter beheer, zonder de vormen in acht te nemen die aan de niet ontvoogde minderjarige zijn voorgeschreven.

Verbintenissen die hij door aankopen of op andere wijze mocht hebben aangegaan, kunnen verminderd worden, ingeval zij buitensporig zijn; de rechtbanken nemen hierbij in aanmerking het vermogen van de minderjarige, de goede of kwade trouw van de personen die met hem hebben gehandeld, het nut of de nutteloosheid van de uitgaven.

485. Aan iedere ontvoogde minderjarige wiens verbintenissen ingevolge het vorige artikel zijn verminderd, kan het voordeel van de ontvoogding ontnomen worden; de ontvoogding wordt ingetrokken met inachtneming van dezelfde vormen als bij het verlenen van de ontvoogding zijn nagekomen.

486. Vanaf de dag dat de ontvoogding is ingetrokken, komt de minderjarige terug onder voogdij en hij blijft onder voogdij totdat hij zijn meerderjarigheid zal hebben bereikt.

487. De ontvoogde minderjarige die handel drijft, wordt als meerderjarig beschouwd voor de daden die zijn handel betreffen.

TITEL XI

Meerderjarigheid, onbekwaamverklaring, bijstand van een gerechtelijk raadsman

EERSTE HOOFDSTUK

Meerderjarigheid

488. De meerderjarigheid is vastgesteld op de volle leeftijd van eenentwintig jaren; op die leeftijd is men bekwaam tot alle handelingen van het burgerlijk leven, behoudens de in de titel *Het Huwelijk* gestelde beperking.

HOOFDSTUK II

Onbekwaamverklaring

489. Een meerderjarige die zich in een aanhoudende staat van onnozelheid, krankzinnigheid of razernij bevindt, moet worden onbekwaam verklaard, zelfs wanneer in die staat heldere tussenpozen voorkomen.

490. Ieder bloedverwant is bevoegd om de onbekwaamverklaring van zijn bloedverwant te vorderen. Hetzelfde geldt voor de ene echtgenoot ten opzichte van de andere.

491. Indien, in geval van razernij, de onbekwaamverklaring niet wordt gevorderd door de echtgenoot of door de bloedverwanten, moet zij worden gevorderd door de procureur des Konings, die, in geval van onnozelheid of van krankzinnigheid, de onbekwaamverklaring ook kan vorderen tegen een persoon die noch echtgenoot, noch echtgenote, noch bekende bloedverwanten heeft.

492. Elke vordering tot onbekwaamverklaring wordt gebracht voor de rechtbank van eerste aanleg.

493. De feiten waaruit de onnozelheid, de krankzinnigheid of de razernij blijkt, worden artikelsgewijs bij geschrift opgegeven. Zij die de onbekwaamverklaring vorderen, moeten hun getuigen aanwijzen en hun stukken overleggen.

494. De rechtbank beveelt dat de familieraad, samengesteld op de wijze als in afdeling IV, hoofdstuk II, van de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding* is bepaald, zijn advies zal geven over de toestand van de persoon wiens onbekwaamverklaring gevraagd wordt.

495. Zij die de onbekwaamverklaring gevorderd hebben, mogen van de familieraad geen deel uitmaken; evenwel mogen de echtgenoot of de echtgenote en de kinderen van de persoon wiens onbekwaamverklaring gevorderd wordt, tot de familieraad worden toegelaten zonder aldaar stemgerechtigd te zijn.

496. Na het advies van de familieraad te hebben ontvangen, ondervraagt de rechtbank de verweerder in raadkamer; indien hij buiten staat is om aldaar te verschijnen, wordt hij in zijn woning ondervraagd door een daartoe aangewezen rechter, bijgestaan door de griffier. De procureur des Konings is in elk geval bij de ondervraging tegenwoordig.

497. Na de eerste ondervraging stelt de rechtbank, indien daartoe redenen zijn, een voorlopig bewindvoerder aan, om voor de persoon en de goederen van de verweerder zorg te dragen.

498. De uitspraak op een vordering tot onbekwaamverklaring kan niet anders worden gedaan dan in openbare terechtzitting, nadat de partijen zijn gehoord of opgeroepen.

499. Wanneer de rechtbank een vordering tot onbekwaamverklaring afwijst, kan zij, indien de omstandigheden het vereisen, niettemin bevelen dat de verweerder voortaan geen rechtsgedingen meer zal mogen voeren, noch dadingen treffen, noch leningen aangaan, noch roerende kapitalen in ontvangst nemen of daarvan kwijting geven, noch zijn goederen vervreemden of met hypotheek bezwaren, zonder de bijstand van een raadsman, die hem bij hetzelfde vonnis wordt toegevoegd.

500. In geval van beroep tegen het in eerste aanleg gewezen vonnis kan het hof van beroep, indien het zulks nodig oordeelt, de persoon wiens onbekwaamverklaring gevorderd wordt, opnieuw ondervragen of door een commissaris doen ondervragen.

501. Ieder arrest of vonnis van onbekwaamverklaring of van benoeming van een raadsman wordt, op verzoek van de eisers, gelicht, aan de partij betekend, en binnen tien dagen ingeschreven op tabellen, die in de gehoorzaal moeten worden aangeplakt, alsmede in de kantoren van de notarissen van het arrondissement.

502. De onbekwaamverklaring of de benoeming van een raadsman heeft haar gevolgen vanaf de dag van het vonnis. Alle handelingen die daarna verricht worden door de onbekwaamverklaarde, of zonder de bijstand van de raadsman, zijn rechtens nietig.

503. De handelingen die vóór de onbekwaamverklaring verricht zijn, kunnen vernietigd worden, indien de oorzaak van de onbekwaamverklaring kennelijk bestond ten tijde dat die handelingen zijn verricht.

504. Na iemands dood kunnen de door hem verrichte handelingen niet worden betwist op grond van krankzinnigheid, dan voor zover de onbekwaamverklaring was uitgesproken of gevorderd vóór zijn overlijden; tenzij het bewijs van de krankzinnigheid uit de betwiste handeling zelf voortvloeit.

505. Wanneer tegen het in eerste aanleg gewezen vonnis van onbekwaamverklaring geen beroep is ingesteld, of wanneer het vonnis in beroep is bevestigd, wordt in de benoeming van een voogd en een toeziende voogd over de onbekwaamverklaarde voorzien, overeenkomstig de regels die in de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding* zijn voorgeschreven. De voorlopige bewindvoerder beëindigt zijn werkzaamheid en doet rekening en verantwoording aan de voogd, indien hij niet zelf de voogd is.

506. [Ieder echtgenoot is van rechtswege voogd over de andere echtgenoot, wanneer deze onbekwaam verklaard wordt.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

507. [...]

Opgeheven bij het enig artikel van de wet van 10 augustus 1909.

508. Met uitzondering van de echtgenoten, de bloedverwanten in de opgaande en die in de nederdalende lijn, is niemand verplicht de voogdij over een onbekwaamverklaarde meer dan tien jaren te behouden. Na verloop van die tijd kan de voogd vragen dat hij wordt vervangen en dit moet hem worden toegestaan.

509. De onbekwaamverklaarde staat gelijk met een minderjarige, wat betreft zijn persoon en zijn goederen; de wetten op de voogdij over minderjarigen zijn van toepassing op de voogdij over onbekwaamverklaarden.

510. De inkomsten van de onbekwaamverklaarde moeten in hoofdzaak aangewend worden om zijn lot te verzachten en zijn genezing te bespoedigen. Naar de aard van zijn ziekte en de staat van zijn vermogen, kan de familieraad beslissen dat hij in zijn woning verpleegd zal worden of dat hij in een krankzinnigengesticht zal worden

geplaatst. [Indien de onbekwaamverklaarde behoeftig is, kan de familieraad zich wenden tot de commissie van openbare onderstand, die gelast dat hij zal worden opgenomen in een onderstandsinrichting.]

Aldus gewijzigd bij art. 18 van de wet van 15 december 1949.

511. Wanneer een kind van een onbekwaamverklaarde een huwelijk wenst aan te gaan, worden het verlenen van huwelijksgoed of van een voorschot op zijn erfdeel en de andere huwelijksvoorwaarden geregeld door een advies van de familieraad, door de rechtbank te homologeren, op de conclusie van de procureur des Konings.

512. De onbekwaamverklaring eindigt met de oorzaken die daartoe aanleiding hebben gegeven; echter wordt de opheffing niet uitgesproken dan met inachtneming van de vormen die voorgeschreven zijn om de onbekwaamverklaring te bekomen, en de onbekwaamverklaarde zal de uitoefening van zijn rechten niet kunnen hervatten dan na het vonnis van opheffing.

HOOFDSTUK III

Bijstand van een gerechtelijk raadsman

513. Aan verkwisters kan worden verboden rechtsgedingen te voeren, dadingen te treffen, leningen aan te gaan, roerende kapitalen in ontvangst te nemen en daarvan kwijting te geven, hun goederen te vervreemden of met hypotheek te bezwaren, zonder de bijstand van een raadsman, die hun door de rechtbank wordt toegevoegd.

514. Het verbod om te handelen zonder de bijstand van een raadsman, kan worden gevorderd door hen die het recht hebben de onbekwaamverklaring aan te vragen; hun vordering moet op dezelfde wijze worden behandeld en uitgewezen.

Dit verbod kan alleen met inachtneming van dezelfde vormen worden opgeheven.

515. Geen vonnis inzake onbekwaamverklaring of benoeming van een raadsman kan, hetzij in eerste aanleg, hetzij in beroep, worden gewezen dan op de conclusie van het openbaar ministerie.

BOEK II

Goederen en verschillende beperkingen van de eigendom

EERSTE TITEL

Onderscheiding van de goederen

516. Alle goederen zijn roerend of onroerend.

EERSTE HOOFDSTUK

Onroerende goederen

517. Goederen zijn onroerend, of uit hun aard, of door hun bestemming, of door het voorwerp waarop zij betrekking hebben.

518. Onroerend uit hun aard zijn gronderven en gebouwen.

519. Onroerend uit hun aard zijn ook windmolens of watermolens die op palen staan en van het gebouw deel uitmaken.

520. Wortelvaste veldvruchten en onafgeplukte boomvruchten zijn eveneens onroerend.

Zodra het graan is afgemaaid en de vruchten zijn afgescheiden, zijn zij roerend, ook al zijn zij nog niet weggehaald.

Indien slechts een gedeelte van de oogst is afgemaaid, is alleen dit gedeelte roerend.

521. De gewone hak van schaarbossen of van hoogstammig hout dat aan geregelde kappingen is onderworpen, wordt maar roerend naarmate de bomen geveld worden.

522. Dieren die de eigenaar van het erf aan de pachter of aan de deelpachter voor de landbouw aflevert, al dan niet geschat, worden voor onroerend gehouden zolang zij uit kracht van de overeenkomst aan het erf verbonden blijven.

Dieren die hij in veepacht geeft aan anderen dan de pachter of de deelpachter, zijn roerend.

523. Buizen, dienende voor de waterleiding in een huis of op een ander erf, zijn onroerend en maken deel uit van het erf waaraan zij verbonden zijn.

524. Voorwerpen die de eigenaar van een erf voor de dienst en de exploitatie van dat erf daarop geplaatst heeft, zijn onroerend door bestemming.

Zo zijn de navolgende voorwerpen onroerend door bestemming, wanneer de eigenaar deze geplaatst heeft voor de dienst en de exploitatie van het erf :

De aan het landbouwbedrijf verbonden dieren;

Het landbouwgereedschap;

De aan de pachters of deelpachters gegeven zaden;

De duiven van de duiventillen;

De konijnen van de konijnenwaranden;

De bijenkorven;

De vissen van de vijvers;

De persen, ketels, distilleerkolven, kuipen en tonnen;

Het gereedschap dat nodig is voor de exploitatie van smederijen, papierfabrieken en andere fabrieken;

Stro en mest.

Onroerend door bestemming zijn ook alle roerende voorwerpen die de eigenaar blijvend aan het erf verbonden heeft.

525. De eigenaar wordt geacht roerende voorwerpen blijvend aan zijn erf verbonden te hebben, wanneer zij daaraan met gips, kalk of cement zijn bevestigd, of wanneer men deze voorwerpen niet kan losmaken zonder die zelf of het gedeelte van het erf waaraan zij verbonden zijn, te breken of te beschadigen.

Spiegels van een vertrek worden geacht blijvend geplaatst te zijn, wanneer het houtwerk waaraan zij verbonden zijn, van het beschot deel uitmaakt.

Hetzelfde geldt voor schilderijen en andere sieraden.

Beelden zijn onroerend wanneer zij geplaatst zijn in een opzettelijk daarvoor gemaakte nis, al kunnen zij weggenomen worden zonder breken of beschadigen.

526. Onroerend door het voorwerp waarop zij betrekking hebben, zijn :

Het vruchtgebruik van onroerende goederen;

Erfdienstbaarheden of grondlasten;

Rechtsvorderingen die strekken tot het opeisen van een onroerend goed.

HOOFDSTUK II

Roerende goederen

527. Goederen zijn roerend uit hun aard of door wetsbepaling.

528. Roerend uit hun aard zijn verplaatsbare zaken, zowel die welke zich zelf bewegen, zoals dieren, als die welke slechts van plaats kunnen veranderen door de werking van een vreemde kracht, zoals levenloze dingen.

529. Roerend door wetsbepaling zijn verbintenissen en vorderingen die opeisbare geldsommen of roerende goederen betreffen, aandelen of belangen in maatschappijen van geldhandel, koophandel of nijverheid, ook wanneer onroerende goederen, tot die ondernemingen betrekking hebbende, aan de maatschappijen toebehoren. Die aandelen of belangen worden slechts ten opzichte van ieder der deelgenoten geacht roerend te zijn, zolang de maatschappij duurt.

Ook roerend door wetsbepaling zijn altijddurende renten of lijfrenten, hetzij ten laste van de Staat, hetzij ten laste van bijzondere personen.

530. Elke altijddurende rente, gevestigd als koopprijs van een onroerend goed of als voorwaarde voor de overdracht van een onroerend goed onder bezwarende titel of om niet, is essentieel aflosbaar.

Het staat echter de schuldeiser vrij de bedingen en voorwaarden van de aflossing te bepalen.

Het is hem ook geoorloofd te bepalen dat de rente hem niet zal kunnen worden terugbetaald dan na een zekere termijn, die nooit dertig jaren mag overschrijden; elk hiermee strijdig beding is nietig.

531. Vaartuigen, ponten, schepen, molens en badinrichtingen op vaartuigen, en in het algemeen alle nijverheidsinrichtingen die niet door palen bevestigd zijn en van het huis geen deel uitmaken, zijn roerend; beslag op sommige van die voorwerpen kan nochtans, uit hoofde van hun belangrijkheid, onderworpen worden aan bijzondere vormen, zoals in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering nader bepaald zal worden.

532. De bouwstoffen die van de afbraak van een gebouw voortkomen of die zijn bijeengebracht om een nieuw gebouw op te trekken, zijn roerend totdat zij door arbeiders in een gebouw zijn verwerkt.

533. Onder het woord *inboedel*, in een wetsbepaling of een beschikking van de mens, alleen en zonder enige toevoeging of aanwijzing gebruikt, zijn niet begrepen gereed geld, edelgesteenten, inschulden, boeken, gedenkpenningen, werktuigen voor wetenschappen, kunsten en ambachten, lijflinnen, paarden, rijtuigen, wapens, granen, wijnen, hooi en andere waren; het bevat ook niet wat het voorwerp van een handel uitmaakt.

534. Onder het woord *huisraad* zijn alleen begrepen de meubelen die dienen tot gebruik en versiering van de vertrekken, zoals behangsels, bedden, stoelen, spiegels, pendules, tafels, porselein en andere voorwerpen van dien aard.

Eveneens zijn daaronder begrepen de schilderijen en de beelden die van de inboedel van een vertrek deel uitmaken, doch niet de verzamelingen van schilderijen die in bijzondere galerijen of vertrekken mochten zijn geplaatst.

Hetzelfde geldt voor porselein : alleen het porselein dat van de versiering van een vertrek deel uitmaakt, is onder de benaming *huisraad* begrepen.

535. Onder de uitdrukking *roerende goederen* en onder de uitdrukking *roerende voorwerpen* of *roerende zaken* wordt in het algemeen begrepen alles wat voor roerend wordt gehouden volgens de hierboven vastgestelde regels.

De verkoop of de schenking van een gemeubileerd huis omvat alleen het huisraad.

536. De verkoop of de schenking van een huis, met alles wat zich daarin bevindt, omvat niet het gereed geld, noch de inschulden of andere rechten waarvan de titels in het huis mochten zijn neergelegd; alle andere roerende zaken zijn daarin begrepen.

HOOFDSTUK III

Goederen met betrekking tot hun bezitters

537. Bijzondere personen beschikken vrij over de hun toebehorende goederen, behoudens de door de wetten gestelde beperkingen.

Goederen die niet aan bijzondere personen toebehoren, worden beheerd en kunnen alleen worden vervreemd met inachtneming van de vormen en overeenkomstig de regels die daarvoor in het bijzonder bepaald zijn.

538. De wegen, banen en straten die ten laste zijn van de Staat, de bevaarbare of vlotbare stromen en rivieren, de stranden, aanwassen en gorzingen van de zee, de buiten- en binnenhavens, de reden en, in het algemeen, alle gedeelten van het Belgisch grondgebied die niet vatbaar zijn voor bijzondere eigendom, worden beschouwd als behorend tot het openbaar domein.

539. Alle goederen die onbeheerd zijn en geen eigenaar hebben, alsook de goederen van personen die zonder erfgenamen overlijden of wier erfenis is verlaten, behoren tot het openbaar domein.

540. Poorten, muren, grachten, wallen van versterkte plaatsen en van vestingen maken ook deel uit van het openbaar domein.

541. Hetzelfde geldt voor de gronden, vestingwerken en wallen van plaatsen die geen versterkte plaatsen meer zijn : zij behoren toe aan de Staat, behalve indien zij op geldige wijze vervreemd zijn of de eigendom ervan tegen de Staat verjaard is.

542. Gemeentegoederen zijn die waarop de inwoners van een of meer gemeenten een verkregen recht van eigendom of van genot hebben.

543. Men kan op de goederen, of een recht van eigendom, of enkel een recht van genot, of enkel een recht van erfdienstbaarheid hebben.

TITEL II

Eigendom

544. Eigendom is het recht om op de meest volstrekte wijze van een zaak het genot te hebben en daarover te beschikken, mits men er geen gebruik van maakt dat strijdig is met de wetten of met de verordeningen.

545. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

546. De eigendom van een roerende of een onroerende zaak geeft recht op al wat zij voortbrengt en op hetgeen, hetzij natuurlijk hetzij kunstmatig, als bijzaak ermee verenigd wordt.

Dit recht wordt *recht van natrekking* genoemd.

EERSTE HOOFDSTUK

Recht van natrekking op hetgeen door een zaak wordt voortgebracht

547. De natuurlijke vruchten en de vruchten van nijverheid van de grond,

De burgerlijke vruchten,

De jongen van de dieren,

behoren de eigenaar toe door recht van natrekking.

548. De door een zaak voortgebrachte vruchten behoren de eigenaar slechts toe onder verplichting om de door derden gemaakte kosten van het beploegen, bewerken en bezaaien te vergoeden.

549. Hij die enkel het bezit heeft van een zaak, behoudt de vruchten slechts voor zich, ingeval hij te goeder trouw bezit; in het tegenovergestelde geval is hij gehouden de voortbrengsels, samen met de zaak, terug te geven aan de eigenaar die de zaak opeist.

550. De bezitter is te goeder trouw, wanneer hij bezit als eigenaar, krachtens een titel van eigendomsoverdracht waarvan hij de gebreken niet kent.

Hij houdt op te goeder trouw te zijn, zodra die gebreken hem bekend zijn.

HOOFDSTUK II

Recht van natrekking op hetgeen met de zaak verenigd wordt en één lichaam ermee uitmaakt

551. Alles wat met de zaak verenigd wordt en één lichaam ermee uitmaakt, behoort de eigenaar toe, volgens de hierna gestelde regels.

EERSTE AFDELING

Recht van natrekking betreffende onroerende zaken

552. De eigendom van de grond bevat in zich de eigendom van hetgeen op en onder de grond is.

De eigenaar mag op de grond naar goeddunken planten en bouwen, behoudens de in de titel *Erfdienstbaarheden of grondlasten* gestelde uitzonderingen.

Onder de grond mag hij naar goeddunken bouwen en graven en uit die gravingen alle voortbrengsels halen die zij kunnen opleveren, behoudens de beperkingen voortvloeiende uit de wetten en verordeningen betreffende de mijnen en uit de wetten en verordeningen van politie.

553. Alle gebouwen, beplantingen en werken op of onder de grond van een erf, worden vermoed door de eigenaar, op zijn kosten, te zijn tot stand gebracht en hem toe te behoren, tenzij het tegenovergestelde bewezen is; onverminderd de eigendom die een derde door verjaring mocht verkrijgen of hebben verkregen, hetzij van een ondergrondse ruimte onder eens anders gebouw, hetzij van enig ander gedeelte van het gebouw.

554. De eigenaar van de grond, die gebouwen, beplantingen en werken met hem niet toebehorende materialen heeft tot stand gebracht, moet de waarde van deze materialen betalen; hij kan ook tot schadevergoeding worden veroordeeld, indien daartoe reden is; maar de eigenaar van de materialen heeft niet het recht ze weg te nemen.

555. Indien de beplantingen, gebouwen en werken zijn tot stand gebracht door een derde met zijn eigen materialen, heeft de eigenaar van het erf het recht die voor zich te behouden, ofwel de derde te verplichten ze weg te nemen.

Indien de eigenaar van het erf de wegruiming vordert van de beplantingen en gebouwen, geschiedt deze op kosten van degene door wie zij zijn tot stand gebracht, zonder enige vergoeding voor hem; hij kan zelfs, indien daartoe reden is, veroordeeld worden tot schadevergoeding wegens het nadeel dat de eigenaar van het erf mocht hebben geleden.

Indien de eigenaar verkiest die beplantingen en gebouwen te behouden, moet hij de waarde van de materialen en het arbeidsloon vergoeden, zonder dat de min of meer belangrijke vermeerdering der waarde, die het erf kan hebben verkregen, in aanmerking komt. Indien echter de beplantingen, gebouwen en werken zijn tot stand gebracht door een derde, onder wie het goed is uitgewonnen en die niet tot teruggave van de vruchten is veroordeeld, daar hij te goeder trouw was, dan kan de eigenaar de wegruiming van die werken, beplantingen en gebouwen niet vorderen; maar hij heeft de keus om, ofwel de waarde van de materialen en het arbeidsloon te vergoeden, ofwel een bedrag te betalen dat gelijk is aan de door het erf verkregen meerwaarde.

556. Aanslijkingen en aanwassen die langzamerhand en ongemerkt ontstaan aan bij een stroom of rivier gelegen gronden, worden *aanspoelingen* genoemd.

De aanspoeling komt ten goede aan de eigenaar van de oever, onverschillig of het een stroom of een al dan niet bevaarbare of vlotbare rivier betreft; in het eerste geval echter moet het voetpad of jaagpad worden vrijgelaten, overeenkomstig de verordeningen.

557. Het voorafgaande is ook van toepassing op de droge plaatsen die ontstaan wanneer het lopend water zich ongemerkt van een van zijn oevers terugtrekt en zich naar de andere verplaatst; de eigenaar van de drooggelopen oever heeft het voordeel van de aanspoeling, zonder dat de eigenaar van de andere oever de grond die hij verloren heeft, kan opeisen.

Zodanig recht bestaat niet ten aanzien van door de zee verlaten gronden.

558. Aanspoeling bestaat niet ten aanzien van meren en vijvers en de eigenaar daarvan behoudt steeds de grond die door het water bedekt wordt, wanneer het tot zodanige hoogte is gekomen dat de vijver zich daarvan ontlast, ofschoon ook de hoeveelheid van het water naderhand weer afneemt.

Omgekeerd verkrijgt de eigenaar van de vijver geen recht op de aan de oever gelegen gronden die door zijn water, bij buitengewone was, overdekt worden.

559. Wanneer een stroom of een al dan niet bevaarbare rivier door een plotseling geweld een aanzienlijk en herkenbaar stuk van een aan de oever gelegen land afscheurt en aan een lager gelegen land of aan de tegenoverliggende oever aanwerpt, kan de eigenaar van het afgescheurde stuk zijn eigendom opeisen; hij is echter gehouden zijn eis in te stellen binnen een jaar; na die termijn is hij daartoe niet meer ontvankelijk, tenzij de eigenaar van het land waarmee het afgescheurde stuk verenigd is, van dit stuk nog geen bezit genomen heeft.

560. Eilanden, eilandjes en aanslijkingen die in de bedding van stromen of van bevaarbare of vlotbare rivieren ontstaan, behoren toe aan de Staat, tenzij er een daarmee strijdige titel of verjaring is.

561. Eilanden en aanslijkingen die in niet bevaarbare en niet vlotbare rivieren ontstaan, behoren de eigenaars van de oevers toe, aan de zijde waar het eiland zich gevormd heeft; indien het eiland niet aan een enkele zijde is ontstaan, behoort het de eigenaars van beide oevers toe, te rekenen van een lijn die verondersteld wordt in het midden van de rivier te zijn getrokken.

562. Indien een rivier of een stroom, bij de vorming van een nieuwe arm, het aan de oever gelegen land van een eigenaar afsnijdt en omvat, en tot een eiland maakt, behoudt die eigenaar de eigendom van zijn land, zelfs indien het eiland zich gevormd heeft in een stroom of in een bevaarbare of vlotbare rivier.

563. Wanneer een stroom of een al dan niet bevaarbare of vlotbare rivier een nieuwe loop aanneemt en zijn oude bedding verlaat, verkrijgen de eigenaars van de overstroomde erven, als vergoeding, de oude verlaten bedding, ieder naar evenredigheid van de hoeveelheid grond die hij verloren heeft.

564. Duiven, konijnen, vissen, die naar een andere til, warande of vijver overgaan, behoren de eigenaar van deze zaken toe, mits de dieren niet door bedrog en list werden binnengelokt.

AFDELING II

Recht van natrekking betreffende roerende zaken

565. Wanneer het recht van natrekking twee roerende zaken betreft, die aan twee verschillende eigenaars toebehoren, is dat recht geheel onderworpen aan de beginselen van de natuurlijke billijkheid.

De volgende regels dienen de rechter tot voorbeeld, om hem in staat te stellen in de niet voorziene gevallen volgens de bijzondere omstandigheden te beslissen.

566. Wanneer twee aan verschillende eigenaars toebehorende zaken, derwijze verenigd dat zij een geheel uitmaken, toch gescheiden kunnen worden, zodat de ene zonder de andere kan bestaan, behoort het geheel toe aan de eigenaar van de zaak die het voornaamste gedeelte uitmaakt, onder verplichting om aan de andere eigenaar de waarde van de zaak die met de eerste verenigd is, te betalen.

567. Als het voornaamste gedeelte wordt beschouwd dat gedeelte waarmee het andere enkel tot gebruik, versiering of aanvulling verenigd is.

568. Wanneer echter de verenigde zaak veel kostbaarder is dan de hoofdzaak en wanneer zij buiten weten van de eigenaar is gebruikt, kan deze vorderen dat de verenigde zaak wordt afgescheiden om hem teruggegeven te worden, zelfs indien enige beschadiging van de zaak waarmee zij verenigd is, daarvan het gevolg zou kunnen zijn.

569. Indien van twee zaken die verenigd zijn om een geheel te vormen, de ene niet voor de bijzaak van de andere kan worden gehouden, wordt die welke in waarde, of, indien beider waarde ongeveer gelijk is, in omvang de voornaamste is, als de hoofdzaak beschouwd.

570. Indien een ambachtsman of enig ander persoon, om een zaak van een nieuwe soort te vervaardigen, een hem niet toebehorende stof heeft gebruikt, hetzij deze haar eerste vorm kan herkrijgen of niet, heeft hij die eigenaar was van de stof, het recht de daaruit vervaardigde zaak op te eisen, mits hij de waarde van het arbeidsloon vergoedt.

571. Indien echter de arbeid van zoveel belang was dat hij de waarde van de gebruikte stof ver overtreft, wordt de arbeid als de hoofdzaak beschouwd, en heeft de arbeider het recht de bewerkte zaak voor zich te behouden, mits hij de prijs van de stof aan de eigenaar vergoedt.

572. Wanneer iemand, om een zaak van een nieuwe soort te vervaardigen, gedeeltelijk een hem toebehorende stof en gedeeltelijk een hem niet toebehorende stof heeft gebruikt, zonder dat een van beide stoffen geheel vernietigd is, doch derwijze dat zij niet zonder bezwaar kunnen worden gescheiden, is de zaak aan beide eigenaars gemeen : voor de ene, naar evenredigheid van de stof die hem toebehoorde, en voor de andere, naar evenredigheid zowel van de stof die hem toebehoorde als van de waarde van zijn arbeid.

573. Wanneer een zaak vervaardigd is door vermenging van verscheidene aan verschillende eigenaars toebehorende stoffen, waarvan echter geen enkele als de hoofdstof kan worden beschouwd, kan hij buiten wiens weten de stoffen vermengd werden, daarvan de verdeling vorderen, indien zij gescheiden kunnen worden.

Indien de stoffen niet meer zonder bezwaar gescheiden kunnen worden, verkrijgen de eigenaars gemeenschappelijk de eigendom van de zaak, naar evenredigheid van de hoeveelheid, de hoedanigheid en de waarde van de stoffen die aan ieder van hen toebehoorden.

574. Indien de aan een van de eigenaars toebehorende stof die van de andere in hoeveelheid en prijs ver overtreft, kan de eigenaar van de kostbaarder stof de uit de vermenging ontstane zaak opeisen, mits hij aan de andere de waarde van zijn stof vergoedt.

575. Wanneer de zaak gemeen blijft aan de eigenaars van de stoffen waaruit zij vervaardigd is, moet zij tot hun gemeen voordeel geveild worden.

576. In alle gevallen waarin de eigenaar wiens stof, buiten zijn weten, tot het vervaardigen van een zaak van een andere soort is gebruikt, de eigendom kan opeisen van die zaak, heeft hij de keus om, ofwel de teruggave van zijn stof, dezelfde in aard, hoeveelheid, gewicht, maat en hoedanigheid, ofwel de waarde daarvan, te vorderen.

577. Hij die stoffen heeft gebruikt die aan anderen toebehoren en buiten hun weten, kan ook, indien daartoe reden is, tot schadevergoeding veroordeeld worden, onverminderd de strafvervolging, indien het geval daartoe aanleiding geeft.

HOOFDSTUK III

Medeëigendom

Ingevoegd bij art. 1 van de wet van 8 juli 1924.

577*bis*. § 1. Bij ontstentenis van overeenkomsten en van bijzondere bepalingen, wordt de eigendom van een zaak die onverdeeld aan verscheidene personen toebehoort, geregeld als volgt :

§ 2. De onverdeelde aandelen worden vermoed gelijk te zijn.

§ 3. De medeëigenaar heeft deel in de rechten en draagt bij in de lasten van de eigendom naar verhouding van zijn aandeel.

§ 4. De medeëigenaar kan over zijn aandeel beschikken en het met zakelijke rechten bezwaren.

§ 5. De medeëigenaar heeft recht op het gebruik en het genot van de gemeenschappelijke zaak, overeenkomstig haar bestemming en in zover zulks met het recht van zijn deelgenoten verenigbaar is.

Daden tot behoud van het goed en daden van voorlopig beheer kan hij wettig verrichten.

§ 6. Andere daden van beheer alsmede daden van beschikking moeten, om geldig te zijn, met medewerking van alle medeëigenaars geschieden. Evenwel kan een der medeëigenaars de overige noodzaken deel te nemen aan daden van beheer waarvan de rechter de noodzakelijkheid erkent.

§ 7. Ieder medeëigenaar draagt bij in de nuttige uitgaven tot behoud en tot onderhoud, alsook in de kosten van beheer, de belastingen en andere lasten betreffende de gemeenschappelijke zaak.

§ 8. De verdeling van de gemeenschappelijke zaak is onderworpen aan regels, die bepaald zijn in de titel *Erfenissen*.

§ 9. Onverdeelde onroerende goederen echter die, als bijzaak, bestemd zijn tot gemeenschappelijk gebruik van twee of meer onderscheidene, aan verschillende eigenaars toebehorende erven, zijn niet vatbaar voor verdeling. Zij kunnen niet vervreemd, met zakelijke rechten bezwaard of in beslag genomen worden dan samen met het erf waartoe zij behoren.

De aan deze medeëigendom verbonden lasten, inzonderheid de kosten van onderhoud, herstelling en vernieuwing, worden gedragen naar evenredigheid van de waarde der hoofderven.

§ 10. In het geval van § 9 staat het elke medeëigenaar vrij op zijn kosten aan de gemeenschappelijke zaak veranderingen aan te brengen, mits hij de bestemming daarvan niet wijzigt en aan de rechten van zijn deelgenoten geen afbreuk doet.

§ 11. Wanneer de onderscheidene verdiepingen of gedeelten van verdiepingen van een huis aan verschillende eigenaars toebehoren, worden de zaken die tot gemeenschappelijk gebruik van de onderscheidene verdiepingen of gedeelten van verdiepingen bestemd zijn, zoals de grond, de grondvesten, de zware muren, het dak, de binnenplaatsen, de putten, de gangen, de trappen, de liften, de leidingen en welke andere ook, als gemeenschappelijk beschouwd en zijn zij onderworpen aan de bepalingen van dit hoofdstuk, inzonderheid aan de §§ 9 en 10.

TITEL III

Vruchtgebruik, gebruik en bewoning

EERSTE HOOFDSTUK

Vruchtgebruik

578. Vruchtgebruik is het recht om van een zaak waarvan een ander de eigendom heeft, het genot te hebben, zoals de eigenaar zelf, maar onder verplichting om de zaak zelf in stand te houden.

579. Vruchtgebruik wordt gevestigd door de wet of door de wil van de mens.

580. Vruchtgebruik kan worden gevestigd, of zuiver en eenvoudig, of voor een bepaalde tijd, of onder een voorwaarde.

581. Het kan worden gevestigd op alle soorten van roerende of onroerende goederen.

EERSTE AFDELING

Rechten van de vruchtgebruiker

582. De vruchtgebruiker heeft recht op het genot van alle soorten van vruchten, hetzij natuurlijke vruchten, hetzij vruchten van nijverheid, hetzij burgerlijke vruchten, die door de zaak waarvan hij het vruchtgebruik heeft, kunnen worden voortgebracht.

583. Natuurlijke vruchten zijn die welke de aarde uit zichzelf voortbrengt. Eveneens zijn natuurlijke vruchten de voortbrengsels van dieren en hun jongen.

Vruchten van nijverheid van een erf zijn die welke men door bebouwing verkrijgt.

584. Burgerlijke vruchten zijn huishuren, interesten van opeisbare geldsommen, rentetermijnen.

Pachten van landerijen worden eveneens bij de burgerlijke vruchten ingedeeld.

585. Natuurlijke vruchten en vruchten van nijverheid die bij de aanvang van het vruchtgebruik nog tak- of wortelvast zijn, behoren de vruchtgebruiker toe.

Die welke zich bij het eindigen van het vruchtgebruik in dezelfde toestand bevinden, behoren de eigenaar toe, zonder dat, van de ene of van de andere zijde, vergoeding verschuldigd is voor de bewerking en het zaad, maar ook onverminderd het gedeelte van de vruchten dat de deelpachter mocht toekomen, indien er bij het begin of bij het einde van het vruchtgebruik een deelpachter was.

586. Burgerlijke vruchten worden geacht van dag tot dag te worden verkregen en behoren de vruchtgebruiker toe, naar evenredigheid van de duur van zijn vruchtgebruik. Deze regel geldt zowel voor pachten van landerijen als voor huishuren en andere burgerlijke vruchten.

587. Indien aan het vruchtgebruik zaken zijn onderworpen die men niet kan gebruiken zonder ze te verbruiken, zoals geld, graan of drank, dan heeft de vruchtgebruiker het recht ze te gebruiken, onder verplichting echter om bij het einde van het vruchtgebruik een gelijke hoeveelheid zaken van dezelfde hoedanigheid en waarde, of de geschatte waarde, terug te geven.

588. Het vruchtgebruik van een lijfrente geeft eveneens aan de vruchtgebruiker, tijdens de duur van zijn vruchtgebruik, het recht om de rentetermijnen te ontvangen, zonder dat hij tot enige teruggave is gehouden.

589. Indien aan het vruchtgebruik zaken zijn onderworpen die, zonder dadelijk verbruikt te worden, allengs door het gebruik verslijten, zoals linnen of huisraad, dan heeft de vruchtgebruiker het recht zich van die zaken te bedienen voor het gebruik waarvoor zij bestemd zijn, en is hij slechts gehouden ze bij het einde van het vruchtgebruik terug te geven in de staat waarin zij zich bevinden, voor zover zij niet door zijn kwade trouw of zijn schuld schade hebben geleden.

590. Indien aan het vruchtgebruik schaarbossen zijn onderworpen, moet de vruchtgebruiker de orde en de hoeveelheid van de kappingen in acht nemen, overeenkomstig de bedrijfsregeling of het vaste gebruik van de eigenaars, zonder vergoeding echter voor de vruchtgebruiker of voor zijn erfgenamen wegens de gewone kappingen van schaarhout, van uitgespaard hout of van stamhout, die hij gedurende zijn vruchtgebruik niet zou hebben gedaan.

Bomen die men uit een kwekerij kan trekken zonder deze te beschadigen, behoren ook tot het vruchtgebruik, maar alleen onder verplichting voor de vruchtgebruiker om zich, wat betreft de vervanging, naar de plaatselijke gebruiken te gedragen.

591. Verder heeft de vruchtgebruiker, steeds met inachtneming van de tijdstippen en het gebruik van de vorige eigenaars, het genot van de partijen bos van hoogstammig hout die waren onderworpen aan geregelde kappingen, hetzij deze op gezette tijden gedaan worden over een zekere uitgestrektheid grond, ofwel bestaan uit een zekere hoeveelheid bomen, zonder onderscheid over de gehele uitgestrektheid van het eigendom genomen.

592. In alle andere gevallen moet de vruchtgebruiker de hoogstammige bomen onaangeroerd laten; hij mag alleen de bij ongeval uitgerukte of afgebroken bomen gebruiken om de herstellingen te doen waartoe hij gehouden is; te dien einde mag hij zelfs bomen laten omhakken, indien het nodig is, doch onder verplichting om samen met de eigenaar de noodzakelijkheid daarvan te doen vaststellen.

593. Hij mag uit de bossen staken nemen voor de wijngaarden; hij mag ook van de bomen nemen hetgeen zij jaarlijks of op gezette tijden voortbrengen; een en ander met inachtneming van het gebruik van het gewest of de gewoonte van de eigenaars.

594. Dode fruitbomen, alsook fruitbomen die bij ongeval zijn uitgerukt of afgebroken, behoren de vruchtgebruiker toe, onder verplichting om ze door andere te vervangen.

595. De vruchtgebruiker kan persoonlijk de vruchten genieten, hij kan aan een ander verpachten, of zelfs zijn recht verkopen of afstaan om niet. Indien hij verpacht, moet hij, ten aanzien van de tijdstippen waarop de verpachtingen moeten worden vernieuwd en ten aanzien van hun duur, zich gedragen naar de regels die voor de man betreffende de goederen van zijn vrouw bepaald zijn in de titel *Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten*.

596. De vruchtgebruiker heeft het genot van de vermeerdering die het goed waarvan hij het vruchtgebruik heeft, door aanspoeling verkrijgt.

597. Hij geniet de rechten van erfdienstbaarheid, van overgang en, in het algemeen, alle rechten waarvan de eigenaar het genot kan hebben, en hij heeft dit genot zoals de eigenaar zelf.

598. Hij heeft ook, op dezelfde wijze als de eigenaar, het genot van de mijnen en groeven die reeds bij de aanvang van het vruchtgebruik in ontginning zijn; indien het echter een ontginning betreft

die niet kan geschieden zonder een concessie, kan de vruchtgebruiker daarvan het genot niet hebben dan nadat de Koning hem daartoe verlof heeft verleend.

Hij heeft geen recht op nog niet geopende mijnen en groeven, noch op veenderijen waarvan de ontginning nog niet is begonnen, noch op een schat die gedurende het vruchtgebruik mocht worden gevonden.

599. De eigenaar mag noch door zijn daad, noch op enige andere wijze aan de rechten van de vruchtgebruiker afbreuk doen.

Zijnerzijds kan de vruchtgebruiker, bij het eindigen van het vruchtgebruik, geen vergoeding vorderen voor verbeteringen die hij zou beweren te hebben aangebracht, al mocht de waarde van de zaak hierdoor zijn vermeerderd.

Evenwel mag hij of mogen zijn erfgenamen de spiegels, schilderijen en andere versieringen die hij heeft doen aanbrengen, wegnemen, onder verplichting om de plaatsen in hun vorige staat te herstellen.

AFDELING II

Verplichtingen van de vruchtgebruiker

600. De vruchtgebruiker neemt de zaken in de staat waarin zij zich bevinden; hij kan echter in het genot daarvan niet treden dan nadat hij, in tegenwoordigheid van de eigenaar of deze behoorlijk opgeroepen zijnde, een boedelbeschrijving van de roerende goederen en een staat van de onroerende goederen die aan het vruchtgebruik onderworpen zijn, heeft doen opmaken.

601. Hij stelt borg om als een goed huisvader te genieten, tenzij hij van borgstelling is ontslagen door de akte waarbij het vruchtgebruik is gevestigd; ouders die het wettelijk vruchtgebruik hebben van het goed van hun kinderen, en zij die onder voorbehoud van vruchtgebruik hebben verkocht of geschonken, zijn evenwel niet tot borgstelling gehouden.

602. Indien de vruchtgebruiker geen borg vindt, worden de onroerende goederen verpacht of onder sekwester gesteld;

De onder het vruchtgebruik begrepen geldsommen worden belegd;

De eetwaren worden verkocht en de prijs die zij opbrengen, wordt eveneens belegd;

De interesten van die geldsommen en de pachten behoren in dit geval de vruchtgebruiker toe.

603. Bij gebreke van borgstelling door de vruchtgebruiker, kan de eigenaar eisen dat de roerende goederen die door het gebruik vergaan, verkocht worden om de prijs daarvan, evenals die van de eetwaren, te beleggen; alsdan heeft de vruchtgebruiker, gedurende zijn vruchtgebruik, het genot van de interest; nochtans kan de vruchtgebruiker vorderen en kunnen de rechters naar gelang van de omstandigheden bevelen, dat hem een gedeelte van de roerende goederen die tot zijn gebruik noodzakelijk zijn, zal worden gelaten, onder een door hem onder eed gedane belofte en onder verplichting om deze goederen bij het tenietgaan van het vruchtgebruik weer op te leveren.

604. Door de vertraging in het stellen van een borg worden de vruchtgebruiker de vruchten waarop hij kan recht hebben, niet ontnomen; deze zijn hem verschuldigd vanaf het ogenblik waarop het vruchtgebruik begonnen is.

605. De vruchtgebruiker is slechts verplicht de herstellingen tot onderhoud te doen.

De grove herstellingen blijven ten laste van de eigenaar, behalve indien zij veroorzaakt zijn door het verzuimen van herstellingen tot onderhoud sinds de aanvang van het vruchtgebruik, in welk geval de vruchtgebruiker ook daartoe verplicht is.

606. Grove herstellingen zijn die van zware muren en van gewelven, de vernieuwing van balken en van gehele daken;

Eveneens de vernieuwing van dijken en van steun- en afsluitingsmuren in hun geheel.

Alle andere herstellingen zijn herstellingen tot onderhoud.

607. Noch de eigenaar, noch de vruchtgebruiker is gehouden hetgeen door ouderdom ingestort of door toeval vernield is, opnieuw te doen opbouwen.

608. De vruchtgebruiker is, gedurende zijn genot, gehouden alle jaarlijkse lasten van het erf te dragen, zoals belastingen en andere die volgens het gebruik als lasten van de vruchten worden beschouwd.

609. Wat de lasten betreft waarmee het eigendom gedurende het vruchtgebruik kan worden bezwaard, dragen vruchtgebruiker en eigenaar daartoe bij als volgt :

De eigenaar is verplicht deze te betalen en de vruchtgebruiker wordt hem de interest daarvan schuldig.

Indien de vruchtgebruiker de lasten voorgeschoten heeft, kan hij, bij het eindigen van het vruchtgebruik, het kapitaal terugvorderen.

610. Het door een erflater gemaakte legaat van een lijfrente of van een uitkering tot onderhoud moet door de algemene legataris van het vruchtgebruik voldaan worden voor het geheel, en door de legataris onder algemene titel van het vruchtgebruik, naar evenredigheid van zijn genot, zonder dat zij op enige terugvordering aanspraak kunnen maken.

611. De vruchtgebruiker onder bijzondere titel is niet gehouden tot betaling van de schulden waarvoor het erf met hypotheek is bezwaard; indien hij wordt genoodzaakt deze te betalen, heeft hij zijn verhaal op de eigenaar, behoudens hetgeen bepaald is bij artikel 1020, in de titel *Schenkingen onder de levenden en testamenten*.

612. De algemene vruchtgebruiker of de vruchtgebruiker onder algemene titel moet met de eigenaar in de betaling van de schulden bijdragen als volgt :

Men schat de waarde van het erf dat aan het vruchtgebruik is onderworpen; men bepaalt vervolgens, naar evenredigheid van deze waarde, de bijdrage in de schulden.

Indien de vruchtgebruiker de som waarvoor het erf moet bijdragen, wil voorschieten, wordt hem, bij het eindigen van het vruchtgebruik, het kapitaal zonder enige interest teruggegeven.

Indien de vruchtgebruiker dit voorschot niet wil doen, heeft de eigenaar de keus om, ofwel deze som te betalen, in welk geval de vruchtgebruiker hem de interest daarvan gedurende het vruchtgebruik schuldig wordt, ofwel een gedeelte van de aan het vruchtgebruik onderworpen goederen tot het verschuldigde bedrag te doen verkopen.

613. De vruchtgebruiker is alleen gehouden tot de kosten van rechtsgedingen die het genot betreffen, en tot het voldoen aan de overige veroordelingen waartoe die gedingen aanleiding kunnen geven.

614. Wanneer een derde persoon zich gedurende het vruchtgebruik schuldig maakt aan enige bezitsaanmatiging op het erf, of de rechten van de eigenaar op andere wijze krenkt, is de vruchtgebruiker gehouden hem daarvan kennis te geven; bij gebreke hiervan, is hij aansprakelijk voor iedere schade die daaruit voor de eigenaar kan ontstaan, op dezelfde wijze als hij het zou zijn voor beschadigingen door hem zelf veroorzaakt.

615. Wanneer het vruchtgebruik slechts op één dier is gevestigd en dit buiten de schuld van de vruchtgebruiker komt te sterven, is deze niet verplicht een ander in de plaats te geven, noch de geschatte waarde ervan te betalen.

616. Wanneer een kudde waarop vruchtgebruik is gevestigd, door ongeval of ziekte en buiten de schuld van de vruchtgebruiker geheel teniet gaat, moet deze aan de eigenaar alleen de huiden of de waarde ervan verantwoorden.

Wanneer de kudde niet geheel teniet gaat, is de vruchtgebruiker gehouden het getal der gestorven dieren uit de jongen te vervangen.

AFDELING III

Hoe vruchtgebruik eindigt

617. Vruchtgebruik eindigt :

Door de [...] dood van de vruchtgebruiker;

Door het verstrijken van de tijd waarvoor het is verleend;

Door vermenging of vereniging van de beide hoedanigheden van vruchtgebruiker en van eigenaar in dezelfde persoon;

Door het niet uitoefenen van het recht gedurende dertig jaren;

Door het geheel tenietgaan van de zaak waarop het vruchtgebruik is gevestigd.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 7° van de wet van 15 december 1949.

618. Vruchtgebruik kan ook eindigen door het misbruik dat de vruchtgebruiker maakt van zijn genot, hetzij door het erf te beschadigen, hetzij door het bij gebrek aan onderhoud te laten vervallen.

De schuldeisers van de vruchtgebruiker kunnen in de geschillen tussenkomen, tot behoud van hun rechten; zij kunnen herstel van de gepleegde beschadigingen en waarborgen voor de toekomst aanbieden.

De rechters kunnen, al naar de ernst van de omstandigheden, hetzij het gehele verval van het recht van vruchtgebruik uitspreken, hetzij bevelen dat de eigenaar niet opnieuw in het genot zal treden van de zaak waarop het vruchtgebruik gevestigd is, dan onder verplichting om aan de vruchtgebruiker of aan zijn rechthebbenden jaarlijks een bepaalde som te betalen, tot op het ogenblik waarop het vruchtgebruik had moeten eindigen.

619. Vruchtgebruik dat aan andere dan aan bijzondere personen wordt verleend, duurt slechts dertig jaren.

620. Vruchtgebruik verleend totdat een derde persoon een bepaalde leeftijd zal hebben bereikt, blijft tot dan voortduren, al is de derde persoon vóór de gestelde leeftijd overleden.

621. De verkoop van de aan vruchtgebruik onderworpen zaak wijzigt geenszins het recht van de vruchtgebruiker; hij behoudt het genot van zijn vruchtgebruik, indien hij daarvan niet uitdrukkelijk afstand heeft gedaan.

622. De schuldeisers van de vruchtgebruiker kunnen de afstand doen vernietigen, die deze tot hun nadeel mocht hebben gedaan.

623. Wanneer slechts een gedeelte van de aan vruchtgebruik onderworpen zaak teniet gaat, blijft het vruchtgebruik bestaan op hetgeen over is.

624. Wanneer het vruchtgebruik slechts op een gebouw is gevestigd en dit gebouw door brand of door een ander ongeval vernield wordt of door ouderdom instort, heeft de vruchtgebruiker geen recht van genot op de grond of op de materialen.

Wanneer het vruchtgebruik was gevestigd op een erf waarvan het gebouw deel uitmaakte, heeft de vruchtgebruiker het genot van de grond en van de materialen.

HOOFDSTUK II

Gebruik en bewoning

625. Het recht van gebruik en het recht van bewoning worden gevestigd en gaan teniet op dezelfde wijze als vruchtgebruik.

626. Evenals bij vruchtgebruik kan men daarvan het genot niet hebben, zonder vooraf borg te stellen en zonder staten en boedelbeschrijvingen op te maken.

627. De gebruiker en hij die een recht van bewoning heeft, moeten als een goed huisvader genieten.

628. Het recht van gebruik en het recht van bewoning worden geregeld door de titel waarbij zij werden gevestigd en zijn, overeenkomstig de bepalingen daarvan, meer of minder uitgebreid.

629. Wanneer de titel geen aanwijzingen omtrent de omvang van die rechten bevat, worden zij als volgt geregeld.

630. Hij die het gebruik heeft van de vruchten van een erf, kan slechts zoveel daarvan vorderen als hij voor zijn behoeften en die van zijn gezin nodig heeft.

Hij kan daarvan vorderen zelfs voor de behoeften van de kinderen die hem geboren worden nadat het gebruik hem is verleend.

631. De gebruiker kan zijn recht niet aan anderen afstaan of verhuren.

632. Hij die het recht van bewoning in een huis heeft, mag daar met zijn gezin wonen, zelfs al was hij niet gehuwd toen dit recht hem werd verleend.

633. Het recht van bewoning is beperkt tot hetgeen als woning noodzakelijk is voor hem aan wie dat recht is verleend, en voor zijn gezin.

634. Het recht van bewoning kan noch afgestaan noch verhuurd worden.

635. Wanneer de gebruiker alle vruchten van het erf geniet of wanneer hij het gehele huis bewoont, is hij evenals de vruchtgebruiker verplicht de kosten van bebouwing, de herstellingen tot onderhoud en de belastingen te dragen.

Wanneer hij maar een gedeelte van de vruchten geniet of wanneer hij maar een gedeelte van het huis bewoont, draagt hij daartoe bij naar evenredigheid van hetgeen hij geniet.

636. Het gebruik van bossen en wouden wordt door bijzondere wetten geregeld.

TITEL IV

Erfdienstbaarheden of grondlasten

637. Een erfdienstbaarheid is een last op een erf gelegd tot gebruik en tot nut van een erf dat aan een andere eigenaar toebehoort.

638. De erfdienstbaarheid plaatst het ene erf ten opzichte van het andere niet in een hogere rang.

639. Zij ontstaat of uit de natuurlijke ligging van de plaatsen of uit verplichtingen door de wet opgelegd of uit overeenkomsten tussen de eigenaars gesloten.

EERSTE HOOFDSTUK

Erfdienstbaarheden die ontstaan uit de ligging van de plaatsen

640. Lager gelegen erven zijn jegens de hoger liggende gehouden het water te ontvangen dat daarvan buiten 's mensen toedoen natuurlijk afloopt.

De eigenaar van het lager gelegen erf mag geen dijk opwerpen waardoor de afloop verhinderd wordt.

De eigenaar van het hoger gelegen erf mag niets doen waardoor de erfdienstbaarheid van het lager gelegen erf verzwaard wordt.

641. Hij die in zijn erf een waterbron heeft, mag daarvan naar goeddunken gebruik maken, behoudens het recht dat de eigenaar van het lager gelegen erf door een titel of door verjaring mocht hebben verkregen.

642. De verjaring kan in dit geval niet verkregen worden dan door een onafgebroken genot van dertig jaren, te rekenen van het ogenblik waarop de eigenaar van het lager gelegen erf zichtbare werken heeft gemaakt en voltooid, die bestemd zijn om de val en de loop van het water op zijn eigendom te bevorderen.

643. De eigenaar van de waterbron mag de loop ervan niet veranderen, wanneer deze aan de bewoners van een gemeente, dorp of gehucht het voor hen nodige water verschaft; indien echter de bewoners het gebruik daarvan niet hebben verworven, noch door verjaring verkregen, kan de eigenaar een vergoeding vorderen, die door deskundigen wordt vastgesteld.

644. Hij wiens eigendom paalt aan een lopend water dat volgens artikel 538, in de titel *Onderscheiding van de goederen,* niet behoort tot het openbaar domein, mag zich, waar het voorbijloopt, daarvan bedienen tot bevloeiing van zijn eigendommen.

Hij wiens erf door dat water doorsneden wordt, mag daarvan gebruik maken zelfs in de tussenruimte die het water er doorloopt, echter onder verplichting om het op de plaats waar het zijn erf verlaat, zijn gewone loop terug te geven.

645. Wanneer een geschil ontstaat tussen de eigenaars voor wie die waters nut kunnen opleveren, moet de rechtbank, bij haar uitspraak, het belang van de landbouw overeenbrengen met de eerbiediging van het eigendomsrecht; en in alle gevallen moeten de bijzondere en plaatselijke verordeningen betreffende de loop en het gebruik van de waters in acht worden genomen.

646. Ieder eigenaar kan zijn nabuur verplichten tot het afpalen van hun aan elkaar grenzende eigendommen. De afpaling geschiedt op gemene kosten.

647. Ieder eigenaar mag zijn erf afsluiten, behoudens de in artikel 682 gestelde uitzondering.

648. De eigenaar die zijn erf wil afsluiten, verliest zijn recht van klauwengang en stoppelweide naar evenredigheid van de grond die hij daaraan onttrekt.

HOOFDSTUK II

Erfdienstbaarheden die door de wet gevestigd zijn

649. De erfdienstbaarheden die door de wet gevestigd zijn, beogen het algemeen of het gemeentelijk nut, of het nut van bijzondere personen.

650. Die welke gevestigd zijn tot algemeen of tot gemeentelijk nut, betreffen de voetpaden langs bevaarbare of vlotbare rivieren, het aanleggen of herstellen van de wegen en andere openbare of gemeentelijke werken.

Alles wat deze soort van erfdienstbaarheid betreft, wordt door bijzondere wetten of verordeningen geregeld.

651. De wet legt de eigenaars verscheidene verplichtingen jegens elkaar op, onafhankelijk van iedere overeenkomst.

652. Enkele van deze verplichtingen worden geregeld door de wetten op de veldpolitie;

De overige betreffen de gemene muur en de gemene gracht, het geval dat een tegenmuur nodig is, de uitzichten op het eigendom van de nabuur, de dakdrop, het recht van uitweg.

EERSTE AFDELING

Gemene muur en gemene gracht

653. In de steden en op het platteland wordt iedere muur vermoed gemeen te zijn, wanneer hij tot scheiding dient tussen gebouwen, en dan tot aan het minst verheven dak, of nog wanneer hij tot scheiding dient tussen binnenplaatsen en tuinen, en zelfs tussen omheinde erven in de velden; een en ander indien er titel noch teken is van het tegendeel.

654. Een teken dat een scheidsmuur niet gemeen is, is aanwezig wanneer het bovenste van de muur aan de ene kant opstaande is en loodrecht op het voetstuk, en aan de andere kant schuin afloopt;

Eveneens, wanneer er zich slechts aan één zijde, hetzij een kap, hetzij stenen lijsten en karbelen bevinden, die daar bij het bouwen van de muur zijn geplaatst.

In die gevallen wordt de muur geacht uitsluitend toe te behoren aan de eigenaar aan wiens zijde de drop is of de stenen karbelen en lijsten zich bevinden.

655. Het herstellen en het wederopbouwen van de gemene muur komen ten laste van allen die op de muur recht hebben, en zulks naar evenredigheid van ieders recht.

656. Echter kan ieder medeëigenaar van een gemene muur zich bevrijden van de verplichting om bij te dragen tot het herstellen en het wederopbouwen, door zijn recht van medeëigendom te laten varen, mits de gemene muur geen gebouw steunt dat hem toebehoort.

657. Ieder medeëigenaar mag tegen een gemene muur aanbouwen en daarin balken of ribben doen plaatsen door de gehele dikte van de muur, op vierenvijftig millimeter [...] na, onverminderd het recht van de nabuur om de balk met de steekbeitel tot de helft van de muur te doen inkorten, ingeval hij zelf op die plaats balken zou willen steken of daar tegenaan een schoorsteen zou willen maken.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 8° van de wet van 15 december 1949.

658. Ieder medeëigenaar mag de gemene muur hoger doen optrekken; doch hij alleen moet de kosten van de verhoging betalen, alsook de herstellingen tot onderhoud van hetgeen zich boven de hoogte van de gemene afsluiting bevindt, en bovendien een vergoeding voor de last naar evenredigheid van de verhoging en volgens de waarde.

659. Indien de gemene muur niet in staat is de verhoging te dragen, moet hij die de muur wil optrekken, hem op zijn kosten geheel opnieuw doen opbouwen en de meerdere dikte moet van de grond aan zijn kant afgenomen worden.

660. De nabuur die tot de verhoging niet heeft bijgedragen, kan deze gemeen maken door de helft te betalen van de voor de verhoging gemaakte kosten, alsook de waarde van de helft van de grond waarvan voor de verbreding mocht zijn gebruik gemaakt.

661. Ieder eigenaar van een erf dat paalt aan een muur, heeft ook het recht om die muur geheel of gedeeltelijk gemeen te maken, mits hij aan de eigenaar van de muur de helft vergoedt van zijn waarde ofwel de helft van de waarde van het gedeelte dat hij gemeen wil maken, en de helft van de waarde van de grond waarop de muur gebouwd is.

662. Geen nabuur mag in de gemene muur een holte maken of daartegen een werk aanbrengen of doen steunen, zonder toestemming van de andere nabuur of, indien deze weigert, zonder door deskundigen de middelen te hebben doen bepalen die nodig zijn om te voorkomen dat door het nieuwe werk aan de rechten van de andere nabuur afbreuk wordt gedaan.

663. Een ieder kan, in de steden en voorsteden, zijn nabuur verplichten om bij te dragen tot het bouwen en herstellen van de afsluiting die dient tot scheiding van hun in die steden en voorsteden gelegen huizen, binnenplaatsen en tuinen; de hoogte van de afsluiting wordt vastgesteld volgens de bijzondere verordeningen of de vaste en erkende gebruiken; en, bij gebreke van gebruik of verordening, moet elke tussen naburen tot scheiding dienende muur die voortaan gebouwd of wederopgebouwd zal worden, een hoogte hebben van ten minste tweeëndertig decimeter [...], de kap daarin begrepen, in de steden van vijftigduizend en meer zielen, en van zesentwintig decimeter [...] in de andere steden.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 9° van de wet van 15 december 1949.

664. [...]

Opgeheven bij art. 2 van de wet van 8 juli 1924.

665. Wanneer men een gemene muur of een huis weder opbouwt, blijven de heersende en lijdende erfdienstbaarheden voortbestaan ten opzichte van de nieuwe muur of van het nieuwe huis, zonder dat zij echter verzwaard kunnen worden, en mits de wederopbouw geschiedt vooraleer de verjaring is verkregen.

666. Alle grachten tussen twee erven worden vermoed gemeen te zijn, indien er titel noch teken is van het tegendeel.

667. Een teken dat een gracht niet gemeen is, is aanwezig wanneer de dijk of de opgeworpen aarde zich slechts aan één zijde van de gracht bevindt.

668. De gracht wordt geacht uitsluitend aan degene toe te behoren aan wiens kant zich de opgeworpen aarde bevindt.

669-673. [...]

Opgeheven bij art. 98, 10° van het Veldwetboek van 7 oktober 1886.

AFDELING II

Afstand en tussenwerken vereist bij bepaalde bouwwerken

674. Hij die nabij een al dan niet gemene muur, een put of een gemakput laat graven,

Hij die daartegen een schoorsteen of stookplaats, een smidse, oven of fornuis wil oprichten,

Daartegen een stal wil aanbouwen,

Of tegen die muur een bewaarplaats van zout of een opslag van bijtende stoffen wil aanleggen,

is verplicht de afstand te laten die is voorgeschreven door de bijzondere verordeningen en gebruiken op dat stuk, of zodanige werken aan te leggen als deze verordeningen en gebruiken voorschrijven ten einde schade voor de nabuur te voorkomen.

AFDELING III

Uitzichten op het eigendom van de nabuur

675. Geen van de naburen mag, zonder toestemming van de andere, in een gemene muur een venster of opening maken, hoe dan ook, zelfs niet met vaststaand glasraam.

676. De eigenaar van een niet gemene muur die onmiddellijk paalt aan het erf van een ander, mag in die muur lichtopeningen of vensters maken met ijzeren traliewerk en vaststaand glasraam.

Deze vensters moeten voorzien zijn van een ijzeren traliewerk waarvan de maliën ten hoogste een decimeter [...] groot zijn, en van een vaststaand glasraam.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 10° van de wet van 15 december 1949.

677. Deze vensters of lichtopeningen mogen niet lager gemaakt worden dan zesentwintig decimeter [...] boven de vloer of grond van de kamer die men wil verlichten, indien deze met de straat gelijkvloers is, en niet lager dan negentien decimeter [...] boven de vloer, voor de hogere verdiepingen.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 11° van de wet van 15 december 1949.

678. Men mag op het besloten of niet besloten erf van zijn nabuur geen rechtstreekse uitzichten of uitzicht gevende vensters, noch balkons of andere soortgelijke vooruitspringende werken hebben, tenzij er een afstand van negentien decimeter [...] is tussen de muur waar men die maakt, en het erf.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 12° van de wet van 15 december 1949.

679. Men mag op datzelfde erf geen zijdelingse of schuine uitzichten hebben, tenzij er een afstand is van zes decimeter [...].

Aldus gewijzigd bij art. 28, 13° van de wet van 15 december 1949.

680. De afstand waarvan sprake in de twee vorige artikelen, wordt gerekend van het buitenvlak van de muur waarin de opening gemaakt wordt, en, indien er balkons of andere soortgelijke vooruitspringende werken zijn, van hun buitenrand tot aan de scheidslijn van beide eigendommen.

AFDELING IV

Dakdrop

681. Ieder eigenaar moet zijn daken zodanig aanleggen dat het regenwater op zijn grond of op de openbare weg afloopt; hij mag het niet doen neerkomen op het erf van zijn nabuur.

AFDELING V

Recht van uitweg

682. De eigenaar wiens erven ingesloten liggen en die geen toegang heeft tot de openbare weg, kan, voor de exploitatie van zijn eigendom, een uitweg vorderen over de erven van zijn naburen, onder verplichting van een vergoeding evenredig aan de schade die hij mocht veroorzaken.

683. De uitweg moet in de regel genomen worden aan de zijde waar de afstand van het ingesloten erf tot aan de openbare weg de kortste is.

684. Hij moet echter genomen worden aldaar waar hij het minst schadelijk is voor hem over wiens erf hij is verleend.

685. De vordering tot vergoeding in het geval van artikel 682, is vatbaar voor verjaring; en de uitweg moet blijven voortbestaan, hoewel de vordering tot vergoeding niet meer ontvankelijk is.

HOOFDSTUK III

Erfdienstbaarheden die door 's mensen toedoen gevestigd worden

EERSTE AFDELING

Onderscheiden soorten van erfdienstbaarheden die op goederen kunnen worden gevestigd

686. Eigenaars mogen op hun eigendommen of ten voordele van hun eigendommen zodanige erfdienstbaarheden vestigen als zij goedvinden, mits echter de gevestigde dienstbaarheden noch aan een persoon, noch ten voordele van een persoon, maar slechts aan een erf en ten behoeve van een erf worden opgelegd, en mits deze dienstbaarheden overigens niet met de openbare orde strijdig zijn.

Gebruik en omvang van de aldus gevestigde erfdienstbaarheden worden geregeld door de titel die deze vestigt; bij gebreke van een titel, door de hierna volgende bepalingen.

687. Erfdienstbaarheden worden gevestigd ofwel voor het gebruik van gebouwen, ofwel voor het gebruik van gronderven.

Die van de eerste soort worden *stedelijke* erfdienstbaarheden genoemd, onverschillig of de gebouwen waaraan zij verschuldigd zijn, in de stad dan wel op het platteland gelegen zijn;

Die van de tweede soort worden *landelijke* erfdienstbaarheden genoemd.

688. Erfdienstbaarheden zijn of voortdurend of niet voortdurend.

Voortdurende erfdienstbaarheden zijn die waarvan het gebruik voortdurend is of zijn kan zonder dat daartoe telkens een daad van de mens vereist is : zodanige zijn waterlopen, goten, uitzichten en andere van dien aard.

Niet voortdurende erfdienstbaarheden zijn die welke, om te worden uitgeoefend, telkens een daad van de mens vereisen : zodanige zijn het recht van overgang, het recht om water te putten, het weiderecht en andere soortgelijke rechten.

689. Erfdienstbaarheden zijn zichtbaar of niet zichtbaar.

Zichtbare erfdienstbaarheden zijn die waarvan blijkt door uitwendige werken, zoals een deur, een venster, een waterleiding.

Niet zichtbare erfdienstbaarheden zijn die welke geen uitwendig teken van hun bestaan vertonen, zoals, bij voorbeeld, het verbod om op een erf te bouwen, of om niet dan tot een bepaalde hoogte te bouwen.

AFDELING II

Hoe erfdienstbaarheden gevestigd worden

690. Voortdurende zichtbare erfdienstbaarheden worden verkregen door een titel of door dertigjarig bezit.

691. Voortdurende niet zichtbare erfdienstbaarheden, en niet voortdurende al dan niet zichtbare erfdienstbaarheden kunnen slechts door een titel worden gevestigd.

Bezit, zelfs sinds onheuglijke tijden, is niet voldoende om deze erfdienstbaarheden te vestigen; echter kan men de reeds door bezit verkregen erfdienstbaarheden van dien aard ten huidigen dage niet betwisten, in de gewesten waar zij op die wijze konden worden verkregen.

692. Bestemming door de huisvader geldt als titel ten aanzien van voortdurende zichtbare erfdienstbaarheden.

693. Bestemming door de huisvader is slechts aanwezig wanneer bewezen is dat twee thans van elkaar gescheiden erven aan dezelfde eigenaar hebben toebehoord en dat deze de zaken gesteld heeft in de toestand waaruit de erfdienstbaarheid voortvloeit.

694. Wanneer de eigenaar van twee erven waartussen een zichtbaar teken van erfdienstbaarheid bestaat, over een van deze erven beschikt zonder dat het contract enig beding omtrent de erfdienstbaarheid bevat, blijft deze heersend of lijdend voortbestaan ten voordele van het vervreemde erf of op het vervreemde erf.

695. Ten aanzien van erfdienstbaarheden die niet door verjaring kunnen worden verkregen, kan de titel van vestiging van de erfdienstbaarheid slechts worden vervangen door een titel van erkenning van de erfdienstbaarheid, uitgaande van de eigenaar van het dienstbare erf.

696. Wanneer men een erfdienstbaarheid vestigt, wordt men geacht alles toe te staan wat voor het gebruik daarvan nodig is.

Zo omvat de erfdienstbaarheid om water te putten uit de bron van een ander, noodzakelijk een recht van overgang.

AFDELING III

Rechten van de eigenaar van het erf waaraan de erfdienstbaarheid verschuldigd is

697. Hij aan wie een erfdienstbaarheid verschuldigd is, heeft het recht alle werken uit te voeren die nodig zijn voor het gebruik en het behoud van die erfdienstbaarheid.

698. Deze werken komen te zijnen koste, en niet ten koste van de eigenaar van het dienstbare erf, tenzij de titel van vestiging van de erfdienstbaarheid het tegendeel bepaalt.

699. Zelfs ingeval de eigenaar van het dienstbare erf bij de titel belast is om op zijn kosten de voor het gebruik en het behoud van de erfdienstbaarheid nodige werken uit te voeren, kan hij zich te allen tijde van die last bevrijden, door het dienstbare erf af te staan aan de eigenaar van het erf waaraan de erfdienstbaarheid verschuldigd is.

700. Indien het erf, ten behoeve waarvan de erfdienstbaarheid is gevestigd, verdeeld wordt, blijft de erfdienstbaarheid voor ieder gedeelte verschuldigd, maar zonder dat de toestand van het dienstbare erf mag worden verzwaard.

Zo, bij voorbeeld, indien het een recht van overgang betreft, zijn alle medeëigenaars verplicht dit over dezelfde plaats uit te oefenen.

701. De eigenaar van het dienstbare erf mag niets doen dat zou strekken om het gebruik van de erfdienstbaarheid te verminderen of ongemakkelijker te maken.

Zo mag hij de gesteldheid van de plaats niet veranderen, noch de uitoefening van de erfdienstbaarheid verleggen naar een andere plaats dan die welke voor de erfdienstbaarheid oorspronkelijk was aangewezen.

Indien evenwel die oorspronkelijke aanwijzing voor de eigenaar van het dienstbare erf meer bezwarend mocht zijn geworden of indien zij hem verhindert voordelige herstellingen daaraan te verrichten, kan hij de eigenaar van het andere erf een plaats aanbieden die voor de uitoefening van zijn rechten even gemakkelijk is, en deze mag zulks niet afwijzen.

702. Anderzijds mag hij die een recht van erfdienstbaarheid heeft, daarvan slechts gebruik maken overeenkomstig zijn titel, zonder aan het dienstbare erf of aan het heersende erf een verandering te mogen aanbrengen waardoor de toestand van het eerstgenoemde zou worden verzwaard.

AFDELING IV

Hoe erfdienstbaarheden teniet gaan

703. Erfdienstbaarheden gaan teniet wanneer de zaken zich in zodanige staat bevinden dat men daarvan geen gebruik meer kan maken.

704. Zij herleven wanneer de zaken in zodanige staat hersteld worden dat men daarvan gebruik kan maken, tenzij reeds voldoende tijd verlopen is om te laten vermoeden dat de erfdienstbaarheid is teniet gegaan, gelijk in artikel 707 is bepaald.

705. Alle erfdienstbaarheden gaan teniet wanneer het heersende erf en het dienstbare erf in dezelfde hand verenigd worden.

706. Een erfdienstbaarheid gaat teniet door het niet uitoefenen daarvan gedurende dertig jaren.

707. Naar gelang van de onderscheiden soorten van erfdienstbaarheden beginnen de dertig jaren te lopen ofwel, wanneer het niet voortdurende erfdienstbaarheden betreft, van de dag dat men heeft opgehouden daarvan gebruik te maken, ofwel, wanneer het voortdurende erfdienstbaarheden betreft, van de dag dat een met de erfdienstbaarheid strijdige daad is verricht.

708. De wijze van gebruik van een erfdienstbaarheid verjaart evenals de erfdienstbaarheid zelf en op gelijke manier.

709. Wanneer het erf ten voordele waarvan een erfdienstbaarheid gevestigd is, aan verscheidene eigenaars onverdeeld toebehoort, belet het genot van een van hen de verjaring ten opzichte van allen.

710. Indien zich onder de medeëigenaars iemand bevindt, tegen wie de verjaring niet kan lopen, zoals een minderjarige, bewaart deze het recht van alle overigen.

BOEK III

Op welke wijze eigendom verkregen wordt

Algemene bepalingen

711. Eigendom van goederen wordt verkregen en gaat over door erfopvolging, door schenking onder de levenden of bij testament, en uit kracht van verbintenissen.

712. Eigendom wordt ook verkregen door natrekking of incorporatie en door verjaring.

713. Goederen die geen eigenaar hebben, behoren toe aan de Staat.

714. Er zijn zaken die aan niemand toebehoren en waarvan het gebruik aan allen gemeen is.
Politiewetten bepalen hoe het genot daarvan geregeld wordt.

715. Het recht om te jagen of te vissen wordt eveneens door bijzondere wetten geregeld.

716. De eigendom van een schat behoort aan wie hem in zijn eigen erf vindt; wordt de schat in eens anders erf gevonden, dan behoort hij voor de ene helft toe aan de vinder en voor de andere helft aan de eigenaar van het erf.
Een schat is iedere verborgen of bedolven zaak waarop niemand zijn recht van eigendom kan bewijzen en die door louter toeval ontdekt wordt.

717. De rechten op zaken die in zee zijn geworpen, op voorwerpen, van welke aard ook, die door de zee worden aangespoeld, en op planten en kruiden die groeien langs de oevers der zee, worden eveneens door bijzondere wetten geregeld.
Hetzelfde geldt voor verloren zaken waarvan de eigenaar zich niet aanmeldt.

EERSTE TITEL

Erfenissen

EERSTE HOOFDSTUK

Openvallen van erfenissen en bezit van de erfgenamen

718. Erfenissen vallen open door de [...] dood.
Aldus gewijzigd bij art. 28, 14° van de wet van 15 december 1949.

719. [...]
Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

720. Wanneer verscheidene personen die wederkerig tot elkaars erfenis zijn geroepen, bij een zelfde gebeurtenis omkomen, zonder dat men kan uitmaken wie van hen het eerst is gestorven, wordt het vermoeden van overleving bepaald naar de omstandigheden van het feit en, bij gebreke daarvan, naar het weerstandsvermogen volgens leeftijd of geslacht.

721. Indien zij die samen zijn omgekomen, jonger dan vijftien jaar waren, wordt de oudste vermoed het langst te hebben geleefd.
Indien allen ouder dan zestig jaar waren, wordt de jongste vermoed het langst te hebben geleefd.
Indien sommigen jonger dan vijftien jaar, en anderen ouder dan zestig jaar waren, worden de eerstgenoemden vermoed het langst te hebben geleefd.

722. Indien zij die samen zijn omgekomen, de leeftijd van vijftien jaren hadden bereikt, maar jonger dan zestig jaar waren, wordt de man altijd vermoed het langst te hebben geleefd, wanneer er gelijkheid van leeftijd is, of wanneer er niet meer dan een jaar verschil bestaat.
Indien zij van hetzelfde geslacht waren, moet het vermoeden van overleving worden aanvaard krachtens hetwelk de erfenis openvalt in de orde van de natuur; zo wordt vermoed dat de jongste de oudste heeft overleefd.

723. De wet bepaalt de orde van erfopvolging onder de wettige erfgenamen; bij gebreke van wettige erfgenamen, vervallen de goederen aan de natuurlijke kinderen, vervolgens aan de langstlevende echtgenoot en, bij ontstentenis van deze, aan de Staat.

724. De wettige erfgenamen treden van rechtswege in het bezit van de goederen, rechten en rechtsvorderingen van de overledene, onder verplichting om alle lasten van de nalatenschap te voldoen; de natuurlijke kinderen, de langstlevende echtgenoot en de Staat moeten zich in het bezit doen stellen door de rechter, in de vorm die hierna wordt bepaald.

HOOFDSTUK II

Hoedanigheden vereist om te kunnen erven

725. Om te kunnen erven moet men bestaan op het ogenblik dat de erfenis openvalt.
Derhalve zijn onbekwaam om te erven :
1° Hij die nog niet verwekt is;
2° Het kind dat niet levensvatbaar geboren is;
[...].
Aldus gewijzigd bij art. 28, 15° van de wet van 15 december 1949.

726. [...].
Artikel 2 van de wet van 27 april 1865 heeft dit artikel, evenals artikel 912, vervangen door de hierna volgende artikelen 3 en 4 van dezelfde wet :
3. Vreemdelingen hebben overal in het Rijk het recht om te erven, te beschikken en te verkrijgen op dezelfde wijze als de Belgen.
4. In geval van verdeling van een zelfde nalatenschap onder vreemde en Belgische medeërfgenamen, nemen de laatstgenoemden van de in België gelegen goederen een deel vooraf, dat gelijk is aan de waarde van de in het buitenland gelegen goederen waarvan zij, uit welken hoofde ook, krachtens de plaatselijke wetten en gewoonten zouden zijn uitgesloten.

727. Onwaardig om te erven en, als zodanig van de erfenissen uitgesloten, zijn :
1° Hij die veroordeeld is om de overledene te hebben gedood of om te hebben gepoogd hem te doden;
2° Hij die tegen de overledene een lasterlijk geoordeelde beschuldiging heeft ingebracht van een feit waarop doodstraf is gesteld;
3° De meerderjarige erfgenaam die, kennis dragende van de op de overledene gepleegde doodslag, daarvan bij het gerecht geen aangifte heeft gedaan.

728. Het nalaten van die aangifte kan niet worden ingeroepen tegen bloedverwanten van de opgaande of de nederdalende lijn van de moordenaar, noch tegen zijn aanverwanten in dezelfde graad, noch tegen zijn echtgenoot of zijn echtgenote, noch tegen zijn broeders of zusters, noch tegen zijn ooms en tantes, noch tegen zijn neven en nichten.

729. De wegens onwaardigheid van de erfenis uitgesloten erfgenaam is gehouden tot de teruggave van alle vruchten en inkomsten waarvan hij sinds het openvallen van de erfenis het genot heeft gehad.

730. De kinderen van de onwaardige, die uit eigen hoofde en niet bij plaatsvervulling tot de erfenis komen, zijn niet uitgesloten wegens de schuld van hun vader; maar deze laatste kan in geen geval, ten aanzien van de goederen van die erfenis, aanspraak maken op het vruchtgebruik dat door de wet aan de ouders op de goederen van hun kinderen wordt toegekend.

HOOFDSTUK III

Onderscheiden orden in de erfopvolging

EERSTE AFDELING

Algemene bepalingen

731. De erfenissen komen toe aan de kinderen en afstammelingen van de overledene, aan zijn bloedverwanten in de opgaande lijn en aan zijn bloedverwanten in de zijlijn, in de orde en overeenkomstig de regels die hierna worden bepaald.

732. De wet houdt bij het regelen van de erfopvolging geen rekening met de aard of met de oorsprong van de goederen.

733. Iedere erfenis die aan bloedverwanten in de opgaande lijn of aan bloedverwanten in de zijlijn te beurt valt, wordt verdeeld in twee gelijke delen : het ene voor de bloedverwanten van de vaderlijke lijn, het andere voor de bloedverwanten van de moederlijke lijn.
De bloedverwanten enkel van moederszijde of van vaderszijde worden niet uitgesloten door de volle bloedverwanten; doch zij erven slechts in hun lijn, behoudens hetgeen in artikel 752 wordt bepaald. De volle bloedverwanten erven in beide lijnen.
De erfenis gaat niet over van de ene lijn naar de andere, behalve wanneer in een van beide lijnen noch bloedverwant in de opgaande lijn, noch bloedverwant in de zijlijn bestaat.

734. Is deze eerste verdeling tussen de vaderlijke en de moederlijke lijn gedaan, dan heeft geen verdere verdeling plaats tussen de verschillende takken; doch de aan elke lijn te beurt gevallen helft behoort aan de erfgenaam of aan de erfgenamen die de naaste in graad zijn, behoudens hetgeen hierna bepaald wordt omtrent het geval van plaatsvervulling.

735. De afstand in bloedverwantschap wordt bepaald door het getal van de generaties; elke generatie wordt een *graad* genoemd.

736. De opvolging van graden maakt de lijn : men noemt *rechte lijn* de opvolging van graden tussen personen die de ene van de andere afstammen; *zijlijn*, de opvolging van graden tussen personen die niet de ene van de andere, maar van een gemene stamvader afstammen.

In de rechte lijn onderscheidt men de rechte nederdalende lijn en de rechte opgaande lijn.

De eerste verbindt de stamvader met de personen die van hem afstammen; de laatste verbindt een persoon met degenen van wie hij afstamt.

737. In de rechte lijn rekent men zoveel graden als er generaties zijn tussen de personen : zo staat de zoon, met betrekking tot de vader, in de eerste graad; de kleinzoon, in de tweede; en zulks geldt wederkerig voor de vader en de grootvader, met betrekking tot zonen en kleinzonen.

738. In de zijlijn worden de graden bepaald door het getal van de generaties, te rekenen van een van de bloedverwanten tot aan de gemene stamvader, zonder deze mee te tellen, en vervolgens van deze tot aan de andere bloedverwant.

Zo staan twee broeders in de tweede graad; oom en neef, in de derde graad; volle neven, in de vierde graad; en zo verder.

AFDELING II

Plaatsvervulling

739. Plaatsvervulling is een fictie van de wet, volgens welke de vertegenwoordigers in de plaats, de graad en de rechten van de vertegenwoordigde treden.

740. Plaatsvervulling heeft, in de rechte nederdalende lijn, tot in het oneindige plaats.

Zij is in alle gevallen toegelaten, hetzij de kinderen van de overledene opkomen samen met de afstammelingen van een vooroverleden kind, hetzij — alle kinderen van de overledene vóór hem gestorven zijnde — de afstammelingen van de kinderen onder elkaar in gelijke of ongelijke graden staan.

741. Plaatsvervulling heeft niet plaats ten voordele van bloedverwanten in de opgaande lijn; de naaste in elk van beide lijnen sluit altijd de verdere uit.

742. [In de zijlijn is plaatsvervulling toegelaten ten voordele van de kinderen en afstammelingen van broeders en zusters, ooms en tantes van de overledene, hetzij die tot de erfenis komen samen met ooms en tantes, hetzij de erfenis, na vooroverlijden van alle broeders en zusters, ooms en tantes van de overledene, vervalt aan hun afstammelingen in gelijke of in ongelijke graden.]

Aldus vervangen bij art. 47 van de wet van 11 oktober 1919.

743. In alle gevallen waarin plaatsvervulling toegelaten is, geschiedt de verdeling bij staken; indien een zelfde staak verscheidene takken heeft voortgebracht, geschiedt de onderverdeling in elke tak eveneens bij staken en delen de leden van dezelfde tak onder elkaar bij hoofden.

744. Men kan niet bij plaatsvervulling opkomen voor levende personen, doch alleen voor personen die [...] overleden zijn.

Men kan bij plaatsvervulling opkomen voor hem wiens erfenis men verworpen heeft.

Het eerste lid gewijzigd bij art. 28, 16° van de wet van 15 december 1949.

AFDELING III

Erfopvolging in de nederdalende lijn

745. De kinderen of hun afstammelingen erven van hun ouders, grootouders of verdere bloedverwanten in de opgaande lijn, zonder onderscheid van geslacht of van eerstgeboorte, zelfs wanneer zij uit verschillende huwelijken geboren zijn.

Zij erven voor gelijke delen en bij hoofden, wanneer zij allen in de eerste graad staan en uit eigen hoofde geroepen worden; zij erven bij staken, wanneer zij allen of een gedeelte van hen bij plaatsvervulling opkomen.

AFDELING IV

Erfopvolging in de opgaande lijn

746. Wanneer de overledene geen nakomelingen heeft achtergelaten en ook geen broeder of zuster, of afstammelingen van dezen, wordt de nalatenschap in twee helften verdeeld tussen de bloedverwanten in de vaderlijke opgaande lijn en de bloedverwanten in de moederlijke opgaande lijn.

De naaste in graad van de opgaande lijn bekomt, met uitsluiting van alle anderen, de aan zijn lijn toekomende helft.

Bloedverwanten van de opgaande lijn, in gelijke graad, erven bij hoofden.

747. De bloedverwanten in de opgaande lijn erven, met uitsluiting van alle anderen, de zaken door hen geschonken aan hun kinderen of afstammelingen die zonder nakomelingschap zijn gestorven, wanneer de geschonken zaken nog in natura aanwezig zijn in de nalatenschap.

Indien de zaken zijn vervreemd, bekomen de bloedverwanten in de opgaande lijn de prijs die daarvoor nog verschuldigd mocht zijn. Zij erven ook de rechtsvordering tot terugneming die de begiftigde mocht hebben.

748. Wanneer de ouders van een persoon die zonder nakomelingschap gestorven is, hem hebben overleefd, wordt, indien hij broeders, zusters of afstammelingen van dezen achtergelaten heeft, de nalatenschap in twee helften verdeeld, waarvan slechts ene toekomt aan de ouders, die deze onder elkaar gelijkelijk verdelen.

De andere helft behoort aan de broeders en zusters of aan hun afstammelingen, zoals in afdeling V van dit hoofdstuk wordt bepaald.

749. Ingeval de persoon die zonder nakomelingschap gestorven is, broeders, zusters of afstammelingen van dezen achterlaat en de vader of de moeder vooroverleden is, wordt het gedeelte dat hem of haar, overeenkomstig het vorige artikel, zou zijn te beurt gevallen, gevoegd bij de helft die toekomt aan de broeders en zusters, of aan hen die hun plaats vervullen, zoals in afdeling V van dit hoofdstuk wordt bepaald.

AFDELING V

Erfopvolging in de zijlijn

750. Bij vooroverlijden van vader en moeder van een persoon die zonder nakomelingschap gestorven is, worden zijn broeders en zusters of hun afstammelingen tot de nalatenschap geroepen, met uitsluiting van de bloedverwanten in de opgaande lijn en van de overige bloedverwanten in de zijlijn.

Zij erven ofwel uit eigen hoofde, ofwel bij plaatsvervulling, overeenkomstig hetgeen in afdeling II van dit hoofdstuk is bepaald.

751. Indien vader en moeder van de persoon die zonder nakomelingschap gestorven is, hem hebben overleefd, worden zijn broeders en zusters of zij die hun plaats vervullen, slechts tot de helft van de nalatenschap geroepen. Zij worden tot drie vierden geroepen, indien alleen de vader of de moeder hem heeft overleefd.

752. De verdeling van de helft of van drie vierden, die volgens het vorige artikel aan de broeders of zusters te beurt vallen, geschiedt onder hen in gelijke delen, indien zij allen uit hetzelfde huwelijk geboren zijn; indien zij uit verschillende huwelijken geboren zijn, wordt hetgeen zij erven in twee gelijke delen verdeeld tussen de vaderlijke en de moederlijke lijn van de overledene; volle broeders en zusters erven in beide lijnen, halve broeders en zusters van moederszijde en die van vaderszijde, ieder slechts in hun lijn; zijn er enkel broeders of zusters van één zijde, dan erven dezen alles, met uitsluiting van alle andere bloedverwanten van de andere lijn.

753. Bij gebreke van broeders of zusters of afstammelingen van dezen, en bij gebreke, in een van beide lijnen, van bloedverwanten van de opgaande lijn, komt de nalatenschap voor de ene helft toe aan de overlevende bloedverwanten van de opgaande lijn; en voor de andere helft aan de naaste bloedverwanten van de andere lijn.

[Indien bloedverwanten van de zijlijn, in gelijke graad, samen opkomen, delen zij bij hoofden, behalve indien zij bij plaatsvervulling geroepen worden, zoals in afdeling II van dit hoofdstuk is bepaald.]

Het tweede lid aldus vervangen bij art. 47 van de wet van 11 oktober 1919.

754. In het geval van het vorige artikel heeft de overlevende vader of moeder het vruchtgebruik van het derde gedeelte van de goederen die hij of zij niet in eigendom erft.

755. [Bloedverwanten van verder dan de vierde graad erven niet, behalve indien zij bij plaatsvervulling geroepen worden.]

Zijn er in de ene lijn geen bloedverwanten in erfelijke graad, dan erven de bloedverwanten van de andere lijn de gehele nalatenschap.

Het eerste lid aldus vervangen bij art. 47 van de wet van 11 oktober 1919.

HOOFDSTUK IV

Onregelmatige erfopvolging

EERSTE AFDELING

Rechten van natuurlijke kinderen op de goederen van hun vader of moeder, en erfopvolging in de nalatenschap van zonder nakomelingen overleden natuurlijke kinderen

756. Natuurlijke kinderen zijn geen erfgenaam; de wet verleent hun slechts dan rechten op de goederen van hun overleden vader of moeder, indien zij wettelijk erkend zijn. Zij verleent hun geen recht op de goederen van de bloedverwanten van hun vader of moeder.

757. Het recht van een natuurlijk kind op de goederen van zijn overleden vader of moeder wordt geregeld als volgt :

Wanneer de vader of de moeder wettige afstammelingen heeft achtergelaten, bedraagt dit recht een derde van het erfdeel dat het natuurlijk kind zou hebben gehad indien het wettig was geweest; het bedraagt de helft, wanneer de vader of moeder geen afstammelingen achterlaat, maar wel bloedverwanten in de opgaande lijn ofwel broeders of zusters; het bedraagt drie vierden, wanneer de vader of moeder noch afstammelingen, noch bloedverwanten in de opgaande lijn, noch broeders, noch zusters achterlaat.

758. Een natuurlijk kind heeft recht op de gehele nalatenschap, wanneer zijn vader of moeder geen bloedverwanten in erfelijke graad achterlaat.

759. In geval van vooroverlijden van een natuurlijk kind, kunnen zijn kinderen of afstammelingen de in de vorige artikelen bepaalde rechten vorderen.

760. Een natuurlijk kind of zijn afstammelingen zijn gehouden, op het aandeel waarop zij kunnen aanspraak maken, alles in mindering te brengen wat zij hebben ontvangen van de vader of van de moeder van wie de nalatenschap is opengevallen en dat aan inbreng onderworpen is volgens de regels in afdeling II van hoofdstuk VI van deze titel bepaald.

761. Iedere vordering is hun ontzegd, wanneer zij de helft van hetgeen hun bij de vorige artikelen wordt toegekend, ontvangen hebben tijdens het leven van hun vader of van hun moeder, onder de uitdrukkelijke verklaring van hun vader of moeder, dat het hun bedoeling is het recht van het natuurlijk kind te beperken tot het gedeelte dat zij hem hebben toegewezen.

Ingeval dit gedeelte minder mocht bedragen dan de helft van hetgeen aan het natuurlijk kind moet toekomen, kan het kind nog slechts vorderen hetgeen nodig is om deze helft aan te vullen.

762. De bepalingen van de artikelen 757 en 758 zijn niet van toepassing op in overspel of bloedschande verwekte kinderen.

De wet verleent hun niets anders dan levensonderhoud.

763. Dit levensonderhoud wordt geregeld met inachtneming van het vermogen van de vader of van de moeder en van het getal en de hoedanigheid van de wettige erfgenamen.

764. Wanneer vader of moeder van een in overspel of bloedschande verwekt kind hem een ambacht hebben laten leren, of wanneer een van beiden, tijdens zijn leven, hem levensonderhoud heeft verzekerd, kan het kind geen aanspraak hoegenaamd op hun nalatenschap maken.

765. De nalatenschap van een zonder nakomelingschap overleden natuurlijk kind behoort aan de vader of aan de moeder die het erkend heeft; ofwel aan ieder van hen voor de helft, indien het door beiden erkend is.

766. In geval van vooroverlijden van vader en moeder van een natuurlijk kind gaan de goederen die het van hen ontvangen heeft, naar zijn wettige broeders of zusters, indien die goederen nog in natura aanwezig zijn in de nalatenschap; de rechtsvorderingen tot terugneming, zo die bestaan, of de prijs van de vervreemde goederen, zo die nog verschuldigd is, keren eveneens naar de wettige broeders en zusters terug. Alle overige goederen gaan naar de natuurlijke broeders en zusters of naar hun afstammelingen.

AFDELING II

Rechten van de langstlevende echtgenoot en van de Staat

767. [I. Wanneer de overledene geen bloedverwanten in erfelijke graad en ook geen natuurlijke kinderen achterlaat, behoren de goederen van zijn nalatenschap aan zijn overlevende echtgenoot die noch uit de echt, noch van tafel en bed gescheiden is.

II. § 1. De echtgenoot die noch uit de echt, noch van tafel en bed gescheiden is en de volle eigendom niet erft, heeft op de goederen van de vooroverleden echtgenoot een recht van vruchtgebruik, te weten :

1° Op een gedeelte gelijk aan dat van het wettig kind dat het minst ontvangt, zonder dat dit gedeelte een vierde mag te boven gaan, wanneer de overleden persoon kinderen uit een vorig huwelijk achterlaat;

2° Op het geheel van de goederen, wanneer hij slechts bloedverwanten in de zijlijn, andere dan broeders of zusters of afstammelingen van dezen, achterlaat;

3° Op de helft, in alle andere gevallen.

Indien de echtgenoot tot de erfenis komt samen met erfgerechtigden die behoren tot verschillende van de hierboven in 1°, 2° en 3° vermelde categorieën, wordt voor het bepalen van de hoegrootheid van het erfrechtelijk vruchtgebruik alleen rekening gehouden met de erfgerechtigden ten aanzien van wie die hoegrootheid het geringst is. Ieder van de erfgerechtigden wordt daarmee belast naar evenredigheid van hetgeen hij in volle eigendom of in vruchtgebruik ontvangt.

§ 2. De langstlevende echtgenoot is gehouden de afgifte van zijn vruchtgebruik te vragen aan de erfgenamen of aan de legatarissen in de bij artikel 1011 gegeven volgorde. Nochtans heeft hij recht op de vruchten vanaf de dag dat de erfenis is opengevallen.

§ 3. Voor de berekening vormt men een massa uit alle goederen die bij het afsterven van de overledene aanwezig waren, waarbij fictief worden gevoegd de goederen waarover hij, hetzij bij akte onder de levenden, hetzij bij testament, zonder vrijstelling van inbreng heeft beschikt ten voordele van erfgerechtigden. Er wordt geen rekening gehouden met de goederen die onderworpen zijn aan een recht van wettelijke of bedongen terugkeer.

§ 4. Nochtans wordt het erfrechtelijk vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot slechts uitgeoefend op de goederen die het beschikbaar gedeelte uitmaken en waarover de vooroverledene niet heeft beschikt. De echtgenoot heeft het recht artikel 1094 van het Burgerlijk Wetboek in te roepen.

§ 5. De langstlevende echtgenoot moet op zijn erfrechtelijk vruchtgebruik de giften in mindering brengen die hij van de overledene mocht hebben gekregen, tenzij deze anders heeft bepaald.

Indien giften in volle eigendom gedaan werden, geschiedt de toerekening door van het erfrechtelijk vruchtgebruik af te trekken het bedrag van de lijfrente die de echtgenoot zou kunnen verkrijgen door middel van de goederen die hem geschonken of vermaakt zijn.

§ 6. Tot voldoening van het aandeel dat hem in 1°, 2° en 3° van § 1 is toegekend, kan de langstlevende echtgenoot zich bij voorkeur het vruchtgebruik van het door de echtgenoten bewoonde huis doen toewijzen, wanneer dit huis geheel in de gemeenschap begrepen was of geheel tot de nalatenschap van de vooroverledene behoort, en mits de waarde daarvan niet groter is dan die van het gedeelte waarop hij een recht van vruchtgebruik heeft.

Hij kan zich eveneens, afzonderlijk, het huisraad geheel of gedeeltelijk doen toewijzen, onder de voor het woonhuis gestelde voorwaarden.

Indien de echtgenoot zich het vruchtgebruik van het huis wil doen toewijzen, kan het recht van voorkeur onder dezelfde voorwaarden toegepast worden op het geheel of op een gedeelte van de landerijen die de bewoner van het huis persoonlijk en voor eigen rekening bebouwde, van het landbouwgereedschap en van de aan het landbouwbedrijf verbonden dieren.

§ 7. Tot bij de definitieve verdeling en uiterlijk tot na verloop van een jaar sinds het overlijden, kunnen de erfgenamen, mits voldoende zekerheid gesteld wordt, eisen dat het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot omgezet wordt in een lijfrente. Indien zij het niet eens zijn, wordt de omzetting aan de beslissing van de rechtbank overgelaten. De omzetting werkt terug tot op de dag dat de erfenis is opengevallen.

Nochtans kunnen de erfgenamen deze omzetting niet eisen ten aanzien van de goederen die de langstlevende echtgenoot bij toepassing van § 6 in zijn vruchtgebruik heeft doen opnemen.

§ 8. Wanneer er wettige afstammelingen van de overledene bestaan, eindigt het vruchtgebruik ingeval de echtgenoot hertrouwt.

§ 9. Wanneer er afstammelingen van de overledene bestaan, is de langstlevende echtgenoot uitgesloten van zijn recht van vruchtgebruik of verliest hij dit recht :

1° Indien de aan de ouderlijke macht verbonden rechten hem geheel of gedeeltelijk ontnomen zijn, uit hoofde van het misbruik dat hij daarvan gemaakt heeft, of krachtens een veroordeling tot straf;

2° Indien hij, wegens kennelijk wangedrag, uitgesloten of ontzet is van de voogdij over de kinderen die uit zijn huwelijk met de overleden echtgenoot geboren zijn;

3° Indien hij, om dezelfde reden, uitgesloten of ontzet is van de medevoogdij over de kinderen die zijn vrouw uit een vorig huwelijk heeft gehad.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 20 november 1896.

768. Bij gebreke van een overblijvende echtgenoot vervalt de nalatenschap aan de Staat.

769. De langstlevende echtgenoot en het bestuur van de domeinen die beweren op de nalatenschap recht te hebben, zijn gehouden de nalatenschap te doen verzegelen en een boedelbeschrijving te doen opmaken in de vorm die voor de aanvaarding van nalatenschappen onder voorrecht van boedelbeschrijving is voorgeschreven.

770. Zij moeten de inbezitstelling vragen bij de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarbinnen de erfenis is opengevallen. De rechtbank kan over de eis geen uitspraak doen dan na drie bekendmakingen en aanplakkingen in de gebruikelijke vorm, en na de procureur des Konings te hebben gehoord.

771. De langstlevende echtgenoot is verder gehouden de roerende goederen te beleggen, of een voldoende borg te stellen ten einde de teruggave daarvan te verzekeren, ingeval erfgenamen van de overledene zich binnen drie jaren mochten aanmelden; na die termijn is de borg bevrijd.

772. De langstlevende echtgenoot of het bestuur van de domeinen die de hun opgelegde formaliteiten niet in acht hebben genomen, kunnen worden veroordeeld tot schadevergoeding aan de erfgenamen die zich mochten aanmelden.

773. De bepalingen van de artikelen 769, 770, 771 en 772 zijn mede van toepassing op natuurlijke kinderen, geroepen bij gebreke van bloedverwanten.

HOOFDSTUK V

Aanvaarding en verwerping van nalatenschappen

EERSTE AFDELING

Aanvaarding

774. Een nalatenschap kan of zuiver, of onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard worden.

775. Niemand is gehouden een hem opgekomen nalatenschap te aanvaarden.

776. Gehuwde vrouwen kunnen een nalatenschap niet wettig aanvaarden zonder machtiging van hun man of van de rechter [...].

Nalatenschappen, aan minderjarigen en aan onbekwaamverklaarden opgekomen, kunnen niet wettig aanvaard worden dan overeenkomstig de bepalingen van de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding*.

Aldus gewijzigd bij art. 7, § 3 van de wet van 30 april 1958.

777. De aanvaarding werkt terug tot op de dag dat de erfenis is opengevallen.

778. De aanvaarding kan uitdrukkelijk of stilzwijgend geschieden : zij geschiedt uitdrukkelijk, wanneer men in een authentieke of een onderhandse akte de titel of de hoedanigheid van erfgenaam aanneemt; zij geschiedt stilzwijgend, wanneer de erfgenaam een daad verricht die noodzakelijk zijn bedoeling om te aanvaarden insluit en die hij slechts in zijn hoedanigheid van erfgenaam bevoegd zou zijn te verrichten.

779. Daden die alleen dienen tot bewaring, toezicht of voorlopig beheer, zijn geen daden van aanvaarding van de nalatenschap, indien daarbij de titel of de hoedanigheid van erfgenaam niet is aangenomen.

780. De schenking, de verkoop of de overdracht van zijn erfrecht door een van de erfgenamen gedaan, hetzij aan een vreemde persoon, hetzij aan al zijn medeërfgenamen, hetzij aan enkelen onder dezen, heeft voor hem aanvaarding van de nalatenschap ten gevolge.

Hetzelfde geldt : 1° voor de verwerping, zelfs om niet, door een van de erfgenamen gedaan ten voordele van een of meer van zijn medeërfgenamen;

2° Voor de verwerping door hem gedaan, zelfs ten voordele van al zijn medeërfgenamen zonder onderscheid, wanneer hij voor de verwerping een prijs ontvangt.

781. Wanneer hij aan wie een nalatenschap is opgekomen, overleden is zonder die te hebben verworpen of zonder ze, hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend, te hebben aanvaard, kunnen zijn erfgenamen de nalatenschap uit zijnen hoofde aanvaarden of verwerpen.

782. Indien deze erfgenamen verschillen omtrent het aanvaarden of het verwerpen van de nalatenschap, moet deze worden aanvaard onder voorrecht van boedelbeschrijving.

783. Een meerderjarige kan tegen de door hem uitdrukkelijk of stilzwijgend gedane aanvaarding van een nalatenschap slechts opkomen ingeval die aanvaarding het gevolg mocht zijn geweest van een jegens hem gepleegd bedrog; hij kan er nooit tegen opkomen onder voorgeven van benadeling, dan alleen ingeval de nalatenschap mocht zijn teniet gedaan of met meer dan de helft verminderd, door de ontdekking van een testament dat op het ogenblik van de aanvaarding onbekend was.

AFDELING II

Verwerping van nalatenschappen

784. De verwerping van een nalatenschap wordt niet vermoed : zij kan voortaan alleen gedaan worden op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de erfenis is opengevallen, in een bijzonder daartoe gehouden register.

785. De erfgenaam die de nalatenschap verwerpt, wordt geacht nooit erfgenaam te zijn geweest.

786. Het aandeel van hem die de nalatenschap verwerpt, komt door aanwas ten goede aan zijn medeërfgenamen; indien hij alleen is in zijn graad, vervalt het aan de volgende graad.

787. Men komt nooit bij plaatsvervulling op voor een erfgenaam die de nalatenschap verworpen heeft; indien hij die de nalatenschap verwerpt, de enige erfgenaam is in zijn graad, of indien al zijn medeërfgenamen de nalatenschap verwerpen, komen de kinderen uit eigen hoofde en erven zij bij hoofden.

788. De schuldeisers van hem die met benadeling van hun rechten een nalatenschap verwerpt, kunnen zich door de rechter doen machtigen om de nalatenschap uit hoofde van hun schuldenaar in zijn plaats te aanvaarden.

In dit geval is de verwerping alleen ten voordele van de schuldeisers en slechts tot het bedrag van hun schuldvorderingen vernietigd; zij is het niet ten voordele van de erfgenaam die de nalatenschap verworpen heeft.

789. Het recht om een nalatenschap te aanvaarden of te verwerpen verjaart door verloop van de tijd die voor de langste verjaring van onroerende rechten is vereist.

790. Zolang tegen erfgenamen die een nalatenschap verworpen hebben, geen verjaring is verkregen van het recht om te aanvaarden, blijven zij bevoegd om de nalatenschap alsnog te aanvaarden, indien deze niet reeds door andere erfgenamen is aanvaard; onverminderd evenwel de rechten die door derden op de goederen van de nalatenschap mochten zijn verkregen, hetzij door verjaring, hetzij door handelingen die wettig verricht zijn met de curator van de onbeheerde nalatenschap.

791. Men kan, zelfs bij huwelijkscontract, de nalatenschap van een persoon die nog in leven is, niet verwerpen, noch de toekomstige rechten vervreemden die men op zodanige nalatenschap mocht hebben.

792. De erfgenamen die goederen van de nalatenschap hebben weggemaakt of verborgen gehouden, verliezen de bevoegdheid om de nalatenschap te verwerpen; al verwerpen zij deze, toch blijven zij zuiver erfgenaam, zonder op enig aandeel in de weggemaakte of verborgen gehouden zaken aanspraak te kunnen maken.

AFDELING III

Voorrecht van boedelbeschrijving, zijn gevolgen, en verplichtingen van de erfgenaam die onder voorrecht aanvaardt

793. De verklaring waarbij een erfgenaam te kennen geeft dat hij deze hoedanigheid slechts onder voorrecht van boedelbeschrijving aanneemt, moet worden afgelegd op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de erfenis is opengevallen; zij moet worden ingeschreven in het register waarin de akten van verwerping worden opgenomen.

794. Deze verklaring heeft slechts kracht voor zover zij is voorafgegaan of gevolgd door een getrouwe en nauwkeurige inventaris van de goederen der nalatenschap, in de vorm door de wetten op de rechtspleging voorgeschreven en binnen de hierna bepaalde termijnen.

795. De erfgenaam heeft voor het opmaken van de boedelbeschrijving drie maanden, te rekenen van de dag waarop de erfenis is opengevallen.

Bovendien heeft hij, om zich omtrent de aanvaarding of de verwerping te beraden, een termijn van veertig dagen, te rekenen van de dag dat de voor het opmaken van de boedelbeschrijving ver-

leende drie maanden verstreken zijn, of van de dag van het sluiten van de boedelbeschrijving, indien deze vóór het verstrijken van de drie maanden is beëindigd.

796. Indien echter in de nalatenschap zaken aanwezig zijn die kunnen bederven, of waarvan de bewaring grote kosten vergt, kan de erfgenaam, in zijn hoedanigheid van gerechtigde tot de erfenis en zonder dat men daaruit een aanvaarding van zijn zijde mag afleiden, zich door de rechter doen machtigen om die zaken te verkopen.

De verkoop geschiedt door een openbaar ambtenaar, na de aanplakkingen en bekendmakingen die door de wetten op de rechtspleging zijn voorgeschreven.

797. Gedurende de termijnen van boedelbeschrijving en van beraad, kan de erfgenaam niet worden genoodzaakt de hoedanigheid van erfgenaam aan te nemen, en kan tegen hem geen veroordeling worden verkregen; indien hij de nalatenschap verwerpt, nadat de termijnen verstreken zijn of vroeger, komen de kosten, door hem tot dan toe wettig gemaakt, ten laste van de nalatenschap.

798. Na verloop van de hierboven bepaalde termijnen, kan de erfgenaam, indien tegen hem een vervolging wordt ingesteld, een nieuwe termijn aanvragen, die door de rechtbank waarvoor het geschil aanhangig is, naar gelang van de omstandigheden wordt toegestaan of geweigerd.

799. De kosten van de vervolging, in het geval van het vorige artikel, komen ten laste van de nalatenschap, indien de erfgenaam bewijst dat hij van het overlijden geen kennis heeft gedragen, of dat de termijnen onvoldoende zijn geweest, hetzij wegens de ligging der goederen, hetzij wegens de gerezen geschillen; indien hij daarvan het bewijs niet levert, blijven de kosten te zijnen laste.

800. Na verloop van de bij artikel 795 verleende, en zelfs van de door de rechter overeenkomstig artikel 798 toegestane termijnen, behoudt de erfgenaam niettemin het recht om de boedelbeschrijving alsnog te doen opmaken en te aanvaarden onder voorrecht, behalve wanneer hij reeds een daad van erfgenaam verricht heeft, of wanneer tegen hem een vonnis bestaat dat in kracht van gewijsde is gegaan en hem als zuiver erfgenaam veroordeelt.

801. Het voorrecht van boedelbeschrijving vervalt voor de erfgenaam die goederen heeft verborgen gehouden, of die, wetens en willens en te kwader trouw, verzuimd heeft goederen van de nalatenschap in de boedelbeschrijving te doen opnemen.

802. Ingevolge het voorrecht van boedelbeschrijving verkrijgt de erfgenaam het voordeel :

1° Dat hij tot de betaling van de schulden der nalatenschap niet verder gehouden is dan tot het bedrag van de waarde der goederen die hij verkregen heeft, en zelfs, dat hij zich van de betaling van de schulden kan bevrijden door alle goederen van de nalatenschap over te laten aan de schuldeisers en aan de legatarissen;

2° Dat zijn eigen goederen niet vermengd worden met die van de nalatenschap, en dat hij tegenover deze laatste het recht behoudt om de betaling van zijn schuldvorderingen te eisen.

803. De erfgenaam die onder voorrecht heeft aanvaard, is met het beheer van de goederen der nalatenschap belast, en moet van zijn beheer rekening en verantwoording doen aan de schuldeisers en aan de legatarissen.

Hij kan in zijn persoonlijke goederen niet eerder aangesproken worden dan nadat hij tot het overleggen van zijn rekening is aangemaand en in gebreke is gebleven aan die verplichting te voldoen.

Na het aanzuiveren van de rekening kan hij in zijn persoonlijke goederen niet verder worden aangesproken dan tot het bedrag dat hij als overschot schuldig blijft.

804. Hij is alleen aansprakelijk voor grove tekortkomingen in het beheer waarmee hij belast is.

805. Hij mag de roerende goederen van de nalatenschap niet verkopen dan door tussenkomst van een openbaar ambtenaar, bij opbod, en nadat de gebruikelijke aanplakkingen en bekendmakingen zijn gedaan.

Indien hij deze goederen in natura oplevert, is hij slechts verantwoordelijk voor de waardevermindering of de beschadiging door zijn nalatigheid veroorzaakt.

806. Hij mag de onroerende goederen niet verkopen dan in de vorm door de wetten op de rechtspleging voorgeschreven; hij is gehouden de prijs daarvan over te wijzen aan de hypothecaire schuldeisers die zich hebben bekend gemaakt.

807. Hij is verplicht, indien de schuldeisers of andere belanghebbenden het vorderen, een deugdelijke en gegoede borg te stellen voor de waarde van de in de boedelbeschrijving begrepen roerende goederen en voor het gedeelte van de prijs der onroerende goederen dat niet aan de hypothecaire schuldeisers is overgewezen.

Indien hij in gebreke blijft een zodanige borg te stellen, worden de roerende goederen verkocht en wordt de prijs daarvan, evenals het niet overgewezen gedeelte van de prijs der onroerende goederen, in bewaring gesteld, om tot voldoening van de lasten der nalatenschap te dienen.

808. De erfgenaam die onder voorrecht aanvaard heeft, mag, indien schuldeisers verzet doen, niet anders betalen dan in de volgorde en op de wijze door de rechter bepaald.

Indien geen verzet door schuldeisers gedaan wordt, betaalt hij de schuldeisers en de legatarissen naarmate zij zich aanmelden.

809. Schuldeisers die geen verzet gedaan hebben en zich eerst na de aanzuivering van de rekening en de betaling van het overschot aanmelden, hebben alleen verhaal op de legatarissen.

In beide gevallen verjaart het verhaal door verloop van drie jaren, te rekenen van de dag dat de rekening is aangezuiverd en het overschot betaald.

810. De kosten van de verzegeling, indien zegels zijn gelegd, van de boedelbeschrijving en van het opmaken der rekening, komen ten laste van de nalatenschap.

AFDELING IV

Onbeheerde nalatenschappen

811. Wanneer, na het verstrijken van de termijnen van boedelbeschrijving en van beraad, zich niemand aanmeldt om een nalatenschap op te vorderen, geen erfgenaam bekend is of de bekende erfgenamen de nalatenschap hebben verworpen, wordt deze als onbeheerd beschouwd.

812. De rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de erfenis is opengevallen, benoemt een curator, op verzoek van de belanghebbende personen of op vordering van de procureur des Konings.

813. De curator van een onbeheerde nalatenschap is, vóór alles, gehouden de staat daarvan door een boedelbeschrijving te doen vaststellen; hij oefent de rechten van de nalatenschap uit en stelt de vorderingen betreffende deze rechten in; hij antwoordt op de vorderingen tegen de nalatenschap ingesteld; hij beheert deze onder verplichting om het gereed geld dat zich daarin bevindt, alsook de prijs van de verkochte roerende of onroerende goederen, te doen storten in [de Deposito- en Consignatiekas], tot bewaring van rechten, en onder verplichting om rekening en verantwoording te doen aan wie het zal behoren.

Aldus gewijzigd bij art. 19 van de wet van 15 december 1949.

814. Bovendien zijn de bepalingen van afdeling III van dit hoofdstuk over de vorm van de boedelbeschrijving, over de wijze van beheer en over de rekening en verantwoording van de erfgenaam die aanvaardt onder voorrecht, mede van toepassing op de curatoren van onbeheerde nalatenschappen.

HOOFDSTUK VI

Verdeling en inbreng

EERSTE AFDELING

De rechtsvordering tot verdeling en haar vorm

815. Niemand kan worden genoodzaakt in onverdeeldheid te blijven; en de verdeling kan te allen tijde worden gevorderd, niettegenstaande enige hiermee strijdige verbodsbepaling of overeenkomst.

Men mag echter overeenkomen de verdeling voor een bepaalde tijd uit te stellen; zodanige overeenkomst kan voor niet langer dan vijf jaren verbindend zijn; maar zij kan vernieuwd worden.

816. Verdeling kan gevorderd worden, zelfs wanneer een van de medeërfgenamen het afzonderlijk genot mocht hebben gehad van een gedeelte van de goederen der nalatenschap, tenzij er een akte van verdeling is geweest of een tot het verkrijgen van de verjaring voldoende bezit.

817. De vordering tot verdeling kan, wat minderjarige of onbekwaamverklaarde medeërfgenamen betreft, worden ingesteld door hun voogden, daartoe door een familieraad bijzonder gemachtigd.

Wat afwezige medeërfgenamen betreft, behoort de vordering aan de in het bezit gestelde bloedverwanten.

818. De man kan, zonder medewerking van zijn vrouw, verdeling vorderen ten aanzien van de door haar verkregen roerende of onroerende goederen die in de gemeenschap vallen; ten aanzien

van de goederen die niet in de gemeenschap vallen, kan de man zonder medewerking van zijn vrouw geen verdeling vorderen; hij kan, indien hij het recht van genot over haar goederen heeft, slechts een provisionele verdeling vragen.

De medeërfgenamen van de vrouw kunnen de definitieve verdeling niet vorderen zonder de man en de vrouw in de zaak te betrekken.

819. Wanneer alle erfgenamen aanwezig zijn en meerderjarig, is geen verzegeling van de goederen der nalatenschap nodig, en kan de verdeling geschieden in zodanige vorm en bij zodanige akte als de belanghebbende partijen dienstig oordelen.

Wanneer niet alle erfgenamen aanwezig zijn of wanneer zich onder hen minderjarigen of onbekwaamverklaarden bevinden, moet binnen de kortst mogelijke tijd verzegeling plaatshebben, hetzij op verzoek van de erfgenamen, hetzij op vordering van de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg, hetzij ambtshalve door de vrederechter binnen wiens rechtsgebied de erfenis is opengevallen.

820. Ook de schuldeisers kunnen verzegeling vorderen, krachtens een uitvoerbare titel of een verlof van de rechter.

821. Wanneer verzegeling heeft plaatsgehad, kunnen alle schuldeisers tegen de ontzegeling verzet doen, ook al hebben zij noch uitvoerbare titel noch verlof van de rechter.

De formaliteiten van de ontzegeling en van de boedelbeschrijving worden geregeld door de wetten op de rechtspleging.

Interpretatieve wet van 16 juli 1841, enig artikel :

Artikel 821 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing op de hypothecaire schuldeisers zoals op alle andere schuldeisers.

822. De vordering tot verdeling en de geschillen die in de loop van de werkzaamheden ontstaan, worden onderworpen aan de rechtbank van de plaats waar de erfenis is opengevallen.

Ten overstaan van dezelfde rechtbank geschieden de veilingen en bij haar moeten de vorderingen ingesteld worden betreffende de vrijwaring van de deelgenoten ten aanzien van de kavels, alsook de vorderingen strekkende tot vernietiging van de verdeling.

823. Indien een van de medeërfgenamen weigert in de verdeling toe te stemmen, of indien geschillen ontstaan hetzij omtrent de wijze waarop deze zal geschieden, hetzij omtrent de wijze waarop zij zal worden beëindigd, spreekt de rechtbank de verdeling uit [...] of, indien daartoe redenen zijn, stelt zij voor de werkzaamheden van de verdeling een van de rechters aan, op wiens verslag zij de geschillen beslist.

Aldus gewijzigd bij art. 20 van de wet van 15 december 1949.

824. De schatting van de onroerende goederen geschiedt door deskundigen, die gekozen worden door de belanghebbende partijen of, ingeval deze weigeren, ambtshalve worden benoemd.

Het proces-verbaal van de deskundigen moet de grondslagen van de schatting opgeven; het moet vermelden of het geschatte goed gevoeglijk verdeeld kan worden; op welke wijze; eindelijk, voor het geval van verdeling, ieder van de delen bepalen die eruit gevormd kunnen worden, alsook hun waarde.

825. De schatting van de roerende goederen moet, indien geen waardering is geschied in een regelmatige boedelbeschrijving, door deskundigen gedaan worden, op de juiste prijs en zonder toeslag.

826. Ieder van de medeërfgenamen kan zijn deel in de roerende en de onroerende goederen der nalatenschap in natura vragen; evenwel, indien door schuldeisers beslag gelegd of verzet gedaan wordt, of indien de meerderheid van de medeërfgenamen de verkoop noodzakelijk acht om de schulden en lasten van de nalatenschap te voldoen, worden de roerende goederen in het openbaar, in de gewone vorm, verkocht.

827. Indien de onroerende goederen niet gevoeglijk verdeeld kunnen worden, moet worden overgegaan tot de veiling ten overstaan van de rechtbank.

Indien echter alle partijen meerderjarig zijn, kunnen zij overeenkomen dat de veiling gedaan wordt voor een notaris, die zij met onderling goedvinden aanwijzen.

828. Nadat de roerende en de onroerende goederen geschat en, zo nodig, verkocht zijn, verwijst de rechter-commissaris de partijen naar een notaris, die zij met onderling goedvinden aanwijzen of die, indien zij het omtrent de keus niet eens worden, ambtshalve wordt benoemd.

Voor deze ambtenaar gaat men over tot het vaststellen van de rekening die de deelgenoten elkaar verschuldigd mochten zijn, de vorming van de algemene massa, de samenstelling van de kavels, en de afrekening die met elk van de deelgenoten gedaan moet worden.

829. Ieder medeërfgenaam doet, volgens de hierna te bepalen regels, in de massa inbreng van de giften die hem gedaan zijn en van de sommen die hij schuldig is.

830. Indien de inbreng niet in natura geschiedt, nemen de medeerfgenamen aan wie de inbreng verschuldigd is, een gelijk deel vooraf uit de massa van de nalatenschap.

De vooruitnemingen geschieden, zoveel mogelijk, in goederen van gelijke aard, gelijke hoedanigheid en gelijke deugdelijkheid als de niet in natura ingebrachte goederen.

831. Na deze vooruitnemingen worden uit hetgeen in de massa overblijft, zoveel gelijke kavels samengesteld als er deelhebbende erfgenamen of deelhebbende staken zijn.

832. Bij het vormen en samenstellen van de kavels, moet men het verbrokkelen van erven en het splitsen van bedrijven zoveel mogelijk vermijden; en men dient, zo mogelijk, in elke kavel, een gelijke hoeveelheid roerende goederen, onroerende goederen, rechten of schuldvorderingen van gelijke aard en gelijke waarde op te nemen.

833. Het verschil van de kavels in natura wordt vergoed door een uitkering hetzij in rente, hetzij in geld.

834. De kavels worden door een van de medeërfgenamen gemaakt, indien zij het eens kunnen worden over de keus, en indien de gekozene de opdracht aanvaardt; in het tegenovergestelde geval worden de kavels gemaakt door een deskundige, die door de rechter-commissaris wordt benoemd.

Daarna worden de kavels bij loting toegewezen.

835. Vóór de loting kan ieder deelgenoot zijn bezwaren tegen de samenstelling van de kavels inbrengen.

836. De regels bepaald voor de verdeling van de te verkavelen massa's, gelden eveneens voor de onderverdeling binnen de deelhebbende staken.

837. Indien, bij de werkzaamheden die naar een notaris zijn verwezen, geschillen ontstaan, maakt de notaris een proces-verbaal op van de zwarigheden en van de onderscheiden beweringen van de partijen, en verwijst hij hen naar de rechter-commissaris die voor de verdeling benoemd is; en voor het overige wordt gehandeld met inachtneming van de vormen die door de wetten op de rechtspleging zijn voorgeschreven.

838. Wanneer niet alle medeërfgenamen aanwezig zijn, of wanneer zich onder hen onbekwaamverklaarden of minderjarigen bevinden, zelfs al zijn dezen ontvoogd, moet de verdeling gerechtelijk geschieden, overeenkomstig de regels voorgeschreven door de artikelen 819 en volgende, tot en met het vorige artikel. Wanneer er verscheidene minderjarigen zijn die strijdige belangen bij de verdeling hebben, moet voor ieder van hen een bijzondere en eigen voogd worden aangesteld.

839. Indien, in het geval van het vorige artikel, een veiling moet plaatshebben, kan deze niet anders geschieden dan gerechtelijk, met inachtneming van de vormen voorgeschreven ten aanzien van de vervreemding van goederen van minderjarigen. Vreemde personen worden altijd tot de veiling toegelaten.

840. Verdelingen, overeenkomstig de hierboven voorgeschreven regels gedaan, hetzij door voogden met machtiging van een familieraad, hetzij door ontvoogde minderjarigen met bijstand van hun curator, hetzij namens afwezigen of niet aanwezigen, zijn definitief; zij zijn slechts provisioneel, indien de voorgeschreven regels niet zijn nagekomen.

841. Ieder die, ook al is hij bloedverwant van de overledene, niet zijn erfgerechtigde is, en aan wie een medeërfgenaam zijn recht op de nalatenschap heeft overgedragen, kan uit de verdeling worden geweerd, hetzij door alle medeërfgenamen, hetzij door een enkele, mits de prijs van de overdracht hem wordt terugbetaald.

842. Na de verdeling moeten aan iedere deelgenoot de titels worden ter hand gesteld, die bij de hem toebedeelde goederen behoren.

De titels van een verdeeld eigendom blijven in handen van hem die het grootste gedeelte heeft, onder verplichting om deze, desgevorderd, ten dienste te stellen van zijn deelgenoten die er belang bij hebben.

De titels die aan de gehele nalatenschap gemeen zijn, worden ter hand gesteld aan hem die door alle erfgenamen tot bewaarder ervan wordt aangewezen, onder verplichting om ze, op iedere vordering, ten dienste te stellen van zijn deelgenoten. Levert die keus moeilijkheden op, dan wordt zij door de rechter geregeld.

AFDELING II

Inbreng

843. Ieder erfgenaam die tot een erfenis komt, moet, zelfs indien hij onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaardt, aan zijn medeërfgenamen inbreng doen van al hetgeen hij van de overledene, bij schenking onder de levenden, rechtstreeks of onrechtstreeks ontvangen heeft; hij mag de giften niet behouden noch de legaten opeisen, die hem door de overledene zijn gedaan, tenzij de giften en legaten hem uitdrukkelijk zijn gedaan bij vooruitmaking en buiten erfdeel of met vrijstelling van inbreng.

844. Zelfs ingeval de giften en legaten gedaan zijn bij vooruitmaking of met vrijstelling van inbreng, mag de erfgenaam ze bij de verdeling slechts behouden ten belope van het beschikbaar gedeelte; het meerdere is aan inbreng onderworpen.

845. De erfgenaam die de nalatenschap verwerpt, mag nochtans de hem gedane gift onder de levenden behouden, of het hem gemaakte legaat opeisen, ten belope van het beschikbaar gedeelte.

846. De begiftigde die ten tijde van de schenking geen vermoedelijk erfgenaam was, maar erfgerechtigd is op de dag dat de erfenis openvalt, is eveneens tot inbreng gehouden, tenzij de schenker hem daarvan heeft vrijgesteld.

847. Giften en legaten aan de zoon van hem die ten tijde van het openvallen van de erfenis erfgerechtigd is, worden steeds geacht te zijn gedaan met vrijstelling van inbreng.

De vader die tot de erfenis van de schenker komt, is niet gehouden die giften en legaten in te brengen.

848. Eveneens is de zoon die uit eigen hoofde tot de erfenis van de schenker komt, niet gehouden de aan zijn vader gedane gift in te brengen, zelfs wanneer hij diens nalatenschap mocht aanvaard hebben; komt echter de zoon slechts bij plaatsvervulling op, dan moet hij het aan zijn vader geschonkene inbrengen, zelfs ingeval hij diens nalatenschap mocht hebben verworpen.

849. Giften en legaten aan de echtgenoot van een erfgerechtigde worden geacht te zijn gedaan met vrijstelling van inbreng.

Zijn de giften en legaten gezamenlijk aan twee echtgenoten gedaan, van wie slechts één erfgerechtigd is, dan brengt deze laatste de helft daarvan in; zijn de giften gedaan aan de echtgenoot die erfgerechtigd is, dan brengt hij die geheel in.

850. Inbreng geschiedt alleen in de nalatenschap van de schenker.

851. Wat gediend heeft om aan een van de medeërfgenamen een stand te verschaffen of om zijn schulden te betalen, is aan inbreng onderworpen.

852. Kosten van voeding, van onderhoud, van opvoeding, van het aanleren van een ambacht, gewone kosten van uitrusting, kosten van bruiloft en gebruikelijke geschenken zijn niet aan inbreng onderworpen.

853. Hetzelfde geldt omtrent de voordelen die een erfgenaam heeft kunnen behalen uit overeenkomsten met de overledene gesloten, indien deze overeenkomsten, toen zij werden aangegaan, geen onrechtstreekse bevoordeling opleverden.

854. Evenmin is inbreng verschuldigd uit hoofde van vennootschappen, zonder bedrog aangegaan tussen de overledene en een van zijn erfgenamen, wanneer de voorwaarden daarvan door een authentieke akte waren geregeld.

855. Een onroerend goed dat door toeval en buiten de schuld van de begiftigde is teniet gegaan, is niet aan inbreng onderworpen.

856. De vruchten en de interesten van aan inbreng onderworpen zaken zijn eerst verschuldigd te rekenen van de dag dat de erfenis is opengevallen.

857. Inbreng is slechts verschuldigd door de medeërfgenaam aan zijn medeërfgenaam; hij is niet verschuldigd aan de legatarissen of aan de schuldeisers van de nalatenschap.

858. Inbreng geschiedt in natura ofwel door mindere ontvangst.

859. Inbreng kan, ten aanzien van onroerende goederen, in natura geëist worden, wanneer het geschonken onroerend goed door de begiftigde niet vervreemd is, en in de nalatenschap geen onroerende goederen aanwezig zijn van gelijke aard, gelijke waarde en gelijke deugdelijkheid, waaruit men voor de andere medeërfgenamen ongeveer gelijke kavels kan samenstellen.

860. De inbreng geschiedt alleen door mindere ontvangst, wanneer de begiftigde het onroerend goed vóór het openvallen van de erfenis vervreemd heeft; als zodanig is verschuldigd de waarde van het onroerend goed op het ogenblik dat de erfenis is opengevallen.

861. In ieder geval moeten de uitgaven waardoor de zaak verbeterd is, aan de begiftigde vergoed worden, met inachtneming van de waardevermeerdering van de zaak ten tijde van de verdeling.

862. Aan de begiftigde moeten eveneens vergoed worden de noodzakelijke uitgaven die hij gedaan heeft tot behoud van de zaak, al is het erf daardoor niet verbeterd.

863. Van zijn kant moet de begiftigde instaan voor de beschadigingen die, door zijn toedoen of door zijn schuld en nalatigheid, de waarde van het onroerend goed verminderd hebben.

864. Ingeval het onroerend goed door de begiftigde vervreemd is, moeten de door de verkrijger aangebrachte verbeteringen of beschadigingen in rekening gebracht worden overeenkomstig de drie vorige artikelen.

865. Wanneer de inbreng in natura geschiedt, komen de goederen in de massa van de nalatenschap terug, zuiver en vrij van alle door de begiftigde daarop gelegde lasten; de hypothecaire schuldeisers kunnen evenwel bij de verdeling tussenkomen om te beletten dat de inbreng zou geschieden met bedrieglijke benadeling van hun rechten.

866. Wanneer de gift van een onroerend goed, aan een erfgerechtigde met vrijstelling van inbreng gedaan, het beschikbaar gedeelte te boven gaat, wordt het meerdere in natura ingebracht, indien de afscheiding van dit gedeelte gevoeglijk kan geschieden.

In het tegenovergestelde geval, indien het meerdere groter is dan de helft van de waarde van het onroerend goed, moet de begiftigde het onroerend goed in zijn geheel inbrengen, met dien verstande dat hij uit de massa de waarde van het beschikbaar gedeelte voorafneemt; indien het beschikbaar gedeelte de helft van de waarde van het onroerend goed te boven gaat, kan de begiftigde het onroerend goed in zijn geheel behouden, met dien verstande dat hij minder ontvangt, en dat hij zijn medeërfgenamen in geld of op andere wijze vergoedt.

867. De medeërfgenaam die een onroerend goed in natura inbrengt, kan het bezit daarvan terughouden totdat de bedragen die hem verschuldigd zijn wegens uitgaven of verbeteringen, werkelijk terugbetaald zijn.

868. De inbreng van roerende goederen geschiedt alleen door mindere ontvangst. Tot grondslag dient de waarde van de roerende goederen ten tijde van de schenking, volgens de staat van schatting die aan de akte gehecht is; en, bij gebreke van zodanige staat, volgens een schatting door deskundigen, op de juiste prijs en zonder toeslag.

869. De inbreng van geschonken geld geschiedt door mindere ontvangst uit het gereed geld van de nalatenschap.

Is daarvan geen voldoende hoeveelheid aanwezig, dan kan de begiftigde zich van de inbreng van gereed geld bevrijden door, tot het vereiste bedrag, roerende goederen en, bij gebreke daarvan, onroerende goederen van de nalatenschap af te staan.

AFDELING III

Betaling van de schulden

870. De medeërfgenamen dragen onderling bij in de betaling van de schulden en lasten van de nalatenschap, ieder naar evenredigheid van wat hij daaruit ontvangt.

871. De legataris onder algemene titel draagt samen met de erfgenamen daarin bij, naar evenredigheid van hetgeen hij geniet; doch de bijzondere legataris is niet gehouden tot betaling van de schulden en lasten, onverminderd echter de hypothecaire vordering op het vermaakte onroerend goed.

872. Wanneer onroerende goederen van een nalatenschap bezwaard zijn met renten onder bijzonder hypothecair verband, kan ieder medeërfgenaam eisen dat, vóór het samenstellen van de kavels, de renten terugbetaald en de onroerende goederen vrijgemaakt worden. Indien de medeërfgenamen de nalatenschap verdelen in de staat waarin zij zich bevindt, moet het bezwaarde onroerend goed geschat worden op dezelfde voet als de overige onroerende goederen; het kapitaal van de rente wordt van de totale prijs afgetrokken; alleen de erfgenaam in wiens kavel dat onroerend goed valt, blijft belast met de uitkering van de rente, en hij moet zijn medeërfgenamen daarvoor vrijwaren.

873. De erfgenamen zijn, persoonlijk naar evenredigheid van hun aandeel per hoofd, en hypothecair voor het geheel, gehouden tot betaling van de schulden en lasten van de nalatenschap, onverminderd hun verhaal, hetzij op hun medeërfgenamen, hetzij op de algemene legatarissen, voor het aandeel waarvoor dezen daarin moeten bijdragen.

874. De bijzondere legataris die de schuld heeft gekweten waarmee het vermaakte onroerend goed bezwaard was, treedt, tegenover de erfgenamen en opvolgers onder algemene titel, in de rechten van de schuldeiser.

875. De medeërfgenaam of opvolger onder algemene titel, die, ten gevolge van de hypotheek, meer dan zijn aandeel in de gemeenschappelijke schuld betaalde, heeft op de overige medeërfgenamen en opvolgers onder algemene titel geen verder verhaal dan voor het aandeel dat ieder van hen persoonlijk in de schuld moet dragen, zelfs wanneer de medeërfgenaam die de schuld betaalde, zich in de rechten van de schuldeisers heeft doen stellen, onverminderd nochtans de rechten van de medeërfgenaam die, ten gevolge van het voorrecht van boedelbeschrijving, het vermogen mocht hebben behouden om, gelijk ieder andere schuldeiser, betaling van zijn persoonlijke schuldvordering te eisen.

876. In geval van onvermogen van een der medeërfgenamen of opvolgers onder algemene titel, wordt zijn aandeel in de hypothecaire schuld over alle anderen naar evenredigheid omgeslagen.

877. De titels die tegen de overledene uitvoerbaar waren, zijn ook tegen de erfgenaam persoonlijk uitvoerbaar; en niettemin kunnen de schuldeisers de tenuitvoerlegging daarvan eerst vervolgen acht dagen na de betekening van die titels aan de persoon of aan de woonplaats van de erfgenaam.

878. Zij kunnen in elk geval en tegen elke schuldeiser vorderen dat de boedel van de overledene wordt afgescheiden van de boedel van de erfgenaam.

879. Dit recht kan echter niet meer worden uitgeoefend, wanneer er schuldvernieuwing in de schuldvordering tegen de overledene heeft plaatsgehad door de erfgenaam als schuldenaar aan te nemen.

880. Dit recht verjaart ten aanzien van roerende goederen door verloop van drie jaren.

Ten aanzien van onroerende goederen kan de vordering ingesteld worden zolang deze goederen zich in handen van de erfgenaam bevinden.

881. Schuldeisers van de erfgenaam zijn niet bevoegd om tegen de schuldeisers van de nalatenschap de afscheiding van de boedels te vorderen.

882. Schuldeisers van een deelgenoot kunnen, om te beletten dat de verdeling met bedrieglijke benadeling van hun rechten geschiedt, zich ertegen verzetten dat zij buiten hun aanwezigheid gedaan wordt; zij hebben het recht op eigen kosten in de verdeling tussen te komen; tegen een voltrokken verdeling echter kunnen zij niet opkomen, behalve wanneer deze heeft plaatsgehad buiten hen om en met miskenning van een door hen gedaan verzet.

AFDELING IV

Gevolgen van de verdeling en vrijwaring van de kavels

883. Ieder medeërfgenaam wordt geacht alleen en onmiddellijk te zijn opgevolgd in alle goederen die in zijn kavel zijn begrepen of die hem bij veiling ten deel zijn gevallen, en nooit de eigendom van de andere goederen van de nalatenschap te hebben gehad.

884. De medeërfgenamen moeten elkaar alleen voor die stoornissen en uitwinningen vrijwaren, waarvan de oorzaak vóór de verdeling bestond.

Vrijwaring vindt niet plaats, wanneer de ondergane uitwinning bepaaldelijk is uitgezonderd door een bijzonder en uitdrukkelijk beding van de akte van verdeling; zij houdt op wanneer de medeërfgenaam door eigen schuld uitwinning ondergaat.

885. Ieder medeërfgenaam is persoonlijk gehouden, naar evenredigheid van zijn erfdeel, zijn medeërfgenaam schadeloos te stellen voor het verlies dat de uitwinning hem heeft veroorzaakt.

Indien een van de medeërfgenamen onvermogend is, wordt het door hem verschuldigde aandeel gelijkelijk omgeslagen over de gevrijwaarde en alle erfgenamen die in staat zijn te betalen.

886. De vordering tot vrijwaring tegen het onvermogen van de schuldenaar van een rente kan slechts worden ingesteld binnen vijf jaren na de verdeling. Er bestaat geen grond tot vrijwaring wegens het onvermogen van de schuldenaar, wanneer dit pas na het voltrekken van de verdeling is ontstaan.

AFDELING V

Vernietiging van de verdeling

887. Verdelingen kunnen worden vernietigd wegens geweld of bedrog.

Eveneens bestaat grond tot vernietiging, wanneer een medeërfgenaam bewijst dat hij voor meer dan een vierde benadeeld is. Het enkel overslaan van een tot de nalatenschap behorend voorwerp geeft niet het recht om de vordering tot vernietiging in te stellen, doch alleen het recht om een aanvullende verdeling te vorderen.

888. De vordering tot vernietiging is toegelaten tegen elke handeling die ten doel heeft de onverdeeldheid onder medeërfgenamen te doen ophouden, zelfs al mocht die handeling koop, ruil en dading of anders genoemd zijn.

Na de verdeling of de daarmee gelijkstaande handeling wordt evenwel de vordering tot vernietiging niet meer toegelaten tegen een dading aangegaan over werkelijk bestaande zwarigheden, door de eerste handeling opgeleverd, zelfs wanneer daaromtrent geen rechtsgeding mocht zijn begonnen.

889. De vordering is niet toegelaten tegen een verkoop van erfrecht, zonder bedrog aan een medeërfgenaam, op diens risico gedaan door zijn overige medeërfgenamen of door een van hen.

890. Om te beoordelen of er benadeling geweest is, schat men de goederen op hun waarde ten tijde van de verdeling.

891. Hij tegen wie een vordering tot vernietiging is ingesteld, kan die tegenhouden en een herverdeling beletten, door aan de eiser, hetzij in geld, hetzij in natura, aan te bieden en te verschaffen hetgeen aan diens erfdeel ontbreekt.

892. De medeërfgenaam die zijn kavel geheel of ten dele vervreemd heeft, is niet meer ontvankelijk tot het instellen van de vordering tot vernietiging wegens bedrog of geweld, indien hij de vervreemding gedaan heeft na het ontdekken van het bedrog of het ophouden van het geweld.

TITEL II

Schenkingen onder de levenden en testamenten

EERSTE HOOFDSTUK

Algemene bepalingen

893. Men kan op geen andere wijze over zijn goederen om niet beschikken dan bij schenking onder de levenden of bij testament, met inachtneming van de hierna bepaalde vormen.

894. Een schenking onder de levenden is een akte waarbij de schenker zich dadelijk en onherroepelijk van de geschonken zaak ontdoet, ten voordele van de begiftigde, die ze aanneemt.

895. Een testament is een akte waarbij de erflater, voor de tijd dat hij niet meer in leven zal zijn, over het geheel of een deel van zijn goederen beschikt, en die hij kan herroepen.

896. Erfstellingen over de hand zijn verboden.

Iedere beschikking waarbij de begiftigde, de benoemde erfgenaam of de legataris ermee belast wordt het geschonkene te bewaren en aan een derde uit te keren, is nietig, zelfs ten aanzien van de begiftigde, de benoemde erfgenaam of de legataris.

[...]

Het derde lid opgeheven bij art. 28, 17° van de wet van 15 december 1949.

897. De eerste twee paragrafen van het vorige artikel zijn niet van toepassing op de beschikkingen die bij hoofdstuk VI van deze titel aan ouders en aan broeders en zusters zijn geoorloofd.

898. De beschikking waarbij een derde tot een schenking, een nalatenschap of een legaat geroepen wordt, ingeval de begiftigde, de benoemde erfgenaam of de legataris deze niet zou verkrijgen, wordt niet beschouwd als een erfstelling over de hand, en is geldig.

899. Hetzelfde geldt voor beschikkingen onder de levenden of bij testament, waarbij het vruchtgebruik aan de ene en de blote eigendom aan de andere gegeven wordt.

900. In iedere beschikking onder de levenden of bij testament worden de voorwaarden die onmogelijk zijn, of die met de wetten of met de goede zeden strijden, voor niet geschreven gehouden.

HOOFDSTUK II

Bekwaamheid om te beschikken of te verkrijgen bij schenking onder de levenden of bij testament

901. Om een schenking onder de levenden te kunnen doen of een testament te kunnen maken, moet men gezond van geest zijn.

902. Alle personen kunnen beschikken en verkrijgen, hetzij bij schenking onder de levenden, hetzij bij testament, uitgezonderd degenen die de wet daartoe onbekwaam verklaart.

903. Een minderjarige die de leeftijd van zestien jaren niet bereikt heeft, kan geenszins beschikken, behoudens hetgeen in hoofdstuk IX van deze titel bepaald is.

904. Een minderjarige die de leeftijd van zestien jaren bereikt heeft, kan alleen bij testament beschikken, en slechts ten belope van de helft van de goederen waarover de wet de meerderjarige toelaat te beschikken.

905. Een gehuwde vrouw kan geen schenking onder de levenden doen zonder de bijstand of de bijzondere toestemming van haar man, of zonder daartoe door de rechter te zijn gemachtigd [...].

Zij behoeft noch toestemming van haar man, noch machtiging van de rechter, om bij testament te beschikken.

Aldus gewijzigd bij art. 7, § 4 van de wet van 30 april 1958.

906. Om bij schenking onder de levenden te kunnen verkrijgen, is het voldoende dat men verwekt was op het ogenblik van de schenking.

Om bij testament te kunnen verkrijgen, is het voldoende dat men verwekt was op het ogenblik van de dood van de erflater.

Niettemin zal de schenking of het testament slechts gevolg hebben indien het kind levensvatbaar wordt geboren.

907. Een minderjarige, al heeft hij de leeftijd van zestien jaren bereikt, kan, zelfs bij testament, geen beschikking maken ten voordele van zijn voogd.

Een minderjarige kan, wanneer hij meerderjarig geworden is, noch bij schenking onder de levenden, noch bij testament, beschikken ten voordele van zijn gewezen voogd, zolang de slotrekening over de voogdij niet gedaan en aangezuiverd is.

Het voor de twee voorafgaande gevallen bepaalde is niet van toepassing op de bloedverwanten in de opgaande lijn van de minderjarige, die zijn voogd zijn of geweest zijn.

908. Natuurlijke kinderen kunnen, bij schenking onder de levenden of bij testament, niet meer verkrijgen dan hetgeen hun in de titel *Erfenissen* is toegekend.

909. Doctoren in de geneeskunde of de heelkunde, officieren van gezondheid en apothekers, die een persoon hebben behandeld gedurende de ziekte waaraan hij overleden is, kunnen geen voordeel genieten van beschikkingen onder de levenden of bij testament, die hij, in de loop van die ziekte, te hunnen behoeve mocht hebben gemaakt.

Hiervan zijn uitgezonderd : 1° de beschikkingen tot vergelding van diensten, onder bijzondere titel gemaakt, met inachtneming van het vermogen van de beschikker en van de bewezen diensten;

2° De algemene beschikkingen ten voordele van bloedverwanten tot en met de vierde graad, mits de overledene geen erfgenamen in de rechte lijn achterlaat; tenzij degene ten voordele van wie de beschikking gemaakt is, zelf tot die erfgenamen behoort.

Dezelfde regels gelden voor de bedienaar van de eredienst.

910. Beschikkingen onder de levenden of bij testament ten voordele van [commissies van openbare onderstand], van de armen van een gemeente, of van instellingen van openbaar nut, hebben slechts gevolg voor zover daartoe machtiging wordt verleend [overeenkomstig artikel 76 van de gemeentewet en overeenkomstig de wet van 12 juli 1931].

Aldus gewijzigd bij art. 21 van de wet van 15 december 1949.

911. Iedere beschikking ten voordele van een onbekwame is nietig, hetzij men ze vermomt onder de vorm van een overeenkomst onder bezwarende titel, hetzij men ze maakt op naam van tussenpersonen.

Als tussenpersonen worden beschouwd de ouders, de kinderen en afstammelingen en de echtgenoot van de onbekwame.

912. [...]

Artikel 2 van de wet van 27 april 1865 heeft dit artikel, evenals artikel 726, vervangen door de artikelen 3 en 4 van dezelfde wet. Zie artikel 726.

HOOFDSTUK III

Beschikbaar gedeelte der goederen en inkorting

EERSTE AFDELING

Beschikbaar gedeelte der goederen

913. De giften, hetzij bij akten onder de levenden, hetzij bij testament, mogen de helft van de goederen van de beschikker niet overschrijden, indien hij bij zijn overlijden slechts één wettig kind achterlaat; een derde, indien hij twee kinderen achterlaat; een vierde, indien hij er drie of meer achterlaat.

914. In het vorige artikel worden onder de naam *kinderen* begrepen de afstammelingen, in welke graad zij ook zijn; zij worden evenwel slechts gerekend voor het kind waarvan zij in de nalatenschap van de beschikker de plaats vervullen.

915. De giften bij akten onder de levenden of bij testament mogen de helft van de goederen niet overschrijden, indien de overledene, bij gebreke van kinderen, in de vaderlijke en in de moederlijke lijn een of meer bloedverwanten van de opgaande lijn achterlaat; en drie vierden, indien hij slechts in één lijn bloedverwanten van de opgaande lijn achterlaat.

De bloedverwanten van de opgaande lijn verkrijgen de aldus te hunnen voordele voorbehouden goederen, volgens de orde waarin de wet hen tot de erfenis roept; zij alleen hebben recht op dit voorbehouden erfdeel, in alle gevallen waarin een verdeling met bloedverwanten van de zijlijn hun het gedeelte der goederen dat het voorbehouden erfdeel uitmaakt, niet zou verschaffen.

916. Bij gebreke van bloedverwanten in de opgaande lijn en in de nederdalende lijn, mogen de giften, bij akten onder de levenden of bij testament, het geheel van de goederen omvatten.

917. Bestaat de beschikking, bij akte onder de levenden of bij testament, in een vruchtgebruik of in een lijfrente waarvan de waarde het beschikbaar gedeelte overschrijdt, dan hebben de erfgenamen aan wie de wet een voorbehouden erfdeel toekent, de keus, ofwel die beschikking ten uitvoer te brengen, ofwel de eigendom van het beschikbaar gedeelte af te staan.

918. De waarde in volle eigendom van de goederen die aan een van de erfgerechtigden in de rechte lijn vervreemd zijn, hetzij met last van een lijfrente, hetzij met afstand van het kapitaal, of met voorbehoud van het vruchtgebruik, wordt toegerekend op het beschikbaar gedeelte; en het overschot, indien er een is, wordt in de massa ingebracht. Deze toerekening en deze inbreng kunnen niet gevorderd worden door degenen onder de overige erfgerechtigden in de rechte lijn die in deze vervreemdingen hebben toegestemd, noch in enig geval door de erfgerechtigden in de zijlijn.

Interpretatieve wet van 4 januari 1960, enig artikel :

De uitdrukking « goederen die... vervreemd zijn », die voorkomt in artikel 918 van het Burgerlijk Wetboek, is toepasselijk op elke vervreemding, hetzij om niet of onder bezwarende titel.

919. Het beschikbaar gedeelte kan, hetzij bij akte onder de levenden, hetzij bij testament, geheel of ten dele gegeven worden aan de kinderen of aan andere erfgerechtigden van de schenker, zonder dat het moet worden ingebracht door de begiftigde of de legataris die tot de erfenis komt, op voorwaarde dat de beschikking uitdrukkelijk bij vooruitmaking of buiten erfdeel gemaakt wordt.

De verklaring, dat de gift of het legaat bij vooruitmaking of buiten erfdeel gemaakt wordt, kan geschieden, hetzij bij de akte die de beschikking bevat, hetzij naderhand in de vorm van een beschikking onder de levenden of van een beschikking bij testament.

AFDELING II

Inkorting van schenkingen en legaten

920. Beschikkingen, hetzij onder de levenden, hetzij ter zake des doods, die het beschikbaar gedeelte overschrijden, kunnen na het openvallen van de erfenis tot dat gedeelte ingekort worden.

921. Inkorting van beschikkingen onder de levenden kan alleen gevorderd worden door degenen aan wie de wet een voorbehouden erfdeel toekent, en door hun erfgenamen of rechtverkrijgenden; de begiftigden, de legatarissen en de schuldeisers van de overledene kunnen deze inkorting niet vorderen, noch er voordeel van genieten.

922. Om de inkorting te bepalen, vormt men een massa uit alle goederen die bij het overlijden van de schenker of erflater aanwezig waren. De goederen waarover hij bij schenking onder de levenden heeft beschikt, worden fictief daarbij gevoegd volgens hun staat ten tijde van de schenkingen en hun waarde ten tijde van het overlijden

van de schenker. Over al die goederen berekent men, na aftrek van de schulden, het gedeelte waarover hij heeft mogen beschikken, met inachtneming van de hoedanigheid van de door hem achtergelaten erfgenamen.

923. Schenkingen onder de levenden worden nooit ingekort dan nadat de waarde van alle goederen die in de beschikkingen bij testament begrepen zijn, is uitgeput; en wanneer deze inkorting plaatsheeft, geschiedt zij te beginnen met de laatste schenking, en aldus vervolgende, van de laatste schenking opklimmend tot de vroegere.

924. Indien de in te korten schenking onder de levenden aan een erfgerechtigde gedaan is, kan deze uit de geschonken goederen de waarde behouden van het aandeel dat hem als erfgenaam in de niet beschikbare goederen toekomt, indien zij van dezelfde aard zijn.

925. Wanneer de waarde van de schenkingen onder de levenden het beschikbaar gedeelte overschrijdt of daarmee gelijk is, vervallen alle beschikkingen bij testament.

926. Overschrijden de beschikkingen bij testament hetzij het beschikbaar gedeelte, hetzij het deel van dit gedeelte, dat overblijft na aftrek van de waarde van de schenkingen onder de levenden, dan geschiedt de inkorting naar evenredigheid, zonder dat onderscheid wordt gemaakt tussen de algemene legaten en de bijzondere legaten.

927. Wanneer echter de erflater uitdrukkelijk verklaard heeft dat een bepaald legaat moet worden voldaan bij voorkeur boven de andere, wordt deze voorkeur in acht genomen; en het bedoelde legaat wordt slechts ingekort voor zover de waarde van de andere legaten ontoereikend is om het wettelijk voorbehouden erfdeel op te leveren.

928. De begiftigde moet de vruchten van hetgeen het beschikbaar gedeelte overschrijdt, teruggeven, te rekenen van de dag van het overlijden van de schenker, indien de vordering tot inkorting binnen het jaar is ingesteld; anders, te rekenen van de dag van de vordering.

929. De onroerende goederen die ten gevolge van de inkorting moeten terugkeren, worden daardoor vrij van de schulden of hypotheken waarmee zij door de begiftigde zijn bezwaard.

930. De erfgenamen kunnen tegen derden, houders van onroerende goederen die van de schenkingen deel uitmaakten en door de begiftigden zijn vervreemd, de inkorting of teruggave vorderen op dezelfde wijze en in dezelfde volgorde als tegen de begiftigden zelf, en na uitwinning van de goederen van deze laatsten. Deze vordering moet geschieden volgens de orde van de dagtekeningen der vervreemdingen, te beginnen met de laatste.

HOOFDSTUK IV

Schenkingen onder de levenden

EERSTE AFDELING

Vorm van de schenkingen onder de levenden

931. Alle akten houdende schenking onder de levenden worden verleden voor notaris, in de gewone contractvorm; en daarvan wordt, op straffe van nietigheid, een minuut gehouden.

932. De schenking onder de levenden bindt de schenker niet en heeft generlei gevolg, dan van de dag waarop zij in uitdrukkelijke bewoordingen is aangenomen.

De aanneming kan geschieden tijdens het leven van de schenker door een latere, authentieke akte, waarvan een minuut gehouden wordt; maar alsdan zal de schenking ten opzichte van de schenker eerst gevolg hebben van de dag waarop de akte van aanneming hem zal zijn betekend.

933. Indien de begiftigde meerderjarig is, moet de aanneming gedaan worden door hemzelf of, in zijn naam, door een persoon die houder is van een volmacht waarbij hem de bevoegdheid is verleend om de gedane schenking aan te nemen of een algemene bevoegdheid om de schenkingen aan te nemen welke zijn gedaan of nog zullen worden gedaan.

Deze volmacht moet voor notaris worden verleden; en een uitgifte daarvan moet worden gehecht aan de minuut van de schenking, of aan de minuut van de aanneming, wanneer deze bij afzonderlijke akte geschiedt.

934. [...]

Opgeheven bij art. 7, § 1 van de wet van 30 april 1958.

935. Een schenking aan een niet ontvoogde minderjarige of aan een onbekwaamverklaarde gedaan, moet worden aangenomen door zijn voogd, overeenkomstig artikel 463 in de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding*.

Een ontvoogde minderjarige kan met de bijstand van zijn curator aannemen.

Nochtans kunnen de vader en de moeder van de ontvoogde of niet ontvoogde minderjarige, of, zelfs gedurende het leven van de vader en de moeder, de andere bloedverwanten in de opgaande lijn, ook al zijn zij noch voogd noch curator over de minderjarige, de schenking voor hem aannemen.

936. Een doofstomme die kan schrijven, kan zelf of door een gemachtigde aannemen.

Indien hij niet kan schrijven, moet de aanneming gedaan worden door een curator, die te dien einde zal worden benoemd, volgens de regels vastgesteld in de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding*.

937. Schenkingen gedaan ten voordele [van commissies van openbare onderstand], van de armen van een gemeente, of van instellingen van openbaar nut, worden aangenomen door de bestuurders van die gemeenten of instellingen, nadat zij daartoe behoorlijk zijn gemachtigd.

Aldus gewijzigd bij art. 22 van de wet van 15 december 1949.

938. De behoorlijk aangenomen schenking is voltrokken door de enkele toestemming van de partijen; en de eigendom van de geschonken goederen gaat over op de begiftigde, zonder dat enige andere overgave vereist is.

939. In geval van schenking van goederen die met hypotheek kunnen worden bezwaard, moeten de akten die de schenking en de aanneming inhouden, alsook de betekening van de aanneming, indien deze bij afzonderlijke akte gedaan is, overgeschreven worden op het kantoor van bewaring der hypotheken van het arrondissement waar de goederen gelegen zijn.

940. Die overschrijvingen geschieden op verzoek van de man, wanneer de goederen aan zijn vrouw geschonken zijn; en indien de man deze formaliteit niet vervult, kan de vrouw ze zonder machtiging doen verrichten.

Wanneer de schenking gedaan is aan minderjarigen, aan onbekwaamverklaarden of aan openbare instellingen, geschiedt de overschrijving op verzoek van de voogden, curatoren of bestuurders.

941. Het ontbreken van de overschrijving kan worden ingeroepen door alle belanghebbenden, met uitzondering echter van hen die belast zijn met het doen verrichten van de overschrijving, of hun rechtverkrijgenden en van de schenker.

942. Minderjarigen, onbekwaamverklaarden en gehuwde vrouwen worden niet in hun recht hersteld tegen het ontbreken van de aanneming of van de overschrijving van schenkingen; behoudens hun verhaal op hun voogden of echtgenoten, indien daartoe grond bestaat, en zonder dat herstel kan plaatshebben, zelfs ingeval die voogden en echtgenoten onvermogend mochten zijn.

943. Een schenking onder de levenden mag alleen de tegenwoordige goederen van de schenker bevatten; indien zij toekomstige goederen bevat, is zij te dien opzichte nietig.

944. Een schenking onder de levenden die gedaan is onder voorwaarden waarvan de uitvoering van de enkele wil van de schenker afhangt, is nietig.

945. Zij is eveneens nietig, indien zij gedaan is onder voorwaarde om andere schulden of lasten te voldoen dan die welke ten tijde van de schenking bestonden, of welke uitgedrukt mochten zijn, hetzij in de akte van schenking, hetzij in de staat die eraan moet zijn gehecht.

946. Ingeval de schenker zich de vrijheid heeft voorbehouden te beschikken over een zaak die in de schenking begrepen is, of over een bepaalde geldsom uit de geschonken goederen, en hij overlijdt zonder daarover te hebben beschikt, behoort die zaak of die geldsom toe aan de erfgenamen van de schenker, niettegenstaande alle daarmee strijdige bedingen en bepalingen.

947. De vier vorige artikelen zijn niet van toepassing op de schenkingen waarvan sprake in de hoofdstukken VIII en IX van deze titel.

948. Een akte van schenking van roerende goederen is alleen geldig voor de goederen waarvan een staat van schatting, getekend door de schenker en door de begiftigde of degenen die voor deze laatste aannemen, aan de minuut van de schenking gehecht is.

949. Het is de schenker geoorloofd zich het genot of het vruchtgebruik van de geschonken roerende of onroerende goederen voor te behouden, of daarover ten voordele van een ander te beschikken.

950. Wanneer roerende goederen met voorbehoud van vruchtgebruik geschonken zijn, moet de begiftigde, bij het eindigen van het vruchtgebruik, de geschonken goederen die in natura aanwezig zijn, nemen in de staat waarin zij zich bevinden; en hij heeft een

vordering tegen de schenker of zijn erfgenamen uit hoofde van de niet aanwezige goederen, ten belope van de waarde die daaraan in de staat van schatting is toegekend.

951. De schenker kan ten aanzien van de geschonken goederen het recht van terugkeer bedingen, hetzij voor het geval van voor-overlijden van de begiftigde alleen, hetzij voor het geval van voor-overlijden van de begiftigde en zijn afstammelingen.

Dit recht kan alleen ten voordele van de schenker worden bedongen.

952. Het recht van terugkeer heeft ten gevolge dat alle vervreemdingen van de geschonken goederen worden vernietigd en dat deze goederen tot de schenker terugkeren zuiver en vrij van alle lasten en hypotheken, behoudens echter de hypotheek tot vrijwaring van het huwelijksgoed en de huwelijksvoorwaarden, indien de overige goederen van de begiftigde echtgenoot niet toereikend zijn, en alleen ingeval de schenking hem gedaan is bij hetzelfde huwelijkscontract waaruit die rechten en hypotheken voortvloeien.

AFDELING II

Uitzonderingen op de regel van de onherroepelijkheid der schenkingen onder de levenden

953. Een schenking onder de levenden kan niet worden herroepen dan wegens niet-vervulling van de voorwaarden waaronder zij gedaan is, wegens ondankbaarheid en wegens geboorte van kinderen.

954. In geval van herroeping wegens niet-vervulling van de voorwaarden, keren de goederen in handen van de schenker terug, vrij van alle lasten en hypotheken waarmee zij door de begiftigde mochten zijn bezwaard; en de schenker heeft tegen derden, houders van de geschonken onroerende goederen, alle rechten die hij tegen de begiftigde zelf zou hebben.

955. Een schenking onder de levenden kan alleen in de volgende gevallen wegens ondankbaarheid herroepen worden :

1° Indien de begiftigde een aanslag op het leven van de schenker heeft gepleegd;

2° Indien hij zich tegenover hem heeft schuldig gemaakt aan mishandelingen, misdrijven of grove beledigingen;

3° Indien hij weigert hem levensonderhoud te verschaffen.

956. Herroeping wegens niet-vervulling van de voorwaarden of wegens ondankbaarheid heeft nooit van rechtswege plaats.

957. De eis tot herroeping wegens ondankbaarheid moet ingesteld worden binnen een jaar, te rekenen van de dag van het misdrijf waarvan de schenker de begiftigde beschuldigt, of van de dag waarop het misdrijf de schenker bekend kon zijn.

Die herroeping kan niet gevorderd worden door de schenker tegen de erfgenamen van de begiftigde, noch door de erfgenamen van de schenker tegen de begiftigde, tenzij, in dit laatste geval, de eis reeds door de schenker was ingesteld, of deze overleden is binnen het jaar van het misdrijf.

958. Herroeping wegens ondankbaarheid doet geen afbreuk aan de door de begiftigde gedane vervreemdingen, noch aan de hypotheken en andere zakelijke lasten waarmee het geschonken goed door hem mocht zijn bezwaard, mits een en ander geschied is voor-aleer het uittreksel uit de eis tot herroeping is ingeschreven op de kant van de bij artikel 939 bevolen overschrijving.

In geval van herroeping wordt de begiftigde veroordeeld tot teruggave van de waarde der vervreemde goederen, gelet op het tijdstip van de eis, en tot teruggave van de vruchten, te rekenen van de dag van deze eis.

959. Schenkingen ten voordele van het huwelijk kunnen niet wegens ondankbaarheid worden herroepen.

960. Alle schenkingen onder de levenden, gedaan door personen die ten tijde van de schenking geen kinderen of afstammelingen in leven hadden, onverschillig welke de waarde is van die schenkingen en onder welke titel zij zijn gedaan, ook de wederkerige schenkingen en de schenkingen tot vergelding van diensten, zelfs de schenkingen ten voordele van het huwelijk gedaan aan de echtgenoten door andere personen dan door de bloedverwanten in de opgaande lijn of door de echtgenoten onderling, blijven van rechtswege herroepen door de geboorte van een wettig kind van de schenker, al is het na zijn dood geboren, of door de wettiging, bij opvolgend huwelijk, van een natuurlijk kind, indien het na de schenking geboren is.

961. Deze herroeping heeft plaats, zelfs indien het kind van de schenker of van de schenkster op het tijdstip van de schenking reeds verwekt was.

962. Eveneens blijft de schenking herroepen, zelfs indien de begiftigde in het bezit van de geschonken goederen is getreden en de schenker hem sinds de geboorte van het kind in het bezit daarvan heeft gelaten; de begiftigde is echter niet gehouden de door hem verkregen vruchten, van welke aard ook, terug te geven, dan te rekenen van de dag waarop hem de geboorte van het kind of zijn wettiging door opvolgend huwelijk is kenbaar gemaakt door een exploot of door een andere in behoorlijke vorm gestelde akte; dit geldt zelfs ingeval de vordering tot teruggave van de geschonken goederen eerst na de kennisgeving is ingesteld.

963. De goederen, in de van rechtswege herroepen schenking begrepen, keren in het vermogen van de schenker terug, vrij van alle lasten en hypotheken waarmee zij door de begiftigde mochten zijn bezwaard, zonder dat zij, zelfs subsidiair, mogen verbonden blijven voor de teruggave van het huwelijksgoed van de vrouw van die begiftigde of van hetgeen haar toekomt als terugneming of krachtens andere huwelijksvoorwaarden; dit geldt zelfs ingeval de schenking ten voordele van het huwelijk van de begiftigde is gedaan en in het contract is opgenomen, en de schenker zich, bij de schenking, voor de uitvoering van het huwelijkscontract als borg verbonden heeft.

964. De aldus herroepen schenkingen kunnen niet herleven of hun gevolgen herkrijgen door de dood van het kind van de schenker of door enige akte van bevestiging; en, indien de schenker dezelfde goederen aan dezelfde begiftigde wil schenken, hetzij vóór, hetzij na de dood van het kind door wiens geboorte de schenking is herroepen, kan hij zulks alleen doen door een nieuwe beschikking.

965. Een beding of overeenkomst waarbij de schenker afstand doet van het recht om de schenking te herroepen wegens de geboorte van een kind, wordt als nietig beschouwd en kan geen gevolg hebben.

966. De begiftigde, zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden, of andere houders van de geschonken goederen kunnen, om de door de geboorte van een kind herroepen schenking van waarde te doen zijn, de verjaring niet inroepen dan na een bezit van dertig jaren, die eerst kunnen lopen te rekenen van de dag der geboorte van het laatste kind van de schenker, ook al is dit na zijn dood geboren; en zulks onverminderd stuiting als naar recht.

HOOFDSTUK V

Beschikkingen bij testament

EERSTE AFDELING

Algemene regels betreffende de vorm der testamenten

967. Een ieder kan bij testament beschikken, hetzij onder de benaming van erfstelling, hetzij onder de benaming van legaat, hetzij onder elke andere benaming die geschikt is om zijn wil te kennen te geven.

968. Geen testament kan in een zelfde akte door twee of meer personen worden gemaakt, hetzij ten voordele van een derde, hetzij als wederkerige en onderlinge beschikking.

969. Een testament kan eigenhandig, of bij openbare akte of in besloten vorm gemaakt worden.

970. Het eigenhandig testament is niet geldig, indien het niet geheel met de hand van de erflater geschreven, gedagtekend en ondertekend is; het is aan geen andere formaliteiten onderworpen.

971. [Een testament bij openbare akte is het testament dat voor een notaris in tegenwoordigheid van twee getuigen, of voor twee notarissen verleden wordt.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

972. Indien het testament voor twee notarissen wordt verleden, wordt het hun door de erflater gedicteerd, en moet het door een van die notarissen worden geschreven zoals het gedicteerd is.

Indien er slechts één notaris is, moet het eveneens door de erflater gedicteerd en door die notaris geschreven worden.

[In beide gevallen moet het aan de erflater worden voorgelezen. Indien er slechts één notaris is, geschiedt de voorlezing in tegenwoordigheid van de getuigen.]

Van een en ander wordt uitdrukkelijk melding gemaakt.

Het derde lid ingevoegd bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

973. Dit testament moet door de erflater getekend worden; indien hij verklaart dat hij niet kan tekenen of daartoe niet in staat is, wordt in de akte uitdrukkelijk melding gemaakt van zijn verklaring, alsook van de oorzaak die hem verhindert te tekenen.

974. [Wanneer een testament voor slechts één notaris verleden wordt, moet het door de getuigen worden getekend.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

975. [Tot getuigen van een testament bij openbare akte kunnen niet genomen worden legatarissen, onder welke titel ook, noch hun echtgenoot, noch hun bloedverwanten of aanverwanten tot en met inbegrip van de vierde graad, noch de echtgenote, noch de klerken en huisbedienden van de notaris voor wie de akte verleden wordt.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

976. Wanneer de erflater een besloten of geheim testament wil maken, is hij verplicht zijn beschikkingen te ondertekenen, hetzij hij die zelf geschreven heeft, of door een ander heeft doen schrijven. Het papier dat zijn beschikkingen bevat, of het papier dat tot omslag dient, indien er een omslag is, wordt gesloten en verzegeld. De erflater biedt het, aldus gesloten en verzegeld, [aan twee notarissen of aan één notaris en twee getuigen] aan, of hij doet het sluiten en verzegelen in hun tegenwoordigheid; en hij verklaart dat de inhoud van dat papier zijn testament is, door hem geschreven en ondertekend of door een ander geschreven en door hem ondertekend; de notaris maakt daarvan een akte van superscriptie, die geschreven wordt op dat papier of op het blad dat tot omslag dient; deze akte wordt door de erflater en door de notaris, alsook door de getuigen ondertekend. Al het bovenstaande wordt achtereenvolgens verricht en zonder dat intussen tot andere handelingen wordt overgegaan; en ingeval de erflater wegens enige sinds de ondertekening van het testament opgekomen verhindering niet in staat is de akte van superscriptie te ondertekenen, wordt melding gemaakt van de verklaring die hij daaromtrent doen zal, zonder dat in dit geval het getal van de getuigen moet worden vermeerderd.

Aldus gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

977. [...]

Opgeheven bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

978. Zij die niet kunnen lezen of daartoe niet in staat zijn, kunnen geen beschikkingen maken in de vorm van een besloten testament.

979. Ingeval de erflater niet kan spreken, maar wel schrijven, kan hij een besloten testament maken, onder voorwaarde dat het testament geheel met zijn hand geschreven, gedagtekend en ondertekend wordt, dat hij het aan de notaris en de getuigen aanbiedt en dat hij, in hun tegenwoordigheid, boven de akte van superscriptie schrijft dat het door hem aangeboden papier zijn testament is; daarna schrijft de notaris de akte van superscriptie, waarin vermeld wordt dat de erflater die woorden in tegenwoordigheid van de notaris en van de getuigen heeft geschreven; en bovendien moet worden in acht genomen al hetgeen bij artikel 976 is voorgeschreven.

980. [De getuigen, genomen om tegenwoordig te zijn bij testamenten, moeten Belg zijn en meerderjarig, zonder onderscheid van geslacht. Man en vrouw mogen echter niet als getuige optreden bij een zelfde testament.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 16 december 1922.

AFDELING II

Bijzondere regels betreffende de vorm van bepaalde testamenten

981. Testamenten van militairen en van personen in dienst bij het leger kunnen, in welk land ook, verleden worden voor een bataljons- of eskadronscommandant of voor iedere andere officier van een hogere graad, in tegenwoordigheid van twee getuigen, of voor twee oorlogscommissarissen, of voor één van die commissarissen in tegenwoordigheid van twee getuigen.

982. Zij kunnen, indien de erflater ziek is of gewond, ook verleden worden voor de officier van gezondheid, hoofd van de geneeskundige dienst, bijgestaan door de militaire bevelhebber die met de politie van [het hospitaal] belast is.

Aldus gewijzigd bij art. 23 van de wet van 15 december 1949.

983. De bepalingen van de vorige artikelen zijn alleen van toepassing op hen die zich te velde, in kwartier, in garnizoen buiten het Belgisch grondgebied of in krijgsgevangenschap bij de vijand bevinden; zij zijn niet van toepassing op hen die binnenslands in kwartier of in garnizoen zijn, behalve wanneer dezen zich in een belegerde plaats bevinden, of in een vesting of een andere plaats waarvan de poorten gesloten zijn en waarmee het verkeer ten gevolge van de oorlog verbroken is.

984. Het in de hierboven bepaalde vorm gemaakte testament wordt waardeloos, zes maanden nadat de erflater is teruggekeerd in een plaats waar het hem mogelijk is de gewone vormen in acht te nemen.

985. Testamenten gemaakt in een plaats waarmee alle verkeer verbroken is ten gevolge van de pest of een andere besmettelijke ziekte, kunnen worden gemaakt voor de vrederechter, of voor een van de municipale ambtenaren der gemeente, in tegenwoordigheid van twee getuigen.

986. Deze bepaling geldt zowel ten opzichte van hen die door die ziekten zijn aangetast, als ten opzichte van hen die zich in de besmette plaats bevinden, ook al zijn zij op dat ogenblik niet aangetast.

987. De in de twee vorige artikelen vermelde testamenten worden waardeloos, zes maanden nadat het verkeer hersteld is met de plaats waar de erflater zich bevindt, of zes maanden nadat hij in een plaats gekomen is, waarmee het verkeer niet verbroken is.

988. Testamenten gemaakt op zee, gedurende de loop van een reis, kunnen worden verleden :

Aan boord van oorlogsbodems en andere schepen van de Staat, voor de officier die het bevel voert over het schip, of, bij gebreke van deze officier, voor degene die hem volgens de dienstregeling vervangt, de ene of de andere samen met de officier van administratie of met degene die diens ambt vervult;

En, aan boord van koopvaardijschepen, voor de scheepsschrijver of voor degene die diens ambt vervult, de ene of de andere samen met de kapitein, de gezagvoerder of de schipper of, bij gebreke van dezen, voor degenen die hen vervangen.

In ieder geval moeten die testamenten verleden worden in tegenwoordigheid van twee getuigen.

989. Het testament van de kapitein of van de officier van administratie, op schepen van de Staat, en dat van de kapitein, de gezagvoerder of schipper, of van de schrijver, op koopvaardijschepen, kunnen worden verleden voor degenen die volgens de dienstregeling na hen komen, met inachtneming, voor het overige, van de bepalingen van het vorige artikel.

990. In ieder geval wordt het origineel van de in de twee vorige artikelen bedoelde testamenten in tweevoud opgemaakt.

991. Wanneer het schip een vreemde haven aandoet, waar zich een consul van België bevindt, moeten degenen voor wie het testament verleden is, een van beide originelen, gesloten of verzegeld, bij die consul in bewaring stellen; deze zal het doen toekomen aan de minister [van Verkeerswezen], die het zal doen neerleggen op de griffie van het vredegerecht van de woonplaats van de erflater.

Aldus gewijzigd bij art. 7 van de wet van 15 december 1949.

992. Bij de terugkeer van het schip in België, hetzij in de haven waar het is uitgerust, hetzij in een andere haven dan die waar het is uitgerust, moeten beide originelen van het testament, eveneens gesloten en verzegeld, of het origineel dat overblijft, indien het andere, overeenkomstig het vorige artikel, gedurende de reis in bewaring is gegeven, op het kantoor van de [waterschout] afgegeven worden; [deze laatste] zal de originelen zonder verwijl doen toekomen aan de minister [van Verkeerswezen], die de neerlegging daarvan zal bevelen, zoals in hetzelfde artikel bepaald is.

Aldus gewijzigd bij de art. 5, 7 en 24 van de wet van 15 december 1949.

993. Op de scheepsrol wordt, nevens de naam van de erflater, op de kant vermeld dat de originelen van het testament zijn afgegeven hetzij in handen van een consul, hetzij op het kantoor van de [waterschout].

Aldus gewijzigd bij art. 5 van de wet van 15 december 1949.

994. Een testament wordt niet beschouwd als gemaakt op zee, hoewel het in de loop van de reis gemaakt is, indien het schip, ten tijde dat het testament verleden is, een vreemd land of een onder Belgische heerschappij staande land had aangedaan, waar zich een Belgisch openbaar ambtenaar bevond; in dat geval is het slechts geldig voor zover het is opgemaakt overeenkomstig de vormen die in België voorgeschreven zijn of overeenkomstig de vormen die gebruikelijk zijn in het land waar het gemaakt is.

995. De voorafgaande bepalingen zijn ook van toepassing op testamenten gemaakt door gewone passagiers die niet tot de bemanning behoren.

996. Een testament gemaakt op zee, in de vorm bij artikel 988 voorgeschreven, is slechts geldig voor zover de erflater sterft hetzij op zee, hetzij binnen drie maanden nadat hij aan land is gegaan, en in een plaats waar hij het testament in de gewone vorm opnieuw heeft kunnen maken.

997. Een testament gemaakt op zee mag geen beschikking bevatten ten voordele van de officieren van het schip, indien zij geen bloedverwanten van de erflater zijn.

998. De testamenten in de vorige artikelen van deze afdeling vermeld, worden ondertekend door de erflaters en door hen voor wie zij verleden worden.

Indien de erflater verklaart dat hij niet kan tekenen of daartoe niet in staat is, wordt melding gemaakt van zijn verklaring, alsook van de oorzaak die hem verhindert te tekenen.

In de gevallen waarin de tegenwoordigheid van twee getuigen vereist is, wordt het testament ten minste door een van beiden ondertekend, en wordt melding gemaakt van de oorzaak waarom de andere niet getekend heeft.

999. Een Belg die zich in het buitenland bevindt, kan zijn uiterste wilsbeschikkingen maken bij onderhandse akte, zoals in artikel 970 is voorgeschreven, of bij authentieke akte, overeenkomstig de vormen die gebruikelijk zijn in de plaats waar deze akte wordt verleden.

1000. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

1001. De formaliteiten waaraan de onderscheiden testamenten, krachtens de bepalingen van deze en van de vorige afdeling, zijn onderworpen, moeten worden in acht genomen op straffe van nietigheid.

AFDELING III

Erfstellingen en legaten in het algemeen

1002. Uiterste wilsbeschikkingen zijn of algemeen, of onder algemene titel, of onder bijzondere titel.

De gevolgen van ieder van deze beschikkingen, gemaakt hetzij onder de benaming van erfstelling, hetzij onder de benaming van legaat, worden bepaald overeenkomstig de regels hierna vastgesteld voor de algemene legaten, voor de legaten onder algemene titel en voor de bijzondere legaten.

AFDELING IV

Algemeen legaat

1003. Een algemeen legaat is de uiterste wilsbeschikking waarbij de erflater aan een of meer personen de algemeenheid van de goederen geeft die hij bij zijn overlijden zal nalaten.

1004. Wanneer, bij het overlijden van de erflater, erfgenamen bestaan aan wie de wet een voorbehouden erfdeel op zijn goederen toekent, treden deze erfgenamen, door zijn dood, van rechtswege in het bezit van alle goederen van de nalatenschap; en de algemene legataris moet hun de afgifte van de in het testament begrepen goederen vragen.

1005. Evenwel heeft de algemene legataris in die gevallen het genot van de in het testament begrepen goederen, te rekenen van de dag van het overlijden, indien de vordering tot afgifte is ingesteld binnen het jaar na dit tijdstip; bij gebreke daarvan, vangt het genot eerst aan op de dag waarop de rechtsvordering is ingesteld of waarop de afgifte vrijwillig is toegestaan.

1006. Wanneer, bij het overlijden van de erflater, geen erfgenamen bestaan aan wie de wet een voorbehouden erfdeel op diens goederen toekent, treedt de algemene legataris, door de dood van de erflater, van rechtswege in het bezit, zonder de afgifte te moeten vragen.

1007. Ieder eigenhandig testament wordt vóór de tenuitvoerlegging aangeboden aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de erfenis is opengevallen. Dit testament wordt geopend, indien het verzegeld is. De voorzitter maakt een proces-verbaal op van de aanbieding, van de opening en van de staat waarin het testament zich bevindt, en beveelt dat het ter bewaring in handen zal worden gesteld van een door hem te benoemen notaris.

Indien het een besloten testament betreft, geschieden de aanbieding, opening, beschrijving en bewaargeving op dezelfde wijze; de opening echter mag niet gedaan worden dan in tegenwoordigheid van de zich ter plaatse bevindende notarissen en getuigen, ondertekenaars van de akte van superscriptie, of nadat zij zijn opgeroepen.

[Indien de beschrijving of het behoud van het testament zulks vereist, kan de voorzitter bevelen dat het zal worden gefotografeerd en dat een fotocopie, na verificatie, bij het proces-verbaal van opening en bij de akte van bewaargeving van het testament gevoegd zal worden.]

Het derde lid is toegevoegd bij art. 5 van het K.B. nr. 246 van 22 februari 1936.

1008. In het geval van artikel 1006 moet de algemene legataris, indien het een eigenhandig of een besloten testament betreft, zich in het bezit doen stellen door een beschikking van de voorzitter, geschreven onderaan op een verzoekschrift, waarbij de akte van bewaargeving gevoegd wordt.

1009. De algemene legataris die tot de erfenis komt samen met een erfgenaam aan wie de wet een voorbehouden erfdeel toekent, is, persoonlijk voor zijn aandeel en hypothecair voor het geheel, gehouden tot betaling van de schulden en lasten der nalatenschap van de erflater; en hij is verplicht alle legaten uit te keren, behoudens het geval van inkorting, zoals in de artikelen 926 en 927 is bepaald.

AFDELING V

Legaat onder algemene titel

1010. Een legaat onder algemene titel is dat waarbij de erflater een gedeelte vermaakt van de goederen waarover hij volgens de wet mag beschikken, zoals de helft, een derde, of al zijn onroerende goederen, of al zijn roerende goederen, of een bepaald gedeelte van al zijn onroerende goederen of van al zijn roerende goederen.

Ieder ander legaat is slechts een beschikking onder bijzondere titel.

1011. De legatarissen onder algemene titel moeten de afgifte vragen aan de erfgenamen aan wie de wet een voorbehouden erfdeel toekent; bij gebreke van zodanige erfgenamen, aan de algemene legatarissen; en bij gebreke van dezen, aan de erfgenamen die tot de nalatenschap geroepen zijn in de volgorde bepaald in de titel *Erfenissen*.

1012. De legataris onder algemene titel is, evenals de algemene legataris, persoonlijk voor zijn aandeel en hypothecair voor het geheel, gehouden tot betaling van de schulden en lasten der nalatenschap van de erflater.

1013. Wanneer de erflater slechts over een gedeelte van het beschikbaar gedeelte heeft beschikt, en zulks onder algemene titel, is de legataris met de natuurlijke erfgenamen gehouden tot het uitkeren van de bijzondere legaten, naar evenredigheid van zijn aandeel.

AFDELING VI

Bijzondere legaten

1014. Ieder zuiver en onvoorwaardelijk legaat verleent aan de legataris, van de dag van het overlijden van de erflater, een recht op de vermaakte zaak, welk recht op zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden overgaat.

Nochtans kan de bijzondere legataris geen bezit nemen van de vermaakte zaak, noch aanspraak maken op de vruchten of interesten daarvan, dan van de dag waarop hij de vordering tot afgifte heeft gedaan, overeenkomstig de in artikel 1011 bepaalde volgorde, of van de dag waarop de afgifte hem vrijwillig is toegestaan.

1015. De interesten of vruchten van de vermaakte zaak lopen ten voordele van de legataris, te rekenen van de dag van het overlijden, en zonder dat hij een rechtsvordering heeft ingesteld :

1° Wanneer de erflater zijn wil daartoe in het testament uitdrukkelijk heeft te kennen gegeven;

2° Wanneer een lijfrente of een pensioen is vermaakt als levensonderhoud.

1016. De kosten van de vordering tot afgifte komen ten laste van de nalatenschap, doch zonder dat daaruit een vermindering van het wettelijk voorbehouden erfdeel kan volgen.

De registratierechten zijn door de legataris verschuldigd.

Een en ander, indien het testament daaromtrent niet anders heeft beschikt.

[...]

Het vierde lid is opgeheven bij art. 28, 18° van de wet van 15 december 1949.

1017. De erfgenamen van de erflater of andere schuldenaars van een legaat, zijn persoonlijk gehouden tot het uitkeren daarvan, ieder naar evenredigheid van het aandeel dat hij uit de nalatenschap geniet.

Zij zijn hypothecair voor het geheel gehouden, ten belope van de waarde der onroerende goederen van de nalatenschap waarvan zij houder zijn.

1018. De vermaakte zaak wordt geleverd met het noodzakelijk toebehoren, en in de staat waarin zij zich op de dag van het overlijden van de schenker bevindt.

1019. Wanneer hij die de eigendom van een onroerend goed vermaakt heeft, dit goed naderhand door enige verkrijging vergroot, wordt het verkregene, ook al paalt het aan het goed, niet geacht, zonder een nieuwe beschikking, van het legaat deel uit te maken.

Het voorafgaande vindt geen toepassing op verfraaiingen, of op nieuwe bouwwerken die op het vermaakte erf worden aangebracht, of op een omheind erf waarvan de erflater de omheining vergroot.

1020. Indien, vóór het testament of daarna, op het vermaakte goed een hypotheek is gevestigd voor een schuld van de nalatenschap, of zelfs voor de schuld van een derde, of indien het goed met een vruchtgebruik is bezwaard, is hij die het legaat moet uitkeren, niet verplicht het goed vrij te maken, tenzij hij door een uitdrukkelijke beschikking van de erflater hiermee belast is.

1021. Wanneer de erflater eens anders zaak vermaakt heeft, is het legaat nietig, onverschillig of de erflater al dan niet geweten heeft dat de zaak hem niet toebehoorde.

1022. Wanneer het legaat in een niet bepaalde zaak bestaat, is de erfgenaam niet verplicht de beste soort te geven, doch hij mag evenmin de slechtste aanbieden.

1023. Een legaat aan een schuldeiser wordt niet geacht gemaakt te zijn tot voldoening van zijn schuldvordering, noch een legaat aan een dienstbode tot betaling van zijn loon.

1024. De legataris onder bijzondere titel is niet gehouden tot betaling van de schulden der nalatenschap, behoudens de inkorting van het legaat, zoals hiervoren bepaald is, en behoudens de vordering van de hypothecaire schuldeisers.

AFDELING VII

Uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen

1025. De erflater kan één of meer uitvoerders van zijn uiterste wilsbeschikkingen aanstellen.

1026. Hij kan hun het bezit verlenen van al zijn roerende goederen of slechts van een gedeelte daarvan; dit bezit kan echter niet langer duren dan jaar en dag te rekenen van zijn overlijden.

Indien hij hun dit bezit niet verleend heeft, kunnen zij het niet eisen.

1027. De erfgenaam kan het bezit doen ophouden, mits hij aanbiedt aan de uitvoerders der uiterste wilsbeschikkingen een som ter hand te stellen die voldoende is om de roerende legaten uit te keren, of mits hij doet blijken dat deze legaten reeds zijn uitgekeerd.

1028. Hij die geen verbintenis kan aangaan, mag geen uitvoerder van uiterste wilsbeschikkingen zijn.

1029. [...]

Opgeheven bij art. 7, § 1 van de wet van 30 april 1958.

1030. Een minderjarige mag, zelfs met machtiging van zijn voogd of curator, geen uitvoerder van uiterste wilsbeschikkingen zijn.

1031. De uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen doen de nalatenschap verzegelen, indien onder de erfgenamen minderjarigen, onbekwaamverklaarden of afwezigen zijn.

Zij doen, in tegenwoordigheid van de vermoedelijke erfgenaam, of deze behoorlijk opgeroepen zijnde, een boedelbeschrijving van de goederen der nalatenschap opmaken.

Zij doen de roerende goederen verkopen, indien het vereiste geld om de legaten uit te keren niet voorhanden is.

Zij dragen zorg dat het testament wordt uitgevoerd; en zij kunnen, in geval van geschil omtrent de uitvoering van het testament, tussenkomen om de geldigheid ervan staande te houden.

Zij moeten, na verloop van een jaar sinds het overlijden van de erflater, rekening en verantwoording afleggen van hun beheer.

1032. De bevoegdheden van de uitvoerder van uiterste wilsbeschikkingen gaan niet over op zijn erfgenamen.

1033. Indien verscheidene personen de uitvoering van uiterste wilsbeschikkingen op zich hebben genomen, kan een van hen, bij gebreke van de anderen, alleen handelen; en zij zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de roerende goederen die hun zijn toevertrouwd, tenzij de erflater hun werkzaamheden heeft verdeeld en ieder van hen zich tot de hem opgedragen taak heeft beperkt.

1034. De kosten door de uitvoerder van uiterste wilsbeschikkingen gemaakt voor de verzegeling, de boedelbeschrijving, de rekening en verantwoording, alsook de verdere uitgaven in verband met zijn werkzaamheden, komen ten laste van de nalatenschap.

AFDELING VIII

Herroeping en verval van testamenten

1035. Testamenten kunnen noch in hun geheel noch ten dele herroepen worden dan door een later testament of door een akte voor notaris verleden, waarin de verandering van de wil wordt te kennen gegeven.

1036. Latere testamenten die de vroegere niet uitdrukkelijk herroepen, vernietigen in deze testamenten alleen de beschikkingen die met de nieuwe onverenigbaar of strijdig zijn.

1037. De in een later testament gedane herroeping behoudt al haar kracht, al blijft die nieuwe akte onuitgevoerd wegens de onbekwaamheid van de benoemde erfgenaam of van de legataris, of wegens hun weigering om te aanvaarden.

1038. Wanneer de erflater de vermaakte zaak geheel of ten dele vervreemdt, zelfs door verkoop met beding van wederinkoop, of door ruil, heeft zulks altijd herroeping van het legaat ten gevolge, ten aanzien van alles wat vervreemd is, zelfs indien de latere vervreemding nietig is en de zaak in handen van de erflater is teruggekeerd.

1039. Iedere uiterste wilsbeschikking vervalt, indien degene ten voordele van wie zij gemaakt is, de erflater niet overleeft.

1040. Iedere uiterste wilsbeschikking, gemaakt onder een voorwaarde die van een onzekere gebeurtenis afhangt, en van zodanige aard dat, volgens de bedoeling van de erflater, de beschikking slechts moet worden uitgevoerd indien de gebeurtenis plaatsheeft of niet plaatsheeft, vervalt, indien de benoemde erfgenaam of de legataris vóór de vervulling van de voorwaarde overlijdt.

1041. De voorwaarde die, volgens de bedoeling van de erflater, alleen de uitvoering van de beschikking opschort, belet niet dat de benoemde erfgenaam of de legataris een verkregen recht bezit, dat op zijn erfgenaam overgaat.

1042. Het legaat vervalt, indien de vermaakte zaak bij het leven van de erflater geheel teniet gaat.

Hetzelfde heeft plaats, indien de vermaakte zaak teniet gaat na de dood van de erflater, buiten toedoen en schuld van de erfgenaam, hoewel de erfgenaam in gebreke was gesteld om de zaak te leveren, ingeval deze zou zijn teniet gegaan ook in handen van de legataris.

1043. De uiterste wilsbeschikking vervalt, wanneer de benoemde erfgenaam of de legataris de beschikking verwerpt of onbekwaam is om deze te verkrijgen.

1044. Aanwas heeft plaats ten voordele van de legatarissen, ingeval een legaat aan verscheidene personen gezamenlijk gemaakt is.

Een legaat wordt geacht gezamenlijk gemaakt te zijn, wanneer het gemaakt is bij een en dezelfde beschikking, en de erflater het aandeel van ieder der medelegatarissen in de vermaakte zaak niet heeft bepaald.

1045. Een legaat wordt eveneens geacht gezamenlijk gemaakt te zijn, wanneer een zaak die niet verdeeld kan worden zonder schade te lijden, bij dezelfde akte aan verscheidene personen, zelfs afzonderlijk, gegeven is.

1046. De gronden waarop, volgens artikel 954 en de eerste twee bepalingen van artikel 955, herroeping van een schenking onder de levenden kan worden gevorderd, gelden ook voor de eis tot herroeping van uiterste wilsbeschikkingen.

1047. Indien deze eis steunt op een grove belediging de nagedachtenis van de erflater aangedaan, moet hij worden ingesteld binnen een jaar, te rekenen van de dag van het misdrijf.

HOOFDSTUK VI

Geoorloofde beschikkingen ten voordele van de kleinkinderen van de schenker of erflater, of ten voordele van de kinderen van zijn broeders en zusters

1048. Ouders kunnen de goederen waarover zij het recht van beschikking hebben, geheel of ten dele, bij akte onder de levenden of bij akte van uiterste wil, aan een of meer van hun kinderen geven, met last om deze goederen uit te keren aan de van deze begiftigden afstammende kinderen die reeds geboren zijn en die nog zullen worden geboren, doch niet verder dan in de eerste graad.

1049. Indien de overledene geen kinderen achterlaat, is de beschikking geldig die de overledene bij akte onder de levenden of bij akte van uiterste wil ten voordele van een of meer van zijn broeders of zusters gemaakt heeft voor het geheel of een gedeelte van de goederen van de nalatenschap die door de wet niet zijn voorbehouden, met last om die goederen uit te keren aan de van deze begiftigde broeders of zusters afstammende kinderen die reeds geboren zijn en die nog zullen worden geboren, doch niet verder dan in de eerste graad.

1050. De bij de twee vorige artikelen geoorloofde beschikkingen zullen slechts gelden voor zover de last van uitkering bedongen is ten voordele van alle kinderen van de bezwaarde, die reeds geboren zijn en die nog zullen worden geboren, zonder uitzondering en zonder voorrang van leeftijd of geslacht.

1051. Indien, in de hierboven vermelde gevallen, hij die met de last van uitkering ten voordele van zijn kinderen bezwaard is, overlijdt met achterlating van kinderen in de eerste graad en van afstammelingen van een vooroverleden kind, verkrijgen deze laatsten, bij plaatsvervulling, het aandeel van het vooroverleden kind.

1052. Indien het kind, de broeder of de zuster aan wie, bij akte onder de levenden, goederen zonder de last van uitkering geschonken zijn, een nieuwe, bij akte onder de levenden of bij akte van uiterste wil gedane gift aanneemt, die gemaakt is onder voorwaarde dat de vroeger geschonken goederen zullen bezwaard zijn met die last, dan is het hun niet meer geoorloofd de twee te hunnen voordele gemaakte beschikkingen van elkaar te scheiden en de tweede te verwerpen om zich aan de eerste te houden, ook al bieden zij aan, de in de tweede beschikking begrepen goederen terug te geven.

1053. De rechten van de verwachters nemen aanvang op het tijdstip waarop het genot van het kind, van de broeder of van de zuster die met de uitkering bezwaard zijn, uit welke oorzaak ook ophoudt; de vervroegde afstand van het genot ten voordele van de verwachters kan geen nadeel toebrengen aan de schuldeisers van de bezwaarde, wier schuldvorderingen dagtekenen van vóór de afstand.

1054. De vrouwen van de bezwaarden kunnen, ingeval de vrije goederen ontoereikend zijn, zich niet subsidiair verhalen op de uit te keren goederen, behalve voor de hoofdsom van het als huwelijksgoed aangebrachte geld, en alleen ingeval de erflater zulks uitdrukkelijk mocht hebben bevolen.

1055. Hij die beschikkingen maakt die volgens de vorige artikelen zijn geoorloofd, mag, bij dezelfde akte of bij een latere authentieke akte, een voogd benoemen die met de uitvoering van die beschikkingen belast wordt; deze kan slechts van de voogdij worden vrijgesteld op een van de gronden, vermeld in afdeling VI, hoofdstuk II van de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding*.

1056. Bij gebreke van zodanige voogd, wordt een voogd benoemd op verzoek van de bezwaarde, of, indien deze minderjarig is, op verzoek van diens voogd, binnen een maand te rekenen van de dag van het overlijden van de schenker of erflater, of van de dag waarop, na dit overlijden, de akte die de beschikking inhoudt, bekend geworden is.

1057. De bezwaarde die aan de voorschriften van het vorige artikel niet heeft voldaan, verliest het voordeel van de beschikking; en in dit geval kan het recht verklaard worden open te staan ten voordele van de verwachters en zulks op verzoek, hetzij van die verwachters, indien zij meerderjarig zijn, hetzij van hun voogd of curator, indien zij minderjarig of onbekwaam verklaard zijn, hetzij van iedere bloedverwant van de meerderjarige, minderjarige of onbekwaamverklaarde verwachters, of zelfs ambtshalve, op vordering van de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de erfenis is opengevallen.

1058. Na het overlijden van hem die een beschikking met last van uitkering gemaakt heeft, wordt in de gewone vorm een boedelbeschrijving opgemaakt van alle goederen die de nalatenschap uitmaken, tenzij het slechts een bijzonder legaat betreft. Die boedelbeschrijving bevat een juiste schatting van de waarde van de roerende goederen.

1059. De boedelbeschrijving wordt opgemaakt op verzoek van de bezwaarde en binnen de in de titel *Erfenissen* gestelde termijn, in tegenwoordigheid van de voor de uitvoering benoemde voogd. De kosten komen ten laste van de in de beschikking begrepen goederen.

1060. Indien binnen de hierboven vermelde termijn geen boedelbeschrijving is opgemaakt op verzoek van de bezwaarde, wordt zij in de loop van de volgende maand opgemaakt, op verzoek van de voor de uitvoering benoemde voogd en in tegenwoordigheid van de bezwaarde of van zijn voogd.

1061. Indien aan de voorschriften van de twee vorige artikelen niet voldaan is, wordt de boedelbeschrijving opgemaakt op verzoek van de in artikel 1057 genoemde personen; de bezwaarde of zijn voogd, en de voor de uitvoering benoemde voogd worden daartoe opgeroepen.

1062. De bezwaarde is verplicht alle in de beschikking begrepen roerende goederen na aanplakking en bij opbod te doen verkopen, met uitzondering nochtans van die welke in de twee volgende artikelen vermeld zijn.

1063. Het huisraad en de andere roerende goederen die in de beschikking begrepen mochten zijn onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat zij in natura bewaard blijven, zullen worden teruggegeven in de staat waarin zij zich ten tijde van de uitkering bevinden.

1064. Het vee en het gereedschap, dienende tot het bebouwen van de landerijen, worden geacht begrepen te zijn in de schenkingen onder de levenden of bij uiterste wil van die landerijen; en de bezwaarde is alleen verplicht die te doen schatten en waarderen om daarvan, ten tijde van de uitkering, voor een gelijke waarde terug te geven.

1065. Binnen zes maanden te rekenen van de dag waarop de boedelbeschrijving is gesloten, moet de bezwaarde het gereed geld beleggen, alsook het geld komende van de prijs van de roerende goederen die verkocht zijn, en hetgeen op de schuldvorderingen ontvangen is.

Deze termijn kan worden verlengd, indien daartoe redenen zijn.

1066. De bezwaarde is eveneens verplicht het geld te beleggen, dat door inning van schuldvorderingen en door aflossing van renten wordt verkregen, en zulks binnen drie maanden nadat hij het geld ontvangen heeft.

1067. De belegging geschiedt overeenkomstig hetgeen door de beschikker bevolen is, indien hij de aard heeft bepaald van de goederen waarin de belegging moet worden gedaan; bij gebreke daarvan, kan slechts belegd worden in onroerende goederen of met voorrecht op onroerende goederen.

1068. De bij de vorige artikelen voorgeschreven belegging geschiedt in tegenwoordigheid en op verzoek van de voor de uitvoering benoemde voogd.

1069. De beschikkingen met last van uitkering, gemaakt bij akte onder de levenden of bij akte van uiterste wil, worden openbaar gemaakt op verzoek hetzij van de bezwaarde, hetzij van de voor de uitvoering benoemde voogd; te weten, wat de onroerende goederen betreft, door overschrijving van de akten in de registers van het hypotheekkantoor van de plaats waar die goederen gelegen zijn; en, wat de geldsommen met voorrecht op onroerende goederen betreft, door inschrijving op de voor het voorrecht verbonden goederen.

1070. Het ontbreken van de overschrijving van de akte die de beschikking bevat, kan door de schuldeisers en de derden-verkrijgers worden ingeroepen, zelfs tegen minderjarigen of onbekwaamverklaarden; behoudens het verhaal op de bezwaarde, en op de voor de uitvoering benoemde voogd, en zonder dat de minderjarigen of onbekwaamverklaarden tegen het ontbreken van de overschrijving in hun recht kunnen worden hersteld, zelfs wanneer de bezwaarde en de voogd onvermogend mochten zijn.

1071. Het ontbreken van de overschrijving kan niet worden goedgemaakt of als gedekt worden beschouwd doordat de schuldeisers of de derden-verkrijgers, op andere wijze dan door de overschrijving, van de beschikking hebben kennis gekregen.

1072. De begiftigden, de legatarissen en zelfs de wettige erfgenamen van hem die de beschikking gemaakt heeft, kunnen in geen geval, evenmin als hun begiftigden, legatarissen of erfgenamen, het ontbreken van de overschrijving of van de inschrijving aan de verwachters tegenwerpen.

1073. De voor de uitvoering benoemde voogd is persoonlijk aansprakelijk, indien hij zich niet in ieder opzicht gedragen heeft naar de regels die hierboven bepaald zijn voor het beschrijven van de goederen, de verkoop van de roerende goederen, het beleggen van het geld, de overschrijving en de inschrijving, en, in het algemeen, indien hij niet al het nodige heeft gedaan opdat de last van uitkering goed en getrouw wordt uitgevoerd.

1074. Indien de bezwaarde minderjarig is, kan hij niet in zijn recht hersteld worden tegen de niet-nakoming van de regels die bij de artikelen van dit hoofdstuk aan de voogd zijn voorgeschreven, zelfs niet in geval van onvermogen van zijn voogd.

HOOFDSTUK VII

Verdelingen door de vader, de moeder of andere bloedverwanten in de opgaande lijn, tussen hun afstammelingen gemaakt

1075. De vader, de moeder en andere bloedverwanten in de opgaande lijn kunnen hun goederen tussen hun kinderen en afstammelingen verkavelen en verdelen.

1076. Zodanige verdelingen kunnen worden gemaakt bij akte onder de levenden of bij akte van uiterste wil, met inachtneming van de vormen, voorwaarden en regels die voorgeschreven zijn met betrekking tot de schenkingen onder de levenden en de testamenten.

Verdelingen bij akte onder de levenden mogen enkel de tegenwoordige goederen tot voorwerp hebben.

1077. Indien in de verdeling niet alle goederen begrepen zijn die de bloedverwant in de opgaande lijn op de dag van zijn overlijden nalaat, worden de daarin niet begrepen goederen verdeeld overeenkomstig de wet.

1078. Indien de verdeling niet gemaakt is tussen alle kinderen die ten tijde van het overlijden in leven zijn, en de afstammelingen van de vooroverleden kinderen, is de ganse verdeling nietig. Een nieuwe verdeling in de wettelijke vorm kan worden gevorderd door de kinderen of afstammelingen die daarbij niets gekregen hebben, of zelfs door degenen tussen wie de verdeling gemaakt is.

1079. De verdeling, door de bloedverwant in de opgaande lijn gemaakt, kan worden betwist uit hoofde van benadeling voor meer dan een vierde; zij kan eveneens worden betwist, wanneer een van de deelgenoten, ten gevolge van de verdeling en de beschikkingen bij vooruitmaking, een groter voordeel zou genieten dan de wet toelaat.

1080. Het kind dat, op een van de gronden in het vorige artikel vermeld, de door de bloedverwant in de opgaande lijn gemaakte verdeling betwist, moet de kosten van de schatting voorschieten; en deze blijven te zijnen laste, evenals de kosten van het geschil, indien de vordering ongegrond is.

HOOFDSTUK VIII

Schenkingen bij huwelijkscontract aan de echtgenoten en aan de kinderen die uit het huwelijk zullen worden geboren

1081. Iedere schenking onder de levenden van tegenwoordige goederen, hoewel bij huwelijkscontract gedaan aan de echtgenoten of aan een van hen, is onderworpen aan de algemene regels die met betrekking tot zodanige schenkingen zijn voorgeschreven.

Zij kan niet gedaan worden ten voordele van de kinderen die zullen worden geboren, behalve in de gevallen vermeld in hoofdstuk VI van deze titel.

1082. De vader en de moeder van de echtgenoten, hun verdere bloedverwanten in de opgaande lijn, hun bloedverwanten in de zijlijn en zelfs vreemden mogen bij huwelijkscontract beschikken over het geheel of een gedeelte van de goederen die zij op de dag van hun overlijden zullen nalaten, zowel ten voordele van de echtgenoten, als ten voordele van de kinderen die uit hun huwelijk zullen worden geboren, voor het geval dat de schenker de begiftigde echtgenoot overleeft.

Zodanige schenking, hoewel alleen ten voordele van de echtgenoten of van een van beiden gedaan, wordt steeds in het hierboven genoemde geval van overleving van de schenker, vermoed gedaan te zijn ten voordele van de kinderen en afstammelingen die uit het huwelijk zullen worden geboren.

1083. De schenking die gedaan wordt in de bij het vorige artikel bepaalde vorm, is onherroepelijk, doch slechts in die zin dat de schenker niet meer om niet mag beschikken over de in de schenking begrepen goederen, behalve over geringe bedragen, tot beloning of anderszins.

1084. De schenking bij huwelijkscontract mag de tegenwoordige en toekomstige goederen samen, geheel of ten dele, omvatten, mits aan de akte een staat gehecht wordt van de schulden en lasten van de schenker, zoals die op de dag van de schenking bestaan; in dit geval staat het de begiftigde vrij, bij het overlijden van de schenker, zich tot de tegenwoordige goederen te bepalen, en van de overige goederen van de schenker af te zien.

1085. Indien de in het vorige artikel bedoelde staat niet gehecht is aan de akte die de schenking van de tegenwoordige en toekomstige goederen bevat, is de begiftigde verplicht deze schenking in haar geheel aan te nemen of te verwerpen. In geval van aanneming kan hij slechts de goederen opeisen die op de dag van het overlijden van de schenker nog aanwezig zijn en is hij gehouden alle schulden en lasten van de nalatenschap te voldoen.

1086. De schenking bij huwelijkscontract ten voordele van de echtgenoten en van de kinderen die uit hun huwelijk zullen worden geboren, onverschillig door wie de schenking gedaan wordt, kan ook geschieden onder voorwaarde om alle schulden en lasten van de nalatenschap van de schenker, zonder onderscheid, te voldoen, of nog onder andere voorwaarden waarvan de uitvoering afhangt van de wil van de schenker; de begiftigde is gehouden die voorwaarden te vervullen, tenzij hij verkiest van de schenking af te zien; en ingeval de schenker zich bij huwelijkscontract de vrijheid heeft voorbehouden te beschikken over een zaak die in de schenking van zijn tegenwoordige goederen begrepen is, of over een uit die goederen te nemen bepaalde geldsom, dan wordt die zaak of die geldsom, indien hij overlijdt zonder daarover beschikt te hebben, geacht in de schenking te zijn begrepen en behoort zij toe aan de begiftigde of aan diens erfgenamen.

1087. Schenkingen bij huwelijkscontract kunnen niet betwist of nietig verklaard worden, onder voorgeven dat aanneming ontbreekt.

1088. Iedere schenking ten voordele van het huwelijk gedaan, vervalt indien het huwelijk daarop niet volgt.

1089. Schenkingen, aan een van de echtgenoten gedaan overeenkomstig de bepalingen van de voorafgaande artikelen 1082, 1084 en 1086, vervallen, indien de schenker de begiftigde echtgenoot en diens nakomelingen overleeft.

1090. Alle schenkingen, aan de echtgenoten bij hun huwelijkscontract gedaan, kunnen, bij het openvallen van de erfenis van de schenker, worden ingekort tot het gedeelte waarover hij volgens de wet mocht beschikken.

HOOFDSTUK IX

Beschikkingen tussen echtgenoten, hetzij bij huwelijkscontract, hetzij tijdens het huwelijk

1091. Echtgenoten mogen bij huwelijkscontract aan elkaar, of een van beiden aan de andere, zodanige schenking doen als zij goedvinden, met inachtneming van de hieronder gestelde beperkingen.

1092. De schenking onder de levenden van tegenwoordige goederen, tussen echtgenoten bij huwelijkscontract gedaan, wordt niet geacht te zijn gedaan onder voorwaarde dat de begiftigde overleeft, indien deze voorwaarde niet uitdrukkelijk bedongen is; en zij is onderworpen aan alle regels en vormen die hierboven met betrekking tot zodanige schenkingen zijn voorgeschreven.

1093. De schenking van toekomstige goederen of van tegenwoordige en toekomstige goederen, tussen echtgenoten bij huwelijkscontract gedaan, hetzij door een van beiden, hetzij wederkerig, is onderworpen aan de regels in het vorige hoofdstuk bepaald met betrekking tot zodanige schenkingen die hun door derden gedaan worden; behalve dat deze schenking niet overgaat op de kinderen uit het huwelijk geboren, ingeval de begiftigde echtgenoot overlijdt vóór de echtgenoot die de schenking gedaan heeft.

1094. Een echtgenoot mag, voor het geval dat hij geen kinderen en ook geen afstammelingen achterlaat, hetzij bij huwelijkscontract, hetzij tijdens het huwelijk, ten voordele van de andere echtgenoot beschikken over de eigendom van alles waarover hij ten voordele van een vreemde zou mogen beschikken en bovendien over het vruchtgebruik van het gehele erfdeel dat door de wet aan de erfgenamen is voorbehouden.

En voor het geval dat de echtgenoot die de schenking doet, kinderen of afstammelingen achterlaat, mag hij aan de andere echtgenoot geven, of een vierde in eigendom en een ander vierde in vruchtgebruik, of de helft van al zijn goederen in vruchtgebruik alleen.

1095. Een minderjarige mag bij huwelijkscontract aan de andere echtgenoot, hetzij bij eenzijdige, hetzij bij wederkerige schenking, niet geven dan met de toestemming en de bijstand van hen wier toestemming tot de geldigheid van het huwelijk vereist is; en met die toestemming mag hij alles schenken wat de wet de meerderjarige echtgenoot toestaat aan de andere echtgenoot te schenken.

1096. Alle schenkingen, tussen echtgenoten tijdens het huwelijk gedaan, zijn steeds herroepelijk, hoewel zij schenkingen onder de levenden worden genoemd.

[...]

Deze schenkingen worden niet herroepen door de geboorte van kinderen.

Het tweede lid opgeheven bij art. 7, § 1 van de wet van 30 april 1958.

1097. Echtgenoten mogen elkaar tijdens het huwelijk, noch bij akte onder de levenden, noch bij testament, enige onderlinge en wederkerige schenking doen bij een en dezelfde akte.

1098. De man of de vrouw die kinderen heeft uit een ander huwelijk, en een tweede of een later huwelijk aangaat, mag aan de andere echtgenoot niet meer schenken dan een deel gelijk aan dat van het wettig kind dat het minst geniet, en zonder dat, in welk geval ook, deze schenkingen een vierde van de goederen mogen te boven gaan.

1099. Echtgenoten mogen elkaar onrechtstreeks niet meer schenken dan hun door de vorige bepalingen is toegestaan.

Elke vermomde of aan tussenpersonen gedane schenking is nietig.

1100. Als schenkingen aan tussenpersonen worden beschouwd de schenkingen door een van de echtgenoten gedaan aan de kinderen of aan een van de kinderen van de andere echtgenoot die uit een ander huwelijk zijn geboren, alsook de schenkingen door de schenker gedaan aan bloedverwanten van wie de andere echtgenoot op de dag van de schenking vermoedelijk erfgenaam was, ook al heeft de laatstgenoemde zijn begiftigde bloedverwant niet overleefd.

TITEL III

Contracten of verbintenissen uit overeenkomst in het algemeen

EERSTE HOOFDSTUK

Voorafgaande bepalingen

1101. Een contract is een overeenkomst waarbij een of meer personen zich jegens een of meer andere verbinden iets te geven, te doen, of niet te doen.

1102. Een contract is *wederkerig* of *tweezijdig*, wanneer de contractanten zich over en weder jegens elkaar verbinden.

1103. Het is *eenzijdig*, wanneer een of meer personen verbonden zijn jegens een of meer andere, zonder enige verbintenis voor laatstgenoemden.

1104. Het is *vergeldend*, wanneer elke partij zich verbindt iets te geven of te doen, dat beschouwd wordt als gelijkwaardig met wat men haar geeft of voor haar doet.

Wanneer het gelijkwaardige gelegen is in de kans van winst of verlies, die voor elke partij afhankelijk is van een onzekere gebeurtenis, is het contract een *kanscontract*.

1105. Het contract uit *vrijgevigheid* is dat waarbij een partij aan de andere geheel om niet een voordeel verschaft.

1106. Het contract *onder bezwarende titel* is dat waarbij aan elke partij de verplichting wordt opgelegd om iets te geven of te doen.

1107. De contracten, onverschillig of zij al dan niet een eigen benaming hebben, zijn onderworpen aan algemene regels, die het onderwerp van deze titel uitmaken.

De regels die alleen voor bepaalde contracten gelden, worden vastgesteld in de titels die elk van die contracten betreffen; en de regels die alleen voor handelsovereenkomsten gelden, worden bepaald door de wetten op de koophandel.

HOOFDSTUK II

Voorwaarden die tot de geldigheid van de overeenkomsten vereist zijn

1108. Tot de geldigheid van een overeenkomst zijn vier voorwaarden vereist :

De toestemming van de partij die zich verbindt;

Haar bekwaamheid om contracten aan te gaan;

Een bepaald voorwerp als inhoud van de verbintenis;

Een geoorloofde oorzaak van verbintenis.

EERSTE AFDELING

Toestemming

1109. Geen toestemming is geldig, indien zij alleen door dwaling is gegeven, door geweld afgeperst of door bedrog verkregen.

1110. Dwaling is alleen dan een oorzaak van nietigheid van de overeenkomst, wanneer zij de zelfstandigheid betreft van de zaak die het voorwerp van de overeenkomst uitmaakt.

Zij is geen oorzaak van nietigheid, wanneer zij alleen de persoon betreft met wie men bedoelde te handelen, tenzij de overeenkomst hoofdzakelijk uit aanmerking van deze persoon is aangegaan.

1111. Geweld, gepleegd tegen hem die de verbintenis heeft aangegaan, is een oorzaak van nietigheid, zelfs al is het gepleegd door een derde, onderscheiden van degene ten voordele van wie de overeenkomst is aangegaan.

1112. Het geweld moet van dien aard zijn dat het op een redelijk mens moet indruk maken en hem kan doen vrezen dat hij zelf of zijn vermogen aan een aanzienlijk en dadelijk kwaad is blootgesteld.

Hierbij wordt gelet op de leeftijd, het geslacht en de stand van de personen.

1113. Geweld is een oorzaak van nietigheid van het contract, niet alleen wanneer het gepleegd wordt tegen de persoon die het contract aangaat, doch ook wanneer het gepleegd wordt tegen zijn echtgenoot of tegen zijn echtgenote, of tegen zijn bloedverwanten in de nederdalende of in de opgaande lijn.

1114. De vrees uit eerbied voor vader of moeder of een ander bloedverwant in de opgaande lijn, zonder dat enig geweld is gepleegd, is op zichzelf niet voldoende om het contract te vernietigen.

1115. Men kan niet meer tegen een contract uit hoofde van geweld opkomen, indien dat contract sinds het ophouden van het geweld is goedgekeurd, hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend, hetzij doordat men de tijd, bij de wet voor het herstel bepaald, heeft laten voorbijgaan.

1116. Bedrog is een oorzaak van nietigheid van de overeenkomst, wanneer de kunstgrepen, door een van de partijen gebezigd, van dien aard zijn dat de andere partij zonder die kunstgrepen klaarblijkelijk het contract niet zou hebben aangegaan.

Bedrog wordt niet vermoed, het moet worden bewezen.

1117. Een overeenkomst die door dwaling, geweld of bedrog is aangegaan, is niet van rechtswege nietig; zij levert slechts grond op voor een vordering tot nietigverklaring of tot vernietiging, in de gevallen en op de wijze, bepaald in afdeling VII van hoofdstuk V van deze titel.

1118. Benadeling maakt overeenkomsten slechts nietig wat betreft bepaalde contracten of bepaalde personen, zoals in dezelfde afdeling zal worden vastgesteld.

1119. In het algemeen kan niemand zich verbinden of iets bedingen in zijn eigen naam, dan voor zichzelf.

1120. Niettemin kan men zich sterk maken voor een derde, door te beloven dat deze iets doen zal; behoudens schadevergoeding ten laste van hem die zich heeft sterk gemaakt of die beloofd heeft de verbintenis te zullen doen bekrachtigen, indien de derde weigert ze na te komen.

1121. Evenzo kan men bedingen ten behoeve van een derde, wanneer zulks de voorwaarde is van een beding dat men voor zichzelf maakt of van een schenking die men aan een ander doet. Hij die zodanig beding gemaakt heeft, kan het niet meer herroepen, indien de derde verklaard heeft daarvan te willen gebruik maken.

1122. Men wordt geacht te hebben bedongen voor zichzelf en voor zijn erfgenamen en rechtverkrijgenden, tenzij het tegendeel uitdrukkelijk bepaald is of uit de aard van de overeenkomst voortvloeit.

AFDELING II

Bekwaamheid van de contracterende partijen

1123. Een ieder kan contracten aangaan, indien hij daartoe door de wet niet onbekwaam is verklaard.

1124. [Onbekwaam om contracten aan te gaan zijn : minderjarigen, onbekwaamverklaarden en, in het algemeen, al degenen aan wie de wet het aangaan van bepaalde contracten verbiedt.]

Aldus vervangen bij art. 7, § 5 van de wet van 30 april 1958.

1125. [Minderjarigen en onbekwaamverklaarden kunnen slechts in de bij de wet bepaalde gevallen tegen hun verbintenissen opkomen op grond van onbekwaamheid.

Personen die bekwaam zijn om verbintenissen aan te gaan, kunnen zich niet beroepen op de onbekwaamheid van de minderjarige of de onbekwaamverklaarde, met wie zij een contract hebben aangegaan.]

Aldus vervangen bij art. 7, § 6 van de wet van 30 april 1958.

AFDELING III

Voorwerp en inhoud van de contracten

1126. Ieder contract heeft tot voorwerp iets dat een partij zich verbindt te geven, of dat een partij zich verbindt te doen of niet te doen.

1127. Het enkel gebruik of het enkel bezit van een zaak kan, evenals de zaak zelf, het voorwerp van een contract uitmaken.

1128. Alleen zaken die in de handel zijn, kunnen het voorwerp van overeenkomsten uitmaken.

1129. De verbintenis moet tot voorwerp hebben een zaak die ten minste ten aanzien van haar soort bepaald is.

De hoeveelheid van de zaak mag onzeker zijn, mits deze hoeveelheid nader bepaald kan worden.

1130. Toekomstige zaken kunnen het voorwerp van een verbintenis uitmaken.

Men kan echter een nalatenschap die nog niet is opengevallen, niet verwerpen en evenmin omtrent zodanige nalatenschap enig beding maken, zelfs niet met toestemming van hem wiens nalatenschap het betreft.

AFDELING IV

Oorzaak

1131. Een verbintenis, aangegaan zonder oorzaak of uit een valse oorzaak of uit een ongeoorloofde oorzaak, kan geen gevolg hebben.

1132. De overeenkomst is niettemin geldig, hoewel de oorzaak ervan niet is uitgedrukt.

1133. De oorzaak is ongeoorloofd, wanneer zij door de wet verboden is, of wanneer zij strijdig is met de goede zeden of met de openbare orde.

HOOFDSTUK III

Gevolgen van de verbintenissen

EERSTE AFDELING

Algemene bepalingen

1134. Alle overeenkomsten die wettig zijn aangegaan, strekken degenen die deze hebben aangegaan, tot wet.

Zij kunnen niet herroepen worden dan met hun wederzijdse toestemming of op de gronden door de wet erkend.

Zij moeten te goeder trouw worden ten uitvoer gebracht.

1135. Overeenkomsten verbinden niet alleen tot hetgeen daarin uitdrukkelijk bepaald is, maar ook tot alle gevolgen die door de billijkheid, het gebruik of de wet aan de verbintenis, volgens de aard ervan, worden toegekend.

AFDELING II

Verbintenis om iets te geven

1136. In de verbintenis om iets te geven is begrepen de verbintenis om de zaak te leveren en, tot aan de levering, voor haar behoud te zorgen, op straffe van schadevergoeding jegens de schuldeiser.

1137. De verbintenis om voor het behoud van de zaak te zorgen verplicht hem die ermee belast is, daaraan alle zorgen van een goed huisvader te besteden, onverschillig of de overeenkomst een van de partijen of beide partijen gemeenschappelijk tot nut strekt.

Deze verplichting is meer of minder uitgestrekt wat betreft bepaalde contracten, waarvan de gevolgen te dien opzichte worden vastgesteld in de titels die daarop betrekking hebben.

1138. De verbintenis om een zaak te leveren is voltrokken door de enkele toestemming van de contracterende partijen.

Zij maakt de schuldeiser tot eigenaar en heeft ten gevolge dat het risico van de zaak voor hem is, van het ogenblik dat deze moest geleverd worden, ook al heeft de overgave ervan niet plaatsgehad, tenzij de schuldenaar in gebreke is ze te leveren; in dit geval blijft het risico van de zaak voor de laatstgenoemde.

1139. De schuldenaar wordt in gebreke gesteld, hetzij door een aanmaning of door een andere daarmee gelijkstaande akte, hetzij door de overeenkomst zelf, wanneer deze bepaalt dat de schuldenaar zal in gebreke zijn zonder dat enige akte nodig is en door het enkel verschijnen van de vervaltijd.

1140. De gevolgen van de verbintenis om een onroerend goed te geven of te leveren worden geregeld in de titel *Koop* en in de titel *Voorrechten en hypotheken*.

1141. Indien de zaak die men zich achtereenvolgens verbonden heeft te geven of te leveren aan twee personen, een zuiver roerende zaak is, heeft degene van beiden, die in het werkelijk bezit ervan gesteld is, de voorkeur en blijft hij eigenaar ervan, ook al is zijn titel van latere datum, mits althans het bezit te goeder trouw is.

AFDELING III

Verbintenis om iets te doen of niet te doen

1142. Iedere verbintenis om iets te doen of niet te doen wordt opgelost in schadevergoeding, ingeval de schuldenaar de verbintenis niet nakomt.

1143. Niettemin heeft de schuldeiser het recht om de vernietiging te vorderen van hetgeen in strijd met de verbintenis verricht is; en hij kan zich doen machtigen om het te vernietigen op kosten van de schuldenaar, onverminderd schadevergoeding, indien daartoe grond bestaat.

1144. De schuldeiser kan ook, ingeval de verbintenis niet ten uitvoer wordt gebracht, gemachtigd worden om zelf de verbintenis te doen uitvoeren op kosten van de schuldenaar.

1145. Indien de verbintenis bestaat in iets niet te doen, is hij die daartegen handelt, uit hoofde van de enkele overtreding schadevergoeding verschuldigd.

AFDELING IV

Schadevergoeding wegens niet-nakoming van de verbintenis

1146. Schadevergoeding is dan eerst verschuldigd wanneer de schuldenaar in gebreke is zijn verbintenis na te komen, behalve indien hetgeen de schuldenaar zich verbonden heeft te geven of te doen, niet kon gegeven of gedaan worden dan binnen een bepaalde tijd, die hij heeft laten voorbijgaan.

1147. De schuldenaar wordt, indien daartoe grond bestaat, veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding, hetzij wegens niet-uitvoering van de verbintenis, hetzij wegens vertraging in de uitvoering, wanneer hij niet bewijst dat het niet nakomen het gevolg is van een vreemde oorzaak die hem niet kan worden toegerekend, en hoewel er zijnerzijds geen kwade trouw is.

1148. Geen schadevergoeding is verschuldigd, wanneer de schuldenaar door overmacht of toeval verhinderd is geworden datgene te geven of te doen waartoe hij verbonden was, of datgene gedaan heeft wat hem verboden was.

1149. De aan de schuldeiser verschuldigde schadevergoeding bestaat, in het algemeen, in het verlies dat hij heeft geleden en in de winst die hij heeft moeten derven, behoudens de hierna gestelde uitzonderingen en beperkingen.

1150. De schuldenaar is slechts gehouden tot vergoeding van de schade die was voorzien of die men heeft kunnen voorzien ten tijde van het aangaan van het contract, wanneer het niet uitvoeren van de verbintenis niet door zijn opzet is veroorzaakt.

1151. Zelfs ingeval het niet uitvoeren van de overeenkomst is veroorzaakt door opzet van de schuldenaar, moet de schadevergoeding, wat betreft het verlies dat de schuldeiser heeft geleden en de winst die hij heeft moeten derven, alleen omvatten hetgeen een onmiddellijk en rechtstreeks gevolg is van het niet uitvoeren van de overeenkomst.

1152. Wanneer bij de overeenkomst bedongen is dat hij die in gebreke blijft deze uit te voeren, als schadevergoeding een bepaalde som zal betalen, kan aan de andere partij geen grotere noch kleinere som worden toegekend.

1153. [Inzake verbintenissen die alleen betrekking hebben op het betalen van een bepaalde geldsom, bestaat de schadevergoeding wegens vertraging in de uitvoering nooit in iets anders dan in de wettelijke interest, behoudens de bij de wet gestelde uitzonderingen.

Die schadevergoeding is verschuldigd zonder dat de schuldeiser enig verlies hoeft te bewijzen.

Zij is verschuldigd te rekenen van de dag der aanmaning tot betaling, behalve ingeval de wet ze van rechtswege doet lopen.

Indien er opzet van de schuldenaar is, kan de schadevergoeding de wettelijke interest te boven gaan.]

Aldus vervangen bij art. 6 van de wet van 1 mei 1913.

1154. Vervallen interesten van kapitalen kunnen interest opbrengen, ofwel ten gevolge van een gerechtelijke [aanmaning] ofwel ten gevolge van een bijzondere overeenkomst, mits de [aanmaning] of de overeenkomst betrekking heeft op interesten die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn.

Aldus gewijzigd bij art. 7 van de wet van 1 mei 1913.

1155. Vervallen inkomsten echter, zoals pachtgelden, huurgelden, termijnen van altijddurende renten of van lijfrenten, brengen interest op van de dag der [aanmaning] of der overeenkomst.

Dezelfde regel is toepasselijk op de teruggave van vruchten en op de interest die door een derde aan de schuldeiser tot ontlasting van de schuldenaar betaald is.

Aldus gewijzigd bij art. 7 van de wet van 1 mei 1913.

AFDELING V

Uitlegging van de overeenkomsten

1156. Men moet in de overeenkomsten nagaan welke de gemeenschappelijke bedoeling van de contracterende partijen is geweest, veeleer dan zich aan de letterlijke zin van de woorden te houden.

1157. Wanneer een beding voor tweeërlei zin vatbaar is, moet men het veeleer opvatten in de zin waarin het enig gevolg kan hebben, dan in die waarin het geen gevolg kan teweegbrengen.

1158. Bewoordingen die voor tweeërlei zin vatbaar zijn, moeten worden opgevat in de zin die met de inhoud van het contract het best overeenstemt.

1159. Hetgeen dubbelzinnig is, wordt uitgelegd volgens hetgeen gebruikelijk is in het gewest waar het contract is aangegaan.

1160. Men moet het contract aanvullen met de daarbij gebruikelijke bedingen, hoewel die er niet in zijn uitgedrukt.

1161. Alle bedingen van een overeenkomst worden uitgelegd het ene door het andere, zodat elk beding wordt opgevat in de zin die uit de gehele akte voortvloeit.

1162. In geval van twijfel wordt de overeenkomst uitgelegd ten nadele van hem die bedongen heeft en ten voordele van hem die zich verbonden heeft.

1163. Hoe algemeen ook de bewoordingen zijn waarin een overeenkomst gesteld is, toch omvat zij alleen die zaken waaromtrent het blijkt dat partijen bedoelden te contracteren.

1164. Wanneer men in een contract een geval heeft vermeld tot verduidelijking van de verbintenis, wordt men niet geacht daardoor haar gebied te hebben willen beperken, wat betreft de niet vermelde gevallen die de verbintenis naar recht omvat.

AFDELING VI

Gevolgen van de overeenkomsten ten aanzien van derden

1165. Overeenkomsten brengen alleen gevolgen teweeg tussen de contracterende partijen; zij brengen aan derden geen nadeel toe en strekken hun slechts tot voordeel in het geval voorzien bij artikel 1121.

1166. Niettemin kunnen de schuldeisers alle rechten en vorderingen van hun schuldenaar uitoefenen, met uitzondering van die welke uitsluitend aan de persoon verbonden zijn.

1167. Zij kunnen ook in hun eigen naam opkomen tegen de handelingen die hun schuldenaar verricht heeft met bedrieglijke benadeling van hun rechten.

Niettemin, wat betreft hun rechten vermeld in de titel *Erfenissen* en in de titel *Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten*, moeten zij zich naar de aldaar voorgeschreven regels gedragen.

HOOFDSTUK IV

Verschillende soorten van verbintenissen

EERSTE AFDELING

Voorwaardelijke verbintenissen

§ I. *De voorwaarde in het algemeen en haar verschillende soorten*

1168. Een verbintenis is voorwaardelijk, wanneer men deze doet afhangen van een toekomstige en onzekere gebeurtenis, hetzij door de verbintenis op te schorten totdat de gebeurtenis zal plaatshebben, hetzij door ze teniet te doen, naargelang de gebeurtenis plaatsheeft of niet plaatsheeft.

1169. Een *toevallige* voorwaarde is die welke van een louter toeval afhangt en geenszins in de macht is van de schuldeiser of van de schuldenaar.

1170. Een *potestatieve* voorwaarde is die welke de uitvoering van de overeenkomst doet afhangen van een gebeurtenis die de ene of de andere van de contracterende partijen vermag te doen plaatshebben of te verhinderen.

1171. Een *gemengde* voorwaarde is die welke afhangt tegelijk van de wil van een van de contracterende partijen en van de wil van een derde.

1172. Iedere voorwaarde die bestaat in iets dat onmogelijk is, of met de goede zeden strijdig of door de wet verboden, is nietig en maakt de overeenkomst die ervan afhangt, nietig.

1173. De voorwaarde om iets niet te doen dat onmogelijk is, maakt de onder die voorwaarde aangegane verbintenis niet nietig.

1174. Iedere verbintenis is nietig, wanneer zij is aangegaan onder een potestatieve voorwaarde van de zijde van degene die zich verbindt.

1175. Iedere voorwaarde moet vervuld worden op zodanige wijze als partijen het waarschijnlijk gewild en verstaan hebben.

1176. Wanneer een verbintenis is aangegaan onder voorwaarde dat een gebeurtenis binnen een bepaalde tijd zal plaatshebben, wordt die voorwaarde voor onvervuld gehouden, wanneer de tijd verlopen is zonder dat de gebeurtenis heeft plaatsgehad. Indien geen tijd bepaald is, kan de voorwaarde altijd vervuld worden; en zij wordt eerst geacht onvervuld te zijn, wanneer het zeker geworden is dat de gebeurtenis niet zal plaatshebben.

1177. Wanneer een verbintenis is aangegaan onder voorwaarde dat een gebeurtenis binnen een bepaalde tijd niet zal plaatshebben, is die voorwaarde vervuld, wanneer de tijd verlopen is zonder dat de gebeurtenis heeft plaatsgehad; zij is eveneens vervuld, wanneer het, vóór het verloop van die tijd, zeker is dat de gebeurtenis niet zal plaatshebben; en indien geen tijd is bepaald, is zij eerst vervuld, wanneer het zeker is dat de gebeurtenis niet zal plaatshebben.

1178. De voorwaarde wordt geacht vervuld te zijn, wanneer de schuldenaar die zich onder die voorwaarde verbonden heeft, zelf de vervulling ervan verhinderd heeft.

1179. De vervulde voorwaarde werkt terug tot op de dag waarop de verbintenis is aangegaan. Indien de schuldeiser overleden is voordat de voorwaarde vervuld is, gaan zijn rechten op zijn erfgenaam over.

1180. De schuldeiser kan, voordat de voorwaarde vervuld is, alle handelingen tot bewaring van zijn recht verrichten.

§ II. *Opschortende voorwaarde*

1181. Een verbintenis onder een opschortende voorwaarde aangegaan, is die welke afhangt ofwel van een toekomstige en onzekere gebeurtenis, ofwel van een gebeurtenis die reeds heeft plaatsgehad, maar aan partijen nog onbekend is.

In het eerste geval kan de verbintenis niet uitgevoerd worden dan nadat de gebeurtenis heeft plaatsgehad.

In het tweede geval heeft de verbintenis haar gevolgen met ingang van de dag waarop zij is aangegaan.

1182. Wanneer de verbintenis is aangegaan onder een opschortende voorwaarde, blijft het risico van de zaak die het voorwerp van de overeenkomst uitmaakt, voor de schuldenaar die zich slechts verbonden heeft ze te leveren ingeval de voorwaarde vervuld wordt.

Indien de zaak geheel teniet gegaan is buiten de schuld van de schuldenaar, is de verbintenis teniet.

Indien de zaak schade geleden heeft buiten de schuld van de schuldenaar, heeft de schuldeiser de keus om ofwel de verbintenis teniet te doen, ofwel de zaak te eisen in de staat waarin zij zich bevindt, zonder vermindering van de prijs.

Indien de zaak schade geleden heeft door de schuld van de schuldenaar, heeft de schuldeiser het recht om ofwel de verbintenis teniet te doen, ofwel de zaak te eisen in de staat waarin zij zich bevindt, met schadevergoeding.

§ III. *Ontbindende voorwaarde*

1183. Een ontbindende voorwaarde is die welke, bij haar vervulling, de verbintenis teniet doet, en de zaken herstelt in dezelfde toestand alsof er geen verbintenis had bestaan.

Zij schort de uitvoering van de verbintenis niet op; alleen verplicht zij de schuldeiser om, ingeval de door de voorwaarde bedoelde gebeurtenis plaatsheeft, terug te geven hetgeen hij ontvangen heeft.

1184. In wederkerige contracten is de ontbindende voorwaarde altijd stilzwijgend begrepen, voor het geval dat een van beide partijen haar verbintenis niet nakomt.

In dit geval is het contract niet van rechtswege ontbonden. De partij jegens wie de verbintenis niet is uitgevoerd, heeft de keus om ofwel de andere partij te noodzaken de overeenkomst uit te voeren, wanneer de uitvoering mogelijk is, ofwel de ontbinding van de overeenkomst te vorderen, met schadevergoeding.

De ontbinding moet in rechte gevorderd worden, en aan de verweerder kan, naar gelang van de omstandigheden, uitstel worden verleend.

AFDELING II

Verbintenissen met tijdsbepaling

1185. De tijdsbepaling verschilt van de voorwaarde hierin, dat zij de verbintenis niet opschort, maar alleen haar uitvoering uitstelt.

1186. Hetgeen slechts met tijdsbepaling verschuldigd is, kan niet geëist worden voordat de vervaltijd verschenen is; maar hetgeen vooruit betaald is, kan niet teruggevorderd worden.

1187. De tijdsbepaling wordt altijd vermoed te zijn bedongen ten voordele van de schuldenaar, tenzij uit het beding of uit de omstandigheden blijkt dat zij ook ten voordele van de schuldeiser bedongen is.

1188. De schuldenaar kan het voordeel van de tijdsbepaling niet meer inroepen wanneer hij failliet gegaan is, of wanneer hij de zekerheid die hij bij het contract ten behoeve van zijn schuldeiser gesteld had, door zijn toedoen heeft verminderd.

AFDELING III

Alternatieve verbintenissen

1189. De schuldenaar van een alternatieve verbintenis is van zijn schuld bevrijd door de levering van een van de twee zaken die in de verbintenis begrepen zijn.

1190. De keus behoort aan de schuldenaar, indien zij niet uitdrukkelijk toegestaan is aan de schuldeiser.

1191. De schuldenaar kan zich van zijn schuld bevrijden door een van de twee beloofde zaken te leveren; maar hij kan de schuldeiser niet noodzaken een gedeelte van de ene zaak en een gedeelte van de andere aan te nemen.

1192. Een verbintenis, al is zij aangegaan als zijnde alternatief, is zuiver en eenvoudig, indien een van de twee beloofde zaken geen voorwerp van de verbintenis kon zijn.

1193. Een verbintenis is zuiver en eenvoudig, hoewel zij als alternatieve verbintenis is aangegaan, indien een van de beloofde zaken teniet gaat en niet meer geleverd kan worden, al is het ook door de schuld van de schuldenaar. De waarde van die zaak kan niet in haar plaats aangeboden worden.

Indien beide zaken zijn teniet gegaan en de schuldenaar schuld heeft wat betreft een van beide, moet hij de waarde betalen van de zaak die het laatst is teniet gegaan.

1194. Wanneer, in de bij het vorige artikel vermelde gevallen, de keus door de overeenkomst aan de schuldeiser werd gelaten, en

Ofwel slechts een van de zaken is teniet gegaan; dan moet de schuldeiser, indien zulks buiten de schuld van de schuldenaar geschied is, de zaak krijgen die overgebleven is; en indien de schuldenaar daaraan schuld heeft, kan de schuldeiser de overgebleven zaak eisen of de waarde van die welke is teniet gegaan;

Ofwel beide zaken zijn teniet gegaan; dan kan de schuldeiser, indien de schuldenaar daaraan schuld heeft wat beide betreft, of zelfs wat slechts een enkele betreft, de waarde eisen van de ene of van de andere, naar zijn keus.

1195. Indien beide zaken zijn teniet gegaan buiten de schuld van de schuldenaar en voordat hij in gebreke was, is de verbintenis teniet, overeenkomstig artikel 1302.

1196. Dezelfde beginselen zijn van toepassing, ingeval meer dan twee zaken in de alternatieve verbintenis begrepen zijn.

AFDELING IV

Hoofdelijke verbintenissen.

§ I. *Hoofdelijkheid tussen schuldeisers*

1197. Een verbintenis is hoofdelijk tussen verscheidene schuldeisers, wanneer de titel uitdrukkelijk aan ieder van hen het recht geeft om betaling van de gehele schuld te eisen en de betaling aan een van hen gedaan de schuldenaar bevrijdt, ook al is het voordeel van de verbintenis splitsbaar en deelbaar tussen de onderscheidene schuldeisers.

1198. De schuldenaar kan aan een van de hoofdelijke schuldeisers, naar eigen keus, betalen, zolang hij niet door een van hen vervolgd is.

Nochtans bevrijdt de kwijtschelding die door slechts een van de hoofdelijke schuldeisers verleend wordt, de schuldenaar enkel voor het aandeel van die schuldeiser.

1199. Elke daad die de verjaring stuit ten aanzien van een van de hoofdelijke schuldeisers, strekt tot voordeel van de andere schuldeisers.

§ II. *Hoofdelijkheid tussen schuldenaars*

1200. Er bestaat hoofdelijkheid tussen schuldenaars, wanneer zij verplicht zijn tot een en dezelfde zaak, zodat ieder voor het geheel kan worden aangesproken, en de betaling door een van hen gedaan, de overige schuldenaars jegens de schuldeiser bevrijdt.

1201. Er kan hoofdelijke verbintenis bestaan, hoewel een van de schuldenaars op een andere wijze dan de overige schuldenaars tot betaling van dezelfde zaak verbonden is; bij voorbeeld wanneer de ene slechts voorwaardelijk verbonden is, terwijl de verbintenis van de andere zuiver en eenvoudig is, of wanneer de ene een tijdsbepaling heeft bedongen, die aan de andere niet is toegestaan.

1202. Hoofdelijkheid wordt niet vermoed; zij moet uitdrukkelijk bedongen zijn.

Deze regel lijdt alleen uitzondering in de gevallen waarin hoofdelijkheid bestaat van rechtswege, krachtens een bepaling van de wet.

1203. De schuldeiser van een hoofdelijke verbintenis kan van de schuldenaars degene aanspreken die hij verkiest, zonder dat deze het voorrecht van schuldsplitsing tegen hem kan inroepen.

1204. Vervolgingen tegen een van de schuldenaars gericht beletten de schuldeiser niet, ook tegen de overigen vervolgingen in te stellen.

1205. Indien de verschuldigde zaak is teniet gegaan door de schuld van een of meer van de hoofdelijke schuldenaars of terwijl zij in gebreke waren, zijn de overige medeschuldenaars niet ontslagen van de verplichting om de waarde van de zaak te betalen; zij zijn echter niet tot schadevergoeding gehouden.

De schuldeiser kan geen schadevergoeding eisen dan van de schuldenaars door wier schuld de zaak is teniet gegaan en van de schuldenaars die in gebreke waren.

1206. Vervolgingen tegen een van de hoofdelijke schuldenaars stuiten de verjaring ten aanzien van allen.

1207. De eis tot betaling van interest tegen een van de hoofdelijke schuldenaars, doet de interest lopen ten aanzien van allen.

1208. Een hoofdelijke medeschuldenaar die door de schuldeiser vervolgd wordt, kan alle excepties inroepen die uit de aard van de verbintenis voortvloeien, en al die welke hem eigen zijn, alsook die welke aan alle medeschuldenaars gemeen zijn.

Hij kan de excepties niet inroepen die aan de persoon van sommige van de overige medeschuldenaars eigen zijn.

1209. Wanneer een van de schuldenaars de enige erfgenaam wordt van de schuldeiser, of wanneer de schuldeiser de enige erfgenaam wordt van een van de schuldenaars, doet de schuldvermenging de hoofdelijke schuldvordering slechts teniet wat betreft het aandeel van de schuldenaar of van de schuldeiser.

1210. De schuldeiser die toestemt in de verdeling van de schuld ten aanzien van een van de medeschuldenaars, behoudt zijn hoofdelijke vordering tegen de overige schuldenaars, doch onder aftrek van het aandeel van de schuldenaar die hij van de hoofdelijkheid ontslagen heeft.

1211. De schuldeiser die het aandeel van een van de schuldenaars afzonderlijk ontvangt, zonder in de kwijting de hoofdelijkheid of zijn rechten in het algemeen voor te behouden, doet slechts ten aanzien van die schuldenaar afstand van de hoofdelijkheid.

De schuldeiser wordt niet geacht de schuldenaar te ontslaan van de hoofdelijkheid, wanneer hij van hem een som ontvangt gelijk aan zijn aandeel in de schuld, indien de kwijting niet vermeldt dat het *voor zijn aandeel* is.

Hetzelfde geldt voor het enkel instellen van de eis tegen een van de medeschuldenaars *voor zijn aandeel*, indien deze schuldenaar in de eis niet heeft berust, of indien daarop geen vonnis van veroordeling is gevolgd.

1212. De schuldeiser die afzonderlijk en zonder voorbehoud het aandeel ontvangt van een van de medeschuldenaars in de rentetermijnen of de interesten van de schuld, verliest het voordeel van de hoofdelijkheid alleen wat betreft de rentetermijnen of de interesten die vervallen zijn, en niet wat betreft die welke nog moeten vervallen, noch wat betreft het kapitaal, tenzij de afzonderlijke betaling gedurende tien achtereenvolgende jaren is voortgezet.

1213. De verbintenis die hoofdelijk jegens de schuldeiser is aangegaan, is van rechtswege deelbaar tussen de schuldenaars, die onder elkaar slechts ieder voor zijn aandeel verbonden zijn.

1214. De medeschuldenaar van een hoofdelijke schuld, die de gehele schuld voldaan heeft, kan van de overige schuldenaars niet méér terugvorderen dan wat ieders aandeel bedraagt.

Indien een van hen onvermogend is, wordt het door zijn onvermogen veroorzaakte verlies naar evenredigheid omgeslagen over al de andere schuldenaars die in staat zijn om te betalen, en degene die de schuld voldaan heeft.

1215. Ingeval de schuldeiser ten aanzien van een van de schuldenaars afstand gedaan heeft van de hoofdelijke vordering en een of meer van de overige medeschuldenaars onvermogend worden, dan wordt het aandeel van de onvermogenden naar evenredigheid omgeslagen over alle schuldenaars, zelfs over degenen die tevoren door de schuldeiser van de hoofdelijkheid zijn ontslagen.

1216. Indien de zaak waarvoor de schuld hoofdelijk is aangegaan, slechts een van de hoofdelijke medeschuldenaars aangaat, is deze tot voldoening van de gehele schuld gehouden ten aanzien van de overige medeschuldenaars, die te zijnen opzichte slechts als zijn borgen beschouwd worden.

AFDELING V

Deelbare en ondeelbare verbintenissen

1217. Een verbintenis is deelbaar of ondeelbaar naargelang zij tot voorwerp heeft, ofwel een zaak die in haar levering, ofwel een daad die in haar uitvoering, hetzij materieel, hetzij intellectueel voor verdeling vatbaar is of niet.

1218. Een verbintenis is ondeelbaar, hoewel de zaak of de daad die het voorwerp ervan uitmaakt, uit haar aard deelbaar is, indien het verband waarin zij in de verbintenis is beschouwd, ze voor gedeeltelijke uitvoering onvatbaar maakt.

1219. Het beding van hoofdelijkheid maakt de verbintenis niet ondeelbaar.

§ I. *Gevolgen van de deelbare verbintenis*

1220. De verbintenis die voor verdeling vatbaar is, moet tussen schuldeiser en schuldenaar ten uitvoer gebracht worden alsof zij ondeelbaar was. De deelbaarheid is alleen van toepassing ten aanzien van hun erfgenamen, die de schuld niet kunnen vorderen of niet verplicht zijn deze te voldoen dan voor het aandeel waarop zij recht hebben of waartoe zij gehouden zijn als vertegenwoordigers van de schuldeiser of van de schuldenaar.

1221. Het beginsel in het vorige artikel vastgesteld lijdt uitzondering ten aanzien van de erfgenamen van de schuldenaar :

1° Ingeval het een hypothecaire schuld betreft;

2° Wanneer de schuld in een bepaalde zaak bestaat;

3° Wanneer het een alternatieve schuld betreft van zaken waartussen de schuldeiser mag kiezen en waarvan er ene ondeelbaar is;

4° Wanneer de titel slechts een van de erfgenamen met de uitvoering van de verbintenis heeft belast;

5° Wanneer, hetzij uit de aard van de verbintenis, hetzij uit de zaak die het voorwerp ervan uitmaakt, hetzij uit het oogmerk dat men zich bij het contract heeft voorgesteld, de bedoeling van de contractanten blijkt dat de schuld niet bij gedeelten mag worden voldaan.

In de eerste drie gevallen kan de erfgenaam die in het bezit is van de verschuldigde zaak of van het erf dat wegens de schuld met hypotheek bezwaard is, voor het geheel vervolgd worden op de verschuldigde zaak of op het met hypotheek bezwaarde goed, behoudens zijn verhaal op zijn medeërfgenamen. In het vierde geval kan de erfgenaam die alleen met de schuld belast is, en in het vijfde geval kan ieder erfgenaam ook vervolgd worden voor het geheel; behoudens zijn verhaal op zijn medeërfgenamen.

§ II. *Gevolgen van de ondeelbare verbintenis*

1222. Ieder van hen die gezamenlijk een ondeelbare schuld hebben aangegaan, staat in voor het geheel, ook al is de verbintenis niet hoofdelijk aangegaan.

1223. Hetzelfde geldt voor de erfgenamen van degene die zodanige verbintenis heeft aangegaan.

1224. Ieder erfgenaam van de schuldeiser kan de uitvoering van de ondeelbare verbintenis in haar geheel vorderen.

Alleen kan hij de schuld in haar geheel niet kwijtschelden; alleen kan hij evenmin de waarde van de zaak in de plaats van de zaak zelf ontvangen. Indien slechts een van de erfgenamen de schuld kwijtgescholden of de waarde van de zaak ontvangen heeft, kan zijn medeërfgenaam de ondeelbare zaak niet vorderen, zonder het aandeel van de medeërfgenaam die de schuld kwijtgescholden of de waarde van de zaak ontvangen heeft, in mindering te brengen.

1225. De erfgenaam van de schuldenaar kan, wanneer hij voor de verbintenis in haar geheel gedagvaard wordt, uitstel vragen om zijn medeërfgenamen in de zaak te betrekken, tenzij de schuld van dien aard is dat zij slechts kan worden voldaan door de gedagvaarde erfgenaam, die, in dit geval, alleen veroordeeld kan worden; behoudens zijn vordering tot schadeloosstelling tegen zijn medeerfgenamen.

AFDELING VI

Verbintenissen onder strafbeding

1226. Een strafbeding is een beding waarbij een persoon, om de uitvoering van een overeenkomst te verzekeren, zich voor het geval van niet-uitvoering tot iets bepaalds verbindt.

1227. Nietigheid van de hoofdverbintenis maakt ook het strafbeding nietig.

Nietigheid van het strafbeding heeft geenszins nietigheid van de hoofdverbintenis ten gevolge.

1228. De schuldeiser kan, in plaats van de bedongen straf te vorderen tegen de schuldenaar die in gebreke is, nakoming van de hoofdverbintenis eisen.

1229. Het strafbeding vergoedt de schade die de schuldeiser lijdt ten gevolge van het niet nakomen van de hoofdverbintenis.

Hij kan niet tegelijk het nakomen van de hoofdverbintenis en de straf vorderen, tenzij deze voor de enkele vertraging bedongen is.

1230. Bepaalt de oorspronkelijke verbintenis een tijd of bepaalt zij geen tijd waarbinnen zij moet worden uitgevoerd, in elk geval is de straf alleen dan toepasselijk, wanneer hij die zich heeft verbonden iets te geven, of iets te ontvangen, of iets te doen, in gebreke is.

1231. De straf kan door de rechter verminderd worden, wanneer de hoofdverbintenis gedeeltelijk is uitgevoerd.

1232. Wanneer de oorspronkelijke verbintenis, onder strafbeding aangegaan, een ondeelbare zaak betreft, is de straf toepasselijk doordat één van de erfgenamen van de schuldenaar tegen de verbintenis gehandeld heeft, en de straf kan gevorderd worden, hetzij van hem die de overtreding heeft begaan, en zulks voor het geheel, hetzij van ieder van de medeërfgenamen voor zijn aandeel, en hypothecair voor het geheel, behoudens hun verhaal op hem die de toepassing van de straf veroorzaakt heeft.

1233. Wanneer de oorspronkelijke verbintenis, onder strafbeding aangegaan, deelbaar is, is de straf alleen toepasselijk op degene van de erfgenamen van de schuldenaar die tegen deze verbintenis gehandeld heeft, en zulks enkel voor het aandeel waartoe hij in de hoofdverbintenis gehouden was, zonder dat enige vordering bestaat tegen hen die de verbintenis hebben nagekomen.

Deze regel lijdt uitzondering wanneer het strafbeding is ingelast met de bedoeling dat de betaling niet bij gedeelten zal kunnen geschieden, en een medeërfgenaam de nakoming van de verbintenis in haar geheel verhinderd heeft. Alsdan kan de straf van laatstgenoemde geëist worden voor het geheel, en van de overige medeerfgenamen slechts voor hun aandeel, behoudens hun recht van verhaal.

HOOFDSTUK V

Tenietgaan van de verbintenissen

1234. Verbintenissen gaan teniet :

Door betaling,

Door schuldvernieuwing,

Door vrijwillige kwijtschelding,

Door schuldvergelijking,

Door schuldvermenging,

Door verlies van de zaak,

Door nietigverklaring of vernietiging,

Door de werking van de ontbindende voorwaarde, die in het vorige hoofdstuk is bepaald,

En door verjaring, die het onderwerp van een afzonderlijke titel uitmaakt.

EERSTE AFDELING

Betaling

§ I. *Betaling in het algemeen*

1235. Iedere betaling onderstelt een schuld : hetgeen betaald is zonder verschuldigd te zijn, kan worden teruggevorderd.

Geen terugvordering kan plaatshebben ten opzichte van natuurlijke verbintenissen die men vrijwillig voldaan heeft.

1236. Een verbintenis kan voldaan worden door ieder die daarbij belang heeft, gelijk een medeschuldenaar of een borg.

De verbintenis kan zelfs voldaan worden door een derde die daarbij geen belang heeft, mits die derde in naam en tot kwijting van de schuldenaar handelt of mits hij, handelende in zijn eigen naam, niet in de rechten van de schuldeiser gesteld wordt.

1237. Een verbintenis om iets te doen kan door een derde niet voldaan worden tegen de zin van de schuldeiser, wanneer deze laatste er belang bij heeft dat zij door de schuldenaar zelf voldaan wordt.

1238. Om een geldige betaling te kunnen doen, moet men eigenaar zijn van de in betaling gegeven zaak en bekwaam om deze te vervreemden.

Nochtans kan de betaling van een geldsom of van enige andere zaak die door het gebruik teniet gaat, niet worden teruggevorderd van de schuldeiser die het in betaling gegevene te goeder trouw verbruikt heeft, hoewel de betaling ervan is gedaan door iemand die er geen eigenaar van was of die niet bekwaam was om het te vervreemden.

1239. De betaling moet gedaan worden aan de schuldeiser of aan iemand die volmacht van hem heeft, of die door de rechter of door de wet gemachtigd is om voor hem te ontvangen.

De betaling gedaan aan iemand die geen macht heeft om voor de schuldeiser te ontvangen, is geldig, indien de schuldeiser de betaling bekrachtigt of indien hij er voordeel uit getrokken heeft.

1240. De betaling, te goeder trouw gedaan aan iemand die in het bezit is van de schuldvordering, is geldig, al wordt ook de bezitter naderhand uit dat bezit ontzet.

1241. De betaling aan de schuldeiser gedaan is niet geldig, indien hij onbekwaam was om de betaling te ontvangen, tenzij de schuldenaar bewijst dat de schuldeiser uit die betaling voordeel getrokken heeft.

1242. De betaling, door de schuldenaar aan zijn schuldeiser gedaan in weerwil van een beslag of een verzet, is niet geldig ten aanzien van de schuldeisers die het beslag gelegd of het verzet gedaan hebben; dezen kunnen, volgens hun recht, de schuldenaar noodzaken opnieuw te betalen, behoudens, in dat geval alleen, zijn verhaal op de schuldeiser.

1243. De schuldeiser kan niet genoodzaakt worden een andere zaak aan te nemen dan die welke hem verschuldigd is, al heeft ook de aangeboden zaak een gelijke of zelfs een grotere waarde.

1244. [De schuldenaar kan de schuldeiser niet verplichten betaling te ontvangen van een gedeelte van een schuld, al is die schuld ook deelbaar.

Maar de rechter kan, niettegenstaande ieder andersluidend beding, met inachtneming van de toestand der partijen, gebruik makend van deze bevoegdheid met grote omzichtigheid en daarbij rekening houdend met de termijnen die de schuldeiser aan de schuldenaar in feite reeds heeft toegestaan, gematigd uitstel verlenen voor de betaling en de vervolgingen doen schorsen, ook wanneer de schuld blijkt uit een andere authentieke akte dan een vonnis.

Uitstel van betaling belet niet dat bewarende maatregelen genomen worden.

Het verlenen van uitstel kan afhankelijk worden gesteld van het verschaffen van zekerheid.

Vrijwillige of gedwongen onderbreking van de vervolgingen door de schuldeiser gedurende een rechtspleging tot het verkrijgen van uitstel, brengt voor de schuldeiser geen verval teweeg en hij zal, bij het hervatten van die vervolgingen, beschikken over een nieuwe termijn, gelijk aan de gehele termijn waarover hij aanvankelijk beschikte voor de vervolgingen.

De aanvraag tot het verkrijgen van uitstel wordt, naar gelang van de gevallen, ingediend bij de rechter bevoegd om uitspraak te doen over de vordering tot betaling, bij de rechter bevoegd om een beslag van waarde te verklaren of, indien deze formaliteit niet vereist is, bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in kort geding.

Iedere aanvraag tot het verkrijgen van uitstel moet, op straffe van niet-ontvankelijkheid, gedaan worden binnen vijftien dagen, te rekenen van het bevel vóór beslag of te rekenen van de betekening van de eerste akte van rechtspleging aan de schuldenaar.

Tegen de beslissing waarbij een aanvraag tot uitstel wordt afgewezen, kan door de schuldenaar geen verzet worden gedaan; hoger beroep moet binnen vijftien dagen na de uitspraak van het vonnis of van de beschikking ingesteld worden; de rechter in hoger beroep doet uitspraak binnen twee maanden.

Geen uitstel kan verleend worden inzake wisselbrieven of orderbriefjes, evenmin als in geval van herveiling wegens verzuim van de koper.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 30 juli 1938.

1245. De schuldenaar van een zekere en bepaalde zaak is van zijn schuld bevrijd door de afgifte van de zaak in de staat waarin zij zich ten tijde van de levering bevindt, op voorwaarde dat de beschadiging die zij ondergaan heeft, niet is veroorzaakt door zijn daad of door zijn schuld, noch door die van de personen voor wie hij aansprakelijk is, en hij niet reeds vóór het ontstaan van de beschadiging in gebreke was.

1246. Indien de verschuldigde zaak alleen is bepaald ten aanzien van haar soort, is de schuldenaar, om zich van de schuld te bevrijden, niet verplicht de beste soort te geven; doch hij mag ook niet de slechtste aanbieden.

1247. De betaling moet gedaan worden op de plaats die door de overeenkomst is aangewezen. Indien geen plaats is aangewezen, moet, wanneer het een zekere en bepaalde zaak betreft, de betaling gedaan worden op de plaats waar de zaak die het voorwerp ervan is, zich bevond ten tijde van het aangaan der verbintenis.

Buiten deze twee gevallen moet de betaling gedaan worden ter woonplaats van de schuldenaar.

1248. De kosten van betaling komen ten laste van de schuldenaar.

§ II. *Betaling met indeplaatsstelling*

1249. Indeplaatsstelling in de rechten van de schuldeiser ten voordele van een derde persoon die hem betaalt, geschiedt bij overeenkomst of krachtens de wet.

1250. Indeplaatsstelling geschiedt bij overeenkomst :

1° Wanneer de schuldeiser, die betaling ontvangt van een derde persoon, hem doet treden in zijn rechten, rechtsvorderingen, voorrechten of hypotheken tegen de schuldenaar; deze indeplaatsstelling moet uitdrukkelijk en gelijktijdig met de betaling geschieden;

2° Wanneer de schuldenaar geld leent ten einde zijn schuld te betalen en de uitlener in de rechten van zijn schuldeiser te doen treden. Opdat deze indeplaatsstelling geldig zal zijn, moeten de akte van lening en de kwijting voor notaris verleden worden; moet in de akte van lening verklaard worden dat het geld geleend is om daarmee de betaling te doen, en moet in de kwijting verklaard worden dat de betaling gedaan is met de daartoe door de nieuwe schuldeiser verschafte penningen. Deze indeplaatsstelling komt tot stand zonder de medewerking van de schuldeiser.

1251. Indeplaatsstelling geschiedt van rechtswege :

1° Ten voordele van hem die, zelf schuldeiser zijnde, een andere schuldeiser betaalt, die voorrang boven hem heeft uit hoofde van zijn voorrechten of hypotheken;

2° Ten voordele van de verkrijger van een onroerend goed, die de prijs van het verkregen goed besteedt tot betaling van de schuldeisers ten behoeve van wie dat goed met hypotheek was bezwaard;

3° Ten voordele van hem die, met anderen of voor anderen tot betaling van een schuld gehouden zijnde, er belang bij had deze te voldoen;

4° Ten voordele van de erfgenaam onder voorrecht van boedelbeschrijving, die met zijn eigen penningen de schulden van de nalatenschap betaald heeft.

1252. De indeplaatsstelling, bij de vorige artikelen bepaald, heeft plaats zowel tegen de borgen als tegen de schuldenaars : zij vermag niet de schuldeiser te benadelen, wanneer deze slechts gedeeltelijk betaald is; in dit geval kan hij zijn rechten, voor wat hem nog verschuldigd blijft, uitoefenen bij voorkeur boven degene van wie hij slechts een gedeeltelijke betaling bekomen heeft.

§ III. *Toerekening van betalingen*

1253. De schuldenaar van verscheidene schulden heeft het recht om, wanneer hij betaalt, te verklaren welke schuld hij wil voldoen.

1254. De schuldenaar van een schuld die interest geeft of rentetermijnen opbrengt, kan, buiten de toestemming van de schuldeiser, de betaling die hij doet, niet toerekenen op het kapitaal eerder dan op de rentetermijnen of de interesten; de betaling die op het kapitaal en de interesten gedaan wordt, maar waarmee de gehele schuld niet is gekweten, wordt in de eerste plaats op de interesten toegerekend.

1255. Wanneer de schuldenaar van verscheidene schulden een kwijting heeft aangenomen, waarbij de schuldeiser datgene wat hij ontvangen heeft in het bijzonder op een van die schulden toerekent, kan de schuldenaar niet meer vorderen dat de toerekening zal geschieden op een andere schuld, tenzij er van de zijde van de schuldeiser bedrog of verschalking heeft plaatsgehad.

1256. Wanneer in de kwijting geen sprake is van enige toerekening, moet de betaling toegerekend worden op de schuld die de schuldenaar alsdan, onder alle vervallen schulden, het meeste belang had te voldoen; anders, op de vervallen schuld, hoewel deze minder bezwarend is dan die welke niet vervallen zijn.

Indien de schulden van gelijke aard zijn, geschiedt de toerekening op de oudste; alles gelijkstaande, geschiedt zij op alle schulden naar evenredigheid.

§ IV. *Aanbod van betaling en consignatie*

1257. Wanneer de schuldeiser weigert betaling te ontvangen, kan de schuldenaar hem een aanbod van gerede betaling doen en, indien de schuldeiser weigert dit aan te nemen, de aangeboden geldsom of zaak in consignatie geven.

Het aanbod van gerede betaling, gevolgd van consignatie, bevrijdt de schuldenaar; het geldt te zijnen opzichte als betaling, wanneer het op wettige wijze gedaan is, en het risico van de aldus in consignatie gegeven zaak is voor de schuldeiser.

1258. Voor een geldig aanbod van gerede betaling is vereist :

1° Dat het aanbod gedaan wordt aan een schuldeiser die bekwaam is om te ontvangen, of aan degene die de macht heeft om voor hem te ontvangen;

2° Dat het gedaan wordt door een persoon die bekwaam is om te betalen;

3° Dat het loopt over de gehele opeisbare som, de verschuldigde rentetermijnen of interesten, de kosten die vereffend zijn, en een som tot voldoening van de nog niet vereffende kosten, onder voorbehoud van latere aanvulling van deze som;

4° Dat de termijn verstreken is, indien hij ten voordele van de schuldeiser bedongen is;

5° Dat de voorwaarde waaronder de schuld is aangegaan, vervuld is;

6° Dat het aanbod gedaan wordt op de plaats waar de betaling volgens overeenkomst moet geschieden, en, indien er betreffende de plaats van betaling geen bijzondere overeenkomst bestaat, ofwel aan de persoon van de schuldeiser, ofwel aan zijn woonplaats, ofwel aan de woonplaats die voor de uitvoering van de overeenkomst gekozen is;

7° Dat het aanbod gedaan wordt door een voor zulke akten bevoegd ministerieel ambtenaar.

1259. Voor de geldigheid van de consignatie is geen machtiging van de rechter nodig; het is voldoende :

1° Dat zij is voorafgegaan van een aanmaning, aan de schuldeiser betekend en houdende aanwijzing van de dag, het uur en de plaats waarop de aangeboden zaak in bewaring zal worden gesteld;

2° Dat de schuldenaar zich van de aangeboden zaak ontdaan heeft, door deze, samen met de interest tot de dag van de bewaarstelling, af te geven in de bewaarplaats die voor consignaties door de wet is aangewezen;

3° Dat de ministeriële ambtenaar een proces-verbaal opmaakt betreffende de aard van de aangeboden muntspeciën, de weigering van de schuldeiser om deze aan te nemen of zijn niet-verschijning, en ten slotte betreffende de bewaarstelling;

4° Dat in geval van niet-verschijning van de schuldeiser, het proces-verbaal van bewaarstelling hem betekend is met aanmaning om de in bewaring gestelde zaak te lichten.

1260. De kosten van het aanbod van gerede betaling en van de consignatie, indien beide op wettige wijze gedaan zijn, komen ten laste van de schuldeiser.

1261. Zolang de schuldeiser de consignatie niet heeft aangenomen, kan de schuldenaar die intrekken; en, indien hij ze intrekt, zijn de medeschuldenaars of de borgen niet bevrijd.

1262. Wanneer de schuldenaar zelf een vonnis heeft verkregen dat in kracht van gewijsde is gegaan, en waarbij zijn aanbod en zijn consignatie goed en van waarde verklaard zijn, kan hij, zelfs met toestemming van de schuldeiser, zijn consignatie niet meer intrekken ten nadele van de medeschuldenaars of van de borgen.

1263. De schuldeiser die erin toestemt dat de schuldenaar zijn consignatie intrekt nadat deze van waarde verklaard is bij een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, kan, tot betaling van zijn schuldvordering, de hieraan verbonden voorrechten of hypotheken niet meer doen gelden; hij heeft geen hypotheek meer dan van de dag dat de akte waarbij hij heeft toegestemd in het intrekken van de consignatie, voorzien wordt van de vormen die vereist zijn om hypotheek te vestigen.

1264. Ingeval het verschuldigde bestaat in een bepaalde zaak die geleverd moet worden op de plaats waar zij zich bevindt, moet de schuldenaar de schuldeiser aanmanen die weg te halen, en zulks door een akte betekend aan zijn persoon of aan zijn woonplaats, of aan de woonplaats die voor de uitvoering van de overeenkomst gekozen is. Indien, na deze aanmaning, de schuldeiser de zaak niet weghaalt, en de schuldenaar de plaats nodig heeft, waar die zich bevindt, kan de laatstgenoemde van de rechter verlof bekomen om ze op een andere plaats in bewaring te stellen.

§ V. *Boedelafstand.*

1265. Er is boedelafstand wanneer een schuldenaar die zich buiten staat bevindt om zijn schulden te betalen, al zijn goederen aan zijn schuldeisers overlaat.

1266. Boedelafstand geschiedt vrijwillig of gerechtelijk.

1267. Vrijwillige boedelafstand is de boedelafstand die door de schuldeisers vrijwillig aangenomen wordt en die geen ander gevolg heeft dan hetgeen voortvloeit uit de bepalingen zelf van het contract dat tussen hen en de schuldenaar is gesloten.

1268. Gerechtelijke boedelafstand is een voorrecht dat door de wet verleend wordt aan de schuldenaar die ongelukkig en te goeder trouw is; om de vrijheid van zijn persoon te behouden is het hem, niettegenstaande ieder andersluidend beding, geoorloofd aan zijn schuldeisers in rechte afstand te doen van al zijn goederen.

1269. Gerechtelijke boedelafstand kent aan de schuldeisers de eigendom niet toe; hij verleent hun slechts het recht om de goederen te hunnen voordele te doen verkopen, en tot aan de verkoping de inkomsten ervan te ontvangen.

1270. Behalve in de gevallen door de wet uitgezonderd, kunnen de schuldeisers de gerechtelijke boedelafstand niet weigeren.

Deze heeft ontslag van de lijfsdwang ten gevolge.

Overigens bevrijdt hij de schuldenaar slechts ten belope van de waarde van de overgelaten goederen; ingeval die ontoereikend waren en de schuldenaar andere goederen verkrijgt, is hij verplicht deze laatste over te laten tot algehele voldoening toe.

AFDELING II

Schuldvernieuwing

1271. Schuldvernieuwing komt tot stand op drieërlei wijze :

1° Wanneer de schuldenaar tegenover zijn schuldeiser een nieuwe schuld aangaat welke gesteld wordt in de plaats van de oude, die teniet gaat;

2° Wanneer een nieuwe schuldenaar gesteld wordt in de plaats van de vorige, die door de schuldeiser van zijn verbintenis ontslagen wordt;

3° Wanneer, ten gevolge van een nieuwe verbintenis, een nieuwe schuldeiser gesteld wordt in de plaats van de vorige, ten opzichte van wie de schuldenaar van zijn verbintenis ontslagen wordt.

1272. Schuldvernieuwing kan slechts tot stand komen tussen personen die bekwaam zijn om contracten aan te gaan.

1273. Schuldvernieuwing wordt niet vermoed; de wil om ze tot stand te brengen moet duidelijk uit de handeling blijken.

1274. Schuldvernieuwing door het in de plaats stellen van een nieuwe schuldenaar kan tot stand komen zonder de medewerking van de eerste schuldenaar.

1275. Een delegatie, waarbij een schuldenaar aan de schuldeiser een andere schuldenaar geeft die zich tegenover de schuldeiser verbindt, brengt geen schuldvernieuwing teweeg, indien de schuldeiser niet uitdrukkelijk heeft verklaard dat hij zijn schuldenaar die de delegatie gedaan heeft, van zijn verbintenis wil ontslaan.

1276. De schuldeiser die de schuldenaar door wie de delegatie gedaan is, heeft ontslagen, heeft geen verhaal op deze schuldenaar, indien de in de plaats gestelde schuldenaar onvermogend wordt, tenzij bij de overeenkomst uitdrukkelijk voorbehoud daaromtrent is gemaakt, of tenzij de in de plaats gestelde schuldenaar ten tijde van de delegatie zich reeds in staat van faillissement of in staat van kennelijk onvermogen bevond.

1277. De enkele aanwijzing, door de schuldenaar, van een persoon die in zijn plaats moet betalen, brengt geen schuldvernieuwing teweeg.

Hetzelfde geldt voor de enkele aanwijzing, door de schuldeiser, van een persoon die voor hem moet ontvangen.

1278. De voorrechten en hypotheken die aan de oude schuldvordering verbonden waren, volgen de schuldvordering die in haar plaats gesteld wordt, niet, tenzij de schuldeiser zich die uitdrukkelijk heeft voorbehouden.

1279. Wanneer schuldvernieuwing tot stand komt doordat een nieuwe schuldenaar gesteld wordt in de plaats van de vorige schuldenaar, kunnen de oorspronkelijke voorrechten en hypotheken, aan de schuldvordering verbonden, niet overgaan op de goederen van de nieuwe schuldenaar.

1280. Wanneer schuldvernieuwing tot stand komt tussen de schuldeiser en een van de hoofdelijke schuldenaars, kunnen de aan de oude schuldvordering verbonden voorrechten en hypotheken alleen voorbehouden worden op de goederen van degene die de nieuwe schuld aangaat.

1281. Door schuldvernieuwing, tussen de schuldeiser en een van de hoofdelijke schuldenaars tot stand gekomen, zijn de medeschuldenaars bevrijd.

Schuldvernieuwing, ten aanzien van de hoofdschuldenaar tot stand gekomen, bevrijdt de borgen.

Wanneer echter de schuldeiser, in het eerste geval, de toetreding van de medeschuldenaars of, in het tweede geval, die van de borgen geëist heeft, blijft de oude schuldvordering bestaan, indien de medeschuldenaars of de borgen weigeren tot de nieuwe schikking toe te treden.

AFDELING III

Kwijtschelding van schuld

1282. Vrijwillige teruggave van de oorspronkelijke onderhandse titel door de schuldeiser aan de schuldenaar, bewijst de bevrijding van de schuldenaar.

1283. Vrijwillige teruggave van de grosse van een titel doet kwijtschelding of betaling van de schuld vermoeden, behoudens tegenbewijs.

1284. Teruggave van de oorspronkelijke onderhandse titel of van de grosse van de titel aan een van de hoofdelijke schuldenaars, heeft hetzelfde gevolg ten voordele van zijn medeschuldenaars.

1285. Kwijtschelding of ontslag bij overeenkomst ten voordele van een van de hoofdelijke medeschuldenaars, bevrijdt al de overigen, tenzij de schuldeiser zich uitdrukkelijk zijn rechten tegen hen heeft voorbehouden.

In dit laatste geval kan hij de schuld niet invorderen dan na aftrek van het aandeel van degene aan wie hij kwijtschelding verleend heeft.

1286. Teruggave van de in pand gegeven zaak is niet voldoende om kwijtschelding van de schuld te doen vermoeden.

1287. Kwijtschelding of ontslag, bij overeenkomst aan de hoofdschuldenaar verleend, bevrijdt de borgen;

Aan de borg verleend, bevrijdt zij de hoofdschuldenaar niet;

Aan een van de borgen verleend, bevrijdt zij de overigen niet.

1288. Hetgeen de schuldeiser ontvangen heeft van een borg, om deze van zijn borgstelling te ontslaan, moet in mindering gebracht worden van de schuld en moet strekken tot ontlasting van de hoofdschuldenaar en van de overige borgen.

AFDELING IV

Schuldvergelijking

1289. Wanneer twee personen elkaars schuldenaar zijn, heeft tussen hen schuldvergelijking plaats, waardoor de twee schulden teniet gaan, op de wijze en in de gevallen hierna vermeld.

1290. Schuldvergelijking heeft van rechtswege plaats uit kracht van de wet, zelfs buiten weten van de schuldenaars; de twee schulden vernietigen elkaar op het ogenblik dat zij tegelijk bestaan, ten belope van hun wederkerig bedrag.

1291. Schuldvergelijking heeft alleen plaats tussen twee schulden die beide tot voorwerp hebben een geldsom of een zekere hoeveelheid vervangbare zaken van dezelfde soort en die beide vaststaande en opeisbaar zijn.

Niet betwiste verplichtingen tot levering van granen of waren, waarvan de prijs door de officiële marktberichten wordt bepaald, kunnen in vergelijking gebracht worden met geldschulden die vaststaande en opeisbaar zijn.

1292. Uitstel van betaling verhindert de schuldvergelijking niet.

1293. Schuldvergelijking heeft plaats, uit welke oorzaak de wederzijdse schulden ook ontstaan, uitgezonderd in geval van :

1° Een eis tot teruggave van een zaak die de eigenaar wederrechtelijk is ontnomen;

2° Een eis tot teruggave van iets dat in bewaring of in bruikleen is gegeven;

3° Een schuld uit hoofde van levensonderhoud dat verklaard is niet vatbaar voor beslag te zijn.

1294. De borg kan in vergelijking brengen hetgeen de schuldeiser aan de hoofdschuldenaar verschuldigd is.

De hoofdschuldenaar kan echter niet in vergelijking brengen hetgeen de schuldeiser aan de borg verschuldigd is.

De hoofdelijke schuldenaar kan evenmin in vergelijking brengen hetgeen de schuldeiser aan zijn medeschuldenaar verschuldigd is.

1295. De schuldenaar die zuiver en eenvoudig heeft toegestemd in de overdracht van zijn rechten, door de schuldeiser aan een derde gedaan, kan zich tegen de overnemer niet meer beroepen op de schuldvergelijking die hij, vóór deze toestemming, aan de overdrager had kunnen tegenwerpen.

De overdracht waarin de schuldenaar niet heeft toegestemd, maar die hem is betekend, verhindert de schuldvergelijking slechts wat betreft de schuldvorderingen die na deze betekening zijn tot stand gekomen.

1296. Wanneer beide schulden niet op dezelfde plaats betaalbaar zijn, kunnen zij niet in vergelijking gebracht worden dan met vergoeding van de kosten der overmaking.

1297. Wanneer verscheidene voor vergelijking vatbare schulden bestaan ten laste van een zelfde persoon, volgt men, voor de schuldvergelijking, de regels bij artikel 1256 voorgeschreven voor de toerekening.

1298. Schuldvergelijking heeft niet plaats ten nadele van de verkregen rechten van een derde. Aldus kan hij die, schuldenaar zijnde, schuldeiser geworden is nadat in zijn handen door iemand beslag onder derden is gelegd, zich op de schuldvergelijking niet beroepen ten nadele van de beslaglegger.

1299. Hij die een schuld betaald heeft die van rechtswege door vergelijking was teniet gegaan, kan, bij het verhalen van de schuldvordering die hij niet in vergelijking gebracht heeft, zich ten nadele van derden niet meer beroepen op de voorrechten of hypotheken welke aan deze schuldvordering verbonden waren, tenzij hij een gegronde reden heeft gehad om onkundig te zijn van de schuldvordering waarmee zijn schuld moest worden in vergelijking gebracht.

AFDELING V

Schuldvermenging

1300. Wanneer de hoedanigheden van schuldeiser en schuldenaar in dezelfde persoon verenigd worden, heeft van rechtswege schuldvermenging plaats, waardoor de twee schuldvorderingen teniet gaan.

1301. Schuldvermenging die in de persoon van de hoofdschuldenaar plaatsheeft, strekt tot voordeel van zijn borgen;

Schuldvermenging die in de persoon van de borg plaatsheeft, doet geenszins de hoofdverbintenis teniet;

Schuldvermenging die in de persoon van de schuldeiser plaatsheeft, strekt niet verder tot voordeel van zijn hoofdelijke medeschuldenaars dan voor het aandeel waarvoor hij schuldenaar was.

AFDELING VI

Verlies van de verschuldigde zaak

1302. Wanneer de zekere en bepaalde zaak die het voorwerp van de verbintenis uitmaakte, teniet gaat, buiten de handel gesteld wordt, of verloren gaat zodanig dat men van haar bestaan geheel onkundig is, vervalt de verbintenis, indien de zaak is teniet gegaan of verloren buiten de schuld van de schuldenaar en vooraleer hij in gebreke was.

Zelfs wanneer de schuldenaar in gebreke is, en indien hij het toeval niet te zijnen laste heeft genomen, vervalt de verbintenis, ingeval de zaak eveneens bij de schuldeiser zou zijn teniet gegaan, ware zij hem geleverd.

De schuldenaar is gehouden het toeval waarop hij zich beroept, te bewijzen.

Wanneer een gestolen zaak op enigerlei wijze teniet of verloren gegaan is, ontslaat dit verlies de ontvreemder niet van de verplichting om de waarde te vergoeden.

1303. Wanneer de zaak is teniet gegaan, buiten de handel is gesteld of is verloren gegaan, buiten de schuld van de schuldenaar, is deze gehouden, ingeval hij omtrent die zaak enig recht of enige vordering tot schadevergoeding bezit, dat recht of die vordering aan zijn schuldeiser af te staan.

AFDELING VII

Vordering tot nietigverklaring of tot vernietiging van de overeenkomsten

1304. In alle gevallen waarin de rechtsvordering tot nietigverklaring of tot vernietiging van een overeenkomst niet door een bijzondere wet tot een kortere tijd is beperkt, duurt deze rechtsvordering tien jaren.

In geval van geweld begint deze tijd te lopen van de dag waarop dit heeft opgehouden; in geval van dwaling of van bedrog, van de dag waarop deze zijn ontdekt; en voor handelingen door gehuwde vrouwen zonder machtiging verricht, van de dag van de ontbinding van het huwelijk.

Ten aanzien van handelingen van onbekwaamverklaarden, begint de tijd te lopen van de dag waarop de onbekwaamverklaring is opgeheven; en ten aanzien van handelingen van minderjarigen, van de dag van de meerderjarigheid.

1305. Eenvoudige benadeling levert grond op voor vernietiging ten voordele van de niet ontvoogde minderjarige, wat betreft alle soorten van overeenkomsten; en ten voordele van de ontvoogde minderjarige, wat betreft alle overeenkomsten die de grenzen van zijn bekwaamheid te buiten gaan, zoals deze bepaald is in de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding.*

1306. De minderjarige kan niet in zijn recht hersteld worden uit hoofde van benadeling, wanneer deze enkel het gevolg is van een toevallige en onvoorziene gebeurtenis.

1307. De enkele verklaring van de minderjarige dat hij meerderjarig is, verhindert niet dat hij in zijn recht hersteld wordt.

1308. Een minderjarige die handelaar, bankier of ambachtsman is, kan niet in zijn recht hersteld worden tegen de verbintenissen die hij uit hoofde van zijn handel of zijn ambacht heeft aangegaan.

1309. De minderjarige kan niet in zijn recht hersteld worden tegen overeenkomsten in zijn huwelijkscontract vervat, wanneer die zijn aangegaan met de toestemming en de bijstand van hen wier toestemming voor de geldigheid van zijn huwelijk vereist is.

1310. Hij kan niet in zijn recht hersteld worden tegen de verbintenissen die volgen uit zijn misdrijf of oneigenlijk misdrijf.

1311. Hij is niet meer ontvankelijk om op te komen tegen een verbintenis die hij tijdens zijn minderjarigheid heeft aangegaan, hetzij die verbintenis nietig was naar de vorm of slechts aanleiding gaf tot herstel, wanneer hij de verbintenis na zijn meerderjarigheid heeft bekrachtigd.

1312. [Wanneer minderjarigen of onbekwaamverklaarden, als zodanig, worden toegelaten tot herstel in hun recht tegen hun verbintenissen, kan hetgeen ten gevolge van die verbintenissen is betaald tijdens de minderjarigheid of de onbekwaamverklaring, van hen niet worden teruggevorderd, tenzij bewezen is dat het betaalde tot hun voordeel gestrekt heeft.]

Aldus vervangen bij art. 7, § 7 van de wet van 30 april 1958.

1313. Meerderjarigen worden, uit hoofde van benadeling, in hun recht niet hersteld dan in de gevallen en onder de voorwaarden die in dit Wetboek uitdrukkelijk bepaald zijn.

1314. Wanneer de formaliteiten, ten aanzien van minderjarigen of van onbekwaamverklaarden vereist, hetzij voor de vervreemding van onroerende goederen, hetzij bij de verdeling van een nalatenschap, zijn in acht genomen, worden de minderjarigen of onbekwaamverklaarden, met betrekking tot die handelingen, beschouwd alsof zij die verricht hadden na hun meerderjarigheid of vóór hun onbekwaamverklaring.

HOOFDSTUK VI

Bewijs van de verbintenissen en bewijs van de betaling

1315. Hij die de uitvoering van een verbintenis vordert, moet het bestaan daarvan bewijzen.

Omgekeerd moet hij die beweert bevrijd te zijn, het bewijs leveren van de betaling of van het feit dat het tenietgaan van zijn verbintenis heeft teweeggebracht.

1316. De regels betreffende het schriftelijk bewijs, het bewijs door getuigen, de vermoedens, de bekentenis van partijen en de eed, worden in de volgende afdelingen bepaald.

EERSTE AFDELING

Schriftelijk bewijs

§ I. *De authentieke titel*

1317. Een authentieke akte is een akte die in de wettelijke vorm is verleden voor openbare ambtenaren die daartoe bevoegd zijn ter plaatse waar zij is opgemaakt.

1318. Een akte die, uit hoofde van onbevoegdheid of onbekwaamheid van de ambtenaar of uit hoofde van een gebrek in de vorm, geen authentieke akte is, geldt als onderhands geschrift, indien zij door de partijen ondertekend is.

1319. De authentieke akte levert tussen de contracterende partijen en hun erfgenamen of rechtverkrijgenden een volledig bewijs op van de overeenkomst die erin is vervat.

Echter wordt, in geval van betichting van valsheid als hoofdvordering, de uitvoering van de akte die men beweert vals te zijn, door de inbeschuldigingstelling geschorst; en, in geval van betichting van valsheid als tussengeschil, kunnen de rechtbanken, naar gelang van de omstandigheden, de uitvoering van de akte voorlopig schorsen.

1320. De akte, zij het een authentieke of een onderhandse, levert tussen partijen bewijs op, zelfs van hetgeen daarin slechts bij wijze van vermelding wordt uitgedrukt, mits de vermelding rechtstreeks verband houdt met de beschikking. Vermeldingen buiten verband met de beschikking kunnen alleen dienen tot begin van bewijs.

1321. Tegenbrieven kunnen enkel tussen de contracterende partijen gevolg hebben; zij werken niet tegen derden.

§ II. *De onderhandse akte*

1322. Een onderhandse akte die erkend is door degenen tegen wie men zich daarop beroept, of die wettelijk voor erkend wordt gehouden, heeft tussen de ondertekenaars van de akte en tussen hun erfgenamen en rechtverkrijgenden dezelfde bewijskracht als een authentieke akte.

1323. Hij tegen wie men zich op een onderhandse akte beroept, is verplicht zijn schrift of zijn handtekening op stellige wijze te erkennen of te ontkennen.

Zijn erfgenamen of rechtverkrijgenden kunnen volstaan met te verklaren dat zij het schrift of de handtekening van hun rechtsvoorganger niet kennen.

1324. Ingeval een partij haar schrift of haar handtekening ontkent, en ingeval haar erfgenamen of rechtverkrijgenden verklaren dat zij dat schrift of die handtekening niet kennen, wordt een gerechtelijk onderzoek naar de echtheid ervan bevolen.

1325. Onderhandse akten die wederkerige overeenkomsten bevatten, zijn slechts geldig voor zover zij opgemaakt zijn in zoveel originelen als er partijen zijn die een onderscheiden belang hebben.

Eén origineel is voldoende voor allen die hetzelfde belang hebben.

In elk origineel moet vermeld worden hoeveel originelen zijn opgemaakt.

Echter kan het ontbreken van de vermelding dat de originelen in tweevoud, drievoud, enz., zijn opgemaakt, niet ingeroepen worden door hem die zijnerzijds de overeenkomst heeft uitgevoerd, welke in de akte is vervat.

1326. Een onderhands biljet of een onderhandse belofte waarbij een enkele partij zich tegenover de andere verbindt om haar een geldsom of een waardeerbare zaak te betalen, moet geheel geschreven zijn met de hand van de ondertekenaar; of tenminste moet deze, benevens zijn handtekening, met de hand een *goed voor* of een *goedgekeurd voor* geschreven hebben, waarbij de som of de hoeveelheid van de zaak voluit in letters is uitgedrukt;

Uitgezonderd ingeval de akte uitgaat van kooplieden, ambachtslieden, landbouwers, wijngaardeniers, dagloners of dienstboden.

1327. Indien de som die in de akte zelf is uitgedrukt, verschilt van die welke bij het *goed voor* is uitgedrukt, wordt de verbintenis vermoed slechts voor de minste som te zijn aangegaan, zelfs wanneer de akte, alsook het *goed voor*, geheel geschreven zijn met de hand van hem die zich verbonden heeft, tenzij bewezen wordt waar de vergissing ligt.

1328. Onderhandse akten hebben, ten aanzien van derden, geen dagtekening dan van de dag waarop zij zijn geregistreerd, ofwel van de dag van het overlijden van degene of van een van degenen die

de akten ondertekend hebben, ofwel van de dag waarop de hoofdinhoud ervan is vastgesteld in akten door openbare ambtenaren opgemaakt, zoals processen-verbaal van verzegeling of van boedelbeschrijving.

1329. Koopmansboeken bewijzen de daarin vermelde leveringen niet tegen personen die geen koopman zijn, behoudens wat met betrekking tot de eed zal worden bepaald.

1330. Boeken van kooplieden leveren bewijs op tegen hen; maar hij die daaruit voordeel wil trekken, kan ze niet splitsen met het oog op hetgeen daarin strijdig is met zijn bewering.

1331. Huiselijke registers en papieren leveren geen bewijs op ten voordele van degene die ze geschreven heeft. Zij leveren bewijs op tegen hem : 1° in alle gevallen waarin zij uitdrukkelijk melding maken van een ontvangen betaling; 2° wanneer zij uitdrukkelijk vermelden dat de aantekening gemaakt is om te voorzien in het ontbreken van een titel ten behoeve van degene in wiens voordeel zij een verbintenis vaststellen.

1332. Aantekeningen, door de schuldeiser geschreven aan de voet, op de kant of op de rug van een titel die altijd in zijn bezit gebleven is, leveren bewijs op, hoewel zij door hem noch ondertekend noch gedagtekend zijn, wanneer zij ertoe strekken de bevrijding van de schuldenaar vast te stellen.

Hetzelfde geldt voor aantekeningen door de schuldeiser geschreven op de rug, of op de kant, of aan de voet van het dubbel van een titel of van een kwijting, mits dit dubbel in handen van de schuldenaar is.

§ III. *Kerven*

1333. Kerven die met hun tegenkerven overeenkomen, leveren bewijs op tussen personen die gewoon zijn de leveringen in het klein, welke zij doen of ontvangen, op deze wijze vast te stellen.

§ IV. *Afschriften van titels*

1334. Wanneer de oorspronkelijke titel nog bestaat, leveren de afschriften alleen bewijs op van wat voorkomt in de titel, waarvan de vertoning altijd kan worden gevorderd.

1335. Wanneer de oorspronkelijke titel niet meer bestaat, leveren de afschriften bewijs op naar de volgende onderscheidingen :

1° De grossen of eerste uitgiften hebben dezelfde bewijskracht als het origineel; hetzelfde geldt voor afschriften die gemaakt zijn op rechterlijk gezag, in tegenwoordigheid van de partijen of deze behoorlijk opgeroepen zijnde, of voor afschriften die gemaakt zijn in tegenwoordigheid van de partijen en met hun wederzijdse toestemming;

2° De afschriften die niet op rechterlijk gezag, of zonder toestemming van de partijen, en sinds het afgeven van de grossen of eerste uitgiften, volgens de minuut van de akte gemaakt zijn door de notaris voor wie de akte is verleden, of door een van zijn opvolgers, of door openbare ambtenaren die, als zodanig, de minuten in bewaring hebben, kunnen, ingeval het origineel is verloren gegaan, bewijs opleveren, wanneer het oude afschriften zijn;

Zij worden als oude afschriften beschouwd, wanneer zij meer dan dertig jaar oud zijn;

Indien zij minder dan dertig jaar oud zijn, kunnen zij slechts dienen tot begin van bewijs door geschrift;

3° Wanneer de afschriften van de minuut van een akte gemaakt zijn door anderen dan de notaris voor wie de akte is verleden, of een van zijn opvolgers, of openbare ambtenaren die, als zodanig, de minuten in bewaring hebben, kunnen die afschriften, hoe oud zij ook zijn, slechts dienen tot begin van bewijs door geschrift;

4° Afschriften van afschriften kunnen, naar gelang van de omstandigheden, worden beschouwd als eenvoudige inlichtingen.

1336. De overschrijving van een akte in de openbare registers kan slechts dienen tot begin van bewijs door geschrift; en daartoe is zelfs vereist :

1° Dat het vaststaat dat alle minuten van de notaris uit het jaar waarin de akte schijnt te zijn opgemaakt, verloren zijn, of dat men bewijst dat de minuut van die akte door een bijzonder voorval is verloren gegaan;

2° Dat er een behoorlijk gehouden repertorium van de notaris bestaat, waaruit blijkt dat de akte op dezelfde datum is opgemaakt.

Wanneer, ten gevolge van de samenloop van deze beide omstandigheden, het bewijs door getuigen wordt toegelaten, moeten de personen die bij de akte getuige zijn geweest, indien zij nog in leven zijn, gehoord worden.

§ V. *Akten van erkenning en van bevestiging*

1337. Akten van erkenning ontslaan niet van de verplichting om de oorspronkelijke titel te vertonen, tenzij de inhoud van die titel daarin bepaaldelijk is weergegeven.

Hetgeen daarin meer staat dan in de oorspronkelijke titel of van die titel afwijkt, heeft geen gevolg.

Zijn er echter verscheidene gelijkluidende akten van erkenning die door het bezit gestaafd worden en waarvan een meer dan dertig jaar oud is, dan kan de schuldeiser ontslagen worden van de verplichting om de oorspronkelijke titel te vertonen.

1338. Een akte van bevestiging of bekrachtiging van een verbintenis waartegen de wet een vordering tot nietigverklaring of tot vernietiging toelaat, is slechts geldig, indien in de akte wordt melding gemaakt van de hoofdinhoud van de verbintenis, van de reden waarom de vernietiging kan worden gevorderd en van de bedoeling om het gebrek, waarop die vordering berust, te verbeteren.

Bij gebreke van een akte van bevestiging of bekrachtiging, is het voldoende dat de verbintenis vrijwillig is uitgevoerd na de tijd, waarop zij op geldige wijze bevestigd of bekrachtigd kon worden.

Uit de bevestiging, bekrachtiging of vrijwillige uitvoering in de vorm en op het tijdstip door de wet bepaald, volgt de afstand van de middelen en excepties die men tegen die akte kon inroepen, onverminderd nochtans de rechten van derden.

1339. De schenker kan de gebreken van een schenking onder de levenden niet verhelpen door enige akte van bevestiging; de schenking die nietig is wat de vorm betreft, moet in de wettelijke vorm opnieuw gedaan worden.

1340. Uit de bevestiging, bekrachtiging of vrijwillige uitvoering van een schenking door de erfgenamen of rechtverkrijgenden van de schenker, na zijn overlijden, volgt de afstand hunnerzijds van het recht om zich te beroepen hetzij op gebreken in de vorm, hetzij op enige andere exceptie.

AFDELING II

Bewijs door getuigen

1341. Een akte voor notaris of een onderhandse akte moet worden opgemaakt van alle zaken die de som of de waarde van [drieduizend frank] te boven gaan, zelfs betreffende vrijwillige bewaargevingen; en het bewijs door getuigen wordt niet toegelaten tegen en boven de inhoud van de akten, en evenmin omtrent hetgeen men zou beweren vóór, tijdens of sinds het opmaken van de akten te zijn gezegd, al betreft het ook een som of een waarde van minder dan [drieduizend frank];

Een en ander onverminderd hetgeen wordt voorgeschreven in de wetten betreffende de koophandel.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1342. De hiervoren bepaalde regel is van toepassing ingeval een vordering, benevens de eis van het kapitaal, ook de eis omvat van interest die, samen met het kapitaal, meer dan [drieduizend frank] bedraagt.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1343. Hij die een vordering heeft ingesteld die meer dan [drieduizend frank] bedraagt, kan tot het bewijs door getuigen niet meer toegelaten worden, zelfs al verminderde hij zijn oorspronkelijke vordering.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1344. Zelfs indien de gevorderde som minder bedraagt dan [drieduizend frank], kan het bewijs door getuigen niet toegelaten worden, wanneer blijkt dat die som het overschot of een gedeelte is van een grotere schuldvordering die niet door geschrift bewezen is.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1345. Indien een partij in een zelfde geding verscheidene eisen instelt, waarvoor geen schriftelijke titel bestaat, en die eisen, samen genomen, meer dan [drieduizend frank] bedragen, kan het bewijs door getuigen niet toegelaten worden, zelfs indien de partij beweert dat die schuldvorderingen voortkomen uit verschillende oorzaken, en dat zij ontstaan zijn op verschillende tijdstippen, behalve wanneer die rechten door erfenis, door schenking of op andere wijze, van verschillende personen afkomstig zijn.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1346. Alle eisen, uit welken hoofde ook, die niet volledig door geschrift bewezen zijn, worden bij één en hetzelfde exploot ingesteld; na dit exploot zijn de overige eisen, waarvoor geen schriftelijk bewijs aanwezig is, niet meer ontvankelijk.

1347. De hiervoren bepaalde regels lijden uitzondering, wanneer er een begin van bewijs door geschrift aanwezig is.

Men noemt begin van bewijs door geschrift elke geschreven akte die uitgegaan is van degene tegen wie de vordering wordt ingesteld, of van de persoon door hem vertegenwoordigd, en waardoor het beweerde feit waarschijnlijk wordt gemaakt.

1348. Die regels lijden eveneens uitzondering in alle gevallen waarin het de schuldeiser niet mogelijk geweest is zich een schriftelijk bewijs te verschaffen van de verbintenis die jegens hem is aangegaan.

Deze tweede uitzondering is van toepassing :

1° Op verbintenissen die ontstaan uit oneigenlijke contracten en uit misdrijven of oneigenlijke misdrijven;

2° Op bewaargevingen uit noodzaak, in geval van brand, instorting, wanordelijkheden of schipbreuk, en op bewaargevingen door reizigers die hun intrek nemen in een hotel, alles naar gelang van de hoedanigheid van de personen en de omstandigheden van het feit;

3° Op verbintenissen die aangegaan worden bij onvoorziene voorvallen, waarbij men geen schriftelijke akten heeft kunnen opmaken;

4° Ingeval de schuldeiser de titel die hem tot schriftelijk bewijs diende, verloren heeft ten gevolge van een onvoorzien en door overmacht veroorzaakt toeval.

AFDELING III

Vermoedens

1349. Vermoedens zijn gevolgtrekkingen die de wet of de rechter afleidt uit een bekend feit om te besluiten tot een onbekend feit.

§ I. *Vermoedens die bij de wet zijn ingesteld*

1350. Een wettelijk vermoeden is het vermoeden dat door een bijzondere wetsbepaling met zekere handelingen of met zekere feiten verbonden is; zodanig zijn :

1° De handelingen die de wet nietig verklaart, omdat zij uit hun aard zelf vermoed worden te zijn verricht om wetsbepalingen te ontduiken;

2° De gevallen waarin de wet de eigendom of de bevrijding van schuld uit zekere bepaalde omstandigheden afleidt;

3° Het gezag dat de wet aan het rechterlijk gewijsde toekent;

4° De kracht die de wet aan de bekentenis of aan de eed van de partijen toekent.

1351. Het gezag van het rechterlijk gewijsde strekt zich niet verder uit dan tot hetgeen het voorwerp van de beslissing heeft uitgemaakt. Vereist wordt dat de gevorderde zaak dezelfde is; dat de eis op dezelfde oorzaak berust; dat de eis tussen dezelfde partijen bestaat, en door hen en tegen hen in dezelfde hoedanigheid gedaan is.

1352. Het wettelijk vermoeden ontslaat degene in wiens voordeel het bestaat, van ieder bewijs.

Geen bewijs wordt tegen het wettelijk vermoeden toegelaten, wanneer de wet, op grond van dit vermoeden, bepaalde handelingen nietig verklaart of de rechtsvordering ontzegt, tenzij de wet het tegenbewijs heeft vrijgelaten, en onverminderd hetgeen omtrent de gerechtelijke eed en de gerechtelijke bekentenis zal worden bepaald.

§ II. *Vermoedens die niet bij de wet zijn ingesteld*

1353. Vermoedens die niet bij de wet zijn ingesteld, worden overgelaten aan het oordeel en aan het beleid van de rechter, die geen andere dan gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens zal aannemen, en zulks alleen in de gevallen waarin de wet het bewijs door getuigen toelaat, behalve wanneer tegen een handeling uit hoofde van arglist of bedrog wordt opgekomen.

AFDELING IV

Bekentenis van partijen

1354. De bekentenis waarop men zich tegen een partij beroept, is ofwel buitengerechtelijk ofwel gerechtelijk.

1355. Een zuiver mondelinge buitengerechtelijke bekentenis kan niet worden ingeroepen, wanneer het een eis betreft waarvan het bewijs door getuigen niet zou kunnen worden toegelaten.

1356. Een gerechtelijke bekentenis is een verklaring die in rechte gedaan wordt door de partij of door haar bijzonder gevolmachtigde.

Zij levert een volledig bewijs op tegen hem die de bekentenis gedaan heeft.

Zij mag niet te zijnen nadele gesplitst worden.

Zij kan niet herroepen worden, tenzij men bewijst dat zij het gevolg is van een dwaling omtrent de feiten. Zij zou niet kunnen herroepen worden onder voorwendsel van een dwaling omtrent het recht.

AFDELING V

De eed

1357. De gerechtelijke eed is van tweeërlei aard :

1° Die welke door de ene partij aan de andere wordt opgedragen om de beslissing van de zaak daarvan te doen afhangen : deze wordt *beslissende eed* genoemd;

2° Die welke door de rechter ambtshalve aan een van beide partijen wordt opgelegd.

§ I. *De beslissende eed*

1358. De beslissende eed kan worden opgedragen omtrent alle geschillen, van welke aard ook.

1359. Hij kan alleen worden opgedragen omtrent een feit waarbij de partij, aan wie men hem opdraagt, persoonlijk betrokken is.

1360. Hij kan opgedragen worden in elke stand van het geding, zelfs wanneer van de eis of van de exceptie waaromtrent hij gevorderd wordt, geen begin van bewijs aanwezig is.

1361. De partij aan wie de eed is opgedragen en die weigert hem af te leggen of er niet in toestemt hem aan de tegenpartij terug te wijzen, of de tegenpartij aan wie de eed is teruggewezen en die weigert hem af te leggen, moet in haar eis of in haar exceptie in het ongelijk worden gesteld.

1362. De eed mag niet teruggewezen worden, wanneer niet beide partijen persoonlijk zijn betrokken bij het feit dat het voorwerp ervan uitmaakt, maar alleen de partij aan wie de eed is opgedragen.

1363. Wanneer de opgedragen of teruggewezen eed is afgelegd, is de tegenpartij niet ontvankelijk om de valsheid daarvan te bewijzen.

1364. De partij die de eed heeft opgedragen of teruggewezen, kan daarop niet meer terugkomen, wanneer de tegenpartij zich heeft bereid verklaard die eed af te leggen.

1365. De gedane eed levert alleen bewijs op ten voordele van hem die de eed heeft opgedragen of tegen hem, en ten voordele van zijn erfgenamen en rechtverkrijgenden of tegen hen.

Wanneer echter de eed door een van de hoofdelijke schuldeisers is opgedragen aan de schuldenaar, bevrijdt hij de schuldenaar niet verder dan voor het aandeel van die schuldeiser;

De eed aan de hoofdschuldenaar opgedragen, bevrijdt eveneens de borgen;

De eed aan een van de hoofdelijke schuldenaars opgedragen, strekt ten voordele van de medeschuldenaars;

En de eed aan de borg opgedragen, strekt ten voordele van de hoofdschuldenaar.

In de laatste twee gevallen strekt de eed van de hoofdelijke medeschuldenaar of van de borg alleen dan ten voordele van de overige medeschuldenaars of van de hoofdschuldenaar, indien hij is opgedragen omtrent de schuld zelf, en niet omtrent de hoofdelijkheid of de borgtocht.

§ II. *De ambtshalve opgelegde eed*

1366. De rechter kan aan een van de partijen de eed opleggen, hetzij om de beslissing van de zaak daarvan te doen afhangen, hetzij alleen om het bedrag van de veroordeling te bepalen.

1367. De rechter kan de eed, hetzij omtrent de eis, hetzij omtrent de exceptie die tegen de eis wordt opgeworpen, alleen dan ambtshalve opleggen, wanneer aan de twee volgende voorwaarden voldaan is :

1° Dat de eis of de exceptie niet volledig bewezen is;

2° Dat de eis of de exceptie niet geheel van bewijs ontbloot is.

Buiten deze twee gevallen moet de rechter de eis zonder meer toewijzen of ontzeggen.

1368. De eed die de rechter ambtshalve oplegt aan een van de partijen, kan door deze niet aan de andere worden teruggewezen.

1369. De eed omtrent de waarde van de gevorderde zaak kan door de rechter aan de eiser niet worden opgelegd, dan wanneer het onmogelijk is die waarde op andere wijze vast te stellen.

Zelfs moet de rechter in dat geval de som bepalen, ten belope waarvan de eiser op zijn eed zal worden geloofd.

TITEL IV

Verbintenissen buiten overeenkomst

1370. Sommige verbintenissen ontstaan zonder dat er enige overeenkomst is, noch van de zijde van degene die zich verbindt, noch van de zijde van degene tegenover wie hij verbonden is.

De ene ontstaan uit kracht van de wet alleen; de andere vinden hun oorsprong in de eigen daad van degene die verbonden is.

De eerste zijn de verbintenissen die buiten de wil om ontstaan, zoals verbintenissen tussen naburige eigenaars, of verbintenissen van voogden en andere bewindvoerders die het hun opgedragen ambt niet mogen weigeren.

De verbintenissen die hun oorsprong vinden in de eigen daad van degene die verbonden is, ontstaan ofwel uit oneigenlijke contracten, ofwel uit misdrijven of oneigenlijke misdrijven; zij maken het onderwerp uit van deze titel.

EERSTE HOOFDSTUK

Oneigenlijke contracten

1371. Oneigenlijke contracten zijn geheel vrijwillige daden van de mens, waaruit enige verbintenis ontstaat jegens een derde, en soms een wederzijdse verbintenis voor beide partijen.

1372. Wanneer iemand vrijwillig eens anders zaak waarneemt hetzij met, hetzij buiten weten van de eigenaar, verbindt hij zich stilzwijgend om de door hem begonnen zaakwaarneming voort te zetten en die te voltooien, totdat de eigenaar in staat is zelf daarin te voorzien; hij moet zich eveneens belasten met alles wat bij diezelfde zaak behoort.

Hij onderwerpt zich aan alle verplichtingen die zouden ontstaan uit een uitdrukkelijke lastgeving die hij van de eigenaar zou hebben gekregen.

1373. Hij is verplicht zijn zaakwaarneming voort te zetten, zelfs indien de eigenaar komt te overlijden voordat de zaak is ten einde gebracht, totdat de erfgenaam de leiding ervan op zich heeft kunnen nemen.

1374. Hij is verplicht aan de zaakwaarneming alle zorgen van een goed huisvader te besteden.

Niettemin kan de rechter de vergoeding van de schade die door de schuld of de nalatigheid van de waarnemer mocht zijn veroorzaakt, matigen, op grond van de omstandigheden die hem tot de zaakwaarneming hebben bewogen.

1375. De eigenaar wiens zaak behoorlijk is waargenomen, moet de verbintenissen nakomen die in zijn naam door de waarnemer zijn aangegaan, hem schadeloos stellen voor alle persoonlijke verbintenissen die hij op zich heeft genomen, en hem alle nuttige of noodzakelijke uitgaven die hij gedaan heeft, vergoeden.

1376. Hij die bij vergissing of met zijn weten iets ontvangen heeft dat hem niet verschuldigd was, is verplicht het terug te geven aan degene van wie hij het ontvangen heeft zonder dat het verschuldigd was.

1377. Wanneer een persoon die bij vergissing meende schuldenaar te zijn, een schuld betaald heeft, is hij gerechtigd het betaalde van de schuldeiser terug te vorderen.

Dit recht houdt evenwel op wanneer de schuldeiser, ten gevolge van die betaling, zijn titel vernietigd heeft, behoudens het verhaal van degene die betaald heeft, op de werkelijke schuldenaar.

1378. Indien hij die ontvangen heeft, te kwader trouw was, moet hij niet alleen het kapitaal teruggeven, maar ook de interesten of de vruchten, te rekenen van de dag van de betaling.

1379. Hij die een onroerend goed of een lichamelijk roerend goed ontvangen heeft zonder dat het verschuldigd was, is verplicht het in natura terug te geven, indien het nog bestaat, of de waarde ervan, indien het door zijn schuld is teniet gegaan of beschadigd; hij moet zelfs instaan voor het verlies van het goed door toeval, indien hij het te kwader trouw ontvangen heeft.

1380. Indien hij die een zaak te goeder trouw ontvangen heeft, die zaak verkocht heeft, moet hij alleen de verkoopprijs teruggeven.

1381. Hij aan wie de zaak teruggegeven wordt, moet zelfs aan de bezitter te kwader trouw alle noodzakelijke en nuttige uitgaven vergoeden, die tot behoud van de zaak gedaan zijn.

HOOFDSTUK II

Misdrijven en oneigenlijke misdrijven

1382. Elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, verplicht degene door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden.

1383. Ieder is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke hij door zijn daad, maar ook voor die welke hij door zijn nalatigheid of door zijn onvoorzichtigheid heeft veroorzaakt.

1384. Men is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad van personen voor wie men moet instaan, of van zaken die men onder zijn bewaring heeft.

De vader, en de moeder na het overlijden van de man, zijn aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen die bij hen inwonen;

De meesters en zij die anderen aanstellen, voor de schade door hun dienstboden en aangestelden veroorzaakt in de bediening waartoe zij hen gebezigd hebben;

De onderwijzers en de ambachtslieden, voor de schade door hun leerlingen en leerjongens veroorzaakt gedurende de tijd dat deze onder hun toezicht staan.

De hierboven geregelde aansprakelijkheid houdt op, indien de ouders, onderwijzers en ambachtslieden bewijzen dat zij de daad welke tot die aansprakelijkheid aanleiding geeft, niet hebben kunnen beletten.

1385. De eigenaar van een dier, of, terwijl hij het in gebruik heeft, degene die zich ervan bedient, is aansprakelijk voor de schade die door het dier is veroorzaakt, hetzij het onder zijn bewaring stond, dan wel verdwaald of ontsnapt was.

1386. De eigenaar van een gebouw is aansprakelijk voor de schade door de instorting ervan veroorzaakt, wanneer deze te wijten is aan verzuim van onderhoud of aan een gebrek in de bouw.

TITEL IVbis

Vergoeding van de schade door abnormalen veroorzaakt

1386*bis*. [Wanneer aan een ander schade wordt veroorzaakt door een persoon die zich in staat van krankzinnigheid bevindt, of in een staat van ernstige geestesstoornis of zwakzinnigheid die hem voor de controle van zijn daden ongeschikt maakt, kan de rechter hem veroordelen tot de gehele vergoeding of tot een gedeelte van de vergoeding waartoe hij zou zijn gehouden, indien hij de controle van zijn daden had.

De rechter doet uitspraak naar billijkheid, rekening houdende met de omstandigheden en met de toestand van de partijen.]

Ingevoegd bij art. 1 van de wet van 16 april 1935.

TITEL V

Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten

EERSTE HOOFDSTUK

Algemene bepalingen

1387. De wet regelt de echtelijke vereniging, wat de goederen betreft, alleen bij gebreke van bijzondere overeenkomsten, die de echtgenoten kunnen maken zoals zij dienstig oordelen, mits die niet met de goede zeden strijdig zijn en buitendien onder de hierna volgende beperkingen.

1388. De echtgenoten mogen geen afbreuk doen aan de rechten die volgen uit de macht van de man over de persoon van de vrouw en van de kinderen, of die toebehoren aan de man als hoofd, noch aan de rechten die aan de langstlevende echtgenoot zijn toegekend in de titel *De ouderlijke macht* en in de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding*, noch aan de verbodsbepalingen van dit Wetboek.

1389. Zij mogen geen overeenkomst maken en geen afstand doen waarbij de wettelijke orde van de erfopvolging wordt gewijzigd, hetzij ten aanzien van hen zelf in de nalatenschap van hun kinderen of nakomelingen, hetzij ten aanzien van hun kinderen onderling; onverminderd de schenkingen onder de levenden of bij testament, die kunnen worden gedaan in de vorm en in de gevallen door dit Wetboek bepaald.

1390. De echtgenoten mogen niet meer in algemene bewoordingen bedingen dat hun vereniging zal worden geregeld door een van de plaatselijke gewoonten, wetten of statuten die tevoren golden in de onderscheiden gedeelten van het [Belgische] grondgebied en door dit Wetboek zijn opgeheven.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 15 december 1949.

1391. Zij mogen nochtans in algemene bewoordingen verklaren dat zij willen huwen ofwel onder het stelsel van gemeenschap van goederen, ofwel onder het dotaal stelsel.

In het eerste geval, onder het stelsel van gemeenschap van goederen, worden de rechten van de echtgenoten en van hun erfgenamen geregeld volgens de bepalingen van hoofdstuk II van deze titel.

In het tweede geval, onder het dotaal stelsel, worden hun rechten geregeld volgens de bepalingen van hoofdstuk III.

1392. De enkele bepaling dat de vrouw goederen als huwelijksgoed aanbrengt of dat als zodanig goederen voor haar worden aangebracht, is niet voldoende om die goederen aan het dotaal stelsel te onderwerpen, indien het huwelijkscontract daaromtrent geen uitdrukkelijke verklaring bevat.

Het dotaal stelsel volgt evenmin uit de enkele verklaring door de echtgenoten, dat zij huwen zonder gemeenschap, of dat zij gescheiden van goederen zullen zijn.

1393. Bij gebreke van bijzondere bepalingen die van het stelsel van gemeenschap afwijken of dit wijzigen, vormen de regels, bepaald in het eerste deel van hoofdstuk II, het gemeen recht van België.

1394. Alle huwelijksovereenkomsten moeten vóór het huwelijk bij notariële akte opgemaakt worden.

1395. Na de voltrekking van het huwelijk kunnen in de huwelijksovereenkomsten geen veranderingen meer worden aangebracht.

1396. Veranderingen die daarin vóór de voltrekking van het huwelijk mochten worden aangebracht, moeten vastgesteld worden bij een akte, verleden in dezelfde vorm als het huwelijkscontract.

Bovendien is geen verandering of tegenbrief van waarde zonder de tegenwoordigheid en de gelijktijdige toestemming van alle personen die in het huwelijkscontract partij zijn geweest.

1397. Veranderingen en tegenbrieven, hoewel opgemaakt in de vorm bij het vorige artikel voorgeschreven, werken niet tegen derden, indien zij niet achteraan op de minuut van het huwelijkscontract gesteld zijn; en de notaris mag, op straffe van schadevergoeding aan de partijen, en van een hogere straf indien daartoe grond bestaat, geen grossen of uitgiften van het huwelijkscontract afgeven, zonder de verandering of de tegenbrief achteraan over te schrijven.

1398. De minderjarige die bekwaam is om een huwelijk aan te gaan, is bekwaam om toe te stemmen in alle overeenkomsten die het huwelijkscontract kan bevatten; en de daarin door hem gemaakte overeenkomsten en schenkingen zijn geldig, mits hij in het contract is bijgestaan door de personen wier toestemming voor de geldigheid van het huwelijk vereist is.

HOOFDSTUK II

Stelsel van gemeenschap van goederen

1399. De wettelijke gemeenschap en de bedongen gemeenschap vangen aan op de dag dat het huwelijk voor de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt aangegaan; men mag niet bedingen dat de gemeenschap op een ander tijdstip zal aanvangen.

EERSTE DEEL

Wettelijke gemeenschap

1400. De gemeenschap die tot stand komt, hetzij door de enkele verklaring dat men huwt onder het stelsel van gemeenschap van goederen, hetzij bij ontstentenis van een contract, is onderworpen aan de regels die in de zes volgende afdelingen worden bepaald.

EERSTE AFDELING

Baten en lasten die de gemeenschap uitmaken

§ I. *Baten van de gemeenschap*

1401. De gemeenschap omvat, wat de baten betreft :

1° Alle roerende goederen die de echtgenoten op de dag van de voltrekking van het huwelijk bezaten, alsook alle roerende goederen die zij gedurende het huwelijk verkrijgen door erfenis of zelfs door schenking, indien de schenker niet anders heeft bepaald;

2° Alle vruchten, inkomsten, interesten en rentetermijnen, van welke aard ook, gedurende het huwelijk vervallen of ontvangen en voortkomend van de goederen die aan de echtgenoten bij de voltrekking van het huwelijk toebehoorden, of van de goederen die zij gedurende het huwelijk, onder welke titel ook, verkrijgen;

3° Alle onroerende goederen die gedurende het huwelijk worden verkregen.

1402. Ieder onroerend goed wordt als een aanwinst van de gemeenschap beschouwd, tenzij het bewezen is dat een van de echtgenoten de eigendom of het wettelijk bezit daarvan had vóór het huwelijk, of dat hij het sindsdien door erfenis of schenking heeft verkregen.

1403. Houtkappingen en voortbrengsels van mijnen en groeven vallen in de gemeenschap voor alles wat daarvan geacht wordt aan de vruchtgebruiker toe te komen volgens de regels bepaald in de titel *Vruchtgebruik, gebruik en bewoning.*

Indien houtkappingen die volgens deze regels tijdens de gemeenschap mochten gedaan worden, niet hebben plaatsgehad, is daarvoor vergoeding verschuldigd aan de echtgenoot die niet de eigenaar is van het erf, of aan zijn erfgenamen.

Indien de mijnen en groeven gedurende het huwelijk zijn geopend, vallen de voortbrengsels ervan slechts in de gemeenschap tegen vergoeding of schadeloosstelling aan de echtgenoot aan wie die mocht zijn verschuldigd.

1404. De onroerende goederen die de echtgenoten op de dag van de huwelijksvoltrekking bezitten of die zij gedurende het huwelijk door erfenis verkrijgen, vallen niet in de gemeenschap.

Indien evenwel een van de echtgenoten een onroerend goed heeft verkregen na het sluiten van het huwelijkscontract waarbij gemeenschap bedongen is, en vóór de voltrekking van het huwelijk, valt het in die tussentijd verkregen onroerend goed in de gemeenschap, tenzij de verkrijging heeft plaatsgehad ter uitvoering van enig huwelijksbeding; in dit geval wordt de verkrijging volgens de overeenkomst geregeld.

1405. Schenkingen van onroerende goederen, die gedurende het huwelijk aan een van beide echtgenoten worden gedaan, vallen niet in de gemeenschap en behoren uitsluitend aan de begiftigde toe, tenzij in de schenking uitdrukkelijk bepaald is dat het geschonken goed aan de gemeenschap toebehoort.

1406. Een onroerend goed dat door de vader, de moeder of een ander bloedverwant in de opgaande lijn wordt overgelaten of afgestaan aan een van beide echtgenoten, hetzij om hem te voldoen wat hij hem verschuldigd is, hetzij onder verplichting om schulden van de schenker aan derden te betalen, valt niet in de gemeenschap; behoudens vergoeding of schadeloosstelling.

1407. Een onroerend goed dat gedurende het huwelijk verkregen wordt in ruil voor een onroerend goed dat aan een van beide echtgenoten toebehoort, valt niet in de gemeenschap en wordt in de plaats gesteld van het vervreemde goed; behoudens vergoeding, indien er een opleg betaald is.

1408. De verkrijging gedurende het huwelijk, bij veiling of op andere wijze, van een aandeel in een onroerend goed waarvan een van de echtgenoten medeëigenaar was, maakt geen aanwinst uit; behoudens vergoeding aan de gemeenschap van het bedrag dat deze voor die verkrijging verschaft heeft.

Ingeval de man, alleen en in zijn persoonlijke naam, ingevolge aankoop of toewijzing, een gedeelte of het geheel verkrijgt van een onroerend goed waarvan de vrouw medeëigenares was, heeft de vrouw, bij de ontbinding van de gemeenschap, de keus om ofwel het goed over te laten aan de gemeenschap, die haar alsdan het gedeelte van de prijs dat haar toebehoort, verschuldigd is, ofwel het onroerend goed voor zich te nemen, met vergoeding aan de gemeenschap van de prijs die voor de verkrijging betaald is.

§ II. *Lasten van de gemeenschap en vorderingen tegen de gemeenschap die daaruit ontstaan*

1409. De gemeenschap omvat, wat de lasten betreft :

1° Alle roerende schulden die ten laste waren van de echtgenoten op de dag van de voltrekking van hun huwelijk, of waarmee de

erfenissen welke zij gedurende het huwelijk verkrijgen, bezwaard zijn, behoudens vergoeding voor de schulden die betrekking hebben op de eigen onroerende goederen van een der echtgenoten;

2° De schulden, zowel wat de kapitalen als wat de renteterminen of de interesten betreft, aangegaan door de man gedurende de gemeenschap, of door de vrouw met toestemming van de man, behoudens vergoeding in de gevallen waarin vergoeding verschuldigd is;

3° De renteterminen en interesten alleen, wat de renten of schulden van ieder van de echtgenoten persoonlijk betreft;

4° De ten laste van een vruchtgebruiker komende herstellingen aan onroerende goederen die niet in de gemeenschap vallen;

5° Het levensonderhoud van de echtgenoten, de opvoeding en het onderhoud van de kinderen en alle andere lasten van het huwelijk.

1410. De gemeenschap is tot betaling van de roerende schulden die door de vrouw vóór het huwelijk zijn aangegaan, slechts gehouden voor zover die voortvloeien uit een authentieke akte van vóór het huwelijk, of uit een akte die vóór het huwelijk een vaste dagtekening verkregen heeft hetzij door registratie, hetzij door het overlijden van een of meer ondertekenaars van die akte.

Wie schuldeiser is van de vrouw krachtens een akte die geen vaste dagtekening vóór het huwelijk verkregen heeft, kan tegen haar geen betaling vervolgen dan op de blote eigendom van haar persoonlijke onroerende goederen.

De man die beweert zodanige schuld voor zijn vrouw te hebben betaald, kan daarvoor van zijn vrouw noch van haar erfgenamen vergoeding vorderen.

1411. De schulden van uitsluitend roerende nalatenschappen, die de echtgenoten gedurende het huwelijk verkrijgen, zijn voor het geheel ten laste van de gemeenschap.

1412. De schulden van een uitsluitend onroerende nalatenschap, die een van de echtgenoten gedurende het huwelijk verkrijgt, zijn niet ten laste van de gemeenschap; behoudens het recht van de schuldeisers om betaling te vervolgen op de onroerende goederen van die nalatenschap.

Indien evenwel de nalatenschap door de man verkregen is, kunnen de schuldeisers van de nalatenschap betaling vervolgen, hetzij op alle eigen goederen van de man, hetzij zelfs op de goederen van de gemeenschap; behoudens, in dit tweede geval, de vergoeding aan de vrouw of aan haar erfgenamen verschuldigd.

1413. Indien een uitsluitend onroerende nalatenschap door de vrouw verkregen is en deze de nalatenschap aanvaard heeft met toestemming van haar man, kunnen de schuldeisers van de nalatenschap betaling vervolgen op alle persoonlijke goederen van de vrouw; maar indien de vrouw, in geval van weigering van de man, de nalatenschap slechts met machtiging van de rechter aanvaard heeft, kunnen de schuldeisers, ingeval de onroerende goederen van de nalatenschap ontoereikend zijn, zich niet verhalen dan op de blote eigendom van de overige persoonlijke goederen van de vrouw.

1414. Wanneer de nalatenschap, door een van de echtgenoten verkregen, ten dele roerend en ten dele onroerend is, zijn de schulden waarmee de nalatenschap bezwaard is, niet verder ten laste van de gemeenschap dan ten belope van het aandeel waarvoor de roerende goederen in de schulden moeten bijdragen, gelet op de waarde van die roerende goederen vergeleken met de waarde van de onroerende.

Deze bijdrage wordt bepaald volgens een boedelbeschrijving, die de man moet doen opmaken, hetzij uit eigen hoofde, indien de nalatenschap hem persoonlijk aangaat, hetzij omdat hij zijn vrouw bij haar handelingen leidt en machtigt, indien het een door haar verkregen nalatenschap betreft.

1415. Bij het ontbreken van een boedelbeschrijving, en ingeval zulks de vrouw benadeelt, kan zij of kunnen haar erfgenamen, bij de ontbinding van de gemeenschap, de haar naar recht toekomende vergoedingen vorderen, en zelfs het bewijs van de omvang en de waarde van de niet beschreven roerende goederen leveren, zowel door huiselijke papieren en titels als door getuigen, en desnoods door de algemene bekendheid.

De man wordt nooit toegelaten tot het leveren van dat bewijs.

1416. De bepalingen van artikel 1414 verhinderen niet dat de schuldeisers van een ten dele roerende en ten dele onroerende nalatenschap betaling vervolgen op de goederen van de gemeenschap, hetzij de nalatenschap door de man verkregen is, hetzij die door de vrouw verkregen is en de laatstgenoemde met toestemming van haar man aanvaard heeft; een en ander behoudens de wederzijdse vergoedingen.

Hetzelfde geldt ingeval de vrouw de nalatenschap slechts met machtiging van de rechter aanvaard heeft, en het roerend goed niettemin met dat van de gemeenschap vermengd is geworden, zonder dat vooraf een boedelbeschrijving is opgemaakt.

1417. Indien de vrouw, in geval van weigering van de man, de nalatenschap slechts met machtiging van de rechter aanvaard heeft en een boedelbeschrijving werd opgemaakt, kunnen de schuldeisers alleen betaling vervolgen op de roerende en de onroerende goederen van die nalatenschap en, ingeval deze goederen ontoereikend zijn, op de blote eigendom van de overige persoonlijke goederen van de vrouw.

1418. De regels, bij de artikelen 1411 en volgende bepaald, zijn van toepassing zowel op de schulden die met een schenking verband houden als op die welke uit een nalatenschap ontstaan.

1419. De schuldeisers kunnen betaling vervolgen van de schulden die de vrouw heeft aangegaan met toestemming van haar man, zowel op alle goederen van de gemeenschap als op die van de man of van de vrouw; behoudens de aan de gemeenschap verschuldigde vergoeding of de aan de man verschuldigde schadeloosstelling.

1420. Iedere schuld die de vrouw enkel krachtens een algemene of bijzondere volmacht van haar man heeft aangegaan, is ten laste van de gemeenschap; en de schuldeiser kan noch van de vrouw, noch op haar persoonlijke goederen betaling vervolgen van zodanige schuld.

AFDELING II

Beheer van de gemeenschap en gevolgen van de handelingen van ieder van beide echtgenoten ten opzichte van de huwelijksgemeenschap

1421. De man alleen beheert de goederen van de gemeenschap.

Hij mag die goederen verkopen, vervreemden en met hypotheek bezwaren zonder medewerking van de vrouw.

1422. Hij mag niet bij schenking onder de levenden beschikken over onroerende goederen van de gemeenschap, noch over de algemeenheid of een gedeelte van de roerende goederen, dan alleen om aan gemeenschappelijke kinderen een stand te verschaffen.

Hij mag echter onder bijzondere titel over roerende goederen om niet beschikken ten voordele van wie ook, mits hij zich het vruchtgebruik daarvan niet voorbehoudt.

1423. De schenking bij testament, door de man gedaan, mag zijn aandeel in de gemeenschap niet overschrijden.

Indien hij in deze vorm een goed van de gemeenschap geschonken heeft, kan de begiftigde dat goed alleen dan in natura opeisen indien het ten gevolge van de verdeling te beurt valt aan de erfgenamen van de man; indien het niet te beurt valt aan deze erfgenamen, krijgt de legataris, ten laste van het aandeel van de erfgenamen van de man in de gemeenschap en ten laste van de persoonlijke goederen van de man, een vergoeding gelijk aan de volle waarde van het geschonken goed.

1424. Geldboeten die aan de man wegens misdrijf [...] worden opgelegd, kunnen worden verhaald op de goederen van de gemeenschap, behoudens de aan de vrouw verschuldigde vergoeding; die welke aan de vrouw worden opgelegd, kunnen, zolang de gemeenschap duurt, slechts op de blote eigendom van haar persoonlijke goederen verhaald worden.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 19° van de wet van 15 december 1949.

1425. [Veroordelingen tegen de man uitgesproken bij toepassing van artikel 1386*bis* kunnen worden verhaald op de goederen van de gemeenschap, behoudens de aan de vrouw verschuldigde vergoeding.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 16 april 1935.

1426. Handelingen die de vrouw verricht zonder toestemming van de man, zelfs met machtiging van de rechter, verbinden de goederen van de gemeenschap niet, behalve wanneer zij als openbare koopvrouw en voor haar handel verbintenissen aangaat.

1427. De vrouw kan zichzelf of de goederen van de gemeenschap niet verbinden, zelfs om ontslag van haar man uit de gevangenis te bekomen of om, in geval van afwezigheid van de man, aan haar kinderen een stand te verschaffen, dan na daartoe door de rechter te zijn gemachtigd.

1428. De man heeft het beheer van alle persoonlijke goederen van de vrouw.

Hij kan alle roerende rechtsvorderingen en alle bezitsvorderingen die aan de vrouw toebehoren, alleen instellen.

Hij mag de persoonlijke onroerende goederen van zijn vrouw niet vervreemden zonder haar toestemming.

Hij is aansprakelijk voor elke vermindering van de persoonlijke goederen van zijn vrouw, door verzuim van maatregelen tot bewaring veroorzaakt.

1429. Verhuringen van goederen van de vrouw, door de man alleen voor langer dan negen jaren toegestaan, zijn, in geval van ontbinding van de gemeenschap, ten aanzien van de vrouw of van

haar erfgenamen, slechts verbindend voor de tijd die nog moet lopen, hetzij van de eerste periode van negen jaren, indien partijen zich nog daarin bevinden, hetzij van de tweede periode, en zo verder, op zulke wijze dat de huurder enkel recht heeft op het genot gedurende de gehele periode van negen jaren, waarin hij zich bevindt.

1430. Verhuringen van goederen van de vrouw, voor negen jaren of minder, door de man alleen toegestaan of vernieuwd, meer dan drie jaren vóór het eindigen van de lopende huur wanneer het landeigendommen betreft, en meer dan twee jaren vóór hetzelfde tijdstip wanneer het huizen betreft, hebben geen gevolg, tenzij de uitvoering van de huur vóór de ontbinding van de gemeenschap begonnen is.

1431. De vrouw die zich met haar man hoofdelijk verbindt voor zaken van de gemeenschap of van de man, wordt, ten aanzien van de laatstgenoemde, geacht zich alleen als borg te hebben verbonden; zij moet voor de door haar aangegane verbintenis schadeloos gesteld worden.

1432. Zo heeft ook de man die de verkoop van een persoonlijk onroerend goed, door zijn vrouw gedaan, hoofdelijk of op andere wijze vrijwaart, indien hij wordt lastig gevallen, een verhaal tegen haar, hetzij op haar aandeel in de gemeenschap, hetzij op haar persoonlijke goederen.

1433. Indien een onroerend goed dat aan een van de echtgenoten toebehoorde, is verkocht, evenals indien grondlasten die aan eigen goederen van een van beiden verschuldigd waren, met geld zijn afgekocht, en de prijs daarvan in de gemeenschap is gestort, een en ander zonder wederbelegging, wordt die prijs uit de gemeenschap voorafgenomen ten voordele van de echtgenoot die eigenaar was van het verkochte onroerend goed of van de afgekochte lasten.

1434. Wederbelegging wordt geacht gedaan te zijn ten aanzien van de man, wanneer hij bij de aankoop van een goed verklaard heeft dat deze geschiedt met penningen voortkomende van de vervreemding van zijn eigen onroerend goed, en om hem tot wederbelegging te dienen.

1435. De verklaring van de man, dat de aankoop geschiedt met penningen voortkomende van een onroerend goed door de vrouw verkocht en om haar tot wederbelegging te dienen, is niet voldoende, indien die wederbelegging niet uitdrukkelijk aanvaard is door de vrouw; wanneer zij deze niet heeft aanvaard, heeft zij, bij de ontbinding van de gemeenschap, alleen recht op de vergoeding van de prijs van haar verkocht onroerend goed.

1436. De vergoeding van de prijs van een onroerend goed dat aan de man toebehoorde, kan alleen op de goederen van de gemeenschap worden verhaald; die van de prijs van een onroerend goed dat aan de vrouw toebehoorde, kan verhaald worden op de persoonlijke goederen van de man, ingeval de goederen van de gemeenschap ontoereikend zijn. In alle gevallen komt alleen de verkoopprijs als vergoeding in aanmerking, wat men ook mag beweren omtrent de waarde van het vervreemde onroerend goed.

1437. Telkens als een bedrag uit de gemeenschap wordt genomen, hetzij om persoonlijke schulden of lasten van een van de echtgenoten te voldoen, zoals de prijs of een gedeelte van de prijs van een eigen onroerend goed of de afkoop van grondlasten, hetzij om zijn persoonlijke goederen terug te krijgen, te bewaren of te verbeteren, en in het algemeen telkens als een van beide echtgenoten uit de goederen van de gemeenschap een persoonlijk voordeel getrokken heeft, is hij daarvoor vergoeding verschuldigd.

1438. Wanneer ouders gezamenlijk aan een gemeenschappelijk kind huwelijksgoed hebben gegeven, zonder te bepalen welk aandeel ieder van hen daarin wilde bijdragen, worden zij geacht ieder de helft te hebben gegeven, om het even of het huwelijksgoed verschaft of beloofd is uit goederen van de gemeenschap, dan wel uit persoonlijke goederen van een van beide echtgenoten.

In het tweede geval bezit de echtgenoot wiens persoonlijk onroerend of roerend goed als huwelijksgoed gegeven is, op de goederen van de andere echtgenoot een vordering tot vergoeding voor de helft van dat huwelijksgoed, met inachtneming van de waarde van het gegeven goed ten tijde van de gift.

1439. Huwelijksgoed dat door de man alleen, uit goederen van de gemeenschap, aan een gemeenschappelijk kind gegeven is, komt ten laste van de gemeenschap; en ingeval de gemeenschap door de vrouw aanvaard wordt, komt het huwelijksgoed voor de helft te haren laste, tenzij de man uitdrukkelijk verklaard heeft dat hij het goed voor het geheel of voor een gedeelte, groter dan de helft, te zijnen laste neemt.

1440. Vrijwaring is verschuldigd door ieder die huwelijksgoed verstrekt; en de interest daarvan begint te lopen van de dag van het huwelijk, zelfs indien voor de uitkering een tijdsbepaling bedongen is, tenzij anders is overeengekomen.

AFDELING III

Ontbinding van de gemeenschap en enige gevolgen daarvan

1441. De gemeenschap wordt ontbonden : 1° door de dood; [...]; [2°] door echtscheiding; [3°] door scheiding van tafel en bed; [4°] door scheiding van goederen.

Aldus gewijzigd bij de artikelen 25 en 28, 20° van de wet van 15 december 1949.

1442. Het ontbreken van een boedelbeschrijving na de [...] dood van een der echtgenoten heeft niet ten gevolge dat de gemeenschap voortduurt; onverminderd de vorderingen van de belanghebbende partijen, wat betreft de omvang van de gemeenschappelijke goederen, waarvan het bewijs zowel door titels als door de algemene bekendheid zal kunnen worden geleverd.

Indien er minderjarige kinderen zijn, heeft het ontbreken van een boedelbeschrijving bovendien ten gevolge dat de langstlevende echtgenoot het genot van de inkomsten van die kinderen verliest; en de toeziende voogd, die hem niet verplicht heeft een boedelbeschrijving op te maken, staat met hem hoofdelijk in voor alle veroordelingen die ten voordele van de minderjarigen kunnen worden uitgesproken.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 21° van de wet van 15 december 1949.

1443. Scheiding van goederen kan alleen in rechte worden gevorderd door de vrouw wier huwelijksgoed is in gevaar gebracht, en wanneer de wanorde van de zaken van de man doet vrezen dat zijn goederen niet toereikend zullen zijn om de rechten en terugnemingen van de vrouw te voldoen.

Elke vrijwillige scheiding is nietig.

1444. [De scheiding van goederen, hoewel in rechte uitgesproken, is nietig, indien zij niet is ten uitvoer gelegd door de werkelijke voldoening van de rechten en terugnemingen van de vrouw, bij authentieke akte, ten belope van de goederen van de man, of tenminste door vervolgingen die binnen [vier maanden] na het vonnis zijn begonnen en sindsdien niet zijn onderbroken.]

Aldus vervangen bij het enig artikel van de wet van 12 juli 1931 en daarna gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 28 mei 1949.

1445. Elke scheiding van goederen moet, vóór haar tenuitvoerlegging, bekendgemaakt worden door aanplakking op een daartoe bestemd bord, in de voornaamste zaal van de rechtbank van eerste aanleg, en bovendien, wanneer de man koopman, bankier of handelaar is, in die van de rechtbank van koophandel van zijn woonplaats; een en ander op straffe van nietigheid van de tenuitvoerlegging.

Het vonnis waarbij scheiding van goederen wordt uitgesproken, werkt terug, wat zijn gevolgen betreft, tot op de dag van de eis.

1446. De persoonlijke schuldeisers van de vrouw kunnen geen scheiding van goederen vorderen zonder haar toestemming.

Zij kunnen evenwel, in geval van faillissement of kennelijk onvermogen van de man, de rechten van hun schuldenares uitoefenen ten belope van hun schuldvorderingen.

1447. De schuldeisers van de man kunnen opkomen tegen de scheiding van goederen, met bedrieglijke benadeling van hun rechten uitgesproken en zelfs tenuitvoergelegd; zij kunnen zelfs in het geding tot scheiding tussenkomen om de vordering te betwisten.

1448. De vrouw die scheiding van goederen heeft verkregen, moet naar evenredigheid van haar vermogen en van dat van de man, bijdragen zowel in de kosten van de huishouding als in die van de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen.

De kosten komen geheel ten laste van de vrouw, indien de man niets meer bezit.

1449. [De vrouw die van tafel en bed gescheiden is, heeft volledige handelingsbekwaamheid en behoeft geen machtiging van haar man of van de rechter. Dit geldt eveneens voor de vrouw die enkel gescheiden is van goederen.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 22 juni 1959.

Overgangsbepaling

Wet van 22 juni 1959

4. De bepalingen van artikel 1 zijn van toepassing op de bedongen en de gerechtelijke scheidingen van goederen van vóór de inwerkingtreding van deze wet.

In geval van bedongen scheiding van goederen kunnen de echtgenoten evenwel, binnen zes maanden na de inwerkingtreding van deze wet, bij authentieke akte, verleden in de vorm van huwelijkscontracten, hun gemeenschappelijke wil te kennen geven om het stelsel van de scheiding van goederen te handhaven zoals zij dat bedongen hadden onder de destijds geldende wettelijke regeling.

Van deze akte wordt, hetzij op verzoek van de instrumenterende notaris, hetzij op verzoek van een van de echtgenoten, in de akte van huwelijk melding gemaakt overeenkomstig artikel 76, 10°, van

het Burgerlijk Wetboek. Indien een van de echtgenoten handelaar is, doet de notaris bovendien de kennisgeving, bepaald in de artikelen 12 en 13 van het Wetboek van Koophandel.

1450. [...]

Opgeheven bij art. 3 van de wet van 22 juni 1959.

1451. De gemeenschap die ontbonden is, hetzij door scheiding van tafel en bed en van goederen, hetzij door scheiding van goederen alleen, kan worden hersteld met toestemming van beide partijen.

Zij kan niet anders hersteld worden dan bij een akte verleden voor notaris en met minuut, waarvan een uitgifte moet worden aangeplakt in de vorm bij artikel 1445 bepaald.

In dat geval herkrijgt de herstelde gemeenschap haar gevolgen van de dag van het huwelijk af; de zaken worden in dezelfde staat teruggebracht alsof er geen scheiding geweest was, onverminderd nochtans de uitvoering van de handelingen die in die tussentijd door de vrouw, overeenkomstig artikel 1449, mochten zijn verricht.

Elke overeenkomst waarbij de echtgenoten hun gemeenschap zouden herstellen onder andere voorwaarden dan die waaraan zij tevoren onderworpen was, is nietig.

1452. De ontbinding van de gemeenschap, teweeggebracht door echtscheiding, of door scheiding van tafel en bed en van goederen, of door scheiding van goederen alleen, maakt de overlevingsrechten van de vrouw niet opvorderbaar; deze behoudt echter de bevoegdheid om die rechten uit te oefenen bij de [...] dood van haar man.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 22° van de wet van 15 december 1949.

AFDELING IV

Aanvaarding van de gemeenschap, en bevoegdheid om daarvan afstand te doen, met de voorwaarden dienaangaande

1453. Na de ontbinding van de gemeenschap heeft de vrouw of hebben haar erfgenamen en rechtverkrijgenden de bevoegdheid om de gemeenschap te aanvaarden of daarvan afstand te doen; elke hiermee strijdige overeenkomst is nietig.

1454. De vrouw die met betrekking tot goederen van de gemeenschap daden van inmenging heeft verricht, kan van de gemeenschap geen afstand doen.

Daden van eenvoudig beheer of van bewaring worden niet beschouwd als daden van inmenging.

1455. De meerderjarige vrouw die in een akte de hoedanigheid van vrouw in gemeenschap van goederen heeft aangenomen, kan daarvan geen afstand meer doen noch in haar recht worden hersteld tegen het aannemen van die hoedanigheid, zelfs wanneer zij die aangenomen heeft alvorens een boedelbeschrijving te hebben opgemaakt, tenzij er van de zijde van de erfgenamen van de man bedrog heeft plaatsgehad.

1456. De vrouw die haar man overleeft en de bevoegdheid wil behouden om van de gemeenschap afstand te doen, moet binnen drie maanden na de dag van zijn overlijden, een getrouwe en nauwkeurige boedelbeschrijving doen opmaken van alle goederen van de gemeenschap, op tegenspraak van de erfgenamen van de man of dezen behoorlijk opgeroepen zijnde.

Die boedelbeschrijving moet door haar, bij de sluiting, voor de openbare ambtenaar die ze heeft opgemaakt, waar en oprecht verklaard worden.

1457. Binnen drie maanden en veertig dagen na het overlijden van de man moet zij haar afstand doen op de griffie der rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de man zijn woonplaats had; de akte van afstand moet worden ingeschreven in het register waarin de akten van verwerping van nalatenschappen worden opgenomen.

1458. De weduwe kan, naar omstandigheden, aan de rechtbank van eerste aanleg een verlenging vragen van de termijn, door het vorige artikel bepaald voor de afstand; die verlenging wordt, indien daartoe grond bestaat, toegekend op tegenspraak van de erfgenamen van de man of dezen behoorlijk opgeroepen zijnde.

1459. De weduwe die geen afstand heeft gedaan binnen de hierboven bepaalde termijn, behoudt de bevoegdheid om afstand te doen, indien zij geen daden van inmenging heeft verricht en een boedelbeschrijving heeft opgemaakt; zij kan slechts vervolgd worden als in gemeenschap zijnde totdat zij afstand gedaan heeft, en zij moet de kosten betalen die tot op het ogenblik van de afstand tegen haar zijn gemaakt.

Zij kan ook vervolgd worden na verloop van de termijn van veertig dagen sinds het sluiten van de boedelbeschrijving, indien deze voor het einde van de termijn van drie maanden gesloten is.

1460. De weduwe die enig goed van de gemeenschap heeft weggemaakt of verborgen gehouden, wordt geacht in gemeenschap van goederen te blijven, ondanks haar afstand; dit geldt ook ten aanzien van haar erfgenamen.

1461. Indien de weduwe voor het verstrijken van de termijn van drie maanden overlijdt, zonder de boedelbeschrijving te hebben opgemaakt of voleindigd, hebben de erfgenamen, om de boedelbeschrijving op te maken of te voleindigen, een nieuwe termijn van drie maanden te rekenen van het overlijden van de weduwe, en, om zich te beraden, een termijn van veertig dagen te rekenen van de sluiting van de boedelbeschrijving.

Indien de weduwe overlijdt nadat zij de boedelbeschrijving heeft voleindigd, hebben haar erfgenamen, om zich te beraden, een nieuwe termijn van veertig dagen te rekenen van haar overlijden.

Bovendien kunnen zij van de gemeenschap afstand doen, met inachtneming van de hierboven bepaalde vormen; de artikelen 1458 en 1459 zijn op hen van toepassing.

1462. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

1463. De uit de echt of van tafel en bed gescheiden vrouw die de gemeenschap niet aanvaard heeft binnen drie maanden en veertig dagen nadat de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed definitief is uitgesproken, wordt geacht van de gemeenschap afstand te hebben gedaan, behalve indien zij, nog voor het verstrijken van de termijn, van de rechter een verlenging daarvan bekomen heeft, op tegenspraak van de man of deze behoorlijk opgeroepen zijnde.

1464. De schuldeisers van de vrouw kunnen opkomen tegen de afstand die door haar of door haar erfgenamen mocht zijn gedaan met bedrieglijke benadeling van hun schuldvorderingen, en de gemeenschap uit eigen hoofde aanvaarden.

1465. Gedurende de drie maanden en veertig dagen die haar zijn verleend om een boedelbeschrijving op te maken en zich te beraden, heeft de weduwe, onverschillig of zij aanvaardt dan wel afstand doet, het recht om zich haar levensmiddelen en die van haar dienstboden te verschaffen uit de aanwezige voorraad, en, bij gebreke daarvan, door lening voor rekening van de gemeenschappelijke massa, mits daarvan een matig gebruik gemaakt wordt.

Zij is geen huur verschuldigd om gedurende die termijnen een huis te hebben bewoond dat van de gemeenschap deel uitmaakt of aan de erfgenamen van de man toebehoort; en indien de echtgenoten, bij de ontbinding van de gemeenschap, een huurhuis bewoonden, moet de vrouw, gedurende die termijnen, niet bijdragen in de betaling van de huur, waarvan het bedrag uit de massa zal worden genomen.

1466. Ingeval de gemeenschap ontbonden wordt door de dood van de vrouw, kunnen haar erfgenamen afstand doen van de gemeenschap binnen de termijnen en in de vorm door de wet bepaald ten aanzien van de vrouw die haar man overleeft.

AFDELING V

Verdeling van de aanvaarde gemeenschap

1467. Na de aanvaarding van de gemeenschap door de vrouw of haar erfgenamen, worden de baten verdeeld en de lasten gedragen op de hierna bepaalde wijze.

§ I. *Verdeling van de baten*

1468. De echtgenoten of hun erfgenamen brengen in de massa van de aanwezige goederen alles in wat zij aan de gemeenschap als vergoeding of schadeloosstelling verschuldigd zijn, volgens de regels die hierboven in afdeling II van het eerste deel van dit hoofdstuk zijn bepaald.

1469. Elke echtgenoot of zijn erfgenaam doet eveneens inbreng van de geldsommen die uit de gemeenschap zijn genomen of van de waarde der goederen die de echtgenoot daaruit genomen heeft, hetzij om huwelijksgoed te geven aan een kind uit een ander huwelijk, hetzij om voor zich alleen huwelijksgoed te geven aan een gemeenschappelijk kind.

1470. Uit de massa van de goederen neemt elke echtgenoot of zijn erfgenaam vooraf :

1° Zijn persoonlijke goederen die niet in de gemeenschap zijn gevallen, wanneer zij in natura aanwezig zijn, of de goederen die als wederbelegging zijn aangekocht;

2° De prijs van zijn onroerende goederen die tijdens de gemeenschap zijn vervreemd, en waarvan geen wederbelegging gedaan is;

3° De vergoedingen die de gemeenschap hem verschuldigd is.

1471. De vooruitnemingen van de vrouw worden gedaan vóór die van de man.

Zij worden, wat de goederen betreft die niet meer in natura aanwezig zijn, gedaan eerst uit het gereed geld, vervolgens uit de roerende goederen en ten slotte uit de onroerende goederen van de gemeenschap; in dit laatste geval behoort de keus van de onroerende goederen aan de vrouw en aan haar erfgenamen.

1472. De man kan zijn terugnemingen slechts doen uit de goederen van de gemeenschap.

De vrouw en haar erfgenamen kunnen, ingeval de gemeenschap ontoereikend is, hun terugnemingen doen uit de persoonlijke goederen van de man.

1473. De wederbeleggingen en vergoedingen door de gemeenschap aan de echtgenoten verschuldigd, en de vergoedingen en schadeloosstellingen door hen aan de gemeenschap verschuldigd, brengen van rechtswege interest op, te rekenen van de dag van de ontbinding der gemeenschap.

1474. Nadat alle vooruitnemingen van beide echtgenoten uit de massa gedaan zijn, wordt het overige bij helften verdeeld tussen de echtgenoten of de personen die hen vertegenwoordigen.

1475. Indien de erfgenamen van de vrouw een verschillende houding hebben aangenomen, zodat de ene de gemeenschap aanvaard heeft en de andere daarvan afstand heeft gedaan, kan hij die aanvaard heeft, niet meer genieten dan zijn persoonlijk en erfelijk aandeel in de goederen die de vrouw te beurt vallen.

Het overige verblijft aan de man, die, ten opzichte van de afstand doende erfgenaam, moet instaan voor de rechten welke de vrouw in geval van afstand had kunnen uitoefenen, doch slechts ten belope van het persoonlijk erfelijk aandeel van de afstand doende erfgenaam.

1476. Buitendien is de verdeling van de gemeenschap, voor alles wat betreft haar vormen, de veiling van de onroerende goederen wanneer daartoe grond bestaat, de gevolgen van de verdeling, de daaruit voortvloeiende vrijwaring, en de te betalen opleg, onderworpen aan alle regels die in de titel *Erfenissen* bepaald zijn voor de verdelingen tussen medeërfgenamen.

1477. De echtgenoot die enig goed van de gemeenschap heeft weggemaakt of verborgen gehouden, verliest zijn aandeel in dat goed.

1478. Indien een van de echtgenoten, na het voltrekken van de verdeling, persoonlijk schuldeiser is van de andere, zoals wanneer de prijs van zijn goed is aangewend om een persoonlijke schuld van de andere echtgenoot te betalen, of uit welke andere oorzaak ook, kan hij zijn schuldvordering verhalen op het aandeel dat de andere echtgenoot in de gemeenschap is te beurt gevallen, of op diens persoonlijke goederen.

1479. Persoonlijke schuldvorderingen die de echtgenoten tegen elkaar hebben, brengen eerst interest op van de dag dat een rechtsvordering wordt ingesteld.

1480. Schenkingen die een van de echtgenoten aan de andere heeft gedaan, worden niet uitgevoerd dan op het aandeel van de schenker in de gemeenschap, en op zijn persoonlijke goederen.

1481. De rouw van de vrouw komt ten laste van de erfgenamen van de vooroverleden man.

Het bedrag ervan wordt bepaald volgens het vermogen van de man.

De rouw is zelfs verschuldigd aan de vrouw die van de gemeenschap afstand doet.

§ II. *Lasten van de gemeenschap en bijdrage in de schulden*

1482. De schulden van de gemeenschap komen voor de helft ten laste van ieder van de echtgenoten of van hun erfgenamen; de kosten van verzegeling, boedelbeschrijving, verkoop van roerende goederen, vereffening, veiling en verdeling, zijn in die schulden begrepen.

1483. De vrouw is, hetzij ten aanzien van de man, hetzij ten aanzien van de schuldeisers, voor de schulden van de gemeenschap niet verder gehouden dan tot het bedrag van hetgeen zij uit de gemeenschap geniet, mits er een goede en getrouwe boedelbeschrijving is opgemaakt, en zij rekenschap geeft zowel van hetgeen die boedelbeschrijving bevat als van hetgeen haar bij de verdeling is te beurt gevallen.

1484. De man is voor de door hem aangegane schulden van de gemeenschap gehouden voor het geheel; behoudens zijn verhaal op de vrouw of op haar erfgenamen voor de helft van die schulden.

1485. Voor de persoonlijke schulden van de vrouw die ten laste van de gemeenschap waren gevallen, is hij slechts gehouden voor de helft.

1486. De vrouw kan vervolgd worden voor het geheel van de schulden die in haar persoon zijn ontstaan en in de gemeenschap waren gevallen, behoudens haar verhaal op de man of op zijn erfgenaam, voor de helft van die schulden.

1487. De vrouw, zelfs wanneer zij persoonlijk verbonden is voor een schuld van de gemeenschap, kan slechts voor de helft van die schuld vervolgd worden, behalve wanneer het een hoofdelijke verbintenis betreft.

1488. De vrouw die een schuld van de gemeenschap voor meer dan haar helft betaald heeft, kan het meerdere niet terugvorderen van de schuldeiser, tenzij de kwijting vermeldt dat de betaling gedaan is tot voldoening van haar helft.

1489. Degene van beide echtgenoten die, ten gevolge van de uitoefening van het recht van hypotheek op een onroerend goed dat hem bij de verdeling is te beurt gevallen, vervolgd wordt voor het geheel van een schuld van de gemeenschap, heeft naar recht, voor de helft van die schuld, verhaal op de andere echtgenoot of op zijn erfgenamen.

1490. De voorafgaande bepalingen verhinderen niet dat een van de deelgenoten bij de verdeling belast wordt met de betaling van een ander gedeelte van de schulden dan de helft, zelfs met de betaling van alle schulden.

Wanneer een van de deelgenoten schulden van de gemeenschap betaald heeft tot een hoger bedrag dan het gedeelte waartoe hij gehouden was, kan degene die te veel betaald heeft, zijn verhaal uitoefenen op de anderen.

1491. Al hetgeen hierboven bepaald is ten aanzien van de man of van de vrouw, is toepasselijk op de erfgenamen van ieder van hen; en deze erfgenamen oefenen dezelfde rechten uit als de echtgenoot die zij vertegenwoordigen, en dezelfde vorderingen kunnen tegen hen worden ingesteld.

AFDELING VI

Afstand van de gemeenschap en gevolgen daarvan

1492. De vrouw die afstand doet, verliest alle rechten op de goederen van de gemeenschap, zelfs op de roerende goederen die van haar zijde in de gemeenschap zijn gevallen.

Zij neemt alleen terug het linnen en de kleren die tot haar gebruik dienen.

1493. De vrouw die afstand doet, heeft het recht terug te nemen :

1° De haar toebehorende onroerende goederen, wanneer deze in natura aanwezig zijn, of het onroerend goed dat als wederbelegging is aangekocht;

2° De prijs van haar onroerende goederen die vervreemd zijn en waarvan de wederbelegging niet is gedaan en aanvaard zoals hierboven bepaald is;

3° Alle vergoedingen die de gemeenschap haar verschuldigd zou zijn.

1494. De vrouw die afstand doet, is bevrijd van elke verplichting om bij te dragen in de schulden van de gemeenschap zowel ten aanzien van de man als ten aanzien van de schuldeisers. Ten aanzien van de laatstgenoemden echter blijft zij gehouden, wanneer zij zich gezamenlijk met haar man verbonden heeft, of wanneer een schuld die ten laste van de gemeenschap gekomen is, oorspronkelijk in haar persoon is ontstaan; een en ander behoudens haar verhaal op de man of op zijn erfgenamen.

1495. Zij kan alle hierboven vermelde vorderingen en terugnemingen uitoefenen, zowel op de goederen van de gemeenschap als op de persoonlijke goederen van de man.

Ook haar erfgenamen kunnen zulks, behalve wat betreft de vooruitneming van het linnen en de kleren, en wat betreft de huisvesting en de voeding gedurende de termijn die haar verleend is om een boedelbeschrijving op te maken en zich te beraden; deze rechten komen uitsluitend aan de overlevende vrouw persoonlijk toe.

BEPALING betreffende de wettelijke gemeenschap, ingeval een van de echtgenoten of beide echtgenoten kinderen hebben uit een vroeger huwelijk

1496. Al het hiervoren bepaalde is van toepassing, zelfs wanneer een van de echtgenoten of beide echtgenoten kinderen hebben uit een vroeger huwelijk.

Indien echter de vermenging van de roerende goederen en van de schulden voor een van de echtgenoten een groter voordeel oplevert dan artikel 1098 in de titel *Schenkingen onder de levenden en testamenten* toelaat, hebben de kinderen uit het eerste huwelijk van de andere echtgenoot een rechtsvordering tot inkorting.

TWEEDE DEEL

Bedongen gemeenschap en overeenkomsten waarbij de wettelijke gemeenschap kan worden gewijzigd of zelfs uitgesloten

1497. De echtgenoten mogen de wettelijke gemeenschap wijzigen door alle overeenkomsten die niet strijdig zijn met de artikelen 1387, 1388, 1389 en 1390.

De voornaamste wijzigingen zijn die welke tot stand komen door op een van de volgende manieren te bedingen, namelijk :

1° Dat de gemeenschap alleen de aanwinsten zal omvatten;

2° Dat de tegenwoordige of toekomstige roerende goederen niet of slechts ten dele in de gemeenschap zullen vallen;

3° Dat men de tegenwoordige of toekomstige onroerende goederen voor het geheel of voor een deel daarin zal begrijpen, door die als roerend goed in te brengen;

4° Dat de echtgenoten ieder afzonderlijk hun schulden van vóór het huwelijk zullen betalen;

5° Dat de vrouw in geval van afstand haar inbrengsten vrij en onbelast zal mogen terugnemen;

6° Dat de langstlevende echtgenoot recht zal hebben op een vooruitneming;

7° Dat de echtgenoten een ongelijk aandeel zullen hebben;

8° Dat er tussen hen een gemeenschap onder algemene titel zal bestaan.

EERSTE AFDELING

Gemeenschap tot de aanwinsten beperkt

1498. Wanneer de echtgenoten bedingen dat tussen hen slechts een gemeenschap van aanwinsten zal bestaan, worden zij geacht de tegenwoordige en toekomstige schulden van ieder van hen, alsook de tegenwoordige en toekomstige roerende goederen van ieder van hen, van de gemeenschap uit te sluiten.

In dit geval, en nadat ieder echtgenoot zijn behoorlijk bewezen inbrengsten heeft vooraf genomen, blijft de verdeling beperkt tot de aanwinsten die gedurende het huwelijk door de echtgenoten samen of afzonderlijk zijn verwezenlijkt, en die voortkomen zowel van hun gemeenschappelijke arbeid als van de besparingen op de vruchten en inkomsten van de goederen van beide echtgenoten.

1499. Indien roerende goederen die bij het aangaan van het huwelijk aanwezig waren of nadien zijn verkregen, niet werden vastgesteld in een boedelbeschrijving of een staat in behoorlijke vorm, worden zij als aanwinst beschouwd.

AFDELING II

Beding waarbij de roerende goederen geheel of ten dele van de gemeenschap worden uitgesloten

1500. De echtgenoten mogen al hun tegenwoordige en toekomstige roerende goederen van hun gemeenschap uitsluiten.

Wanneer zij bedingen dat ieder van hen in de gemeenschap roerende goederen zal inbrengen tot een bepaald bedrag of voor een bepaalde waarde, worden zij, daardoor alleen reeds, geacht zich het overige voor te behouden.

1501. Dit beding maakt de echtgenoot tot schuldenaar van de gemeenschap voor het bedrag dat hij beloofd heeft te zullen inbrengen, en verplicht hem te bewijzen dat die inbreng gedaan is.

1502. Ten aanzien van de man is de inbreng genoegzaam bewezen door de verklaring in het huwelijkscontract, dat zijn roerende goederen die waarde hebben.

Ten aanzien van de vrouw is de inbreng genoegzaam bewezen door de kwijting die de man afgeeft aan haar zelf of aan hen die haar het huwelijksgoed gegeven hebben.

1503. Ieder echtgenoot heeft het recht om, bij de ontbinding van de gemeenschap, de waarde van de roerende goederen die hij bij het aangaan van het huwelijk heeft aangebracht of die hij nadien verkregen heeft, vooraf terug te nemen in zover die waarde zijn bedongen inbreng in de gemeenschap overschrijdt.

1504. De roerende goederen die een van de echtgenoten gedurende het huwelijk verkrijgt, moeten door een boedelbeschrijving worden vastgesteld.

Bij gebreke van een boedelbeschrijving van de door de man verkregen roerende goederen, of van een titel geschikt om de omvang van die goederen en hun waarde, na aftrek van de schulden, te bewijzen, mag de man die niet terugnemen.

Indien het ontbreken van een boedelbeschrijving betrekking heeft op roerende goederen die de vrouw verkregen heeft, kan zij of kunnen haar erfgenamen de waarde van die roerende goederen bewijzen hetzij door titels, hetzij door getuigen, hetzij zelfs door de algemene bekendheid.

AFDELING III

Beding waarbij onroerende goederen als roerend goed worden ingebracht

1505. Wanneer de echtgenoten of een van hen hun tegenwoordige of toekomstige onroerende goederen voor het geheel of voor een deel in de gemeenschap inbrengen, wordt dat beding *inbreng van onroerend goed als roerend goed* genoemd.

1506. De inbreng van onroerend goed als roerend goed kan bepaald of onbepaald zijn.

Hij is bepaald, wanneer de echtgenoot verklaard heeft een bepaald onroerend goed voor het geheel of tot een vastgesteld bedrag als roerend goed in de gemeenschap in te brengen.

Hij is onbepaald, wanneer de echtgenoot eenvoudig verklaard heeft zijn onroerende goederen tot een vastgesteld bedrag in de gemeenschap in te brengen.

1507. De bepaalde inbreng van onroerend goed als roerend goed heeft ten gevolge dat het onroerend goed of de onroerende goederen waarop hij betrekking heeft, goederen van de gemeenschap worden evenals de roerende goederen zelf.

Wanneer een onroerend goed of de onroerende goederen van de vrouw voor het geheel als roerend goed worden ingebracht, mag de man daarover beschikken zoals over de andere goederen van de gemeenschap, en ze voor het geheel vervreemden.

Wanneer een onroerend goed slechts voor een vastgesteld bedrag als roerend goed wordt ingebracht, mag de man het echter vervreemden dan met toestemming van de vrouw; hij mag het echter zonder haar toestemming met hypotheek bezwaren, doch slechts ten belope van het als roerend goed ingebrachte gedeelte.

1508. De onbepaalde inbreng van onroerende goederen als roerend goed geeft aan de gemeenschap niet de eigendom van de onroerende goederen waarop hij betrekking heeft; het beding heeft alleen ten gevolge dat de echtgenoot die het heeft toegestaan, gehouden is, bij de ontbinding van de gemeenschap, enige van zijn onroerende goederen in de massa te laten opnemen, en wel tot het door hem beloofde bedrag.

Anders dan in het vorige artikel bepaald is, mag de man de onroerende goederen waarvoor de onbepaalde inbreng als roerend goed bedongen is, noch voor het geheel noch voor een deel vervreemden zonder toestemming van zijn vrouw; doch hij mag deze goederen met hypotheek bezwaren tot het bedrag van die inbreng.

1509. De echtgenoot die enig erf als roerend goed heeft ingebracht, mag bij de verdeling dat erf voor zich behouden, mits hij het op zijn aandeel toerekent voor de prijs die het op dat ogenblik waard is; en zijn erfgenamen hebben hetzelfde recht.

AFDELING IV

Beding van scheiding van schulden

1510. Het beding waarbij de echtgenoten bepalen dat zij ieder afzonderlijk hun persoonlijke schulden zullen betalen, verplicht hen om, bij de ontbinding van de gemeenschap, elkaar de schulden te vergoeden waarvan blijkt dat die door de gemeenschap zijn betaald tot bevrijding van de echtgenoot die de schuldenaar was.

Dezelfde verplichting bestaat hetzij er een boedelbeschrijving is opgemaakt of niet; indien echter de door de echtgenoten ingebrachte roerende goederen niet zijn vastgesteld door een vóór het huwelijk opgemaakte boedelbeschrijving of staat in authentieke vorm, kunnen de schuldeisers van elke echtgenoot, zonder te letten op enige onderscheiding waarop men zich zou beroepen, betaling vervolgen zowel op de roerende goederen waarvan geen boedelbeschrijving is opgemaakt, als op alle andere goederen van de gemeenschap.

De schuldeisers hebben hetzelfde recht op de roerende goederen die de echtgenoten tijdens de gemeenschap verkrijgen, indien deze goederen niet eveneens zijn vastgesteld door een boedelbeschrijving of staat in authentieke vorm.

1511. Wanneer de echtgenoten een bepaalde som of een bepaalde zaak in de gemeenschap inbrengen, sluit die inbreng de stilzwijgende overeenkomst in, dat hij niet bezwaard is met schulden van vóór het huwelijk; en de echtgenoot die schuldenaar is, moet aan de andere alle schulden vergoeden die de beloofde inbreng zouden verminderen.

1512. Het beding van scheiding van schulden verhindert niet dat de interesten en rentetermijnen die sinds het aangaan van het huwelijk hebben gelopen, ten laste van de gemeenschap komen.

1513. Wanneer de gemeenschap vervolgd wordt wegens schulden van een echtgenoot die, volgens verklaring in het contract, vrij was van iedere schuld van vóór het huwelijk, heeft de andere echtgenoot recht op een vergoeding, die verhaald wordt, hetzij op het aandeel in de gemeenschap dat toekomt aan de echtgenoot die schuldenaar is, hetzij op de persoonlijke goederen van deze echtgenoot; en, ingeval zulks ontoereikend is, kan die vergoeding bij wege van vrijwaring gevorderd worden van de vader, de moeder, de bloedverwant in de opgaande lijn of de voogd die hem vrij van iedere schuld verklaard hebben.

Die vordering tot vrijwaring kan zelfs uitgeoefend worden door de man tijdens de gemeenschap, indien de schuld in de persoon van de vrouw ontstaan is; in dit geval echter is de vrouw of zijn haar erfgenamen terugbetaling verschuldigd aan de garanten, na de ontbinding van de gemeenschap.

AFDELING V

Bevoegdheid aan de vrouw verleend om haar inbreng vrij en onbelast terug te nemen

1514. De vrouw mag bedingen dat zij, ingeval zij van de gemeenschap afstand doet, geheel of ten dele zal terugnemen hetgeen zij daarin heeft ingebracht, hetzij bij het aangaan van het huwelijk, hetzij nadien; dit beding kan echter niet verder reiken dan tot de uitdrukkelijk vermelde goederen, noch strekken tot voordeel van andere dan de aangewezen personen.

Zo strekt de bevoegdheid om de roerende goederen terug te nemen die de vrouw bij het aangaan van het huwelijk heeft ingebracht, zich niet uit tot die welke zij gedurende het huwelijk mocht verkrijgen.

Zo strekt de bevoegdheid die aan de vrouw verleend is, zich niet uit tot de kinderen; en strekt de bevoegdheid die aan de vrouw en aan de kinderen verleend is, zich niet uit tot de erfgenamen in de opgaande lijn of in de zijlijn.

In elk geval kunnen de inbrengsten niet teruggenomen worden dan na aftrek van de persoonlijke schulden van de vrouw, indien deze zijn betaald door de gemeenschap.

AFDELING VI

Bedongen vooruitneming

1515. Het beding waarbij de langstlevende echtgenoot wordt gemachtigd om, vóór elke verdeling, een bepaalde geldsom of een bepaalde hoeveelheid roerende goederen in natura vooraf te nemen, verleent aan de vrouw die haar man overleeft, alleen dan recht op die vooruitneming, indien zij de gemeenschap aanvaardt, tenzij het huwelijkscontract haar dit recht heeft voorbehouden zelfs voor het geval dat zij afstand doet.

Buiten zodanig voorbehoud wordt het recht van vooruitneming slechts uitgeoefend op de te verdelen massa, en niet op de persoonlijke goederen van de vooroverleden echtgenoot.

1516. De vooruitneming wordt niet beschouwd als een voordeel dat aan de vormen van de schenking is onderworpen, maar wel als een huwelijksovereenkomst.

1517. De [...] dood maakt de vooruitneming opvorderbaar.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 23° van de wet van 15 december 1949.

1518. Ontbinding van de gemeenschap door echtscheiding of door scheiding van tafel en bed, heeft geen dadelijke uitkering van de vooruitneming ten gevolge; maar de echtgenoot die hetzij echtscheiding, hetzij scheiding van tafel en bed bekomen heeft, behoudt zijn recht op de vooruitneming voor het geval dat hij het langst leeft. Is het de vrouw die de scheiding bekomen heeft, dan verblijft de som of de zaak die het voorwerp is van de vooruitneming, altijd voorlopig aan de man, onder verplichting van borgstelling.

1519. De schuldeisers van de gemeenschap hebben altijd het recht om de in de vooruitneming begrepen zaken te doen verkopen, behoudens het verhaal van de echtgenoot, overeenkomstig artikel 1515.

AFDELING VII

Bedingen waarbij aan de echtgenoten een ongelijk aandeel in de gemeenschap wordt toegekend

1520. De echtgenoten mogen van de gelijke verdeling, bij de wet bepaald, afwijken hetzij door aan de langstlevende echtgenoot of aan zijn erfgenamen slechts een aandeel in de gemeenschap te geven dat kleiner is dan de helft, hetzij door hem voor alle recht in de gemeenschap slechts een vaste geldsom te geven, hetzij door te bedingen dat de ganse gemeenschap, in bepaalde gevallen, zal toetoebehoren aan de langstlevende der echtgenoten, of enkel aan een van hen.

1521. Wanneer bedongen is dat de echtgenoot of zijn erfgenamen slechts een beperkt aandeel in de gemeenschap zullen hebben, zoals een derde of een vierde, dan draagt de echtgenoot wiens aandeel aldus beperkt is, of dragen zijn erfgenamen de last van de schulden der gemeenschap slechts naar evenredigheid van het aandeel dat zij uit de baten ontvangen.

De overeenkomst is nietig, indien zij de echtgenoot wiens aandeel aldus beperkt is, of zijn erfgenamen, verplicht een groter aandeel in de schulden te dragen, of indien zij hen vrijstelt van de verplichting om daarin een aandeel te dragen gelijk aan het aandeel dat zij uit de baten ontvangen.

1522. Het beding waarbij bepaald wordt dat een van de echtgenoten of zijn erfgenamen, voor alle recht in de gemeenschap, slechts op een bepaalde geldsom zullen kunnen aanspraak maken, vormt een vast akkoord dat de andere echtgenoot of zijn erfgenamen verplicht de bedongen som te betalen, hetzij de gemeenschap gunstig of ongunstig is, toereikend of niet toereikend om de som te voldoen.

1523. Indien het vast akkoord alleen ten opzichte van de erfgenamen van de echtgenoot bedongen is, heeft deze laatste ingeval hij het langst leeft, recht op de wettelijke verdeling bij helften.

1524. De man of zijn erfgenamen die, krachtens het in artikel 1520 omschreven beding, de gehele gemeenschap voor zich behouden, zijn verplicht alle schulden ervan te voldoen.

De schuldeisers hebben in dit geval geen enkele vordering tegen de vrouw of tegen haar erfgenamen.

De overlevende vrouw die tegenover de erfgenamen van de man het recht heeft om tegen betaling van een bedongen geldsom de gehele gemeenschap voor zich te behouden, heeft de keus om ofwel hun die som te betalen, terwijl zij voor alle schulden moet instaan, ofwel van de gemeenschap afstand te doen en de goederen en de lasten daarvan aan de erfgenamen van de man over te laten.

1525. Het is de echtgenoten geoorloofd te bedingen dat de gehele gemeenschap zal toebehoren aan de langstlevende of enkel aan een van hen, behoudens het recht van de erfgenamen van de andere echtgenoot om de inbrengsten en kapitalen terug te nemen, die van de zijde van hun rechtsvoorganger in de gemeenschap zijn gevallen.

Dit beding wordt niet beschouwd als een voordeel, onderworpen aan de bepalingen betreffende de schenking, wat het wezen van de schenking of wat haar vorm betreft, maar enkel als een huwelijksovereenkomst en een overeenkomst tussen vennoten.

AFDELING VIII

Algemene gemeenschap

1526. De echtgenoten mogen bij huwelijkscontract een algemene gemeenschap van hun goederen, zowel roerende als onroerende, tot stand brengen, omvattende hun tegenwoordige en toekomstige goederen, of alleen al hun tegenwoordige goederen, of alleen al hun toekomstige goederen.

BEPALINGEN aan de acht voorafgaande afdelingen gemeen

1527. De overeenkomsten waarvoor de bedongen gemeenschap vatbaar is, zijn niet beperkt tot hetgeen in de acht voorafgaande afdelingen bepaald is.

De echtgenoten mogen alle andere overeenkomsten maken, zoals in artikel 1387 bepaald is, en behoudens de in de artikelen 1388, 1389 en 1390 gestelde beperkingen.

Nochtans zal, ingeval er kinderen zijn uit een vroeger huwelijk, elke overeenkomst die door haar gevolgen ertoe strekt om aan een van de echtgenoten meer te geven dan het gedeelte bepaald bij artikel 1098 in de titel *Schenkingen onder de levenden en testamenten*, zonder gevolg blijven voor alles wat dit gedeelte overschrijdt; winsten echter die alleen voortkomen van de gemeenschappelijke arbeid en van besparingen op de inkomsten van ieder der echtgenoten, al zijn die ongelijk, worden niet beschouwd als een voordeel waarbij de kinderen uit het eerste huwelijk worden benadeeld.

1528. De bedongen gemeenschap blijft onderworpen aan de regels van de wettelijke gemeenschap, voor alle gevallen waarin het contract daarvan niet stilzwijgend of uitdrukkelijk afwijkt.

AFDELING IX

Overeenkomsten waarbij de gemeenschap van goederen wordt uitgesloten

1529. Wanneer de echtgenoten, zonder zich aan het dotaal stelsel te onderwerpen, verklaren dat zij zonder gemeenschap huwen, of dat zij gescheiden van goederen zullen zijn, worden de gevolgen van dit beding geregeld als volgt.

§ I. *Beding waarbij bepaald wordt dat de echtgenoten zonder gemeenschap huwen*

1530. Het beding waarbij bepaald wordt dat de echtgenoten zonder gemeenschap huwen, geeft aan de vrouw niet het recht om haar goederen te beheren of de vruchten ervan in ontvangst te nemen; deze vruchten worden geacht aan de man te zijn aangebracht om de lasten van het huwelijk te helpen dragen.

1531. De man behoudt het beheer van de roerende en de onroerende goederen van de vrouw en bijgevolg het recht om alle roerende goederen die zij als huwelijksgoed aanbrengt of die zij gedurende het huwelijk verkrijgt, in ontvangst te nemen, behoudens zijn verplichting om die goederen terug te geven na de ontbinding van het huwelijk, of na de scheiding van goederen welke door het gerecht zou worden uitgesproken.

1532. Indien er onder de roerende goederen die de vrouw als huwelijksgoed heeft aangebracht, of die zij gedurende het huwelijk verkrijgt, zaken zijn die men niet kan gebruiken zonder ze te verbruiken, moet een staat van schatting daarvan gevoegd worden bij het huwelijkscontract, of moet een boedelbeschrijving daarvan opgemaakt worden ten tijde dat de vrouw die goederen verkrijgt, en de man moet de geschatte waarde vergoeden.

1533. De man is verplicht alle lasten van het vruchtgebruik te dragen.

1534. Het beding waarvan sprake in deze paragraaf, belet niet overeen te komen dat de vrouw jaarlijks een bepaald gedeelte van haar inkomsten tegen haar persoonlijke kwijting zal ontvangen voor haar onderhoud en haar persoonlijke behoeften.

1535. De onroerende goederen in het geval van deze paragraaf als huwelijksgoed aangebracht, zijn niet onvervreemdbaar.

Zij kunnen echter niet worden vervreemd zonder toestemming van de man en, in geval van weigering van de man, zonder machtiging van de rechter.

§ II. *Beding van scheiding van goederen*

1536. [Wanneer de echtgenoten bij hun huwelijkscontract bedingen dat zij gescheiden van goederen zullen zijn, behoudt de vrouw het vrije beheer en de vrije beschikking over haar roerende en haar onroerende goederen, alsook het genot van haar inkomsten.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 22 juni 1959.

1537. [Ieder van de echtgenoten draagt bij in de lasten van het huwelijk, volgens de bepalingen van hun contract.]

Aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 22 juni 1959.

1538. [...]

Opgeheven bij art. 7, § 1 van de wet van 30 april 1958.

1539. Wanneer de gescheiden vrouw het genot van haar goederen aan haar man heeft gelaten, is deze, hetzij op het verzoek dat de vrouw tot hem zou richten, hetzij bij de ontbinding van het huwelijk, slechts gehouden tot het opleveren van de aanwezige vruchten, en hij is geen verantwoording schuldig van de vruchten die tot dan toe zijn verbruikt.

HOOFDSTUK III

Dotaal stelsel

1540. Het huwelijksgoed, in dit stelsel evenals in dat van hoofdstuk II, is het goed dat de vrouw aan de man aanbrengt om de lasten van het huwelijk te dragen.

1541. Alles wat door de vrouw zelf als huwelijksgoed wordt aangebracht of haar bij huwelijkscontract gegeven wordt, is dotaal, tenzij anders bedongen is.

EERSTE AFDELING

Aanbrengst van huwelijksgoed

1542. Als huwelijksgoed kunnen worden aangebracht alle tegenwoordige en toekomstige goederen van de vrouw, of alleen al haar tegenwoordige goederen, of een deel van haar tegenwoordige en toekomstige goederen, of zelfs een bepaald goed.

De aanbrengst van alle goederen van de vrouw als huwelijkgoed, in algemene bewoordingen gedaan, omvat de toekomstige goederen niet.

1543. Aanbrengst of vermeerdering van huwelijksgoed kan niet plaatshebben gedurende het huwelijk.

1544. Wanneer ouders gezamenlijk huwelijksgoed geven zonder ieders aandeel te bepalen, wordt ieder geacht een gelijk deel te geven.

Wanneer huwelijksgoed gegeven wordt door de vader alleen, maar van vaders- en moederswege, is de moeder, hoewel bij het contract aanwezig, niet verbonden, en blijft het huwelijksgoed geheel ten laste van de vader.

1545. Wanneer de langstlevende der ouders huwelijksgoed geeft van vaders- en moederswege, zonder ieders aandeel te bepalen, wordt het huwelijksgoed eerst genomen uit de rechten van de aanstaande echtgenoot op de goederen van de vooroverleden vader of moeder, en, voor het overige, uit de goederen van degene die het huwelijksgoed geeft.

1546. Wanneer ouders huwelijksgoed geven aan een dochter die eigen goederen bezit, waarvan zij het genot hebben, wordt niettemin het huwelijksgoed genomen uit de goederen van de ouders die het geven, tenzij anders bedongen is.

1547. Zij die huwelijksgoed verstrekken, zijn gehouden tot vrijwaring van de verstrekte goederen.

1548. De interest van het huwelijksgoed loopt van rechtswege van de dag van het huwelijk tegen degenen die het beloofd hebben, zelfs indien voor de uitkering een tijd bepaald is, tenzij anders bedongen is.

AFDELING II

Rechten van de man betreffende de dotale goederen, en onvervreemdbaarheid van het dotale erf

1549. De man alleen heeft het beheer van de dotale goederen gedurende het huwelijk.

Hij alleen heeft het recht om de schuldenaars en de houders van die goederen te vervolgen, de vruchten en de interesten ervan te innen en terugbetaling van de kapitalen te ontvangen.

Nochtans kan bij huwelijkscontract worden overeengekomen dat de vrouw jaarlijks een gedeelte van haar inkomsten tegen haar persoonlijke kwijting zal ontvangen voor haar onderhoud en haar persoonlijke behoeften.

1550. De man is niet verplicht borg te stellen voor het ontvangen huwelijksgoed, tenzij het huwelijkscontract hem die verplichting heeft opgelegd.

1551. Indien het huwelijksgoed geheel of ten dele bestaat in roerende goederen die bij het huwelijkscontract zijn geschat, zonder de verklaring dat de schatting geen verkoop uitmaakt, wordt de man eigenaar ervan en is hij slechts de prijs verschuldigd waarop de roerende goederen zijn gewaardeerd.

1552. De schatting van een onroerend goed, als huwelijksgoed aangebracht, draagt de eigendom daarvan niet over aan de man, tenzij zulks uitdrukkelijk verklaard wordt.

1553. Een onroerend goed dat met dotaal geld verkregen wordt, is niet dotaal, tenzij de verplichting om te beleggen bij het huwelijkscontract bedongen is.

Hetzelfde geldt omtrent een onroerend goed dat in betaling gegeven wordt voor in geld bepaald huwelijksgoed.

1554. Onroerende goederen die als huwelijksgoed zijn aangebracht, mogen gedurende het huwelijk noch door de man, noch door de vrouw, noch door beiden gezamenlijk, vervreemd of met hypotheek bezwaard worden; behoudens de hierna gestelde uitzonderingen.

1555. De vrouw mag, met toestemming van haar man of, in geval van weigering van haar man, met verlof van de rechter, haar dotale goederen schenken om een stand te verschaffen aan kinderen die zij uit een vroeger huwelijk heeft; maar indien zij slechts gemachtigd is door de rechter, moet zij het genot aan haar man voorbehouden.

1556. Zij mag ook, met toestemming van haar man, haar dotale goederen schenken om aan hun gemeenschappelijke kinderen een stand te verschaffen.

1557. Een dotaal onroerend goed mag vervreemd worden, wanneer de vervreemding ervan door het huwelijkscontract is toegelaten.

1558. Een dotaal onroerend goed mag eveneens, met verlof van de rechter, en bij opbod, na drie aanplakkingen, vervreemd worden :

Om ontslag van de man of de vrouw uit de gevangenis te bekomen;

Om aan de familie levensonderhoud te verschaffen in de gevallen bepaald bij de artikelen 203, 205 en 206 in de titel *Het huwelijk*;

Om schulden te betalen van de vrouw of van degenen die het huwelijksgoed gegeven hebben, indien die schulden vóór het huwelijkscontract een vaste dagtekening hadden verkregen;

Om grove herstellingen te doen, die voor het behoud van het dotale onroerend goed onmisbaar zijn;

Ten slotte, wanneer dit onroerend goed zich in onverdeeldheid met derden bevindt, en als onverdeelbaar erkend is.

In al die gevallen zal het gedeelte van de verkoopprijs dat de erkende behoeften overschrijdt, dotaal blijven, en als zodanig ten voordele van de vrouw belegd worden.

1559. Een dotaal onroerend goed mag, doch alleen met toestemming van de vrouw, geruild worden voor een ander onroerend goed dat ten minste voor vier vijfden in waarde gelijk is, mits het nut van de ruil bewezen is, machtiging van de rechter bekomen wordt, en de ruil geschiedt volgens een schatting door deskundigen, die door de rechtbank ambtshalve benoemd worden.

In dat geval is het in ruil ontvangen onroerend goed dotaal; de vergoeding van de overwaarde, indien er een is, is eveneens dotaal, en zal als zodanig ten voordele van de vrouw worden belegd.

1560. Indien, buiten de hiervoren bepaalde uitzonderingsgevallen, de vrouw of de man, of beiden gezamenlijk, het dotale erf vervreemden, kan de vrouw of kunnen haar erfgenamen de vervreemding doen vernietigen na de ontbinding van het huwelijk, zonder dat men zich tegen hen kan beroepen op enige verjaring tijdens de duur van het huwelijk; de vrouw heeft hetzelfde recht na scheiding van goederen.

De man zelf kan de vervreemding doen vernietigen gedurende het huwelijk, maar hij is tot schadevergoeding jegens de koper gehouden, indien hij in het contract niet heeft verklaard dat het verkochte goed dotaal was.

1561. De dotale onroerende goederen waaromtrent in het huwelijkscontract niet verklaard is dat zij vervreemdbaar zijn, zijn gedurende het huwelijk niet voor verjaring vatbaar, tenzij de verjaring reeds eerder begonnen was.

Zij worden echter voor verjaring vatbaar na scheiding van goederen, onverschillig op welk tijdstip de verjaring begonnen is.

1562. De man is, met betrekking tot de dotale goederen, gehouden tot alle verplichtingen van een vruchtgebruiker.

Hij is aansprakelijk voor elke verjaring die verkregen is en voor elke beschadiging die ontstaan is door zijn nalatigheid.

1563. Indien het huwelijksgoed in gevaar is gebracht, kan de vrouw scheiding van goederen vorderen, gelijk bepaald is in de artikelen 1443 en volgende.

AFDELING III

Teruggave van het huwelijksgoed

1564. Indien het huwelijksgoed bestaat in onroerende goederen,

Of in roerende goederen die in het huwelijkscontract niet zijn geschat, ofwel zijn geschat met de verklaring dat de schatting de eigendom ervan aan de vrouw niet ontneemt,

Kan de man of kunnen zijn erfgenamen genoodzaakt worden het huwelijksgoed terstond na de ontbinding van het huwelijk terug te geven.

1565. Indien het huwelijksgoed bestaat in een geldsom,

Of in roerende goederen die in het contract zijn geschat zonder de verklaring dat de schatting de man niet tot eigenaar ervan maakt,

Kan de teruggave ervan eerst een jaar na de ontbinding geëist worden.

1566. Indien de roerende goederen waarvan de vrouw de eigendom behoudt, door het gebruik en buiten de schuld van de man vervallen zijn, is hij slechts gehouden tot teruggave van de roerende goederen die overblijven, en zulks in de staat waarin deze zich bevinden.

Niettemin mag de vrouw, in ieder geval, het linnen en de kleren die op dat ogenblik tot haar gebruik dienen, terugnemen, met dien verstande dat de waarde in rekening gebracht wordt, indien het linnen en de kleren oorspronkelijk met schatting zijn aangebracht.

1567. Indien het huwelijksgoed schuldvorderingen of gevestigde renten bevat, die zijn teniet gegaan of verminderd zonder dat zulks aan de nalatigheid van de man kan worden toegeschreven, is hij daarvoor niet aansprakelijk, en kan hij volstaan met de contracten terug te geven.

1568. Indien een vruchtgebruik als huwelijksgoed is aangebracht, is de man of zijn diens erfgenamen, bij de ontbinding van het huwelijk, enkel verplicht tot teruggave van het recht van vruchtgebruik en niet van de gedurende het huwelijk vervallen vruchten.

1569. Indien het huwelijk tien jaren geduurd heeft sinds de tijd die voor de uitkering van het huwelijksgoed bepaald was, kan de vrouw of kunnen haar erfgenamen het huwelijksgoed, na de ontbinding van het huwelijk, van de man terugvorderen, zonder te moeten bewijzen dat hij het ontvangen heeft, tenzij hij mocht doen blijken dat hij vruchteloos pogingen heeft aangewend om de uitkering ervan te bekomen.

1570. Indien het huwelijk door de dood van de vrouw ontbonden wordt, lopen de interesten en de vruchten van het terug te geven huwelijksgoed van rechtswege ten voordele van haar erfgenamen, te rekenen van de dag van de ontbinding.

Indien het huwelijk door de dood van de man ontbonden wordt, heeft de vrouw de keus om de interesten van haar huwelijksgoed gedurende het rouwjaar te vorderen, of zich gedurende die tijd levensmiddelen te verschaffen op kosten van de nalatenschap van de man; maar in beide gevallen moeten haar gedurende dat jaar huisvesting en rouwkleren verstrekt worden uit de nalatenschap en zonder dat zulks op de haar verschuldigde interesten wordt toegerekend.

1571. Bij de ontbinding van het huwelijk worden de vruchten van de dotale onroerende goederen tussen de man en de vrouw of hun erfgenamen verdeeld, naar evenredigheid van de tijd dat het huwelijk, in het laatste jaar, geduurd heeft.

Het jaar wordt gerekend van de dag waarop het huwelijk werd voltrokken.

1572. De vrouw en haar erfgenamen hebben voor de terugvordering van het huwelijksgoed geen voorrecht boven de schuldeisers wier hypotheek aan de hare voorafgaat.

1573. Indien de man reeds onvermogend was en geen bedrijf of beroep had toen de vader huwelijksgoed aan zijn dochter gaf, heeft deze laatste geen andere verplichting dan in de nalatenschap van haar vader inbreng te doen van de rechtsvordering tot teruggave van het huwelijksgoed, die zij bezit tegen de nalatenschap van haar man.

Indien echter de man eerst na het huwelijk onvermogend is geworden,

Of indien hij een bedrijf of een beroep had dat voor hem het bezit van goederen verving,

Treft het verlies van het huwelijksgoed alleen de vrouw.

AFDELING IV

Parafernale goederen

1574. Alle goederen van de vrouw die niet als huwelijksgoed zijn aangebracht, zijn parafernaal.

1575. Indien alle goederen van de vrouw parafernaal zijn, en indien het contract geen bepaling bevat waarbij haar een aandeel in de lasten van het huwelijk wordt opgelegd, draagt de vrouw in die lasten bij ten belope van een derde van haar inkomsten.

1576. De vrouw heeft het beheer en het genot van haar parafernale goederen.

Zij kan die echter niet vervreemden, en evenmin kan zij met betrekking tot die goederen in rechte optreden zonder machtiging van haar man of, in geval van weigering van haar man, zonder verlof van de rechter.

1577. Indien de vrouw aan haar man last geeft om haar parafernale goederen te beheren, onder verplichting om aan haar rekening te doen van de vruchten, is hij jegens haar gehouden als ieder lasthebber.

1578. Indien de man het genot van de parafernale goederen van zijn vrouw heeft gehad, zonder lastgeving, maar ook zonder verzet harerzijds, is hij, bij de ontbinding van het huwelijk, of op het eerste verzoek van de vrouw, slechts gehouden tot het opleveren van de aanwezige vruchten, en hij is geen verantwoording schuldig van de vruchten die tot dan toe zijn verbruikt.

1579. Indien de man het genot van de parafernale goederen heeft gehad, ondanks het gebleken verzet van de vrouw, is hij haar verantwoording schuldig zowel van alle aanwezige als verbruikte vruchten.

1580. De man die het genot van de parafernale goederen heeft, is gehouden tot alle verplichtingen van een vruchtgebruiker.

Bijzondere bepaling

1581. De echtgenoten die zich aan het dotaal stelsel onderwerpen, mogen niettemin een gemeenschap van aanwinsten bedingen, en de gevolgen van die gemeenschap worden geregeld zoals bepaald is in de artikelen 1498 en 1499.

TITEL VI

Koop

EERSTE HOOFDSTUK

Aard en vorm van de koop

1582. Koop is een overeenkomst waarbij de ene partij zich verbindt om een zaak te leveren, en de andere om daarvoor een prijs te betalen.

Hij kan bij authentieke of bij onderhandse akte worden aangegaan.

1583. Hij is tussen partijen voltrokken, en de koper verkrijgt van rechtswege de eigendom ten aanzien van de verkoper, zodra er overeenkomst is omtrent de zaak en de prijs, hoewel de zaak nog niet geleverd en de prijs nog niet betaald is.

1584. Koop kan worden aangegaan hetzij eenvoudig, hetzij onder een opschortende of onder een ontbindende voorwaarde.

Hij kan ook twee of meer alternatieve zaken tot voorwerp hebben.

In al die gevallen worden de gevolgen van de koop geregeld naar de algemene beginselen van de overeenkomsten.

1585. Wanneer koopwaren niet bij de hoop, maar bij het gewicht, het getal of de maat verkocht zijn, is de koop nog niet voltrokken, in die zin dat het risico van de verkochte zaken voor de verkoper blijft totdat zij zijn gewogen, geteld of gemeten; maar de koper kan ofwel de levering ervan eisen, ofwel, in geval van niet-uitvoering van de verbintenis, schadevergoeding, indien daartoe grond bestaat.

1586. Wanneer echter de koopwaren bij de hoop verkocht zijn, is de koop voltrokken, hoewel de koopwaren nog niet zijn gewogen, geteld of gemeten.

1587. Ten aanzien van wijn, olie en andere zaken die men gewoon is te proeven alvorens ze te kopen, is er geen koop zolang de koper die niet heeft geproefd en aanvaard.

1588. Koop op proef wordt altijd vermoed te zijn aangegaan onder een opschortende voorwaarde.

1589. Verkoopbelofte geldt als koop, wanneer er wederzijdse toestemming van de partijen is omtrent de zaak en omtrent de prijs.

1590. Indien bij de verkoopbelofte handgeld is gegeven, is ieder van de contractanten vrij, van de verkoopbelofte af te zien :

Hij die het handgeld heeft gegeven, door het te laten behouden,

En hij die het handgeld heeft ontvangen, door het dubbel terug te geven.

1591. De koopprijs moet bepaald zijn en door de partijen worden vastgesteld.

1592. De bepaling van de koopprijs kan echter aan een derde worden overgelaten; indien de derde de waardering niet wil of niet kan doen, is er geen koop.

1593. De kosten van de akten en andere bijkomende kosten van de koop komen ten laste van de koper.

HOOFDSTUK II

Wie kopen of verkopen kan

1594. Al degenen aan wie de wet het niet verbiedt, kunnen kopen of verkopen.

1595. Tussen echtgenoten kan geen koopcontract worden aangegaan, dan in de drie volgende gevallen :

1° Wanneer een van de echtgenoten aan de andere echtgenoot, van wie hij gerechtelijk gescheiden is, goederen overdraagt tot voldoening van diens rechten;

2° Wanneer de overdracht die de man doet aan zijn vrouw, zelfs als hij van haar niet gescheiden is, een wettige oorzaak heeft, zoals de wederbelegging van haar vervreemde onroerende goederen of van penningen die haar toebehoren, indien die onroerende goederen of penningen niet in de gemeenschap vallen;

3° Wanneer de vrouw aan haar man goederen overdraagt tot betaling van een geldsom die zij hem als huwelijksgoed beloofd heeft, en er geen gemeenschap van goederen is;

Behoudens echter, in deze drie gevallen, de rechten van de erfgenamen van de contracterende partijen, indien er onrechtstreekse bevoordeling is.

1596. Bij een openbare verkoping mogen, op straffe van nietigheid, noch door henzelf noch door tussenpersonen, kopers worden :

Voogden, wat betreft de goederen van hen over wie zij de voogdij hebben;

Lasthebbers, wat betreft de goederen met de verkoop waarvan zij belast zijn;

Bestuurders, wat betreft de goederen van de gemeenten of van de openbare instellingen, die aan hun zorg zijn toevertrouwd;

Openbare ambtenaren, wat betreft de goederen van de Staat, waarvan de verkoop door hun tussenkomst geschiedt.

1597. Rechters, rechters-plaatsvervangers, ambtenaren van het openbaar ministerie, griffiers, deurwaarders, pleitbezorgers, advocaten en notarissen mogen de processen, de betwiste rechten en rechtsvorderingen, die behoren tot de bevoegdheid van de rechtbank binnen wier rechtsgebied zij hun ambt uitoefenen, niet overnemen, op straffe van nietigheid, betaling van kosten en schadevergoeding.

HOOFDSTUK III

Zaken die verkocht kunnen worden

1598. Alles wat in de handel is, kan verkocht worden wanneer geen bijzondere wetsbepalingen de vervreemding ervan verbieden.

1599. De verkoop van eens anders zaak is nietig; hij kan grond tot schadevergoeding opleveren, wanneer de koper niet geweten heeft dat de zaak aan een ander toebehoorde.

1600. De nalatenschap van een nog levend persoon kan niet verkocht worden, zelfs niet met zijn toestemming.

1601. Wanneer de verkochte zaak op het ogenblik van de koop geheel was teniet gegaan, is de koop nietig.

Is slechts een gedeelte van de zaak teniet gegaan, dan heeft de koper de keus om van de koop af te zien, of het behouden gebleven gedeelte te eisen, mits hij de prijs bij vergelijkende waardering doet bepalen.

HOOFDSTUK IV

Verplichtingen van de verkoper

EERSTE AFDELING

Algemene bepalingen

1602. De verkoper is verplicht duidelijk te verklaren waartoe hij zich verbindt.

Ieder duister of dubbelzinnig beding wordt tegen de verkoper uitgelegd.

1603. Hij heeft twee hoofdverplichtingen, de door hem verkochte zaak te leveren, en die te vrijwaren.

AFDELING II

Levering

1604. Levering is de overdracht van de verkochte zaak in de macht en het bezit van de koper.

1605. De verplichting om onroerende goederen te leveren is door de verkoper vervuld, wanneer hij de sleutels heeft afgegeven, indien het een gebouw betreft, of wanneer hij de titels van eigendom heeft afgegeven.

1606. De levering van roerende goederen geschiedt :

Of door de werkelijke overgave,

Of door afgifte van de sleutels van de gebouwen waarin zij zich bevinden,

Of zelfs door de enkele toestemming van de partijen, indien de overgave niet kan geschieden op het ogenblik van de koop, of indien de koper de goederen reeds in een andere hoedanigheid in zijn macht had.

1607. De overgave van onlichamelijke rechten geschiedt ofwel door de afgifte van de titels, ofwel door het gebruik dat de koper, met toestemming van de verkoper, daarvan maakt.

1608. De kosten van de levering komen ten laste van de verkoper, en die van de afhaling komen ten laste van de koper, indien het tegendeel niet bedongen is.

1609. De levering moet geschieden op de plaats waar het verkochte goed zich ten tijde van de koop bevond, indien daaromtrent niet anders is overeengekomen.

1610. Wanneer de verkoper in gebreke blijft de levering te doen binnen de tussen partijen bedongen tijd, heeft de koper de keus om ontbinding van de koop ofwel inbezitstelling te vorderen, indien de vertraging alleen aan de verkoper te wijten is.

1611. In elk geval moet de verkoper tot schadevergoeding veroordeeld worden, indien de koper schade lijdt doordat de levering niet op het bedongen tijdstip heeft plaatsgehad.

1612. De verkoper is niet verplicht de zaak te leveren, indien de koper de prijs niet betaalt en de verkoper hem geen termijn voor de betaling heeft toegestaan.

1613. Evenmin is hij tot levering verplicht, zelfs wanneer hij een termijn voor de betaling heeft toegestaan, indien de koper, sinds de koop, failliet gegaan is of in staat van onvermogen is geraakt, zodat de verkoper in het dreigend gevaar verkeert de prijs te verliezen; tenzij de koper borg stelt voor de betaling op het bepaalde tijdstip.

1614. De zaak moet geleverd worden in de staat waarin zij zich op het ogenblik van de koop bevindt;

Van die dag af behoren alle vruchten aan de koper.

1615. De verplichting om een zaak te leveren strekt zich uit tot haar toebehoren en tot alles wat voor haar blijvend gebruik bestemd is.

1616. De verkoper is verplicht het verkochte te leveren in de omvang die bij de overeenkomst bedongen is, echter met inachtneming van de navolgende bepalingen.

1617. Indien de verkoop van een onroerend goed geschied is met vermelding van de omvang, tegen een bepaalde prijs per maat, is de verkoper verplicht aan de koper, indien deze het eist, de bij de overeenkomst bepaalde grootte te leveren;

En indien hem dit onmogelijk is, of indien de koper het niet eist, moet de verkoper met een evenredige vermindering van de prijs genoegen nemen.

1618. Indien daarentegen, in het geval van het vorige artikel, de omvang groter bevonden wordt dan in het contract is uitgedrukt, heeft de koper de keus om de prijs aan te vullen of van het contract af te zien, indien de overmaat een twintigste gedeelte bedraagt van de opgegeven omvang.

1619. In alle andere gevallen,

Hetzij de koop een zekere en bepaalde zaak betreft,

Hetzij de koop afzonderlijke en afgescheiden erven tot voorwerp heeft,

Hetzij de koop begint met de opgave der maat, of met de aanduiding van de verkochte zaak gevolgd van de opgave der maat,

Levert de uitdrukking van die maat geen grond op tot enige aanvulling van de prijs ten voordele van de verkoper wegens overmaat, of tot enige vermindering van de prijs ten voordele van de koper wegens ondermaat, dan voor zover het verschil tussen de werkelijke maat en die welke in de overeenkomst is uitgedrukt, een twintigste meer of minder bedraagt, berekend naar de waarde van het geheel der verkochte zaken, behalve indien het tegendeel bedongen is.

1620. Ingeval er, volgens het vorige artikel, grond bestaat tot vermeerdering van de prijs wegens overmaat, heeft de koper de keus om van het contract af te zien, of de prijs aan te vullen, en zulks met de interest, indien hij het onroerend goed behouden heeft.

1621. In alle gevallen waarin de koper het recht heeft om van het contract af te zien, is de verkoper verplicht hem, benevens de prijs, zo hij die ontvangen heeft, ook de kosten van dat contract terug te geven.

1622. De rechtsvordering van de verkoper tot aanvulling van de prijs, en die van de koper tot vermindering van de prijs of tot ontbinding van het contract, moeten, op straffe van verval, ingesteld worden binnen een jaar te rekenen van de dag waarop het contract is aangegaan.

1623. Indien twee erven zijn verkocht bij een en hetzelfde contract, en voor een enkele prijs, met opgave van de maat van ieder erf, en indien bevonden wordt dat het ene minder en het andere meer omvang heeft, worden de verschillen tegen elkaar tot het passende beloop verrekend; en de vordering, hetzij tot aanvulling, hetzij tot vermindering van de koopprijs, heeft slechts plaats overeenkomstig de hierboven vastgestelde regels.

1624. De vraag wie van beiden, de verkoper of de koper, het verlies of de beschadiging van de verkochte zaak, vóór de levering ontstaan, moet dragen, wordt beslist overeenkomstig de regels vastgesteld in de titel *Contracten of verbintenissen uit overeenkomst in het algemeen.*

AFDELING III

Vrijwaring

1625. De vrijwaring, waartoe de verkoper jegens de koper gehouden is, heeft een dubbel voorwerp : zij betreft ten eerste het ongestoord bezit van de verkochte zaak en, ten tweede, de verborgen gebreken van die zaak of de koopvernietigende gebreken.

§ 1. *Vrijwaring voor uitwinning.*

1626. Zelfs wanneer bij de koop geen beding omtrent de vrijwaring is gemaakt, is de verkoper van rechtswege verplicht de koper te vrijwaren voor de uitwinning die hij ondergaat op het geheel of op een gedeelte van de verkochte zaak, of voor de lasten die iemand beweert op die zaak te hebben, en die bij de koop niet zijn opgegeven.

1627. Partijen kunnen, door bijzondere overeenkomsten, deze wettelijke verplichting uitbreiden of beperken; zij kunnen zelfs overeenkomen dat de verkoper tot geen vrijwaring zal zijn gehouden.

1628. Zelfs wanneer bedongen is dat de verkoper tot geen vrijwaring zal zijn gehouden, blijft hij toch gehouden tot die welke volgt uit zijn eigen daad; elke hiermee strijdige overeenkomst is nietig.

1629. In hetzelfde geval van een beding van niet-vrijwaring is, bij uitwinning, de verkoper verplicht de prijs terug te geven, tenzij de koper het gevaar van uitwinning heeft gekend ten tijde van de koop, of op eigen risico heeft gekocht.

1630. Wanneer vrijwaring beloofd is, of wanneer dienaangaande niets is bedongen, heeft de koper, in geval van uitwinning, het recht om van de verkoper te vorderen :

1° Teruggave van de prijs;

2° Teruggave van de vruchten, wanneer hij verplicht is die aan de uitwinnende eigenaar uit te keren;

3° De kosten van de vordering tot vrijwaring door de koper ingesteld, en de kosten door de oorspronkelijke eiser gemaakt;

4° Eindelijk, schadevergoeding, alsook de wettig gemaakte kosten van het contract.

1631. Wanneer de verkochte zaak ten tijde van de uitwinning blijkt in waarde verminderd of aanmerkelijk beschadigd te zijn, hetzij door de nalatigheid van de koper, hetzij door overmacht, is de verkoper niettemin verplicht de gehele prijs terug te geven.

1632. Indien echter de koper uit de door hem aangerichte beschadiging voordeel heeft getrokken, heeft de verkoper het recht om van de prijs een bedrag, gelijk aan dat voordeel, af te houden.

1633. Indien de verkochte zaak ten tijde van de uitwinning blijkt in waarde te zijn vermeerderd, zelfs buiten toedoen van de koper, is de verkoper verplicht aan de koper te betalen hetgeen de zaak boven de koopprijs waard is.

1634. De verkoper is verplicht aan de koper alle herstellingen en nuttige verbeteringen die deze aan het goed heeft aangebracht, te vergoeden, of door de uitwinner te doen vergoeden.

1635. Indien de verkoper te kwader trouw eens anders erf verkocht heeft, is hij verplicht aan de koper alle uitgaven te vergoeden, die deze aan het erf besteed heeft, zelfs uit weelde of tot verfraaiing.

1636. Indien slechts een gedeelte van de zaak tegen de koper wordt uitgewonnen, en dat gedeelte, in verhouding tot het geheel, zo belangrijk is dat de koper zonder het uitgewonnen gedeelte niet zou hebben gekocht, kan hij de koop doen ontbinden.

1637. Indien, bij uitwinning van een gedeelte van het verkochte erf, de koop niet wordt ontbonden, wordt het uitgewonnen gedeelte aan de koper vergoed volgens de geschatte waarde ten tijde van de uitwinning, en niet naar evenredigheid van de gehele koopprijs, onverschillig of de verkochte zaak in waarde vermeerderd of verminderd is.

1638. Indien het verkochte erf blijkt bezwaard te zijn met niet zichtbare erfdienstbaarheden, zonder dat zulks was opgegeven, en die zo gewichtig zijn dat er reden is om te vermoeden dat de koper niet zou hebben gekocht ingeval hij die gekend had, kan hij de ontbinding van het contract vorderen, tenzij hij verkiest met schadevergoeding genoegen te nemen.

1639. De overige vraagstukken betreffende de vergoeding van de schade die voor de koper ontstaat uit de niet-uitvoering van de koop, worden opgelost volgens de algemene regels bepaald in de titel *Contracten of verbintenissen uit overeenkomst in het algemeen.*

1640. De vrijwaring voor uitwinning houdt op wanneer de koper, zonder de verkoper op te roepen, zich heeft laten veroordelen bij een vonnis dat in laatste aanleg is gewezen of waartegen geen hoger beroep meer ontvankelijk is, indien de verkoper bewijst dat er voldoende middelen aanwezig waren om de eis te doen afwijzen.

§ II. *Vrijwaring voor gebreken van de verkochte zaak*

1641. De verkoper is gehouden tot vrijwaring voor de verborgen gebreken van de verkochte zaak, die deze ongeschikt maken tot het gebruik waartoe men ze bestemt, of die dit gebruik zodanig verminderen dat de koper, indien hij de gebreken gekend had, de zaak niet of slechts voor een mindere prijs zou hebben gekocht.

1642. De verkoper moet niet instaan voor de gebreken die zichtbaar zijn en die de koper zelf heeft kunnen waarnemen.

1643. Hij moet instaan voor de verborgen gebreken, zelfs wanneer hij die niet gekend heeft, tenzij hij in dat geval bedongen heeft dat hij tot geen vrijwaring zal zijn gehouden.

1644. In het geval van de artikelen 1641 en 1643, heeft de koper de keus om ofwel de zaak terug te geven en zich de prijs te doen terugbetalen, ofwel de zaak te behouden en zich een gedeelte van de prijs te doen terugbetalen, welk gedeelte door deskundigen zal worden bepaald.

1645. Indien de verkoper de gebreken van de zaak gekend heeft, is hij niet alleen gehouden tot teruggave van de prijs die hij ervoor ontvangen heeft, maar bovendien tot vergoeding van alle schade aan de koper.

1646. Indien de verkoper de gebreken van de zaak niet gekend heeft, is hij slechts gehouden tot teruggave van de prijs, en tot vergoeding aan de koper van de door de koop veroorzaakte kosten.

1647. Indien de zaak welke gebreken had, is teniet gegaan ten gevolge van haar slechte hoedanigheid, is het verlies voor rekening van de verkoper, die jegens de koper gehouden is tot teruggave van de prijs, en tot de overige schadevergoedingen in de twee vorige artikelen bepaald.

Maar het verlies door toeval veroorzaakt is voor rekening van de koper.

1648. De rechtsvordering op grond van koopvernietigende gebreken moet door de koper worden ingesteld binnen een korte tijd, al naar de aard van de koopvernietigende gebreken en de gebruiken van de plaats waar de koop gesloten is.

1649. Deze vordering kan niet worden ingesteld wat betreft verkopingen die op rechterlijk gezag geschieden.

HOOFDSTUK V

Verplichtingen van de koper

1650. De hoofdverplichting van de koper bestaat in het betalen van de prijs op de dag en op de plaats bij de koop bepaald.

1651. Indien bij het aangaan van de koop niets daaromtrent bedongen is, moet de koper betalen op de plaats en op het tijdstip voor de levering bepaald.

1652. De koper is verplicht interest van de koopprijs te betalen tot aan de voldoening van het kapitaal, in de drie volgende gevallen :

Indien zulks bij het aangaan van de koop bedongen is;

Indien de verkochte en geleverde zaak vruchten of andere inkomsten oplevert;

Indien de koper is aangemaand om te betalen.

In dit laatste geval loopt de interest eerst te rekenen van de aanmaning.

1653. Wanneer de koper wordt gestoord of gegronde vrees heeft te worden gestoord door een hypothecaire vordering of door een eigendomsvordering, kan hij de betaling van de prijs opschorten totdat de verkoper de stoornis heeft doen ophouden, tenzij deze verkiest borg te stellen of tenzij bedongen is dat de koper zal betalen niettegenstaande de stoornis.

1654. Indien de koper de prijs niet betaalt, kan de verkoper de ontbinding van de koop vorderen.

1655. De ontbinding van de verkoop van onroerende goederen wordt dadelijk uitgesproken, indien de verkoper gevaar loopt de zaak en de prijs te verliezen.

Indien dit gevaar niet bestaat, kan de rechter aan de koper een langer of korter uitstel verlenen naar gelang van de omstandigheden.

Gaat die tijd voorbij zonder dat de koper betaalt, dan wordt de ontbinding van de koop uitgesproken.

1656. Wanneer bij een verkoop van onroerende goederen bedongen is dat, bij gebreke van betaling van de prijs binnen de overeengekomen tijd, de koop van rechtswege zal zijn ontbonden, kan de koper niettemin na verloop van de tijd alsnog betalen, zolang hij niet door een aanmaning is in gebreke gesteld; maar na die aanmaning kan de rechter hem geen uitstel verlenen.

1657. Wat betreft de verkoop van waren en roerende goederen, heeft de ontbinding van de koop plaats van rechtswege en zonder aanmaning ten voordele van de verkoper, na verloop van de tijd die voor de afhaling is overeengekomen.

HOOFDSTUK VI

Nietigheid en ontbinding van de koop

1658. Behalve op grond van de oorzaken van nietigheid of van ontbinding welke in deze titel reeds zijn opgegeven, en van die welke aan alle overeenkomsten gemeen zijn, kan de koop ook ontbonden worden door de uitoefening van het recht van wederinkoop en wegens het bedingen van een te geringe prijs.

EERSTE AFDELING

Recht van wederinkoop

1659. Het recht van wederinkoop is een beding waarbij de verkoper zich voorbehoudt de verkochte zaak terug te nemen, tegen de teruggave van de oorspronkelijke prijs en de vergoeding waarvan sprake is in artikel 1673.

1660. Het recht van wederinkoop mag voor niet langer dan vijf jaren worden bedongen.

Het wordt tot die tijd beperkt, indien het voor langer bedongen is.

1661. De bepaalde tijd is van strenge toepassing, en kan door de rechter niet verlengd worden.

1662. Heeft de verkoper zijn recht van wederinkoop niet uitgeoefend binnen de voorgeschreven tijd, dan blijft de koper onherroepelijk eigenaar.

1663. De termijn loopt tegen een ieder, zelfs tegen minderjarigen, behoudens hun verhaal op wie het aangaat, zo daartoe grond bestaat.

1664. De verkoper onder beding van wederinkoop kan zijn recht tegen een tweede koper uitoefenen, zelfs wanneer het recht van wederinkoop in het tweede contract niet is vermeld.

1665. De koper onder beding van wederinkoop oefent alle rechten van zijn verkoper uit; de verjaring loopt te zijnen voordele zowel tegen de ware eigenaar als tegen hen die zouden beweren rechten of hypotheken op de verkochte zaak te hebben.

1666. Hij kan tegen de schuldeisers van zijn verkoper het voorrecht van uitwinning doen gelden.

1667. Hij die een onverdeeld aandeel in een erf heeft verkregen onder beding van wederinkoop, kan, indien het gehele erf hem is toegewezen bij een tegen hem gevorderde veiling, de verkoper verplichten het gehele erf over te nemen, wanneer deze van het beding wil gebruik maken.

1668. Indien verscheidene personen gezamenlijk en bij een en hetzelfde contract een erf verkocht hebben dat hun gemeenschappelijk toebehoorde, kan ieder van hen het recht van wederinkoop slechts uitoefenen voor het aandeel dat hij daarin had.

1669. Hetzelfde geldt, wanneer iemand die alleen een erf verkocht heeft, verscheidene erfgenamen heeft achtergelaten.

Ieder van die medeërfgenamen kan van het recht van wederinkoop slechts gebruik maken voor zijn aandeel in de nalatenschap.

1670. Nochtans kan de koper, in het geval van de twee vorige artikelen, vorderen dat alle medeverkopers of alle medeërfgenamen worden opgeroepen, ten einde zich met elkaar te verstaan omtrent de wederinkoop van het gehele erf; en, indien zij het niet eens worden, wordt de eis tegen de koper afgewezen.

1671. Indien een erf dat aan verscheidene personen toebehoorde, niet verkocht is door allen gezamenlijk en voor het geheel, maar door ieder slechts voor het aandeel dat hij daarin had, kan ieder van hen afzonderlijk het recht van wederinkoop uitoefenen, voor het aandeel dat hem toebehoorde;

En de koper kan degene die het recht op die wijze uitoefent, niet verplichten het gehele erf over te nemen.

1672. Indien de koper verscheidene erfgenamen heeft achtergelaten, kan het recht van wederinkoop tegen ieder van hen slechts worden uitgeoefend voor zijn aandeel, ingeval er nog onverdeeldheid is, alsook ingeval de verkochte zaak onder hen verdeeld is.

Indien echter de nalatenschap verdeeld is en de verkochte zaak aan een van de erfgenamen is toebedeeld, kan de vordering tot wederinkoop tegen deze voor het geheel worden ingesteld.

1673. De verkoper die van het beding van wederinkoop gebruik maakt, moet niet alleen de koopprijs vergoeden, maar ook de wettig gemaakte kosten van de koop, de noodzakelijke herstellingen, alsmede de herstellingen die de waarde van het erf vermeerderd hebben, ten belope van die vermeerdering. Hij kan eerst in bezit treden nadat hij aan al die verplichtingen voldaan heeft.

Wanneer de verkoper, ten gevolge van het beding van wederinkoop, zijn erf terugbekomt, neemt hij dit terug, vrij van alle lasten en hypotheken waarmee de koper het mocht hebben bezwaard; de verhuringen die de koper zonder bedrog heeft aangegaan, moet hij gestand doen.

AFDELING II

Vernietiging van de koop uit hoofde van benadeling

1674. Indien de verkoper in de verkoopprijs van een onroerend goed voor meer dan zeven twaalfden is benadeeld, heeft hij het recht om de vernietiging van de koop te eisen, ook al had hij bij het contract uitdrukkelijk afstand gedaan van het recht om die vernietiging te vorderen, en al had hij verklaard de meerdere waarde te schenken.

1675. Om te weten of er benadeling voor meer dan zeven twaalfden is, dient men het onroerend goed te schatten volgens zijn staat en zijn waarde op het ogenblik van de koop.

1676. De eis is niet meer ontvankelijk na verloop van twee jaren te rekenen van de dag van de koop.

Die termijn loopt tegen gehuwde vrouwen, afwezigen en onbekwaamverklaarden en tegen minderjarigen die in de plaats komen van een meerderjarige verkoper.

Die termijn loopt eveneens en is niet geschorst gedurende de tijd bedongen voor het recht van wederinkoop.

1677. Het bewijs van de benadeling kan alleen bij vonnis worden toegelaten, en slechts ingeval de gestelde feiten waarschijnlijk genoeg en gewichtig genoeg zijn om het bestaan van de benadeling te laten vermoeden.

1678. Dat bewijs kan niet worden geleverd dan door een verslag van drie deskundigen, die een enkel gemeenschappelijk proces-verbaal moeten opmaken, en slechts een enkel advies, bij meerderheid van stemmen, mogen uitbrengen.

1679. Indien de adviezen verschillen, geeft het proces-verbaal de redenen daarvan op, zonder dat mag worden medegedeeld welk het advies van ieder der deskundigen is geweest.

1680. De drie deskundigen worden ambtshalve benoemd, tenzij de partijen zich omtrent de benoeming van alle drie gezamenlijk verstaan hebben.

1681. Ingeval de vordering tot vernietiging wordt toegewezen, heeft de koper de keus om ofwel de zaak terug te geven en de prijs die hij ervoor betaald heeft, terug te nemen, ofwel het erf te behouden, mits hij hetgeen aan de juiste prijs ontbreekt, aanvult, onder aftrek van een tiende van de gehele prijs.

De derde-bezitter heeft hetzelfde recht, onverminderd zijn verhaal op zijn verkoper.

1682. Indien de koper verkiest de zaak te behouden, met aanvulling van de prijs, zoals in het vorige artikel is bepaald, is hij verplicht interest van het aanvullend bedrag te betalen, te rekenen van de dag waarop de eis tot vernietiging gedaan is.

Indien hij verkiest de zaak terug te geven en de prijs terug te ontvangen, geeft hij de vruchten terug, te rekenen van de dag waarop de eis gedaan is.

Ook de interest van de prijs die hij betaald heeft, wordt hem vergoed hetzij eveneens van de dag waarop die eis gedaan is, hetzij, indien hij geen vruchten genoten heeft, te rekenen van de dag van de betaling.

1683. Vernietiging uit hoofde van benadeling heeft niet plaats ten voordele van de koper.

1684. Zij heeft niet plaats ten aanzien van verkopingen die volgens de wet niet anders dan op rechterlijk gezag kunnen geschieden.

1685. De regels in de vorige afdeling bepaald voor de gevallen dat verscheidene personen gezamenlijk of afzonderlijk verkocht hebben, en voor het geval dat de verkoper of de koper verscheidene erfgenamen heeft achtergelaten, worden mede in acht genomen voor het instellen van de rechtsvordering tot vernietiging.

HOOFDSTUK VII

Veiling van onverdeelde goederen

1686. Indien een zaak die aan verscheidene personen gemeenschappelijk toebehoort, niet gevoeglijk en zonder verlies verdeeld kan worden,

Of indien, bij een minnelijke verdeling van gemeenschappelijke goederen, zich daaronder enkele goederen bevinden die geen van de deelgenoten kan of wil nemen,

Geschiedt de verkoop bij opbod en de prijs wordt onder de medeeigenaars verdeeld.

1687. Ieder medeëigenaar kan eisen dat ook vreemden tot de veiling van onverdeelde goederen worden opgeroepen; zij moeten worden opgeroepen, wanneer een van de medeëigenaars minderjarig is.

1688. De wijze en de vormen volgens welke de veiling van onverdeelde goederen moet geschieden, worden in de titel *Erfenissen* en in het Wetboek [van Burgerlijke Rechtsvordering] bepaald.

Aldus gewijzigd bij art. 26 van de wet van 15 december 1949.

HOOFDSTUK VIII

Overdracht van schuldvorderingen en andere onlichamelijke rechten

1689. Bij de overdracht van een schuldvordering, van een recht of van een rechtsvordering tegen een derde, geschiedt de levering tussen overdrager en overnemer door afgifte van de titel.

1690. De overnemer verkrijgt het bezit ten opzichte van derden eerst door de betekening van de overdracht aan de schuldenaar.

De overnemer kan echter dat bezit eveneens verkrijgen doordat de schuldenaar in een authentieke akte de overdracht aanneemt.

1691. Indien de schuldenaar de overdrager betaald heeft voordat hem de overdracht door de overdrager of de overnemer was betekend, is hij wettig bevrijd.

1692. De verkoop of overdracht van een schuldvordering omvat haar toebehoren, zoals borgtochten, voorrechten en hypotheken.

1693. Hij die een schuldvordering of enig ander onlichamelijk recht verkoopt, moet instaan voor het bestaan daarvan ten tijde van de overdracht, zelfs wanneer deze zonder vrijwaring is geschied.

1694. Voor de gegoedheid van de schuldenaar moet hij niet instaan tenzij hij zich daartoe heeft verbonden, en slechts ten belope van de prijs die hij voor de schuldvordering ontvangen heeft.

1695. Wanneer hij beloofd heeft voor de gegoedheid van de schuldenaar te zullen instaan, geldt die belofte slechts voor de gegoedheid op het ogenblik zelf en strekt zij zich niet uit tot de toekomst, tenzij de overdrager zulks uitdrukkelijk heeft bedongen.

1696. Hij die een nalatenschap verkoopt zonder de voorwerpen waaruit zij bestaat, stuk voor stuk op te geven, moet slechts voor zijn hoedanigheid van erfgenaam instaan.

1697. Wanneer hij reeds de vruchten van enig erf had genoten, of het bedrag van enige tot die erfenis behorende schuldvordering had ontvangen, of enig voorwerp van de nalatenschap had verkocht, is hij verplicht die aan de koper te vergoeden, behalve indien hij ze uitdrukkelijk voor zich behouden had bij het aangaan van de koop.

1698. De koper is zijnerzijds verplicht aan de verkoper te vergoeden hetgeen deze wegens schulden en lasten van de nalatenschap betaald heeft, en hem te voldoen al hetgeen hij als schuldeiser te vorderen had, tenzij het tegendeel is bedongen.

1699. Hij tegen wie een betwist recht is overgedragen, kan zich daarvan door de overnemer doen bevrijden, mits hij hem de werkelijke prijs van de overdracht en de wettig gemaakte kosten vergoedt, samen met de interest te rekenen van de dag waarop de overnemer de prijs voor de hem gedane overdracht betaald heeft.

1700. Een zaak wordt voor betwist gehouden, zodra er proces is en betwisting van het recht zelf.

1701. De bepaling van artikel 1699 is niet van toepassing :

1° Wanneer de overdracht gedaan is aan een medeërfgenaam of medeëigenaar van het overgedragen recht;

2° Wanneer zij gedaan is aan een schuldeiser tot betaling van hetgeen hem verschuldigd is;

3° Wanneer zij gedaan is aan de bezitter van het erf waarop het betwiste recht betrekking heeft.

TITEL VII

Ruil

1702. Ruil is een contract waarbij de partijen aan elkaar een zaak in de plaats van een andere zaak geven.

1703. Ruil komt tot stand door de enkele toestemming van de partijen, op dezelfde wijze als koop.

1704. Indien een van de ruilers de zaak die hem in ruil gegeven wordt, reeds heeft ontvangen, en nadien bewijst dat de andere contractant geen eigenaar is van die zaak, kan hij niet genoodzaakt worden tot levering van de zaak die hij beloofd heeft daarvoor te zullen ruilen, maar alleen tot teruggave van die welke hij ontvangen heeft.

1705. De ruiler die de zaak welke hij in ruil ontvangen heeft, door uitwinning verliest, heeft de keus om ofwel schadevergoeding, ofwel de teruggave van zijn zaak te vorderen.

1706. Vernietiging uit hoofde van benadeling vindt geen toepassing op het ruilcontract.

1707. De overige regels die omtrent het koopcontract zijn voorgeschreven, zijn mede van toepassing op het ruilcontract.

TITEL VIII

Huur

EERSTE HOOFDSTUK

Algemene bepalingen

1708. Er zijn twee soorten van huur :

De huur van goederen,

En de huur van werk.

1709. Huur van goederen is een contract waarbij de ene partij zich verbindt om de andere het genot van een zaak te doen hebben gedurende een zekere tijd, en tegen een bepaalde prijs, die de laatstgenoemde zich verbindt te betalen.

1710. Huur van werk is een contract waarbij de ene partij zich verbindt om iets voor de andere te verrichten, tegen betaling van een tussen hen bedongen prijs.

1711. Die twee soorten van huur worden nog verder onderverdeeld :

Onder *huishuur* wordt verstaan de huur van huizen en die van meubelen;

Onder *pacht*, de huur van landeigendommen;

Onder *huur van werk*, de huur van arbeid of van diensten;

Onder *veepacht*, de huur van dieren, waarbij de winst verdeeld wordt tussen de eigenaar en degene aan wie hij de dieren toevertrouwt.

Een *bestek*, een *aanneming* of *vast akkoord* betreffende het uitvoeren van een werk tegen betaling van een bepaalde prijs, is ook huur, wanneer de grondstof geleverd wordt door hem voor wie het werk wordt uitgevoerd.

Voor de laatste drie soorten gelden bijzondere regels.

1712. De verhuring van de goederen van de Staat, van de gemeenten en van de openbare instellingen is aan bijzondere reglementen onderworpen.

HOOFDSTUK II

Huur van goederen

1713. Men kan alle soorten van goederen, zo roerende als onroerende, verhuren.

EERSTE AFDELING

Regels die aan de huur van huizen en aan die van landeigendommen gemeen zijn

1714. Men kan huren bij geschrift of mondeling.

1715. Indien een huur die zonder geschrift is aangegaan, nog op generlei wijze is ten uitvoer gebracht, en een van de partijen die ontkent, kan het bewijs door getuigen niet worden toegelaten, hoe gering de huurprijs ook is, en hoewel men aanvoert dat er handgeld is gegeven.

Alleen de eed kan worden opgedragen aan hem die de huur ontkent.

1716. Wanneer er geschil bestaat over de prijs van een mondeling aangegane huur, waarvan de uitvoering is begonnen, en geen kwijting aanwezig is, wordt de eigenaar op zijn eed geloofd, tenzij de huurder verkiest een schatting door deskundigen te vragen; in welk geval de kosten van het deskundig onderzoek te zijnen laste blijven, indien de geschatte prijs de door hem opgegeven prijs te boven gaat.

1716*bis*. [Betreft het een landeigendom dat ten minste een hectare groot is of dat een bedrijfsgebouw of een woonhuis omvat, dan moet de pacht schriftelijk worden vastgelegd, anders kunnen de pachter of zijn rechthebbenden, die in het genot zijn getreden met uitdrukkelijke of stilzwijgende instemming van de verpachter, het bewijs van de pachtvoorwaarden leveren door alle middelen, met inbegrip van getuigen en vermoedens.

Artikel 1716 is niet toepasselijk op deze pacht. Wanneer evenwel de pachter of zijn rechthebbenden het bewijs van het bedrag van de pachtprijs niet leveren, kunnen zij vragen dat deze door een deskundige wordt bepaald.]

Ingevoegd bij art. 1 van de wet van 7 juli 1951.

1717. De huurder mag onderverhuren, en zelfs zijn huur aan anderen overdragen, indien dit recht hem niet ontzegd is.

Het kan hem worden ontzegd voor het geheel of voor een gedeelte.

Zodanig beding is altijd van strenge toepassing.

[Evenwel, indien het landeigendommen betreft, kan de pachter zijn pacht niet aan anderen overdragen noch het gepachte goed geheel of ten dele in onderpacht geven zonder schriftelijke toestemming van de verpachter.

Hij kan echter, niettegenstaande alle andersluidende bepalingen en zonder toestemming van de verpachter, zijn pacht aan een van zijn afstammelingen overdragen of hem het gepachte goed geheel in onderpacht geven.]

Het vierde en het vijfde lid toegevoegd bij art. 2 van de wet van 7 juli 1951.

1718. De artikelen van de titel *Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten*, betreffende de verhuring van de goederen van gehuwde vrouwen, zijn toepasselijk op de verhuring van de goederen van minderjarigen.

1719. De verhuurder is, uit de aard van het contract, en zonder dat daartoe enig bijzonder beding nodig is, verplicht :

1° Het verhuurde goed aan de huurder te leveren;

2° Dat goed in zodanige staat te onderhouden dat het kan dienen tot het gebruik waartoe het verhuurd is;

3° De huurder het rustig genot daarvan te doen hebben zolang de huur duurt.

1720. De verhuurder is verplicht het goed in alle opzichten in goede staat van onderhoud te leveren.

Hij moet daaraan gedurende de huurtijd alle herstellingen doen, die nodig mochten worden, behalve de herstellingen ten laste van de huurder.

1721. Vrijwaring is verschuldigd aan de huurder voor alle gebreken van het verhuurde goed, die het gebruik daarvan verhinderen, ook al mocht de verhuurder die bij het aangaan van de huur niet hebben gekend.

Indien door die gebreken enig verlies voor de huurder ontstaat, is de verhuurder verplicht hem daarvoor schadeloos te stellen.

1722. Indien het verhuurde goed gedurende de huurtijd door toeval geheel is teniet gegaan, is de huur van rechtswege ontbonden; indien het goed slechts ten dele is teniet gegaan, kan de huurder, naar gelang van de omstandigheden, ofwel vermindering van de prijs, ofwel zelfs ontbinding van de huur vorderen. In geen van beide gevallen is schadeloosstelling verschuldigd.

1723. De verhuurder mag gedurende de huurtijd de gedaante van het verhuurde goed niet veranderen.

1724. Indien het verhuurde goed gedurende de huurtijd dringende herstellingen nodig heeft, die niet tot na het eindigen van de huur kunnen worden uitgesteld, moet de huurder die gedogen, welke ongemakken hem daardoor ook mochten worden veroorzaakt, en al zou hij gedurende de herstellingen het genot van een gedeelte van het verhuurde goed moeten derven.

Indien echter die herstellingen langer dan veertig dagen duren, wordt de huurprijs verminderd naar evenredigheid van de tijd en van het gedeelte van het verhuurde goed waarvan hij het genot heeft moeten derven.

Indien de herstellingen van dien aard zijn dat hetgeen noodzakelijk is voor de huisvesting van de huurder en van zijn gezin, daardoor onbewoonbaar wordt, kan hij de huur doen ontbinden.

1725. De verhuurder is niet verplicht de huurder te vrijwaren voor de stoornis die derden hem door feitelijkheden toebrengen in zijn genot, zonder dat zij overigens beweren enig recht op het verhuurde goed te hebben; onverminderd het recht van de huurder om hen in eigen naam te vervolgen.

1726. Indien daarentegen de huurder of de pachter in zijn genot is gestoord ten gevolge van een rechtsvordering betreffende de eigendom van het ert, heeft hij recht op een evenredige vermindering van de huurprijs of de pachtprijs, mits van de stoornis en de belemmering aan de eigenaar is kennis gegeven.

1727. Indien zij die de feitelijkheden hebben begaan, beweren enig recht op het verhuurde goed te hebben, of indien de huurder zelf in rechte gedagvaard wordt om te worden verwezen tot ontruiming van het geheel of van een gedeelte van het goed, of om de uitoefening van enige erfdienstbaarheid te gedogen, moet de huurder de verhuurder in vrijwaring oproepen, en, indien hij het eist, zal hij buiten het geding gesteld worden, mits hij de verhuurder noemt, voor wie hij bezit.

1728. De huurder is tot twee hoofdverplichtingen gehouden :

1° Het gehuurde te gebruiken als een goed huisvader, en volgens de bestemming welke bij het huurcontract daaraan gegeven is, of volgens die welke, bij gebreke van overeenkomst daaromtrent, naar gelang van de omstandigheden vermoed wordt;

2° De huurprijs op de bepaalde termijnen te voldoen.

1729. Indien de huurder het gehuurde voor een ander gebruik bezigt dan waarvoor het bestemd was, of voor een gebruik waaruit enig nadeel kan ontstaan voor de verhuurder, kan deze, naar gelang van de omstandigheden, de huur doen ontbinden.

1730. Indien tussen verhuurder en huurder een plaatsbeschrijving is opgemaakt, moet de huurder het goed teruggeven zoals hij het, volgens die beschrijving, ontvangen heeft, met uitzondering van hetgeen door ouderdom of overmacht is teniet gegaan of beschadigd.

1731. Indien geen plaatsbeschrijving is opgemaakt, wordt vermoed dat de huurder het gehuurde in goede staat ontvangen heeft wat betreft de herstellingen ten laste van de huurder, en, behoudens tegenbewijs, moet hij het in goede staat teruggeven.

1732. Hij is aansprakelijk voor de beschadigingen of de verliezen die gedurende zijn huurtijd ontstaan, tenzij hij bewijst dat die buiten zijn schuld hebben plaatsgehad.

1733. Hij is aansprakelijk voor brand, tenzij hij bewijst :

Dat de brand is ontstaan door toeval of overmacht, of door een gebrek in de bouw,

Of dat de brand van een naburig huis is overgeslagen.

1734. Indien er verscheidene huurders zijn, zijn zij allen hoofdelijk aansprakelijk voor de brand;

Tenzij zij bewijzen dat de brand in de woning van een van hen is begonnen, in welk geval deze alleen aansprakelijk is;

Of tenzij sommigen onder hen bewijzen dat de brand niet bij hen is kunnen beginnen, in welk geval zij niet aansprakelijk zijn.

1735. De huurder is aansprakelijk voor de beschadigingen en de verliezen die ontstaan door toedoen van zijn huisgenoten of van zijn onderhuurders.

1736. Indien de huur zonder geschrift is aangegaan, kan de ene partij de huur aan de andere niet opzeggen dan met inachtneming van de door het plaatselijk gebruik bepaalde termijnen.

1737. Indien de huur bij geschrift is aangegaan, eindigt zij van rechtswege wanneer de bepaalde tijd verstreken is, zonder dat een opzegging is vereist.

1738. Indien de huurder bij het eindigen van een geschreven huur in het bezit blijft en gelaten wordt, ontstaat een nieuwe huur, waarvan de gevolgen geregeld worden bij het artikel betreffende de huur zonder geschrift.

1739. Wanneer een opzegging is betekend, kan de huurder, hoewel hij in het genot gebleven is, zich niet beroepen op een stilzwijgende wederinhuring.

1740. In het geval van de twee vorige artikelen strekt de borgtocht, voor de huur gesteld, zich niet uit tot de verplichtingen die uit de verlenging ontstaan.

1741. Het huurcontract wordt ontbonden door het tenietgaan van het verhuurde goed, en door de niet-nakoming van hun verplichtingen door de verhuurder of de huurder.

1742. Het huurcontract wordt niet ontbonden door de dood van de verhuurder, noch door de dood van de huurder.

[Betreft het echter een landeigendom, dan kunnen de erfgenamen of de rechthebbenden van de overleden pachter van de voortzetting van de pacht afzien, mits zij van dit recht gebruik maken binnen het jaar na het overlijden.

De daartoe gedane opzegging heeft haar gevolgen eerst drie maanden na haar dagtekening. In voorkomend geval wordt de termijn derwijze verlengd dat het gebruik eindigt op de datums voor het vertrek bepaald door de pacht of, bij gebreke daarvan, door het plaatselijk gebruik.

De verpachter van een landeigendom die zich het recht heeft voorbehouden de pacht op te zeggen bij de dood van de pachter, kan dit recht slechts uitoefenen tegen andere erfgenamen of rechthebbenden van de overleden pachter dan zijn afstammelingen, zijn aangenomen kinderen, zijn bloedverwanten in de opgaande lijn, zijn echtgenoot, diens bloedverwanten in de nederdalende en in de opgaande lijn, zijn broeders en zusters, schoonbroeders en schoonzusters en neven en nichten. Hij moet, op straffe van verval, van dit recht gebruik maken binnen het jaar na het overlijden. De daartoe gedane opzegging heeft haar gevolgen eerst twee jaren na haar dagtekening. In voorkomend geval wordt de termijn verlengd zoals in het voorgaande lid bepaald is.

Degene onder de erfgenamen of rechthebbenden van de overleden pachter die de exploitatie van het gepachte goed voortzet, is alleen en voor het geheel tegenover de verpachter gehouden tot het nakomen van de verbintenissen die voortvloeien uit de pacht en na het overlijden zijn ontstaan.

Indien de exploitatie gemeenschappelijk wordt voortgezet, zijn de erfgenamen of rechthebbenden die eraan deelnemen, hoofdelijk tegenover de verpachter verbonden.

De bepalingen der vorige leden worden toegepast niettegenstaande alle daarmee strijdige overeenkomsten die dagtekenen van vóór het overlijden.]

Het tweede lid is toegevoegd bij art. 1 van de wet van 7 maart 1929, gewijzigd bij art. 3, § 1 van de wet van 7 juli 1951, het derde lid toegevoegd bij art. 1 van de wet van 7 maart 1929, het vierde lid toegevoegd bij art. 1 van de wet van 7 maart 1929, gewijzigd bij art. 3, § 2 van de wet van 7 juli 1951, het vijfde en zesde lid toegevoegd bij art. 3, § 2 van de wet van 7 juli 1951, het zevende lid bij art. 1 van de wet van 7 maart 1929.

1743. Indien de verhuurder het verhuurde goed verkoopt, kan de pachter of de huurder, die een authentieke huur of een huur met vaste dagtekening heeft, niet uit het gehuurde gezet worden door de koper, tenzij hij zich dit recht bij het huurcontract heeft voorbehouden.

1744. Indien bij het aangaan van de huur is overeengekomen dat, in geval van verkoop, de pachter of de huurder uit het gehuurde kan worden gezet door de koper, en geen beding gemaakt is omtrent de schadevergoeding, is de verhuurder verplicht de pachter of de huurder schadeloos te stellen op de volgende wijze.

1745. Indien het een huis, een appartement of een winkel betreft, betaalt de verhuurder aan de uit het gehuurde gezette huurder, als schadevergoeding, een bedrag gelijk aan de huurprijs voor de tijd die volgens het plaatselijk gebruik gelaten wordt tussen de opzegging en het vertrek.

1746. Indien het landeigendommen betreft, bedraagt de door de verpachter aan de pachter te betalen vergoeding een derde van de pachtprijs over de gehele tijd die nog moest lopen.

1747. De vergoeding wordt door deskundigen bepaald, indien het werkhuizen, fabrieken of andere inrichtingen betreft, die grote voorschotten vereisen.

1748. De koper die gebruik wil maken van de bevoegdheid, bij het huurcontract voorbehouden, om, in geval van verkoop, [...] de huurder uit het gehuurde te zetten, is bovendien verplicht de huurder zolang tevoren te waarschuwen als ter plaatse voor opzeggingen gebruikelijk is.

[Zelfs wanneer de pacht het recht van uitzetting in geval van verkoop voorbehoudt of wanneer er geen pacht is met vaste dagtekening van vóór de verkoop, kan de verkrijger van een landeigendom de pachter niet uit het gehuurde zetten vóór het einde van de bij de verkoop lopende periode van eerste ingebruikneming, overeenkomstig artikel 1774, § 2-1, behalve om zelf het gepachte goed in bedrijf te nemen of de exploitatie ervan over te dragen aan zijn echtgenoot, aan zijn afstammelingen of aan die van zijn echtgenoot, en evenmin vóór het einde van de bij de verkoop lopende wettelijke verlengingstermijn van negen jaren, behalve om

zelf het gepachte goed in bedrijf te nemen of de exploitatie ervan over te dragen aan zijn afstammelingen, aangenomen kinderen of bloedverwanten in de opgaande lijn, aan zijn echtgenoot, aan diens bloedverwanten in de opgaande of de nederdalende lijn, aan zijn broeders en zusters, schoonbroeders en schoonzusters of aan zijn neven en nichten, en op voorwaarde dat hij aan de pachter opzegging betekent binnen drie maanden na de verkoop en dat hij zich bovendien gedraagt naar de bepalingen van artikel 1775 betreffende de termijn en de vormen van opzegging.

De verkrijger van een landeigendom die van dit recht van uitzetting geen gebruik maakt, kan de pacht niet meer opzeggen dan op de tijdstippen en onder de voorwaarden bij artikel 1775 bepaald voor de uitoefening van dat recht door de oorspronkelijke verpachter.

Indien de verkrijger binnen drie maanden na de verkoop gebruik heeft gemaakt van zijn uitzonderlijk recht om de pachter uit het goed te zetten en indien het goed zonder gewichtige redenen niet in bedrijf wordt genomen binnen zes maanden na het vertrek van de pachter of niet in bedrijf wordt gehouden gedurende zes jaren, kan de pachter hetzij schadevergoeding, hetzij zijn terugkeer op het goed, onverminderd schadevergoeding, vorderen.

Indien deze inbedrijfneming wordt betwist, moet het bewijs daarvan worden geleverd door de verkrijger.

De pachter kan van de [in lid 2 omschreven] rechten op geen andere wijze afstand doen dan door een authentieke akte of door een verklaring, op ondervraging afgelegd voor de vrederechter van het kanton waar het goed gelegen is; die afstand mag aan de datum van de verkoop niet meer dan drie maanden voorafgaan, alles op straffe van nietigheid.]

Het eerste lid is aldus gewijzigd bij art. 2 van de wet van 7 maart 1929, het tweede lid vervangen bij art. 4, § 1 van de wet van 7 juli 1951, het derde, het vierde en het vijfde lid zijn toegevoegd bij art. 4, § 1 van de wet van 7 juli 1951, het zesde lid is toegevoegd bij art. 3 van de wet van 7 maart 1929, gewijzigd bij art. 4, § 2 van de wet van 7 juli 1951.

1749. Pachters of huurders kunnen niet uit het gehuurde gezet worden, tenzij de verhuurder of, zo niet, de nieuwe koper hun de hierboven bepaalde schadevergoedingen betaalt.

1750. Indien de huur niet bij authentieke akte is aangegaan, of geen vaste dagtekening heeft, is de koper niet tot schadevergoeding gehouden.

1751. De koper onder beding van wederinkoop kan geen gebruik maken van de bevoegdheid om de huurder uit het gehuurde te zetten, voordat hij, door het verstrijken van de tijd voor de wederinkoop bepaald, onherroepelijk eigenaar is geworden.

AFDELING II

Regels betreffende de huishuur in het bijzonder

1752. De huurder die het huis niet van genoegzaam huisraad voorziet, kan eruit worden gezet, tenzij hij voldoende zekerheid stelt voor de betaling van de huur.

1753. De onderhuurder is jegens de eigenaar slechts gehouden ten belope van de prijs, die hij als onderhuurder verschuldigd is op het ogenblik van het beslag, en zonder dat hij zich op bij voorraad gedane betalingen kan beroepen.

Betalingen die de onderhuurder gedaan heeft, hetzij krachtens een beding van zijn huurcontract, hetzij overeenkomstig het plaatselijk gebruik, worden niet geacht bij voorraad te zijn gedaan.

1754. Herstellingen ten laste van de huurder, of geringe herstellingen tot onderhoud, waartoe, behoudens andersluidend beding, de huurder gehouden is, zijn die welke door het plaatselijk gebruik als zodanig beschouwd worden en, onder andere, de herstellingen :

Aan haarden, haardplaten, lijsten en mantels van schoorstenen;

Aan de bepleistering van de muren van appartementen en andere woonplaatsen, onderaan tot op een meter hoogte;

Aan vloerstenen en tegels van kamers, wanneer er slechts enkele gebroken zijn;

Aan ruiten, tenzij die gebroken zijn door hagel of andere buitengewone en door overmacht veroorzaakte voorvallen waarvoor de huurder niet aansprakelijk is;

Aan deuren, vensterramen, planken dienende tot afschutting of tot sluiting van winkels, hengsels, grendels en sloten.

1755. Geen van de herstellingen die geacht worden herstellingen ten laste van de huurder te zijn, komt voor rekening van de huurder, wanneer alleen ouderdom of overmacht daartoe aanleiding hebben gegeven.

1756. Het ruimen van putten en van sekreten komt ten laste van de verhuurder, indien niet het tegendeel bedongen is.

1757. De huur van meubelen om een geheel huis, een gehele woning, een winkel of enig ander appartement daarmee te stofferen, wordt geacht voor zolang te zijn aangegaan als de huizen, woningen, winkels en andere appartementen volgens plaatselijk gebruik doorgaans verhuurd worden.

1758. De huur van een gemeubileerd appartement wordt geacht te zijn aangegaan bij het jaar, wanneer zij is aangegaan tegen zoveel per jaar;

Bij de maand, wanneer zij is aangegaan tegen zoveel per maand;

Bij de dag, wanneer zij is aangegaan tegen zoveel per dag.

Indien uit niets blijkt dat de huur is aangegaan tegen zoveel per jaar, per maand of per dag, wordt zij geacht te zijn aangegaan volgens het plaatselijk gebruik.

1759. Indien de huurder van een huis of van een appartement, na het eindigen van een schriftelijke huur, in het genot daarvan blijft zonder verzet van de verhuurder, wordt hij geacht het onder dezelfde voorwaarden te blijven bewonen voor de tijd die door het plaatselijk gebruik bepaald is, en hij kan het niet verlaten noch daaruit worden gezet dan na een opzegging, gedaan met inachtneming van de termijn door het plaatselijk gebruik bepaald.

1760. In geval van ontbinding van de huur door de schuld van de huurder, is deze verplicht de huurprijs te betalen gedurende de tijd die voor de wederverhuring nodig is, onverminderd de vergoeding van de schade die door het wangebruik mocht zijn veroorzaakt.

1761. De verhuurder kan de huur niet doen ophouden zelfs door te verklaren dat hij het verhuurde huis zelf wil betrekken, tenzij het tegendeel is overeengekomen.

1762. Indien bij het huurcontract bedongen is dat de verhuurder het huis zal mogen betrekken, is hij gehouden vooraf een opzegging te betekenen met inachtneming van de termijnen door het plaatselijk gebruik bepaald.

1762*bis*.

[De uitdrukkelijke ontbindende voorwaarde wordt voor niet geschreven gehouden.]

Ingevoegd bij art. 1 van de wet van 30 mei 1931.

AFDELING II*bis*

Regels betreffende de handelshuur in het bijzonder

Deze afdeling is ingevoegd bij art. 2 van de wet van 30 mei 1931, en daarna bij art. 1 van de wet van 30 april 1951 vervangen als volgt.

§ 1. *Handelshuur*

1. [De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op de huur van onroerende goederen of gedeelten van onroerende goederen die, hetzij uitdrukkelijk of stilzwijgend vanaf de ingenottreding van de huurder, hetzij krachtens een uitdrukkelijke overeenkomst van partijen in de loop van de huur, door de huurder of door een onderhuurder in hoofdzaak gebruikt worden voor het uitoefenen van een kleinhandel of voor het bedrijf van een ambachtsman die rechtstreeks in contact staat met het publiek.]

Aldus vervangen bij art. 1, 1° van de wet van 29 juni 1955.

2. De bepalingen van deze afdeling zijn evenwel niet van toepassing :

1° Op de huur die, wegens de aard of de bestemming van het goed of volgens de gebruiken, normaal wordt toegestaan voor minder dan een jaar;

2° Op de huur van onroerende goederen of gedeelten van onroerende goederen die van de grondbelasting zijn ontslagen of vrijgesteld krachtens artikel 4, § 2 van de wet van 7 maart 1924, gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 13 juli 1930;

3° Op de huur toegestaan door voorlopige bewindvoerders over andermans goederen;

4° [Op de huur van onroerende goederen met een gering inkomen, dat niet hoger is dan het bedrag bepaald bij een in de Ministerraad overlegd koninklijk besluit, noch op de huur van gedeelten van zodanige onroerende goederen. Dat besluit zal, met betrekking tot de vaststelling van de beoordelingsbevoegdheid van de rechter en van de bewijsmiddelen die hij zal mogen toelaten, de bepalingen van artikel 36 der wet van 20 december 1950 kunnen toepassen;]

5° [Op de huur van onroerende goederen, ten algemenen nutte onteigend of verkregen, die wordt toegestaan door het openbaar bestuur of door de instelling van openbaar nut.]

Het 4° is aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 22 december 1951, het 5° toegevoegd bij art. 2 van dezelfde wet.

§ 2. *Duur van de handelshuur*

3. De duur van de huur mag niet korter zijn dan negen jaren.

Deze bepaling geldt ook voor de onderhuur, die echter niet mag worden aangegaan voor langer dan de looptijd van de hoofdhuur.

De huurder kan evenwel de lopende huur beëindigen bij het verstrijken van [elke driejarige periode], mits hij zes maanden tevoren opzegt bij deurwaardersexploot of bij ter post aangetekende brief.

Partijen kunnen te allen tijde de lopende huur eveneens beëindigen, op voorwaarde dat hun akkoord wordt vastgesteld bij een authentieke akte of bij een verklaring voor de rechter afgelegd.

Buitendien kan het huurcontract aan de verhuurder het recht toekennen om, bij het verstrijken van [elke driejarige periode], de huur te beëindigen, mits hij één jaar tevoren opzegt bij deurwaardersexploot of bij ter post aangetekende brief, ten einde in het onroerend goed werkelijk zelf een handel uit te oefenen of die werkelijk te laten uitoefenen door zijn afstammelingen, zijn aangenomen kinderen of zijn bloedverwanten in de opgaande lijn, door zijn echtgenoot, door diens afstammelingen, bloedverwanten in de opgaande lijn of aangenomen kinderen of door een personenvennootschap waarvan de werkende vennoten of de vennoten die ten minste drie vierden van het kapitaal bezitten, in dezelfde betrekking van bloedverwantschap, aanverwantschap of aanneming staan tot de verhuurder of tot zijn echtgenoot.

Aldus gewijzigd bij art. 1, 2° van de wet van 29 juni 1955.

4. De wettelijke huurtijd is toepasselijk :

1° Op de huur van de voor bewoning bestemde lokalen die deel uitmaken van het geheel dat de handelsinrichting omvat, indien de verhuurder dezelfde is als die van deze inrichting;

2° Op de huur van de tot de uitoefening van de handel nodige bijlokalen, zelfs ingeval de verhuurder niet dezelfde is, op voorwaarde dat, in dit laatste geval, van die handelsbestemming uitdrukkelijk melding is gemaakt in het huurcontract.

Evenwel, indien de in de twee vorige paragrafen bedoelde lokalen in huur genomen worden in de loop van de huur der hoofdinrichting, kan de huurtijd ervan beperkt worden tot de nog te lopen termijn van de huur der hoofdinrichting.

5. Ieder huurder wiens huur eindigt, mag gedurende de zes maanden die volgen op zijn vertrek, aan de lokalen een duidelijk zichtbaar bericht aanbrengen, waarbij wordt opgegeven naar welke plaats hij zijn inrichting heeft overgebracht.

§ 3. *Herziening van de huur*

6. Bij het verstrijken van elke driejarige periode hebben partijen het recht aan de vrederechter herziening van de huurprijs te vragen, mits zij bewijzen dat de normale huurwaarde van het gehuurde goed ten gevolge van nieuwe omstandigheden ten minste 15 t. h. hoger of lager is dan de huurprijs die in de huurovereenkomst is bepaald of bij de laatste herziening is vastgesteld.

De rechter doet uitspraak naar billijkheid, zonder te letten op het gunstig of ongunstig rendement dat uitsluitend aan de huurder is toe te schrijven.

De vordering kan slechts worden ingesteld gedurende de laatste drie maanden van de lopende driejarige periode. De herziene huurprijs zal gelden te rekenen van de eerste dag van de volgende driejarige periode, maar de vroegere huurprijs kan voorlopig worden gevorderd tot op de dag der eindbeslissing.

§ 4. *Recht van de huurder om het gehuurde goed voor zijn bedrijf geschikt te maken*

7. De huurder heeft het recht aan het gehuurde goed elke verbouwing uit te voeren die dienstig is voor zijn onderneming en waarvan de kosten drie jaar huur niet te boven gaan, mits daardoor noch de veiligheid, noch de salubriteit, noch de esthetische waarde van het gebouw in het gedrang komen, en mits hij vooraf de verhuurder bij ter post aangetekende brief of bij deurwaardersexploot in kennis stelt van al de voorgenomen veranderingen, met overlegging van de plans en bestekken, zodat de verhuurder in voorkomend geval zich om wettige redenen ertegen kan verzetten.

Indien de verhuurder binnen dertig dagen na de ontvangst van het door de huurder gezonden bericht niet heeft te kennen gegeven, bij ter post aangetekende brief of bij deurwaardersexploot, dat hij zich tegen de uitvoering van die verbouwingen verzet, wordt hij geacht ermee in te stemmen.

Indien de verhuurder zich verzet met inachtneming van de voormelde vormen en termijnen, doet de huurder die in zijn voornemen volhardt, hem binnen dertig dagen dagvaarden.

De onderhuurder die, in geval van onderhuur voor handelsgebruik, het goed wenst te verbouwen, moet bij ter post aangetekende brief of bij deurwaardersexploot de hoofdhuurder en de eigenaar gelijktijdig daarvan in kennis stellen. De ene zowel als de andere moet, op straffe van verval, de onderhuurder kennis geven van zijn eventueel verzet tegen de uitvoering van de verbouwingen, met inachtneming van de voormelde vormen en termijnen. In geval van verzet van de hoofdhuurder of van de eigenaar, doet de onderhuurder die in zijn voornemen volhardt, de hoofdhuurder en de eigenaar binnen dertig dagen dagvaarden.

Ingeval er werken worden uitgevoerd zonder instemming of machtiging of zonder dat de bepalingen daarvan worden in acht genomen, kan de verhuurder en in voorkomend geval de eigenaar de werken doen stopzetten ingevolge een eenvoudige beschikking van de vrederechter, gegeven op verzoekschrift en uitvoerbaar op de minuut en vóór registratie.

De verhuurder en de eigenaar hebben toegang tot de werken. Zij kunnen alle lasthebbers naar hun keus daarheen afvaardigen.

8. De uitvoering van de door de huurder ondernomen werken geschiedt op zijn risico.

De verhuurder of de eigenaar kan, hetzij vóór, hetzij tijdens de uitvoering van de werken, eisen dat de huurder zijn eigen aansprakelijkheid verzekert, alsook die van de verhuurder en van de eigenaar, zowel ten opzichte van derden als ten opzichte van elkaar, uit hoofde van de door de huurder ondernomen werken.

Indien de huurder, bij eerste aanmaning van de eigenaar of van de verhuurder, het bewijs niet levert van het bestaan van een toereikend verzekeringscontract en van de betaling der premie, zijn dezen gerechtigd de werken te doen stopzetten ingevolge een eenvoudige beschikking van de vrederechter, gegeven op verzoekschrift en uitvoerbaar op de minuut en vóór registratie. Het verbod kan niet worden opgeheven tenzij het bewijs van de verzekering en van de betaling der premie wordt geleverd.

9. Wanneer verbouwingen zijn uitgevoerd op kosten van de huurder, met uitdrukkelijk of stilzwijgend akkoord van de verhuurder of krachtens een rechterlijke beslissing, kan de verhuurder, behoudens andersluidende overeenkomst, de verwijdering ervan bij het vertrek van de huurder niet vorderen, maar hij kan zich ertegen verzetten. Indien de verbouwingen niet worden verwijderd, heeft de verhuurder de keus om ofwel de waarde van de materialen en het arbeidsloon te vergoeden, ofwel een bedrag te betalen, dat gelijk is aan de door het onroerend goed verkregen meerwaarde.

Ten aanzien van door de huurder zonder verlof ondernomen verbouwingen kan de verhuurder, hetzij in de loop van de huur, hetzij bij het eindigen ervan, eisen dat de lokalen in hun vroegere toestand worden hersteld, onverminderd schadevergoeding, zo daartoe grond bestaat. Indien hij de aldus uitgevoerde verbouwingswerken behoudt, is hij geen vergoeding verschuldigd.

§ 5. *Overdracht van huur en onderhuur*

10. Het verbod om de huur aan anderen over te dragen of om een onroerend goed of een gedeelte van een onroerend goed in onderhuur te geven, kan geen beletsel zijn voor een overdracht of een onderverhuring die samen geschiedt met de overdracht of de verhuring van de handelszaak en slaat op de gezamenlijke rechten van de hoofdhuurder.

Wanneer echter de verhuurder of zijn familie een gedeelte van het onroerend goed bewoont, blijft het verbod van huuroverdracht of onderverhuring gelden.

De huurder die gebruik wil maken van het hem in het eerste lid toegekende recht van onderverhuring of huuroverdracht, moet aan de verhuurder het ontwerp van akte van overdracht of van onderverhuring betekenen bij ter post aangetekende brief of bij deurwaardersexploot. De verhuurder die meent wettige redenen te hebben om zich tegen de overdracht of de onderverhuring te verzetten, is gehouden zijn met redenen omkleed verzet op dezelfde wijze te doen kennen, binnen dertig dagen na de betekening, anders wordt hij geacht ermee in te stemmen.

Het verzet is onder meer gegrond, wanneer de huurder de handel in het gehuurde goed sedert minder dan twee jaren heeft uitgeoefend of wanneer hij de hernieuwing der huur sedert minder dan twee jaren heeft verkregen, behoudens het geval van overlijden van de huurder of andere buitengewone omstandigheden, ter beoordeling van de rechter.

De huurder kan tegen het verzet in rechte opkomen binnen vijftien dagen, op straffe van verval.

11. I. Bij overdracht van de gezamenlijke rechten van de hoofdhuurder, wordt de overnemer rechtstreekse huurder van de verhuurder.

Volledige onderverhuring, samengaande met overdracht van de handelszaak, wordt gelijkgesteld met overdracht van de huur.

II. In geval van volledige of gedeeltelijke onderverhuring, die samen met de huur van een handelszaak geschiedt of tot de totstandbrenging van een handelszaak aanleiding geeft, heeft de onderhuurder recht op de hernieuwing van zijn huur, indien en in de mate waarin de hoofdhuurder zelf de hernieuwing van de hoofdhuur verkrijgt, behoudens het recht van terugneming van de hoofdhuurder bij toepassing van artikel 16, en het recht van de onderhuurder op de in artikel 25 of in artikel 16, IV, bedoelde vergoeding, in geval van niet-hernieuwing.

Het niet-aanvragen van de hernieuwing door de hoofdhuurder of het verwerpen van zijn aanvraag om redenen die hem alleen betreffen, doet geen afbreuk aan het recht van de onderhuurder op hernieuwing, mits de aanvraag die hij regelmatig aan de hoofdhuurder heeft gericht, op dezelfde dag en in dezelfde vormen ter kennis van de verhuurder wordt gebracht. Indien de onderhuurder zijn aanvraag aan de verhuurder heeft medegedeeld, laat deze hem een afschrift toekomen van elke kennisgeving die hij aan de hoofdhuurder doet.

Indien de hoofdhuur door de schuld, op het initiatief of met de instemming van de hoofdhuurder een einde neemt vóór het einde van de huurtijd, wordt de onderhuurder rechtstreekse huurder van de verhuurder, onder voorwaarden in onderlinge overeenstemming te bepalen. Komen partijen niet tot overeenstemming, dan bepaalt de rechter, daartoe aangezocht door de meest gerede partij, die voorwaarden naar billijkheid en past hij, wat de huurprijs betreft, het in artikel 19 bepaalde toe.

III. De oorspronkelijke huurder blijft hoofdelijk gehouden tot alle uit de aanvankelijke huur voortvloeiende verplichtingen.]

Aldus vervangen bij art. 1, 3° van de wet van 29 juni 1955.

§ 6. *Overdracht van het gehuurde goed*

12. Zelfs wanneer het huurcontract het recht voorbehoudt om de huurder uit het goed te zetten in geval van vervreemding, mag hij die het verhuurde goed om niet of onder bezwarende titel verkrijgt, de huurder slechts eruit zetten in de gevallen vermeld onder 1°, 2°, 3° en 4° van artikel 16, en mits hij de huur opzegt, één jaar vooraf, en binnen drie maanden na de verkrijging, met duidelijke opgave van de reden waarop de opzegging gegrond is, alles op straffe van verval.

Hetzelfde geldt wanneer de huur geen vaste dagtekening heeft verkregen vóór de vervreemding, ingeval de huurder het verhuurde goed sinds ten minste zes maanden in gebruik heeft.

§ 7. *Recht op hernieuwing van de huur*

13. De huurder heeft, bij voorkeur boven alle andere personen, recht op hernieuwing van zijn huur om dezelfde handel voort te zetten, hetzij bij het eindigen van de huur, hetzij bij het eindigen van de eerste hernieuwing, voor een duur van negen jaren, behoudens akkoord van partijen vastgesteld bij een authentieke akte of bij een verklaring voor de rechter afgelegd. Dit recht is beperkt tot twee hernieuwingen.

Is evenwel de verhuurder of een der verhuurders minderjarig op het ogenblik van de hernieuwing van de huur, dan kan de duur daarvan beperkt worden tot de tijd die nog moet lopen tot aan zijn meerderjarigheid.

14. De huurder die het recht op hernieuwing verlangt uit te oefenen, moet zulks op straffe van verval bij deurwaardersexploot of bij aangetekende brief ter kennis van de verhuurder brengen, ten vroegste achttien maanden, ten laatste vijftien maanden vóór het eindigen van de lopende huur. De kennisgeving moet op straffe van nietigheid de voorwaarden opgeven waaronder de huurder zelf bereid is om de nieuwe huur aan te gaan en de vermelding bevatten dat de verhuurder geacht zal worden met de hernieuwing van de huur onder de voorgestelde voorwaarden in te stemmen, indien hij niet op dezelfde wijze binnen drie maanden kennis geeft ofwel van zijn met redenen omklede weigering van hernieuwing, ofwel van andere voorwaarden of van het aanbod van een derde.

[Komen partijen niet tot overeenstemming, dan moet de onderhuurder, die, om zijn rechten ten opzichte van de verhuurder te vrijwaren, zijn aanvraag, zoals bepaald in artikel 11, II, tweede lid, ter kennis van de verhuurder heeft gebracht, de hoofdhuurder en de verhuurder dagvaarden binnen dertig dagen na het afwijzend antwoord van een van beiden, of, indien een van hen niet heeft geantwoord, binnen dertig dagen na het verstrijken van de termijn van drie maanden. De verhuurder die zijn houding ten opzichte van de onderhuurder niet heeft bepaald, kan in de loop der instantie en binnen de termijnen die hem door de rechter worden toegestaan, zijn recht van terugneming inroepen of de hernieuwing afhankelijk stellen van andere voorwaarden.]

Indien de van het recht op hernieuwing vervallen huurder, na het eindigen van de huur in het bezit van het verhuurde goed gelaten wordt, komt een nieuwe huur van onbepaalde duur tot stand, die de verhuurder zal kunnen beëindigen mits hij ze ten minste achttien maanden vooraf opzegt, onverminderd het recht van de huurder om hernieuwing te vragen.

Vanaf de aanvang der achttiende maand vóór het eindigen van de lopende huur, moet de huurder, overeenkomstig de gebruiken, de mogelijke gegadigden toelaten tot het bezichtigen van het goed.

Het tweede lid ingevoegd bij art. 1, 4° van de wet van 29 juni 1955.

15. Het recht op hernieuwing is van toepassing op de huur van voor bewoning bestemde lokalen of op de huur van bijlokalen, onder de voorwaarden vastgesteld in artikel 4.

16. I. De verhuurder kan de hernieuwing van de huur weigeren om een van de volgende redenen :

1° Zijn wil om persoonlijk en werkelijk het verhuurde goed in gebruik te nemen, of het op die wijze te doen in gebruik nemen door zijn afstammelingen, zijn aangenomen kinderen of zijn bloedverwanten in de opgaande lijn, door zijn echtgenoot, door diens afstammelingen, bloedverwanten in de opgaande lijn of aangenomen kinderen, of het te doen in gebruik nemen door een personenvennootschap waarvan de werkende vennoten of de vennoten die ten minste drie vierden van het kapitaal bezitten, in dezelfde betrekking van bloedverwantschap, aanverwantschap of aanneming staan tot de verhuurder of tot zijn echtgenoot.

2° Zijn wil om het onroerend goed een bestemming te geven die elke handelsonderneming uitsluit.

3° Zijn wil om het onroerend goed of het gedeelte van het onroerend goed waarin de afgaande huurder zijn bedrijf uitoefent, weder op te bouwen. Als wederopbouw wordt beschouwd elke verbouwing door een afbraak voorafgegaan, beide de ruwbouw van de lokalen rakende en waarvan de kosten drie jaar huur te boven gaan.

4° Alle grove tekortkomingen van de huurder aan de verplichtingen die voor hem uit de lopende huur voortvloeien, met inbegrip van de waardevermindering van het onroerend goed veroorzaakt door de huurder, de zijnen of zijn rechtverkrijgenden, en van belangrijke veranderingen in de aard of de wijze van exploitatie van de handel aangebracht zonder instemming van de verhuurder, alsook elke ongeoorloofde handeling van de huurder die, objectief beschouwd, de voortzetting van de contractuele betrekkingen tussen de verhuurder en de huurder onmogelijk maakt.

Wanneer de verhuurder eigenaar is van de handelszaak die in het verhuurde goed geëxploiteerd wordt en de huur zowel het verhuurde goed als de handelszaak betreft, dienen bij de beoordeling van de grove tekortkomingen van de huurder aan de verplichtingen die voor hem uit de lopende huur voortvloeien, in aanmerking te worden genomen niet alleen de verplichtingen die het genot van het onroerend goed, maar ook die welke de exploitatie van de handel betreffen, onder meer de verplichting om de instandhouding van de handelszaak te verzekeren.

Indien de huurder betwist dat de verhuurder gerechtigd is de in de voorafgaande leden opgegeven redenen in te roepen, wendt hij zich tot de rechter binnen dertig dagen na het antwoord van de verhuurder, op straffe van verval.

5° Het aanbod van een hogere huurprijs door een derde, indien de huurder geen gelijk aanbod doet, overeenkomstig de artikelen 21, 22 en 23.

6° De afwezigheid van een wettig belang bij de huurder, die in de onmiddellijke buurt van het verhuurde goed een soortgelijke handel is begonnen vóór het verstrijken van de termijn bepaald bij artikel 14 voor de kennisgeving door de verhuurder in antwoord op de aanvraag tot hernieuwing van de huurder, of die op dat tijdstip in de onmiddellijke buurt van het verhuurde goed beschikt over een onroerend goed of een gedeelte van een onroerend goed waarin hij zijn handelsbedrijf kan voortzetten.

II. De huurder heeft geen recht op hernieuwing van de huur, wat het deel van het onroerend goed betreft dat hij in onderhuur gegeven heeft voor een ander gebruik dan handel.

III. De minderjarige, de onbekwaamverklaarde, de blote eigenaar, de gehuwde vrouw, de afwezige of hun erfgenamen kunnen zich verzetten tegen de hernieuwing van de huur die zonder hun tussenkomst is toegestaan, indien zij het vrije beheer over hun goederen herkregen hebben.

IV. Buiten de hierboven bedoelde gevallen kan de verhuurder de hernieuwing weigeren mits hij aan de huurder een vergoeding wegens uitzetting uitkeert, gelijk aan drie jaar huur, eventueel verhoogd met een bedrag, toereikend om de veroorzaakte schade geheel te vergoeden.

17. Is de verhuurder een kapitaalvennootschap, dan is de in artikel 16, 1°, bedoelde weigering van hernieuwing slechts geoorloofd ten einde de hoofdzetel van het bedrijf van de verhuurder naar het gehuurde goed over te brengen of ten einde die hoofdzetel van het bedrijf uit te breiden, indien hij in een naburig goed is gevestigd.

18. Indien uit het in artikel 14 bedoelde antwoord blijkt, dat de verhuurder de hernieuwing afhankelijk stelt van voorwaarden betreffende de huurprijs, de bijdrage in de lasten, de wijze van genot of andere modaliteiten van de huur, en indien omtrent die voorwaarden onenigheid blijft bestaan, wendt de huurder zich tot de rechter binnen dertig dagen na het antwoord van de verhuurder, op straffe van verval.

De rechter doet uitspraak naar billijkheid.

19. Indien de onenigheid de door de verhuurder gevraagde huurprijs betreft, houdt de rechter onder meer rekening met de prijs die in de wijk, de agglomeratie of de streek gewoonlijk wordt gevraagd voor vergelijkbare onroerende goederen, gedeelten van onroerende goederen of lokalen, en eveneens, in voorkomend geval, met de

bijzondere aard van de gedreven handel, en het voordeel door de huurder getrokken uit de gehele of gedeeltelijke onderverhuring van de lokalen.

Hij let niet op het gunstig of ongunstig rendement van de onderneming, dat uitsluitend aan de huurder is toe te schrijven.

20. De huur wordt hernieuwd tegen de prijs en de voorwaarden door de rechter vastgesteld, indien geen beroep is ingesteld tegen het in eerste aanleg gewezen vonnis of indien de huurder, binnen vijftien dagen na de betekening van het in hoger beroep gewezen vonnis, van zijn vraag tot hernieuwing geen afstand heeft gedaan.

21. Wanneer de verhuurder zich beroept op het aanbod van een derde, wordt dit slechts in aanmerking genomen, indien het de verbintenis van de derde insluit om aan de huurder, die eventueel uit het goed zal worden gezet, de vergoeding wegens uitzetting te betalen en indien de derde door zijn aanbod voor een duur van ten minste drie maanden blijkt te zijn verbonden.

De huurder beschikt over een termijn van dertig dagen, te rekenen van de kennisgeving van dat aanbod bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploot, om op dezelfde wijze een gelijk aanbod te doen.

In de kennisgeving van het aanbod van de derde moet de verhuurder de termijn opgeven waarbinnen de huurder de in het aanbod voorgestelde huurprijs moet aanvaarden, en vermelden dat niet-inachtneming van die termijn verval ten gevolge heeft.

Indien de huurder een gelijke huurprijs onder gelijke voorwaarden aanbiedt, wordt hem zonder enig ander opbod de voorkeur gegeven boven alle anderen.

Indien het geschil loopt over de andere voorwaarden van de huur, roept de rechter de huurder, de verhuurder en de derde die het aanbod heeft gedaan, op en beslist aan wie de voorkeur moet worden gegeven.

22. Indien de huurder de geldigheid of de oprechtheid van het aanbod van de derde betwist en de rechter dit aanbod ongeldig verklaart, wordt de huur hernieuwd tegen de prijs en onder de voorwaarden, vastgesteld hetzij in onderlinge overeenstemming, hetzij door de rechter volgens de bepalingen van de artikelen 18 en 19. Indien evenwel het eerste aanbod ongeldig verklaard is op andere gronden dan onoprechtheid, kan de verhuurder zich, binnen een maand na de betekening van het vonnis, op een ander aanbod beroepen.

23. Indien de huurder weigert een aanbod te doen gelijk aan dat van de derde of verzuimt dat aanbod te doen binnen de termijn van dertig dagen en in de vorm bij het tweede lid van artikel 21 voorgeschreven, heeft de derde de voorkeur, behoudens het eventuele recht van de huurder op een vergoeding wegens uitzetting als bepaald in artikel 25.

24. Indien de rechter de weigering van de verhuurder om toe te stemmen in de hernieuwing van de huur ongegrond verklaart na het verstrijken van de bij artikel 14 bepaalde termijn van drie maanden, wordt de huur ten behoeve van de huurder hernieuwd, behoudens het recht van de verhuurder om aanspraak te maken op andere voorwaarden of zich te beroepen op het aanbod van een derde, overeenkomstig de artikelen 14 en 21 van deze wet. De termijn waarover de verhuurder beschikt om de voorwaarden waarvan de hernieuwing afhankelijk is of het aanbod van een derde te doen kennen aan de huurder, is evenwel beperkt tot een maand te rekenen van de betekening van het vonnis.

§ 8. *Vergoeding wegens uitzetting*

25. Indien de huurder regelmatig zijn wil heeft te kennen gegeven om van zijn recht op hernieuwing gebruik te maken en het hem is geweigerd, heeft hij in de hierna bepaalde gevallen recht op een vergoeding, die, behoudens akkoord van partijen, gesloten na het ingaan van dat recht, forfaitair bepaald wordt als volgt :

1° De vergoeding is gelijk aan één jaar huur, wanneer de verhuurder verlangt het goed te bestemmen voor een ander gebruik dan voor handel, bij toepassing van artikel 16, 2°, of het weder op te bouwen, overeenkomstig artikel 16, 3°. In dit laatste geval is evenwel geen vergoeding verschuldigd, wanneer het goed moet worden afgebroken of wederopgebouwd wegens ouderdom, wegens overmacht of krachtens bepalingen van wetten of verordeningen;

2° De vergoeding is gelijk aan twee jaar huur, wanneer de verhuurder of een van de in artikel 16, § I, 1°, opgenoemde gebruikers, zelfs in geval van toepassing van artikel 16, § III, een soortgelijke handel drijft in het onroerend goed;

3° [De vergoeding bedraagt drie jaar huur, eventueel vermeerderd met een bedrag, toereikend om de veroorzaakte schade geheel te vergoeden, wanneer de verhuurder, zonder van een gewichtige reden te doen blijken, het voornemen op grond waarvan hij de huurder uit het goed heeft kunnen zetten, niet ten uitvoer brengt binnen zes maanden en gedurende ten minste twee jaren. Deze vergoeding is evenwel niet verschuldigd, indien de verhuurder aan het onroerend goed een bestemming geeft, die hem de terugneming mogelijk zou hebben gemaakt zonder vergoeding of tegen een vergoeding gelijk aan of lager dan de vergoeding die hij heeft moeten dragen;]

4° De vergoeding is gelijk aan één jaar van de in de nieuwe huurovereenkomst bepaalde huur, wanneer de huurder die een ernstig aanbod gedaan heeft, is afgewezen ten gevolge van het aanbod van een meerbiedende derde, overeenkomstig artikel 23, en de bedoelde derde in het goed een andere handel drijft dan de vroegere huurder;

5° De vergoeding is gelijk aan twee jaar van de in de nieuwe huurovereenkomst bepaalde huur, wanneer die nieuwe huurder in het goed één soortgelijke handel drijft als de afgaande huurder;

6° [De vergoeding wegens uitzetting bedraagt drie jaar huur, eventueel vermeerderd met een bedrag, toereikend om de veroorzaakte schade geheel te vergoeden, indien de verhuurder of de nieuwe huurder vóór het verstrijken van een termijn van twee jaar, een soortgelijke handel begint, zonder dat hij hiervan aan de afgaande huurder ten tijde van diens uitzetting kennis heeft gegeven. De verhuurder en de derde, nieuwe huurder, zijn hoofdelijk tot die vergoeding verbonden.]

Het bedrag van het uit onderverhuring genoten huurgeld kan door de rechter geheel of gedeeltelijk worden afgetrokken van de huurprijs die tot grondslag dient van de vergoedingen bepaald in dit artikel en in artikel 16, IV.

[In geval van handelsonderhuur kan de rechter de vergoeding verdelen tussen de hoofdhuurder en de onderhuurder.]

In de hierboven in 2° [...] en 5° bedoelde gevallen, kan de huurder zich wenden tot de rechter, wanneer de vergoeding klaarblijkelijk ontoereikend is wegens het voordeel dat de verhuurder uit de uitzetting getrokken heeft.

Van zijn kant kan de verhuurder zich wenden tot de rechter, indien de vergoeding klaarblijkelijk overdreven is, gelet op de verlaten of vervallen toestand van de handel op het tijdstip van de terugneming.

Wanneer de verhuurder eigenaar is van de handelszaak die in het gehuurde goed geëxploiteerd wordt en de huur zowel het verhuurde goed als de handelszaak betreft, is hij geen vergoeding verschuldigd, tenzij de huurder bewijst dat hij de belangrijkheid van de handelszaak met ten minste 15 t. h. heeft vermeerderd. In dit geval stelt de rechter de vergoeding vast naar billijkheid, op grond van de waardevermeerdering die daaruit voor de verhuurder is ontstaan.

Het 3° en het 6° zijn aldus vervangen door art. 1, 5° van de wet van 29 juni 1955, het negende lid ingevoegd bij art. 1, 6° van dezelfde wet, het tiende lid gewijzigd bij art. 1, 7° van dezelfde wet.

26. De verhuurder die, bij toepassing van artikel 3, vijfde lid, de huur vóór de vervaldag beëindigt, en de verkrijger die, overeenkomstig de in artikel 12 bepaalde voorwaarden, de huurder uit het goed zet, zijn eventueel een vergoeding wegens uitzetting verschuldigd, in de gevallen en volgens de modaliteiten van de artikelen 25 en 27.

27. Zolang de afgaande huurder de vergoeding wegens uitzetting waarop hij recht heeft, of het gedeelte van die vergoeding dat niet ernstig betwist wordt, niet heeft ontvangen, kan hij het goed in gebruik houden totdat de vergoeding geheel betaald is, zonder enige huur verschuldigd te zijn.

28. De rechtsvorderingen tot betaling van de vergoeding wegens uitzetting moeten worden ingesteld binnen een jaar te rekenen van het feit waarop de vordering gegrond is.

§ 9. *Rechtspleging*

29. De rechtsvorderingen op grond van deze afdeling ingesteld, evenals de daaraan verknochte rechtsvorderingen die mochten ontstaan uit de huur van een handelszaak, behoren, niettegenstaande elke andersluidende overeenkomst aangegaan vóór het ontstaan van het geschil, tot de bevoegdheid van de vrederechter van de plaats waar het voornaamste onroerend goed gelegen is, of van de plaats van het goed met het hoogste kadastraal inkomen, wanneer het verscheidene afzonderlijke onroerende goederen betreft.

30. Alvorens op grond van deze afdeling een vordering in te stellen, kan de eiser, bij een verzoekschrift, door hem, door zijn raadsman of door zijn bijzonder gevolmachtigde ondertekend, de toekomstige verweerder tot minnelijke schikking doen oproepen.

De griffier geeft een ontvangbewijs van het verzoekschrift; de rechter roept de partijen op binnen acht dagen na het indienen van het verzoekschrift.

Indien een akkoord tot stand komt, worden de bewoordingen in een proces-verbaal vastgelegd en de uitgifte geschiedt in executoriale vorm.

Indien geen akkoord tot stand komt, maakt de vrederechter proces-verbaal op.

Het bovenbedoelde verzoekschrift heeft dezelfde gevolgen, wat de door de wet gestelde termijnen betreft, als de dagvaarding, op voorwaarde dat deze wordt uitgebracht binnen dertig dagen na de dagtekening van het proces-verbaal waarbij wordt vastgesteld dat geen minnelijke schikking is tot stand gekomen.

31. Alle vonnissen, door de vrederechters gewezen bij toepassing van de bepalingen van deze afdeling, zijn vatbaar voor hoger beroep.

De vonnissen in de loop der instantie gewezen zijn uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande enige daartegen gerichte voorziening, met uitzondering van de vonnissen waarbij de hernieuwing van de huur wordt geweigerd of het bedrag van de vergoeding wegens uitzetting wordt vastgesteld.

32. Wanneer de rechter, hetzij op verzoek van partijen, hetzij ambtshalve, besluit tot het benoemen van deskundigen, stelt hij hun voor het indienen van hun verslag een termijn van dertig dagen, te rekenen van de dag waarop hun benoeming hun door de griffie ter kennis wordt gebracht. Deze kennisgeving wordt bij ter post aangetekende brief aan de deskundigen gezonden op de dag dat het vonnis is gewezen, en partijen ontvangen op dezelfde wijze hiervan bericht.

ARTIKEL II. — *Overgangsbepalingen*
Wet van 30 april 1951

33. Deze wet is van toepassing op de lopende handelshuurovereenkomsten.

Zij eindigen evenwel bij het verstrijken van hun contractuele duurtijd, en ten vroegste bij het verstrijken van een termijn van achttien maanden na de inwerkingtreding van deze wet.

Deze wet is eveneens van toepassing op de wettelijk verlengde huurovereenkomsten en op de huurovereenkomsten van onbepaalde duur. Zij worden verlengd tot aan het verstrijken van de termijn van achttien maanden, in het voorgaande lid bepaald.

[Evenwel kan de verhuurder, binnen drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet, de huur beëindigen, mits hij zes maanden vooraf opzegt, ten einde het goed zelf in gebruik te nemen of het in gebruik te doen nemen overeenkomstig artikel 16, 1°, en artikel 17, onder verplichting om de vergoeding wegens uitzetting te betalen in de gevallen en volgens de modaliteiten van de artikelen 25 en 27.]

Stilzwijgend verlengde huurovereenkomsten worden voor de toepassing van dit artikel gelijkgesteld met wettelijk verlengde huurovereenkomsten.

Het vierde lid aldus vervangen bij het enig artikel van de interpretatieve wet van 24 december 1951.

34. De opzeggingen, gedaan vóór de inwerkingtreding van deze wet om enige andere reden dan schuld van de huurder, worden als niet gedaan beschouwd, behalve wanneer daarop dagvaarding is gevolgd.

Deze wet wordt op de thans aanhangige zaken toegepast.

De rechterlijke eindbeslissingen waarbij een einde aan de huur wordt gemaakt en waarvan de uitvoering geschorst is bij toepassing van de wetten houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, worden, zes maanden na de inwerkingtreding van deze wet, opnieuw voor tenuitvoerlegging vatbaar, tenzij de huurder binnen dertig dagen de wens heeft te kennen gegeven om de hernieuwing van de huur te verkrijgen.

35. Gedurende de bij de artikelen 33 en 34 gestelde termijnen, blijft, behoudens akkoord van partijen, de huurprijs van de onroerende goederen of gedeelten van onroerende goederen waarvan de huurovereenkomsten bij de inwerkingtreding van deze wet lopen of verlengd zijn, bepaald op het bedrag dat de huurder op die datum werkelijk betaalde.

Eventueel kan de verhuurder evenwel de huurprijs verhogen, volgens de coëfficiënten bepaald bij de wetten houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, mits hij de door die wetten voorgeschreven waarschuwing geeft, en welke ook de huurwaarde van het verhuurde goed op 1 augustus 1939 mag zijn.

Herziening van de huurprijs van een onroerend goed of van een gedeelte van een onroerend goed, waarvan de huur loopt bij de inwerkingtreding van deze wet, kan een eerste maal gevorderd worden zodra de lopende driejarige periode verstreken is, zonder dat partijen de vordering moeten instellen binnen de in artikel 6 voorgeschreven termijn, noch het bestaan moeten bewijzen van nieuwe omstandigheden die de normale huurwaarde van het gehuurde goed hebben gewijzigd.

36. Verlengde huurovereenkomsten betreffende een goed dat in hoofdzaak gebruikt wordt voor handelsdoeleinden of voor het bedrijf van een ambachtsman en die buiten de toepassing van de wet vallen krachtens de beperkende bepalingen van artikel 1, kunnen gedurende een tijdperk van één jaar vanaf de inwerkingtreding van de wet niet worden beëindigd, evenmin als handelshuurovereenkomsten die van de toepassing van de wet zijn uitgesloten bij artikel 2, indien niet ten minste zes maanden tevoren wordt opgezegd.

AFDELING III

Regels betreffende de pacht in het bijzonder

1763. Hij die land bebouwt onder beding van deling der vruchten met de verpachter, mag het gepachte niet in onderpacht geven, noch zijn pacht aan een ander overdragen, indien dat recht hem niet uitdrukkelijk bij de pacht is verleend.

1764. In geval van overtreding heeft de eigenaar het recht om terug in het genot van het verpachte te treden, en de pachter wordt veroordeeld tot vergoeding van de schade die ontstaat uit het niet nakomen van de pacht.

1764*bis*. [Indien de pachtprijs geheel of gedeeltelijk in landbouwprodukten bedongen wordt, mag zulks alleen geschieden in landbouwprodukten van het gepachte goed of van de streek en mag geen enkel daarvan in aanmerking komen voor een hoger bedrag dan 40 t. h. van de globale pachtprijs, omgezet in geld op de datum van het aangaan van de pacht.

Hetzelfde geldt voor pachtprijzen die geheel of gedeeltelijk met verwijzing naar landbouwprodukten worden vastgesteld.

Behoudens geschreven akkoord over de wijze van waardering der produkten die in aanmerking komen om de pachtprijs te bepalen, wordt hun waarde vastgesteld naar het gemiddelde der officiële prijzen welke golden tijdens twaalf maanden vóór de vervaldag of, bij gebreke daarvan, naar het gemiddelde der prijzen welke in de streek van het gepachte goed gedurende dat tijdperk werden betaald, volgens de marktberichten die door het Ministerie van Landbouw worden bekendgemaakt.

In geen geval mogen de door de Staat aan de producent verleende premies of toelagen begrepen worden in de waarde die aan de landbouwprodukten wordt toegekend.

Indien deze voorschriften niet zijn in acht genomen in het pachtcontract, past de rechter, wanneer een van de partijen de zaak bij hem aanhangig maakt, het contract aan die voorschriften aan, waarbij hij de bedoelingen van de partijen zoveel mogelijk eerbiedigt. De beslissing van de rechter geldt slechts voor de pachten die na het instellen van de vordering vervallen.]

Ingevoegd bij art. 6 van de wet van 7 juli 1951.

1764*ter*. [Voor niet bestaande worden gehouden alle bedingen waarbij de pachter verplicht wordt tot het dragen van belastingen, taksen of onverschillig welke andere lasten die door de verpachter verschuldigd zijn, hetzij krachtens de wet, hetzij krachtens overeenkomsten door hem met derden aangegaan, met uitzondering van het ruimen van de grachten en van de niet bevaarbare waterlopen die zich op of langs het verpachte goed bevinden, en van belastingverhoging wegens gebouwen, werken of beplantingen die de pachter zelf op het gepachte goed heeft aangebracht.]

Ingevoegd bij art. 6 van de wet van 7 juli 1951.

1764*quater*. [Partijen hebben het recht, binnen zes maanden na het einde van elke driejarige pachtperiode, voor de toekomst herziening van de pachtprijs aan te vragen wanneer de rentabiliteit van het bedrijf, de algemene economische omstandigheden in acht genomen, een verandering van ten minste 15 t. h. heeft ondergaan.

De verandering in de rentabiliteit wordt vastgesteld door vergelijking tussen de gemiddelde rentabiliteit tijdens de driejarige pachtperiode die de aanvraag voorafgaat, en de rentabiliteit ten tijde van het aangaan van de pacht of van de laatste herziening, al naar het geval.

Het herzieningspercentage door de rechter aangenomen, wordt, al naar het geval, toegepast op de pachtprijs vastgesteld in het contract of bij de laatste herziening.]

Ingevoegd bij art. 16 van de wet van 7 juli 1951.

1765. [Indien in een pachtcontract aan het gepachte goed een kleinere of een grotere omvang wordt toegeschreven dan het werkelijk heeft, wordt de pachtprijs evenredig vermeerderd of verminderd te rekenen van de eerste vervaldag die volgt op de vordering, behoudens het recht voor de pachter om ontbinding van de pacht te vragen. De vordering tot vermindering of tot vermeerdering van de pachtprijs en de vordering tot ontbinding van de pacht zijn alleen dan ontvankelijk, indien het verschil tussen de werkelijke en de in het contract vermelde omvang ten minste een twintigste bedraagt.

De vordering is niet meer ontvankelijk na het eerste jaar van de pacht.]

Aldus vervangen bij art. 7 van de wet van 7 juli 1951.

1766. Indien de huurder van een landeigendom dit niet voorziet van de dieren en het gereedschap nodig voor het bedrijf, indien hij met de bebouwing ophoudt, indien hij bij de bebouwing niet als een goed huisvader handelt, indien hij het gepachte voor een ander gebruik bezigt dan waartoe het bestemd was, of, in het algemeen, indien hij de bepalingen van de pacht niet nakomt, en daardoor schade ontstaat voor de verpachter, kan deze, naar gelang van de omstandigheden, de pacht doen ontbinden.

In geval van ontbinding door de schuld van de pachter, is deze gehouden tot schadevergoeding, zoals in artikel 1764 bepaald is.

[Het strafbeding en de uitdrukkelijke ontbindende voorwaarde zijn zonder waarde.]

Het derde lid is toegevoegd bij art. 4 van de wet van 7 maart 1929.

1766*bis*. [Alle bepalingen die de vrijheid van de pachter omtrent de wijze van bebouwing der akkers of omtrent de beschikking over de produkten van de hoeve beperken, worden voor niet bestaande gehouden.

Evenwel zijn van waarde de bepalingen betreffende de teruggave van het gepachte goed in een staat van wisselbouw, vruchtbaarheid en zuiverheid, gelijkwaardig aan die waarin het zich bij de ingenottreding bevond, alsook de bepalingen die het recht van beschikking over de stalmest gedurende de pacht beperken, en de bepalingen die het recht van beschikking over het stro van de laatste twee jaren beperken tot ten hoogste de helft.]

Ingevoegd bij art. 5 van de wet van 7 maart 1929 en aldus vervangen bij art. 8 van de wet van 7 juli 1951.

1767. Ieder huurder van een landeigendom is verplicht de vruchten te bergen in de plaatsen die volgens de pacht daartoe bestemd zijn.

1768. De huurder van een landeigendom is, op straffe van betaling van alle kosten en schadevergoeding, verplicht aan de eigenaar kennis te geven van de daden van bezitsaanmatiging, die op het erf mochten worden begaan.

Deze kennisgeving moet gedaan worden binnen dezelfde termijn als die welke, in geval van dagvaarding, naar de afstand van de plaatsen bepaald is.

1769. Indien de pacht voor verscheidene jaren is aangegaan, en gedurende de huurtijd een oogst geheel of ten minste voor de helft door toeval verloren gaat, kan de pachter vermindering van de pachtprijs vorderen, tenzij hij door de vorige oogsten schadeloos gesteld is.

Indien hij niet schadeloos gesteld is, kan de schatting van de vermindering eerst geschieden op het einde van de pacht, op welk tijdstip de genoten vruchten van alle pachtjaren met elkaar in vergelijking zullen worden gebracht.

De rechter kan niettemin de pachter voorlopig vrijstellen van de betaling van een gedeelte van de pachtprijs naar mate van het geleden verlies.

1770. Indien de pacht slechts voor een jaar is aangegaan en alle vruchten of ten minste de helft verloren zijn, wordt de pachter vrijgesteld van een evenredig gedeelte van de pachtprijs.

Hij kan op geen vermindering aanspraak maken, indien het verlies minder dan de helft bedraagt.

1771. De pachter kan geen vermindering bekomen, wanneer het verlies van de vruchten plaatsheeft nadat zij van de grond zijn afgescheiden, tenzij de pacht aan de eigenaar een aandeel in de oogst in natura toekent; in welk geval de eigenaar zijn aandeel in het verlies moet dragen, mits de pachter niet in gebreke was aan de eigenaar zijn aandeel in de oogst te leveren.

De pachter kan evenmin vermindering vorderen, indien de oorzaak van de schade reeds bestond en bekend was toen de pacht werd aangegaan.

1772. [De gevolgen van het gewone toeval, zoals hagel, bliksem of vorst, kunnen door een uitdrukkelijk beding ten laste van de pachter gebracht worden.

De gevolgen van het buitengewone toeval, zoals de verwoestingen van de oorlog of een overstroming waaraan de streek niet gewoonlijk onderworpen is, kunnen niet te zijnen laste gebracht worden.]

Aldus vervangen bij art. 9 van de wet van 7 juli 1951.

1773. [Elke bepaling waarbij de pachter van een landeigendom geheel of ten dele afstand doet van de rechten die de artikelen 1720, tweede lid, 1721, 1722, 1755, 1765, 1769 en 1770 hem toekennen, wordt voor niet bestaande gehouden, maar wat de artikelen 1722, 1769 en 1770 betreft, slechts voor zover het gaat om een buitengewoon toeval in de zin van artikel 1772.]

Aldus vervangen bij art. 10 van de wet van 7 juli 1951.

1774. [§ 1. De duur van de pacht van een landeigendom wordt door partijen bepaald.

§ 2-I. De duur van de pacht mag niet korter zijn dan negen jaren, wanneer het een eerste ingebruikneming betreft. Bij het eindigen van de eerste gebruiksperiode, zelfs indien de duur daarvan langer is dan negen jaren, gaat de pacht voort voor een nieuwe periode van negen jaren, indien partijen ze niet hebben opgezegd zoals in artikel 1775 bepaald is, of wanneer de pachter niettegenstaande opzegging in het bezit blijft en gelaten wordt.

Wanneer echter de duur van de pacht ten minste achttien jaren is, mogen partijen bedingen dat, bij het eindigen van die gebruiksperiode en bij gebreke van opzegging volgens artikel 1775, de pacht slechts zal voortgaan voor een onbepaalde periode, die kan worden beëindigd met inachtneming van een opzeggingstermijn van twee jaren.

II. Partijen kunnen in de pachtovereenkomst bepalen dat de verpachter het recht zal hebben, met inachtneming van de termijn en de vormen van opzegging bepaald in artikel 1775, de pacht te beëindigen in de loop van de eerste gebruiksperiode om zelf het verpachte goed in bedrijf te nemen of om de exploitatie ervan over te dragen aan zijn echtgenoot, aan zijn afstammelingen of aan die van zijn echtgenoot.

Zij kunnen eveneens overeenkomen dat de verpachter, onder dezelfde voorwaarden, de pacht zal kunnen opzeggen in de loop van de wettelijke verlengingsperiode van negen jaren, om zelf het verpachte goed in bedrijf te nemen of de exploitatie ervan over te dragen aan zijn afstammelingen, zijn aangenomen kinderen of zijn bloedverwanten in de opgaande lijn, aan zijn echtgenoot, diens bloedverwanten in de opgaande of de nederdalende lijn, aan zijn broeders en zusters, schoonbroeders en schoonzusters, of aan zijn neven en nichten.

Het recht van terugneming door de verpachter mag evenwel niet bedongen worden voor een gedeeltelijke terugneming van het verpachte goed.

Indien de verpachter of zijn hierboven vermelde rechthebbenden, zonder gewichtige reden, het goed niet in bedrijf nemen binnen zes maanden na het vertrek van de pachter en het niet in bedrijf hebben gehouden gedurende zes jaren, kan de pachter hetzij schadevergoeding, hetzij zijn terugkeer op het goed, onverminderd schadevergoeding, vorderen.

Indien deze inbedrijfneming wordt betwist, moet het bewijs daarvan door de verpachter worden geleverd.

III. Mits de verpachter drie maanden tevoren opzegt, de pachtprijs evenredig vermindert en een vergoeding betaalt, heeft hij het recht, ook bij gebreke van bijzondere bepalingen dienaangaande, voor het bouwen van een of meer woningen te beschikken over een aaneengesloten perceel, dat echter niet groter mag zijn dan tien aren noch groter dan een tiende van de oppervlakte van het verpachte goed.

In geval van geschil over de plaats van het bedoelde perceel beslist de rechter.

Van dit recht kan slechts eenmaal gebruik worden gemaakt ten aanzien van een zelfde pachter, en deze heeft recht op schadevergoeding en op zijn terugkeer op het goed, indien met de ontworpen bouw, zonder gewichtige reden, niet is begonnen binnen een jaar te rekenen van de ontruiming.

IV. Welke de duur van de pacht ook zijn mag en niettegenstaande elke andersluidende overeenkomst, kan de pachter de pacht beëindigen vóór het verstrijken van de pachtperiode, mits hij opzegging doet overeenkomstig artikel 1775.

Betreft het de mondelinge pacht van een der landeigendommen bedoeld bij artikel 1716*bis*, dan is de opzeggingstermijn voor de pachter en zijn rechthebbenden slechts één jaar.

§ 3. De bepalingen van § 2 zijn niet toepasselijk :

1° Op de overeenkomsten waarvan het voorwerp een duur van minder dan een jaar in zich sluit;

2° Op de overeenkomsten betreffende gronden die ten algemenen nutte zijn onteigend of verkregen.

Echter zal het gehuurde goed aan de gebruiker van die gronden niet ontnomen kunnen worden, dan tegen billijke schadeloosstelling en zulks niettegenstaande elke andersluidende bepaling;

3° Op de overeenkomsten betreffende gronden die, gezien hun ligging, moeten worden beschouwd als bouwgronden of als gronden voor industrieel gebruik bestemd, mits zij als zodanig zijn opgegeven in de pachtovereenkomst, of door de vrederechter als zodanig worden erkend;

4° Op de overeenkomsten betreffende gronden die de pachter of de eigenaar verhuurt aan leden van zijn personeel, als behorende bij een arbeidsovereenkomst;

5° Op de overeenkomsten betreffende percelen die moeten worden gevoegd bij een landbouwbedrijf, in gebruik krachtens een vroegere pacht. Deze percelen kunnen worden verhuurd voor een termijn die eindigt tegelijkertijd als de hoofdhuur;

6° Op de overeenkomsten van onderverhuring en van huuroverdracht; deze kunnen worden aangegaan voor een termijn die eindigt tegelijkertijd als de hoofdhuur;

7° Op de overeenkomsten betreffende gronden die toebehoren aan de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen of haar erkende maatschappijen, of aan de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom of haar erkende maatschappijen.

Partijen kunnen de lopende pacht beëindigen, op voorwaarde dat hun akkoord wordt vastgesteld bij een authentieke akte, of bij een verklaring op ondervraging afgelegd voor de vrederechter van het kanton waar het goed gelegen is.]

Art. 1774 is vervangen bij art. 6 van de wet van 7 maart 1929; § 2 en § 3, 3° zijn daarna onderscheidenlijk vervangen bij de art. 11 en 12 van de wet van 7 juli 1951; § 3, 7° is ingevoegd bij art. 13 van dezelfde wet.

1775. [Niettegenstaande elk daarmee strijdig beding of gebruik, eindigt de pacht van landeigendommen slechts op voorwaarde dat opzegging gedaan wordt ten minste twee jaren vóór het verstrijken van de pachttijd.

In voorkomend geval wordt de termijn derwijze verlengd dat het gebruik eindigt op de datums voor het vertrek bepaald door de pacht of, bij gebreke daarvan, door het plaatselijk gebruik.

De opzegging door de verpachter moet, op straffe van nietigheid, duidelijk de redenen opgeven waarom zij wordt gedaan en de pachter mededelen dat hij hiertegen verzet kan doen binnen de termijnen en met inachtneming van de vormen, in de twee volgende leden bepaald.

De pachter kan tegen de opzegging verzet doen binnen drie maanden na de kennisgeving, op straffe van verval, hetzij hij zich op de nietigheid ervan beroept, hetzij hij de geldigheid of de gegrondheid van de aangevoerde reden of redenen betwist.

Het verzet tegen de opzegging wordt, op straffe van nietigheid, betekend bij deurwaardersexploot of bij ter post aangetekende brief.

In geval van verzet tegen de opzegging is de verpachter verplicht, op straffe van verval, binnen drie maanden te rekenen van het verzet, de pachter voor de vrederechter te dagvaarden tot geldigverklaring van de opzegging. De vrederechter beslist over het geschil met inachtneming van alle tegenover elkaar staande belangen en verklaart de regelmatig gedane opzegging geldig, indien de aangevoerde redenen ernstig en gegrond zijn.

Als ernstige redenen worden inzonderheid beschouwd :

1° Het door de verpachter te kennen gegeven voornemen om zelf het verpachte goed in bedrijf te nemen of de exploitatie ervan over te dragen aan zijn afstammelingen, aangenomen kinderen of bloedverwanten in de opgaande lijn, aan zijn echtgenoot, aan de bloedverwanten in de opgaande of de nederdalende lijn van zijn echtgenoot, aan zijn broeders en zusters, schoonbroeders en schoonzusters of aan zijn neven en nichten. Bij overlijden van de verpachter, kunnen zijn erfgenamen opzegging doen aan de zittende pachter, ten einde het bedrijf over te dragen aan de hierboven vermelde familieleden van de verpachter;

2° Grondige wijzigingen in de samenstelling van het gezin van de pachter, zodanig dat de bedrijfsmogelijkheden van het gepachte goed ernstig bedreigd zijn;

3° Het door de verpachter te kennen gegeven voornemen om een of meer verpachte percelen te voegen bij een ander eveneens door hem verpacht bedrijf, op voorwaarde dat deze handeling geboden wordt door een onbetwistbaar economisch belang, sociaal zo gewichtig, dat het aan de zittende pachter toegebrachte nadeel gewettigd is;

4° De ruil van percelen tussen twee of meer pachters van de verpachter met het doel herverkavelde bedrijven te vormen;

5° De verdeling van het bedrijf in twee of meer nieuwe bedrijven, gedaan hetzij om ernstige economische redenen, hetzij om sociale of familieredenen, zoals de vestiging van jonge gezinnen, het tot stand brengen van kleine landeigendommen, enz., op voorwaarde dat het hieruit voortvloeiende sociale voordeel het aan de zittende pachter toegebrachte nadeel wettigt;

6° Zware beledigingen of daden van klaarblijkelijke vijandigheid van de pachter tegen de verpachter of tegen leden van zijn familie die onder zijn dak wonen;

7° Veroordeling van de pachter uit hoofde van daden die het vertrouwen van de verpachter aan het wankelen kunnen brengen of de normale betrekkingen van verpachter tot pachter onmogelijk kunnen maken;

8° Waardevermindering van het gepachte goed door slechte bebouwing of ernstige nalatigheid in het ten laste van de huurder komende onderhoud van de gepachte gebouwen.

Elke hiermee strijdige overeenkomst is nietig, behalve indien zij is aangegaan na de opzegging en blijkt uit een authentieke akte of uit een verklaring op ondervraging afgelegd voor de vrederechter.

Indien de verpachter, in de gevallen bedoeld onder 1°, 3°, 4° en 5° hierboven, zonder gewichtige reden binnen zes maanden na het vertrek van de pachter en gedurende ten minste zes jaren, het voornemen niet heeft uitgevoerd waarop hij zich heeft beroepen om de opzegging van de pacht en de uitzetting van de pachter te bekomen, kan deze hetzij schadevergoeding, hetzij zijn terugkeer op het gepachte goed, onverminderd schadevergoeding, vorderen.

In geval van betwisting moet het bewijs dat het bovenbedoelde voornemen is uitgevoerd, door de verpachter worden geleverd.

Geen opzegging is vereist, indien het overeenkomsten betreft waarvan het voorwerp een duur van minder dan een jaar in zich sluit.

De opzeggingstermijn bedraagt ten minste drie maanden, wanneer het gronden betreft die ten algemenen nutte zijn onteigend of verkregen, ofwel bouwgronden of gronden voor industrieel gebruik bestemd, verhuurd zoals bepaald is in artikel 1774, § 3, 3°.

Indien, in de twee bovenbedoelde gevallen, de verpachter of de verkrijger zonder gewichtige reden de grond niet gebruikt voor het uitvoeren van bouwwerken of voor zijn industriële bestemming, binnen een jaar na het vertrek van de pachter, kan deze hetzij schadevergoeding, hetzij zijn terugkeer op het gepachte goed, onverminderd schadevergoeding, vorderen.

De overeenkomst, bedoeld bij artikel 1774, § 3, 4°, eindigt van rechtswege op de eerste vervaldag na de verbreking van de arbeidsovereenkomst.

De opzeggingstermijn bedraagt zes maanden wanneer de in artikel 1774, § 3, 7°, genoemde maatschappijen opzegging doen met het oog op het verwezenlijken van hun maatschappelijk doel.

Deze termijnen worden in voorkomend geval verlengd om de pachter de tijd te geven de wassende vruchten te oogsten.

Elke opzegging moet, op straffe van nietigheid, gedaan worden bij deurwaardersexploot of bij ter post aangetekende brief.]

Aldus vervangen bij art. 14 van de wet van 7 juli 1951; het derde lid is daarna vervangen bij art. 1 van de wet van 15 juni 1955.

1776. [Bij het eindigen van de in artikel 1774, § 2, 1, bedoelde tweede gebruiksperiode en bij gebreke van de in artikel 1775 bedoelde opzegging, gaat de pacht voor een onbepaalde tijd voort.

Hetzelfde geldt wanneer de pachter, niettegenstaande de opzegging, in het bezit blijft en gelaten wordt. Elk van beide partijen kan de aldus verlengde pacht beëindigen, mits zij zich gedraagt naar de bepalingen van artikel 1775.

Wordt een opzegging door de rechter niet geldig verklaard, dan kan een nieuwe opzegging niet gedaan worden dan drie jaren na de kennisgeving van de niet geldig verklaarde opzegging.]

Aldus vervangen bij art. 15 van de wet van 7 juli 1951.

1777. De afgaande pachter moet aan zijn opvolger in het bedrijf passende woongelegenheid laten, alsook hetgeen verder vereist is tot de bebouwing voor het volgende jaar; en zijnerzijds moet de opkomende pachter aan de afgaande passende woongelegenheid verschaffen, alsook hetgeen verder vereist is tot het verbruiken van het voeder en het inoogsten van de nog te velde staande vruchten.

In beide gevallen moeten zij zich gedragen naar het plaatselijk gebruik.

1778. [§ 1-1° De pachter heeft het recht de gebouwen op te trekken en alle werken uit te voeren die dienstig zijn voor de exploitatie van het gepachte goed en die stroken met de bestemming ervan.

Bij gebreke van schriftelijke toestemming van de verpachter, kan de pachter aan de vrederechter machtiging vragen om de gebouwen op te trekken en de werken uit te voeren. De rechter doet uitspraak, nadat partijen gehoord of behoorlijk opgeroepen zijn, en zo nodig, na advies van de rijkslandbouwkundige van de streek; hij houdt rekening met de belangrijkheid der werken vergeleken met die van het gepachte goed, alsook met hun noodzakelijkheid voor een goede exploitatie, waarbij de economische omstandigheden worden in acht genomen. Hij bepaalt welke werken mogen worden uitgevoerd en stelt de maximumkosten vast; deze mogen het bedrag van drie jaren lopende pacht niet te boven gaan. Na het beëindigen van de werken wordt de staat der uitgaven hem ter begroting voorgelegd.

Wanneer de werken uitgevoerd zijn met schriftelijke toestemming van de verpachter of met machtiging van de rechter, kan de pachter de werken niet wegruimen zonder toestemming van de verpachter, noch kan de verpachter bij het eindigen van het gebruik de wegruiming ervan vorderen.

Wanneer de pachter zonder schriftelijke toestemming van de verpachter of machtiging van de rechter de werken heeft uitgevoerd, kan hij die op eigen gezag niet wegruimen. De verpachter heeft de keus om, ofwel hem tot wegruiming te noodzaken, ofwel de werken te behouden tegen een vergoeding zoals hierna bepaald is.

De verpachter moet uiterlijk een jaar voor het eindigen van de pacht zijn besluit bij ter post aangetekende brief ter kennis brengen van de pachter.

Indien de verpachter zijn besluit om de werken te behouden niet binnen deze termijn ter kennis heeft gebracht van de pachter, mag deze die wegruimen. In dit geval, evenals in het geval dat de verpachter hem tot wegruiming noodzaakt, moet de pachter de plaatsen herstellen in de staat waarin hij die ontvangen heeft.

Indien de werken behouden blijven, moet de verpachter bij het eindigen van het gebruik, aan de pachter die de kosten daarvan gedragen heeft, de vergoeding betalen die is overeengekomen, of bij gebreke daarvan, de waarde van de werken op dat tijdstip, gelet op de bestemming van het gepachte goed en met inachtneming van de ouderdom der werken.

Ingeval de werken zijn uitgevoerd zonder schriftelijke toestemming van de verpachter, mag die vergoeding het bedrag van de drie laatste jaren pacht niet te boven gaan.

Indien de verpachter de kosten draagt van de gebouwen en werken die op verzoek van de pachter zijn uitgevoerd, kan de pachtprijs worden verhoogd in zodanige mate als door partijen wordt overeengekomen of door de rechter wordt bepaald.

In geen geval mag de verpachter de wegruiming vorderen van draineringswerken die zonder zijn toestemming zijn uitgevoerd.

Elke met de voorschriften van deze § 1, 1°, strijdige bepaling is zonder waarde.

2° Geen nieuwe beplanting met hoog- of laagstammige fruitbomen of met bosbomen mag geschieden dan krachtens een schriftelijke overeenkomst tussen verpachter en pachter.

Zonder overeenkomst zijn evenwel geoorloofd aanplantingen ter vervanging van dode of gevelde bomen of die welke noodzakelijk zijn voor de bewaring van het goed.

De pachter is eveneens gerechtigd tot beplanting met fruitbomen, op voorwaarde dat de voor de fruitteelt gebruikte oppervlakte een dertigste van de totale oppervlakte van het gepachte goed niet te boven gaat.

Indien beplantingen geleid hebben tot een waardevermeerdering of een waardevermindering van het gepachte goed, heeft de pachter of de verpachter, bij het eindigen van de pacht, recht op een vergoeding, die in onderlinge overeenstemming of volgens schatting van deskundigen bepaald wordt.

De schuldvordering van de pachter uit hoofde van de gebouwen, werken of beplantingen die hij op het gepachte goed heeft aangebracht, werkt tegen derden slechts voor zover zij openbaar is gemaakt door inschrijving in de registers van de hypotheekbewaarder. De inschrijving verleent voorrecht. De voorwaarden waaronder de inschrijving wordt gedaan, gehandhaafd en doorgehaald, worden bij koninklijk besluit bepaald.

De verpachter kan te allen tijde de schuld betalen die te zijnen laste is ontstaan uit hoofde van de gebouwen, werken of beplantingen welke de pachter gemachtigd werd op het gepachte goed aan te brengen.

De pachter kan betaling van de vergoeding vorderen ingeval het gepachte goed vervreemd wordt.

§ 2-I. De afgaande pachter heeft recht op een vergoeding voor het stro, de mest en de navette die hij bij zijn vertrek achterlaat, voor de bebouwing die hij bij voorraad heeft gedaan, alsmede voor de verbeteringen aangebracht aan de gronden, wat hun staat van zuiverheid betreft, aan de afsluitingen, aan de waterafloopgreppels, aan de wegen dienende voor de exploitatie van de hoeve en aan de gebouwen en werken die bij die exploitatie behoren.

II. De vergoeding verschuldigd voor het stro, de mest, de navette, de bij voorraad gedane bebouwing en de verbeteringen, is gelijk aan hun waarde bij het einde van de pacht, gelet op de bestemming van het verpachte goed, zonder dat zij het bedrag van de door de pachter gemaakte kosten mag overschrijden.

III. Indien de verpachter bewijst dat de pachter bij de ingebruikneming stro, mest, navette of andere verstrekkingen of voordelen kosteloos ontvangen heeft, zal, bij het eindigen van de pacht, een rekening worden opgemaakt en de verpachter of de pachter zal de waarde van het verschil tussen de hoeveelheden verschuldigd zijn, berekend op het ogenblik dat de pachter het goed verlaat.

§ 3. De pachter is aan de verpachter vergoeding verschuldigd uit hoofde van elk verlies veroorzaakt door gebrek aan zuiverheid of aan onderhoud van het verpachte goed of door elke andere tekortkoming aan zijn verplichtingen. De aan de pachter toekomende vergoeding zal in voorkomend geval, ten belope van het bedrag van zijn schuld jegens de verpachter, bij vergelijking vereffend worden.

§ 4. Bij de bepaling van de vergoedingen waarop de afgaande pachter recht heeft, wordt rekening gehouden met de voordelen die de verpachter hem heeft toegestaan met het oog op de gebouwen die hij heeft opgetrokken en de werken die hij heeft uitgevoerd.

§ 5. Alle gebruiken die de rechten, bij dit artikel aan partijen toegekend, wat betreft de vergoeding verschuldigd bij het verlaten van het gepachte goed, teniet doen of beperken, zijn zonder waarde. Hetzelfde geldt voor alle overeenkomsten, tenzij deze zijn aangegaan na de opzegging en blijken uit een authentieke akte of uit een verklaring op ondervraging afgelegd voor de vrederechter van het kanton waar het goed gelegen is.

De vergoeding kan vooruit worden bepaald wat betreft het produktief maken van onbebouwde of braakliggende gronden of van gronden die in slechte staat van bebouwing zijn, mits zij als zodanig in de pacht zijn aangegeven.

De afgaande pachter kan de vergoeding die hem toekomt, rechtstreeks van de verpachter vorderen, niettegenstaande elk hiermee strijdig beding of gebruik.

§ 6. Gedurende de eerste drie maanden van elke pacht kan de ene partij de andere verplichten een omstandige plaatsbeschrijving te laten opmaken. In geval van weigering kan de vrederechter, bij een vonnis dat niet vatbaar is voor hoger beroep, een deskundige aanstellen om die op te maken.

Bij gebreke van een plaatsbeschrijving wordt de pachter, behoudens tegenbewijs, geacht het goed te hebben ontvangen in de staat waarin het zich bevindt op het ogenblik dat hij het verlaat.]

Art. 1778 is vervangen bij art. 9 van de wet van 7 maart 1929; § 1 van deze wet is daarna vervangen bij art. 17 van de wet van 7 juli 1951 en het tweede lid van § 6 is toegevoegd bij art. 18 van dezelfde wet.

Overgangsbepalingen

Wet van 7 juli 1951.

20. De bepalingen van deze wet zijn van toepassing op alle op het ogenblik van haar inwerkingtreding lopende of verlengde pachten, onder voorbehoud van hetgeen volgt.

I. De bepalingen van artikel 1716*bis* van het Burgerlijk Wetboek betreffende de schriftelijke pacht en die van artikel 1778, § 6, van het Burgerlijk Wetboek betreffende de plaatsbeschrijving zijn slechts van toepassing op de pachten aangegaan nadat de wet in werking is getreden.

II. De pachten die lopen op de dag van de inwerkingtreding van deze wet, worden, bij gebreke van opzegging volgens artikel 1775, bij het einde van de pachttijd hernieuwd voor een periode van negen jaren, voor zover het een eerste ingebruikneming door de pachter of door zijn rechtsvoorgangers betreft.

Is het geen eerste ingebruikneming en zijn minder dan negen jaren verlopen sinds die is beëindigd, dan wordt de lopende pacht verlengd tot het einde van de lopende negenjarige periode, welke, bij gebreke van opzegging volgens artikel 1775, zal worden gevolgd door een gebruik voor een onbepaalde tijd volgens artikel 1776 van het Burgerlijk Wetboek.

De andere pachten die lopen op de dag van de inwerkingtreding van deze wet, worden geacht te blijven lopen voor een onbepaalde tijd; zij kunnen evenwel worden beëindigd met inachtneming van de bepalingen van artikel 1776 van het Burgerlijk Wetboek.

De datum van de ingebruikneming als pachter kan worden vastgesteld door alle middelen, met inbegrip van getuigen en vermoedens.

De aldus voor een tweede periode van negen jaren hernieuwde pachten kunnen, zelfs bij gebreke van schriftelijk beding, te allen tijde worden opgezegd door de verpachter, onder de voorwaarden en met inachtneming van de vormen bepaald bij artikel 1774, § 2-II, betreffende de tweede periode van negen jaren.

Eindigt een pacht vroeger dan twee jaren na de inwerkingtreding van deze wet, dan kan de verpachter, die meent zich te kunnen verzetten tegen de hernieuwing van de pacht, wettig opzeggen binnen drie maanden na de inwerkingtreding van de wet, mits hij zich gedraagt naar de voorschriften van artikel 1775 van het Burgerlijk Wetboek.

Hij die goederen verkregen heeft sinds de laatste vervaldag van de pacht vóór de inwerkingtreding van de wet en voldoet aan de in artikel 4 gestelde voorwaarden, op grond waarvan hij de gebruiker uit het goed mag zetten, beschikt om zulks te doen over een termijn van drie maanden, te rekenen van de inwerkingtreding van de wet.

De verpachter die vroeger opzegging heeft gedaan zonder een reden op te geven of om een andere reden dan in de wet van 31 maart 1948 is bepaald, en meent een ernstige reden te hebben om de gedane opzegging geldig te doen verklaren, moet te dien einde de pachter binnen drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet voor de vrederechter dagvaarden, met inachtneming van de bepalingen van artikel 59 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

In geval van geldige of geldigverklaarde opzegging kan de pachter niet eerder genoodzaakt worden het gepachte goed te ontruimen dan bij de tweede vervaldag van de pacht na de inwerkingtreding van de wet.

Hetzelfde geldt in geval van rechterlijke beslissing tot uitzetting, gesteund op andere redenen dan schuld van de pachter.

III. De pachtprijzen der lopende pachten die in landbouwprodukten of met verwijzing naar zodanige produkten zijn vastgesteld, worden in overeenstemming gebracht met de bepalingen van artikel 1764*bis* van het Burgerlijk Wetboek, te rekenen van de eerste vervaldag en in voorkomend geval op de wijze bepaald bij het derde lid van dat artikel.

Artikel 1764*ter* van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing op de lopende pachten, te rekenen van 1 januari 1952, behoudens correlatieve herziening van de pachtprijs door overeenkomst van partijen of door het gerecht.

Binnen drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet, kunnen de partijen aan de vrederechter de aanpassing van de pachtprijs vragen, mits zij bewijzen dat, wegens bijzondere omstandigheden, de alsdan toegepaste pachtprijs is vastgesteld op een bedrag dat ten minste vijftien t. h. hoger of lager was dan de toen in de streek gebruikelijke pachtprijzen.

De datum waarop de bepalingen van het derde lid van artikel 1764*bis* van het Burgerlijk Wetboek in werking zullen treden, zal bij koninklijk besluit worden vastgesteld [...].

IV. Deze wet doet geen afbreuk aan de voorzieningen getroffen ter uitvoering van de besluitwet van 22 januari 1945 tot beteugeling van de overtredingen van de reglementering inzake de bevoorrading van het land.

Aldus gewijzigd bij art. 8 van de wet van 26 juli 1952.

Bijzondere bepaling

Wet van 7 juli 1951

21. Deze wet is toepasselijk op de verhuring van de landeigendommen van de Staat, de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen, niettegenstaande alle andersluidende bepalingen van de wet van 7 mei 1929.

HOOFDSTUK III

Huur van werk en van diensten

1779. Er zijn drie hoofdsoorten van huur van werk en van diensten :

1° De huur van werklieden die in iemands dienst treden;

2° Die van vervoerders te land en te water, die zich belasten met het vervoer van personen of van koopwaren;

3° Die van aannemers van werken die handelen ingevolge bestekken of aannemingen.

EERSTE AFDELING

Huur van dienstboden en werklieden

1780. Men kan zijn diensten slechts voor een tijd of voor een bepaalde onderneming verbinden.

1781. [...]

Opgeheven bij art. 1 van de wet van 10 juli 1883.

AFDELING II

Ondernemers van vervoer te land en te water

1782. Vervoerders te land en te water hebben, ten aanzien van de bewaring en het behoud van de zaken die hun zijn toevertrouwd, dezelfde verplichtingen als logementhouders, van wie sprake in de titel *Bewaargeving en sekwester*.

1783. Zij zijn verantwoordelijk niet alleen voor hetgeen zij reeds in hun vaartuig of voertuig hebben geladen, maar ook voor hetgeen hun op de wal of in de stapelplaats is afgegeven om in hun vaartuig of voertuig te worden geplaatst.

1784. Zij zijn aansprakelijk voor het verlies en de beschadiging van de zaken die hun zijn toevertrouwd, tenzij zij bewijzen dat deze zijn verloren gegaan of beschadigd door toeval of overmacht.

1785. Ondernemers van openbaar personenvervoer te land en te water, en ondernemers van openbaar goederenvervoer, moeten een register houden van het geld, de voorwerpen en de pakketten met het vervoer waarvan zij zich belasten.

1786. Ondernemers en bestuurders van openbaar personen- en goederenvervoer, en gezagvoerders van schuiten en schepen zijn bovendien onderworpen aan bijzondere reglementen, die tussen hen en de andere burgers tot wet strekken.

AFDELING III

Bestekken en aannemingen

1787. Wanneer men iemand belast met het maken van een werk, kan men overeenkomen dat hij alleen zijn arbeid of zijn diensten, ofwel dat hij ook de stof zal verstrekken.

1788. Ingeval de werkman de stof verstrekt en de zaak op welke wijze ook teniet gaat voordat zij geleverd is, komt het verlies voor rekening van de werkman, tenzij de opdrachtgever in gebreke was om de zaak te ontvangen.

1789. Ingeval de werkman alleen zijn arbeid of zijn diensten verstrekt en de zaak teniet gaat, is hij slechts voor zijn schuld aansprakelijk.

1790. Indien, in het geval van het vorige artikel, de zaak teniet gaat, zelfs buiten enige schuld van de werkman, voordat het werk ontvangen is en zonder dat de opdrachtgever in gebreke was het werk goed te keuren, kan de werkman geen aanspraak maken op loon, tenzij de zaak is teniet gegaan door een gebrek in de stof.

1791. Wanneer een werk bij het stuk of bij de maat vervaardigd wordt, kan de goedkeuring ervan bij gedeelten geschieden; zij wordt geacht te zijn gedaan voor al de betaalde gedeelten, indien de opdrachtgever de werkman telkens betaalt naar verhouding van hetgeen is afgewerkt.

1792. Indien een gebouw dat tegen vaste prijs is opgericht, geheel of gedeeltelijk teniet gaat door een gebrek in de bouw, zelfs door de ongeschiktheid van de grond, zijn de architect en de aannemer daarvoor gedurende tien jaren aansprakelijk.

1793. Wanneer een architect of een aannemer het oprichten van een gebouw op zich heeft genomen tegen vaste prijs, volgens een met de eigenaar van de grond vastgelegd en overeengekomen plan, kan hij geen vermeerdering van de prijs vorderen, noch onder voorwendsel van vermeerdering van de arbeidslonen of van de bouwstoffen, noch onder voorwendsel van verandering of vergrotingen die in het plan zijn aangebracht, tenzij voor die veranderingen of vergrotingen schriftelijke toestemming is verleend, en de prijs ervan met de eigenaar is overeengekomen.

1794. De opdrachtgever kan de aanneming tegen vaste prijs door zijn enkele wil verbreken, ook al is het werk reeds begonnen, mits hij de aannemer schadeloos stelt voor al zijn uitgaven, al zijn arbeid, en alles wat hij bij die aanneming had kunnen winnen.

1795. Huur van werk wordt ontbonden door de dood van de werkman, de architect of de aannemer.

1796. Maar de eigenaar is gehouden aan hun nalatenschap de waarde van het gedane werk en die van de in gereedheid gebrachte bouwstoffen te betalen, naar evenredigheid van de bij de overeenkomst bedongen prijs, doch alleen indien die werken of die bouwstoffen hem van nut kunnen zijn.

1797. De aannemer is aansprakelijk voor de daad van de personen die hij bezigt.

1798. Metselaars, timmerlieden en andere werklieden, gebezigd bij het oprichten van een gebouw of voor andere werken die bij aanneming zijn uitgevoerd, hebben tegen de persoon voor wie de werken zijn gemaakt, geen rechtsvordering dan ten belope van hetgeen deze aan de aannemer verschuldigd is op het ogenblik dat hun rechtsvordering wordt ingesteld.

1799. Metselaars, timmerlieden, slotenmakers en andere werklieden die rechtstreeks werken aannemen tegen vaste prijs, zijn gehouden aan de regels in deze afdeling voorgeschreven : zij zijn aannemers voor het werk dat zij uitvoeren.

HOOFDSTUK IV

Veepacht

EERSTE AFDELING

Algemene bepalingen

1800. Veepacht is een contract waarbij de ene partij aan de andere vee geeft om het te bewaken, te voeden en te verzorgen, onder zodanige voorwaarden als tussen hen is overeengekomen.

1801. Er zijn verschillende soorten van veepacht :

Eenvoudige of gewone veepacht,

Veepacht bij helften,

Veepacht gegeven aan de pachter of aan de deelpachter.

Er is nog een vierde soort van contract, oneigenlijk *veepacht* genoemd.

1802. Men kan alle soorten van dieren in veepacht geven, die voor de aanfok geschikt zijn of die voor de landbouw of de handel voordeel kunnen opleveren.

1803. Bij ontstentenis van bijzondere overeenkomsten worden die contracten naar de hiernavolgende beginselen geregeld.

AFDELING II

Eenvoudige veepacht

1804. Eenvoudige veepacht is een contract waarbij men aan een ander dieren geeft om die te bewaken, te voeden en te verzorgen, onder voorwaarde dat de pachter de helft zal ontvangen van de aanfok, en dat hij ook de helft zal dragen van het verlies.

1805. Schatting van het vee in het contract van veepacht draagt de eigendom van het vee niet over op de pachter; zij dient alleen om het verlies of de winst bij het eindigen van de veepacht te bepalen.

1806. De pachter is verplicht voor het behoud van het gepachte vee als een goed huisvader te zorgen.

1807. Voor het toeval is hij alleen dan aansprakelijk indien er tevoren zijnerzijds enige schuld is geweest, zonder welke het verlies niet zou hebben plaatsgehad.

1808. In geval van geschil dienaangaande moet de pachter het bewijs leveren van het toeval, en de verpachter het bewijs van de schuld die volgens hem aan de pachter te wijten is.

1809. De pachter die, als gevolg van het toeval, van zijn verplichting ontslagen is, moet niettemin de huiden van de dieren verantwoorden.

1810. Indien het vee geheel teniet gaat buiten de schuld van de pachter, komt het verlies daarvan voor rekening van de verpachter.

Indien slechts een gedeelte teniet gaat, wordt het verlies gemeenschappelijk gedragen, volgens de schatting die gedaan is bij de aanvang, en die welke zal worden gedaan bij het eindigen van de veepacht.

1811. Men mag niet bedingen :

Dat de pachter het gehele verlies van het vee zal dragen, ook wanneer het door toeval en buiten zijn schuld is ontstaan,

Of dat hij in het verlies een groter aandeel zal hebben dan in de winst,

Of dat de verpachter, bij het einde van de veepacht, iets meer zal voorafnemen dan het door hem geleverde vee.

Alle zodanige overeenkomsten zijn nietig.

De pachter alleen geniet het voordeel van het zuivel, de mest en het werk van de in veepacht gegeven dieren.

De wol en de aanfok worden verdeeld.

1812. De pachter mag over geen enkel dier, hetzij van de oorspronkelijke kudde, hetzij van de aanfok, beschikken zonder toestemming van de verpachter, die evenmin erover mag beschikken zonder toestemming van de pachter.

1813. Wanneer het vee in pacht gegeven wordt aan de pachter van een ander eigenaar, moet deze laatste daarvan in kennis worden gesteld; anders kan hij op het vee beslag leggen en het doen verkopen voor hetgeen zijn pachter hem verschuldigd is.

1814. De pachter mag de schapen niet scheren zonder de verpachter daarvan vooraf te verwittigen.

1815. Indien de duur van de veepacht niet bij de overeenkomst bepaald is, wordt zij geacht te zijn aangegaan voor drie jaren.

1816. De verpachter kan de ontbinding ervan eerder vorderen, indien de pachter zijn verplichtingen niet nakomt.

1817. Bij het einde van de pacht, of bij de ontbinding ervan, wordt het vee opnieuw geschat.

De verpachter kan dieren van elke soort voorafnemen, ten belope van de eerste schatting; de overige worden verdeeld.

Indien er niet genoeg dieren zijn om de eerste schatting te bereiken, neemt de verpachter hetgeen over is, en de partijen vergoeden elkaar het verlies.

AFDELING III

Veepacht bij helften

1818. Veepacht bij helften is een vennootschap waarbij ieder contractant de helft van het vee verstrekt, dat gemeen blijft wat winst en verlies betreft.

1819. De pachter alleen geniet, zoals bij eenvoudige veepacht, het voordeel van het zuivel, de mest en het werk van de dieren.

De verpachter heeft enkel recht op de helft van de wol en van de aanfok.

Iedere daarmee strijdige overeenkomst is nietig, tenzij de verpachter eigenaar is van de boerderij waarvan de pachter huurder of deelpachter is.

1820. Alle overige regels betreffende de eenvoudige veepacht zijn van toepassing op de veepacht bij helften.

AFDELING IV

Veepacht door de eigenaar toegestaan aan zijn pachter of zijn deelpachter

§ 1. Veepacht aan de pachter toegestaan.

1821. Deze veepacht (ook *ijzeren veepacht* genoemd) is die waarbij de eigenaar van een boerderij deze in pacht geeft, onder verplichting voor de pachter om, bij het eindigen van de pacht, dieren achter te laten van gelijke waarde als de geschatte waarde van de dieren die hij ontvangen heeft.

1822. De schatting van het aan de pachter gegeven vee draagt hem de eigendom daarvan niet over, maar brengt niettemin het risico te zijnen laste.

1823. Alle voordelen komen toe aan de pachter zolang zijn pacht duurt, behoudens daarmee strijdige overeenkomst.

1824. Bij veepacht aan de pachter toegestaan, is de mest niet begrepen in de persoonlijke voordelen van de pachter, maar behoort aan de boerderij en moet uitsluitend voor de exploitatie daarvan aangewend worden.

1825. Het verlies, ook al is het volledig en door toeval veroorzaakt, komt voor het geheel ten laste van de pachter, behoudens daarmee strijdige overeenkomst.

1826. Bij het einde van de pacht kan de pachter het vee niet behouden tegen betaling van de prijs van de oorspronkelijke schatting; hij moet vee achterlaten van gelijke waarde als het vee dat hij ontvangen heeft.

Indien er een tekort is, moet hij dit vergoeden; en alleen het meerdere behoort hem toe.

§ 2. Veepacht aan de deelpachter toegestaan.

1827. Indien het in pacht gegeven vee geheel teniet gaat buiten de schuld van de deelpachter, draagt de verpachter het verlies.

1828. Men mag bedingen dat de deelpachter aan de verpachter zijn aandeel in de wol zal overlaten tegen een prijs beneden de normale waarde;

Dat de verpachter een groter aandeel in de winst zal hebben;

Dat hij de helft zal hebben van het zuivel;

Maar men mag niet bedingen dat de deelpachter het gehele verlies zal dragen.

1829. Deze veepacht eindigt tegelijk met de deelpacht.

1830. Zij is verder aan alle regels van de gewone veepacht onderworpen.

AFDELING V

Contract oneigenlijk veepacht genoemd

1831. Wanneer een of meer koeien gegeven worden om die te stallen en te voeden, behoudt de verhuurder de eigendom daarvan; geen ander voordeel dan de kalveren die van de koeien voortkomen, komt hem toe.

TITEL IX

Contract van vennootschap

EERSTE HOOFDSTUK

Algemene bepalingen

1832. Vennootschap is een contract waarbij twee of meer personen overeenkomen iets in gemeenschap te brengen, met het oogmerk om de winst die daaruit kan ontstaan, onder elkaar te verdelen.

1833. Elke vennootschap moet een geoorloofd voorwerp hebben en tot het gemeenschappelijk belang van de partijen worden aangegaan.

Ieder vennoot moet of geld, of andere goederen, of zijn nijverheid in de vennootschap inbrengen.

1834. Alle vennootschappen moeten schriftelijk opgemaakt worden, wanneer hun voorwerp een waarde heeft van meer dan [drieduizend frank].

Het bewijs door getuigen wordt niet toegelaten tegen en boven de inhoud van de akte van vennootschap, en evenmin omtrent hetgeen men zou beweren vóór, tijdens of sinds het opmaken van die akte te zijn gezegd, al betreft het ook een som of een waarde van minder dan [drieduizend frank].

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

HOOFDSTUK II

Verschillende soorten van vennootschappen

1835. Er zijn algemene vennootschappen en bijzondere vennootschappen.

EERSTE AFDELING

Algemene vennootschappen

1836. Men onderscheidt twee soorten van algemene vennootschappen : de vennootschap van alle tegenwoordige goederen en de algemene vennootschap van winst.

1837. De vennootschap van alle tegenwoordige goederen is die waarbij partijen in gemeenschap brengen alle roerende en onroerende goederen die zij alsdan bezitten, en de voordelen die zij daaruit zullen kunnen trekken.

Zij mogen ook elke andere soort van winst daarin brengen; maar de goederen die zij door erfenis, schenking of legaat mochten verkrijgen, komen slechts voor het genot in die vennootschap : elk beding dat strekt om de eigendom van die goederen daarin te brengen is verboden, behalve tussen echtgenoten, en overeenkomstig hetgeen te hunnen opzichte bepaald is.

1838. De algemene vennootschap van winst bevat alles wat partijen door hun nijverheid, uit welken hoofde ook, gedurende de vennootschap zullen verkrijgen : ook de roerende goederen welke ieder vennoot ten tijde van het aangaan van het contract bezit, zijn daarin begrepen; maar hun persoonlijke onroerende goederen komen in de vennootschap alleen wat het genot betreft.

1839. De eenvoudige overeenkomst van algemene vennootschap, aangegaan zonder nadere verklaring, brengt slechts een algemene vennootschap van winst tot stand.

1840. Geen algemene vennootschap kan aangegaan worden dan tussen personen die bekwaam zijn om giften aan elkaar te doen of van elkaar te ontvangen en aan wie het niet verboden is elkaar te bevoordelen ten nadele van andere personen.

AFDELING II

Bijzondere vennootschap

1841. De bijzondere vennootschap is die welke alleen betrekking heeft op zekere bepaalde zaken, of op het gebruik daarvan, of op de daarvan te trekken vruchten.

1842. Een contract waarbij verscheidene personen zich verenigen, hetzij voor een bepaalde onderneming, hetzij voor de uitoefening van enig bedrijf of beroep, is eveneens een bijzondere vennootschap.

HOOFDSTUK III

Verplichtingen van de vennoten onderling en ten aanzien van derden

EERSTE AFDELING

Verplichtingen van de vennoten onderling

1843. De vennootschap begint van het ogenblik dat het contract is aangegaan, tenzij daarbij een ander tijdstip bepaald is.

1844. Indien bij de overeenkomst niet bepaald is hoelang de vennootschap zal duren, wordt zij geacht te zijn aangegaan voor het gehele leven van de vennoten, behoudens de beperking gesteld in artikel 1869; of, indien het een zaak betreft waarvan de duur beperkt is, voor zo lange tijd als die zaak moet duren.

1845. Ieder vennoot is aan de vennootschap verschuldigd hetgeen hij beloofd heeft daarin te zullen inbrengen.

Wanneer deze inbreng bestaat in een bepaalde zaak, en deze zaak onder de vennootschap wordt uitgewonnen, is de vennoot tot vrijwaring jegens de vennootschap gehouden op dezelfde wijze als een verkoper jegens zijn koper.

1846. De vennoot die een geldsom in de vennootschap moest inbrengen, en zulks niet gedaan heeft, is, van rechtswege en zonder dat een vordering nodig is, de interest van die som verschuldigd, te rekenen van de dag waarop zij betaald moest worden.

Hetzelfde geldt ten aanzien van geldsommen door hem uit de kas van de vennootschap genomen, te rekenen van de dag waarop hij die tot zijn persoonlijk voordeel daaruit heeft getrokken.

Een en ander onverminderd meerdere schadevergoeding, indien daartoe grond bestaat.

1847. De vennoten die zich verbonden hebben hun nijverheid in de vennootschap in te brengen, zijn haar rekenschap verschuldigd van alle winsten die zij gemaakt hebben door de soort van nijverheid die het voorwerp van de vennootschap uitmaakt.

1848. Wanneer een van de vennoten voor zijn eigen rekening een opeisbare som te vorderen heeft van een persoon die tevens aan de vennootschap een eveneens opeisbare som verschuldigd is, moet de betaling die hij van die schuldenaar ontvangt, toegerekend worden op de schuldvordering van de vennootschap en op de zijne, naar evenredigheid van beide schuldvorderingen, al had hij ook, bij zijn kwijting, de gehele toerekening op zijn eigen schuldvordering gedaan; indien hij echter in zijn kwijting verklaard heeft dat de toerekening geheel zal geschieden op de schuldvordering van de vennootschap, wordt dit beding nagekomen.

1849. Wanneer een van de vennoten zijn geheel aandeel in een gemeenschappelijke schuldvordering ontvangen heeft, en de schuldenaar nadien onvermogend is geworden, is die vennoot gehouden het ontvangene in de gemeenschappelijke massa te brengen, al had hij ook kwijting gegeven *voor zijn aandeel* in het bijzonder.

1850. Ieder vennoot is jegens de vennootschap gehouden tot vergoeding van de schade die hij haar door zijn schuld veroorzaakt heeft, zonder dat hij zich kan beroepen op schuldvergelijking tussen die schade en de voordelen die hij door zijn nijverheid in andere zaken aan de vennootschap heeft verschaft.

1851. Indien de zaken waarvan slechts het genot in de vennootschap is ingebracht, zekere en bepaalde zaken zijn, die niet door het gebruik teniet gaan, is het risico voor de vennoot aan wie zij in eigendom toebehoren.

Indien die zaken door het gebruik teniet gaan, indien zij in waarde verminderen doordat men ze behoudt, indien zij bestemd waren om verkocht te worden, of indien zij in de vennootschap zijn ingebracht volgens schatting in een boedelbeschrijving, is het risico voor de vennootschap.

Indien de zaak geschat is, kan de vennoot slechts het bedrag terugvorderen waarop zij is geschat.

1852. Een vennoot heeft een vordering tegen de vennootschap, niet enkel wegens de gelden die hij voor haar heeft uitgegeven, maar ook wegens de verbintenissen die hij te goeder trouw ten behoeve van de vennootschap heeft aangegaan, en wegens het risico dat onafscheidelijk aan zijn beheer verbonden is.

1853. Wanneer de akte van vennootschap het aandeel van elke vennoot in de winsten of verliezen niet bepaalt, is ieders aandeel evenredig aan zijn inbreng in de vennootschap.

Ingeval een vennoot slechts zijn nijverheid heeft ingebracht, wordt zijn aandeel in de winsten of in de verliezen geregeld alsof zijn inbreng gelijk was aan die van de vennoot die het minst heeft ingebracht.

1854. Indien de vennoten zijn overeengekomen de regeling van de hoegrootheid van de aandelen over te laten aan een van hen of aan een derde, kan tegen die regeling slechts worden opgekomen, indien zij blijkbaar strijdig is met de billijkheid.

Geen bezwaar dienaangaande wordt aangenomen, indien meer dan drie maanden zijn verlopen sinds de partij die beweert benadeeld te zijn, van de regeling kennis heeft gekregen, of indien zij aan die regeling een begin van uitvoering heeft gegeven.

1855. De overeenkomst die aan een van de vennoten de gehele winst toekent, is nietig.

Hetzelfde geldt voor het beding waarbij de gelden of goederen, door een of meer van de vennoten in de vennootschap ingebracht, worden vrijgesteld van elke bijdrage in het verlies.

1856. De vennoot die door een bijzonder beding van het contract van vennootschap met het beheer belast is, kan, ondanks het verzet van de overige vennoten, alle daden verrichten die tot zijn beheer behoren, mits dit geschiedt zonder bedrog.

Deze macht kan niet zonder wettige reden herroepen worden, zolang de vennootschap duurt; indien zij echter niet bij het contract van vennootschap, maar bij een latere akte verleend is, kan zij herroepen worden zoals een eenvoudige lastgeving.

1857. Wanneer verscheidene vennoten met het beheer zijn belast, zonder dat hun bevoegdheden bepaald zijn, of zonder beding dat de ene niet zal mogen handelen buiten de andere, kunnen zij ieder afzonderlijk alle daden van dat beheer verrichten.

1858. Indien bedongen is dat een van de beheerders niets buiten de andere mag verrichten, kan een van hen, zonder nieuwe overeenkomst, niet handelen buiten de medewerking van de andere, al bevond deze zich op dat ogenblik in de onmogelijkheid om aan de daden van het beheer deel te nemen.

1859. Bij gebreke van bijzondere bepalingen omtrent de wijze van beheer, worden de volgende regels in acht genomen :

1° De vennoten worden geacht elkaar wederkerig de macht te hebben verleend om, de ene voor de andere, te beheren. Hetgeen ieder van hen verricht, geldt zelfs voor het aandeel van zijn medevennoten, zonder dat hij hun toestemming verkregen heeft, behoudens het recht van de laatstgenoemden, of van een van hen, om zich tegen de handeling te verzetten voordat zij verricht is.

2° Ieder vennoot mag gebruik maken van de zaken die aan de vennootschap toebehoren, mits hij zich ervan bedient overeenkomstig de bestemming die door het gebruik bepaald is, en niet tegen het belang van de vennootschap, noch derwijze dat zijn medevennoten verhinderd worden ze te gebruiken overeenkomstig hun recht.

3° Ieder vennoot heeft het recht zijn medevennoten te verplichten om samen met hem de uitgaven te doen die tot behoud van de zaken der vennootschap noodzakelijk zijn.

4° Een vennoot mag, zonder toestemming van de overige vennoten, aan de onroerende goederen die tot de vennootschap behoren, geen veranderingen aanbrengen, al beweerde hij ook dat deze voor de vennootschap voordelig zijn.

1860. De vennoot die geen beheer heeft, kan de goederen die tot de vennootschap behoren, zelfs de roerende, niet vervreemden noch verpanden.

1861. Ieder vennoot mag, zonder toestemming van zijn medevennoten, een derde persoon tot deelgenoot nemen, wat zijn aandeel in de vennootschap betreft; hij kan hem, zonder zodanige toestemming, niet als lid in de vennootschap opnemen, al had hij ook het beheer van de vennootschap.

AFDELING II

Verplichtingen van de vennoten ten aanzien van derden

1862. In andere vennootschappen dan die van koophandel zijn de vennoten niet hoofdelijk aansprakelijk voor de vennootschappelijke schulden en een van de vennoten kan de overigen niet verbinden, indien dezen hem daartoe geen volmacht hebben gegeven.

1863. De vennoten zijn, ten opzichte van de schuldeiser met wie zij hebben gehandeld, ieder voor een gelijk bedrag en aandeel verbonden, al is het aandeel in de vennootschap van een van hen ook kleiner, indien de akte de verplichting van deze vennoot niet uitdrukkelijk beperkt heeft naar evenredigheid van dat aandeel.

1864. Het beding, dat de verbintenis wordt aangegaan voor rekening van de vennootschap, verbindt slechts de contracterende vennoot, maar niet de overige vennoten, tenzij dezen hem volmacht gegeven hebben, of de zaak tot voordeel van de vennootschap gestrekt heeft.

HOOFDSTUK IV

Verschillende wijzen waarop de vennootschap eindigt

1865. De vennootschap eindigt :

1° Door verloop van de tijd waarvoor zij is aangegaan;

2° Door het tenietgaan van de zaak, of door het voltrekken van de handeling;

3° Door de dood van een van de vennoten;

4° Door [...] de onbekwaamverklaring of het kennelijk onvermogen van een van hen;

5° Door de verklaring van een of meer vennoten, dat zij niet langer tot de vennootschap willen behoren.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 24° van de wet van 15 december 1949.

1866. De verlenging van een vennootschap die voor een bepaalde tijd is aangegaan, kan slechts bewezen worden door een geschrift, opgemaakt in dezelfde vorm als het contract van vennootschap.

1867. Wanneer een van de vennoten beloofd heeft de eigendom van een zaak in gemeenschap te zullen brengen, heeft het tenietgaan van die zaak voordat zij is ingebracht, de ontbinding van de vennootschap ten aanzien van alle vennoten ten gevolge.

Eveneens wordt de vennootschap in alle gevallen ontbonden door het tenietgaan van de zaak, wanneer alleen het genot ervan in gemeenschap is gebracht, en de eigendom aan de vennoot verbleven is.

Maar de vennootschap wordt niet ontbonden door het tenietgaan van de zaak waarvan de eigendom reeds in de vennootschap is ingebracht.

1868. Indien bedongen is dat de vennootschap in geval van overlijden van een van de vennoten zal voortduren met zijn erfgenaam, of alleen tussen de overlevende vennoten, moeten deze bepalingen worden nagekomen : in het tweede geval heeft de erfgenaam van de overledene enkel recht op de verdeling van de vennootschap, overeenkomstig de toestand waarin zij zich ten tijde van het overlijden bevond, en hij deelt in de latere rechten slechts voor zover die een noodzakelijk gevolg zijn van hetgeen verricht werd vóór de dood van de vennoot wiens erfgenaam hij is.

1869. Ontbinding van de vennootschap door de wil van een van de partijen is alleen toepasselijk op de vennootschappen voor onbepaalde tijd aangegaan, en zij geschiedt door een opzegging aan alle vennoten, mits die opzegging te goeder trouw en niet ontijdig gedaan wordt.

1870. De opzegging geschiedt niet te goeder trouw, wanneer de vennoot opzegt om zich persoonlijk de winst toe te eigenen die de vennoten zich hadden voorgenomen gemeenschappelijk te genieten.

Zij geschiedt ontijdig, wanneer de zaken niet meer in hun geheel zijn en het belang van de vennootschap vordert dat de ontbinding uitgesteld wordt.

1871. De ontbinding van vennootschappen, voor een bepaalde tijd aangegaan, kan door een van de vennoten vóór de afloop van de overeengekomen tijd niet gevorderd worden, dan indien daartoe wettige redenen bestaan, zoals wanneer een andere vennoot zijn verplichtingen niet nakomt, of wanneer een aanhoudende kwaal hem ongeschikt maakt voor de zaken van de vennootschap, of in andere soortgelijke gevallen, waarvan de wettigheid en de ernst aan de beoordeling van de rechters worden overgelaten.

1872. De regels betreffende de verdeling van de nalatenschappen, de vorm van die verdeling en de verplichtingen die daaruit tussen de medeërfgenamen ontstaan, zijn mede toepasselijk op de verdelingen tussen vennoten.

Bepaling betreffende de handelsvennootschappen

1873. De bepalingen van deze titel zijn op de handelsvennootschappen alleen toepasselijk, wat betreft de punten die niet strijdig zijn met de wetten en gebruiken van de koophandel.

TITEL X

Lening

1874. Er zijn twee soorten van lening :

De lening van zaken die niet teniet gaan door het gebruik dat men ervan maakt,

En de lening van zaken die teniet gaan door het gebruik dat men ervan maakt.

De eerste soort heet *bruiklening* of *commodaat*.

De tweede heet *verbruiklening* of eenvoudig *lening*.

EERSTE HOOFDSTUK

Bruiklening of commodaat

EERSTE AFDELING

Aard van de bruiklening

1875. Bruiklening of commodaat is een contract waarbij de ene partij aan de andere een zaak afgeeft om daarvan gebruik te maken, onder verplichting voor degene die de zaak ontvangt, die terug te geven na daarvan gebruik te hebben gemaakt.

1876. Deze lening is essentieel een overeenkomst om niet.

1877. De uitlener blijft eigenaar van de geleende zaak.

1878. Alles wat in de handel is, en niet door het gebruik teniet gaat, kan het voorwerp zijn van deze overeenkomst.

1879. De verbintenissen die uit de bruiklening ontstaan, gaan over op de erfgenamen van degene die te leen geeft, en op de erfgenamen van degene die te leen ontvangt.

Indien men echter de lening alleen gedaan heeft uit aanmerking van de lener, en aan zijn persoon in het bijzonder, kunnen zijn erfgenamen het genot van de geleende zaak niet blijven behouden.

AFDELING II

Verplichtingen van de lener

1880. De lener is gehouden als een goed huisvader voor de bewaring en het behoud van de geleende zaak te zorgen. Hij mag zich slechts ervan bedienen voor het gebruik dat door de aard der zaak of door de overeenkomst bepaald is; een en ander op straffe van schadevergoeding, indien daartoe grond bestaat.

1881. Indien de lener zich van de zaak bedient voor een ander gebruik, of gedurende een langere tijd dan hij mocht, is hij voor het verlies aansprakelijk, al is dit ook door toeval ontstaan.

1882. Indien de zaak teniet gaat door een toeval waarvoor de lener die had kunnen behoeden door zijn eigen zaak te gebruiken, of indien hij, ingeval hij slechts een van beide kon behouden, de voorkeur aan de zijne heeft gegeven, is hij voor het verlies van de andere aansprakelijk.

1883. Indien de zaak bij het te leen geven geschat is, komt het verlies, al ontstaat het ook door toeval, voor rekening van de lener, zo er geen daarmee strijdige overeenkomst bestaat.

1884. Indien de zaak in waarde vermindert alleen ten gevolge van het gebruik waarvoor zij geleend is, en buiten enige schuld van de lener, moet deze voor de waardevermindering niet instaan.

1885. De lener mag de zaak niet voor zich houden bij wijze van schuldvergelijking met hetgeen de uitlener hem verschuldigd is.

1886. Indien de lener, om van de zaak gebruik te kunnen maken, enige uitgave heeft gedaan, kan hij die niet terugvorderen.

1887. Indien verscheidene personen gezamenlijk dezelfde zaak te leen hebben ontvangen, zijn zij daarvoor jegens de uitlener hoofdelijk aansprakelijk.

AFDELING III

Verplichtingen van degene die in bruikleen geeft

1888. De uitlener kan de geleende zaak niet terugnemen dan nadat de overeengekomen tijd verlopen is, of bij gebreke van overeenkomst dienaangaande, nadat zij gediend heeft voor het gebruik waarvoor zij was uitgeleend.

1889. Indien evenwel, gedurende die tijd, of voordat de behoefte van de lener heeft opgehouden, de uitlener zijn zaak dringend en onvoorziens nodig heeft, kan de rechter, naar gelang van de omstandigheden, de lener verplichten hem die terug te geven.

1890. Indien, gedurende de lening, de lener, voor het behoud van de zaak, enige buitengewone, noodzakelijke uitgave heeft moeten doen, die zo dringend was dat hij daarvan tevoren aan de uitlener geen kennis heeft kunnen geven, is deze verplicht hem de uitgave te vergoeden.

1891. Wanneer de geleende zaak zodanige gebreken heeft dat zij aan hem die zich ervan bedient, schade kan veroorzaken, is de uitlener aansprakelijk, indien hij de gebreken kende en de lener daarvan niet op de hoogte heeft gebracht.

HOOFDSTUK II

Verbruiklening of eenvoudige lening

EERSTE AFDELING

Aard van de verbruiklening

1892. Verbruiklening is een contract waarbij de ene partij een zekere hoeveelheid zaken die door het gebruik teniet gaan, aan de andere partij afgeeft, onder verplichting voor deze om aan de eerstgenoemde evenzoveel van gelijke soort en hoedanigheid terug te geven.

1893. Uit kracht van deze lening wordt de lener eigenaar van de geleende zaak; en indien deze, op welke wijze ook, teniet gaat, is het verlies ervan voor zijn rekening.

1894. Zaken die, hoewel van dezelfde soort, individueel verschillen, zoals dieren, kan men niet als verbruiklening te leen geven : dat is dan bruiklening.

1895. De verbintenis die voortvloeit uit een lening van geld, is steeds bepaald door de numerieke geldsom die in het contract is uitgedrukt.

Indien er vóór het tijdstip van de betaling vermeerdering of vermindering van de waarde van de muntspeciën heeft plaatsgehad, moet de schuldenaar de geleende numerieke geldsom teruggeven en moet hij slechts die som teruggeven in de muntspeciën die gangbaar zijn op het ogenblik van de betaling.

1896. De in het vorige artikel gestelde regel geldt niet, indien de lening in staven geschied is.

1897. Indien staven of waren zijn te leen gegeven, moet de schuldenaar, hoezeer de waarde daarvan ook vermeerderd of verminderd mocht zijn, altijd een gelijke hoeveelheid en hoedanigheid, en niets anders, teruggeven.

AFDELING II

Verplichtingen van de uitlener

1898. Bij verbruiklening is de uitlener aansprakelijk op de wijze die bij artikel 1891 voor de bruiklening bepaald is.

1899. De uitlener kan de geleende zaken niet terugvorderen voordat de overeengekomen tijd verstreken is.

1900. Indien voor de teruggave geen tijd bepaald is, kan de rechter aan de lener uitstel toestaan, naar gelang van de omstandigheden.

1901. Indien enkel is overeengekomen dat de lener zal betalen wanneer hij dit zal kunnen, of wanneer hij de nodige middelen daartoe zal bezitten, bepaalt de rechter een tijd voor de betaling, naar gelang van de omstandigheden.

AFDELING III

Verplichtingen van de lener

1902. De lener is gehouden de geleende zaken in dezelfde hoeveelheid en hoedanigheid en op de overeengekomen tijd terug te geven.

1903. Indien het hem niet mogelijk is daaraan te voldoen, moet hij de waarde van het geleende betalen, gelet op de tijd en de plaats waarop de zaak volgens de overeenkomst moest worden teruggegeven.

Indien die tijd en die plaats niet zijn bepaald, geschiedt de betaling volgens de prijs ten tijde en ter plaatse van de lening.

1904. Indien de lener de geleende zaken of de waarde ervan niet op de overeengekomen tijd teruggeeft, is hij daarvan interest verschuldigd te rekenen van de dag van de [aanmaning].

Aldus gewijzigd bij art. 7 van de wet van 1 mei 1913.

HOOFDSTUK III

Lening op interest

...rloofd interest te bedingen voor eenvoudige leningen, hetzij van geld, hetzij van waren of andere roerende zaken.

1906. De lener die interest betaald heeft welke niet bedongen was, kan die niet terugvorderen, noch op het kapitaal in mindering brengen.

1907. [De interest is of wettelijk of bij overeenkomst bedongen. De wettelijke interest wordt bij de wet bepaald. De bedongen interest mag de wettelijke te boven gaan, in alle gevallen waarin de wet dit niet verbiedt.

In de overeenkomsten van geldlening terugbetaalbaar door middel van annuïteiten, moeten de rentevoet van de lening en de voor de wederherstelling van het kapitaal bedongen rentevoet, vastgesteld worden door afzonderlijke bepalingen van de akte.

In geen geval mag de verhoging van de interest wegens vertraging in de betaling, een half t.h. per jaar op het verschuldigd gebleven kapitaal overschrijden.

Indien de rentevoet van de lening niet is vastgesteld door een bijzondere bepaling der overeenkomst van lening, zal de wettelijke interest worden toegepast en de lener zal niets verschuldigd zijn als commissie of als bijkomende vergelding.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 27 juli 1934.

1907*bis*. [Bij gehele of gedeeltelijke terugbetaling van een lening op interest kan in geen geval van de schuldenaar, buiten het terugbetaalde kapitaal en de vervallen interest, een vergoeding voor wederbelegging worden gevorderd, groter dan zes maanden interest, berekend over de terugbetaalde som en naar de in de overeenkomst bepaalde rentevoet.]

Ingevoegd bij art. 2 van de wet van 27 juli 1934.

1907*ter*. [Onverminderd de toepassing van de bepalingen tot bescherming der onbekwamen of betreffende de geldigheid der overeenkomsten, indien de uitlener, met misbruik van de behoeften, van de zwakheden, van de hartstochten of van de onwetendheid van de lener, zich, voor zichzelf of voor anderen, een interest of andere voordelen heeft doen beloven, die klaarblijkelijk de normale interest en de dekking van het risico van de lening overschrijden, vermindert de rechter, op vordering van de lener, diens verplichtingen tot de terugbetaling van het geleende kapitaal en de betaling van de wettelijke interest.

De vermindering is van toepassing op de door de lener gedane betalingen, mits de vordering wordt ingesteld binnen drie jaren te rekenen van de dag van de betaling.]

Ingevoegd bij art. 3 van het K.B. nr. 148 van 18 maart 1935.

1908. Kwijting voor het kapitaal, gegeven zonder voorbehoud van de interest, doet vermoeden dat deze betaald is en heeft bevrijding ervan ten gevolge.

1909. Men kan interest bedingen tegen betaling van een kapitaal dat de uitlener zich verbindt niet te zullen terugvorderen.

In dit geval wordt de lening *vestiging van rente* genoemd.

1910. Deze rente kan gevestigd worden op twee wijzen, als altijddurende rente of als lijfrente.

1911. De altijddurende rente is essentieel aflosbaar.

Partijen kunnen slechts overeenkomen dat de aflossing niet zal geschieden dan na verloop van een zekere tijd, die tien jaren niet mag te boven gaan, of zonder dat de schuldeiser vooraf zal zijn gewaarschuwd met inachtneming van de door hen bepaalde termijn.

1912. De schuldenaar van een altijddurende rente kan tot aflossing genoodzaakt worden :

1° Indien hij gedurende twee jaren ophoudt zijn verplichtingen na te komen;

2° Indien hij verzuimt ten behoeve van de uitlener de bij het contract beloofde zekerheid te stellen.

1913. Het kapitaal van de altijddurende rente wordt ook opeisbaar in geval van faillissement of van kennelijk onvermogen van de schuldenaar.

1914. De regels betreffende de lijfrente worden bepaald in de titel *Kanscontracten*.

TITEL XI

Bewaargeving en sekwester

EERSTE HOOFDSTUK

Bewaargeving in het algemeen en verschillende soorten van bewaargeving

1915. Bewaargeving in het algemeen is een handeling waarbij men de zaak van een ander aanneemt, onder verplichting om die te bewaren en in natura terug te geven.

1916. Er zijn twee soorten van bewaargeving : de eigenlijke bewaargeving en het sekwester.

HOOFDSTUK II

Eigenlijke bewaargeving

EERSTE AFDELING

Aard en wezen van het contract van bewaargeving

1917. De eigenlijke bewaargeving is essentieel een contract om niet.

1918. Zij kan slechts roerende goederen tot voorwerp hebben.

1919. Zij is niet voltrokken dan door de werkelijke of de fictieve overgave van de in bewaring gegeven zaak.

Fictieve overgave is voldoende, wanneer de bewaarnemer reeds uit enigen anderen hoofde in het bezit is van de zaak die men hem op grond van de bewaargeving laat behouden.

1920. Bewaargeving geschiedt vrijwillig of uit noodzaak.

AFDELING II

Vrijwillige bewaargeving

1921. Vrijwillige bewaargeving komt tot stand door de wederzijdse toestemming van de bewaargever en de bewaarnemer.

1922. Vrijwillige bewaargeving kan slechts wettig gedaan worden door de eigenaar van de in bewaring gegeven zaak, of met zijn uitdrukkelijke of stilzwijgende toestemming.

1923. Vrijwillige bewaargeving moet door geschrift bewezen worden. Het bewijs door getuigen wordt niet toegelaten voor een waarde die [drieduizend frank] te boven gaat.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1924. Wanneer een bewaargeving die [drieduizend frank] te boven gaat, niet door geschrift bewezen is, wordt hij die als bewaarnemer wordt aangesproken, op zijn woord geloofd, hetzij betreffende het feit van de bewaargeving zelf, hetzij betreffende de zaak die het voorwerp ervan uitmaakte, hetzij betreffende de teruggave daarvan.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1925. Vrijwillige bewaargeving kan alleen plaatshebben tussen personen die bekwaam zijn om contracten aan te gaan.

Wanneer evenwel iemand die bekwaam is om contracten aan te gaan, iets in bewaring aanneemt van een onbekwame, is hij gehouden tot alle verplichtingen van een werkelijke bewaarnemer; hij kan vervolgd worden door de voogd of de bewindvoerder van de persoon die de zaak in bewaring gegeven heeft.

1926. Indien de bewaargeving aan een onbekwame gedaan is door iemand die bekwaam is, heeft de bewaargever een vordering tot teruggave van de in bewaring gegeven zaak slechts zolang deze nog in handen van de bewaarnemer is, of een vordering tot vergoeding ten belope van het voordeel dat de bewaarnemer uit de zaak getrokken heeft.

AFDELING III

Verplichtingen van de bewaarnemer

1927. De bewaarnemer moet aan de bewaring van de in bewaring gegeven zaak dezelfde zorg besteden als hij aan de bewaring van zijn eigen zaken besteedt.

1928. De bepaling van het vorige artikel wordt strenger toegepast : 1° indien de bewaarnemer zichzelf heeft aangeboden om de zaak in bewaring te nemen; 2° indien hij een loon voor de bewaring bedongen heeft; 3° indien de bewaargeving uitsluitend in het belang van de bewaarnemer geschied is; 4° indien uitdrukkelijk is overeengekomen dat de bewaarnemer voor om het even welke schuld aansprakelijk zal zijn.

1929. In geen geval is de bewaarnemer aansprakelijk voor gevallen van overmacht, behalve indien hij in gebreke gesteld is de in bewaring gegeven zaak terug te geven.

1930. Hij mag zich van de in bewaring gegeven zaak niet bedienen, zonder uitdrukkelijk of stilzwijgend verlof van de bewaargever.

1931. Hij mag niet onderzoeken waarin de zaken bestaan, die hem in bewaring zijn gegeven, wanneer die hem in een gesloten kist of onder verzegelde omslag zijn toevertrouwd.

1932. De bewaarnemer moet de zaak zelf, die hij ontvangen heeft, teruggeven.

Aldus moet in bewaring gegeven gemunt geld in dezelfde speciën worden teruggegeven, hetzij de waarde ervan vermeerderd of verminderd is.

1933. De bewaarnemer behoeft de in bewaring ontvangen zaak slechts terug te geven in de staat waarin zij zich bevindt op het tijdstip van de teruggave. De beschadiging die zij buiten zijn toedoen heeft ondergaan, komt voor rekening van de bewaargever.

1934. De bewaarnemer aan wie de zaak door overmacht ontnomen is, en die daarvoor een prijs of iets anders in de plaats ontvangen heeft, moet het aldus ontvangene teruggeven.

1935. De erfgenaam van de bewaarnemer, die, niet wetende dat de zaak in bewaring gegeven was, deze te goeder trouw verkocht heeft, is slechts verplicht de door hem ontvangen prijs terug te geven, of indien hij de prijs nog niet ontvangen heeft, zijn vordering tegen de koper af te staan.

1936. Indien de in bewaring gegeven zaak vruchten heeft opgeleverd, die door de bewaarnemer ontvangen zijn, is hij verplicht die terug te geven. Van geld dat in bewaring is gegeven, is hij geen interest verschuldigd dan van de dag waarop hij in gebreke gesteld is het terug te geven.

1937. De bewaarnemer moet de in bewaring gegeven zaak slechts teruggeven aan degene die ze hem heeft toevertrouwd, of aan hem in wiens naam de bewaargeving gedaan is, of aan hem die aangewezen is om ze terug te ontvangen.

1938. Hij kan van hem die de zaak in bewaring gegeven heeft, het bewijs niet vorderen, dat hij eigenaar was van die zaak.

Indien hij niettemin ontdekt dat de zaak gestolen is, en wie daarvan de ware eigenaar is, moet hij aan de eigenaar kennis geven dat de zaak bij hem in bewaring is gegeven, met aanmaning om ze binnen een bepaalde en genoegzame tijd op te eisen. Indien degene aan wie de kennisgeving gedaan is, verzuimt de in bewaring gegeven zaak op te eisen, is de bewaarnemer wettig ontslagen door de overgave van de zaak aan hem van wie hij die ontvangen heeft.

1939. In geval van [...] overlijden van de bewaargever kan de in bewaring gegeven zaak slechts aan zijn erfgenaam worden teruggegeven.

Indien er verscheidene erfgenamen zijn, moet de zaak teruggegeven worden aan ieder van hen voor zijn aandeel.

Indien de in bewaring gegeven zaak ondeelbaar is, moeten de erfgenamen zich met elkaar verstaan omtrent de overneming van de zaak.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 25° van de wet van 15 december 1949.

1940. [Indien de bewaargever van staat veranderd is, bijvoorbeeld indien tegen een meerderjarige bewaargever onbekwaamverklaring is uitgesproken en in alle andere soortgelijke gevallen, of indien de vrouw vóór haar huwelijk een zaak in bewaring heeft gegeven en haar man, krachtens het huwelijksgoederenrecht, het recht heeft de zaak in bezit te nemen op het ogenblik van de teruggave, kan de in bewaring gegeven zaak slechts teruggegeven worden aan hem die het beheer heeft over de rechten en de goederen van de bewaargever.]

Aldus vervangen bij art. 7, § 8 van de wet van 30 april 1958.

1941. Indien de zaak in bewaring gegeven is door de voogd, door de man of door een bewindvoerder, in hun onderscheiden hoedanigheid, en hun beheer of bestuur geëindigd is, kan zij slechts teruggegeven worden aan de persoon die door die voogd, die man of die bewindvoerder vertegenwoordigd werd.

1942. Indien het contract van bewaargeving de plaats aanwijst waar de teruggave moet geschieden, is de bewaarnemer gehouden de in bewaring gegeven zaak aldaar te brengen. Indien er kosten van vervoer zijn, komen deze ten laste van de bewaargever.

1943. Indien het contract de plaats voor de teruggave niet aanwijst, moet deze gedaan worden op de plaats zelf waar de in bewaring gegeven zaak zich bevindt.

1944. De in bewaring gegeven zaak moet aan de bewaargever teruggegeven worden zodra hij zulks vordert, al is ook bij het contract een bepaalde tijd voor de teruggave vastgesteld; tenzij er, in handen van de bewaarnemer, beslag onder derden gelegd is of verzet gedaan is tegen de teruggave en tegen de verplaatsing van de in bewaring gegeven zaak.

1945. Het voorrecht van boedelafstand komt niet toe aan de ontrouwe bewaarnemer.

1946. Alle verplichtingen van de bewaarnemer houden op, indien hij ontdekt en bewijst dat hij zelf eigenaar is van de in bewaring gegeven zaak.

AFDELING IV

Verplichtingen van de bewaargever

1947. De bewaargever is verplicht aan de bewaarnemer de kosten te vergoeden die deze voor het behoud van de in bewaring gegeven zaak gemaakt heeft, en hem schadeloos te stellen voor alle verliezen die de bewaargeving hem mocht hebben veroorzaakt.

1948. De bewaarnemer kan de in bewaring gegeven zaak terughouden tot de gehele voldoening van hetgeen hem wegens de bewaargeving verschuldigd is.

AFDELING V

Bewaargeving uit noodzaak

1949. Bewaargeving uit noodzaak is de bewaargeving waartoe men wordt gedwongen door enig ongeval, zoals brand, instorting, plundering, schipbreuk, of een andere onvoorziene gebeurtenis.

1950. Het bewijs door getuigen kan toegelaten worden voor de bewaargeving uit noodzaak, zelfs wanneer het een waarde betreft van meer dan [drieduizend frank].

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

1951. Voor het overige is de bewaargeving uit noodzaak aan al de hierboven bepaalde regels onderworpen.

1952. Logement- of hotelhouders zijn, als bewaarnemers, verantwoordelijk voor de goederen welke de reiziger die bij hen zijn intrek neemt, medebrengt; de bewaargeving van zodanige goederen moet worden beschouwd als een bewaargeving uit noodzaak.

1953. Zij zijn aansprakelijk voor diefstal of beschadiging van de goederen van de reiziger, hetzij de diefstal gepleegd of de beschadiging veroorzaakt is door de dienstboden en aangestelden van het hotel, of door vreemde personen die in het hotel gaan en komen.

[Deze aansprakelijkheid en de aansprakelijkheid bepaald bij het vorige artikel zijn beperkt tot duizend frank voor de muntspeciën, de effecten en waarden van alle aard en de kostbare voorwerpen die niet dienen voor het persoonlijk en gewoon gebruik van de reiziger, wanneer hij die niet werkelijk in handen van de logement- of hotelhouder ter bewaring gegeven heeft.]

Het tweede lid toegevoegd bij het enig artikel van de wet van 22 juli 1897.

1954. Zij zijn niet aansprakelijk voor diefstallen die gewapenderhand of op andere gewelddadige wijze zijn gepleegd.

HOOFDSTUK III

Sekwester

EERSTE AFDELING

Verschillende soorten van sekwester

1955. Men onderscheidt het bij overeenkomst bedongen sekwester en het gerechtelijk sekwester.

AFDELING II

Bij overeenkomst bedongen sekwester

1956. Het bij overeenkomst bedongen sekwester is de bewaargeving, door een of meer personen, van een zaak waarover geschil bestaat, in handen van een derde, die zich verbindt de zaak, nadat het geschil zal zijn uitgemaakt, terug te geven aan degene aan wie zij krachtens de beslissing zal toekomen.

1957. Het sekwester geschiedt niet noodzakelijk om niet.

1958. Wanneer het om niet geschiedt, is het onderworpen aan dezelfde regels als de eigenlijke bewaargeving, behoudens de hierna bepaalde verschillen.

1959. Het sekwester kan niet alleen roerende goederen, maar ook onroerende goederen tot voorwerp hebben.

1960. De bewaarnemer die met het sekwester belast is, kan daarvan niet worden ontslagen voordat het geschil is uitgemaakt, behalve met toestemming van alle belanghebbende partijen, of om een wettig geoordeelde reden.

AFDELING III

Gerechtelijk sekwester of gerechtelijke bewaargeving

1961. De rechter kan het sekwester bevelen :

1° Van roerende goederen die onder een schuldenaar in beslag genomen zijn;

2° Van een onroerend goed of van een roerend goed waarvan de eigendom of het bezit tussen twee of meer personen in geschil is;

3° Van zaken die een schuldenaar tot kwijting van zijn schuld aanbiedt.

1962. De aanstelling van een gerechtelijke bewaarder doet tussen de beslaglegger en de bewaarder wederzijdse verplichtingen ontstaan. De bewaarder moet voor het behoud van de in beslag genomen zaken zorgen als een goed huisvader.

Hij moet deze overgeven, hetzij ter ontlasting van de beslaglegger, in geval van verkoop, hetzij aan de partij tegen wie de tenuitvoerlegging heeft plaatsgehad, in geval van opheffing van het beslag.

De verplichting van de beslaglegger bestaat in de betaling van het bij de wet bepaalde loon aan de bewaarder.

1963. Het gerechtelijk sekwester wordt opgedragen, hetzij aan een persoon omtrent wie de belanghebbende partijen zijn overeengekomen, hetzij aan een persoon die door de rechter ambtshalve benoemd wordt.

In beide gevallen is hij aan wie de zaak is toevertrouwd, onderworpen aan alle verplichtingen die het bedongen sekwester medebrengt.

TITEL XII

Kanscontracten

1964. Een kanscontract is een wederkerige overeenkomst, waarvan de gevolgen, met betrekking tot winst en verlies, hetzij voor alle partijen, hetzij voor een of meer van hen, van een onzekere gebeurtenis afhangen.

Van dien aard zijn :

Het verzekeringscontract,
De bodemerij,
Spel en weddenschap,
Het contract van lijfrente.

De eerste twee worden door het zeerecht geregeld.

EERSTE HOOFDSTUK

Spel en weddenschap

1965. De wet staat geen rechtsvordering toe voor een speelschuld of voor de betaling van een weddenschap.

1966. De spelen die geschikt zijn tot oefening in de wapenhandel, de wedlopen te voet of te paard, de wedrennen met wagens, het kaatsspel, en andere soortgelijke spelen waarmee behendigheid en geoefendheid van het lichaam zijn gemoeid, zijn van de vorige bepaling uitgezonderd.

Evenwel kan de rechter de eis afwijzen, wanneer het bedrag hem buitensporig voorkomt.

1967. In geen geval kan de verliezer terugeisen wat hij vrijwillig betaald heeft, tenzij er van de kant van de winner bedrog, list of oplichting heeft plaatsgehad.

HOOFDSTUK II

Contract van lijfrente

EERSTE AFDELING

Voorwaarden die voor de geldigheid van het contract vereist zijn

1968. Lijfrente kan gevestigd worden onder bezwarende titel, tegen betaling van een som geld of tegen afstand van een geldswaardig roerend goed, of van een onroerend goed.

1969. Zij kan ook geheel om niet gevestigd worden, bij schenking onder de levenden of bij testament. Alsdan moeten de bij de wet voorgeschreven vormen worden in acht genomen.

1970. In het geval van het vorige artikel kan de lijfrente ingekort worden, indien zij het beschikbaar gedeelte overschrijdt; zij is nietig, indien zij gevestigd wordt ten behoeve van een persoon die onbekwaam is om bij schenking of bij testament te verkrijgen.

1971. Lijfrente kan gevestigd worden hetzij op het leven van hem die de prijs daarvoor verstrekt, hetzij op het leven van een derde die op het genot van de lijfrente geen recht heeft.

1972. Zij kan op het leven van een of meer personen gevestigd worden.

1973. Zij kan gevestigd worden ten behoeve van een derde, hoewel de prijs ervan door een ander persoon verstrekt wordt.

In dit laatste geval is de lijfrente, al heeft zij de kenmerken van een gift, niet onderworpen aan de voor de schenkingen vereiste vorm, behoudens de gevallen van inkorting en van nietigheid, in artikel 1970 bepaald.

1974. Ieder contract van lijfrente, gevestigd op het leven van iemand die overleden was op de dag waarop het contract is aangegaan, is zonder gevolg.

1975. Hetzelfde geldt voor het contract, waarbij de rente gevestigd is op het leven van iemand die reeds was aangetast door de ziekte waaraan hij binnen twintig dagen na de dagtekening van het contract is overleden.

1976. Lijfrente kan worden gevestigd tegen een rentevoet die de contracterende partijen goedvinden te bepalen.

AFDELING II

Gevolgen van het contract tussen de contracterende partijen

1977. De persoon te wiens behoeve een lijfrente onder bezwarende titel gevestigd is, kan de ontbinding van het contract vorderen, indien de renteplichtige hem de zekerheid die voor de uitvoering ervan bedongen is, niet bezorgt.

1978. De enkele wanbetaling van de rentetermijnen geeft de persoon te wiens behoeve de lijfrente gevestigd is, niet het recht om de terugbetaling van het kapitaal of de teruggave van het door hem afgestane goed te vorderen; hij kan slechts op de goederen van zijn schuldenaar beslag leggen en die doen verkopen, en doen bevelen of doen toestaan dat uit de opbrengst van de verkoop een voldoende bedrag voor de uitkering van de termijnen wordt belegd.

1979. De renteplichtige kan zich van de uitkering van de rente niet bevrijden, door de teruggave van het kapitaal aan te bieden, en door af te zien van de terugvordering van de betaalde rentetermijnen; hij is verplicht de rente uit te keren gedurende het gehele leven van de persoon of van de personen op wier leven de rente gevestigd is, hoe lang deze ook in leven blijven, en hoe bezwarend de uitkering van de rente ook mocht zijn geworden.

1980. De eigenaar van een lijfrente verkrijgt deze slechts naar evenredigheid van het aantal dagen dat hij geleefd heeft.

Indien echter bedongen is, dat zij vooruit betaald moet worden, is het recht op de verschenen termijn verkregen van de dag waarop de betaling moest geschieden.

1981. Het beding, dat de lijfrente niet vatbaar is voor beslag, is slechts toegelaten wanneer zij om niet is gevestigd.

1982. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

1983. De eigenaar van een lijfrente kan de termijnen ervan niet vorderen dan door te doen blijken van zijn bestaan, of van het bestaan van hem op wiens leven zij gevestigd is.

TITEL XIII

Lastgeving

EERSTE HOOFDSTUK

Aard en vorm van de lastgeving

1984. Lastgeving of volmacht is een handeling, waarbij een persoon aan een ander de macht geeft om iets voor de lastgever en in zijn naam te doen.

Het contract komt slechts tot stand door de aanneming van de lasthebber.

1985. Lastgeving kan verleend worden of bij een openbare akte, of bij een onderhands geschrift, zelfs bij een brief. Zij kan ook mondeling verleend worden; maar het bewijs ervan door getuigen wordt alleen toegelaten overeenkomstig de titel *Contracten of verbintenissen uit overeenkomst in het algemeen.*

De aanneming van de lastgeving kan ook stilzwijgend geschieden, en blijken uit de uitvoering ervan door de lasthebber.

1986. Lastgeving geschiedt om niet, tenzij het tegendeel bedongen is.

1987. Lastgeving is of bijzonder en betreft slechts een zaak of bepaalde zaken, of algemeen en betreft alle zaken van de lastgever.

1988. Lastgeving, in algemene bewoordingen uitgedrukt, omvat alleen de daden van beheer.

Om goederen te vervreemden of met hypotheek te bezwaren, of om enige andere daad van eigendom te verrichten, is een uitdrukkelijke lastgeving vereist.

1989. De lasthebber mag niets doen buiten hetgeen in zijn lastgeving begrepen is; de macht om een dading te treffen omvat niet de macht om een compromis aan te gaan.

1990. Vrouwen en ontvoogde minderjarigen kunnen tot lasthebbers gekozen worden; maar de lastgever heeft geen vordering tegen een minderjarige lasthebber dan overeenkomstig de algemene regels betreffende de verbintenissen van minderjarigen, en tegen een gehuwde vrouw die de lastgeving zonder machtiging van haar man heeft aangenomen, dan overeenkomstig de regels gesteld in de titel *Huwelijkscontract* [...].

Aldus gewijzigd bij art. 7, § 9 van de wet van 30 april 1958.

HOOFDSTUK II

Verplichtingen van de lasthebber

1991. De lasthebber is gehouden de lastgeving te volbrengen, zolang hij daarvan niet ontheven is, en hij is verantwoordelijk voor de schade die uit het niet uitvoeren ervan zou kunnen ontstaan.

Eveneens is hij gehouden de zaak waarmee ten tijde van het overlijden van de lastgever een aanvang was gemaakt, ten einde te brengen, indien de aangelegenheid geen uitstel gedoogt.

1992. De lasthebber is niet alleen aansprakelijk voor zijn opzet, maar ook voor zijn schuld in de uitvoering van zijn opdracht.

Niettemin wordt de aansprakelijkheid wegens schuld minder streng toegepast ten aanzien van degene die de lastgeving om niet op zich neemt, dan ten aanzien van hem die daarvoor loon ontvangt.

1993. Ieder lasthebber is gehouden rekenschap te geven van de uitvoering van zijn opdracht, en aan de lastgever verantwoording te doen van al hetgeen hij krachtens zijn volmacht ontvangen heeft, al was ook het door hem ontvangene aan de lastgever niet verschuldigd.

1994. De lasthebber is aansprakelijk voor hem die hij bij de uitvoering van zijn opdracht in zijn plaats gesteld heeft : 1° wanneer hij de macht om iemand in zijn plaats te stellen niet heeft bekomen; 2° wanneer hem die macht wel is verleend, maar zonder aanwijzing van een bepaalde persoon, en degene die hij daartoe gekozen heeft, blijkbaar onbevoegd of onvermogend was.

In alle gevallen kan de persoon die door de lasthebber in zijn plaats is gesteld, door de lastgever rechtstreeks worden aangesproken.

1995. Wanneer verscheidene gevolmachtigden of lasthebbers bij een zelfde akte zijn aangesteld, bestaat er tussen hen geen hoofdelijkheid, dan voor zover zulks uitdrukkelijk bepaald is.

1996. De lasthebber is van de geldsommen die hij voor zijn eigen gebruik heeft besteed, interest verschuldigd te rekenen van het tijdstip waarop hij van die sommen gebruik heeft gemaakt; en van het door hem verschuldigde saldo, te rekenen van de dag dat hij in gebreke gesteld is.

1997. De lasthebber die aan de partij, met wie hij in zijn hoedanigheid van lasthebber handelt, voldoende kennis van zijn volmacht gegeven heeft, is niet aansprakelijk voor hetgeen daarbuiten gedaan is, behalve indien hij zich daartoe persoonlijk heeft verbonden.

HOOFDSTUK III

Verplichtingen van de lastgever

1998. De lastgever is gehouden de verbintenissen na te komen, die de lasthebber overeenkomstig de hem verleende macht heeft aangegaan.

Hij is niet gehouden tot hetgeen daarbuiten mocht zijn gedaan, dan voor zover hij zulks uitdrukkelijk of stilzwijgend bekrachtigd heeft.

1999. De lastgever moet de lasthebber de voorschotten en kosten vergoeden, die deze tot uitvoering van de lastgeving gedaan heeft, en hem zijn loon betalen wanneer er loon beloofd is.

Indien de lasthebber geen schuld te wijten is, kan de lastgever zich aan deze teruggave en betaling niet onttrekken, al mocht de zaak ook mislukt zijn, noch het bedrag van de kosten en voorschotten doen verminderen, onder voorgeven dat zij geringer konden zijn.

2000. De lastgever moet de lasthebber ook schadeloos stellen voor de verliezen die deze ter gelegenheid van de uitvoering van zijn opdracht geleden heeft, indien hem geen onvoorzichtigheid te wijten is.

2001. De lastgever is aan de lasthebber voor gedane voorschotten interest verschuldigd, te rekenen van de dag waarop de voorschotten blijken te zijn gedaan.

2002. Wanneer verscheidene personen een lasthebber hebben aangesteld voor een gemeenschappelijke zaak, is ieder van hen hoofdelijk jegens hem verbonden voor alle gevolgen van de lastgeving.

HOOFDSTUK IV

Verschillende wijzen waarop lastgeving eindigt

2003. Lastgeving eindigt :

Door herroeping van de volmacht van de lasthebber,

Door opzegging van de lastgeving door de lasthebber,

Door de [...] dood, de onbekwaamverklaring of het kennelijk onvermogen, hetzij van de lastgever, hetzij van de lasthebber.

Aldus gewijzigd bij art. 28, 26° van de wet van 15 december 1949.

2004. De lastgever kan zijn volmacht herroepen wanneer hem zulks goeddunkt, en in voorkomend geval de lasthebber noodzaken hem terug te geven, hetzij het onderhands geschrift dat de lastgeving bevat, hetzij het origineel van de volmacht, indien deze in brevet is afgegeven, hetzij de uitgifte, indien een minuut ervan gehouden is.

2005. De herroeping waarvan alleen aan de lasthebber is kennis gegeven, kan niet worden tegengeworpen aan derden die, daarvan onkundig zijnde, met hem gehandeld hebben, onverminderd het verhaal van de lastgever op de lasthebber.

2006. De aanstelling van een nieuwe lasthebber voor dezelfde zaak, brengt de herroeping van de volmacht van de eerste mede, te rekenen van de dag waarop hem van deze aanstelling is kennis gegeven.

2007. De lasthebber kan de lastgeving opzeggen door kennisgeving van zijn ontslag aan de lastgever.

Indien evenwel dit ontslag de lastgever benadeelt, moet de lasthebber hem daarvoor schadeloos stellen, tenzij hij zich in de onmogelijkheid bevindt om de lastgeving verder te volbrengen, zonder daardoor zelf een aanmerkelijke schade te lijden.

2008. Indien de lasthebber geen kennis draagt van het overlijden van de lastgever of van het bestaan van enige andere oorzaak die de lastgeving doet eindigen, is hetgeen hij in die onwetendheid verricht heeft, geldig.

2009. In de hierboven bedoelde gevallen moeten de verbintenissen, door de lasthebber aangegaan, nagekomen worden ten aanzien van derden die te goeder trouw zijn.

2010. Ingeval de lasthebber overlijdt, moeten zijn erfgenamen daarvan aan de lastgever kennis geven, en inmiddels alles doen wat de omstandigheden in het belang van de lastgever vereisen.

TITEL XIV

Borgtocht

EERSTE HOOFDSTUK

Aard en omvang van de borgtocht

2011. Hij die zich voor een verbintenis borg stelt, verplicht zich jegens de schuldeiser, aan die verbintenis te voldoen, indien de schuldenaar niet zelf daaraan voldoet.

2012. Borgtocht kan niet bestaan dan voor een geldige verbintenis.

Men kan zich niettemin borg stellen voor een verbintenis, al mocht die kunnen vernietigd worden door een exceptie die alleen de verbondene persoonlijk betreft; bij voorbeeld in geval van minderjarigheid.

2013. Borgtocht kan niet worden aangegaan voor meer dan hetgeen de schuldenaar verschuldigd is, noch onder meer bezwarende voorwaarden.

Hij kan worden aangegaan voor slechts een gedeelte van de schuld, en onder minder bezwarende voorwaarden.

De borgtocht die voor meer dan de schuld of onder meer bezwarende voorwaarden is aangegaan, is niet nietig; hij kan alleen worden verminderd tot hetgeen in de hoofdverbintenis begrepen is.

2014. Men kan zich borg stellen zonder opdracht van hem voor wie men zich verbindt, en zelfs buiten zijn weten.

Men kan zich eveneens borg stellen, niet alleen voor de hoofdschuldenaar, maar ook voor de persoon die zich voor hem heeft borg gesteld.

2015. Borgtocht wordt niet vermoed; hij moet uitdrukkelijk zijn aangegaan, en men mag hem niet verder uitstrekken dan de perken waarbinnen hij is aangegaan.

2016. Onbepaalde borgtocht voor een hoofdverbintenis strekt zich uit tot al hetgeen bij de schuld komt, zelfs tot de kosten van de eerste vordering, en tot alle kosten die gemaakt zijn nadat van deze vordering aan de borg is kennis gegeven.

2017. De verbintenissen van de borgen gaan over op hun erfgenamen [...].

Aldus gewijzigd bij art. 28, 27° van de wet van 15 december 1949.

2018. De schuldenaar die verplicht is een borg te stellen, moet een borg aanbieden die bekwaam is om contracten aan te gaan, die genoegzaam gegoed is om aan de verbintenis te kunnen voldoen, en die zijn woonplaats heeft binnen het rechtsgebied van het hof van beroep waar de borgstelling moet plaatshebben.

2019. De gegoedheid van een borg wordt alleen beoordeeld naar zijn onroerende eigendommen, uitgenomen in zaken van koophandel of wanneer de schuld gering is.

Onroerende goederen waarover geschil bestaat of waarvan de uitwinning wegens hun verwijderde ligging te moeilijk zou zijn, komen niet in aanmerking.

2020. Wanneer de borg, die door de schuldeiser vrijwillig is aangenomen of die de rechter hem heeft toegewezen, naderhand onvermogend geworden is, moet een andere borg gesteld worden.

Deze regel lijdt alleen uitzondering, ingeval de borg gesteld is ten gevolge van een overeenkomst waarbij de schuldeiser een bepaalde persoon tot borg geëist heeft.

HOOFDSTUK II

Gevolgen van borgtocht

EERSTE AFDELING

Gevolgen van borgtocht tussen de schuldeiser en de borg

2021. De borg is jegens de schuldeiser niet tot betaling gehouden dan bij gebreke van de schuldenaar, wiens goederen vooraf moeten worden uitgewonnen, tenzij de borg afstand heeft gedaan van het voorrecht van uitwinning, of tenzij hij zich hoofdelijk met de schuldenaar heeft verbonden; in welk geval de gevolgen van zijn verbintenis worden geregeld naar de beginselen die ten opzichte van hoofdelijke schulden zijn vastgesteld.

2022. De schuldeiser is slechts tot uitwinning van de hoofdschuldenaar verplicht, ingeval de borg zulks vordert, op de eerste tegen hem gerichte vervolging.

2023. De borg die de uitwinning vordert, moet aan de schuldeiser de goederen van de hoofdschuldenaar aanwijzen, en de nodige penningen voorschieten om de uitwinning te doen.

Hij mag geen aanwijzing doen van goederen van de hoofdschuldenaar, die gelegen zijn buiten het rechtsgebied van het hof van beroep van de plaats waar de betaling gedaan moet worden, noch van goederen waarover geschil bestaat, noch van de voor de schuld gehypothekeerde goederen die zich niet meer in het bezit van de schuldenaar bevinden.

2024. Wanneer de borg de bij het vorige artikel toegelaten aanwijzing van goederen heeft gedaan en de nodige penningen voor de uitwinning heeft voorgeschoten, is de schuldeiser ten belope van de aangewezen goederen ten opzichte van de borg aansprakelijk voor het onvermogen van de hoofdschuldenaar, dat door het nalaten van vervolgingen mocht ontstaan.

2025. Wanneer verscheidene personen zich hebben borg gesteld voor dezelfde schuldenaar en voor dezelfde schuld, is ieder van hen voor de gehele schuld verbonden.

2026. Niettemin kan ieder van hen, zo hij geen afstand heeft gedaan van het voorrecht van schuldsplitsing, vorderen dat de schuldeiser vooraf zijn vordering verdeelt en die vermindert tot het aandeel van elke borg.

Wanneer, ten tijde dat een van de borgen de schuldsplitsing heeft doen uitspreken, een of meer onder hen onvermogend waren, is die borg, naar evenredigheid van zijn aandeel, voor die onvermogenden verbonden; maar hij is niet aansprakelijk voor het onvermogen dat zich na de schuldsplitsing voordoet.

2027. Indien de schuldeiser zelf en vrijwillig zijn vordering verdeeld heeft, kan hij tegen die verdeling niet opkomen, al waren er onvermogende borgen reeds vóór de tijd dat hij aldus schuldsplitsing heeft aangenomen.

AFDELING II

Gevolgen van borgtocht tussen de schuldenaar en de borg

2028. De borg die betaald heeft, heeft verhaal op de hoofdschuldenaar, hetzij de borgstelling met of buiten diens medeweten is geschied.

Dit verhaal heeft plaats zowel ten aanzien van de hoofdsom als ten aanzien van de interesten en de kosten; nochtans heeft de borg slechts verhaal voor de kosten die hij gemaakt heeft nadat hij aan de hoofdschuldenaar van de tegen hem gerichte vervolgingen heeft kennis gegeven.

De borg heeft ook verhaal tot vergoeding van schade, indien daartoe gronden bestaan.

2029. De borg die de schuld betaald heeft, treedt in alle rechten die de schuldeiser had tegen de schuldenaar.

2030. Wanneer verscheidene hoofdschuldenaars van een zelfde schuld hoofdelijk verbonden waren, heeft de borg die zich voor allen heeft borg gesteld, verhaal op ieder van hen, tot terugvordering van al hetgeen hij betaald heeft.

2031. De borg die een eerste maal betaald heeft, heeft geen verhaal op de hoofdschuldenaar die een tweede maal betaald heeft, wanneer hij de laatstgenoemde van de door hem gedane betaling geen kennis heeft gegeven; behoudens zijn recht op terugvordering tegen de schuldeiser.

Wanneer de borg betaald heeft zonder te zijn vervolgd en zonder de hoofdschuldenaar daarvan kennis te hebben gegeven, heeft hij geen verhaal op hem, ingeval die schuldenaar op het ogenblik van de betaling gronden mocht hebben gehad om te doen verklaren dat de schuld teniet was; behoudens zijn recht op terugvordering tegen de schuldeiser.

2032. De borg kan, zelfs voordat hij betaald heeft, de schuldenaar in rechte aanspreken om door hem schadeloos gesteld te worden :

1° Indien hij tot betaling in rechte vervolgd wordt;

2° Indien de schuldenaar failliet gegaan is, of in staat van kennelijk onvermogen verkeert;

3° Indien de schuldenaar zich verbonden heeft om hem binnen een bepaalde tijd het ontslag van zijn borgtocht te bezorgen;

4° Indien de schuld opeisbaar is geworden door het verschijnen van de termijn waarop zij betaalbaar was gesteld;

5° Na verloop van tien jaren, indien de hoofdverbintenis geen bepaalde vervaltijd heeft, tenzij de hoofdverbintenis van dien aard is dat zij, zoals bij voorbeeld een voogdij, niet vóór een bepaalde tijd kan vervallen.

AFDELING III

Gevolgen van borgtocht tussen de borgen onderling

2033. Wanneer verscheidene personen zich hebben borg gesteld voor dezelfde schuldenaar en voor dezelfde schuld, heeft de borg die de schuld voldaan heeft, verhaal op de overige borgen, ieder voor zijn aandeel;

Doch dit verhaal heeft alleen plaats, wanneer de borg betaald heeft in een van de gevallen in het vorige artikel vermeld.

HOOFDSTUK III

nietgaan van borgtocht

2034. De verbintenis uit borgtocht gaat teniet door dezelfde oorzaken als de overige verbintenissen.

2035. Schuldvermenging in de persoon van de hoofdschuldenaar en van zijn borg, wanneer de ene erfgenaam wordt van de andere, doet geenszins de vordering teniet van de schuldeiser tegen hem die zich heeft borg gesteld voor de borg.

2036. De borg kan zich tegen de schuldeiser beroepen op alle excepties die aan de hoofdschuldenaar toekomen en die tot de schuld zelf behoren;

Maar hij kan zich niet beroepen op excepties die alleen de schuldenaar persoonlijk betreffen.

2037. De borg is ontslagen, wanneer hij door toedoen van de schuldeiser niet meer in de rechten, hypotheken en voorrechten van die schuldeiser kan treden.

2038. Wanneer de schuldeiser een onroerend goed of enig ander goed vrijwillig aanneemt in betaling van de hoofdschuld, is de borg ontslagen, al wordt dat goed naderhand tegen de schuldeiser uitgewonnen.

2039. Eenvoudige termijnverlenging, door de schuldeiser aan de hoofdschuldenaar toegestaan, ontslaat de borg niet, die in dat geval de schuldenaar kan vervolgen, om hem tot betaling te noodzaken.

HOOFDSTUK IV

Wettelijke borgtocht en gerechtelijke borgtocht

2040. Wanneer iemand krachtens de wet of krachtens een veroordeling verplicht is een borg te stellen, moet de aangeboden borg voldoen aan de bij de artikelen 2018 en 2019 voorgeschreven vereisten.

[...]

Het tweede lid opgeheven bij art. 28, 28° van de wet van 15 december 1949.

2041. Hij die geen borg kan vinden, is gerechtigd voldoende pand in de plaats te geven.

2042. De gerechtelijke borg kan de uitwinning van de hoofdschuldenaar niet vorderen.

2043. Hij die zich enkel voor een gerechtelijke borg heeft borg gesteld, kan de uitwinning van de hoofdschuldenaar noch van de borg vorderen.

TITEL XV

Dading

2044. Dading is een contract, waarbij partijen een gerezen geschil beëindigen, of een toekomstig geschil voorkomen.

Dit contract moet schriftelijk opgemaakt worden.

2045. Om een dading aan te gaan, moet men bekwaam zijn om te beschikken over de voorwerpen die in de dading begrepen zijn.

De voogd kan voor de minderjarige of voor de onbekwaamverklaarde geen dading aangaan dan overeenkomstig artikel 467 in de titel *Minderjarigheid, voogdij en ontvoogding;* en hij kan met de meerderjarig geworden minderjarige over de voogdijrekening geen dading aangaan dan overeenkomstig artikel 472 in dezelfde titel.

De gemeenten en de openbare instellingen kunnen geen dading aangaan [dan met de machtiging voorgeschreven bij artikel 49 van de organieke wet van 10 maart 1925 op de openbare onderstand].

Aldus gewijzigd bij art. 27 van de wet van 15 december 1949.

2046. Dading kan worden aangegaan over de burgerlijke belangen die uit een misdrijf ontstaan.

Zij verhindert de vervolging van het openbaar ministerie niet.

2047. Aan een dading kan een strafbeding worden toegevoegd tegen hem die mocht in gebreke blijven de dading na te komen.

2048. Dadingen blijven beperkt tot hun voorwerp : wordt daarbij afstand gedaan van alle rechten, vorderingen en eisen, dan geldt zulks alleen voor hetgeen betrekking heeft op het geschil dat tot de dading aanleiding heeft gegeven.

2049. Dadingen regelen slechts de geschillen die daarin zijn begrepen, hetzij partijen hun bedoeling in bijzondere of in algemene bewoordingen hebben uitgedrukt, hetzij die bedoeling als een noodzakelijk gevolg wordt afgeleid van hetgeen is uitgedrukt.

2050. Hij die een dading heeft aangegaan over een recht dat hem uit eigen hoofde toebehoorde, en die vervolgens een dergelijk recht van een ander verkrijgt, is, met betrekking tot het nieuw verkregen recht, door de vorige dading geenszins gebonden.

2051. Een dading, door een van de belanghebbenden aangegaan, verbindt de overige belanghebbenden niet, en kan door hen niet worden ingeroepen.

2052. Dadingen hebben tussen partijen kracht van gewijsde in hoogste aanleg.

Men kan er niet tegen opkomen uit hoofde van dwaling omtrent het recht of uit hoofde van benadeling.

2053. Niettemin kan een dading vernietigd worden, wanneer er dwaling heeft plaatsgehad in de persoon of omtrent het voorwerp van het geschil.

Zij kan vernietigd worden in alle gevallen waarin bedrog of geweld heeft plaatsgehad.

2054. Vernietiging van een dading kan eveneens gevorderd worden, wanneer de dading is aangegaan ter uitvoering van een titel die nietig was, behalve in het geval dat partijen uitdrukkelijk over de nietigheid een dading hebben aangegaan.

2055. Een dading, aangegaan op grond van stukken die naderhand vals bevonden zijn, is geheel nietig.

2056. Een dading over een geding dat reeds beëindigd is door een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan en waarvan partijen of een van hen geen kennis droegen, is nietig.

Indien het vonnis waarvan partijen onkundig waren, voor hoger beroep vatbaar was, is de dading geldig.

2057. Wanneer partijen een dading hebben aangegaan in het algemeen over alle zaken die zij met elkaar uitstaande mochten hebben, leveren de titels die hun toen onbekend waren en die naderhand ontdekt zijn, geen grond op tot vernietiging, tenzij die titels door toedoen van een der partijen waren achtergehouden;

Maar de dading is nietig, indien zij slechts een enkele zaak betreft en uit naderhand ontdekte titels blijkt dat een van de partijen daarop niet het minste recht had.

2058. Een rekenfout, bij een dading gemaakt, moet verbeterd worden.

TITEL XVI

Lijfsdwang in burgerlijke zaken

2059-2070. [...]

De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot lijfsdwang zijn opgeheven bij art. 48 van de wet van 21 maart 1859 op de lijfsdwang.

TITEL XVII

Inpandgeving

2071. Inpandgeving is een contract waarbij een schuldenaar aan zijn schuldeiser een zaak afgeeft tot zekerheid van de schuld.

2072. Inpandgeving van een roerende zaak heet *pand*.

Inpandgeving van een onroerende zaak heet *genotspand*.

EERSTE HOOFDSTUK

Pand

2073. Pand geeft aan de schuldeiser het recht om zich, bij voorrecht en voorrang boven de andere schuldeisers, uit de in pand gegeven zaak te doen betalen.

2074. Dit voorrecht kan niet bestaan dan voor zover er een openbare of een behoorlijk geregistreerde onderhandse akte is, die de opgave van de verschuldigde som bevat, en die de soort en de aard van de in pand gegeven zaken aanduidt of waarbij een staat van hun hoedanigheid, gewicht en maat gevoegd is.

De schriftelijke akte en haar registratie zijn echter alleen voorgeschreven in zaken die de waarde van [drieduizend frank] te boven gaan.

Aldus gewijzigd bij art. 1 van de wet van 20 maart 1948.

2075. Op onlichamelijke roerende goederen, zoals roerende schuldvorderingen, kan het voorrecht, in het vorige artikel bepaald, slechts gevestigd worden door een openbare of een eveneens geregistreerde onderhandse akte, aan de schuldenaar van de in pand gegeven schuldvordering betekend.

2076. In alle gevallen blijft het voorrecht op het pand slechts bestaan voor zover dit pand in het bezit is gesteld en gebleven van de schuldeiser of van een derde, omtrent wie partijen zijn overeengekomen.

2077. Een derde kan pand geven voor de schuldenaar.

2078. De schuldeiser mag, bij niet-betaling, niet over het pand beschikken; maar hij kan door de rechter doen bevelen dat dit pand aan hem zal verblijven, in betaling en ten belope van de schuld, volgens een schatting door deskundigen, of dat het pand in het openbaar zal worden verkocht.

Elk beding waarbij de schuldeiser zou worden gemachtigd zich het pand toe te eigenen of erover te beschikken zonder inachtneming van de hiervoren bepaalde vormen, is nietig.

2079. Tot aan zijn eventuele uitwinning blijft de schuldenaar eigenaar van het pand, dat in handen van de schuldeiser niets meer is dan een bewaargeving tot verzekering van zijn voorrecht.

2080. De schuldeiser is, volgens de regels gesteld in de titel *Contracten of verbintenissen uit overeenkomst in het algemeen*, aansprakelijk voor het verlies of de beschadiging van het pand, die het gevolg zijn van zijn nalatigheid.

Van zijn kant moet de schuldenaar de schuldeiser de nuttige en noodzakelijke uitgaven vergoeden, die de laatstgenoemde tot behoud van het pand gedaan heeft.

2081. Indien een schuldvordering is in pand gegeven, en die schuldvordering interest opbrengt, verrekent de schuldeiser deze interest met die welke hem mocht zijn verschuldigd.

Indien de schuld, tot zekerheid waarvan een schuldvordering is in pand gegeven, zelf geen interest opbrengt, geschiedt de toerekening op het kapitaal van de schuld.

2082. Behalve indien de pandhouder het pand misbruikt, kan de schuldenaar dit niet terugvorderen voordat hij de schuld tot zekerheid waarvan het pand gegeven is, ten volle betaald heeft, zowel wat de hoofdsom, als wat de interesten en de kosten betreft.

Indien er tussen dezelfde schuldenaar en dezelfde schuldeiser een tweede schuld mocht bestaan, die na de inpandgeving is aangegaan en vóór de betaling van de eerste schuld opeisbaar is geworden, is de schuldeiser niet gehouden zich van het pand te ontdoen, voordat hem beide schulden ten volle zijn voldaan, zelfs wanneer er geen beding gemaakt is om het pand voor de betaling van de tweede schuld te verbinden.

2083. Het pand is ondeelbaar, al is de schuld onder de erfgenamen van de schuldenaar of onder die van de schuldeiser deelbaar.

De erfgenaam van de schuldenaar, die zijn aandeel in de schuld betaald heeft, kan zijn aandeel in het pand niet terugvorderen, zolang de schuld niet ten volle gekweten is.

Zijnerzijds kan de erfgenaam van de schuldeiser, die zijn aandeel in de schuld ontvangen heeft, het pand niet teruggeven ten nadele van degenen onder zijn medeërfgenamen, die niet betaald zijn.

2084. De hiervoren vastgestelde bepalingen zijn niet toepasselijk op zaken van koophandel, noch op behoorlijk toegelaten pandhuizen, ten aanzien waarvan de desbetreffende wetten en verordeningen worden in acht genomen.

HOOFDSTUK II

Genotspand

2085. Genotspand kan alleen schriftelijk gevestigd worden.

Door dit contract verkrijgt de schuldeiser enkel het recht om de vruchten van het onroerend goed te innen, onder verplichting om die jaarlijks toe te rekenen op de interest, indien hem interest verschuldigd is, en vervolgens op het kapitaal van zijn schuldvordering.

2086. Tenzij anders is bedongen, is de schuldeiser gehouden de jaarlijkse belastingen en lasten van het onroerend goed dat hij in genotspand heeft, te betalen.

Hij moet eveneens, op straffe van schadevergoeding, voorzien in het onderhoud en in de nuttige en noodzakelijke herstellingen van het onroerend goed, met dien verstande dat alle met betrekking tot die onderscheidene onderwerpen gedane uitgaven, van de vruchten worden voorafgenomen.

2087. De schuldenaar kan het genot van het door hem in genotspand gegeven onroerend goed niet terugvorderen voordat de schuld ten volle gekweten is.

Maar de schuldeiser, die zich van de in het vorige artikel omschreven verplichtingen wil bevrijden, kan altijd, tenzij hij van dit recht heeft afstand gedaan, de schuldenaar noodzaken het genot van zijn onroerend goed terug te nemen.

2088. Niet-betaling op de overeengekomen tijd maakt de schuldeiser geenszins tot eigenaar van het onroerend goed; elk hiermee strijdig beding is nietig; in het bedoelde geval kan hij de uitwinning van zijn schuldenaar op wettelijke wijze vervolgen.

2089. Wanneer partijen bedongen hebben dat de vruchten met de interesten zullen verrekend worden, hetzij voor het geheel, hetzij tot een zeker bedrag, wordt deze overeenkomst, evenals elke andere die door de wetten niet verboden is, ten uitvoer gebracht.

2090. De bepalingen van de artikelen 2077 en 2083 op pand zijn mede van toepassing op genotspand.

2091. Alles wat in dit hoofdstuk bepaald is, laat de rechten onverminderd, die derden mochten hebben op het onroerend erf dat als genotspand is afgegeven.

Indien de schuldeiser, pandhouder van een onroerend erf, bovendien op dit erf voorrechten of hypotheken heeft, die wettelijk zijn gevestigd en bewaard, kan hij die volgens zijn rang en evenals ieder ander schuldeiser doen gelden.

TITEL XVIII

Voorrechten en hypotheken

Deze titel (art. 2092 tot 2203) is vervangen bij art. 1 van de wet van 16 december 1851.

Wet van 16 december 1851.

Artikel 1

De hierna volgende bepalingen vervangen in het Burgerlijk Wetboek titel XVIII van boek III :

Inleidende bepalingen

Overdracht van zakelijke rechten

Artikel 1. [Alle akten onder de levenden, om niet of onder bezwarende titel, tot overdracht of aanwijzing van onroerende zakelijke rechten, andere dan voorrechten en hypotheken, met inbegrip van de akten betreffende de wederzijdse rechten der eigenaars van verdiepingen of van gedeelten van verdiepingen in een opgericht of op te richten gebouw, worden in hun geheel overgeschreven in een daartoe bestemd register, op het kantoor van bewaring der hypotheken van het arrondissement waar de goederen zijn gelegen. Tot dan toe kan men zich op die akten niet beroepen tegen derden die zonder bedrog gecontracteerd hebben.]

Deze bepaling is ook van toepassing op de in kracht van gewijsde gegane vonnissen die gelden als overeenkomst of als titel voor de overdracht van die rechten, alsook op de akten van afstand van die rechten en op de huurcontracten die voor langer dan negen jaren zijn aangegaan of kwijting inhouden van ten minste drie jaren huur.

Indien deze huurcontracten niet zijn overgeschreven, wordt de huurtijd verminderd overeenkomstig artikel 1429 van het Burgerlijk Wetboek.

Het eerste lid is aldus vervangen bij art. 4 van de wet van 8 juli 1924.

2. [Alleen vonnissen, authentieke akten en in rechte of voor notaris erkende onderhandse akten worden ter overschrijving aangenomen. De volmachten tot die akten betrekkelijk moeten in dezelfde vorm gegeven worden.

De notarissen en al degenen, openbare ambtenaren of anderen, die belast zijn met het verlenen van authenticiteit aan de akten die aan overschrijving zijn onderworpen, zijn gehouden de vervulling van de formaliteit te vorderen binnen twee maanden na de dagtekening van die akten.

Indien de akte die aan overschrijving is onderworpen, betrekking heeft op onroerende goederen in onderscheidene ambtsgebieden gelegen, wordt de hiervoren bepaalde termijn op drie maanden gebracht en kan de vervulling van de formaliteit in elk van de betrokken kantoren worden aangevraagd, onder overlegging van een woordelijk uittreksel, waarin de tekst van de akte in zijn geheel wordt weergegeven, met uitzondering van de omstandige beschrijving der onroerende goederen, gelegen buiten de kring van het kantoor.]

Aldus vervangen bij art. 1 van de wet van 10 oktober 1913.

3. [Geen eis strekkende tot vernietiging of tot herroeping van rechten voortvloeiende uit akten, aan overschrijving onderworpen, wordt door de rechter ontvangen, dan na te zijn ingeschreven op de kant der overschrijving van de titel van verkrijging, waarvan de vernietiging of de herroeping gevorderd wordt, en, in voorkomend geval, op de kant der overschrijving van de laatste overgeschreven titel.]

Iedere uitspraak op zodanige eis wordt eveneens ingeschreven achter de inschrijving die bij de vorige paragraaf is voorgeschreven.

De griffiers mogen, op straffe van vergoeding van alle schade, geen uitgifte van zodanige vonnissen afgeven, voordat hun behoorlijk bewezen is in de bij artikel 84 voorgeschreven vorm dat de inschrijving gedaan is.

Het eerste lid is aldus vervangen bij art. 2 van de wet van 10 oktober 1913.

4. Alle vervreemdingen die gedaan zijn en alle hypotheken en andere zakelijke lasten die gevestigd zijn vóór de bij artikel 3 vereiste inschrijving, blijven geldig, ingeval noch de herroeping noch de vernietiging nadeel kunnen toebrengen aan zodanige rechten, vóór de rechtsvordering toegestaan.

Indien de eis niet is ingeschreven, zal het vonnis van herroeping of van vernietiging, ten aanzien van derden, eerst gevolg hebben van de dag waarop het zal zijn ingeschreven.

5. Op de overdracht van een ingeschreven bevoorrechte of hypothecaire schuldvordering, of op de indeplaatsstelling in een zodanig recht, kan men zich tegen derden alleen beroepen indien zij voortvloeien uit akten in artikel 2 genoemd en indien de dagtekening en de aard van de titel van de overnemer op de kant der inschrijving zijn vermeld, met opgave van de namen, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de partijen.

[Hetzelfde geldt voor de afstand van de rang van een hypotheek, alsook voor de inpandgeving van een ingeschreven bevoorrechte of hypothecaire schuldvordering.]

De bewaarder vermeldt, onderaan op het borderel, de in zijn registers aangebrachte wijziging.

In geval van overdracht van een niet ingeschreven bevoorrechte of hypothecaire schuldvordering, of van indeplaatsstelling in een zodanig recht, zal de overnemer de hypotheek of het voorrecht door inschrijving niet kunnen bewaren dan voor zover de akte van overdracht verleden is in de vorm die voor de ingeschreven schuldvorderingen vereist is.

Het tweede lid ingevoegd bij art. 3 van de wet van 10 oktober 1913.

6. Ieder tegen wie een hypothecaire inschrijving bestaat, genomen tot waarborg van een vaststaande en zekere schuldvordering, kan, zelfs voordat de schuld vervalt, door de overnemer van de schuldvordering [...] gedagvaard worden voor de burgerlijke rechtbank van zijn woonplaats, ten einde de verklaring af te leggen die bij artikel 570 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is voorgeschreven.

De gedaagde is gehouden zich naar de bepalingen van de artikelen 571 en volgende van hetzelfde wetboek te gedragen, zo niet kan hij, door een daartoe aangestelde deurwaarder, opnieuw gedagvaard worden, ten einde eenvoudig schuldenaar te worden verklaard.

Aldus gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 12 augustus 1911.

EERSTE HOOFDSTUK

Algemene bepalingen

7 (2092). Ieder die persoonlijk verbonden is, is gehouden zijn verbintenissen na te komen, onder verband van al zijn goederen, hetzij roerende, hetzij onroerende, zo tegenwoordige als toekomstige.

8 (2093). De goederen van de schuldenaar strekken tot gemeenschappelijke waarborg voor zijn schuldeisers, en de prijs ervan wordt onder hen naar evenredigheid van hun vordering verdeeld, tenzij er tussen de schuldeisers wettige redenen van voorrang bestaan.

9 (2094). De wettige redenen van voorrang zijn de voorrechten en hypotheken.

10. Wanneer een onroerend goed, een oogst of roerende goederen zijn verzekerd, hetzij tegen brand, hetzij tegen enig ander onheil, moet het bedrag dat, in geval van ramp, door de verzekeraar verschuldigd is, indien deze het niet gebruikt voor de herstelling van de verzekerde zaak, aangewend worden tot betaling van de bevoorrechte of hypothecaire schuldvorderingen, ieder volgens haar rang.

Hetzelfde geldt voor elke schadevergoeding die door derden mocht zijn verschuldigd wegens het tenietgaan of de beschadiging van het met voorrecht of hypotheek bezwaarde goed.

11 (2120). Door dit wetboek wordt niets gewijzigd aan de bepalingen van het zeerecht betreffende zeeschepen en -vaartuigen.

HOOFDSTUK II

Voorrechten

12 (2095). Voorrecht is een recht dat uit hoofde van de bijzondere aard der schuldvordering aan een schuldeiser toekomt en hem voorrang verleent boven de andere schuldeisers, zelfs de hypothecaire.

13 (2096). Tussen de bevoorrechte schuldeisers wordt de voorrang geregeld naar de verschillende aard van de voorrechten.

14 (2097). Bevoorrechte schuldeisers die in dezelfde rang zijn, worden naar evenredigheid van hun vordering betaald.

15 (2098). Het voorrecht, verbonden aan de rechten van de Staatskas, en de orde waarin het wordt uitgeoefend, worden geregeld door de wetten daartoe betrekkelijk.

De Staatskas kan echter geen voorrecht bekomen ten nadele van vroeger door derden verkregen rechten.

16 (2099). Voorrechten kunnen bestaan op roerende goederen of op onroerende goederen.

EERSTE AFDELING

Voorrechten op roerende en onroerende goederen

17. De gerechtskosten zijn bevoorrecht op de roerende en de onroerende goederen, ten aanzien van alle schuldeisers in wier belang zij zijn gemaakt.

AFDELING II

Voorrechten op roerende goederen

18 (2100). De voorrechten zijn ofwel algemeen, ofwel bijzonder met betrekking tot bepaalde roerende goederen.

§ 1. *Algemene voorrechten op roerende goederen*

19 (2101). De schuldvorderingen, bevoorrecht op alle roerende goederen, worden hierna opgesomd en zij worden in de volgende orde verhaald :

1° De gerechtskosten die in het gemeenschappelijk belang van de schuldeisers zijn gemaakt;

2° De begrafeniskosten in verhouding tot de stand en het vermogen van de overledene;

3° De kosten van laatste ziekte gedurende een jaar;

4° [Het loon van dienstboden voor het verlopen jaar en hetgeen voor het lopende jaar verschuldigd is; de wedden, percentslonen of commissielonen van bedienden voor zes maanden en het loon van werklieden voor een maand; de vergoedingen, aan bedienden of aan werklieden verschuldigd wegens onregelmatige verbreking van de overeenkomst. Het bevoorrechte bedrag kan, wat bedienden betreft, [180.000 frank] niet te boven gaan;]

Aldus vervangen en daarna gewijzigd bij art. 31 van de wet van 7 augustus 1922 en bij art. 13 van de wet van 11 maart 1954.

[De bedragen die uit kracht van de besluitwet betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers als vakantiebijdrage of als vakantiegeld verschuldigd zijn voor het verlopen dienstjaar en voor het lopende dienstjaar;]

Ingevoegd bij art. 14 van de besluitwet van 3 januari 1946, waarbij verder wordt bepaald dat dit voorrecht in rang gelijk staat met het voorrecht betreffende het loon van bedienden en werklieden.

4°*bis* [De schuldvordering van de door een ongeval getroffene of van zijn rechthebbenden;]

Ingevoegd overeenkomstig art. 15 van de wet van 24 december 1903; — K.B. van 28 september 1931 houdende coördinatie van de wetten op de vergoeding der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen, art. 13.

[De schuldvorderingen van de verzekeringsinstellingen op de werkgevers (betreffende het pensioen der mijnwerkers);]

Ingevoegd overeenkomstig art. 92 van de wet van 1 augustus 1930 en art. 88 van de besluitwet van 25 februari 1947, houdende coördinatie en wijziging van de wettelijke bepalingen betreffende het pensioen der mijnwerkers, waarbij bepaald wordt dat dit voorrecht onmiddellijk volgt op 4° en 4°bis hiervoren.

4°*ter* [De tenuitvoerbrenging van de verplichtingen van de werkgever, omschreven bij artikel 7 (van de gecoördineerde wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood van de werknemers);]

Ingevoegd overeenkomstig art. 3 van de besluitwet van 6 september 1946, van het besluit van de Regent van 12 september 1946, waarbij bepaald wordt dat dit voorrecht onmiddellijk volgt op 4°bis, onder 4°ter.

4°*quater* [De betaling van de hoofdbijdragen en van de aanvullende bijdragen, verschuldigd door de werkgevers onderworpen aan de wet (op de kinderbijslagen);]

Ingevoegd overeenkomstig art. 73quinquies van het K.B. nr. 290 van 30 maart 1936; — K.B. van 19 december 1939, houdende coördinatie van de wetten betreffende de kinderbijslagen, art. 167.

4° *quinquies* [De betaling van de bij artikel 3, zesde lid vastgestelde bijdragen, alsook de betaling van de bijdrageopslag en van de interest wegens vertraging, vastgesteld bij artikel 12, § 1 (van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de sociale zekerheid der arbeiders);]

Ingevoegd overeenkomstig art. 3 van de besluitwet van 6 september 1946, waarbij de besluitwet van 28 december 1944 met een art. 12bis wordt aangevuld.

4°*sexies* [De betaling van de bijdragen, van de bijdrageopslag en van de eventuele interest (betreffende de Fondsen voor Bestaanszekerheid).]

Ingevoegd overeenkomstig art. 8 van de wet van 7 januari 1958, waarbij bepaald wordt dat dit voorrecht onmiddellijk volgt op 4°quinquies, onder 4°sexies.

5° De leveringen van levensmiddelen aan de schuldenaar en zijn familie gedaan gedurende zes maanden.

De termijnen, in de drie vorige paragrafen bepaald, zijn die, welke aan de dood, de ontneming van het bezit of de inbeslagneming van de roerende goederen voorafgaan.

Wanneer niet de gehele waarde van de onroerende goederen is opgebruikt voor de bevoorrechte of hypothecaire schuldvorderingen, wordt het nog verschuldigde gedeelte van de prijs bij voorrang aangewend tot voldoening van de in dit artikel vermelde schuldvorderingen.

§ 2. *Voorrechten op bepaalde roerende goederen*

20 (2102). De schuldvorderingen, op bepaalde roerende goederen bevoorrecht, zijn :

1° [De huur- en pachtgelden van onroerende goederen zijn bevoorrecht op de vruchten van de oogst van het jaar, en op de waarde van al hetgeen het verhuurde huis of de hoeve stoffeert en van al hetgeen tot de exploitatie van de hoeve dient, en wel :

Indien het een huis betreft, voor twee vervallen jaren; daarenboven, voor het lopende jaar, alsmede voor het jaar dat daarop volgt, en zelfs, indien de huurcontracten authentiek zijn of indien zij, onderhands zijnde, een vaste dagtekening hebben, voor al hetgeen nog moet vervallen; in dit laatste geval hebben de overige schuldeisers het recht om het huis voor het overblijvende gedeelte van de huurtijd weder te verhuren en de huur te genieten, echter onder verplichting om aan de eigenaar te betalen al hetgeen hem nog mocht zijn verschuldigd;

Indien het een hoeve betreft, voor een vervallen pachtjaar en voor het lopende jaar.]

Hetzelfde voorrecht geldt voor de herstellingen ten laste van de huurder en voor alles wat de uitvoering van de huur betreft.

De eigenaar kan beslag leggen op de roerende goederen die zijn huis of zijn hoeve stofferen, wanneer zij buiten zijn toestemming zijn weggebracht, en hij behoudt daarop zijn voorrecht, mits hij ze heeft opgeëist binnen de tijd van veertig dagen, wanneer het roerende goederen betreft die een hoeve stoffeerden; en binnen de tijd van vijftien dagen, wanneer het roerende goederen betreft die een huis stoffeerden;

2° De bedragen, verschuldigd voor de zaden of voor de kosten van de oogst van het jaar, zijn bevoorrecht op de prijs van die oogst, en de bedragen, verschuldigd voor het gereedschap dat voor de exploitatie dient, op de prijs van dat gereedschap;

3° De schuldvordering is bevoorrecht op het pand dat zich in het bezit van de schuldeiser bevindt;

4° De kosten tot behoud van de zaak gemaakt;

5° De prijs van niet betaalde roerende goederen, indien zij zich nog in het bezit van de schuldenaar bevinden, onverschillig of hij ze met of zonder tijdsbepaling gekocht heeft.

[Het voorrecht ingesteld bij de nrs. 4 en 5 houdt op te gelden wanneer die roerende goederen onroerend zijn geworden door bestemming of incorporatie, behalve indien het machines, toestellen, gereedschappen en ander bedrijfsuitrustingsmaterieel betreft, gebruikt in nijverheids-, handels- of ambachtsondernemingen.

In dit geval blijft het voorrecht met betrekking tot deze goederen bestaan gedurende vijf jaren te rekenen van de levering; het heeft evenwel slechts gevolg voor zover binnen vijftien dagen na deze levering een door de verkoper eenshuidend verklaard afschrift van de al dan niet aanvaarde factuur of van elke andere akte waaruit de verkoop blijkt, neergelegd wordt op de griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement waarin de schuldenaar zijn woonplaats of, bij gebreke hiervan, zijn verblijfplaats heeft.

De griffier stelt op dit afschrift een akte van neerlegging. De afschriften worden in een boekdeel verzameld en hiervan wordt een dagelijks bij te houden index op steekkaarten aangelegd, volgens de namen van de kopers. De griffier is gehouden aan allen die erom verzoeken en vooraf de identiteit van de koper opgeven, inzage te verlenen van dit afschrift. De levering wordt bewezen door de boeken van de verkoper, behoudens tegenbewijs.

In geval van onroerend beslag op de machines, toestellen, gereedschappen en ander bedrijfsuitrustingsmaterieel, of van faillietverklaring van de schuldenaar, voordat vijf jaren zijn verstreken, blijft het voorrecht bestaan tot na de verdeling van de penningen of tot na de vereffening van het faillissement.]

Indien de verkoop zonder tijdsbepaling gedaan is, kan de verkoper de verkochte voorwerpen zelfs terugvorderen zolang zij zich in het bezit van de koper bevinden, en de wederverkoop ervan beletten, mits de terugvordering geschiedt binnen acht dagen na de levering en de voorwerpen zich nog in dezelfde staat bevinden als ten tijde van de levering.

Het verval van het recht op terugvordering brengt tevens mede het verval van de rechtsvordering tot ontbinding, ten aanzien van de overige schuldeisers.

In de wetten en gebruiken van de koophandel betreffende de terugvordering wordt niets gewijzigd.

[...]

6° De leveringen van een logementhouder zijn bevoorrecht op de goederen van de reiziger die in zijn logement zijn gebracht;

7° De vrachtkosten en bijkomende onkosten, op het vervoerde goed, zolang de vervoerder dit onder zich heeft, en gedurende vierentwintig uren die volgen op de aflevering aan de eigenaar of aan de geadresseerde, mits dezen in het bezit ervan gebleven zijn;

8° De schuldvorderingen, ontstaan uit misbruik en ontrouw van openbare ambtenaren in de uitoefening van hun bediening, zijn bevoorrecht op de door hen gestelde zekerheid en op de vervallen interest daarvan;

9° [De uit een ongeval ontstane schuldvorderingen ten bate van een door dat ongeval benadeelde derde of diens rechthebbenden, zijn bevoorrecht op de vergoeding die de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid verschuldigd is op grond van de verzekeringsovereenkomst.

Geen betaling aan de verzekerde bevrijdt, zolang de bevoorrechte schuldeisers niet zijn schadeloos gesteld.]

Het eerste lid van 1° is aldus vervangen en het tweede en derde van 1° zijn ingevoegd bij art. 11 van de wet van 7 maart 1929; het tweede, derde en vierde lid van 5° aldus vervangen; het vijfde van 5° ingevoegd bij art. 1 van de wet van 29 juli 1957; het negende van 5° opgeheven bij art. 290 van het Wetboek der Registratierechten en art. 81 van het Wetboek der Zegelrechten; 9° toegevoegd bij art. 1 van de wet van 24 mei 1937.

§ 3. *Rang van de voorrechten op roerende goederen in geval van samenloop van die voorrechten*

21. De gerechtskosten gaan boven alle schuldvorderingen ten behoeve waarvan zij zijn gemaakt.

22. De kosten die tot behoud van de zaak gemaakt zijn, gaan boven de vroegere voorrechten.

Zij gaan, in alle gevallen, zelfs boven het voorrecht van de laatste drie nummers van artikel 19.

23. De pandhoudende schuldeiser, de logementhouder en de vervoerder hebben de voorrang boven de verkoper van het roerend goed dat hun tot pand strekt, behalve indien zij bij de ontvangst wisten, dat de prijs ervan nog verschuldigd was.

Het voorrecht van de verkoper wordt pas uitgeoefend na dat van de eigenaar van het huis of van de hoeve, tenzij de verkoper ten tijde dat de roerende goederen in de verhuurde plaatsen werden gebracht, de verhuurder heeft gewaarschuwd dat de prijs ervan niet betaald was.

24. De bedragen, verschuldigd voor de zaden of voor de kosten van de oogst van het jaar, worden betaald uit de opbrengst van die oogst, en de bedragen, verschuldigd voor het gereedschap dat voor de exploitatie dient, worden betaald uit de opbrengst van dat gereedschap, met, in beide gevallen, voorrang boven de verpachter.

25. Het voorrecht van de begrafeniskosten gaat boven alle andere voorrechten, met uitzondering van het voorrecht van de gerechtskosten, het voorrecht van de naderhand tot behoud van de zaak gemaakte kosten, en het voorrecht van de logementhouder, van de vervoerder en van de pandhoudende schuldeiser, voor zover de verkoper van de in pand gegeven zaak boven hen geen voorrang heeft.

26. De bijzondere voorrechten hebben de voorrang boven de overige algemene voorrechten.

AFDELING III

Voorrechten op onroerende goederen

27 (2103). De schuldeisers, op onroerende goederen bevoorrecht, zijn :

1° De verkoper, op het verkochte onroerend goed, voor de betaling van de prijs;

2° De ruilers, op de wederkerig geruilde onroerende goederen, voor de betaling van de opleg en de vergoeding van de overwaarde en ook voor de vaste som, die bij de akte mocht zijn bepaald als schadeloosstelling voor het geval van uitwinning;

3° De schenker, op het geschonken onroerend goed, voor de geldelijke lasten of andere begrote prestaties die aan de begiftigde zijn opgelegd;

4° De medeërfgenamen of deelgenoten, en wel :

Voor de betaling van de opleg of de vergoeding van de overwaarde, op al de onroerende goederen begrepen in de kavel die niet opleg bezwaard is, tenzij het voorrecht door de akte van verdeling tot een of meer van die onroerende goederen is beperkt;

Voor de betaling van de prijs der veiling, op het geveilde goed;

Voor de bij artikel 884 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde vrijwaring, op al de onroerende goederen die begrepen zijn in de kavel van de garanten, tenzij de akte van verdeling het voorrecht beperkt tot een deel van die onroerende goederen. Dit voorrecht bestaat slechts voor zover in de akte van verdeling een vaste som voor het geval van uitwinning bedongen is;

5° De aannemers, architecten, metselaars en andere werklieden, die gebezigd worden voor het ontginnen van land of het droogleggen van moerassen, voor het bouwen, herbouwen of herstellen van gebouwen, kanalen of welke andere werken ook, mits echter door een deskundige, ambtshalve benoemd door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarbinnen de goederen gelegen zijn, vooraf een proces-verbaal is opgemaakt, de ingeschreven schuldeisers behoorlijk opgeroepen zijnde, ten einde de gesteldheid van de plaats te bepalen, met betrekking tot de werken die de eigenaar verklaart te willen uitvoeren en mits de werken, ten laatste binnen zes maanden na hun voltooiing, door een eveneens ambtshalve benoemde deskundige zijn in ontvangst genomen.

Het bedrag van het voorrecht mag echter de waarde die door het tweede proces-verbaal is vastgesteld, niet overschrijden, en het blijft beperkt tot de meerwaarde, die ten tijde van de vervreemding van het onroerend goed bestaat en uit de daaraan verrichte werken voortkomt.

28. De rechtsvordering van artikel 1654 van het Burgerlijk Wetboek tot ontbinding van de koop, en de rechtsvordering van artikel 1705 tot terugvordering van de geruilde zaak, kunnen niet worden ingesteld ten nadele van de ingeschreven schuldeiser, noch ten nadele van de onderverkrijger, noch ten nadele van derden, verkrijgers van zakelijke rechten, nadat het voorrecht bij het vorige artikel verleend, is teniet gegaan of vervallen.

Dezelfde regel geldt voor de rechtsvordering tot herroeping, gegrond op niet-nakoming van voorwaarden die door het voorrecht mochten zijn gewaarborgd.

Ingeval de verkoper, de ruiler of de schenker de rechtsvordering tot ontbinding instelt, kunnen derden de gevolgen daarvan altijd tegenhouden, mits zij aan de eiser het kapitaal uitkeren, samen met het toebehoren dat, overeenkomstig artikel 87 van deze wet, door de inschrijving van het voorrecht is bewaard.

De sommen, tot terugbetaling waarvan de verkoper of de ruiler mocht worden veroordeeld ingevolge de rechtsvordering tot ontbinding of tot terugvordering, worden aangewend tot voldoening van de bevoorrechte of hypothecaire schuldvorderingen, die deze eigenschap ten gevolge van een van die rechtsvorderingen zouden verliezen, en wel volgens de rang van die schuldvorderingen op het ogenblik van de ontbinding van de koop of van de ruil.

AFDELING IV

Hoe voorrechten bewaard worden

29 (2106). Tussen de schuldeisers hebben de voorrechten slechts gevolg ten aanzien van de onroerende goederen, voor zover zij zijn openbaar gemaakt door inschrijving in de registers van de hypotheekbewaarder, met uitzondering van de voorrechten der gerechtskosten.

30. De verkoper bewaart zijn voorrecht door de overschrijving van de titel waarbij de eigendom is overgedragen en waarbij wordt vastgesteld dat de koopprijs hem geheel of ten dele verschuldigd is.

31. De ruilers bewaren wederzijds hun voorrecht op de geruilde onroerende goederen, door de overschrijving van het ruilcontract, waarbij wordt vastgesteld dat hun een opleg, een vergoeding van de overwaarde of een vaste som als schadeloosstelling voor het geval van uitwinning verschuldigd is.

32. De schenker bewaart zijn voorrecht, voor de geldelijke lasten of de andere begrote prestaties die aan de begiftigde zijn opgelegd, door de overschrijving van de akte van schenking, waarbij die lasten en prestaties worden vastgesteld.

33. De medeërfgenaam of deelgenoot bewaart zijn voorrecht door de overschrijving van de akte van verdeling of van de akte van veiling.

34. De overschrijving, bij de vier vorige artikelen voorgeschreven, geldt als inschrijving voor de verkoper, de ruiler, de schenker, de erfgenaam of de deelgenoot en voor de wettelijk in hun plaats gestelde uitlener.

Hetzelfde geldt voor de overschrijving die op verzoek van de laatstgenoemde gedaan wordt.

35. De hypotheekbewaarder is op straffe van vergoeding van alle schade jegens derden gehouden, op het ogenblik van de overschrijving ambtshalve in zijn register de inschrijving te doen :

1° Van de schuldvorderingen die voortvloeien uit de akte van eigendomsoverdracht;

2° Van iedere opleg of vergoeding van de overwaarde, die voortvloeit uit de akte van ruiling.

Deze inschrijving omvat de som die als schadevergoeding voor het geval van uitwinning bedongen is;

3° Van de geldelijke lasten en de andere begrote prestaties die voortvloeien uit de akte van schenking;

4° Van iedere opleg en vergoeding van de overwaarde, die voortvloeit uit de akte van verdeling of van veiling.

Deze inschrijving vermeldt de bedingen betreffende de vrijwaring wegens uitwinning, indien zodanige bedingen zijn gemaakt.

36. De verkoper, de ruilers, de schenker, de medeërfgenamen of deelgenoten kunnen, door een uitdrukkelijk beding in de akte, de hypotheekbewaarder ontslaan van de ambtshalve te nemen inschrijving.

In dat geval verliezen zij het voorrecht en het recht om een vordering tot ontbinding of tot terugvordering in te stellen, maar zij kunnen, krachtens hun titel, een hypothecaire inschrijving nemen, waarvan echter de rang zal worden bepaald door haar dagtekening.

37. De bij de vorige artikelen voorgeschreven inschrijvingen moeten door de schuldeisers vernieuwd worden overeenkomstig artikel 90. Bij gebreke van vernieuwing hebben dezen nog slechts een hypotheek, waarvan de rang zal worden bepaald door de dagtekening van haar inschrijving.

38 (2110). Door 1° de inschrijving van het proces-verbaal, die gedaan is voor de aanvang van de werken en waaruit de gesteldheid van de plaats blijkt; en 2° de inschrijving van het tweede proces-verbaal binnen vijftien dagen nadat de werken in ontvangst zijn genomen; bewaren de aannemers, architecten, metselaars en andere werklieden, gebezigd om de werken uit te voeren waarvan sprake in artikel 27, hun voorrecht op de dag van het eerste proces-verbaal.

Na het verstrijken van die laatste termijn hebben zij nog slechts een hypotheek, waarvan de rang wordt bepaald door de dagtekening van haar inschrijving, en alleen voor de meerwaarde.

39. De schuldeisers en legatarissen, die volgens artikel 878 van het Burgerlijk Wetboek het recht hebben om de afscheiding van de boedels te vragen, bewaren dit recht met betrekking tot de onroerende goederen der nalatenschap ten opzichte van de schuldeisers van de erfgenamen of vertegenwoordigers van de overledene, door inschrijving te nemen op elk van die onroerende goederen binnen zes maanden na het openvallen van de erfenis.

Totdat deze termijn verstreken is, kan geen hypotheek op die goederen worden gevestigd en kan geen vervreemding ervan worden toegestaan door de erfgenamen of vertegenwoordigers van de overledene, ten nadele van de schuldeisers en legatarissen.

40. De overnemers van die verschillende bevoorrechte schuldvorderingen oefenen dezelfde rechten uit als de overdragers in wier plaats zij treden, mits zij zich gedragen naar de bepalingen van artikel 5 van deze wet.

HOOFDSTUK III

Hypotheken

41 (2114). Hypotheek is een zakelijk recht op onroerende goederen, die verbonden zijn ter voldoening van een verbintenis.

Zij is uit haar aard ondeelbaar en blijft voor het geheel bestaan op al de verbonden onroerende goederen, op elk van die goederen en op ieder gedeelte ervan.

Zij volgt die goederen, in welke handen zij ook overgaan.

42 (2115). Hypotheek komt slechts tot stand in de gevallen en overeenkomstig de vormen bij de wet toegelaten.

43 (2116). Er zijn wettelijke hypotheken, bedongen hypotheken en testamentaire hypotheken.

44 (2117). De wettelijke hypotheek is de hypotheek die uit de wet ontstaat.

De bedongen hypotheek is de hypotheek die afhankelijk is van overeenkomsten en van de uiterlijke vorm van akten en contracten.

De testamentaire hypotheek is de hypotheek die door een erflater wordt gevestigd op een of meer onroerende goederen, bepaaldelijk aangewezen in het testament, tot waarborg van de door hem gemaakte legaten.

45 (2118). Voor hypotheek zijn alleen vatbaar :

1° Onroerende goederen die in de handel zijn;

2° De rechten van vruchtgebruik, erfpacht en opstal, gevestigd op dezelfde goederen, zolang die rechten duren.

De verkregen hypotheek strekt zich uit tot het toebehoren dat als onroerend goed beschouwd wordt, en tot de verbeteringen die aan het met hypotheek bezwaard onroerend goed worden aangebracht.

Niettemin is de hypothecaire schuldeiser gehouden de verkoop te eerbiedigen van de gewone kappingen van schaarhout en van hoogstammig hout, die te goeder trouw volgens plaatselijk gebruik zijn gedaan, onverminderd de uitoefening van zijn recht op de niet betaalde prijs.

Verhuringen, te goeder trouw toegestaan na de vestiging van de hypotheek, worden eveneens geëerbiedigd; evenwel, indien zij voor langer dan negen jaren zijn aangegaan, wordt de huurtijd verminderd overeenkomstig artikel 1429 van het Burgerlijk Wetboek.

45*bis*. [Hypotheek kan gevestigd worden op gebouwen waarvan de oprichting begonnen of zelfs nog maar ontworpen is, mits hij die de hypotheek verleent, een reeds bestaand recht heeft, op grond waarvan hij te zijnen behoeve vermag te bouwen.]

Ingevoegd bij art. 5 van de wet van 8 juli 1924.

46 (2119). Roerende goederen kunnen niet worden gevolgd krachtens hypotheek.

EERSTE AFDELING

Wettelijke hypotheken

47 (2121). De rechten en schuldvorderingen waaraan een wettelijke hypotheek is toegekend, zijn : die van gehuwde vrouwen, op de goederen van hun man; die van minderjarigen en onbekwaamverklaarden, op de goederen van hun voogd; die van in een krankzinnigengesticht geplaatste personen, op de goederen van hun voorlopige bewindvoerder; die van de Staat, de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen, op de goederen van de ontvangers en beheerders die rekenplichtig zijn.

48 (2122). De wettelijke hypotheek van de Staat, de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen strekt zich uit tot de tegenwoordige en toekomstige goederen van de rekenplichtige en tot de toekomstige goederen van zijn vrouw, tenzij deze die goederen door erfenis of schenking, of onder bezwarende titel met haar eigen penningen, verkregen heeft.

§ 1. *Waarborgen door voogden te verstrekken in het belang van minderjarigen en onbekwaamverklaarden*

49. Bij de benoeming van een voogd of voordat de uitoefening van enige voogdij aanvangt, stelt de familieraad het bedrag vast waarvoor hypothecaire inschrijving zal worden genomen; hij wijst de onroerende goederen aan waarop deze inschrijving moet worden gevorderd, gelet op het vermogen van de minderjarigen en van de onbekwaamverklaarden, op de aard van de waarden waaruit het vermogen bestaat, alsook op hetgeen zich in verband met de verantwoordelijkheid van de voogd kan voordoen.

De familieraad kan, naar gelang van de omstandigheden, verklaren dat op de goederen van de voogd geen inschrijving zal worden genomen. Zodanige verklaring geldt slechts totdat zij wordt herroepen.

50. De beslissing van de familieraad is met redenen omkleed.

In het geval vermeld in § 1 van het vorige artikel, moet de voogd gehoord of opgeroepen worden.

51. De voogd, de toeziende voogd, en ieder lid van de familieraad kan binnen acht dagen tegen de beslissing verzet doen.

Dit verzet, dat in geen geval schorsende kracht heeft, moet worden ingesteld tegen de toeziende voogd, indien het strekt om de waarborgen, door de familieraad ten behoeve van de minderjarigen en de onbekwaamverklaarden bepaald, te doen verminderen, en tegen de voogd, indien het strekt om die te doen vermeerderen.

De rechtbank doet uitspraak zoals in spoedeisende zaken, de procureur des Konings gehoord en op tegenspraak van deze.

52. De inschrijving wordt, krachtens de beslissing van de familieraad, genomen door de voogd of de toeziende voogd.

Indien de voogd zich met het beheer inlaat, voordat deze formaliteit vervuld is, kan de familieraad, bijeengeroepen hetzij op verzoek van de bloedverwanten of andere belanghebbende partijen, hetzij ambtshalve door de vrederechter, hem de voogdij ontrekken.

De toeziende voogd is, op zijn persoonlijke verantwoordelijkheid, gehouden ervoor te waken dat de inschrijving wettig op de goederen van de voogd genomen wordt, of die zelf te nemen.

53. De familieraad kan een van zijn leden, of ieder ander persoon, in het bijzonder belasten met het vorderen van de inschrijving.

54. Op hun persoonlijke verantwoordelijkheid en op straffe van afzetting, indien daartoe grond bestaat, mogen de griffiers der vredegerechten geen uitgifte afgeven van de beslissingen van de familieraden, met uitzondering van de beslissingen die betrekking hebben op de benoeming van voogden en van toeziende voogden, of die de hypotheek bepalen, dan nadat hun behoorlijk bewezen is dat de inschrijving tegen de voogd is genomen voor de bedragen en op de onroerende goederen die door de familieraad zijn aangewezen.

55. Indien, bij de beslissing waarvan sprake in artikel 49, bevonden wordt dat de voogd geen onroerende goederen bezit, kan de familieraad, nadat hij bij toepassing van artikel 455 van het Burgerlijk Wetboek heeft vastgesteld vanaf welk bedrag de verplichting voor de voogd begint om het saldo van de inkomsten boven de uitgaven te beleggen, bevelen dat, in afwachting van die belegging, de kapitalen van de minderjarigen en van de onbekwaamverklaarden door de voogd in de Deposito- en Consignatiekas zullen worden gestort, en de toeziende voogd of een daartoe aangesteld lid van de familieraad zal hieraan de hand houden.

56. Indien de voogd onroerende goederen bezit, die echter ontoereikend geoordeeld worden om voor zijn ganse beheer tot waarborg te strekken, kan de familieraad bepalen boven welk bedrag de storting moet worden gedaan, zoals in het vorige artikel is vastgesteld.

57. De voogd mag die kapitalen uit de Deposito- en Consignatiekas slechts terugnemen ten einde die overeenkomstig de beslissing van de familieraad te gebruiken, hetzij om de schulden van de minderjarigen of de onbekwaamverklaarden te voldoen, hetzij om onroerende goederen of renten ten laste van de Staat aan te kopen, hetzij om leningen met onroerend voorrecht of op eerste hypotheek toe te staan.

58. Ingeval de waarborgen aan de minderjarigen of aan de onbekwaamverklaarden verstrekt, ontoereikend mochten zijn geworden, kan de familieraad eisen ofwel dat het bedrag dat door de hypotheek gewaarborgd moest zijn, verhoogd wordt, ofwel dat die hypotheek tot andere onroerende goederen zal worden uitgebreid. Bezit de voogd geen andere onroerende goederen of bezit hij er slechts waarvan de waarde ontoereikend wordt geoordeeld, dan kan storting in de Consignatiekas worden geëist, zoals in de vorige artikelen bepaald is.

59. Indien de voogd, in de gevallen van de artikelen 57 en 58, naderhand onroerende goederen verkrijgt, wordt gehandeld zoals in de artikelen 49 en volgende bepaald is.

60. Indien de door de voogd verstrekte waarborgen in de loop van de voogdij blijkbaar overmatig worden, kan de familieraad, na de toeziende voogd te hebben gehoord, bij een met redenen omklede beslissing, de aanvankelijk gestelde zekerheid verminderen; deze beslissing zal ter homologatie worden onderworpen aan de rechtbank, die, na advies en op tegenspraak van het openbaar ministerie, uitspraak doet.

61. De voogd mag, zonder de bijstand van de toeziende voogd, geen terugbetaling ontvangen van niet opeisbare kapitalen, of van schuldvorderingen met tijdsbepaling die eerst na de meerderjarigheid van de pupil zullen vervallen.

De toeziende voogd waakt ervoor dat de terugbetaalde gelden onmiddellijk in een openbare kast gestort worden, tenzij de familieraad de voogd machtigt, hetzij om ze te beleggen, zoals in artikel 55 bepaald is, hetzij om ze te bewaren en productief te maken; in dit laatste geval kan de machtiging afhankelijk gesteld worden van een door de voogd te verlenen hypotheek of borgtocht.

62. Artikel 55 van dit hoofdstuk laat de rechten onverkort die de artikelen 384, 385, 386, 387 en 453 van het Burgerlijk Wetboek aan de ouders toekennen.

63. Op de griffie van ieder vredegerecht wordt, onder het toezicht van de rechter en de persoonlijke verantwoordelijkheid van de griffier, een staat gehouden van alle in het kanton openstaande voogdijen. Die staat bevat de dagtekening van het openvallen van de voogdijen, de naam, de voornamen en de woonplaats van de minderjarigen en onbekwaamverklaarden, voogden en toeziende

voogden; de dagtekening en de samenvatting van de beslissingen van de familieraden betreffende de wettelijke hypotheek van de minderjarigen, van de onbekwaamverklaarden, de dagtekening van de inschrijvingen die zijn genomen of de vermelding van de redenen waarom er geen werden geëist.

In de loop van de maand december van ieder jaar zendt de griffier, op zijn verantwoordelijkheid, aan de procureur des Konings van zijn arrondissement een volledig afschrift van die staat voor de voogdijen die binnen het jaar zijn opengevallen en, voor de andere, de eenvoudige vermelding van de veranderingen die zich in het lopende jaar hebben voorgedaan betreffende de wettelijke hypotheek, haar inschrijving of de stortingen die wegens het ontbreken of de ontoereikendheid van de onroerende goederen nodig zijn gebleken.

In de maand januari daaropvolgende onderwerpt de procureur des Konings die staat aan de rechtbank, die op verslag, door een van haar leden in raadkamer gedaan, beslist naar recht, zowel ambtshalve als op vordering van het openbaar ministerie.

Een uitgifte van de gehele beslissing of van een gedeelte van de beslissing wordt, wanneer daartoe redenen zijn, gezonden aan de vrederechters die het aangaat.

De griffiers van de vredegerechten die dit artikel mochten overtreden, worden, onverminderd de tuchtstraffen, gestraft met geldboete van ten hoogste honderd frank. Bij herhaling kan die geldboete worden verdubbeld.

Deze straffen, evenals de straffen die in de artikelen 132 en 133 van deze wet en in het gewijzigde artikel 79 van het Burgerlijk Wetboek gesteld zijn, worden toegepast door de burgerlijke rechtbanken.

§ 2. *Waarborgen ten behoeve van gehuwde vrouwen*

64. De vrouw heeft een bijzondere hypotheek op de goederen die bij het huwelijkscontract zijn verbonden tot zekerheid van haar huwelijksgoed en van haar huwelijksvoorwaarden.

Zij kan in haar huwelijkscontract eveneens een bijzondere hypotheek bedingen tot waarborg van de terugnemingen, van welke aard ook, zelfs voorwaardelijke of eventuele, die zij tegen haar man zal hebben uit te oefenen.

Deze hypotheken worden door de man, vóór de voltrekking van het huwelijk, ingeschreven en hebben gevolg te rekenen van de dag van de inschrijving.

De inschrijving kan ook door de vrouw gevorderd worden.

65. Het contract wijst de goederen aan die met hypotheek bezwaard worden, het voorwerp van de waarborg en bepaalt tot welk bedrag de inschrijving mag worden genomen.

66. Indien geen hypotheek bedongen is, of in geval van ontoereikendheid van de waarborgen door het contract bepaald, kan de vrouw, gedurende het huwelijk, krachtens een machtiging van de voorzitter van de rechtbank van haar woonplaats, en tot een door hem vast te stellen bedrag, hypothecaire inschrijvingen vorderen op de onroerende goederen van haar man, tot zekerheid van de rechten in § 1 van artikel 64 vermeld.

67. De vrouw kan altijd, niettegenstaande beding van het tegendeel, maar krachtens een machtiging van de voorzitter van de rechtbank van haar woonplaats, gedurende het huwelijk, inschrijvingen vorderen op de onroerende goederen van haar echtgenoot wegens alle gronden van verhaal die zij tegen hem kan hebben, zoals die welke ontstaan uit verbintenissen door haar ondertekend, uit vervreemding van haar eigen goederen, uit schenkingen of uit erfenissen waartoe zij mocht zijn geroepen.

68. De inschrijvingen die krachtens de artikelen 66 en 67 genomen worden, wijzen elk onroerend goed in het bijzonder aan en vermelden de bedragen waarvoor die inschrijvingen worden gevorderd.

69. De bloedverwanten en aanverwanten van de echtgenoten tot en met de derde graad kunnen, in de gevallen in de vorige artikelen bedoeld, mits zij zich gedragen naar de daarin voorgeschreven regels, de inschrijvingen vorderen in naam van de vrouw.

70. De vrederechter van het kanton van de woonplaats van de man en de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg kunnen deze inschrijvingen in naam van de vrouw ambtshalve vorderen.

De man kan deze inschrijvingen altijd uit eigen hoofde nemen.

71. De vrouw kan van de inschrijvingen, krachtens de voorgaande bepalingen genomen, niet rechtstreeks afstand doen ten voordele van haar man.

72. In het geval van de artikelen 66, 67, 69 en 70 kan de man vragen dat de hypotheek, die uit hoofde van de terugnemingen van de vrouw is ingeschreven, verminderd wordt tot de bedragen die de vrouw kan hebben te vorderen, en beperkt wordt tot de onroerende goederen die deze bedragen voldoende waarborgen.

De rechtbank doet uitspraak zoals in summiere zaken, de procureur des Konings gehoord en op tegenspraak van deze, na het advies te hebben ingewonnen van de drie naaste bloedverwanten van de vrouw, en, bij ontstentenis van bloedverwanten binnen twee myriameter afstand, het advies van drie personen van wie bekend is dat zij met de vrouw of haar familie vriendschapsbetrekkingen onderhouden.

AFDELING II

Bedongen hypotheken

73 (2124). Bedongen hypotheken kunnen alleen worden toegestaan door hen die bekwaam zijn om de onroerende goederen welke zij daarmee bezwaren, te vervreemden.

74 (2125). Zij die op een onroerend goed enkel een recht hebben dat opgeschort is door een voorwaarde, of in bepaalde gevallen kan worden ontbonden, of vatbaar is voor vernietiging, kunnen slechts een hypotheek toestaan die aan dezelfde voorwaarden of aan dezelfde vernietiging onderworpen is.

75 (2126). Goederen van minderjarigen en van onbekwaamverklaarden kunnen niet anders met hypotheek bezwaard worden dan wegens de oorzaken en met inachtneming van de vormen die bij de wet bepaald zijn.

Voor de hypotheek van de goederen van afwezigen, zolang het bezit daarvan slechts voorlopig is toegekend, gelden de vormen die voor minderjarigen en onbekwaamverklaarden zijn voorgeschreven.

76 (2127). De bedongen hypotheek kan slechts worden toegestaan bij een authentieke akte of bij een in rechte of voor notaris erkende onderhandse akte.

Volmachten tot het vestigen van hypotheek moeten in dezelfde vorm gegeven worden.

77 (2128). Behalve wanneer in verdragen of in politieke wetten het tegendeel is bepaald, hebben in het buitenland toegestane hypotheken, ten aanzien van in België gelegen goederen, slechts gevolg, wanneer de akten waarin die hypotheken zijn bedongen, bekleed zijn met het visum van de voorzitter van de burgerlijke rechtbank van de plaats waar de goederen gelegen zijn.

Deze magistraat is ermee belast na te gaan of de akten en de volmachten die erbij behoren, aan alle vereisten van authenticiteit voldoen, in het land waar zij zijn opgemaakt.

Hoger beroep tegen de beslissing van de voorzitter wordt ingesteld bij verzoekschrift gericht aan het hof, dat uitspraak doet zoals bij beroep inzake kort geding.

78 (2129). De bedongen hypotheek is alleen dan geldig, indien hetzij de authentieke titel tot vestiging van de schuldvordering, hetzij een latere authentieke akte, een bijzondere opgave bevat van de aard en de ligging van ieder van de tegenwoordige onroerende goederen van de schuldenaar, waarop deze de hypotheek voor de schuldvordering toestaat.

Hypotheek kan niet worden gevestigd op toekomstige goederen.

79 (2131). Indien de met hypotheek bezwaarde onroerende goederen teniet zijn gegaan of beschadiging hebben geleden, zodat zij voor de zekerheid van de schuldeiser ontoereikend zijn geworden, is deze gerechtigd terugbetaling van zijn schuldvordering te eisen.

De schuldenaar wordt echter toegelaten tot het aanbieden van een aanvullende hypotheek, indien het verlies of de beschadiging buiten zijn schuld heeft plaatsgehad.

80 (2132). De bedongen hypotheek is slechts geldig voor zover het bedrag waarvoor zij is verleend, in de akte bepaald is.

Indien de schuldvordering die uit de verbintenis voortvloeit, voorwaardelijk is, wordt de voorwaarde vermeld in de inschrijving waarvan hierna sprake is.

[De hypotheek verleend tot zekerheid van een geopend krediet is geldig; haar rang wordt bepaald naar de dagtekening van haar inschrijving, ongeacht de tijdstippen waarop de door de kredietgever aangegane verbintenissen worden uitgevoerd, welke uitvoering door alle wettelijke middelen bewezen kan worden.

De kredietgever behoudt tegenover derden het recht om over de hypotheek te beschikken, zelfs indien verbintenissen op het krediet toe te rekenen, vertegenwoordigd zijn door verhandelbare papieren. Nochtans kan de houder van deze papieren door een verzet de gevolgen schorsen van akten van opheffing of andere, die aan zijn recht nadeel zouden toebrengen.

Het verzet moet betekend worden aan de hypotheekbewaarder en aan de kredietgever en het moet keuze van woonplaats binnen het arrondissement bevatten.

Het verzet wordt door de bewaarder overgeschreven op de kant van de inschrijving, en van deze overschrijving wordt melding gemaakt onderaan op het origineel van het exploot. Het verzet heeft

slechts gevolg gedurende twee jaren, indien het niet vernieuwd wordt; opheffing ervan kan bij een eenvoudig exploot verleend worden.]

Het derde lid is aldus vervangen, het vierde, het vijfde en het zesde lid zijn toegevoegd bij het enig artikel van de wet van 15 april 1889.

AFDELING III

Rang van de hypotheken onderling

81 (2134). Tussen de schuldeisers onderling neemt de hypotheek niet eerder rang dan van de dag der inschrijving in de registers van de bewaarder gedaan, in de vorm en op de wijze die de wet voorschrijft.

Alle schuldeisers die op dezelfde dag zijn ingeschreven, hebben samenlopende hypotheken van dezelfde dagtekening, zonder onderscheid tussen de inschrijving van 's morgens en die van 's avonds, ook indien zodanig verschil door de bewaarder mocht zijn vermeld.

HOOFDSTUK IV

Wijze van inschrijving van de voorrechten en hypotheken

82 (2146). De inschrijvingen geschieden op het kantoor van bewaring der hypotheken van het arrondissement waar de met voorrecht of hypotheek bezwaarde goederen zijn gelegen.

De rechten van voorrecht of hypotheek die zijn verkregen maar niet ingeschreven vóór het overlijden van de schuldenaar, kunnen niet meer worden ingeschreven dan binnen drie maanden na het openvallen van de erfenis, onverminderd de bepalingen van artikel 112.

Het gevolg van de inschrijvingen, genomen vóór de opening van een faillissement, wordt door de bijzondere wetten op het faillissement geregeld.

83 (2148). Om de inschrijving te verkrijgen stelt de schuldeiser, hetzij in persoon, hetzij door een derde, aan de hypotheekbewaarder ter hand de authentieke uitgifte van de akte waaruit het voorrecht of de hypotheek ontstaat.

Hij voegt daarbij twee op zegel gestelde borderellen, waarvan één op de uitgifte van de titel kan worden geschreven. Deze borderellen bevatten :

1° De naam, de voornamen, de woonplaats en het beroep van de schuldeiser;

2° De naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de schuldenaar of een zodanige persoonlijke en bijzondere aanwijzing dat de bewaarder in alle gevallen de met hypotheek bezwaarde persoon kan herkennen en onderscheiden;

[3° De bijzondere aanduiding van de akten die de hypotheek of het voorrecht vestigen, bevestigen of erkennen en de dagtekening van die akten;]

4° Het bedrag van de hoofdsom en het toebehoren van de schuldvorderingen waarvoor inschrijving wordt gevorderd, en de tijd die voor hun betaling is bepaald;

5° De bijzondere aanduiding van de aard en de ligging van elk van de onroerende goederen waarop de inschrijver zijn voorrecht of zijn hypotheek wil bewaren;

[De inschrijver is bovendien gehouden woonplaats te kiezen in enige plaats van het gebied der rechtbank van eerste aanleg waarbinnen de goederen zijn gelegen; en bij gebreke van keuze van woonplaats kunnen alle betekeningen en kennisgevingen betreffende de inschrijving gedaan worden aan de procureur des Konings.]

De bewaarder doet in zijn register aantekening van de inhoud van de borderellen; hij geeft aan de verzoekers de uitgifte van de titel terug, alsook een van de borderellen, waarop hij onderaan bevestigt de inschrijving te hebben gedaan, met opgave van de dagtekening, het boekdeel en het volgnummer.

Het vijfde en het achtste lid aldus vervangen bij art. 16 van de wet van 10 oktober 1913.

84. Om de inschrijving of de vermelding door de artikelen 3 en 5 vereist, te verkrijgen, stellen de partijen, hetzij in persoon, hetzij door een derde, aan de bewaarder ter hand : 1° [Indien het een eis in rechte betreft, twee uittreksels op zegel bevattende de naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de partijen, en in voorkomend geval, die van de nieuwe eigenaar, met aanduiding van zijn titel; de vermelding van de rechten waarvan de vernietiging of de herroeping wordt verzocht, en van de rechtbank die van de eis kennis moet nemen]; 2° Indien het een vonnis betreft, twee uittreksels op zegel door de griffier afgegeven, en bevattende de naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de partijen, het beschikkende gedeelte van de beslissing, alsook de vermelding van de rechtbank of het hof waardoor de beslissing is gewezen; 3° Indien het een overdracht betreft, de authentieke uitgifte van de akte en twee uittreksels op zegel, bevattende de door artikel 5 vereiste opgaven.

De bewaarder geeft aan de verzoeker een van de uittreksels terug, waarop hij de verklaring aanbrengt dat de inschrijving of de vermelding gedaan is.

Het eerste lid aldus gewijzigd bij art. 4 van de wet van 10 oktober 1913.

85. Verzuim van een of meer van de formaliteiten, bij de twee vorige artikelen voorgeschreven, heeft alleen dan nietigheid van de inschrijving of van de vermelding ten gevolge, wanneer daaruit nadeel voor derden ontstaat.

86 (2149). Inschrijvingen op de goederen van een overledene kunnen gedaan worden met aanwijzing van de overledene alleen.

87 (2151). De bevoorrechte of hypothecaire schuldeiser die ingeschreven is voor een kapitaal dat interesten of rentetermijnen opbrengt, heeft het recht om ten hoogste voor drie jaren in dezelfde rang te worden geplaatst als voor zijn kapitaal, onverminderd de bijzondere inschrijvingen, die voor andere interesten of rentetermijnen kunnen worden genomen en hypotheek medebrengen te rekenen van hun dagtekening.

88 (2152). Het is aan degene in wiens voordeel een inschrijving bestaat of aan zijn vertegenwoordigers geoorloofd, in het register van de hypotheken de door hem gekozen woonplaats te veranderen, onder verplichting om een andere binnen hetzelfde arrondissement te kiezen en aan te wijzen.

Te dien einde legt hij, hetzij in persoon, hetzij door een derde, op het kantoor der hypotheken een authentieke akte over, waaruit zijn wil dienaangaande blijkt, ofwel tekent hij op het register zelf van de hypotheken een verklaring, houdende verandering van woonplaats.

In dit laatste geval wordt zijn identiteit, indien de bewaarder het eist, bevestigd door een notaris, die eveneens zijn handtekening onder de verklaring plaatst.

89 (2153). De wettelijke hypotheek van de Staat, de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen wordt ingeschreven tegen overlegging van twee borderellen, die bevatten :

De naam, de voornamen, de hoedanigheid of de nauwkeurige aanwijzing van de schuldeiser en van de schuldenaar, hun werkelijke woonplaats, de woonplaats die door of voor de schuldeiser binnen het arrondissement zal worden gekozen, de aard van de te bewaren rechten en het bedrag van hun bepaalde of eventuele waarde; ten slotte de speciale aanduiding van de aard en van de ligging van elk van de onroerende goederen.

90 (2154). [De inschrijvingen houden de hypotheek en het voorrecht in stand gedurende vijftien jaren te rekenen van de dag der inschrijving; zij houden op van kracht te zijn indien de inschrijvingen niet zijn vernieuwd voor het verstrijken van die termijn.

Is het bezwaarde onroerend goed op enigerlei wijze in andere handen overgegaan, dan moeten, voordat dertig jaren zijn verlopen sinds de overschrijving van de titel van verkrijging of het openvallen der erfenis, de inschrijvingen worden vernieuwd met vermelding van de naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de nieuwe eigenaar, van zijn titel van eigendom of, in voorkomend geval, van de titel van erkenning van het voorrecht of van het hypotheekrecht.

In geval van achtereenvolgende overgangen sluit de vernieuwing, gedaan met vermelding van de tweede of van een volgende verkrijger, voordat dertig jaren zijn verlopen sinds de eerste overdracht, de noodzakelijkheid uit van enige vernieuwing tegen de vroegere verkrijgers.]

Aldus vervangen bij art. 5 van de wet van 10 oktober 1913.

90*bis*. [De inschrijvingen, overeenkomstig de §§ 1 en 2 der eerste afdeling van hoofdstuk III, genomen ten behoeve van minderjarigen, van onbekwaamverklaarden, van in een krankzinnigengesticht geplaatste personen en van gehuwde vrouwen, houden op van kracht te zijn, indien zij niet worden vernieuwd voor het verstrijken van het jaar volgende op het eindigen van de voogdij of van het voorlopig bewind of op de ontbinding van het huwelijk en, in elk geval, voor het verstrijken van het dertigste jaar te rekenen van de dag der inschrijving.

De oorzaak van het verval wordt op de kant van de vervallen inschrijvingen vermeld, tegen overlegging, aan de bewaarder der hypotheken, van de akte of van het authentiek getuigschrift waaruit zulks blijkt; deze kanttekening geldt als doorhaling.

Met uitzondering van de inschrijvingen genomen ten voordele van minderjarigen, worden de inschrijvingen zonder kanttekening betreffende de oorzaak van verval door de bewaarder van ambtswege vernieuwd in de loop van het dertigste jaar te rekenen van de dag der inschrijving.]

Ingevoegd bij art. 6 van de wet van 10 oktober 1913.

90*ter*. [De inschrijving tot vernieuwing geldt enkel als eerste inschrijving, indien zij niet de nauwkeurige aanwijzing van de vernieuwde inschrijving bevat, maar het is niet nodig de vorige inschrijvingen daarin te vermelden. De bepaling van artikel 85 is hierop toepasselijk.]

Ingevoegd bij art. 7 van de wet van 10 oktober 1913.

91 (2155). De kosten van de inschrijvingen en van hun vernieuwing komen ten laste van de schuldenaar, tenzij het tegendeel bedongen is; zij worden door de inschrijver voorgeschoten behalve wat betreft de wettelijke hypotheken; voor de inschrijving hiervan heeft de bewaarder zijn verhaal op de schuldenaar.

De kosten van de overschrijving komen ten laste van de verkrijger.

HOOFDSTUK V

Doorhaling en vermindering van de inschrijvingen

92 (2157). [De inschrijvingen worden doorgehaald of verminderd krachtens de toestemming van de belanghebbende partijen, daartoe bevoegd, ofwel krachtens een vonnis in laatste aanleg gewezen of in kracht van gewijsde gegaan, ofwel krachtens een vonnis, uitvoerbaar verklaard niettegenstaande verzet of beroep.]

De overnemer van een hypothecaire schuldvordering kan geen doorhaling of vermindering toestaan, tenzij de overdracht voortvloeit uit akten als vermeld in artikel 2.

De last tot doorhaling of vermindering moet uitdrukkelijk en in authentieke vorm gegeven worden.

Het eerste lid is aldus vervangen bij art. 8 van de wet van 10 oktober 1913.

93 (2158). Zij die doorhaling of vermindering vorderen, leggen op het kantoor van de bewaarder over, hetzij de uitgifte der authentieke akte of de akte in brevet, houdende toestemming, hetzij de uitgifte van het vonnis.

Een woordelijk uittreksel uit de authentieke akte is voldoende, wanneer de notaris die het heeft afgegeven, daarin verklaart dat de akte noch voorwaarde, noch voorbehoud bevat.

De akten van toestemming tot doorhaling of vermindering, in het buitenland verleden, zijn in België niet uitvoerbaar, dan nadat zij zijn geviseerd door de voorzitter van de rechtbank van de plaats waar de goederen gelegen zijn, die de authenticiteit ervan nagaat, zoals in artikel 77 bepaald is.

94 (2159). De eis tot doorhaling of vermindering, als hoofdvordering ingesteld, wordt [...] gebracht voor de rechtbank van de plaats waar de inschrijving gedaan is.

De overeenkomst tussen de schuldeiser en de schuldenaar aangegaan om in geval van geschil de eis voor een door hen bepaalde rechtbank te brengen, zal echter tussen hen worden nagekomen.

De rechtsvorderingen tegen de schuldeisers, waartoe de inschrijvingen aanleiding kunnen geven, worden ingesteld door dagvaarding aan hun persoon, of aan de laatste in het register vermelde gekozen woonplaats; en zulks niettegenstaande het overlijden, hetzij van de schuldeisers, hetzij van hen bij wie zij woonplaats hebben gekozen.

Aldus gewijzigd bij het enig artikel van de wet van 12 augustus 1911.

95 (2160). De rechtbanken moeten doorhaling bevelen, wanneer de inschrijving gedaan is zonder gegrond te zijn op de wet of op een titel, of wanneer zij geschied is krachtens een titel die hetzij onregelmatig, hetzij vervallen of gekweten was, of wanneer de rechten van voorrecht of hypotheek op wettelijke wijze zijn teniet gegaan.

HOOFDSTUK VI

Gevolgen van de voorrechten en hypotheken tegen derden-bezitters

96 (2166). De schuldeisers die een ingeschreven voorrecht of hypotheek hebben op een onroerend goed, volgen dat goed, in welke handen het ook overgaat, om gerangschikt en betaald te worden volgens de orde van hun schuldvorderingen of inschrijvingen.

97 (2167). Indien de derde-bezitter de hierna te bepalen formaliteiten om zijn eigendom te zuiveren niet vervult, blijft hij, uit kracht van de inschrijvingen alleen, als bezitter verbonden voor alle hypothecaire schulden; elke tijdsbepaling en elk uitstel van betaling, aan de oorspronkelijke schuldenaar verleend, komen hem ten goede.

98 (2168). De derde-bezitter is in dat geval verplicht van het met hypotheek bezwaarde onroerend goed zonder voorbehoud afstand te doen, ofwel alle opeisbare interesten en kapitalen te voldoen, hoe groot het bedrag daarvan ook mag zijn.

99 (2169). Voldoet de derde-bezitter niet geheel aan een van deze verplichtingen, dan heeft ieder hypothecair schuldeiser het recht om het met hypotheek bezwaarde goed tegen hem te doen verkopen, dertig dagen na bevel te hebben gedaan aan de oorspronkelijke schuldenaar, en na aanmaning aan de derde-bezitter om de opeisbare schuld te betalen of van het erf afstand te doen.

100 (2172). Afstand wegens hypotheek kan gedaan worden door alle derden-bezitters die niet persoonlijk verbonden zijn voor de schuld en die bekwaam zijn om te vervreemden.

101 (2173). Hij kan gedaan worden, zelfs nadat de derde-bezitter, uitsluitend in deze hoedanigheid, de verbintenis erkend heeft of veroordeeld is. De afstand belet niet dat de derde-bezitter, tot aan de toewijzing, het onroerend goed kan terugnemen tegen betaling van de gehele schuld en van de kosten.

102 (2174). Afstand wegens hypotheek wordt gedaan op de griffie van de rechtbank van de plaats waar de goederen gelegen zijn, en deze rechtbank verleent daarvan akte.

Op verzoek van de meest gerede onder de belanghebbenden, wordt een curator over het afgestane onroerend goed aangesteld, tegen wie de verkoping van het goed vervolgd wordt overeenkomstig de vormen voorgeschreven voor de uitwinning.

103 (2175). Beschadigingen, door het toedoen of de nalatigheid van de derde-bezitter veroorzaakt, ten nadele van de hypothecaire of bevoorrechte schuldeisers, leveren grond op voor een eis tot schadevergoeding tegen hem; maar uitgaven en verbeteringen door hem gedaan kan hij slechts terugvorderen ten belope van de meerwaarde die uit de verbetering is ontstaan.

104 (2176). De vruchten van het met hypotheek bezwaarde onroerend goed zijn door de derde-bezitter eerst verschuldigd te rekenen van de dag van de aanmaning tot afstand of tot betaling; en, indien de begonnen vervolgingen gedurende drie jaren zijn gestaakt, te rekenen van de nieuwe aanmaning die gedaan zal worden.

105 (2177). De erfdienstbaarheden en zakelijke rechten, die de derde-bezitter had op het onroerend goed vooraleer dit in zijn bezit was, herleven na de afstand of na de tegen hem gedane toewijzing.

Zijn persoonlijke schuldeisers oefenen hun hypotheek uit op het afgestane of toegewezen goed, volgens hun rang, na al degenen die tegen de vorige eigenaars een inschrijving hadden.

106 (2178). De derde-bezitter die de hypothecaire schuld betaald heeft, of die van het met hypotheek bezwaarde onroerend goed heeft afstand gedaan, of die de uitwinning van dat goed heeft ondergaan, heeft zijn verhaal, als naar recht, op de hoofdschuldenaar.

107 (2179). De derde-bezitter die zijn eigendom wil zuiveren door betaling van de prijs, moet de vormen in acht nemen die in hoofdstuk VIII hierna zijn voorgeschreven.

HOOFDSTUK VII

Tenietgaan van de voorrechten en hypotheken

108 (2180). De voorrechten en hypotheken gaan teniet :

1° Door het tenietgaan van de hoofdverbintenis;

2° Door de afstand van het voorrecht of van de hypotheek door de schuldeiser;

3° Uit kracht van de rechterlijke beslissingen, in de gevallen bepaald in de §§ 1 en 2 van afdeling I van hoofdstuk III;

4° Door de vervulling van de vormen en voorwaarden, die aan de derden-bezitters zijn voorgeschreven om de door hen verkregen goederen te zuiveren;

5° Door verjaring;

Voor de schuldenaar is er, ten opzichte van de goederen die zich in zijn handen bevinden, verjaring na verloop van de tijd, bepaald voor de verjaring van de vorderingen, tot zekerheid waarvan de hypotheek of het voorrecht is verleend.

Voor de derde-bezitter is er eerst verjaring na verloop van de tijd die voor de langste verjaring van de onroerende rechten vereist is.

Inschrijvingen, door de schuldeiser genomen, stuiten de loop niet van de verjaring die door de wet ten behoeve van de schuldenaar of van de derde-bezitter is vastgesteld, maar de laatstgenoemde kan genoodzaakt worden op zijn kosten een titel van erkenning van de hypotheek te verschaffen, vanaf het ogenblik dat zijn verkrijging is overgeschreven. De derde-bezitter is gehouden de titel te vernieuwen, achtentwintig jaren na de dagtekening ervan, indien hij het met hypotheek bezwaarde goed alsdan nog bezit;

6° Door de oorzaak vermeld in § 2 van artikel 82.

HOOFDSTUK VIII

Wijze waarop eigendommen van de voorrechten en hypotheken worden gezuiverd

109 (2182). De overdrager draagt aan de verkrijger slechts de eigendom en de rechten over, die hij zelf op het overgedragene bezat; hij draagt die over onder verband van dezelfde voorrechten en hypotheken als waarmede hij bezwaard was.

110 (2183). De nieuwe eigenaar, die zich wil beveiligen tegen de gevolgen van de vervolgingen die op grond van hoofdstuk VI hiervoren kunnen worden ingesteld, is gehouden, hetzij vóór de vervolgingen, hetzij uiterlijk binnen dertig dagen te rekenen van de eerste hem gedane aanmaning, aan de schuldeisers, ter woonplaats door hen bij de inschrijvingen gekozen, te betekenen :

1° De dagtekening van zijn titel, indien deze authentiek is, of die van de notariële akte of van het vonnis, houdende erkenning van de onderhandse akte; de naam en de standplaats van de notaris voor wie de akte is verleden, ofwel de rechtbank die het vonnis heeft gewezen; de aanwijzing van de partijen; de nauwkeurige aanduiding van de onroerende goederen; de prijs en de lasten die van de koopprijs deel uitmaken; de waardering van deze lasten en die van de prijs zelf, indien deze bestaat in een lijfrente of in enige andere verbintenis dan het betalen van een bepaald kapitaal, en ten slotte, de waardering van de zaak, indien deze geschonken is of overgedragen onder enige andere titel dan die van verkoop;

2° De opgave van de dagtekening, het boekdeel en het nummer van de overschrijving;

3° Een tabel in drie kolommen, waarvan de eerste bevat de dagtekening van de hypotheken en die van de inschrijvingen, alsook de opgave van het boekdeel en het nummer van die inschrijvingen; de tweede, de naam van de schuldeisers; en de derde, het bedrag van de ingeschreven schuldvorderingen.

111. De nieuwe eigenaar kan van het recht, hem bij het vorige artikel verleend, slechts gebruik maken onder voorwaarde dat hij de voorgeschreven kennisgeving doet binnen een jaar te rekenen van de overschrijving van de titel van verkrijging.

112. De in de vorige artikelen vermelde kennisgeving moet alleen gedaan worden aan de schuldeisers die vóór de overschrijving van de akte van verkrijging ingeschreven waren.

Elke inschrijving, die na die overschrijving genomen wordt tegen de vorige eigenaars, blijft zonder werking.

113. De nieuwe eigenaar verklaart bij dezelfde akte, dat hij de hypothecaire schulden en lasten zal voldoen ten belope van de prijs of van de opgegeven waarde, zonder enige aftrek ten voordele van de verkoper of van wie ook.

Behoudens beding van het tegendeel in de titels van de schuldvorderingen, zal hij het genot hebben van elke tijdsbepaling en van elk uitstel van betaling, aan de oorspronkelijke schuldenaar verleend, en hij zal die welke tegen de laatstgenoemde waren bedongen, in acht nemen.

De niet vervallen schuldvorderingen die slechts voor een gedeelte batig zijn gerangschikt, zijn onmiddellijk opeisbaar, ten belope van dit gedeelte ten aanzien van de nieuwe eigenaar, en voor het geheel ten aanzien van de schuldenaar.

114. Indien zich onder de schuldeisers een verkoper bevindt, die bevoorrecht is en die tevens een rechtsvordering tot ontbinding bezit, zal hij, te rekenen van de hem gedane kennisgeving, veertig dagen tijd hebben om tussen de twee rechten een keuze te doen, op straffe van verval van zijn rechtsvordering tot ontbinding, zodat hij alleen nog zijn voorrecht kan opeisen.

Indien hij de ontbinding van het contract verkiest, zal hij zulks op straffe van verval moeten verklaren op de griffie van de rechtbank, voor welke de rangregeling moet worden vervolgd.

De verklaring zal binnen de hierboven bepaalde tijd worden gedaan, en binnen tien dagen worden gevolgd door het instellen van de eis tot ontbinding.

Te rekenen van de dag waarop de verkoper de rechtsvordering tot ontbinding verkozen heeft, is de zuivering geschorst en zij kan pas worden hervat nadat de verkoper afstand heeft gedaan van de rechtsvordering tot ontbinding, of nadat deze vordering is afgewezen.

De voorafgaande bepalingen zijn van toepassing op de ruiler en op de schenker.

115 (2185). Wanneer de nieuwe eigenaar de bovenvermelde kennisgeving binnen de bepaalde tijd gedaan heeft, kan ieder schuldeiser wiens titel is ingeschreven, vorderen dat het onroerend goed in openbare veiling verkocht wordt, onder voorwaarde :

1° Dat deze vordering door een deurwaarder aan de nieuwe eigenaar wordt betekend, uiterlijk binnen veertig dagen na de kennisgeving gedaan ten verzoeke van de laatstgenoemde, met toevoeging van een dag per vijf myriameter afstand tussen de gekozen woonplaats en de werkelijke woonplaats van de schuldeiser die het verste af woont van de rechtbank die van de rangregeling moet kennis nemen;

2° Dat zij een bod bevat waarbij de verzoeker of een door hem aangewezen persoon de prijs verhoogt met een twintigste boven de prijs die in het contract was bedongen of door de nieuwe eigenaar was opgegeven. Dit bod slaat op de hoofdprijs en de lasten, zonder enige aftrek ten nadele van de ingeschreven schuldeisers. De kosten van het eerste contract hoeven niet in aanmerking te komen;

3° Dat dezelfde betekening binnen dezelfde termijn gedaan wordt aan de vorige eigenaar en aan de hoofdschuldenaar;

4° Dat het origineel en de afschriften van deze exploten worden ondertekend door de verzoekende schuldeiser of door zijn gemachtigde, voorzien van een uitdrukkelijke volmacht, die in dit geval verplicht is afschrift van zijn volmacht te geven. Zij moeten in voorkomend geval ook ondertekend worden door de derde-bieder;

5° Dat de verzoeker aanbiedt persoonlijke of hypothecaire borg te stellen ten belope van vijfentwintig t. h. van de prijs en van de lasten, ofwel, wanneer hij een gelijk bedrag in consignatie gegeven heeft, dat hij afschrift betekent van het bewijs van consignatie.

Alles op straffe van nietigheid.

116 (2186). Indien de schuldeisers de veiling niet hebben gevorderd in de voorgeschreven vorm en binnen de gestelde tijd, blijft de waarde van het onroerend goed onherroepelijk bepaald op de prijs die in het contract was bedongen of door de nieuwe eigenaar was opgegeven.

De inschrijvingen die niet in batige rang komen ten opzichte van de prijs, worden doorgehaald voor het gedeelte dat de prijs te boven gaat, ingevolge de minnelijke of gerechtelijke rangregeling, opgemaakt overeenkomstig de wetten op de rechtspleging.

De nieuwe eigenaar bevrijdt zich van de voorrechten en hypotheken, hetzij door aan de batig gerangschikte schuldeisers het bedrag te betalen van de opeisbare schuldvorderingen of van de schuldvorderingen die hij vrij is te voldoen, hetzij door de prijs ten belope van die schuldvorderingen in consignatie te geven.

Hij blijft onderworpen aan de batig gerangschikte voorrechten en hypotheken, voor de niet opeisbare schuldvorderingen waarvan hij zich niet zou willen of kunnen bevrijden.

117 (2187). In geval van herverkoop ten gevolge van hoger bod, geschiedt die herverkoop met inachtneming van de vormen die door het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn bepaald.

118 (2188). Hij aan wie het goed wordt toegewezen, is gehouden de toewijzingsprijs te voldoen en bovendien de verkrijger of de begiftigde, die het bezit verloren heeft, te vergoeden voor de wettig gemaakte kosten van zijn contract, voor die van de overschrijving op de registers van de bewaarder, voor die van de kennisgeving en voor die welke door hem zijn gemaakt om de herverkoop te bekomen.

119 (2189). De verkrijger of de begiftigde, die het geveilde onroerend goed als laatste bieder behoudt, is niet verplicht het vonnis van toewijzing te doen overschrijven.

120 (2190). De schuldeiser die de veiling heeft gevorderd en van zijn vordering afstand doet, kan, zelfs indien hij het bedrag van het bod betaalt, de openbare veiling niet beletten, tenzij al de overige hypothecaire schuldeisers daarin uitdrukkelijk toestemmen, of tenzij dezen, na door een deurwaarder te zijn aangemaand om binnen vijftien dagen de veiling te vervolgen, aan die aanmaning geen gevolg geven. In dit geval behoort het bedrag van het bod aan de schuldeisers, volgens de rang van hun schuldvorderingen.

121 (2191). De verkrijger aan wie het goed wordt toegewezen, kan het bedrag dat de bij zijn titel bedongen prijs te boven gaat, en de interest van dat bedrag te rekenen van de dag van elke betaling, op de verkoper verhalen als naar recht.

122 (2192). Ingeval de titel van de nieuwe eigenaar onroerende en roerende goederen omvat, of verscheidene onroerende goederen, de ene met hypotheek bezwaard en de andere niet, ongeacht of zij gelegen zijn in een zelfde dan wel in verschillende arrondissementen, vervreemd zijn tegen een en dezelfde prijs dan wel tegen verschillende en afzonderlijke prijzen, al dan niet behoren tot een zelfde bedrijf, dan zal, indien daartoe reden bestaat, de prijs van ieder onroerend goed waarop bijzondere en afzonderlijke inschrijvingen zijn genomen, in de kennisgeving van de nieuwe eigenaar worden opgegeven bij vergelijkende waardering naar evenredigheid van de totale in de titel vermelde prijs.

De schuldeiser die een bod doet tot verhoging van de prijs, kan in geen geval verplicht worden in zijn bod te begrijpen hetzij roerende goederen, hetzij andere onroerende goederen dan die welke voor zijn schuldvordering met hypotheek bezwaard zijn en in het-

zelfde arrondissement zijn gelegen; behoudens het verhaal van de nieuwe eigenaar op zijn rechtsvoorgangers, tot vergoeding van de schade die hij mocht lijden door de verdeling van door hem verkregen goederen of door de splitsing van bedrijven.

HOOFDSTUK IX

Openbaarheid van de registers en verantwoordelijkheid van de bewaarders

123. Indien verscheidene aan de regel van de openbaarheid onderworpen titels dezelfde dag op het kantoor van bewaring der hypotheken zijn aangeboden, wordt de voorrang bepaald naar het volgnummer waaronder de overhandiging van de titels in het daartoe bestemd register vermeld is, onverminderd echter de voorschriften van artikel 81.

124. De bewaarders moeten de volgende registers houden :

1° Een register van de neergelegde titels, waarin de overhandigingen van de titels waarvan men de inschrijving of de overschrijving vordert, worden aangetekend onder een volgnummer en naarmate zij geschieden;

2° Registers waarin de overschrijvingen worden opgenomen;

3° Registers waarin de inschrijvingen van de voorrechten en hypotheken en de doorhalingen of verminderingen worden opgenomen.

125. De bewaarders houden bovendien een register op ongezegeld papier; daarin vermelden zij bij uittreksel en naarmate de overhandiging van de akten geschiedt, onder de namen van ieder bezwaarde eigenaar, en in een voor hem bestemd vak, de inschrijvingen, doorhalingen en andere akten die hem aangaan. Zij wijzen ook de registers aan waarin elke akte is opgenomen, en het nummer waaronder zij is ingeschreven.

126 (2200). De bewaarders geven aan de verzoeker desverlangd een ontvangbewijs, op gezegeld papier, van de overhandiging der akten of borderellen die bestemd zijn om overgeschreven of ingeschreven te worden. Dit ontvangbewijs vermeldt het registernummer waaronder de overhandiging is ingeschreven.

Zij mogen de overschrijvingen en inschrijvingen in de daartoe bestemde registers niet doen dan onder de dagtekening en in de volgorde van de hun daarvan gedane overhandigingen.

127 (2196). De hypotheekbewaarders zijn gehouden getuigschriften af te geven, waarbij worden vastgesteld de overgangen en de toekenningen van zakelijke rechten, alsook de huurcontracten, toegestaan door alle personen, aangewezen in de schriftelijke vorderingen welke hun te dien einde worden gedaan.

Zij zijn eveneens gehouden aan ieder die erom verzoekt, afschrift te geven van de bestaande inschrijvingen of overschrijvingen, ofwel getuigschriften waarbij wordt vastgesteld dat er geen bestaan.

128 (2197). Zij zijn aansprakelijk voor de schade die ontstaat :

1° Uit het verzuimen, in hun registers, van overschrijvingen van akten die aan deze formaliteit zijn onderworpen, en van inschrijvingen die op hun kantoor zijn gevorderd;

2° Uit het niet vermelden, in hun getuigschriften, van een of meer van de bestaande overschrijvingen of inschrijvingen, tenzij de vergissing voortkomt uit de ontoereikendheid van aanduidingen, die hun niet ten laste kan worden gelegd.

129 (2198). In geval van zuivering blijft het onroerend goed, ten opzichte waarvan de bewaarder in zijn getuigschriften een of meer ingeschreven rechten van hypotheek onvermeld mocht hebben gelaten, hiervan ontheven in de handen van de nieuwe bezitter, mits de aanvraag van het getuigschrift duidelijk de schuldenaar aanwijst ten laste van wie de inschrijvingen zijn genomen.

Deze bepaling doet echter geen afbreuk aan het recht van de niet vermelde schuldeisers om te bekwamer tijd de veiling te vorderen en om zich te doen plaatsen in de rang die hun toekomt, zolang de prijs door de verkrijger niet is betaald of zolang de onder de schuldeisers geopende rangregeling niet is gesloten.

130 (2199). In geen geval mogen de bewaarders de overschrijvingen of inschrijvingen, of de afgifte van getuigschriften weigeren of vertragen, op straffe van schadevergoeding aan de partijen; te dien einde worden, op aanvraag van de verzoekers, dadelijk processenverbaal van de weigeringen of vertragingen opgemaakt, hetzij door een vrederechter, hetzij door een deurwaarder of een notaris.

131 (2201). Alle registers van de bewaarders, uitgezonderd het in artikel 125 vermelde, worden geschreven op gezegeld papier, genummerd en geparafeerd op elk blad, met vermelding van eerste en laatste, door een van de rechters van de rechtbank in wier gebied het kantoor gevestigd is.

Het register van de neergelegde titels wordt dagelijks afgesloten, zoals de registratieregisters.

132 (2202). De hypotheekbewaarders zijn gehouden zich in de uitoefening van hun ambt naar alle bepalingen van dit hoofdstuk te gedragen, op straffe van geldboete van vijftig frank tot duizend frank voor de eerste overtreding. In geval van herhaling is de geldboete dubbel en kan zelfs, indien de omstandigheden het medebrengen, afzetting worden uitgesproken, een en ander onverminderd schadevergoeding aan de partijen, welke vergoeding vóór de geldboete zal worden betaald.

133 (2203). De vermeldingen van neerleggingen, de inschrijvingen en de overschrijvingen worden achter elkaar in de registers gedaan, zonder enig wit vak of enige tussenregel, op straffe, ten laste van de bewaarder, van geldboete van vijfhonderd frank tot tweeduizend frank en van schadevergoeding aan de partijen, welke vergoeding eveneens vóór de geldboete zal worden betaald.

134. De bewaarder kan de vergissingen die hij mocht hebben begaan, op zijn kosten herstellen, door in zijn registers een overschrijving van de akten en borderellen te doen, maar alleen op de lopende dag, en voorafgegaan door een nota waarin de eerste overschrijving vermeld wordt.

Artikel II van de wet van 16 december 1851

Aanvullend artikel 2. De vreemde minderjarige heeft, zelfs indien de voogdij in het buitenland is opgedragen, een wettelijke hypotheek op de in België gelegen goederen van zijn voogd, in het geval van en overeenkomstig de bepalingen van § 1, afdeling I, hoofdstuk III van deze wet.

Ook de vreemde vrouw heeft, zelfs indien zij in het buitenland getrouwd is, een wettelijke hypotheek op de in België gelegen goederen van haar man, in het geval van en overeenkomstig § 2, afdeling I van hetzelfde hoofdstuk.

Indien de inschrijving steunt op akten in het buitenland verleden, kan zij eerst genomen worden nadat die akten, overeenkomstig artikel 77 van deze wet, geviseerd zijn door de voorzitter van de rechtbank van de plaats waar de goederen zijn gelegen.

TITEL XIX

Gerechtelijke uitwinning en rangregeling onder de schuldeisers

Deze titel (art. 2204 tot 2218) is vervangen door de hierna volgende artikelen 1 tot 13 van de wet van 15 augustus 1854, die het eerste hoofdstuk (Algemene bepalingen) van titel I (Gerechtelijke uitwinning) van die wet uitmaken.

Artikel 1 (2204 B. W.). De schuldeiser kan de uitwinning vervolgen : 1° van de onroerende goederen en van hun als onroerend goed beschouwd toebehoren, die eigendom zijn van zijn schuldenaar; 2° van de rechten van vruchtgebruik, erfpacht en opstal, die aan de schuldenaar toebehoren op goederen van dezelfde aard.

2 (2205 B. W.). [Niettemin kan het onverdeelde aandeel van de schuldenaar door zijn persoonlijke schuldeisers niet in beslag genomen, noch door hen krachtens een beding van dadelijke uitwinning verkocht worden] vóór de verdeling of de veiling, die zij kunnen vorderen, indien zij het geraden oordelen, of waarin zij gerechtigd zijn tussen te komen.

In geval van veiling, wie de verkrijger ook mag zijn, buiten de medeveiler wiens onverdeeld aandeel met hypotheek was bezwaard, gaat het recht van de hypothecaire schuldeiser over op het aandeel van de schuldenaar in de prijs.

In geval van verdeling met opleg, worden de sommen die de deelgenoot gehouden is uit te keren, aangewend tot voldoening van de bevoorrechte of hypothecaire schuldvorderingen die deze eigenschap zouden verliezen, en wel volgens de rang van die schuldvorderingen op het ogenblik van de verdeling.

Het eerste lid aldus gewijzigd bij art. 3 van de wet van 8 juli 1924.

3 (2208 B. W.). De uitwinning van de onroerende goederen die van de gemeenschap deel uitmaken, wordt vervolgd tegen de man-schuldenaar alleen, hoewel de vrouw voor de schuld verbonden is.

De uitwinning van de persoonlijke onroerende goederen van de vrouw wordt vervolgd tegen de man en de vrouw, die, indien de man weigert samen met haar het proces te voeren of indien de man minderjarig is, kan worden gemachtigd om in rechte op te treden.

Ingeval de man en de vrouw minderjarig zijn, of ingeval alleen de vrouw minderjarig is en haar meerderjarige man weigert samen met haar het proces te voeren, benoemt de rechtbank een curator om de vrouw tegen wie de vervolging wordt ingesteld, bij te staan.

4 (2209 B. W.). De schuldeiser kan de vervolgingen tot uitwinning van de onroerende goederen waarop hij geen hypotheek heeft, niet beginnen dan ingeval de goederen waarop hij hypotheek heeft, ontoereikend zijn.

Deze ontoereikendheid wordt ten verzoeke van de schuldeiser vastgesteld en erkend overeenkomstig de artikelen 6 en 7.

5. Goederen die in verschillende arrondissementen gelegen zijn, worden na elkaar uitgewonnen, behalve wanneer zij deel uitmaken van een zelfde bedrijf.

Gelijktijdige uitwinning kan ook worden toegestaan, indien de gezamenlijke waarde van de in een arrondissement gelegen goederen niet toereikend is om alle bedragen te voldoen, die verschuldigd zijn zowel aan de beslaglegger als aan de ingeschreven schuldeisers en aan de schuldeisers die hun bevel tot betaling hebben doen overschrijven.

6. De waarde van de goederen wordt, indien het gebouwde eigendommen betreft, bepaald op twintigmaal, en, indien het ongebouwde eigendommen betreft, op dertigmaal het kadastraal inkomen.

7. De schuldeiser die gebruik wil maken van het recht door artikel 4 en door de tweede paragraaf van artikel 5 verleend, dient een verzoekschrift in bij de voorzitter van de rechtbank van de plaats waar het gedeelte van de goederen gelegen is, dat volgens de kadastrale legger de grootste waarde heeft.

Hij legt daarbij over :

1° Een afschrift, in behoorlijke vorm, van het uittreksel uit de kadastrale legger;

2° Een uittreksel uit de inschrijvingen die ten laste van de schuldenaar zijn gedaan in de verschillende arrondissementen waar de goederen zijn gelegen, of een getuigschrift waarbij wordt vastgesteld dat er geen bestaan.

Het verzoekschrift wordt aan het openbaar ministerie medegedeeld, en daarna wordt een beschikking genomen, waarbij, indien daartoe grond bestaat, verlof gegeven wordt om beslag te leggen op al de goederen die in de daarin vermelde arrondissementen gelegen zijn.

Tegen deze beschikking kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend.

8. De schuldeiser die een niet hypothecaire uitvoerbare titel heeft, kan de uitwinning in verscheidene arrondissementen beginnen en ze voortzetten tot en met de overschrijving van het beslag. Na deze formaliteit echter kan hij de vervolging slechts in één arrondissement voortzetten, tenzij hij, volgens de regels en in de vorm door de vorige artikelen vastgesteld, verlof krijgt om de vervolging in verscheidene arrondissementen voort te zetten, onverminderd hetgeen in de eerste paragraaf van artikel 5 bepaald is.

9. In het geval van de artikelen 5 en 8 wordt de uitwinning vervolgd voor de onderscheidene rechtbanken van de plaatsen waar de goederen gelegen zijn.

Wanneer de goederen, in verschillende arrondissementen gelegen, van een en hetzelfde bedrijf afhangen, wordt de uitwinning vervolgd voor de rechtbank in wier rechtsgebied het gedeelte van de goederen gelegen is, dat volgens de kadastrale legger het grootste inkomen opbrengt.

10. Wanneer de aan de schuldeiser gehypothekeerde goederen en de niet gehypothekeerde goederen, of de in verschillende arrondissementen gelegen goederen deel uitmaken van een en hetzelfde bedrijf, wordt de uitwinning van alle tegelijk vervolgd, indien de schuldenaar het vordert, en de toewijzingsprijs wordt, indien daartoe grond bestaat, bij vergelijkende waardering verdeeld.

11 (2213 B. W.). De uitwinning van onroerende goederen kan slechts vervolgd worden krachtens een authentieke en uitvoerbare titel, voor een zekere en vaststaande schuld. Indien het bedrag van de schuld nog niet bepaald is, is de vervolging geldig; maar over de geldigheid van het beslag zal eerst beslist kunnen worden nadat het bedrag is bepaald.

12 (2215 B. W.). De vervolging kan geschieden krachtens een provisioneel vonnis of een eindvonnis, uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande beroep; maar over de geldigheid van het beslag zal eerst beslist kunnen worden nadat een eindbeslissing in laatste aanleg is gewezen of in kracht van gewijsde is gegaan.

Krachtens vonnissen bij verstek gewezen kan de vervolging niet ingesteld worden, dan met inachtneming van de bepalingen van artikel 155 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en artikel 20 van de wet van 25 maart 1841.

13 (2216 B. W.). De vervolging kan niet worden vernietigd op grond dat de schuldeiser die zou hebben begonnen voor een groter bedrag dan hem verschuldigd is.

TITEL XX

Verjaring

EERSTE HOOFDSTUK

Algemene bepalingen

2219. Verjaring is een middel om, door verloop van een zekere tijd en onder de voorwaarden die de wet bepaalt, iets te verkrijgen of van een verbintenis bevrijd te worden.

2220. Men kan vooraf geen afstand doen van de verjaring; men kan wel afstand doen van een verkregen verjaring.

2221. Afstand van verjaring geschiedt uitdrukkelijk of stilzwijgend; de stilzwijgende afstand wordt afgeleid uit een daad die doet veronderstellen dat men zijn verkregen recht heeft laten varen.

2222. Hij die niet kan vervreemden, kan geen afstand doen van een verkregen verjaring.

2223. De rechter mag het middel van verjaring niet ambtshalve toepassen.

2224. Men kan zich op verjaring beroepen in elke staat van het geding, zelfs voor het hof van beroep, tenzij de omstandigheden doen vermoeden dat de partij die zich op het middel van verjaring niet heeft beroepen, daarvan afstand heeft gedaan.

2225. Schuldeisers, of alle andere personen die er belang bij hebben dat de verjaring verkregen is, kunnen zich daarop beroepen, hoewel de schuldenaar of de eigenaar ervan afstand doet.

2226. Men kan door verjaring de eigendom niet verkrijgen van zaken die buiten de handel zijn.

2227. De Staat, de openbare instellingen en de gemeenten zijn aan dezelfde verjaringen onderworpen als bijzondere personen en kunnen zich eveneens daarop beroepen.

HOOFDSTUK II

Bezit

2228. Bezit is het houden of het genieten van een zaak die wij in onze macht hebben of van een recht dat wij uitoefenen, hetzij in persoon, hetzij door een ander die in onze naam de zaak in zijn macht heeft of het recht uitoefent.

2229. Om iets door verjaring te verkrijgen, is vereist een voortdurend en onafgebroken, ongestoord, openbaar, niet dubbelzinnig bezit, als eigenaar.

2230. Men wordt steeds geacht voor zich zelf, en als eigenaar te bezitten, tenzij bewezen is dat men heeft aangevangen voor een ander te bezitten.

2231. Wanneer men heeft aangevangen voor een ander te bezitten, wordt steeds vermoed dat men het bezit onder dezelfde titel voortzet, tenzij het tegendeel bewezen is.

2232. Daden van louter vermogen of van eenvoudig gedogen kunnen noch bezit, noch verjaring teweegbrengen.

2233. Daden van geweld kunnen evenmin als grondslag dienen voor een bezit waaruit verjaring zou ontstaan.

Een deugdelijk bezit neemt eerst een aanvang, nadat het geweld heeft opgehouden.

2234. De tegenwoordige bezitter die bewijst voorheen het bezit te hebben gehad, wordt geacht het ook in de tussentijd te hebben gehad, behoudens tegenbewijs.

2235. Om de tot verjaring vereiste tijd aan te vullen, kan men bij zijn eigen bezit het bezit voegen van zijn rechtsvoorganger, op welke wijze men hem ook is opgevolgd, hetzij onder een algemene of een bijzondere titel, hetzij om niet of onder een bezwarende titel.

HOOFDSTUK III

Oorzaken die de verjaring verhinderen

2236. Zij die voor een ander bezitten, kunnen nooit, door welk tijdsverloop ook, iets door verjaring verkrijgen.

Alzo kunnen de huurder, de bewaarnemer, de vruchtgebruiker, en alle anderen, die de zaak van de eigenaar ter bede onder zich hebben, deze niet door verjaring verkrijgen.

2237. De erfgenamen van hen die de zaak onder zich hadden uit kracht van een der in het vorige artikel genoemde titels, kunnen die evenmin door verjaring verkrijgen.

2238. Nochtans kunnen de in de artikelen 2236 en 2237 genoemde personen de zaak door verjaring verkrijgen, indien de titel van hun bezit veranderd is, hetzij uit een oorzaak die van een derde voortkomt, hetzij door hun tegenspraak tegen het recht van de eigenaar.

2239. De personen aan wie de huurders, bewaarnemers en andere houders ter bede de zaak door een titel van eigendomsoverdracht hebben overgedragen, kunnen die door verjaring verkrijgen.

2240. Men kan geen verjaring verkrijgen in strijd met zijn titel, in die zin dat men de oorzaak en het beginsel van zijn bezit voor zich zelf niet kan veranderen.

2241. Men kan verjaring verkrijgen in strijd met zijn titel, in die zin dat men zich door verjaring bevrijdt van de verbintenis die men heeft aangegaan.

HOOFDSTUK IV

Oorzaken die de verjaring stuiten of schorsen

EERSTE AFDELING

Oorzaken die de verjaring stuiten

2242. Stuiting van de verjaring kan of natuurlijk of burgerlijk zijn.

2243. Er is natuurlijke stuiting, wanneer de bezitter gedurende meer dan een jaar van het genot der zaak beroofd is, hetzij door de oude eigenaar, hetzij zelfs door een derde.

2244. Een dagvaarding voor het gerecht, een bevel tot betaling, of een beslag, betekend aan hem die men wil beletten de verjaring te verkrijgen, vormen burgerlijke stuiting.

2245. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.

2246. Ook de dagvaarding voor een onbevoegde rechter stuit de verjaring.

2247. Indien de dagvaarding nietig is uit hoofde van een gebrek in de vorm,

Indien de eiser afstand doet van zijn eis,

[...]

Of indien zijn eis wordt afgewezen,

Wordt de stuiting voor niet bestaande gehouden.

Het derde lid opgeheven bij art. 28, 29° van de wet van 15 december 1949.

2248. De erkenning van het recht van hem tegen wie de verjaring loopt, door de schuldenaar of de bezitter gedaan, stuit de verjaring.

2249. De ingebrekestelling van een der hoofdelijke schuldenaars, overeenkomstig de bovenstaande artikelen, of de erkenning van de schuld door hem gedaan, stuit de verjaring tegen alle overige, zelfs tegen hun erfgenamen.

De ingebrekestelling van een der erfgenamen van een hoofdelijke schuldenaar, of de erkenning van de schuld door die erfgenaam stuit de verjaring niet ten aanzien van de overige medeërfgenamen, zelfs niet in het geval van een hypothecaire schuld, tenzij de verbintenis ondeelbaar is.

Die ingebrekestelling of die erkenning stuit de verjaring ten aanzien van de overige medeschuldenaars slechts voor het aandeel waarvoor die erfgenaam verbonden is.

Om de verjaring ten aanzien van de overige medeschuldenaars te stuiten voor het geheel, is vereist de ingebrekestelling van alle erfgenamen van de overleden schuldenaar, of de erkenning door al die erfgenamen.

2250. De ingebrekestelling van de hoofdschuldenaar, of de erkenning van de schuld door hem gedaan, stuit de verjaring tegen de borg.

AFDELING II

Oorzaken die de loop van de verjaring schorsen

2251. De verjaring loopt tegen alle personen, behalve tegen hen voor wie de wet een uitzondering maakt.

2252. De verjaring loopt niet tegen minderjarigen en onbekwaamverklaarden, behoudens hetgeen in artikel 2278 bepaald is, en met uitzondering van de andere bij de wet bepaalde gevallen.

2253. De verjaring loopt niet tussen echtgenoten.

2254. Ten aanzien van de goederen waarvan de man het beheer heeft, loopt de verjaring tegen de gehuwde vrouw, zelfs al is zij niet van goederen gescheiden bij huwelijkscontract of bij rechterlijk vonnis, behoudens haar verhaal op haar man.

2255. De verjaring loopt echter niet, gedurende het huwelijk, met betrekking tot de vervreemding van een erf dat aan het dotaal stelsel onderworpen is, overeenkomstig artikel 1561, in de titel *Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten.*

2256. De verjaring wordt eveneens geschorst gedurende het huwelijk :

1° Ingeval de rechtsvordering van de vrouw niet kan worden uitgeoefend dan na een keuze omtrent de aanvaarding of de afstand van de gemeenschap;

2° Ingeval de man die het eigen goed van de vrouw zonder haar toestemming verkocht heeft, de verkoop moet vrijwaren, en in alle andere gevallen waarin de vordering van de vrouw op de man zou terugkomen.

2257. De verjaring loopt niet :

Ten aanzien van een schuldvordering die van een voorwaarde afhangt, zolang die voorwaarde niet vervuld is;

Ten aanzien van een vordering tot vrijwaring, zolang de uitwinning niet heeft plaatsgehad;

Ten aanzien van een schuldvordering die op een bepaalde dag vervalt, zolang die dag niet verschenen is.

2258. De verjaring loopt niet tegen de erfgenaam onder voorrecht van boedelbeschrijving, ten aanzien van zijn schuldvorderingen ten laste van de nalatenschap.

Zij loopt tegen een onbeheerde nalatenschap, hoewel er geen curator is aangesteld.

2259. Zij loopt eveneens gedurende de drie maanden die voor het opmaken van de boedelbeschrijving en de veertig dagen die voor het beraad zijn verleend.

HOOFDSTUK V

Tijd die voor de verjaring vereist is

EERSTE AFDELING

Algemene bepalingen

2260. De verjaring wordt gerekend bij dagen, niet bij uren.

2261. Zij is verkregen, wanneer de laatste dag van de vereiste tijd verlopen is.

AFDELING II

Dertigjarige verjaring

2262. Alle rechtsvorderingen, zowel zakelijke als persoonlijke, verjaren door verloop van dertig jaren, zonder dat hij die zich op deze verjaring beroept, verplicht is daarvan enige titel te vertonen of dat men hem de exceptie van kwade trouw kan tegenwerpen.

2263. Na verloop van achtentwintig jaren, te rekenen van de dagtekening van de laatste titel, kan de schuldenaar van een rente genoodzaakt worden om op zijn kosten aan zijn schuldeiser of aan diens rechtverkrijgenden een nieuwe titel te verschaffen.

2264. De regels van de verjaring met betrekking tot andere onderwerpen dan die in deze titel vermeld zijn, worden bepaald in de titels die daarover in het bijzonder handelen.

AFDELING III

Tienjarige en twintigjarige verjaring

2265. Hij die te goeder trouw en uit kracht van een wettige titel een onroerend goed verkrijgt, bekomt daarvan de eigendom door verjaring na tien jaren, indien de ware eigenaar woont binnen het rechtsgebied van het hof van beroep waarin het onroerend goed gelegen is; en na twintig jaren, indien hij buiten dat gebied zijn woonplaats heeft.

2266. Indien de ware eigenaar op verschillende tijdstippen zijn woonplaats binnen en buiten het rechtsgebied heeft gehad, moet, om de tot verjaring vereiste tijd aan te vullen, bij hetgeen aan de tien jaren aanwezigheid ontbreekt, tweemaal zoveel jaren afwezigheid worden gevoegd als er jaren ontbreken om de volle tien jaren aanwezigheid te bereiken.

2267. Een titel die nietig is uit hoofde van een gebrek in de vorm, kan niet als grondslag dienen voor een tienjarige en twintigjarige verjaring.

2268. Goede trouw wordt steeds vermoed, en hij die zich op kwade trouw beroept, moet die bewijzen.

2269. Het is voldoende dat de goede trouw aanwezig was op het ogenblik van de verkrijging.

2270. Na verloop van tien jaren zijn architecten en aannemers ontslagen van hun aansprakelijkheid met betrekking tot de grote werken die zij hebben uitgevoerd of geleid.

AFDELING IV

Enige bijzondere verjaringen

2271. De rechtsvordering van meesters en onderwijzers in kunsten en wetenschappen, wegens de lessen die zij bij de maand geven;

Die van hotelhouders en tafelhouders, wegens het verschaffen van woning en kost;

Die van arbeiders en werklieden, tot betaling van hun daghuur, hun leveringen en hun loon,

Verjaren door verloop van zes maanden.

2272. De rechtsvordering van geneesheren, heelkundigen en apothekers, wegens hun bezoeken, heelkundige behandelingen en geneesmiddelen;

Die van deurwaarders, tot betaling van hun loon voor de akten die zij betekenen, en voor de opdrachten die zij uitvoeren;

Die van kooplieden, wegens de koopwaren die zij verkopen aan personen die geen koopman zijn;

Die van kostschoolhouders, tot betaling van het kostgeld van hun leerlingen; en van andere meesters, tot betaling van het leergeld;

Die van dienstboden die zich bij het jaar verhuren, tot betaling van hun loon,

Verjaren door verloop van een jaar.

2273. De rechtsvordering van pleitbezorgers, tot betaling van hun kosten en hun loon, verjaart door verloop van twee jaren, te rekenen van de dag dat het geding is uitgewezen of dat partijen een schikking hebben getroffen of dat de opdracht van die pleitbezorgers is herroepen. Ten aanzien van onafgedane zaken kunnen zij geen vordering instellen voor hun kosten en hun loon, die meer dan vijf jaren ten achteren zijn.

2274. De verjaring, in de voorgaande gevallen bepaald, heeft plaats, hoewel men met de verstrekkingen, leveringen, diensten en werken is voortgegaan.

Zij houdt slechts op te lopen, indien er een afgesloten rekening, een onderhandse of authentieke schuldbekentenis bestaat, ofwel een dagvaarding voor het gerecht, waarop geen verval van instantie is gevolgd.

2275. Niettemin kunnen zij tegen wie men zich op die verjaringen beroept, aan hen die zich erop beroepen, de eed opdragen omtrent de vraag of de zaak werkelijk betaald is.

De eed kan worden opgedragen aan de weduwen en aan de erfgenamen, of aan de voogden van de laatstgenoemden, indien deze minderjarig zijn, opdat zij verklaren dat zij niet weten dat de zaak verschuldigd is.

2276. Rechters en pleitbezorgers zijn niet meer verantwoordelijk voor de stukken, wanneer vijf jaren zijn verlopen sinds het geding is uitgewezen.

Eveneens zijn deurwaarders daarvoor niet meer verantwoordelijk na verloop van twee jaren sinds de uitvoering van hun opdracht of de betekening van de akten waarmee zij belast waren.

2277. Termijnen van altijddurende renten en van lijfrenten;

Die van uitkeringen tot levensonderhoud;

Huren van huizen en pachten van landeigendommen;

Interesten van geleende sommen, en, in het algemeen, al hetgeen betaalbaar is bij het jaar of bij kortere termijnen,

Verjaren door verloop van vijf jaren.

2278. De verjaringen waarover in de artikelen van deze afdeling gehandeld wordt, lopen tegen minderjarigen en onbekwaamverklaarden; behoudens hun verhaal op hun voogden.

2279. Met betrekking tot roerende goederen geldt het bezit als titel.

Niettemin kan hij die een zaak verloren heeft of aan wie een zaak ontstolen is, gedurende drie jaren, te rekenen van de dag waarop het verlies of de diefstal heeft plaatsgehad, de zaak terugvorderen van degene in wiens handen hij ze vindt; behoudens het verhaal van de laatstgenoemde op degene van wie hij ze bekomen heeft.

[Dit recht van terugvordering geldt evenwel niet voor biljetten van de Nationale Bank van België, noch voor biljetten uitgegeven krachtens de wet van 12 juni 1930, wanneer de bezitter te goeder trouw is.]

Het derde lid toegevoegd bij het enig artikel van de wet van 22 juni 1953.

2280. Indien de tegenwoordige bezitter van de gestolen of verloren zaak deze gekocht heeft op een jaarmarkt of op een andere markt, of op een openbare verkoping, of van een koopman die dergelijke zaken verkoopt, kan de oorspronkelijke eigenaar zich de zaak niet doen teruggeven dan mits hij de prijs die zij hem gekost heeft, aan de bezitter terugbetaalt.

2281. [...]

Opgeheven bij art. 29 van de wet van 15 december 1949.